

Biblioteka Jagiellońska.

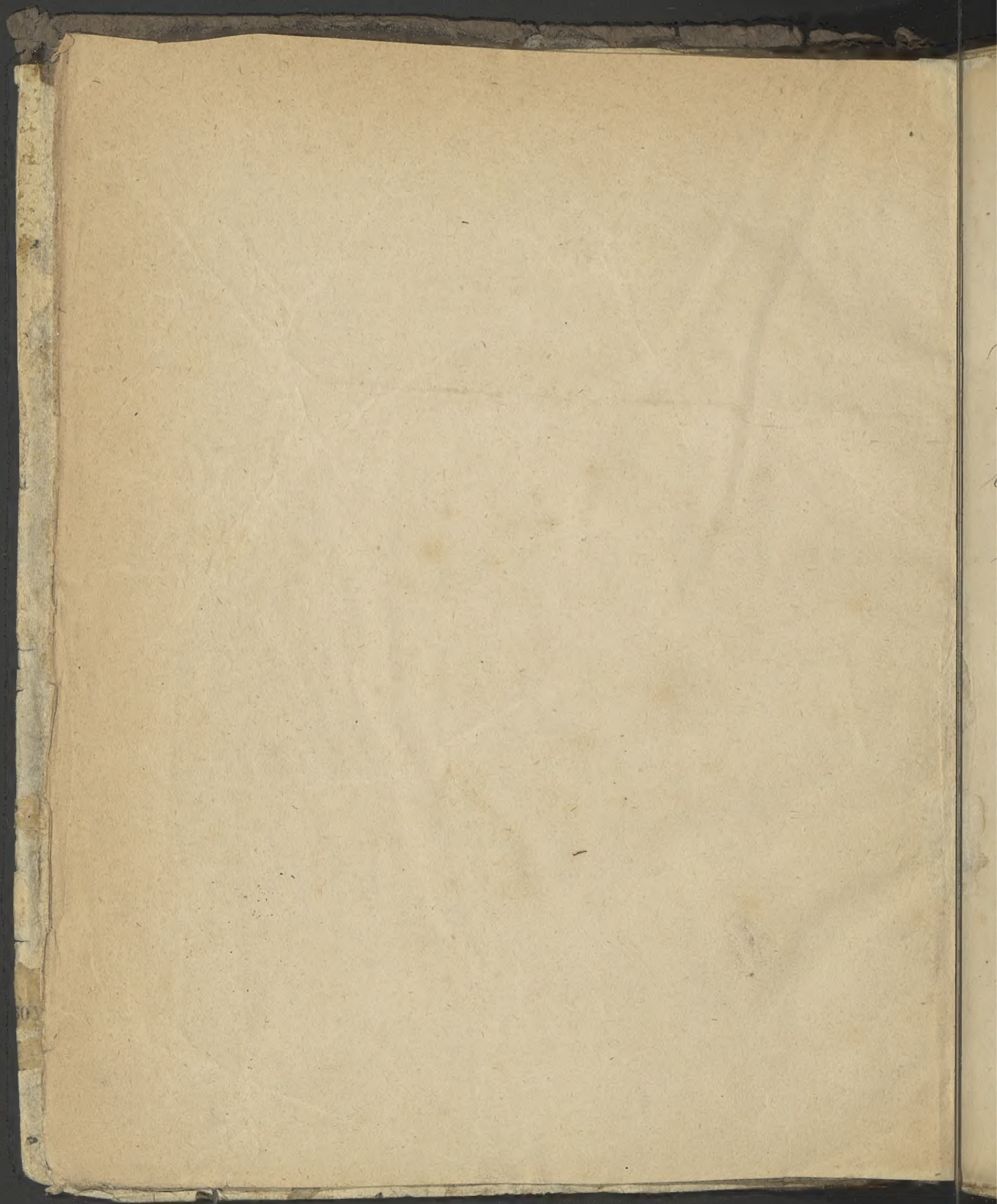

6012

61 19 89

89
51

61

Dzieje Prus Polskich
 od roku 1526, do zgonu
 Króla Zygmunta I.^{go}
 wszystko z Rekepismów zebrane
 i należytemi dowodami potwier-
 dzone

przez
 Dra Gottfrieda Lengnick

Składowane przez J. W. M. Modzelewskiego.

Gdańsk. w Drukarni Prześwieśnej Rady
 i Gimnazjalnego drukarza Jana Daniela
 Stollen. -

(Wyd. 1722 roku).

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting visible along the right edge of the page, likely from the adjacent page.]

Od Tomacza

Ktokolwiek chce wewnętrzne Dzieje Polski
poznać, ocenić zalety i wady Rządu i Narodu,
przeszkody doznawane w rozwoju naprzód
Państwa a potem Rzeczy Pospolitej, nie może
się obejść bez zbadania Dziejów pisanych przez
Lengnicka. Szczegóły w Dziele tym zawarte lepiej
dają poznać stan Polski przez kilka wieków,
niżeli wszelkie rozumowania nad niem, tych lub
owych Pisarzy. Prowincya Prusy Polskie chciała
kosztem Polski odgrywać jakąś rolę osobnego
Państwa, zbudowawszy sobie system Przywilejowy
wyzyskający z Taki Polski i jej królów. ztąd wy-
nikło bez ustanne łanie z tej strony w machi-
nie Rządowej łanie osłabiające ztym przytłumem
życie i sity wewnętrzne Polski, do czego uporem
swoim wiele się Miasta przyczyniły. Znano to
doskonale za czasów R.P. i prawdo podobna
że Szlachta Polska widząc co trzy większe miasta
w łak zwanych Prusach dokazyja, niechciała
w Sejmny swoje przeszedzieć zarodu ztego, aby
w swoim Reprezentacyjnym nie rozwinot się
ze szkodą, R.P. - Była chwila, w czasie Sejmu
1569 r. unii

w której części Lwienstehnosci Miast Gdaniska, Elblaga, Torunia proponowano miejsce w Senacie obywateli Kasztelanów, niechciaty takowego przyjać, niechciaty Słachty ani Sędziów obwiniać nie mogli, aby niechcieli rozwoju instytucji liberalnych na dalsze części społeczeństwa Polskiego; Samolubstwo kilku głównych miast, stawiało zawady nie do przezwyciężenia, trzeba było na nie, albo przymusu, albo Rewolucyi, albo upadku niepodległości. Dwa pierwsze nie były w charakterze narodu, a ostatnie przeciw jego najżywościąsemu interesowi. Roznajem tego. -

Dopóki jeszcze Królowie Polski mniej więcej od 1572 r. postępowali w duki narodu i jego instytucji, pasowanie się z Prusami tak wiele szkód nie sprawiało, ale gdy w najmniejgodziwszy sposób Jan Kazimierz z Łoną, zdrajcą RP, zte się powiększyło, opozycja Prus stała, wykazywanie wyników polityki z Przywilejów, osłabiły Polskę - nie miały Prusy tego politycznego rozumu, że dla zbawienia ojczyzny trzeba się z nią z Polką, było złączenie, obojętność ta dla wspólnej sprawy spowodowała na koniec zepsucie i najbezcenniejszą sprzedaż - ność której wyrazem w 1696 r. stał się Przepis dworski

jemu podobni. W chwilach kiedy szło o zbawienie
Spraw krajowych, Prusacy obojętnie ręce do kieszeni
chowali; kiedy najmniejszy naciśnięcie iż spódkat,
w rzeszoxeli w niebo głosy: o matych kiedy nie
kiedy zastugach dla sprawy publicznej, w przesz-
watkach, miary nie było. Przeciż to jak najdaw-
niejszy naród Polski, ale duch niemiecki krzyżac-
ki tak go zepsut, nie roztrajnie cieżelane przy-
wileje ostaniaty to boczne Samolubstwo.

W dziele Lengnicka wszystko to występuje i na-
jaśnić, jak na dłoni. Od chwili ras' Sejmu Lubel-
skiego w dziele tym są waxne wskazówki do
Sejmów Polskich, i dzieje te przechodzą w historję
narodu wtaściwą, nie ras' królów, zwykłe dla
narodu obojętnych lub niechętnych, a nawet
gorzej nadto w ręk potrzebę, widokiem i celom
narodu przeciwnych, tem gorzej, że to byli Elek-
cyini i że kadern, warunku dla jakiego być wy-
brany, nie dotrzymat. Z dziejów Lengnicka to
najwyraźniej wykazuje się lubo on do takiej
oceny nie dochodzi, zawsze jest w umyśle, czego by się
u którego innego Pisarza miało wiać w nowocześniejszych,
na próżno szukać. W ogóle nikt nie może znać
dokładnie dziejów narodu Polskiego, kto nie zna

Dzieta Lengnicka.

Co napisat, opiewa na dowodach, nie mieszcząc ich przy końcu tego stomażenia, bo pomnożyło by kształt druku już i tak obszernego dzieta, lecz co w tekście zamieścić można mu zaufać, bo sumiennie z nich czerpać.

Przywileja Pruskie są dlań Stoncem, chociaż one z natury rzeczy były nadużyciem, za tem powstało drugie, Protestacyje o tyle co —

Polska tyle miała prawych swobód, że najwybredniejszy naród mógł na nich poprzestać, dla tak zwanych Prus, było to za mało jeszcze! Obróciły się one dla nich w Samolubstwo obłądte, skąpstwo a podatkowanie, lekkość w boju; a raczej najzupełniejszego wszelkiej walki unikanie, zwalając obronę siebie na Polskę — A cóż dopiero dodawszy do nich tych zdradzieckich Lemników książek w królewcu! Był to robotnik tworzący w ręku Polski; nigdy nie darowana Batoremu, Kamieńskiemu, Zygmuntowi III.º którzy, w szepili w Polskę ten trąd gangrenujący ciasto narodu. Szlachta Polska niechciała tego, opierała się na proźno! Oni na swoim postawili, a skutki są, znane. —

ciym ważniejsze są Dzieje Litewskie nie opiewa-
wat je prawie nigdy rymy i ter kawał Gdansk
kich, dziś znikniętych. najrzuśniej.

Prusy stanowity cześć bardzo ważną dla Polski,
le tu brzegi Morzkie, Sytan brzoły, Niemna,
był to żywotny ciek dla ciata RSP⁴ tak jak
Syja dla północnej Litwy, Dniem i Dniestr dla
południowych krajów RSP⁴. C te najważniejsze przesła
brzoła było pasować się brustanin, a najprzemyślej
z Przywilejami Pruskimi. Naj. Pruski Polska nie
była podbawie się nie mogła. Ale ja, wcielcie powinna być
o toż więc opierały się temu Prusy po Szalonemu.

Wszystkie tajemnice Polaków są tu bardzo jawne i objaś-
niają wypadki, stanowity życie Narodu, i tem też
ważniejsz że są do poznania te Dzieje.

150 lat mija jak je Litwiniś pisał, Dzieło jego dawno

Handlarz wyzto: Najas wartości tej Historji, i że
Litwiniś ja, pisał w 1847 r. rzu bym był
najmniejsza każdego młotnika rzeczy Ojczyzny
jak na to dzieło to zastępuje.

Pieniędziej d. 24 Maja
1874 r.

Wiem iż wiele z tych rzeczy o których pisatem
i mam jeszcze pisać, na lekkiej wagi i niewarke
pamięci przytyłane będą, lecz niechaj Ład
pracy mojej z pismami tych nie równa którzy
starożytni Ludy Rzymskiego Działu potomnym
podali Wiekom. Ogromne im do pisania woj-
ny, Zwalone i pojmane Króle; a jeżeli kiedy
na wewnętrzny stan Ojczyzny rzucili oko,
z targi Konsulów z Trybunami, rolni i zbożow-
zstawy, kłótnie gminy ze Szlachtą, rozruchy,
ze wszelką wolnością, z daryto Sześciu.

Nie w ścisłych kamknie temu szrankach
praca bez chwały dostata się. Porachna w kara-
dzie albo tylko Zawichszona Spokojność,
cierpię w Policy mordy, Zmieszkańci mało oba-
ję o rozszerzenie granic Państwa, nie wiele pis-
ma moje podsycać mogła. Nie będzie atoli bez po-
żytku, zająć w owe to, na porów tylko mato wa-
ne sprawy, z których się częstokroć walnych wy-
padków walki wywołaję zwyczaj.

Ład. Annal: L. IV. 32. Kłom. Naruszewick.

Tacit. Annal: IV. 32.

Pleraque videri, quæ retuli, parva forsitan
& levia memoratu videri non nescius sum:
sed nemo Annales nostros cum scriptura
eorum contenderit, qui veteres Populi^{ca}
res composuere. Ingens illi bella, expug-
nationes urbium; aut si quando ad inter-
na prævorterent, discordias Consulum ad-
versum Tribunos, plebis et optimatum cer-
tamina, libero egressu memorabant.
Vobis in arto et ingloriosus labor. Immo
ta quippe et modice lacessita pax et
Princeps preferendi Imperii incuriosus
erat. Non tamen sine usu fuerit intro-
spicere illa primo aspectu levia, ex quibus
magnarum sope rerum motus oriuntur.

Wielce Szlachetnym, powaźnym, dobrze i wyso-
ce Uloxonym Panem, a Panom Królewskim
Burgrabiom, Prezydentom, Burmis-
trzem, wszystkim Radcom Miejskim
i Syndykowi Królewskiego Miasta
Gdańska

moim Zwiarszchnikom, Wtadcom i Wysokim
Dobrodziejom

Szlachetni, Poważni dobrze i wysoce Uloxeni
Wielce Łaskawi Dobrodzieje!

Dwa lata temu poważyłem się xamieć mój ob-
jawie' ciągłości dety Dziejów Pruskich napu-
słtych przez Kapra Schützen i starałem się
wyjechać u Szlachetnych Panów. Ew. Ew. Zosta-
łem Sterro: o pozwolenie przejrzenia w tym celu
Archiwum. Podobało się WW. Szlachetnościom
udowodnić miłość swą, dla Wiedzy Historycz-
nej, gdy mi tego dozwolono, o com się upraszać
poważył. Skutkiem tego napisaniem ten tom
Dziejów Pruskich i Łakowy WW. Szlachetnościom
z głębokim uszanowaniem przypisuję.

Tak, WW. Szlachetności daleście ockrywiły dowód
że wy w Waszych, Cielach przymioty najkar-
niejszych Łakców potęgacie umiście, i nie tyl-

4
stać na są, czynny Wasze, ale nado dekladować
staran' aby Przekrótów kaszyczne prace, na ko
rzyść' Słomności objawionej zostaty.

Wł. Szlachetności tym większy Stawy goinymi
A słusze, że nie było ograniczenie się na karze,
dzie jednego tylko Miasta, pod Panowaniem Naj
jaśniejszego Augusta będącego, ale swoje ob
róciło się zabiegi także na całe Prusy będące pod
Królewsko Polskim Berłem. Gdańsk zawsze był
znamienitym współczłonkiem Pruskiej Starożytności,
Dzieje nas' ziem z wypadkami dotyczącymi się
Miasta tak dalece są powiązane, że nie można
tamtych poruszyć bez wymienienia Karar po
szczegół i onego Kdarzen.

Obecna część Dziejów przedstawi Wł. Szlachet
nościom, jak Przekrótowie Wasi byli na strażnicy
bezpieczeństwa Prowincji, i jak za tej Przywileja
mi zabiegali ustnie i piśmiennie. Przyjście ten
u obecnie żyjących jedynie Część w zbliżeniu i będą
cych na tamtych miejscu do równej gorliwości
pobudzać będzie. Chwalebne też Wł. Szlachetstwa
Dzieta okazują, że właśnie taka sama Rada
Radzi w Gdańsku, jaka za czasów Zygmunta I.
była w Steru, i że jedynie Nazwiska Osob zdają się

bydź zmiennie. Ah, czyżbyś (Wł. Słachetności) równego dowodu nauki nie dostał! Lecz Potemność wynagrodzi ci, aby na jakiś czas Wam usunięto. Ona to nadeje prawdziwa, wartość, bo daleka jest od Stronności. Ten, kto może po mnie Dzieje Prus obecnego Stulecia opisywać będzie, z najdnie dostępnym sposobem w piśmie (cyfry i tablice) wprowadzić, bo gdy cała Polska i wszystkie z nią zjednoczone Prowince przez pewien czas przez ważnym rozkazem szczęśliwego i meżnego dwudziestego, musiata się poddać, sam tylko Główny, że swymi dawnymi Przywilejami nie uległ, że wielcy Panowie Państwa, tutaj tylko należeli swoje bezpieczeństwo, i że Miasto z dóławszą samo się zastanie, nie dopuścilo upadku Niemi, nawet ławajakie tego opowiadanie przeniesie najwyszukanisze Państwa, często utwory powieści, i Sztuki. Jeżeli się chce przywożyć waszej Stawy, dość będzie rzec, że podczas ostatniej wojny (XV-wiecznej) i potężnych z nią wewnętrznych zawiści, kosztujących Miasto do kilku milio-
nów, Wł. Słachetności umieliście dochodzić

Karbu tak mądrze zarządzać, nieście zdotali
 części dawniej zaciągniętych długów spłacić i że
 przy tak sławnie prowadzonym Rządzie, sami po
 minęliście siebie na to tylko bawiliście, jakby sław
 ne czyny Przodków mogły być niepanięci wy
 daniem. Dajcie Bóg Szlachetui Panowie, a żeby wa
 sze zamiary dajcie każdego czasu ku spoko
 jowi i pomysłności Mieszkan i Poddanych, stale
 celu dopinaty, a ci co kiedyś wasze miejsca zajmą,
 aby do was mogli być tak podobni w biegłości
 Rządu, i miłości Dobra Publicznego, jak wy wprze
 niuśtach Umysłu wyrównywacie dawnym tego
 Miasta Rządem.

Viget, vigebitque, ze postuizę sobie dowodem Sarsa
 dectwa, tego dawnego Primasa Regni Jediteja
 Olszowskiego, in fama gentium, in eternitate
 Temporum, constantis vestre immortale exem
 plar, cum oppresso undique Regno Polonia,
 omnia pro premio hostis haberent, vos non du
 bitatis Publico precipito, animos, fortunas
 supporre, Principem et reliquam Regni fortu
 nam in sinu Urbis fovere, lasso fractoque militi
 opem operamque commodare, postremo cuncta

vilius habere quam fidelitatem non habere

Jch, Jch W'ysoko Szlachetnych, W'ysoko S'zla
chetnych Najgodniejszych Panów

Moich wszechwładnych Zwierności
Wielce Paśkawym Dobrodziejom

najniższy Stuga

Gottfried Lengnich.

Przedmowa

Jdy niezawońna że nikt nie może być Mężem Sta-
nu bez dokładnej znajomości Dziejów, to tym bar-
ziej musi biegłe umieć Historyję Ziemi mającej
za podstawę State władze przepisy, Karidem mający
być jej Urzędnikiem, a tym więcej Przetłóconym.
Gdzie zaś tylko woła Panującego jest w miejscu
Prawa, i z konieczności jej być posłusznym, mus-
dość w takim razie z ogólnych dziejów pewne
znać szczegóły, dla tego aby Państwo na szwank
albo na upadek wystawionem nie było.

Przeciwnie zaś gdzie Zwięrschnia Władza ograni-
czona jest pewnemi wyraźnemi Umowami, nale-
ży w tedy badać usilnie dawne Dzieje
Ziemi, pracować nad osiągnięciem najdokładniejszej
jej Historycznej Wiedzy. Nie dość umieć Same Prawa
Zasadnicze, są one bowiem często z powodu brzy-
żwieżności na ciemne, dopuszczające Homakeria
ich w rozmaitem rozumieniu, z czego znów
sprzeczne między sobą wnioski dadzą się
wywodzić.

Dzieje są prawdziwem wykładem wszelakich
w Prawach dwojznaczności, ukażą nas jakie były
State zwyczajne, wykazują podstawy na których

usiłowano prawdę ich zniweczyć, i podając to
w ręce, z czem stanąć i użyć można ku obronie
Praw, a co by się w tej mierze obrócić dato przy
podobnych okolicznościach.

Tej natury jest Pruska organizacja Rządu, że
bez pomocy domowych Dziejów, ani podobna mieć
o niej dokładnego wyobrażenia. Zgadło, główny po-
wód, dla czego nikt dotąd nie odważył się, napisać
powszechnego, wszystko obejmującego dokładnego
Ius Publicum. I nigdy, nikt nie napisze takiego,
dopóki zbywać będzie na Pragmatycznych Dziejach.

Dziwna to i żalostliwa, że od czasu pilnego i bardzo za-
stępkonego Kacpra Schütza spoczywało pióro, i nikt się
nieznalazł, którenby Sprawy Niem z równie pilnem
staraniem napisał. Maż ten zelaznej wytrwałości
być musiał. Był on Sekretarzem Gdańska, dlatego
żeby potomność o tem się dowiedziata, co by bez niego
w Archiwach zamartwiato. Moge to z najlepszej
zasady zaświadczyć, bo ani przed, ani po Schützu
niema ani jednego Pisarza, którenby zmiany tak
pod Krzyżakami, jak i kasze pod Panowaniem
królów Polskich, tak jak on szeregowo i pragma-
tycznie opisał. Niechby czytano wszystkich innych
z pominięciem Schütza, a przekonano by się jakoś to

Należy uprzedzić szczerliwie osoby zamierzające stawić
ojczyźnie z użyciem, ażeby tę kronikę pilnie odczytali,
bo z tego nie matych korzyści mogą być pewnymi.

Jednakże wyznać trzeba że w dziele sekretarza Gdan.
wiele jest do odrzucenia. Wewnętrzne Dzieje najdawniej-
szych czasów ścisłego zbadania wymagają, do Pa-
rowania krzyżaków braku wiele do poznania wewnętrż-
nego Stanu Ziemi, może mu służyć w tem na potrzeb-
nych wiadomościach. Pod Panowaniem królewsko Polskim
często przypuszcza to, co by należało wiedzieć Sta-
nowczo, a co się zdaje być w konicznym zwiazku
z następstwem wypadków. Odczytując die Landes
Recesse spostrzegatem, że wiele w opisie ostatnich lat
przez Pisarza zupełnie z prosięchu opuszczone.

Osobliwie do życzenia, żeby w całym tekście
więcejładu było, z porządnym wywodem następstw,
na które za wiele tu pokrótce opowiada. Recessa nie-
kiedy nie są dostatecznie odpisywanemi, lecz tylko treści-
onych zamieszczana. Wiele Dokumentów tak jak się
zowie in forma i we własnym ich języku gdyby zostały
przekładzione, byłoby dobrze.

W Archiwum Gdańskim rzeczona, kronika w
języku łacińskim zachowana, lecz nie jest ona prostym
stomaczeniem z niemieckiego, lecz w niektórych

chęściach różnią się między sobą. Koniecznie się na
 8mej księdze, po pilnym obu kronik porównaniu
 i naturtem, że Łaciński skrócono, niekie dy
 niepotrzebnie obszerniejsze przedmioty powypu-
 szat, z Dokumentów tylko łacińskich po raz mierz-
 ciane a Dzieło podniosłoby się w wartości, gdyby
 osobliwie co do Polski na nowo przejrzanem i wyda-
 nem zostało. Jeszcze można by naganić sposób pi-
 sania, lecz błąd ten nie tylko naszemu Pisarzowi,
 ile raczej owoczesnym Czasom przypisać należy, bo
 w tedy zwyczajem była gąłtliwość i kawiaktanie.
 Jeżeli mi Bóg czasu i zdrowia udzieli, zamierzam
 tem porokunknięciu tych Dzieł na zgonie Jana III
 wieki opisać przez Schütze'go na nowo zbadać
 i według możliwości tem Jego niedostaje, uzupełnić.
 Uptynie jeszcze lat kilka nim się tym zajmę.
 Nakoniec Kronika ta dochodzi tylko do 1525 Roku
 podzieleną jest na ksiąg X. W wymienionym
 Archiwum znajduje się jeszcze dwie onej księ-
 gi, I. j. XI^a : XII^a, wlasny Rękopism Pisarza.
 W XI^a nie tylko się Dziejani Niem zajmują, jako
 Miasta Gdńska, miernowicie Ławickiemi i Bunt-
 ni, kupetnie osińmierzonemi za przybyciem Męgmun-
 ta I. tamże 1526. r. - XII^a nie kasługuje na Dnie

Przegląd, jest bowiem zbiorom rozróżnionych Dokumen-
mentów tak w języku Łacińskim jak Niemieckim
od 1527 r. do 1534°, wiele tu ich dodać potrzeba
nimby z nich śladzie Trzeje wypisać się dały.

Trzeci natomiast z tych dwóch ksiąg wiele o-
niosa korysności, uznatem jednak że pierwsza z nich
na nic mi się nieprzyda, bo braci onej do prze-
życia kamierzonego celu mi służyła, druga tem
mniej, bo przepisana w niej Dokumenta, miałam
pod ręką, w oryginałach.

Dalszy ciąg Księgi Schütza napisany przez Eke-
harda, imiowanym jest, dotarłszy do Edycji z 1599 r.
składa się z trzech ksiąg; (25° arkuszy obejmujących)
w XI° pismo o Biene Gdańska, o Kalotieru Akad-
mii w Królewcu, o nakłóceniach Religijnych owe-
czesnych w Księstwie Pruskim osiarcia, o Kom-
missji Królewskiej Polskiej Ławie z tego względu skia-
tającej. Ozwinięcie Ko^o Alberta Fryderyka, o Kró-
lewskiej w Gdańsku Kommissji, o weselu ks. Albre-
ta. w XII° opis Terzego Knoff'a obłędzenie Gdańska
przez Stefana Batorskiego króla. w XIII° o wypadkach
w Księstwie Pruskim, o zawziętych powstaniach Króla
Stefana a Gdańszanami Tractatus Portorii
Elekcya Zyemunta III, niektóre grawamina Stanis-

Pushkin, w republikańskiej liście do Kurcyi i powrót onego.
 Długoletni historyk się na 1844 r. na Syrodozie złożonym
 w Terespolu i w naruszeniu w niektórych miejscach
 swobodzie sumienia.

Z tego okazywała się ten „dalszy ciąg Dziejów przez
 Thytrea napisanych jest tylko ich Rysem, do którego
 bardzo wiele dodac należy. Leż od niego, jako o
 obcych materiałach więcej wymagając, co wspaniała, czy
 żeby miejscami wyciągnąć i tyle, skoro takich jak Schi-
 ller ułatwić nie miał. Odwołał się do Archiwum, bez
 którego nie mógłby napisać podobna. Od
 czasu nowego Pokoju z Anglią Albertem, nie-
 styszano w Prusach, z wyjątkiem nieporozumień
 ze Stefanem i trzech wojen Szwedów, z żadnymi
 niepokojami. Niekiedy wypadki tyra, się tylko wew-
 nętrznego stanu Niemc, albo takich, rzezy których
 ludność albo mało, lub wcale nie miała.
 Niemcy wprawdzie nieco więcej od nich wiedza,
 niekiedy też na korzyść im to uszło, ale wsta-
 cimy tak spraw i rzeczywiście, ich naturę znali
 tylko najgłówniejsi, mający w tych sprawach u-
 dział, ci karali one spisać i na korzyść Polaków zło-
 żyć je w Archiwum. No tego mało kto ma zyspek, a mi-
 go naszym Zaważająca inną okolicznością,

aby i goi na panuici rzeczy kabrać, i takowe do
publicznej biendy ogłosić. Ja wlasnie jeżeli nie jęma
to głośnia przychyna, dla której miłośnicy dziejów
Pruskich, na innych brak narzekać muszą. Kład ni ma
wypikety straty. We wlasnej Ojczyźnie obcemu jesteś-
my. *Cfure publico* jako o najgłośniejszej
Wiedzy, jedynej odnoszanej się do Spraw publicznych
znamy niejasne i błędne wiadomości, bo niema przewod-
nika za którym by najbezpieczniej iść można było.
Taki zaś przewodnik, w który dopiero się, z najdzie, ci
gdy będzie ³użyta, ²droga Dziejów.

Czy praca Hahnacha jest dostateczna; i czy za nią
postępować z pewnością można? mogą o tem sa-
dzieć biegli w podobnych rzeczach, mający możność
z badawania Prus starych i nowych.

Niekiedy ten lub ów cztunek Sławiów bronil piórem
i wódem, przytem musiał się odnosić do wywołania
Sław, lecz takie Broszury kitko artystowe nieba-
wem nikt z obięgi, a nąsto w latowych o jerym
było traktuje się przedmocie.

Już teraz z mądry Bur.^z Wariski Jan Ernest. u. d.
Linde w swych *Siulimentis* do Listów Katuskiego
dobre wiadomości zawart. Ale już! nie można się spo-
dziwać dalszego ciągu tych *Siulimentorum*, gdy

już Pisaż. ich może kilkoma tygodniami zmarł.
 Byłoby to dobrze, było, aby została materiały do tytułu
 i leguym rapasen innych jego pism, mogła być wydru-
 kowana. Tym czasem tak, Miasto Gdańsk jako i Prowin-
 cja Pruska, niewynagrodzona, prawie strata poniosła,
 przez śmierć tego Nestora, bo bardzo rzadko się zdarza
 aby kto przydomek otrzymał, "Kijącego Archiwum".
 To takim stanie rzeczy, konieczna radać temu. Skoro
 tylko wróciliem u tagrany wrotem przed się Polskie i
 Pruskie Przeję, które podług umowy, tak jak
 większa część u nas uczących się i ter. zupełnie ich
 od nauwy tem się. Część usadowiła w nich u tej nauce
 przerwaną, została, na czas długi; bo tylko zbada-
 tem Kronikę Schüttra i na tem co do Dziejów Prus
 poprzestać musiał. Pragnieniem prędo, aby bog-
 ństwo z now. od tego powrót, na cześć ten sekre-
 tarz Gdańska, zaprzestat, niobawem spostrzegiem
 że dla niemających przeszkód może przebiegać i nie
 ograniczyć się na życzeniu. To dozwolnym namyśle
 postanowieniem Sam. Najęć się to, praca, pro-
 szę się upraszać u Råd tego Miasta o wolny
 przystęp do bogatych onego Archiwów, co też naj-
 taskawiej mi dozwolono. Z tą przestali obcy
 Tom, a jeżeli Bóg uzwoli pojedzie za nim więcej.
 O której to pracy uwieram koniecznem, taskawemu Chytek-
 nikowi

Czes. permutacji jęz. m., słuszn. było w ten sposób ^{je} ustalić
~~można~~ nastąpić, ażeby język de Dziejów naszym nie był
 rękano. Wszystko więc w tyko na Sejmikach i w innych
 okolicznościach zastę, a obchodząc albo całą, to nie ta
 lub który. baw. z jej słow. ... tak opowiadaniem;
 ... tem o ile można używać najkrótszych sposobów
 mówienia, przenieć jednak aby wszystko godnie pomieścić
 w zupełności zostawić. Co do szczególnych wypadków za-
 newne Czystelnicy różnić się będą w zdaniach, bo nie
 którzy z nich pomieszcza je między drobiazgami, a
 te właśnie, imi za potrzebne uważa. Już nam
 wypadato mi się zastanowić, że Litwie, a na-
 wet Prusacy nie zgodzą się ze mną w tym lub innym
 przedmiocie, — Z tego wydrukowane zostanie się
 w ręce każdego Ciotwicka, Hoxeni, potmędkowic,
 ograniczeni, Dukiani, Lekarzy, Łużkie Światowidki
 czytać je będą, ażeby jak mieć mać ażeby temy
 było o sobie różne a Dziejach tych Prus Polskich
 jednakowo sądzić miały? —

Niekiedy jest jakaś mata okoliczność stuzga jednak
 że do objaśnienia ważnej rzeczy, a z powodu związków
 z innemi nie może być pominięta. Natrafiało
 mi się dość często, że u mi się zrazu niepotrzeb-
 nym zdawato, później znówu wyszukiwać mu-
 siatem, ażeby następnemu opowiadaniu więcej

historii oddać. Dla tego, przedmiot o Skonce
tak obszernie opisać, a musiałbym być lakowny
albo inaczej opisać, lub zupełnie opisać, a może
bezładnie i bez związku, tu i owędzie zamieszkać,
co by niedokładnemi Dziejami wykryło. a tego niegdyś
Historykowi, bo on pilnie na to baczyć powinien
w opowiadaniu był związek, a za tem aby
Dzieje miały cechę prawdy po sobie. Wszakże, tym
którym ta obszerność nie przypada, mogą w czy-
taniu po kilka pominać arkuszy. Może naćję, co
czas w których. To, co im się zbytkiemem zia-
wato, pilnie s'lezić^(a) będą. Nakoniec wole
mieć miarę za obszernego niż za zużytego Si-
larska, le pierwsze bardzo się zgadza się z memi
Lamiarami, a takwiej z obszernego Działa krótkie
uczynić, niżeli gdyby kto czego brakuje, dokładać
wiał. Bardzo^{mało} kto ma środki do potrzebnych po-
mocy, a tym-mniejszym^{to} s'lezić, kłówa zwykle
na Czasie, na Cierpliwości, i. t. p. —

Gdyż, z s' solie zamierzył o zmajnić Czytelników
ze s' czego to werni. Przywilejami Prus, nigdzie
tego nie opisać, gdyż mi się. odpowiednia po-
dobność zdarzyła, tym sposobem co z Polakami
i. t. p. ha ich naruszenie przywilejów, a stany
a). Nadosoty. p. 11

co na to odpowiadamy, żeśmy opisałeni.
 Wiskane nowatorstwa starannie wykłosem, objaśniamy p
 ile razy kłótnie i Miasta o onych usunięciu zabiegamy
 Króla. W sprawach Religii ile razy o nich mówiliśmy naj
 staranniejsza, zachowatem bezstronność, za takąże was
 nie w całym Gdzie się ubiegatem, braktowatem bowiem
 kazać przedmiot tak jak go znaliśmy, jeżeliś chiał
 objaśnienia tego lub owego, mówiem ^{w cieniu} w cieniu, prawda
 miatem za przewoźnika. ^{głównie}
 Matekij baczyci się nie mierzylem. Jeżeliś dalej ziemie Pruskiej
 opisać, tem więc mniej mi kłótnie o Ziemi, gdyś
 wypadki tego lub owego ze względu staranno, albo ty
 ko dotknął, albo je pominął, gdzieś zaś wzmianki przed
 miotu takowego zasługiwała na zachowanie, o przypad
 kach niezmienności. W Północnej powini być prze
 kazaniemi, że mi nie o tem w Archiwach nie znalez
 leżących, upraszam więc każdego posiadającego co
 w tej mierze godnego pamięci, ażeby mi tego udzielił
 jeżeliś to w należytym miejscu podług prawideł his
 torycznych wpisać mógł; jeżeliś zaś od nas to się bo,
 do lat ubiegłych nie omieszkalbym przy dowodach umieś
 cić. — Nie Matekij się też dziwić jeżeliś chęć
 mieć o Gdańsku więcej o innych miastach, bo
 Gdańsk ze względu swej potęgi, zawsze na wielkiem

był uwzględniony, ponieważ wszystkie wypadki z na-
komity braki udzielał, nie minot żadni rok bez wypła-
nia Dmpt.^{ca} onego do Króla Polskiego, a ^{Gdańszczanie} pozwali-
li nie tylko szczególnych praw Miasta, lecz i całej Ziemi.
Wskazywano często udawali się od niego i Północ do Danii,
Szwecyi, Miast Hanzy, mając za główne kadunie bez-
pieczeństwo handlu z którym dobry był Prowincyi kaw-
sko był klęskanym.

Piękolewitości, prase, nakłady, kasługuj, ażeby zawrze-
o nich potomność wiedziata. Oba drugie Wł. Miasta, Elb-
lag i Toruń przy każdym zdarzeniu ze Stawą, miastem,
co razem z Gdańskiem i innymi obrońcami były swo-
dy Prus, i jak mogły Prestentis Cordus, Pessiuska-
nawut, statnem kochającym wolność Krzymiżsinom,
tak się prawie wydoje, jakby te 3te Wł. Miasta; ostatniemi
były Prusakami.

Ponieważ do napisania tych Dziejów, o środkach prawni-
nych rzecz należała wiedzieć: pomówię o nich. Historyja
wiadomo, resztych wypadków jest opowiadaniem; kas-
się albo na własnym świadectwie lub na innych dowo-
dach, te inne są nieobecnymi osób spisujących je, lub
dokładem opytanych, to do nas doszły; na czem tak
we przed innemi wysoko są, cennie, a osobliwie.
w Publicznem Archiwum Kto inne, zachowane za dawo-

Stuka: to z najduja, one wiare osobliwa, u młotni-
 ków Dziejów, chęć, że wystąpi do nich jest trud-
 nym. Obecnie Historja ma to, jak powiedziałem usto-
 le. to głównie z dowodów Archiwalnych wyekspana,
 została. Gdyż nas' zamieszkał^{co} z dzieł drukowa-
 nych, przytaczam ich tytuł, bez wypisów dotaraja-
 cych się, w Allegatich jak, to czynię względem pierwszych
 Chęć, jednak, Krótki, z kąd wyopatłem jeszcze, wymieniać
 Naprzód Recepta Sejmików Liem były mi wielko po-
 mocnymi, bo w nich zastawiam co do Sejmików kępsło.
 niekiedy są one bardzo obszerne, i, w innych rzeczach na-
 der skrócone, a to według Pisarzy i ich czasu, co tu
 niedostaje dopełniać materiały z innych koresponden-
 cji. Najważniejsza, że są, zastawiane w tamtych
 Poselstwa królewskie, dające na mi odpowiedzi
 i niekiedy Instrukcje w całości. Potem Liem zastaw-
 ne być się z najduja. Lecz wtedy dopiero się z nich
 korzysta, w urzędzie, gdy się je pilnie ekspuje (expire)
 co również o Listach, o których niebawem, rozumieć należy.
 Do tego potrzeba Czasu, cierpliwości, bierności aby
 owo cenne Piśmo kryłać się dano.

Należy badaniem Listy Sekretarzy Gdańskich i innych
 onego Postów przebywających u Dworu Polskiego,
 także i innych Zagranicznych, reszta z odwołaniem.

z Receptów i Listów Henryka, z raportów tu i owdzie wy-
tyczanych i przypisywanych, z ich i listów, otrzymanych
wami odpowiedni, z kamieranych iktadów,
Mandatów, Dekretów królewskich, i t. p. z tych na-
taczem wiele w Dokumentach w odpowiednio odsy-
lane raportach.

Wielki Ziół dozwolił, z tych kródek, następujący tem-
obojnie Panowie Zygmunt Augusta, bracia
do Karola Stefana, Czwarty i piąty Zygmunt III.,
Krósty Władysława IV. i ich syna Kazimierza,
Cztery i ostatni, i ich Panowania, Michała i
jego. będą, kamieraty. (Poko. jednako napisat i tem-
ekieraty Augusta II Sasa panowanie.)^(a)

Małki w kamieraty, o Królewskiej Organizacji
cji Pius. Napisat w tym przedmiocie, bo to je-
stego i go opis. Niezmiernie uściłowić na tem
wiele kadeży, aby o dawnym sposobie iktadów
w Piusach mieć prawdziwe wyobrażenie, dla
tem. lepszego poznania dalszej iktad w tem rózni-
i wyroknie wiódziano, jak daleko się odstąpiło
o Prawo kamieraty. Nie do pizeknie kamia, że
niezmiernie wypadki w Dziejach i zasady onych tem-
piej ocenia, im ścisłej wiódziano, jakie miał

^{a)} Jednak autor z mienit ten iktad Tomów, albowiem Henryka i Michała osobne domy
Stanowia; jest ich przeło 11 ^{ul}, a rozprawy jego w 12 ^{ul}. -
p. 11.

Wielki, jaki Swobody Niemie. Stawalem byłoby
 przyjętem co starożytność powinno było istnieć, tego się
 trzymając, mało wzmiankowałem o Nowożytności
 Wzrost ^{obowiązkami} tegoż w czasów poprzednich ~~zwiększaniu~~
 wzmiankuję. Prawa obszerniej i rzetelniej wykazy-
 wać.

Dowody do Rękojmy są, wyjęte z Kroniki Karowa
 i Chłtza, Recessa Sędziów Niemieckich i inne
 niemieckie opowiadania z których (zyskaniem
 poprzednio się, dokładnie objaśniłem, cytel
 niemiecki w rzetelnej prawdzie składam.

Łódź 1. Lutego 1722 r.

Wspomnienie Dzieje do 1526 r.

Poprzednie miały swoich Dziejopisarzy, następne porzucono zapomnieniu. Mają wynosić z dolności tylko jedną osobliwą Epokę?

Czyżby tego nie balstwa: były powodem uprzedzenia, braku czasu lub niedostateczności potrzebnych Dokumentów, że nie można wskazać żadnego ich Dziejopisarza! - Za prawdziwie wieki XVI i bieżący mają Mężów od poprzedników swoich znamienitszych Wiedza; wydane przez nich Dzieła dowodzą, że nie brzywało im na pracowitości i swobodzie. Może kto, za młodu, w umiejętnościach Historycznych nie miał żadnych albo fałszywe pojęcia, oalej gdy o niedostateczności onych z własnego przekonania się doświadczenia, albo zajęty publicznymi Sprawami, albo uciążliwymi Umowami kabiegi, już nie miał ochoty poświęcić się badaniom Dziejów: nadto wstydkiem się po większej części ludzie ukazywać w dojrzałym wieku tego, czego w młodości nie dotykali.

Tak głęboko w korzenioną obojętności na próżną w młodości stracie czasu!

Bezważnienia, niekiedy i zająkności kawadła, skoro stawia trudności bez różnicy wszystkiemu przypuszczeniu

2.

przypuszczać kogo bliżej do Archiwów; z tego powodu z największymi zabiegami trzeba było starać się o możliwość wydobycia z kurzu i ze wszelakich pótek Archiwów, docierania do białan Dziejowych.

Gdybym się mógł tem pochwalić, o czem ci powiadam, że im tylko na czasie zbywa; praca moja bystrego umysłu Czytelnikom pożądana, by była: Piękny styl, zwięzłe przedstawienie zdarzeń i przenikliwy sąd razem z prawdą, winne są na każdej Stronicy Dziejów przypisać. Przecież gdy pierwsze z tych zalet są tylko zaletami powierzchownemi, prawda zaś jest niezbędna, nie potępicie mnie gdy wam one, z dowodów żadnej wątpliwości nie ulegających, przedstawię, a za złe potrzebne powabami w opowiadaniu mojem ubiegac się nie będę. Jeżeli by kto chciał powątpiewać o prawdzie opowiadania, niech je sprawdzi, dowody dotychczas. —

Niech mi nikt nie zarzuca miejsca mego urodzenia, niech nikt nie wnosi, iż gdy pochodzę z kraju którego wypadki opisuje oalem się miłością, nierozsądnej Stronności powodować. Niniejsze Dzieje piszę wcale się nieuwagątem ze Rusaka, ale.

za mieszkańca całego Świata, pokrywając wszystkie
kraje, Miasta, Miasteczka i losie za chętki mojej
Ojczyzny a przebywających tam ludzi jako moich
współbraci.

Chcąc poznać dokładnie Dzieje, potrzeba najprzód
rozstrząsnąć Stan Sasińskich krajów, oświecić ich
więc Sympatyje lub nienawiść, by tem dokład-
niej poznać można było czego się po ów czas
(1526) spodziewać lub strzedz należało.

Na Cesarzkim tronie zasiadał Karol V.^{ty} je-
den z najpotężniejszych Cesarzy. Któż nie wie
że Prusacy o chwili wypowiedzenia postuszeń-
stwa Krzyżakom, najgorzej w Państwie Rzyms-
kim uważanemi zostali. Rycerze wystawiali
Stanom Niemieckim, swoich niegdy poddanych
jako buntowników, usilowali przeto przeciw nim
wznieść powszechną wojnę. Rozmaite okoliczności
przeszkodziły temu, Dalej powszechny pokój sprawił,
że o Prusach zapomniiano. Dopiero Mistrz W.
Fryderyk z domu Saskiego chcąc się o siebie i
przyścięgi Polsce wytamować, postawił przełrotną
kwestyją; Czyli traktat 1466 r. zawierał jest prawo-
mownym? Stosowała na wyrazach, bo^{na} Cesarzka, albo
na pomoc Cesarstwa bynajmniej liczyć

4
nie mógł, a sam za mało był stałym a żeby
własna siła, zdobył co utracenem było odzyska-
powalona, potęgę, podnieść. Następnie jego Al-
brecht podobny jak on zależył sobie cel, zmu-
kęd jednak żadnej pomocy. Ten z Rodu Bran-
deburgskiego Mistrz: a tem bardziej naziżej
jego z. nikły. Skoro Polska ustaliła dobre po-
rozumienie z Cesarzem Mazylijanem we Wło-
niu, gdyż tam ten zjechał z królem Zygmuntem
(1515 r.). Przemimo to Albrecht powążył się wy-
stąpić wojennie, upadł pokonany. Cesarstwo go
opuszcza, na próżno je podniecał, pozostał mu
jedyńy środek, wypłatać się z biedy, utwierdził
Albert zmięnit godność w Mistrza na tytule
księcia, zrzucił Habit^{ca)}, wyszedł w schodnie
Prusy jako Dzielniczna Lenność i przeszedł
ze Stanu Powiatu Rzymskiego na Wazala
Polski i Senatora. Także zmięnit^{wymagała}
skutki donosne; Zatem ugodził sobie całych
Prus miał powód ku tożeniu zabiegów do skła-
nienia Cesarza i Stannów Cesarstwa, aby siła
zabrano ziemie utraczone. Karol V. pragnął
tego, lecz bliższych miał nieprzyjaciół, więcej

ca) i przypiszę - o toż u nich cięte i state Krzywoprosy
siłowa do dziś. - p.t.

Czwierem myśleć musiał o zabiegach przeciwko wojnie
 Państw Dzielniczych i Cesarstwa, miał się
 lecz nie mógł jej rzeczywiście używać, musiał
 one na wszelaki wypadek mieć tylko pod ręką.
 Zwycięstwo pod Pawiją oddało mu w ręce potęż-
 nego nieprzyjaciela, Franciszka I.^o, niechętny
 król wolności Turcji, drogo kupić musiał, ależ
 ponieważ za nadto korzystnymi były warunki
 dla zwycięzcy, tem też bardziej przesądzonem
 było być można, że Farnujja nie zamierza
 z nich ^{się} ~~otrząsnąć~~ najzupełniej.

Papier ze wszystkimi włościami książętami, również
 niechętnie widział sądowiczych się Hiszpanów
 w Mediolaniskim tak jak poprzednio Francuzów.

Skoro Anglia zawarła przymierze z Francją,
 okazało się, że na pokój liczyć już nie można było.
 A gdy cel tego przymierza Franciszek I. po wy-
 dobyciu się z niewoli, ostatecznie uzasadnił,
 doznane natychmiast onego skutków. Nadto
 Niemce z powodu poniesionych klęsk w Węgrzech
 nie mało zakłopotane, przerażony się gdy Turcy
 stanowczo zwycięstwo pod Mohaczem odnieśli, tu
 tak to polecił młody król Ludwik. Powody tego

6.

w zwoltywanych Sejmach. Przeszy. Także lewicy
łatwo teraz być Turkom napadci na Austryję,
znużyć to prześmiesz, i przeto na korzyści
nieprzyjaciół Cesarza najsilniejszej dokonac
dywersyi.

Do tego przychylił się rozdział Religii, na
male się on za prawdę, dodał, że o zasł-
tych zmianach w Prusach, najzupełniej zapom-
niano, a przy najmniej najobojętniej na nie spoj-
radano. Ks. Albrecht z dawna, godności, odst-
pił także dawnej Religii. Zmiana tej dala mu
pomoc tych księząt, którzy wyzlekli się Papie-
mu. Czyżby oni tak łatwo byli dopuścili, aby
by uisnięto księcia z wolennika nowej Religii, a
przeto ziemię pod jego władzą będącą Stolicy Rym-
skiej poddać gdy o jej wpływie raz się już o-
waty? Pomijam nawet Dom Brandeburski,
choć i mu na poparcie swego krewniaka tak
wiele zależało. Zasi Prusy księżę, tak dawna-
nem były z pomyslnością królewsko Polską,
że jedne bez drugiej ani się utrzymały, ani
przemocy nieprzyjaciela oprzeć by się mogły.
Zgadło to w Ks. Albrekowi użytecznem było, nie
miał kł. Polsce przynosić korzyści.
Wiadomo że Takon, gdy jego sprawa w Prusach

7. przepała, zwrócił na Inflanty wszelkie nadzieje. Cwociński wice Mistrz Wójt Plettenberg poważamy, że rzadził ~~Marsze~~ i uśmiednit ~~dzielnosć~~ swa, przeciw Moskalom: Inflanty kwitły. Kto je nako zna granicę tej Ziemi, wie, jako są ciasne, jako sum. ze siebie potęgi wycofy nie są w stanie, że Rusy i Polska zowse na nie z korzyścią uderzyć mogła. Gdyby liczna Armia na te z Ziemi posunąć się mogła, dywersyja od Inflant, byłaby możliwa, a nawet skuteczna, lecz trudno przypuszczać, aby przeczony Plettenberg chciał się w taki spór wlić. Rusy na granicami cychaty, tego byłoby jedynie pragnąć, aby Mistrz Wójt w imię się zwrócił strony, a przeto dał im sposobność, usadowienia się silnego nad Morzem Bałtykiem.

Cwociński wypaiki o tej sprawie przekonują, że jest to przeciw Roskomu posunięciem na korzyść innych siły swej Ziemi w tedy gdy je na własne zachowanie. oszczędzić konieczna zachodzi potrzeba. Księża Przechani i Węgry pamiat Siedm. sy - nowice Zygmunta 1.º; a Wnuk Kazimierza Jagi - łowczyka. wspominałem już o zgonie nieszczęśliwego Słomarchy. to tedy przypady Węgry w najwęższe za -

zamieszanie. Turcyzn odgrywał rolę Pana. Jan
Zajulski wojła Siedmiogrodzki i Ferdynand Aus-
tryjaccy spierali się o koronę. Obadwa mieli swoich
Stronników. Sultan zaś popierał woj. de Siedmio-
a cesarz Karol Prata Szwego, coż więc dziwnego,
królestwo przez rozmaite lata widocznie było naj-
ohropniejszych wypadków. W Przechach oprócz cesarza
Ferdynanda w spórtubiegali się o tron Albrecht
z Bawaryi, przeciw się tu wszystko spokojnie od-
było, naród uolał mić Austryjaka.

Szwecyja obrząsała się, Szwie z pod obcego wlad-
stwa i tyranii Chrystyana; Gustaw Wasa rodow-
ty Szwed, został królem. Wypartemu zaś Chry-
styanowi pozostał jedyny widok w poparcie swo-
go Szwagra Karola V. Do odzyskania trzech
utrąconych koron. Stronnik jego dotychczasowy Se-
weryn Norby musiał z Morza ustąpić i aż
w Moskwie szukał bezpieczeństwa.

Chrystyan był bliskim krewnym Cesarza, niekto-
rych więc książąt Niemieckich na swoją stronę
przeciągnął, krzyżacy zaś co Cesarza zażyczyli,
ze względu na to najokrywiślej z tego wynikało, że
każda kmiiana w Prusach, obudwom potężom na-
Północy najskłodliwsza, byłaby musiała. Wspólny

przeto interes laicył Szwecyja, z Prusami, a Kwiśzkoł, ten Religia ze strony księcia Prus jeszcze bardziej spajata. Wrazie konicznosci przykrocic nasi, na po-
moc Gustawa mogli niezawodnie liczyć. Wprawdzie popuścił on z Miastem Gdańskiem w niejaki spory,
nie pomina ich, lecz gdy król uraczył swoje. Sądowi pole-
bownemu powierzył, mianowicie królowi Zygmunto-
wi, zapobieżono wszelkim szkodliwym wyniknąć mo-
gącym skutkom, spory znikły.

Dania jakkolwiek przecie ciągle majza ze
Szwecyja wićki, obecnie júnat. podobnani do siebie
się skaty, albowiem i Dania w miejsce zrzuczonego
z tronu Chrystyjana, Fryderyka z Holstynu królem
sobie obrata: nie mniej przecie zależało jej na po-
myślności Prus, obawiać się musiała równego nie bez-
pieczeństwa. To tak bymniżowaliby Prusaki wkręca-
cy gdyby tu przywróceniem zostali, jak Chrystyan Dani-
czyków, książe zaś Albert ożenił się z cirką, kró-
lewską, w bliższe jeszcze z Dania, wśród stosunki.

Królestwo Polskie stoi w prawdzie z Prusami pod jed-
ną głową, przecie oba kraje tak, dalece sa między
sobą, różne, osobnemi kuriozajami, prawami, obowią-
kami i kształtem Rządu, że każde z nich w wielu

względach. osobny wstąpiwy Stan Stanowia:
 Lubo ta różnica powoli znika, gdy nasi przodkowie na
 te i owe pozwolili zmianę, które stara organizacja
 we wielu względach zmodyfikowały; to jednakże nim
 opisać Stan Prowincyi naszej, uważam stosownem
 owoczesne okoliczności Królestwa po krótkie opowiedzieć.
 Panował Zygmunt 1^{ty}, Syn piąty Kazimierza Jagiel-
 lonczyka: wszyscy Dziejopisarze króla Zygmunta po-
 dają jako męznego, nieustraszonego, mądrego, wspra-
 niatego, prawego, pełnego wytrwałości i łaskawego
 Monarchę. Uznano go za Karolem V.^m i Franciszkiem
 1.^m za godnego panowania nad całym Światem.
 Czynny i Stan Państwa niechby wykazywały jak-
 dalsze że jest uzasadnione, pochwałę, że są bowiem
 najodpowiedniejsze. Świadczenia, w nich należy szu-
 kać wyroku o prawdziwej wartości wielkiego Pana
 Od czasu zawartej zgody z Margrabią Albertem
 używała Polska stalego pokoju. Lubo zawieszenie
 broni z Moskwą, zbliżało się do końca przeciw,
 Munciusz Papieski i Posel CisarSKI pracowali
 nad zawarciem pokoju między oboma sąsiadami,
 w chęci użycia ich sił przeciw Turkom. - Lecz te

zabiegł o tyle stawaty się prężnemi, o ile pretensyje
spór wiodących stron stałej zgody niedopuszczaly.
Zawieszenie tylko broni na lat 6^{tych} ponowiono.

Wewnętrzne niezgody pomiędzy Tatarami, usunęły
wszelką obawę napadu tych drapieżnych ptaków.
Wybrali Hanem Tatarszy Astan Sultana, Turcy
go w nowej godności zatwierdzić nie chcieli; lecz
w jego miejsce uznali Sedat Gereja, tamten więc
przez Postów upraszał króla o dozwolenie mu wraz
z koniecznej potrzeby schronienia w Polsce w 7000
konii; na co mu z łatwością pozwolono.

Moldawianie siedzieli cicho, Wojewoda teraz ka-
zał zapewnić króla że dawnych układów ściśle
skutku przestrzegać będzie. —

Ze strony Niemiec mało było obawy, Cesarz Karol
musiał swe tacić niechęcią, bo nie mógł z niemi
na jaw wystąpić, nadto spodziewał się że króla
Zygmunta w wojnę Turecką, wplacze.

Prusy, od zawartego pokoju w 1525 r. rozdzielonemi
kostaly na królewskie i książęce, co się tych dotyczy
zbytecznem by było wdawać się w obszerny opis ich
wewnętrznego Stanu, albowiem zatożyłm sobie
tylko zająć się Dziejami pierwszych, o drugich zaś

nadmienię tyle o ile rozwiniecie wypadków w Prusach Królewskich, wymagać tego będzie. Książę Albert swoje nowe dziedziczne księstwo pod opieką królewską, spokojnie sobie, posiadał: Wyżnanię Protestantkie wprowadził, i usilnie zabiegał nad pomysłnością tego księstwa.

Czem Polskie Prusy pod prawym względem poprosić się nie mogły. Wprawdzie nie słyszano o żadnym zewnętrznym nieprzyjacielu, niebrakło jednak na ludźmiach wewnętrzny pokój zakłócających tu stawających się przyczyna, szkodliwych nieporozumień. Zygmunt karał rozmaite rozporządzenia powściągać pomiędzy prawa kasadnicze, umysły przeto poddanych z niechęcią się, na wszystkich Sejmikach najusilniejszych nieszczęcho szatan w niedopuszczaniu w ciskających się w Instytucyje uszczerbków ani teraz, ani na dal. Rywstwo przeciw Swobodom Mięjskim skłamało, jak by chęć je zniweczyc, a swoje Szlacheckie na upadku Mięjskich utwierdzić. Te zaś przeciwie usiłowały utrzymać to, co przodkowie od niepamiętnych czasów posiadali. Te zamierzy zdawały się nie obrażać tych, którzy postanowili sobie w dalsze

Ziemie Pruskie z przywilejów odrzucić a na Województwa Polskie pozamieniać.

Pomiędzy Toruniem a Gdańskiem powstała osobliwa niezgoda, powstała z powodu Składu Polskich Kwartirów, zaprowadzonego w ubiegłych latach, co dalej z tego wynikło, w swym czasie opowiem. Zmiana Religii nie małych niepokojów stała się powodem. Lutra poprawa Religii wielom się spodobała. Wielkie Miasta daty przykłada, za króćmi mniejsze i szlachta po wsiach poszła. Już 1522 r. wyznagało Gdańskie Mięszczanstwo ci Prześwitynych Księży, aby mu Stomo Boże, od wszystkich dodatków ludzkich wolne opowiadaniem bydx, mu mogło, już w rzeczonym roku. Biskup Kujaw wziął się, w osobnem piśmie na wciśkanie się Luterskiej Nauki. Napomnienie to, za którym królewski zakaz nastąpił, co zdaje się, na usposobieniu, owychśnych umysłach mały wpływ wywarło, gdy Pralat uznał królewskiem swego, obecnością Papieża wesprzeć. Ale nimiej ja nak po wyjeździe Biskupa, Takie Fincken block gätbirkij zabiegat nać poprowadzeniem słuchaczy na inną drogę. Rozmaite okoliczności dowodzą

ze Województwa Pomorskie proste za przykładem
swej Stolicy, zbyteczna to ułować mać.

Nowego wyznania Zasady w Elblągu w tymże
czasie zaszczerpiono, przecież zdaje się, iż Słusko
Boża wewnętrzna dotąd pokoszta bez zmiany
bo dopiero w r. 1525 zarządzano od Gdańszczan
należaniem Ambrożyego Stuttfelda celem urządze-
nia nowego kościoła, użytyli im Gdańszczanie
na pół roku niejakiemu Maciejowi. Zasady podda-
ne w Warmii Lwianin, tamczemu poddani do
półki dyt Biskup Fabijan, używali wolności sa-
mienia, zaś następca jego Maurycy Ferber umia-
łrodkę w swym Biskupstwie przeciw wskaza-
nym się nowatorstwom stosownie wynaleść i sta-
remu duchowi utracę na powagę przywrócić.

W Toruniu, w Malborgu i w innych Miastecz-
kach, Stronnictwo Lutra lićzne, ale strach Ducho-
wiewstwa, mogącego się bezpiecznie oprzeć na bro-
ni Świeckiej Króla, niedopuszczat jawnego wybuchu.
W Toruniu tylko powstanie było by powszechnem
gdyby Jemu pewien Rajca nie zapobiegł.

Gdańszczanie więc sami najusilniej Reforma, zajął się
Zapewnie byli tamże tacy którym się wydawało, że

dopty. nie. Zdoła się w zupełności Suteryanizm
 zaprowadzić, dopóki się Starej Rady z oboma nie-
 zwali Zwiórszchnościami, w miejsce. zaś onych
 innego ich skłaniać się nie wyniesie się.
 Mieszczanstwo powstało; dotychczasowi Rządzący
 złożyli swe Urzędy; i tem się, też mniej opierali
 nowym wyborom, bo nie mieli udziału w Rządzie.
 Zdawali się, jakoby już wszelkie zawady usunię-
 no w rozszerzeniu nowej Religii. Powołano innych
 Duchownych, zniesiono dawne Zwyczaje kościelne,
 wezwano Lutra o przystanie D.^{ro} Bugenhagen'a,
 ten wymówił się, przeto nadesłano Michala Hen-
 lein'a. Król Zygmunt w surowym Reskrypcie
 z powodu kasztych wypadków, swe okazał nieu-
 kontentowanie, rozkazał pod największą swoją
 niełaską, wszystko stać w duchownych jak we
 świeckich sprawach, do dawnego stanu przywró-
 cić. Miasto na prośbno starało się J. K. M. przez
 Deputacyja poruszyć, król nie ustąpił. Z obawy
 czego gorszego, uproszali Powstańce, rozgniewa-
 nego V.^o Pana, aby albo sam w swojej wysokiej
 Osobie, albo przez Delegacyja, ze swojej poroki wys-
 łana, nowatorstwa zniósł. Bez względu na to,

Sejm Piotrkowski zawyrokował Miasto Gdańsk
i skarzał na Bauni cyją, byliby ono postrada
wszystkie Przywileje, gdyby powtórnej Deputa
cyi niebyli wyprawili, tażas' najuniżeńskiem
przedstawieniami powstającą burzę uspokoiła

*Dalszy ciąg Dziejów Prus
Królewsko-Polskich po Panowaniu
Zygmunta 1^{go}.*

Na początku r. 1526 król Zygmunt przez
Toruń wyjechał do Prus, przybył we Czwartek
przed Środą posiedem do Malborka. Powątpiewa
no czy Gdańszczanie króla do swego Miasta
wpuścą: z powodu tego krzysztof Szydłowiecki
woj^{do} krakowski, kanclerz li^o kor^o, Jędrzej Te
czyński woj^{do} sandomierski, Łukasz z Górki kan
poznański, Jerzy Baxciński woj^{do} malborski,
Achacy Czema Podkomorzy Pomorski z oddzia
tem 600 koni naprzód wyjechali, i ci swemi
perswazyjami byli dokonali, że Przes^o Rada
nakazata mieszkaniom zachować się spokoj
nie, dwóch Burmistrzów Filipa Bischof'a i
Tana Wendlanten do Malborka wyprawia, z ra

z zaproszeniem króla, ten 17 kwietnia do Miasta
 wjechał z nim Świątyni Orszak, bo oprócz
 ilości znakomitej częścią Polskich, częścią Prus-
 kich Senatorów, byli obecni Biskupi Kraków-
 ski, Kujawski, Przemyśki, Poznański, Warmi-
 ski i Chełmiński; później przybyli książęta
 Pruski i Pomorski.

Zbytecznem byłoby opowiadać obszernie, jak
 te podczas obecnego pobytu króla z Mieszkancami
 Miasta zdarzenia. Rzecz ta nie tyle należy
 do Dziejów Ziemi Pruskiej, ile do Samego Gdańska.
 Tyle tylko nadmienić wypada, że król Zygmunt
 Sprawców tumultu, częścią na gwałcie, częścią
 kajdanami, częścią, wypędzeniem z kraju skar-
 łą w Duchownych i Policyjnych Sprawach wszystko
 do dawnego stanu przywrócił, na nowo kazał so-
 bie złożyć przysięgę wierności, nowe wprowadził
 ustawy, dotychczas Starań, ażeby na dal podob-
 nym zaburzeniom najchętniej zapobiedz.

Różnej opowieści wypadki dotyczącej całej Ziemi
 Prus, o których najwięcej należy mówić w Len-
 nictwo księcia Pomorza powiatu Lamboliga
 i Byłowa. —

Sióstrzenica kr.^a Zygmunta księża Pomorza
 Jerzy i Barnim przybyli do Gdańska po to
 niezawośnie aby sobie wyjechać u Wajala ten
 ność rzeźzonych Powiatów. Były one kausze
 częścią Pomorza. Na początku 12-letniej woj-
 ny posiadato je Miasto Gdańsk. Po przeg-
 raney przez Polaków pod Chojnicami bitwie,
 ustąpiono za pozwoleniem króla, oba te Po-
 wiaty Erykowi księciu Pomorskiemu, pod wa-
 runkiem, żeby za ich używalność bronił ich
 od napadów krzyżackich, w razie zaś zaga-
 nia króla lub Prusów. Rady Gdańskiej zob-
 wiązanym jest oba Powiaty ze wszystkiem
 co do nich należy natychmiast powrócić.
 Ponieważ Eryk mało dbał o zachowanie ich
 przeto je Gdańszczanie swoim wojskiem
 osadzili, a lubo książę na nowo je posiadał, prze-
 to jednego Rajcę z 200 kotwierzami pozostawili
 w Lawenburgu na katodze. Bez względu na
 tę ostrożność kawant Eryk osobny z Łako-
 nem układ wygajac mu powierzone sobie
 Powiaty. Z pod władzy Łakonu wróciły one zno-
 wu do Pomeranii; a lubo później wiele razy

nalegały Stany o zwrot zatrzymanej Ziemi,
 jak r. 1485' szczególne poselstwo do Bogustawa
 syna Erykowego wyprawiły, to umiał nieskon-
 czonemi wybiegami posiadanie ich usprawied-
 liwić, co król Kazimierz nie miał popart, utrzy-
 mując bez zasadnic, jakoby te ziemie za pewną,
 sumę pieniędzy w zastawie były, gdy najmniej-
 szego nie ma dowodu aby kiedykolwiek, coś podob-
 nego zasła, przeciwnie wiele okoliczności inaklej-
 tego dowodzi. (Schütz, w kronice L. VI. p. 210, 281, 285;
 L. VII. p. 371. L. IX. p. 392. Ed. 1899). Gdy potem Bo-
 gustaw ożenił się z Anną, córką Kazimierza,
 trudno było spodziewać się, aby królowie Pol-
 ski krewnego swego zmuszać do zwrotu ziem
 tych chcieli; tem bardziej że przyrzeczonego po-
 sadu 14,000 ~~##~~ dotąd nie wypłacono. Synowie
 Bogustawa Jerzy i Barnim zakończyli całą
 spór z rzeczeniem się pretensyi do posadu
 Matki, za co kr. Zygmunt dał im d. 3 Maja
 pełnym prawem Bytów i Lawenburg. Po
 zupełnem wygasnieniu Linii po Skierzu, zie-
 mie te powróciły mają do Korony Polskiej. Król
 Zygmunt zapomniał o umowach, niegdyś

przez jego Ojca przy połączeniu się z Prusakami
zawartych a które on sam zatwierdził. Układy
te warują, utrzymanie ziem w swoich granicach
nie dopuszczenie najmniejszej alienacji z nich cze-
ci, właśnie do ziem tych należą Lawenburg i
Bytów. Już namiętnie jakim sposobem uchwity
w Pomeranii. Nie raz Stany upraszały Króla o zwro-
tych ziem, zawsze to czyniły na kasadzie praw
udowadniały one ciągle, iż H. Rm. jest w obo-
wiązku zadaniom tym za dość uczynić.
Odłączenie tych Lenności z powołowywaniem Prusa-
kii, do ^{leżu} stałego upominania się o nie, przecież
na próżno, kasadniczemu prawu nie stało się za-
dosyć.

Z powodu pobytu królewskiego w Gdańsku, zwo-
tano Sejmik Gen^{ny}. Najgłówniejsze przedmioty
nawiały były się pewnych Statutów częścią, ciał,
ziemi obywatelskich, częścią Szlachty, bo to były
niejaki zamysły ku ucieszeniu Mięjskich przywi-
leżów zmierzające. Należy znać je dokładnie, bo
stanowią one część Prawa publicznego i długich
sporów stały się powodem.

My Zygmunt Król Polski, S^{ki} K^{si} Litewski,

Ruski i Pruski, Pan i Dzielnie.

Wiadomo czynnemu komu o tem wiedzieć należy. Ponieważ zamierzając zapobiedz wielorakim błędom i nadużyciom na Prowincyi oraz w Miastach Pruskich, górującym również w Polskich jak w Niemieckich Sprawach, przybyliśmy tutaj, z odłożeniem na bok wielu spraw ważnych, i z pomocą Bożą, co sprostowania potrzebowaliśmy, do skutku doprowadziliśmy, również uznaliśmy godnem za biegnie Naszych, w celu dobrego na dal zarządu, pewne Statuta i dogodne rozporządzenia w tych krajach pozostawić, przeto za Radą, i zezwoleniem wszystkich Naszych Rad, Posłów od Szlachty i Deputowanych od Miast, następujące Statuta wydaliśmy i ogłosić rozkazujemy.

1. Każdy Wojewoda winien mieć u siebie odpis Przywileju Niemieckich, takowy tylko tego zarządu każdemu winien jest okazać i odczytać, zapewniając, że takowy ściśle zachowujemy i według onego przepisu godności, Urzęda, Starostwa, samym tylko Innym (Pruskim) rozdać nie możemy.

2. Gdy dotąd Prawo Chetmińskie nie było ustanowianem, a stanowi ono zasadnicze Prawo Prusaków, gdy z takiego położenia rzeczy wielki wynika niedość, dla zapobieżenia temu, mianujemy godnych, pełnych postawiania i upamiętnienia nam nitych Siebenmanna Giese kustosza i kanonika Warmii, Marcja Mławnickiego kustosza Gnieźnieńskiego, Adolfa Freund korn. Warmii, Franciszka Soldau i Filipa Holtner Licencjatów Prawa, zalecając im, aby w Sądzielniku r. 6. zjechali do Stalborga, rzekome Prawo i onego statutu zebrali, pilnie je spisali i wydrukować kazali, zawiadując aby je ożyłi po rękopiśmie, dla ścisłego przez wszystkich rzekomego prawa wykonywania.

3. Nakazujemy aby Sady Ziemskie w każdym województwie, dwa razy na Rok odbywały się t.j. w trójce Chetmińskiej, pierwszy Sąd ziemski 3im dniu po Quasimodo geniti, drugi zaś trzeciego dnia po Lambertie. W innych województwach, ma pozostać jak dotąd, o tych Sądach Appellacyja do Sejmików Generalnych Pruskich, od tychże do naszego Sądu Królewskiego

do naszego Sądu Królewskiego, aż do uzyskania jejonej Stronie trzech jeónobrzniacych wyroków.

4. Aby nas' niepotrzebnym i kosztliwym zapobiedz Apellacyjom, musi kaźden apellujący o Sądzię ziemskiego do Sejmiku, trzy marki w Sądzie, a kto o Sejmiku do nas, sześć Marki dożyć: przegrwająca Strona traci Marki, bo te już Sądowi przypadają, gdy wygrywającej Stronie, zwracają się one.

5. Nie wolno Wojewodom Sądzić Spraw podlegających Sądowi Ziemskiemu, bez względu na przyzwolenie Stron, te winni odsyłać do pomienionych Sądów, wyjmują się z pól tego przepisu drobne nie przechodzące 10. Marki sprawy, te Wojewodowie rozstrzygać mogą unikając wielkich procesów; W Sprawach nas' kryminalnych, ludzi na gorącym schwytanych uczynku mają, bezżaluśnie Sądzić, nie mogą spór ze sobą wiodąc Strony do zgóry zmuszać, ani też jakichkolwiek kar pieniężnych wymagać, dopóki te przez Sąd przyznaniem nie zostaną; a wtedy należy z nich $\frac{2}{3}$ części Sądowi Ziemskiemu, a $\frac{1}{3}$ Wojewodzie.

6. Wójciowie i Starostowie zaprzewani, obowiązani są, odpowiadać tak przed Sędzią Kiemskim jako i przed Sejmikiem, wyjąwszy w sprawach dotyczących się naszych Dóbr Królewskich. Starostowie zaś według przywilejów Kiem Pruskich są indygeni, possessionaci i ze względu swoich Dóbr Kiemskich ulegają Sędziemu Kiemskiemu.

7. Dalej nakazujemy: Pisarz Kiemski za zgodą wszystkich Rad ma być obranym, i tylko ze szlachty mającej posiadłość ziemską, winien umieć potrzebne języki, być wprawie biegłym i zdolnym do tego Urzędu, skoro tak wybrany Pisarz, z wykluczeniem wszystkich Duchownych Pratałów, miejskich i innych Pisarzy, ^{zostanie} obecnym być, ma we wszystkich tajnych naradach i sądach sejmików Generalnych; obowiązkiem jego, korespondencyje i Wyroki pilnie spisywać, i Akta sądowe z dowodami Stron wiernie przechowywać.

8. Aby kryminalne sprawy dokładnie odróżnić, nie będziemy wyznaczać komisarzy, albo osobnych Sędziów, do spraw należących Sędziemu Kiemskiemu, tym mniej co spraw już pod rozprawę Sądową będących, czy to przez należytą Apetacyję, o której wyżej

od ostatecznego wyroku, albo z ostatecznej Instancji do naszego Sądu królewskiego doszłych; przecie wyjmujemy z pod obecnego przepisu Sprawy granic Dóbr naszych dotyczące. Równie w jednej sprawie niechemy dwa razy Komisarzły deputować, gdy poprzednio Apelowano od nich, ani też Sprawy do nich zwracać, boć nie podobna ani też, urzuciwa rzecz, ażeby ten, któren raz, zawyrokował, wyrok swój zmieniał albo inaczey jak, poprzednio sadził. -

9. Tymczasem albo prospolite Sejmiki, według naszego Świętego rozporządzenia mają, w Prusach dwa razy odbywać się: to jest na wiosnę, na Św. Stanisława we Cracowie, i w Łesieniu w Dzien Ś. Michała w Gruzdzku. Sejmikom zaś nadzwyczajnym którebyśmy w szczególnych razach zwołać chcieli, zostawiamy sobie do własnego uznania na stopę, Czas i miejsce nannażać. -

10. Na rzeczonych Sejmikach Sprawy tak od Miejskich jako i Kieńskich Sądów przez Appellacyja doszłe, bez naszego Rozkazu osobnego mają być sadzone. Po osądzeniu gdy Strona tym

przejdzio porządkiem, dopiero wtedy a nie wtenczas
dziej Apetacyja. wlezy Stronie do Naszych Sądów.
Apetacyjemu maja, wyznaczyć Seizowiester
min do usupetnienia Apetacyi. Skoroby w prze-
ciągu roku Sprawa w Apetacyi popierana, nie
była, wyrok, pierwszej Instancyi staje się
prawomocnym i ma być, exekwowanym.

11. Na Sejmik Gen^{ny} przez Nas lub następ-
ców Naszych zwolany, ma szlachta z kaź-
dego Województwa, j. l. z Chelmińskiego, Malbo-
rskiego, i Pomorskiego w pierw xjechać się na osi-
ne swoje Sejoniki, xwotuje one z obowiązku
miejscowy wojewoda na piśmie, szlachta, z kaź-
dego Powiatu swego województwa, w dogodne miej-
sce dla wybrania Posłów na Sejmik Generalny
Kaźden kas nie stawiający na pomienione we-
wanie ulega karze 2.^{ty} Marki, połowa z nich przę-
pada wojewodzie miejscowemu, a druga public-
nemu Skarbowi.

12. Gdy Wyroki stawają się wydaniem na pro-
no skoro prawne wykonania nie otrzymują
za czem chętny i roztakujemy, ażeby edda

Kariden jakiego bądź Stanu i godności Kapitałemu
Wyroкови bez najmniejszego oporu być posłusznym:
Karidego Województwa miejscowy Wojewoda nie-
czekając na dalszy od Nas rozkaz ma prawna,
egzekucyja, dokonać, co My obecnem nakazujemy
udzielając mu moc, skoro by tego wymagały oku-
liczności; wezwania i wycia do pomocy Starosty
i Szlachty tego Powiatu w którym Wyrok, ma być
egzekwowanym; a gdyby konieczna była potrze-
ba wszystkich i Karidego z naszych wazalów
albo i Szlachty z całego Województwa; mając
zaprzysiężony obowiązek, udzielenia mu pomocy
pod utratą swoich Dóbr lennych. Gdyby zaś po-
trzeba było większej siły, chcemy aby w tem do
Nas się odwołano, iż byśmy w sposób stanowczy
wykonania Wyroku dokonać mogli. Wojewodowie
są, także na mocy złożonej nam przysięgi obowią-
zanemi, egzekucyja, do skutku doprowadzić, uci-
śnionym Sprawiedliwości wymierzać, a w razie ich
w tej mierze niedbalstwa podpadają, karze 50ⁱⁿ
Zł. Wagrth, z której połowa idzie na rzecz Strony
której Sprawiedliwości usunięto, a druga do Skarbu
publicznego. Gdyby zaś komu udowodniono, że

się, w sposób gwałtowny opart exekucyi, tak-
 wy ulega Bannicy i konfiskacie Majątku, z któ-
 rych to Dóbr ma być na przód Strona exeku-
 cyja, popierająca Kaszkojona, a reszta ich przypa-
 da na Skarb.

13. Dalej nakazujemy ażeby żaden Starosta,
 Szlachcic, Mieszczanin albo z resztą, kto kotwić
 bądź, jakiego bądź Stannu na cxyich, cxy to lu-
 dźkach, Łamkach, Dobrach, Domach, nie wa-
 żył się, jakiego bądź gwałtu dopuszczać, cxy to
 napaści: lub niepokoić Drogi Publiczne: kto
 kotwić o czyn taki przekonanym będzie, ulega
 podług Starego Prawa Chelmin'skiego karze
 śmierci. —

14. A gdyby Szlachcic na rozkaz Sejmiku gen-
 ralnego albo w skutek wyroku Wojewody lub Sądu
 Ziemińskiego uwięzionym został, takowy pod
 pewną karą nie ma być pod Sąd Miejski
 w więzieniu Miejskim osadzony; lecz wręce Woj-
 wody oddany. Gdyby jednakże kto w Mieście
 w którym nie ma Łamku, został uwięzionym
 na skutek wyroku Sejmiku Gen^o, Wojewody lub
 Sądu Ziemińskiego, w więzieniu Miejskim, ulega

taki przecież Sadowi Władz powyższych, nie zas' Miasta, jeżeli zas' da rękojmie ma być z więzienia uwolnionym, wyjawszy w sprawach kryminalnych, pod karą 20 zł. wag⁴, z której połowa przypada Wojewodzie, połowa stronie obrażonej. Szlachta i ich poddani pod żadnym względem na rozkaz Władzy Miejskiej uwięzionemi być nie mogą, zatrzymanemi albo aresztowanemi; również nie może Szlachta z własnej mocy Mieszchan ani ich podwładnych chwycić albo więzić, lecz każdy ma swego przeciwnika do właściwego Sądu pozwać i tamże ma mieć sprawiedliwość dopominać się.

15. Nie wolno na Rzekach Pruskich, osobliwie Sptawnych, jako też na Fers'ie, Bro, Bdzie, i Rzedzie w Powiecie Puckim żadnych kawał stawiać, aby sptaw był wolnym i połow Ryb. puszczenie Statków i pasów drzewa. Wyjatek w tej mierze stanowi tylko wyłaczny Pżywilej.

16. Szlachta mająca prawo połowu wolnego na Królewskich naszych Szewcach, udowodnić winna przez godnych wiary Świadków że była w posiadaniu rzeckonego prawa: a której granice i pola

przytykają do naszych Szeiör, wprawdzie dozwolic' jej się może wolny połów, lecz pod warunkiem aby takowy matemi sieciami i tylko na własną potrzebę nie zaś na handel dokonywała. Wzrąje się głównie pierwszeństwo dla sieci Łamkowej pod czas Ximy. W czasie zaś gdy nastaje ławie Ryb zwanych po Niemiecku Bressen, a po Polsku Kleszke, zakazuje się wtedy wszystkim połowu w naszych królewskich Szeiorach, aby rozmnażaniu się Ryb nie przeszkadzano.

17. Nie wolno jest Duchownym bez naszego szczególnego pozwolenia, jakichkolwiek Dóbr Xiemskich dla Kościoła nabywać na własność mu oddawać i wietlać, aby służby na różne nam ~~z~~ takowych nie upadły: wolno Duchownym tylko nabywać je o swoich własnych Lenników. Dla siebie zaś samych mogą Dobra kupować, a gdy takowych na życie nie potrzebują albo komu nie darują, ulegają takowe prawu spadkowemu, po właścicielu onych, na jego krewnych.

18. Również, niewolno każdemu Mieszkaninowi

albo nie szlacheckiego Stanu osobie, Dóbr ziem-
skich używać, w razie zaś żeby ktoreń już
lahowe posiadał, obowiązany jest, pod czas
wojny, nie przez Cudzoziemców, ale przez włas-
nych ludzi, należąca służbę wojskową pełnić, pod
utrata Dóbr rzeczonych.

19. Również od tąd zabrania się Ohtopom, na
dzikie zwierze po Lasach polować, relaza na
błoniach lub w lasach kstawiać, psy lub sięci
do polowania posiadać; w przeciwnym razie
Pan ma moc im broni, psy i t.p. sięci zabrać,
a nadto przestępujący nasz zakaz według stop-
nia winy, karany być ma 10me Markami, dla
właściciela Gruntu przypadającemi. Wyjątkami są,
od niniejszego zakazu tak nazwane Włozki doty-
które każdy, przeciw bez nieczyjej szkody, za
zawołaniem Pana przygotowywać może.

Zakazuje się Wojewodom, Starostom, i innej Słach-
cie, na obcych gruntach, bez pozwolenia właścici-
ela polować, albo dzikiego zwierza po Lasach
wystraszać, pod utratą, sięci, Koni, wozów. Od-
tąd również zakazuje się wszystkim, czy to we
własnych, czy w obcych lasach wzywać Samopalców

pod kara, 100 Rtl. węg.^{ch}, z których połowa nam, a druga Skarbowi Publicznemu Królestwa Pruskiego przypada. —

20. Nakazujemy, ażeby na Sejmiku Gen.^m następującym, Racy, wszystkie przedmioty na sprzedaż wystawione, ośaksowaty, onym cenę, sprawiedliwą, namnażyły, aby pilnej dotożono baczności na Mian i Wagi nie dopuszczając w tej mierze żadnych oszustw.

21. Wojewodowie i Starostowie Granic pilnie strzedz mają, i nie dopuszczają wciśkania się do krajów Łbojców i rabasów, a tem samem przestrzegają od jakich bądź gwałtów.

22. Również nakazujemy Chtopom noszenia Łanc, Szpis, rapierów i. t. podobnych broni, nie wolno im z takową, włóczyć się z miejsca na miejsce, wyjawszy goy przez Swich Panów do polowania zostają, wezwanemi.

23. Najwyraźniej zarazem nakazujemy, zabranianiu od Ład Rzemieślnikom Polakom osiadania po Miastach: ale za równo jak Niemcom i innym Narodów ludziom, mają, mieć do osiadania w nich naj zupełniejszą Swobodę. (bez względu na przepisy

na przepisy Cechowe, poddajac x wytkle karom
przyimujących Polaków do Cechów.), kara na przes-
tepujących ten nasz rozkaz 500 Rtl. Węg.^{ch}, le
miejscowy Starosta na rzecz Skarbu naszego ściąg-
nąć obowiązany.

24. Wielokrotnemi skargami doniesiono nam.
że niektórzy nasi Urzędnicy, mianowicie Dele-
gowany do Tucholi, pod pozorem wydanego za-
kazu Łyczskiego się wprowadzania obcej soli do
Polski, niewinnym ludziom nim jeszcze do granicy
przyjda, sól odbierają, ponieważ czyn takowy naj-
większa jest niestusznoscia, my więc pod najwięk-
szą naszą nielaską zakazujemy, ażeby na przysz-
łość nikomu soli nieodbierano, chyba wtedy gdy-
by Przemysłnik przekroczył już granicę Polskie.

25. Zakazujemy. Szlachcie Powiatu Szluchowskiego
x muszai' Chłopów do przywożenia Drzewa na Za-
mek lub do petnienia innych powinności, rozka-
zujemy aby w tej mierze trzymano się Starych Wykazów.

26. Zapobiegając rozmaitym kłótniom i sporom
bezustannym, pomiędzy wielkimi Miastami,
Miasteczkami a Szlachtą i Karczmami tak Du-
chownych jako i świeckich. Dobr Panami, x powodem

warzenia i Sprzedaży Piwa Bečkami, dozwa-
lamy szlachcie tylko na swoja, potrzeba Piwo
warzyć, a co by jej, onego do potrzeby własnej po-
zostato, takowe tylko w swoich karczmach sprze-
dawać; ale Piwem nie wolno jej handlować, bo
to nie przykwoita ich Stanowi.

27. Karczmarzom po za obrębem miłowym od
Miast i Miasteczek, mającym w swoich przywile-
jach wolność warzenia Piwa, mogą, tylko ty-
le onego warzyć, ile im potrzeba do wyszynko-
wania w swoich karczmach, lecz nie wolno im
takowego na Bečki i pół bečki sprzedawać, pod
kara, 10 Mark, za każde tego rozkazu przekroczenie.

28. Gdy także Kupcy, a osobliwie Cudzoziemcy, czy-
li obcy ludzie ze szkodą, Szlachty i Miast, Skoń-
Xboże, chmiel, len i inne kupieckie towary po
Miasteczkach i wioskach, tajnie i jawnie skupu-
ją, i oni zakazany sposób handlowania prowa-
dzą zwykli: wtadają nasza, Królewska, surowo za-
kazujemy, ażeby nadawcy takie na dal miej-
scia nie miało; Stanowiąc niniejszem, co nastę-
puje: Poddani Pruscy towary swoje i wszelakie
pod sprzedaż podchodzące przedmiotem do naj-
bliższych

najbliższych Miast sprowadzać winni, na publicznym one Rynku sprzedawać. Wyjmują się z pod tego przepisu towary Pańskie, j. t. futra dzikich i innych zwierząt Les'nych. Pokatnego dopuszczający się handlu kupujący, traci wóz i konie, towar zaś ulega konfiskacie, co dopełnia, urzędnicy nasi.

29. Nadto chcemy i rozkazujemy, ażeby wojewodowie tych, którzy w Dkiesięcinach sznypowych i w innych należnościach przypadających Duchowieństwu kładą i uparcie kary kościelne wytrzymują, do zapłaty podobnych należności stosownie środkami zmusili, a to aby Duchowieństwo z należnych sobie dochodów pożytkiem nie było.

30. Chcąc na koniec usunąć wątpliwości i skłody z rozmaitego gatunku złej i zfałszowanej Monety wynikające, postanowiliśmy i stanowimy: Kłosemy w Prusach Moneta stara, w onej miejsce trojaka nowa z naszym i Ziemi Pruskiej Herbem wybijana, będzie, m. j. t. Grosze, Szelagi i Feniki, tak żeby 20 Groszy na Markę; 40 groszy, albo dwie Marki na jeden Złoty Węgierski: —

31. Szelagi na grosz 1, a 6^{tych} feników na Szelag składowano: ta nowa Moneta z Polska, również nowo

36

wybijac się majaca ma byc, jednaka, już wgl
 am próby, stopy monety i wartosci, Grosz wice
 Pruski ma byc równym Groszowi Polskiemu
 jeden Szelag dwóm trojakom, (ternariis) (Dreyern)
 a jeden kutejszy fenik, Polskiemu fenikowi. Ta
 Pruska moneta z rozkazu królewskiego, w całem na
 szym Państwie, Mazowszu i w W. K. Lit. będzie miała
 obieg wolny. Jednakże S. O. Ks. Pruski aż do II listop.
 wziot przedmiot ten ku głębszemu zastanowieniu
 do siebie! (a)

31. Chcemy ażeby te wszystkie przepisy wogóle i ka
 den z nich w szczególe, tak jak nakazanemi zostały, we
 wszystkich punktach, warunkach i artykułach, stale
 i z trwałością, wykonywanemi były, przede po głę
 bokiej rozwadze i statem postanowieniu, równie
 zgodzie Rad obu Stanów, jako też Postoi od na
 szych wszystkich Niem Pruskich, postanawianym i
 nakazujemy, ażeby wyżej zaprowadzone prawa
 swoje, należyte, mu obowiązujać miały. Ma do
 wod czego na obecnym Dekrecie naszym, pieczę
 nastę wycisnąć kazaliśmy. (b) Działo się i domo
 w naszym Mieście Gdańsku, dnia 3^{go} po Świącie

(a) odkrycie Ameryki 1492 r. i ^{późniejszy} napływ z tamtych drogich
 kruszców, sprawił już wlat 20 konieczności uregulowania na
 nowo stanu monetarnego. p. 15. 6, ustawy te, też są, domości

rozłożenia się Apostolów, w Roku P. 1526., naszego Pa-
nowania 20 r. Piotr Biskup i Podkanderzy Paristwa.

Relatio Rev. in Christo Patri et Domini, Petri Tomisteki
Ep. Grae. & Regni V. Can. -

Zaledwie Ustawy te ogłoszonymi Kostaty, Miasta Toruń, Elb-
lag i Gdańsk gwałtownie im się oparły. Król Zygmunt
nie mógł żadnym prawem domagać się od nich, aby
one tymże koniecznie się poddały, gdy rzezone Postano-
wienia w ich nieobecności zaprojektowane, jedynie tyl-
ko przez Szlachtę przyzwolone, po czym ogłoszonymi
Kostaty. (a) Bowiem w Artykukach podania się kazi-
mierzowi najwyraźniej zastrzeżono, że we wszystkich
okolicznościach, bez powołania Miast. Wielkich
nie może być nic pod narady podawanem, ani sta-
nowionem. Ze prze mierz, iż Szlachta to i owo przy-
tej sposobności wyjednata co było ze szkodą, Miast
i sprzeciwiała się ich dawnym przywilejom. Przed-
miot ten wyrażnie pod następującym Rokiem obja-
nić Zamierzam. -

Może wydanie tych Ustaw z powodowato Szlachta
do upowaznienia króla ku wybraniu następujących
podatków. -

jakby w XIX. W. wydaniem były. - p. 11. (a) Tak widzieliśmy Ustawy były
małe, ale Miasta jakby zamaste przy wszystkich przywilejach, bezustannie
przez cały czas R. w sprzeciwia, opozycji z nich Staty, ^{złoty} ^{narodowy} ¹⁰⁰

Wszystcy i każdy mieszkaniec równie Duchownego jak
Świeckiego Stanu, od każdego Marka czynszu, po-
czawszy od dziesięciu jak i wyżej Marki opłacanego,
po dwa grosze, ^(a) od każdego pluga jedne marki
opłacić są winni. Ci którzy dochody swoje zbożem
probierają, od każdego Szebla po jednym Szelagu,
Wolni i Soltysi od czynszu przez siebie wyptacanego
od każdej Marki po dwa grosze, Chłopi i Karczmarze
po tyleż. Wolni nie mieszkający po wsiach, ale po
folwarkach od pluga po jednej Marke, Młynarze
Czynszowi wierzyci opłacający czynsz w gotowiznie
od każdej Marki po groszy dwa. Ras' opłacający
Zbożem w miejsce pieniędzy, od każdego Szebla po Szelagu
jednym; mający pasieki od każdego prsia po pięć,
a od beczki miodu po piętnaście groszy.

Dzierżawcy Dóbr Ziemijskich od każdego pluga po
jednej Marke.

Rzeźbione podatki miały być, na jeden raz, tylko
t. j. między S.^m Marcinem, a S.^{em} Oczyszczenia wy-
ptacone, a za to na trzy następne lata uchwalono
opłaty po dwa Szelagi od beczki obcego piwa,

z tego zrobić.

(a) Podatek dochodowy.

Od wielkiego okseftu wina kwanego Dreylinck, po
2^u Marki, od piotowy Dreylinck'a po 1. Marki, od
piot kupy wina wagier: - takze po 1. Marki, 'os Beukhi
prasnego do sylenia Miudu, miodzi do picia po gr 10.
Od Skynkujalego wodka po gr 10. -

Do poboru tych podatkow krot wyznaczyl w wojew-
Pomorskim Leonarda Dameradzkiego, Jana Lucka i
Jana Dtaskego: w innych wojewodztwach inne osoby.

Idanszeżanie z tych Podatkow nie nadawoleni; lubo sie
oswiadczyli iż, przypadajaca, na siebie część z Podatku
ku Puckiego kłosa, i dopilnują, tego co do posiadajacych
tych tam Dobra Szlachetkie osob, aby obowiazkom
swoim xadosyc' uczynily, przeciez jeden z cztionkow
Kad najunizensze Skłoni uczynit przedstawienie, że
tak z Miasta jako też z Dóbr miejskich niepodobna
było co bądź wyptacic; mógł się, Stusnie i wygod-
nie oslonic' brakiem pieniedzy, do czego nie malo się
przyczynily wewnetrzne niepokoję, ^(a) to 10 Cebnia, nalożo
na, i nakazano, Akcyza, obrocone, na kosztu pówroty
Krola, że jego przy Inkwizycji dotwione Starania
na xaciąg i utrzymanie Krotmierzy ku bezpieczeńs-
twu Królewskiemu i utrzymaniu wewnetrznej spu-

(a) Któż temu był winien? Jani Gduniszczanie, chwiei Zmian-
ny wyznania - x Damerau wlasnie ma oznaczac Maxwisko Dabrowskiego.
Lengnich ma wade Niemiec przeistaczania Maxwiska.

Spokojności, tym bo wiem. Złoto musieli optać mi-
 szanie. Porównajcie, nie, wydatki nierówne przy
 podobnych okolicznościach. Należy pamiętać należy
 iż, Miasto z tego powodu od tych podatków było
 wolnem, albowiem one, bez jego pozwolenia, uchwalono.
 Tymże Dekretem o 17. Lipca odjętym został Toru-
 nianom Skład towarów Polskich: Miasto Toruń
 jeszcze za króla Aleksandra zaprzeczano preten-
 syi do rzeczonych przywilejów. Miastka i Korony
 i Księstwa Mazowieckiego twierdziły, że ten przy-
 wilej składowy dla Torunian, jest przeciwnym
 ich przywilejom, że nie powinni być w Toruniu
 zatrzymywani, domagali się, aby mogli sądzić
 towary bez przeszkód jakich bądź, spławiać wprost
 do Gdańska. Torunianie dowodzili że wielcy Mi-
 strowie już od bardzo dawna Miastu przyznali
 Składy wszystkich Towarów Polskich tedy przebywa-
 jących, który to przywilej przy podaniu się ziem
 Pruskich, Królowie Polscy potwierdzili. Wymagano
 iż Torunian zaprzeczenia tych przywilejów,
 ku na ockne mu Sprawdzeniu: przedstawiali je
 dwa razy Torunianie, pomimo tego nie, wskazać
 nie mogli. Król Aleksander kazał ich potem

na Sejm zaproszali, — nie przybyli, to sprzeciwia-
 ło się, to Prawom zasadniczym, Pruski Stan po za-
 granicami Niem. przed Sędziów Polskich powoływać.
 Królowi Aleksandrowi przez osobną Deputacyję,
 przedstawiano to wszystko jako coś niezwykłego.
 Po mimo to w wigiliję Ś. Wojciecha kapadł liścik,
 uznający uniwersalne Prawo Torunian na miasto, a
 otrzymane w tej mierze przywileja na nie istniejące.
 Było by się na nadto rozkazywać gdybym obalenie spo-
 wiadał, że w r. 1509 już królowi Zygmuntowi
 Sprawę tę na nowo przedstawiano, na czem się
 strona przeciwna uzasadniała, co Torunianie
 ku swojej przywódzili obronie, jak się inni za
 nimi ujmowali, jak król przyobiecał. przejrze-
 nie tej sprawy w dogodniejszym czasie, tem ra-
 cowno Dekret Sejmu Radomskiego potwierdził.
 Wszystko to w raz z protestacyją Stanisława odry-
 łać można we właściwym miejscu. (Schütze
 L. IX.) Teraz Król Zygmunt spełnił przyrzę-
 czenie, i byłby je już na ostatnim Sejmie w Piotr-
 kowie ostatecznie rozstrzygnąć, gdyby się, w tedy To-
 runianie nie byli upominali, że podobne wątpliwości

i zadania, należało do Sejmu Gen. Pruskiego jedy-
nie. Jednakże Dekret Radomski na nowo potwier-
dzonym koszt: Słachcie i Duchowieństwu przyzna-
no najwyraźniej prawo sątawu wstę do Gdańska
bez niczyjej z niskał przeszkody: co się zaś doty-
cze, Kupców i towarów. Niasł, rozstrzygnięcie nas-
tąpić miało na Sejmie następującym, co też,
w istocie w roku następnym dokonano.

16 Lipca podał kazaleń na Gdańszczan Piset
Zwódecki, że gdy Król jego Pan na początku Wojny
między nim a Danią, wielki Okręt z miedzią, i
szkutek koniami i potrzebami natautowano i takie
we tutaj przestął pod dowództwem niejakiemu Jana
Wargę mającego karaxem tytuł Posta, i Arwida,
w celu sprzedania tychże towarów i zakupienia za nie
potrzeb wojennych j. t. prochu, ołowiu i t. p. Rada
Gdańska za przyzwoleniem Mieszczan okręta te zto-
warem na nich będącym przywłaszczona, dowódcę
zaś uwięzła. Gdy w tymże czasie. Przew. Okręt nata-
dowany Żelazem i miedzią, pod dowództwem Ja-
koba, Szkm. Zwódeckiej Urzędnika i Agentu kara-
zem Dyplomatycznym przybył, Gdańszczanie również

takowy przyareszbowali, a rzeczony JKM. Szwedzkiej
 urzędnika podobnie, jak samych uwięzili, co było
 przykładem dla królewskich do natradowania Okrę-
 tu Szwedzkiego ze wszystkiem co się w nim znaj-
 dowato. Podobnie postąpiono z Janem Buermester
 wystanym przez króla do odebrania tu okrętu
 wybudowanego kosztem JKM. Szwedzkiej. Nie dość
 na tem, Rada Gdańska iniejakiego swego miesz-
 czanina kaczpra Schillinga, jedynie za to, że ja-
 uył za JKM. i jej pódданemi, gwałtem z Mias-
 ta wypędzita, tako że górze indziej musiał sobie
 szukać miejsca statęgo pobytu, przez co rzeczony
 Schilling, znamienite poniósł straty, a między
 innemi postradał statello. Wszystko to jednak
 król Szwedzki jemu wynagrodził. Zakonkludo-
 wał Poset, że JKM. Szwedzka byłaby dostatecz-
 nie usprawiedliwiona, wyrządzona, obrażona i
 poniesione, siłody prószyć bronia, przeciw
 król Gustaw, jako pokój kochający Jan
 przekłada drogę praua, w nadziei że JKM.
 Polska, Gdańszczan, jako swoich póddanym
 zmusi do należytego zadości uczynienia JKM.

Skwódkiej i wyptarcia jej 100,000 Mark Prus-
 kich, to tyle pretensyje jej za poniesione straty
 wynosiła. We trzy dni, potem, ze strony Mias-
 la na pierwsze karzuty obszerne, odpowiedzia-
 no: ze Jan Wargos z dobył Okręt Lwowski, ze
 w nim znajdujaca się, osada okrętowa, przeciw
 Danemu Stowu wyciot, z dobył, z niego ukrad-
 kiem w nowy sprze dot, jedynie, dla tego aby na-
 leznego Plat. Geldu nie optać, ze Pres.^{na} Rada
 z powodu nieoptanego cla, pozostate jeszcze
 11^{ie} black nie drianych przy orestowała. Nie
 lawom. Kupcy Duńscy zarządali wywołania War-
 ges'a z powodu dokonanej przez niego zbrodni,
 ze Król Danii Chrystyjan werwał aby winne-
 go uwięziono, przeciw Zwięszchniść Miasta,
 za coano, rekojnia oskarzonego na wolnej stopie
 pozostawila, twargies z tamawszy ja, ze swoim
 Okrętem uciekt. Nadto nalezy bawyc' ze War-
 ges nigdy się nie miał za podanego Gustawa
 a tem mniej za jego Posta, ani ten; nie dowo-
 nit żadnym piśmie, na skutek, czyich roz-
 karów mógł on Okręt zdobywać. Co się tyce

Szkaty natadowanej masłem i koniami, takowa
 wzięta była z Kalmaru, w ów czas jeszcze
 w nieprzyjacielskiem miejscu, która, przeto wed-
 ług kuryera wojennego poczytuje się za dobrą
 zdobycz. Co zaś do okrętu żelazem natado-
 wanego i miedzią, będącego pod dowództwem
 niejakiego Kapitana Jakoba nie przyaresztowa-
 no go; lecz, tylko na tym że okręcie znajdujących
 się Urzędników Królewskich dwóch przytrzymano,
 z powodu dawniej dokonanego przez nich osus-
 twa; przecie, że względu na J.M. Szwedów,
 na wolnej stopie ich trzymano; nie można prze-
 to zarzucić Miastu, że Jakob dał się ze swoim
 okrętem zabrać Królewczanom. A we względzie
 Noackina Büermajstr'a objaśniono, że on
 na coś gorszego zastużył, albowiem że przemil-
 czał, się inne jego wystąpienia, niejakiego Miesz-
 czanina Heryka Witte, gwałtownym sposobem
 okradł. Kapra Schillinga Prześw. Rada nie
 wypędziła z Miasta, ale ten Szwedzki faktor
 pod pozorem podniesienia spadku w Inflantach
 pozostawiający Łonę, uciekł. Odpowiadz. konkluduje,

nie gły cała skarga. uważają ją, nie jest, przeto
 K.M. Szwedzka nie ma prawa, żądać, radości uży-
 wania: Wąsłeczanie dodali, że gdyby chcieli obli-
 czyć szkody poniesione przez swoich kupców,
 z powodu Króla Gustawa, to ^{upadku} ~~czaję~~ Króla
 Chrystyana, pretensye ich mogłyby być łatwo
 na 200 000 zł, obliczonemi. —

Sprawa, t. j. z powodu wyjazdu, Króla do Elblą-
 ga, oddłono. W sobotę po święcie Piotra w O-
 kowach, Posel Szwedzki podał replikę, a
 puławar, K.M. z tąd wyjechała, wyznaczyła
 Komisarzy do wysłuchania stron z polece-
 niem kawyrowania. Wąsłeczanie po tem
 podali duplikę jako odpowiedź, na podanie
 przeciwnika, a puławar. Redaktor Repliki
 Szwedzkiej użył roz, małych artykułów z pra-
 wa Rzymskiego, rozpisując się w nich szeroko
 i długo, odpowiedziawszy rozumnie, że to pro-
 ne, gadarstwo, było, albowiem nigdy ani w Szwec-
 kich ani w Pruskich krajach nikt kodexu Jus
 Lyniana nie obowiązujący, nie uznawał.
 Posel 10 Sierp. trzecio podał Memorandum,
 jakie zaś dalej Sprawa ta obrot wzięła nigdzie
 nieznajduje. —

niekiedy. Poćmie szukatem na próżno wyroku
sędziów; może rzecz tę, polubownie zatusowano,
a świeżkie pretensyje w dżnanych przez Gaus-
cran stratach potrącono.

Po czterasto tygodniowym pobycie w Gdańsku
król wyjechał z oddziałem 3000 l. wojska, dnia
24 lipca. Tegoż dnia przybył do Czekowa, z kąd
pisał do Rady M. Gdańska, ażeby pilna, barwność
zwrócić na tych, którzy tajnie rozsiewaniem
podburzającym pismami usiłowali przywrócić
porządek zakłócić. Nazajutrz, był król w Mal-
borgu, z kąd wyjechał do Elbląga, po kilku
dniach wrócił do Malborka; tutaj udzielono
Gdańszczanom dla ulatwienia spłaty onego
długów podwyższenie Pfat-Geldu, od każdej
Marki po 1.^m feniku, na lat 6.^{tych}. Ponieważ zaś
przytem Rady Kiem na dobro Prowincyi 400
Mark. sobie zawarowały, przeto Miasto, ponie-
waż sobie małe korzyści obiecywać mogło,
zrzekło się zupełnie owego przywileju. (a)
Król byłby dłużej w Prusach zabawił, gdyby nie
był zmuszony nagle z tam wyjechać, z powodu

(a) Miasta Pruskie fałszywie zawarowały rzecz, rozporządzenia
i Restrykta sobie dogodnie, przytując za przywileje, a to

zgonu ksiąt Makowickich, klęsk węgrod i
napadu Tatarów.

Jan i Stanisław książęta Makowickcy Bracia.
rodzeni, ostatni z Redu, zmarli jeden po drugim
w kilku dniach. Pochozili z Piastów, bo konrad
1^{ty} ks. ^z Syn Kazimierza Sprawiedliwego był
wnukiem Bolesława Krzywoustego. Lubo starzy
książęta do żadnego lennictwa z obowiązkanemi
nie byli, przecie jak reszta ziem Polskich pod
jedną, stali głową, zmuszono ich też do skła-
dania przysięgi lenniczej. W r. 1504 stanowią-
co ułożono, że w razie bezpotomnej śmierci
Jana i Stanisława, Makowscy przypadą ko-
ronie. Makowcy domagali się, po ich zgonie,
aby nimie Rządził osobny Panujący, upra-
wiali króla o jego Syna, lecz król zapobie-
gając przysztemu rozczłonkowaniu, waku-
jące księstwo wcielił do Państwa. Wiad-
publiczny do Warszawy odbył się przy
koncu Sierpnia, 14 września nastąpiło skła-
danie przysięgi Poddania. O klęsce węgrod

nieśmia różnica. Takie błędne wyobrażenie, zakłócało sprawy
tak miast, jak mi Pruskiej nawet i R.P. 4. p. 1.

proprzeć mówić. Nie można się by to wyści-
wić co do obojętności Króla, że gdy jego tak blis-
ki krewny, tak silnie był przez Turków ucisnio-
nym, on w Gdańsku ukaraniem kilku Mieszczan
wypędzeniem Luterskich pastorów, przywróceniem
Służby Bożej R^{ko} katolickiej i przy innych podob-
nych zatrudnieniach czas trawił. Ci którzy
w Religijnej mądrości Stanu nie są biegli, nie-
mogą, pojąć dla czego Turkom niewiernym w sa-
siedztwie królestwa co raz więcej rozszerzać się
dzwolano, a przeciwnie w jednym Mieście takich
cierpieć nie chcieli, których całym było występ-
kiem ze Religiji, Chrześcijańska, z powodu braku
światła i czasowych widoków podupadła, co roz-
maitych błędów oczyszczać czynnie chcieli.
Śmierć w boju Ludwika Węgierskiego wywołata
politowanie, lecz obawa Turckich odwiedzin
spowodowała do jak największego ubezpiecze-
nia granic Państwa.

Tatarzy wewnętrzne swoje niezgody naspo-
kowski w boju ludźmi wpadli na Podole i nie-
które sąsiednie Powiaty spustoszyli, aby tak
nem było by opowiadać obszernie o dokonanych

przez nich szkodach, które bowiem nie wie,
że ci Barbarzyńcy, w napadach zupełnie kraj
pustoszą, a kończą, na uprowadzeniu miesz-
kańców.

W tym król z Prus wyjechał, kuwat na ko-
niec Lipca Sejmik, Gen. z do Elbląga. Stamtąd
głównie nad tem naradzał się miast, jakim
sposobem wylawem Wisły uszkodził tamy jak
najprędzej naprawić? Przecena bowiem Rze-
ka na początku wiosny tak, dalece na wielkie
Zutawy wypada, że w szerz w niektórych miej-
scach 18, w innych na 30, a głębokości na dwa
pręty zabrala. Na wynagrodzenie strat niektó-
rzy radzili użyć uchwalone podarki Ziemi, ale
skarż królewski straciłby na tem. Podczas po-
bytu w Gdańsku król najswarowsze rozkazy wy-
dał wszystkim wsiom i miastom nad warco-
leżym, aby jak najprędziej potrzebne drzewo
dostarcyły. w Elblągu zrobiono repartycję, a
każde miejsce ma dostarczyć w drzewie, piem-
dzech, materijatach i innych potrzebach. Z wy-
konaniem rozkazu tego, jak najopieszalej się.

42
Winnę Sato a nie głównych robót niedokona-
no. Na początku następnego roku zajmowano się
jeszcze tamowaniem wylewu. A na Sejmikach nas-
tępnych Rady o zupełnem wykończeniu tam, ja-
ko o rzeczy mającej kiedyś nastąpić, mówiły:

Winnem w tej mierze są ci, którzy kontyngen-
su albo późno albo wcale nie dostarczyli. Samym
tylko Gdańszczanom skarbnik Baliński dat-
ło pełne pochwale świadectwo, że ani pilności,
ani pracy, ani nakładów nie ściedzili, prze-
żyłszy ażeby wszyscy taki przykład naśladowa-
li i zawsze podobnie postępowali.

W tym roku ks.^z Albert wytknęł Cło pod Lubowem
(Lubiau) podniósł, a nowe zaprowadził przy
Kuckernees. Oboje sprzeciwiało się Uktom z r.
1525. albowiem stanowczo zawarowano niemi
nie wprowadzanie nowych celt tak w królewskich
jak w książęcych Prusach, lecz jedynie przy Starych
pozostał. Artyk. 24. traktatu krakowskiego między
Królem Polskim a Księciem Pruskim, tak brzmi:

„Nie mają być, jakie bądź Cła, Składy, lub inne
uciążliwości w ziemiach Pruskich przeciw Starym
zwyczajom i przywilejom przez jedną ani drugą stronę

zaprowadzonemi, lecz winno się przy dawnych
 tarczach pozostać, gdyby zaś która z dwóch stron
 przeciw układowi królem Kazimierzem zawartym
 jakie tarcze zaprowadzić, te mają, być, zniesione
 czy to z tej czy z drugiej strony. Gdyby zaś z nas
 następstwem czeresow wypadło, na skutek prośb pod-
 danych swoich J. K. M^{sc} i podobnie książce Prus-
 ki, mieliby gdzie kamień dla ich korzyści tarcz
 lub składy zaprowadzić, to w takim razie.
 J. K. M^{sc} i książce Pruski winni są, w oznaczone miej-
 sce się zjechać, i tamże dopiero ugodzić się
 odpowiednio potrzebnie. — Tarcze przez ks. Pruskiego
 zaprowadzone i podniesione bardzo dla kupców
 handlujących Litewskim z Pruskiem i wzajem-
 nie uciążliwemi się stały. Z tego powodu król
 już w Gdańsku bęgiem odpowiednio kroki przedsię-
 wziął celem usunięcia tego nadużycia, lubo
 wtedy tylko o ciele Litewskim była mowa, a wcale
 nie o tym pod kukerneckim, wnosząc, że to co
 latnie w kilka miesięcy po pierwszym ustanowie-
 niu, książce udat że nie wie i chciał się dopiero
 o tem przekonać. (a) i wywieźć od swoich
 (b) Tak to bezczelnie, ale to dotąd w naturze tych z powodu
 krzyżackiego. p. k.

53. 43. Urzędników Celnych. Król wyjeżdżając zlecił
Ludwikowi Mortańskiemu kasztelanowi Elbląga
zatrzymanie z ks.^m Pruskim przedmiotu tego. Bo
gdy król do Polski wyjechał, upłynęło wiele czasu nim
Posta w potrzebny List wierzytelny opatrzył. Tym
czasem wzięcie, kownienie tyle dopięli, że udeydo-
wano szarą do Brunstberga na 3^{ty} króli, gdzie w
mięniu króla Achacy Cema Podkom. Pomor. drżat.
Lecz i tu nie było wskorano, układy odłożone.

Na początku Listopada wydano Rozruchy Cesarzkie
do Miast Gdańska i Elbląga, najzupełniej nie
ulegającym Jurysdykcji Cesarzkiej, ani w Niemiec-
kich ani w Pruskich Dziejach nie podobnego nie
widziano ni słyszano nigdy, dziwić się należy
jako Maksymilian I i Karol V. mogli sobie dać
w mówić jako by mieć mogli jakas' urojona,
pretensyja, do Ziemi Pruskich. gdy przeciw po-
przeżni Cesarze nie bynajmniej o podobnem dla
siebie prawie nie wiedzieli, również Krzyżacy nig-
dy, prze nigdy za swoich czasów takowego nie-
znawali. To do ich Lennictwa Cesarzom, to tako-
we licyty się jęćynie Dóbr ich lennych w Cesar-
stwie, wcale zaś i nigdy na Prusy nie rozciągato się.

Dawni mieszkańcy Prus wielokrotnie nie
 wodnili, że tylko sam Zakon jest ich jedynym
 Panem Ziemielskim. Tędy Podniebniecki
 późniejszy król Czeski, złożył przy pewnej okła-
 ności podobny Świądectwo. (v. Schutken kronik. L. IV
 f. 182.). Pomijam więcej dowodów, zachowuje sobie
 jednakże, osobno sęgo-towo kajai się tym przed-
 miotem. Po wielkiej Rewolucji gdy się zdawa-
 ło Rycerzom prawie niepodobnem w tasnemi se-
 tami odpały kraj, na powrót odzyskać i zagarnąć
 poczęli występować z fałszem jakoby Prusy były
 Leunoscia, Cesarstwa, nie omieszkują tego i innym
 Stanom poddawać, wszystko to celem uzyskania
 powstęchnych Cesarstwa posithów. (Schutken. L. IX f. 40.)
 Lubi w istocie się za niemi Niemcy chować lichy
 ujęty przecie podobata im się poddana zasada
 i dobrze się o tem wie iż oni od owego czasu
 zaczęli sobie do Prus rościć jakieś pretenzyje, dwa
 powyższe Miasta w Matrykule Cesarstwa zamieści-
 li, na nie nastawali, pozwani niepokochli, na-
 wet je na Bannicyja, skarali i tak pod rozmaitemi
 względami działali, jakby jako zasada mieli do
 Ziemielskiego nad niemi Panowania. Tem podobno

nieuzasadnione wdziwianie się, nie ^{zmieniają się} ~~nie~~ ~~zmieniają się~~ Pa-
wo, lecz gdy przez czas długi nadurycie powta-
rza się, z tego stale posiadanie zwykło się wy-
wnioskowywać. Aby tak temu koniecznie potożyć,
król Zygmunt podczas swego we Wiedniu pobytu
1515 r. Cesarza Madymliana do tego przy-
wiódł, że nie tylko Miasta Gdańsk i Elbląg
za wcale do Rzeczy nie należące uznał, lecz na-
to zrekł się dotychczasowych pretensyi, zaś
króla Polskiego za ich jedynego władcę przyznał.
Bez względu na to Izba Sadowa (kamera) nowemi
Pozwy do Miast tych wystąpiła, król do powyższe-
go układu się odwołał, a gdy w bieżącym roku zno-
wu z Pozwanymi wyruszone, uwiadomity o tem ~~król~~ ^{król}
Miasta z prośbą, aby usilnie napocięgl jakimkol-
wiek bądź z tego powodu złym skutkiem wyniknąć
mogącym.

Sejmik zwołany został w Grudniu do Torunia,
ponieważ kilka tylko przybyło osób z Ład Stanu
Szlacheckiego, a Deputowani Miast względem następ-
nych przez króla propozycji uznali koniecznem odwo-
tać się do swoich wyborców, Sejmik przeto odłożono do
następującego roku do Malborka.

1527.

Sejmik rozpoczął się w niedzielę, po 3.º królach
 i procy Rad przybyli Postowie o drobniejszej Szlachty
 i od Miasteczek. Król nikogo ze swego ramięw
 nie przystał, bo Jksh. już, wola swoja, w Toruniu
 kazał Stanom zakomunikować, że zaś miasto
 w Malborku w księć pod narady i załatwiać. Kazał
 Król pomocy przeciw Tatarom i Turkom, poprawy
 Prawa Chetmińskiego, Skonet, nako czy tym utrzymu
 z powodu rozruchów Pariskich w roku zeszłym wy
 buchtach, i za karę wygnany m. można dozwolile
 powrotu? Dalej ażeby tam zepsutych na wieś po
 naprawianie jako najprędzej przedsięwzięto i doko
 nano: na koniec jako najspieszniejszą wyptatę podar
 ków w r. r. uchwalonych.

O napadzie Tatarów mówię już, dodatkiem czego
 się Polska strzedz winna gdy Muzulmanie w sąsied
 nich Węgrzech grają rolę Panów. Król Zygmunt
 mądrze postąpił skoro bawyl na irodki obrony
 lecz w tej mierze zachodziła kwestya, czy Prusy
 obowiązani są ku udzieleniu tej pomocy? Stany
 wiedziały że do niczego z obowiązani nie są: Chyba
 w najostateczniejszej tylko o ile być może potrzeba.

45.
a takowa w tej chwili niezachodząca. Jeżeli dawniej
jej udzielało, należy to tylko dobrej woli przypisywać,
nie zaś obowiązku. Sednawie wątpliwość ta na-
teraz na bok odłożono, a zastosowano się tylko do
możliwości. Biskup Warmii jako Stary Prezes Rad
Pruskich zapytał naprzód Deputowanych Miast,
o ich zdanie, co było zupełnie dotychczasowemu zwy-
czajowi przeciwnem, bo wojewodowie, Kasztelan,
Podkomorzowie wtaśniewie w głosowaniu mają pierw-
zeństwo przed miejskimi Deputowanymi, z tego więc
powodu ci nie osiwiadczyli się z niczem, lecz dali do
zrozumienia, że jako między sobą dojrzale się zastano-
wia, nad zadaniem sobie pytaniem, w tedy w należytych
porządku według dawnego zwyczaju zapytani, że swoim
zdaniem się osiwiadcza. Torunianie, Elblążanie, Gdań-
szczanie konferowali między sobą osobno i posta-
nowili na żadne nowe podatki bynajmniej nie zezwa-
lać, ponieważ Akcyzami i innemi wypadkami są,
bardzo przeciążeni. Podobnie Postowie Szlachty
wyrzekli, z tym tylko dodatkiem: że pochwycają
się do złożenia czegoś, skoro bieżące i należyte
podatki wyptaceni zostaną. Miasteczka przez
Burmistrza Malborskiego Radom przedstawiły.

że im tym niepodobniej jest przystać na podat-
 ki nowe, gdy one pomijając już istniejące podat-
 ki, licznemi i rozmaitemi w prawie warzenia
 Piwa od Szlachty i Duchowieństwa doznawanemi
 uszczerek do tego stopnia co raz, bardziej pod-
 upadają, że należy się obawiać ażeby najzupeł-
 niej nie zniszczały. Wiąc gdy w Senacie kapyta-
 no się we względzie podatków, czy je uchwalić?
 jedno myślnie odpowiedziano: królowi nie dawać
 żadnej pomocy ani wojskiem ani pieniężni.
 Już w Dekrecie wydanym w Gdańsku król
 kłamał, że zaginęła oryginalna księga Praw
 Chetmińskiego, że tylko są nieprawdziwe one
 odpisy, z tego też powodu wyznaczył pewne
 osoby, któreby wszystko co by się w tej mierze
 znalazło zebraty, przejrzaty i w należyty sys-
 tem ułożyły; ponieważ zaś się z tego nie usku-
 tecznie. Trzeba znów było Stany o to upom-
 nić. Zaraz wzięto pod narady kto ma ponosić
 potrzebne co do tego kosztu? Biskup warmi-
 nski miał że tożyc' na to winien Skarb królew-
 ski; sprzeciwit się temu Baliński Skarbnik ziem
 przedstawiając, że Skarb królewski w tak jest złym
 stanie, że z niego Kamień Malborski zaledwie należy

9. utrzymanym być może. Byłoby co innego żeby
J.K.M. z Akezy albo z pod atków ziemskich, trud-
nić się ułożeniem Prawa Chetmińskiego mającym
pasyja, optacat. Trzy wielkie miasta w obawie, aby
do zamierzonego lepszego ułożenia Prawa, jakie roz-
maite niewąsne się rzeczy, sprzeciwiać się starym
wyrazom mogły, na osobnej między sobą kon-
ferencyi ułożonej postanowity, niedopuszczyć aby co
kolwiek bądź przeciwnego dawnemu prawu zamierzano
No. Miasteczka naradziwszy się z Miastami toż sa-
mo postanowity. Postawie zarządzali, przedłożenia szlache-
prawa, skoroby tylko gotowem po poprawieniu było, dla
przekonania się, czyli czego Przywilejom i Swobodom
Publicznym nie ułożono, w podobnym albowiem razie imia-
ny w nim nastąpić mają, przed onego wydrukowaniem.
Co Las' tyce się nakładów jednego z Bp.^{em} Warmii był. Lwa-
nia. Miasteczka^{się} oświadczyły Senatowi ze sposobem wi-
dzenia Miast. Pomiedzy Radami uwerkity się dwie.
opinie: Ziemskie przyzwalały na poprawę Prawa, na
podanie do J.K.M.^{ci} prosby, o wyznaczenie do tego osób
w Prawie biegłych, o wyznaczenie czasu, miejsca zjazdu,
i dla nich pasyja ze Swojego Skarbu, a skoro chcieli
ukończonem zostanie, o przedstawienie onego Stanom

do zbudowania: Nas' trzy lo'ietkie, Miasta sprzeciwiały
 się, temu dowodząc iż w cześnieniu, już przeniknąć
 można, że, biegle w Prawie będący po cześnieniu obcy
 Księżom Pruskim; wiele takiego w kodeksie zamieszcza
 co się sprzeciwia do tego stale trwającego Księstwa
 Co się nas' raz stanie, Księstwo często ustalać się;
 w Gdańsku up' wydane. Postanowienia są tego s'wó-
 zym przykładem. Szlachta broniła je, czy słusznie
 Miasta Włocławek powód mając, ustalać się na nie i na
 ich Kmiatę nastawiać? Tak, więc takwo prawótę
 by się to samo względem Prawa Chetmińskiego, niekto
 by więc z tego powodu zachwiał przy starciu przestaw;
 i powołaty się przebo protestando na J. K. M.: -
 narodzić następnie, Laudum przestaw królowi.
 " Co się nas' tyce układu Prawa Chetmińskiego, upra-
 szamy usilnie Waszej Królewskiej Mł., abyś ra-
 czyła na mocy Królewskiej swej władzy, wady
 w rzezonem Prawie wskazać i wytknąć, czas
 i miejsce zjazdu Prawnikom wyznaczyć, i ony
 także z Królewskiej swej łaski, gdyby się to Włocław-
 podobnie, z. teraźniejszych czynszów i Podatków
 albo według uznania WKSM, im najłaskawiej
 ptory udzielić i w łakowa, zaopatrzyć. "

Co się zaś tyczy Monet już do lat kilku na kęsanie
onych żalono się. 1521 R. już Stany upraszały króla
o wybijanie nowych Monet lepszej próby i wartości,
ponieważ owoczesne okoliczności stawiały na kawa
dzie, odtóżono więc to na najbliższy Sejmik, do
Grudziądza, jednakże przedmiot ten zwlekał się
od Sejmiu do Sejmiu, aż na koniec w r. 1524 pos
tawiono w Grudziądzu, według cukiwalnej sto
py wybijac' pieniądze w Gdańsku. Powstałe tam
że wewnętrzne kawiężenia, przeszkodziły tej dy
nasty: z tego powodu nakazał król w r. 1526
w wydanyim Dekrecie aby jak najusilniej wybijano
nową monetę, według stopy i wartości Polskiej.
Ponieważ król w uktaście z ks.^m Albertem r. 1525
najwyraźniej przyrzekł że w ciągu roku i dnia jęne
go we względzie monet ostateczne wyda postanowie
nie, a książę przez tę całą wzięt do namyśtu do 11 lis
topada, skoro zaś ten termin minął, mniemano
że książę wyszł swych Delegowanych do Malborka
z dostatecznymi pełnomocnictwami, ażeby przez
Menniczną mogła być ostatecznie zatwierdzona.
Achacy Cema Poickom i Pomor. oznajmił Radom
że gdy Siewer był u księcia, tenże upraszał J.K.M.

o uprzedzenie Stanów, że zamierzył na dzień
 1^{ty} Jerzego, tak we względzie Moneta, jako też i
 innych potrzeb, Płomieników swoich do Elbląga
 przystać, że sam chciał przybyć do Stollendu
 Pruskiego w zamiarze, byby też nasza potrzeba
 samemu stawieć się, tem prędzej osobie do układów,
 byleby tylko Stany na dzień naznaczony, tamże tego
 ze swej strony mianowanego nadesłali. Z tego
 więc powodu Rady nowego Landum wydać nie
 mogły, lubo stosownie uważały przeto być
 w tej mierze swój sposób wzięcia.

Trzy Wł. Miasta pomiędzy sobą, uważywszy,
 że poprawa pieniędzy wielki mstad i szkody
 wywołować zwykła, czego np. Świeżo Szlask dos-
 wiadczył, że Szlachta tylko przy odbieraniu swoich
 czynszów największa, by korzyść odniosta, i może
 też to jest jej właściwym zamiarem. Gdy zaś ob-
 czać nie można żadnego dla Miast zysku prze-
 to ułożyły się, bynajmniej nie porzucić na jakie
 bądź nowatorstwa w rzeczy menniczej, w ogóle
 postanowić oświadczyć się, w tem wszystkim do
 króla. w osobnej zaś konferencji przeświadczyły
 się nie bawem że i Miasteczka są tegoż kłopotu i zao-

48.
63. Przeciwnie Postowie upraszali Rad, o jak, najusil-
niejsze zabiegi we względzie bicia lepszej Monety, o
wywołanie z tej w obieg wpuszczonej: czemu Mias-
teczka w swem oświadczeniu sprzeciwiła się. Biskup
Warmii popart w Senacie Żądanie Szlachty i dodał,
Lubo się wie, że trzy Miasta na mocy swoich
Przywilejów mają Prawo bicia Monety, lecz gdy ta-
kowego nadużyły i nie według prawnej wartości
i stopy wybijają one; przeto JKM: odjął im ten
Przywilej stanowiąc aby tylko według wydanych
rozporządzeń sam Gdańsk miał prawo bicia mo-
nety. Na co Deputowani Gdańscy odpowiedzieli:
„że Król Świeżo tak ich jako i innych Miast
wszystkie razem Przywileja potwierdził, z tego po-
wodu żadnego im prawnie naruszyć nie można;
żeby zaś bity moneta, przeciw przepisanej wartości i
stopie, tego im nieudowodniono.” Bez względu na to,
reszta Rad głosowała za poprawą Monety. Burmistrz
Gdański w Imieniu swoich Pryncypaliów i reszty Miast
sprzeciwiał się, że gdy Postanowienie o dozwolonej
Piędzy uczyniono bez ich wiedzy w Gdańsku, przeto
nie ma ono żadnej wagi; bo Miasta na nie nieprzychy-
łowały. Stary to zwyczaj utrwalit, że nigdy więksim
się

widni mi się Szlachty nie uważano za prawo. Gdy więc rzeckony Burmistrz przeciw wszystkiemu co by w tymże czasie dalej przedsię wzięto, najwzrostował i odwołał się do JKM^{ci} któremu wielkie Miasta kamięły swoje podać ządania, tak na piśmie jako i ustnie, upraszał karaxem o zamieszkzenie tej ich opozycji w protokole, przeto ułożono się, u króla powtórny Sejmik do Elblęga na Ste Stanisław wyprosić, na którym tak z Deputowanemi książęcemi jako i między sobą, we względy nowych Monet ostatecznie by się ugodzono, tem czasem zaś niechby przy starej pozostało, orax ażeby N. Pan takowa, przez ciężkich Probięrzy wyprobować karax, i o tem na przyszłym Sejmiku aby udzielił Stanom niezawodną wiadomość. Na to wszystko wzię Miasta zgodziły się.

Co do wypędzonych ludzi z Gdańska z powodu karburzeń przez nich tam dokonanych, zdawato się Królowi że będzie lepiej cierpieć ich w Ziemiach, po małych Miasteczkach niż ludznych porzyskować, niżeli żeby na granica, przebywali. Rady podzielały to zdanie, domagały się jednak ostatecznych rekojmi, że ludzie ci zachowywai się będą,

spokojnie, i że bez pozwolenia & wyznaczonych im
miejsce pobytu wydalać się nie będą. Jedni tylko
Deputowani Gdańscy karkucali, że jeżeli Bannici
wróca, do kraju, oni może albo knowu w Gdańsku
albo po innych Miastach staną się sprawcami
nowych zaburzeń, uznali więc potrzebnem przeciw
wszystkiem podobnem niebezpieczeństwom jak naj-
uroczyściej zaprotestować.

Po czem zajęto się wylewem Wisły, już wynie-
nitem po ósмым Rokuem jak powoli szło
zwozić ię w kluby, niedbalstwo takie na wie-
szkod Ziemi narazito. Przysięgli Wodni & Fisz-
karskiego i Wielkich Werderow karaportowali:
że ich Chłopi nie są, już w stanie skarwarków
odbywać, z tego powodu o porocz upraszają ziem-
skich i Miejskich, ielom jako najprędszego kata-
mowania wylewu, albowiem inaczey nieporob-
nem stanie się, obie Łutawy, Zamek Malborski
i przyległe Włośc do zupełnego zniszczenia zas-
tanie. Skarbnik Ziemi Boliński poparł żądania
Przysięgłych; i dodał: „ że król ze swego Skarbu
1500 Mark Pruskich na ten cel wyznaczył, oprócz
obróconych na to Summ & wybranych Akcyz.

Gdańska, i tego co sroczono Miasto w gotowiznie
i w potrzebnych materjalech już tutaj wydato.
Czywista że Gdańszczanie w tych okolicznościach
przede wszystkiemi bożnaczyli się. Miałem w ręku
rozmaite co tem przedmiocie korespondencyje
tak co ^{do} Książki Skarbnika Rzemskiego jak i powoływano
nych przez Miasto nakładach.

Dalej użalali się. Przysięgli, na niektóre wsie z wsiel
Kub Kutasów, należące do Elbląga, że pomimo ciąża-
cych je powinności nie chcieli przytożyć się do kaba-
lowania wylewu, żądali, aby ich przeto zmuszono
do nieuchylania się na dal od udziału w pomocy
publicznej potrzebie. Deput. z Elbląga ostanieli
wzeczne wioski twierdząc, że one jak ludzka pa-
miść zaciągnie obowiązanemi nie były do podob-
nych szarwarków, a tak są ubogie, że prawie
żadnych ról nie mają, lecz tylko z Rybotostwa
się utrzymują. Miasteczka gdy od nich każą dano
powtórnej składki na te roboty, odpowiedziały, że
już je wylew ten wiele kosztował, żeby zaś na tako-
wy więcej dać się opodatkować, nie miały na to
żadnego Petromwenictwa. Już poprzednio Postowie
upraszali o nie obciążanie Szlachty żadnym nowym

Ziadnym nowym Skarwarkiem. Nic mniej jednakże
 Rady musiaty zwrócić uwagę na wynalezienie środ-
 ków, któreby za dość woli królewskiej się stało,
 żeby obecnemu, xtemu i przyszłym nieszczęśliwoś-
 ciom zaradzić. Pp. Wamii zaproponował, mieć
 Dobra niżej położone, wylewem dotknięte pewien
 Powiatok, kłosa. Miasteczko odrzucić, ponieważ nowe
 Podatki, tak jak nowe (ta zdają się, być przeciw-
 ne Swobodom Ziemi. Skarbnik, wniósł, pobór o każ-
 dego Statku na dół i w górę, Rzeki płynącego po
 gr. 2. (24 gr. 8¹/₂°), niezgórżono się na to, bo kosztu
 poboru przenosiby fundusz, tym sposobem zebrać
 się mogący. Powtórnie główny przedmiot podda-
 no Naradom Posłów i miasteczek; trzymali się
 pierwszego oświadczenia, Miasteczko tylko przy-
 szkty że Zgłoszenie to wezmą do swoich Komitten-
 tów, i dążą, staran, ażeby królewskim Zgło-
 siom xadosyc' się stało. Tym czasem Przysięgli
 usilnie ponawiali zabiegi, na Zgłoszenie Rad, zto-
 żyli obliczenie jakiego jeszcze potrzeba było na-
 kładu ku Zatarwowaniu wylewu. Znajdując
 Zgłoszenie Zbirowania Dłusieciu tam o 60, 70, 75¹/₂
 i około 4¹/₂ albo 6¹/₂ tam po 40 do 45 Stóp długich

kilka tysięcy fur faszyny, 30 Statków do przewożenia ziemi, nadto kilka Statków z osadą po 16° ludzi, dalej 3⁴ Statki z kaporami do bicia sztympali, mając także pierwsze sprzedawali^{nie} w nadchodzącym lecie wywarła wodę schwyca. Gdy zaś Postawa i Miasteczko na nie nie pozwalały, a pokrymione propozycje w Radzie przyjętymi nie zostały, niektórzy ówwołali się do królewskiego skarbu, aby tenże na publiczne potrzeby 1000 Mark, mógł użycić, przeciw temu wystąpił Skarbnik Boliński, brakiem dochodów zastaniając się zaledwie dostatecznych na utrzymanie Zamku Malborskiego; Nakoniec zgłębiono się upraszać Jk²M² Najuniższej, ażeby dozwolił Przyjętym drzewo potrzebne w Maxowju spuścić, lakowe z początkiem Wiosny Wista, sptawić, zaś o innych koniecznych potrzebach przemilczano.

Co do wypłaty w r. z. uchwalonych Podatków przyrzekty stany przybyć w należytych okasie, i tym sposobem na ostatni punkt, najzupełniej

Stosownie odpowiedziano.

Alte oprócz ^{tych} innemi jeszcze przedmiotami na tym sejmiku zajmowano się, warto wspomnieć o nich.

Skarbnik Ziemi uprzedził Radę, jako uwiadomiono go, jakoby Nauka Lutera w cisnęła się do Malborka, z czego szkodliwych zmian obawiać się należy. Z tego powodu zarządził o Senacie zaawerowania przed siebie Kwieczchność tego Miasta celem silnego upomnienia ich do wytrwania w swojej przysiędze i obowiązkach, żeby one stronników nowej Sekty wskazały. Ponieważ zaś niejaki ksiądz Jakób Knade przez ożenie się z powodował wiele kościołowi gorzkości, a zarazem stał się winnym rozgłaszania nowej nauki, upraszał Skarbnik Bp Chelmińskiego jako wtańczy wtańczy o porozumienie się z Proboszczem, dla zwroćenia pilnego dozoru na owego Knade ażeby swemi kazania mi nie pociągał do fatalnych wyobrażeń.

Szlachta Pomorska skarżyła się na uisiek z powodu Biskupa Kujawskiego nakazującego ścigać Dziesięciny co przecież nie było w zwyczaju. Żądała aby w tej mierze piśmiennie odwołano się do

70 N. Pana o usunięciu z kraju tego niekwykłego ciężaru. Nie odmówiono jej tego.

Również Miasteczka zapewniono że dokończą się starania o powściągnięcie szlachty od nieograniczania im dochodów w warzeniu Piwa, i dalej z tego powodu nie doznawaty uszczęśliwienia, a na to doliczy się wszelakich u króla możliwych staran aby szkody z tego dla nich wynikające, odwrócone.

Trzy Ww. Miasta powtórzyły protest w r. z już przez siebie wydany we wzglęzie Dekretów króla w Gdańsku postanowionych i powołały się do J. K. M. do której skargi swoje jak najspieszniej w sposobie prośby pówać zamierzały.

Przed samem zamknięciem Sejmiku przybyli Delegowani od Mieszkańców Kowna i Wilna. Ponieważ układy w Brunsbergu co do celt zaprowadzonych w Litawie i kukernees na nichem zeszyły, tentowno spowodować wszystkie Stany Pruskie do jak najsiłniejszego ujęcia się u J. K. M., chcąc za jej pomocą, sprawić u księcia Prus zniesienie najku-

petniejszych tych nowych Cett. Tem czasem Depu-
 tacyja Radom podata memorjat i wyskaza jak naj-
 przychylniejszą odpowiedz. Dalej konferowata
 z Gdańskiem zabiegając jak najpilniej, pragnąc
 wszelakiemi sposobami dopiąć zamierzonych wido-
 ków swoich. Gdańszczanie mniemali że nie dość
 na piśmie w tej mierze upraszać Króla, lecz
 trzeba istnem przetożeniem swoje żądania przed-
 stawic; za pośrednictwem zdolnej osoby umyślnie
 wybranej do tego jedynie przedsięwzięcia użyć się
 mogącej; a ponieważ tamci nie mieli między
 sobą nikogo ^{odpor} iednego, przeto Gdańszczanie przy-
 jeli na siebie obowiązek wybrać kogo takiego, przy-
 rzekając Deputacyi wystanie takiej osoby przyspie-
 szyc; na Sejm w Krakowie być bywać się mający.
 Co do wydatków ułożono się że Gdańsk potowch,
 Wilno i Kowno druga, kosztów poniosa. Umowa
 ta istnieje na piśmie. Dalej zalciono tym obu
 Miastom ściśle zbadanie jak wysokiem nie-
 goys' byli Pto w Litawie, co ze swojej strony
 również Gdańszczanie uczynić musieli; bowiem
 część ich zażalen również tego punktu dotyczyła.
 się. —

Nakoniec zajmowano się Organizacją, wewnętrzną w Prusach książęcych świeżo wprowadzona, przez księcia, Landes Ordnung, Szlachta zdawała się być skłonna, przyjąć takową, lecz Miasta były jej przeciwni. O czem obszerniej opowiem. opisując następujący Sejmik. Obecny zaś nareszcie Stany się rozjechały.

Obok tego czasu kazał król Zygmunt zapozwać Torunian do Krakowa, ponieważ postanowił przeciw ich oskarżonej Jurysdykcji Składowej powtórnie zawyrokować. Delegowani już od 11 tygodni oczekiwali, aż nareszcie do wysłuchania Zasad ze strony Polskiej zebranych, w sobotę przed Letarę zawezwanemi zostali. Strona przeciwna powołata się w obec króla, głównie na Wyrok w Radomiu wydany, przedstawia pewien Przywilej Płoczanom istniejący, na mocy którego mają wolność towarów bez przeszkody cała, Wista, spławiać; wykazano na jakim niesprawiedliwosci wystawionemi są, poddani Państwa przez podobny Skład przymusowy.

Delegowanym Toruńskim zalecone w nie się nie
wdawać, jedynie tylko zarzucić Incompetentiam
Juris. Wprawdzie król był obecnym, ale Polskie
Rady przy Jego boku zasiadały do których wy-
rzeczenie w sprawach Prus nigdy nie należało.
Te też Obywateli swym niewłaściwym sędziom
wyrażnie oświadczyli, i tylko ku lepszemu ob-
jaśnieniu Jk. M. S., przez Miejskiego Sekretarza
na podane zarzuty odpowiedzieć kazali:

„Inko Dekret Radomski nie ma dla nich żad-
nej wagi, bo Prusacy obcych Państw wyrokom
nie są, poddani, że się przemilczy przy tem
zaszły inne nieważności. Przywilej Płockich
nie może Przywilejowi Toruńskiemu żadnego
czynić uszczerbku, gdyż każde miejsce ma moż-
liwość trzymać się Swobód ze sobą, przywie-
zionych. Polakom się też żałować nie należy
nieudzieje, bo Miasto nie takiego nie czyni do czego-
by na zasadzie Starych Swobód nie było umoc-
wanem.” Przy tem przypomniano królowi ustne
jego przyrzeczenia, Listy, Pieczęcie i piśmienne za-
rządzenia któremi się Ziemi i Miastom zobowiąza-
ło każdego przy jego Przywilejach na wieczne czasy

bronie' i utrzymywac' będzie, dalej przedstawiali Torunianie swoje state zachowanie się względem Korony; Tak wiele kłóży Niemcom Pruskim na zachowaniu tu składu, że Miasto jest miejscem pogranicznym, i koniecznie upasić musi jeżeliby mu w sporze będący Przywilej odjętym został.

Prośne przedstawienia: wyrok zapadł przeciw nim, na mocy którego miasta Polskie również swobodę otrzymały, towary swoje bez przeszkody listy spuszczać do Gdańska, tej też swobody Duchowieństwo i Szlachta używać mogła. Toruniannom pozostał jedynie tylko Środek, przez najużytejszą protestacyją, swoje przywilejowe Prawa ratować. (a)

Tem czasem Gdańszczanie dotarli Staron, do wspólnego ślania i dopomóżenia Wilnianom i Kownianom., Żeby zos' tem okazał się, Deputacyja

(a) Protestacyja taka. była absurdum. Przywileje miasta wyszczególnie Torunia dano im były przez krzyżaków, wymierzone mi one były przeciw Polsce, bo krzyżacy najwściebniejszymi byli Polaki nieprzyjaciółmi. Nakoniec pokonani i wypędzeni w prawa ich wszedł król Polski, jak utrzymywali miasta tych Prus, a więc powinien był weźle nich zachować te wszystkie
kie

była, wexowano do użycia Elblążan i Torunian, tem
bardziej że oprócz uciążliwości cett miasto się zaj-
mował innemi interesami, mianowicie Dekretami
w r. z. wydanymi. Torunianie ochocho na to przys-
tali, Elblążanie ociągali się z razem, jednakże słowa
nie dotrzymano. ~~Bo~~ Bytko z Gdańska udało się do
Sekretarzy do Dworu królewskiego. Gdy przed samą,
świątką nocą, przybyli do Torunia, na próżno usiłowali
skłonić Rady do przyłączenia członków do Delegacji,
przeto sami pojechali dalej, i przybyli we wtorek do
Quasimodii koło Krakowa, po drodze u bisk. kujaw
w Drzewicy spełnili niektóre dane sobie zlecenia
w sprawach Miasta. Zaś u Dworu nie szczególnie
im się powiodło, albowiem to po co ich głównie
wyprawiono król do przyszłego Sejmu odesłał.

Zawniejszemi czasami zasły spory między Holen-
drami a Gdańszczanami, zmieniły się one

akta, jakie krzyżacy przeciw Polsce wymierzili, czyli że
by król Polski był takim nieprzyjacielem Polski, ja-
kiem jej nieprzyjaciółmi byli krzyżacy. To istne absur-
dum, i takowem to absurdum powodowały się między
Pruskimi a nawet Litewskimi, przez cały czas potężnienia wojny
z Polską, opierając się na poświęceniu niedorzecznych przywilejów,
jest podstawą żywota tej prowincji, przeto nieprzyjaźnią
czyż nie a żyjącej zaś uankowo. p. 11.

Wojnę, lożoną, a tajemnem zabieraniem
 okrętów. Obie strony w takiej klitni opierały
 że mogły sumyślności swą, na Handlu, a ten
 zupełnie przerwany został. Z powodu tego wzię-
 ci się do potulbowych układów, Stoty pokój nas-
 tąpić nie mógł bo niepodobnem było wynagro-
 dzenie za poświęcone i poczynione straty, za-
 czem obie strony ugodziły się o zawieszenie
 kroków nieprzyjacielskich, a gdy termin ukon-
 czenia onego się zbliżał, przewidywano i tak
 dalej i co raz dalej, nazwyczajono się tak że i
 teraz na lat 34 przedłużonym został.

Dalej nie ma co wspominać aż do dnia 12
 Maja 1864, czasu zajęcia Sejmiaka do Elbląga,
 Na nowo ksiądz Albert Kapewnit ze swego przyjeź-
 du ^{wspominany} do Przemysła. Zaś często ^{wspominany} przybył
 jako Poset Królewski, Skarbnik X.^{ty} Baliński.
 Rozkazano mu wezwać obywateli 1.º aby prze-
 mienić Moneta ostatecznie zaicydowano, w tym
 sposobie iżby Moneta, było na stopę przed 30
 albo 40 laty obowiązująca. (a)

(a) Rzecz niemożliwa, bo skutki odkrycia Ameryki przed 30 laty
 Stosunki dawne knuszon drogich, zupełnie zmienić. p. 15

55.
2° Aby Szwedzko wydane w Gdańsku Dekreta, pilnie przetrzeźnić, chociaż utrzymać Miasta w dotychczasowych ich Przywilejach, nie narażania ich na uszczerbki, albowiem one się na to użalały i o zmianę tych Dekretów upraszały.

3° Z Książcami Delegowanymi w przedmowie Celt w Libawie i Kukernies; do tego w listach dążyć aby stałe w tej mierze kuryerami przywróconemi były.

4° Mają się Rady Łajse' ztem osobliwie, aby w obrotom Leue za wspólną, wszystkich pomocą, tamy na listy wykonionemi były; aby wniesiono do Kass uchwalone podatki i to jak najspieszniej nareszcie co tylko do pomysłu ztem i wedle sprawności stosownem jest, nie mają uwagi spuszczać.

Po wniesionych przez Posła propozycjach, naprzód naradzali się Deputowani Gdańscy w przedmowie Moneta, o probierstwie Mennicznym i probie w obiegu będących pieniędzy, rapport o tem Radom zostali, wykazując że 13 Mark teraźniejszej Monety odpowiada osiem dawnej Monety wartości były. Torunianie już w domu rzecz do kłótni rozstrzygnęli, spisane ich zdanie odczytano w Senacie jako następuje: "Napoczątku żalili się

na mniejszą wartość monet, w czym tak daleko zaszło
 że lepiej by było na teraz, zupełnego zaprzestania bicia
 monet; ponieważ, choć król, ani król Pruski od tego
 nie odstąpią, musi Ziemia dla zachowania swojej
 swobody również dalej monety wybijać; przy czem na
 okoliczności następujące zwrócić uwagę należy
 1.º aby ani Ziemia, ani Miasta nie stosowały się do
 zaprowadzonej u sąsiadów wartości i stopy monety, bo
 należy się, z tego obawiać ograniczenia przywilejów i
 (cięższych szkód) przeto wyptywać mogących.
 2.º Aby nowa moneta wybijano tej samej wartości
 jaka, miała stara, albowiem inaczej Ziemia na
 straty do nie wynagrodzenia zostanie, narazem
 3.º Między stopy zmniejszać, bo z tego niepomna
 za się bogactwa, skoro w miejscu srebra skrzynia
 między zupełnie doświadczenie przekonano, gdy obecnie
 węgierskie złote 60. groszy przynajmniej, które dawniej
 tylko 35 gr. warte były. Przeciw temu mógł
 by kto zarządzić, jak podobna na starą stopę bicia
 monety, skoro teraz marka srebra, 14. iii stank
 w pieniądźlach wynosi. gdy poprzednio za nią naj
 więcej po 10 ptaków. Torunianie wywodzi, powody
 z księgi prawda tak uderzająca różnica? „Ktę po
 rzadek, zły zarząd, szukanie własnej korzyści są,

na to odpowiedzia, choćby się pominęło że Węgierskie
 i Cesarские złote na nam to wysoko podniesiono, a za
 to dobre stare grosze i szelagi dozwolono z Niem wy-
 prowadzać, do czego najbardziej przychylnie się postę-
 pienie w obieg Polskich pieniędzy i za 30 groszy, dwie
 Marki brano, bo o tego czasu stare grosze i szelagi
 Pruskie zupełnie z obiegu wyszły, co by nie było nastę-
 pito gdyby w tenie 35 do 36. Pruskie a na 40 polskich
 groszy były pozostały: stracona wartość tylko wke-
 dy da się przywrócić, gdy monety na dawne stopę
 zredukują się. Gdyby już kara śmierci i konfiska-
 ty majątku ~~zakażano~~ przyjmować Węgierskie
 złoto jakże ^{szelagi} tylko po groszy 40 albo szela-
 gów 120 nowej monety, co wyrównałoby starej mo-
 necie, w tedy takowa gdzie bądź ukryta, jeszcze by się
 znalazła, wróciła by w obieg i nowa również pozosta-
 ła by w pieniądzu. Gdyby 40 nowych groszy Polskich
 równały się miejscowym Pruskim, mogły by ich być
 aż iść na dwie Marki, gdyż kas' tamte były
 mniejszej wartości, musiano by się kierować pro-
 wadzając je do ustalenia im wartości wewnętrznej.
 Bo lubo Prusy i Polska są już panowaniem jednego
 monarchy, przecież poddanie się nastąpiło pod

koniecznym utrzymania osobnych przywilejów i
osobnej monety, z Łódz Polskie pieniądze w Prusach, o
tyle tylko i taki mogą mieć obieg, o ile, to Stany za
dobre uznają..."

Treść tego Toruńskiego Memoryatu, Elbląkanie
potwierdzili, z warunkiem nie wywoływania na
spieszknie ~~z wyjątkiem~~ obecnej monety stopy nie
trzymającej a dotąd w obiegu będącej, czego dar'unkiem
czas zupełnego się onej przylbycia.

Gdańscy zgadzali zawieszenia nie w Postanowienia, bo
niech ta z powodu swej wagi zastępuje, ażeby raz
jeszcze każdy się nad nią osobno zastanowił. Bp-
ławni potwierdzili to, przeto odstąpiono ją do postano-
wienia.

3.4 pp. Miasta z nową konferowały, ciotkono się i
zgodzono głównie we względzie swoich przywilej-
bicia monety: trzymając się w tym ^{za ręce} silnie; dalej na
nową monetę postug warości jej przed 30.0 lub 40.0 kóp
umówili się, zgodzono się dozwolnić. — Po potwie-
nieniu naradzali się, i w czimieniu Miast, podali
Toruńskiemu następujący projekt: "Kiedy Moneta Pruska
nie była była za równo z Polską, ponieważ to się sprze-
wia. Przywilejom, odczyt gresy 40 maja, były równe
jednemu złotemu, 10 Marko jednej Marki czyskiego

57.
czystego srebra (sölthigen silber), licząc, że kosztu menn
niczne, 37 szelagi jednemu groszowi, a 6 sz fenigów na
1 sz szelag. Wszystkie obie i fałszywe monety winne
być zakazane, a kto by przyprowadzał na Polskich
pieniądach, takowe tylko walc ich wewnętrznej war-
tości mają być brane. Co wszystko mieszkańcom
ziem ogłosić należy, ażeby każdy umiał się od szkodli-
wości ostrożnie: nadto ustanowić surowe kary na Münz-
majstra, w razie przestąpienia przez niego narazy-
wybijania pieniędzy podług oznaczonej stopy, zła zaś
wybita moneta, ma na nowo przebijac. Na tem na-
tem raz, przyprowadzono, Król. Wamii dodać, iż słuszna
żeby Probierz co pół roku monety próbował.
Ponieważ więc przyszła moneta Pruska lepsza ma
być od Polskiej, niemo najumieźniej upraszac, ~~która~~
ażeby za złe nie brał gdy tę obniży się. Zagranicz-
ne złe fenigi, zawierające tylko między i szelazo, po-
stanowili Rady zakazać zupełnie.

Teraz przybyło Poselstwo od księcia, L. J. Erhard
Gudisc Bishop z Riesenburger, zaś od ziemstwa
Prus książęcych Schlieven, Basse, Miltwitz, Fa-
bian, v. Mantlen, L. Fischer, Jerzy v. Kuhnheim,
Od Miast, Józef Zollner, Merten Lachler, Dominik

82. Plate, i Stautitz. Napierwsk m. posłuchaniu. 16
lipca po południu, przeleżono im Laudum Stanów
to do Monety, i łano im je na piśmie dla lepszego się
zastanowienia: oni zaś uwagi swe Radom przedstawili.
Lazarz zapytał Bp. v. Kiesenburg, kto ma być nowe
Monety i kto na nie forszusować? Takie zapytanie
zażyczyło Stany. - Postowie ustąpili z Trzy, dla udziele-
nia możności Radom zastanowienia się nad stosowną
odповідzią. Szlacheckie Rady zapytały Dep. Miast
Wielkich, czyli one odpowiednio do swoich Przywile-
jów zamierzały wziąć całe dzieło na siebie? Po kon-
ferencyi tychże osobnej, odpowiedzieli Torunianie imie-
niem innych; że przyzwolą królowi i księżu Pruskie
mu ^{aby} na prośbę przyrzekli się do natasadow, a potem Miast
ta odpowiednio do swoich Przywilejów działać będą.
Burmistrz Głaniski dodał, „stuszna ażeby wiedzianno
to Panowie ze Szlacheckich Stanów mieli by do zastu-
cenia, bo przyzwolą żeby wzajemne dobro wspólne
mi Litani popartem było.” To udzieleno Postom
książęcy, a ci dalej wiedzieli chcieli, Jakim sposo-
bem w Kie miast Monety by zatrzymać? Rady wst-
pliwosć se uważały za kłopotliwą, bo nie waz Pi-
niadze ulegną wadze według ich wewnętrznej war-
tości.

58
nie można się więc stawiać wyprawdzania onych;
ka większej zaś prawości oprócz Węgierskich, Reńskich
i Słoni Guldenców, wszelkie inne, które monety można by
zakazać. Podobnież zarzut co do wysokiej srebra war-
tości, w sposób jak go Torunianie w sprawozdaniu
ocenili, usunięto. Wtęcej jeszcze wątpliwości postawiono,
co do usunięcia onych Rady ziemskie i Miejskie go-
wemi się okazały; lecz Poselstwo bractwem dostatecz-
nych pełnomocnictw ostoniło się, czem przeszkodziło
dokonać ostatniego postanowienia. Ułożono się
przeto, że jeszcze cały przedmiot księciu zakomuni-
kować, jego zaś postanowienie oznajmić Bpowi War-
niańskiemu, a ten przyrzekł na innym Sejmiku
Skony o niem kawiadomić.

Skutkiem zabiegów Szlachty Dekreta królewskie
w Głuchówku wydane, odwołano w Senacie: a to wed-
ług rozkazu króla. Po dojrzalej rozważeniu ich
uznano stosownem ażeby Wł^o Miasta po skon-
czeniu Sejmiku zebrali się, mieć mane z nich
uszerzeczki Przywilejom ich spisać, i fakowe każde
Miasto województwa w którego leży województwa, jesz-
cze przed następującym Sejmem doręczyć, a to
dla tego ażeby na Sejmiku o ile podobna, między
niemi

a Sztachta, odpowiedni układ zawarłym koszt. z Wilna i Kowna powtórnie Deputacyja przybyła we względzie usunięcia Cett w Libawie i Kuckernees. Ziemię z Miastami prosiły to ich żądanie, (le) Posłowie księżcy z braku dostatecznych Instrukcyi w nią wdawać się nie chcieli, mieli jednakże jakoby książę miał dostateczne prawo Cto w Kuckernees zaprowadzać, to co innego z nadzwyczajne wydatki ponosić musi dla utrzymania miejsca tego w dobrym stanie dla korkyść kupców i innych podróżnych; a nim król kaze komu naocznie przekonać się o potrojeniu Kuckernees sadzili że na teraz niepodobna wysłuchać domagań się Wilmian i Kownian. Teżnak że Stomy upraszać JKMści zamierzely, ażeby nikogo do Kuckernees nie posyłał, że lepiej iawnych trzymać się Układów, i nietylby król wstał, swego księcia nakazał jak, najprzede usunąć tych jego nadużyć.

Ponieważ po Sejmiku ostatnim nie nastąpiło ostateczne postanowienie co dołożenia kosztów na umocnienie brzegów Włsy, żądane z Mazowsza. Długare nie przybyło, a oprócz Górnika i chto pów z Żutaw nikt nie, nie dał, przecho z naprawami

tenże był, wniósł rzecz tą do Senatu. Bezpotrzeb-
 nie o powód tej Swawoli Szlachcie zapytano: ta zaś
 miała ze wybryko taki dostatecznie usprawied-
 liwi, przedstawiając, że gdy miasto przećwi-
 nym się Miast naradzał się, słuszno, tedy po-
 trzeba, było upraszać zezwolenego Posła o usta-
 pienie z Szlby narad skoro przedmiot osoby jego
 dotyczyć się ma. Na to Rady Kamieście odpowiedzia-
 ły, iż skoro ten Mieszkanin był uproszonym i
 wybranym na Posła, nie byłoby przeto powodu iżby
 on jako Mieszkanina ~~nie mógł~~ ~~być~~ odpchnięto,
 a on jako człek, poeciwy będzie stosownie umiał
 podczas tych narad zachować się. Przystąpi więc
 Szlachta i prosiła go o żeby nalcześnie sobie miejsce
 zajął. Należy też przeto pamiętać że osoby
 nawet Miejskiego pochodzenia mogły być być
 Posłami; Szlachta też nie chciała go wykluczać
 z powodu jego urodzenia, lecz iż wniesiono
 na Narady taki przedmiot, którego z natury
 bliska dotyczyć. Senat zaś powód taki za dos-
 tateczny nie uznał, może też zapobiegać aby
 podobne postąpienie nie spowodowało i innych
 nowatorstw
 Zajął się powtórnie ksiądz, Organikauja, zarząd

Ziemi Księstwa Pruskiego (Landes Ordnung) o któ-
 rej nieco szerzej według mego przypuszczenia chę-
 opowieścić. ks. Albert w R. z. ogłosił pewną
 organizacyja, obejmującą rozmaite Artykuły, rów-
 nie Szlachcie jak Miesszan obchodzące, i też
 Bp Warmii w swoim Biskupstwie podobną orga-
 nizacyja, w tymże czasie między swoich poddanych
 zaprowadził. Obydwie w r. 1711 w Prunsbergu wy-
 drukowano razem z korekturą: Prawa Chelminskie
 gdzie one, Czytelnik znaleźć może. Biskup zapro-
 nował Stanom już na Sejmiku w Malborgu czyliby
 chwalebne niebyło organizacyja, książęciu także
 do Prus królewskich zastosować. Rycentwo dość było
 do tego skłonny, ponieważ ona zawierała niektó-
 re ustawy dość dlań dogodnymi być się zdające, ale
 Miasta się oparły z powodu „że miałyby to poróż-
 nienie stwarzając gdyby się obcym Prawom poddawano, tem
 bardziej że różne ustawy w rzeckiej organizacyi
 sprzeczne z dawnymi zwyczajami.” Rzekę więc te
 odłożono do następującego Sejmiku w Elblagu, gdzie
 zajęto się nowymi temi ustawami, przeciw którym
 Miasta zaraz wystąpiły, że Deputowani do przyjmowa-
 nia ich upoważnionemi nie zostali, a w swoich Wilkie-
 rzach

dostateczną ilość rozporządzeń posiadając do zapewnienia i utrzymania dobrego zarządu. Pomimo to jednakże kazano ustawę tę we dwa dni potem odrzuć, wtedy Postaci ksiądzcy żywo namawiali Rady do ich przyjęcia, zapewniając że co by stosownem uznano, więc to i owo dałoby się w nich zmienić, że mają po temu upoważnienie byłoby księcia w ciągu czterech tygodni o tem uprzedzić, próżne ich nadzieje bo miasto od swego postanowienia odstąpić nie chciały, pozostawiając Skłasku do woli, przyjęcia z pomienionych ustaw tego co by jej się ustraszało, było by na tem nieszkodowali Miśszczanie.

Co niedawno zaszło w Krakowie we wzglęzie Skłasku, kazali Deputowani Toruńscy Sekretarzowi swemu obszernie Radom opowiedzieć upraszali przytem, że ponieważ Miasto we wszelakich okolicznościach, we wszystką możności umywało się za innemi miastami Stanami, niechże one mu teraz skutecznej rady udzielą, czy ma Przywilej Skłasku poświęcić, czyli bez względu na Wyrok Króla takowego również jak dawniej używać. Torunianie musieli ustąpić z Doby, Ziemsy i Miejsy zajęli się naradą co do ich zadania; a gdy tamci wrócili

uzyskali zapewnienie: „Że Trzmiem i całej Prowincyi
 napiska, do Jk. Mui ażeby Torunianie w Prawie Skła-
 dowym żadnego niedoznawali ograniczenia, lecz
 onego na dat nie naruszenie używali.” Deputowa-
 ni Gdaniſcy w następujący sposób decyzji tej
 sprzeciwili się: „Mili Panowie! my lubo waszej
 li tadzy rozkazowi umiemy być posłusznemi,
 przecież nie możemy na obecne postanowienie
 zgodzić się, ponieważ ono sprzeciwia się na-
 szym Przywilejom.” Sekretarz przeto Torunia
 Związekności swoje o nieprzychylności Gdaniſz-
 czan zawiadomił, a spodziewano się przecież
 po nich, że wszystkiemi siłami rzeczą popie-
 rac' będą. Reszta Stanów utrzymała się przy
 poprawie swoim Laudum. Ułożono się jednak
 że Torunianie i Gdaniſzczanie zbiorą się i wzajem-
 na, czytli niezdotali się między sobą porozumieć,
 do narady zaś Gdaniſzczanie czas i miejsce nar-
 narzyć mieli, na co strony obie, jednakże z za-
 chowaniem swoich przywilejów każda, przystały,
 odniosły się jednak we wszystkim do swoich
 Związekności. Wrazie zaś gdyby umowa nieosz-
 Ta, zamierzły Rady przez pewnych pośredni-
 ków

Spór ten starać się usunąć. Gdańszczanie Torunian do Szwecji na Sierpień zaprosili, prze-
ciwnie ci do Chetyna na 29 listop.^{ca} Konferen-
cyja, naznaczyli. Ponieważ zaś tamci do pos-
tania swoich Petnomocników, żadnej chęci nie
okazali, dopóki by ich nie zawiadomiono na
jaki sposób zamierzają się Torunianie ukła-
dać, a ci takowego niechcieli objawić, przeto
z jazu nie nastąpił. Tym czasem żeby wsta-
wienie się Rad, nie spowodowało Króla do in-
nych zamiarów, Gdańszczanie Króla w liście
z d. 22 Sierp.^{ca} w przedmowie tego co, kaszt. z po-
wodu Składu Toruńskiego w Elblągu najumię-
niej uwiadomili, razem upraszali żeby wy-
rok, w Krakowie wydany swojej, moc obowiązują-
cą, zachował.

Nie należy prominać jako W.W.^{ca} Miasta uwa-
żać za nadużycie, że niektórzy co przeciw dob-
rze po Niemiecku mówili, jeźnak w Senacie u-
żywali Języka Polskiego, i żądali stuszenie, aby
to jako przeciwne dotychczasowemu Zarządowi
zachowaniem być mogło.

Po skończonym Sejmiku prosili Elbląkanie

91. Rajców Gdańskich o wstawienie się do Króla, aby
im dozwolono tych którzy z powodu wznieconych ra-
burzeń, osadzeni są w więzieniach tu i odtąd w łam-
kach w ziemiach Pruskich użyć do robot przy budow-
lach Elbląga. O to ci już przed Sejmikiem przez jed-
nego ze swoich Rajców starali się, oświadczyli ich
żądanie do następującego Sejmu, a gdy tu nie uskut-
kali, powtórzyli żądanie swe raz jeszcze na piśmie Lis-
tem z Wtoru po Wniebowstąpieniu Chrysta, na co im
natychmiast odpowiadano: jak to niebezpieczna rzecz
jako Burzyści z Gdańska wydalonych, na wolny nogę
puszczać do Sasińskiego Miasta, żeby to ważny
przedmiot ażeby o takowy nawet starano się bez
pozwolenia JKM.; Elblążanie przez to swoich rywali
ostąpić winni. Ponieważ się ci przy swoim uparli,
nawet rzeczywiście kilku więźni przyjęli, wzięli się
na to w obszernem Piśmie Gdańszanie. Umieściłem je
w dwóch, z powodu zawartych tamże rozmaitych
okoliczności.

W tymże czasie wystali Gdańszczanie sekretarza
wycią do Danii, ponieważ teraz miała być roz-
strzygnięta, dotąd ciągnąca się kłótnia pomiędzy
Lubeką a miastami Hanzy Pruskiemi, szło o Kawa-
tek

gruntu potężnego w Skanii pów Fals trebo.
 Może chętnik użyty przezemnie wyraz C'itte bierze w przeciwnym znaczeniu. Przez Vitte rozumie się tylko pewien zabudowany okrąg ziemi. Miasta Hanzy takie rozmaite tak w Skanii jak na innych wyspach Danii posiadaty, a te po Przemiściach potężnemi były. Na tych jurydykach mieli wlasności ich także jurydyk, swego Wójta, Sad, Pakkarny, Kramy, Sklepy i mogli korwary tak kurtem jak exaktowo sprzeławac, karazem Przemiśtnicy mogli swoje Przemiśta bez przeszkody prowadzić, że się tu o więcej swobodach nie wspomni. (Takowe jak najwyraźniej zawarte mi są, w Układzie między Duńskim Regentem w Imieniu Króla a wyszokłiem Hanzy Miastami, w r. 1370 w dniu po Wstąpieniu. Wstralsundzie.) Tak, Jurydyka pów Falssterbo potężna, razem z należącemi do niej swobodami

(a) Po Łacinie zwano je certum spacium. Duximus pisali Gdańskianom w r. 1529 do Hier. Łaskiego Wójty Sieradzkiego, Magnificencie vestre, referendum quam litem inter Lubicensis occupatores certi spacii in Terra Scania, id est in loco Valsterbo dicto, siti, et ad nos vero titulo pertinentis, ex una, et nos ac reliquas Prussie Civitates, id ipsum ab injuria, ob occupationem predictam vindicantes, ex altera partibus, a multis jam annis, in contentione mutua occasione dicti spacii pependisse. Hu-

Kupity Pruskie do Hanzy należące Miasta (do tej listy
 należały, Chelmno, Toruń, Elbląg, Gdańsk, Królewiec i
 Brunsberg.) od Króla Waldemara III r. 1340, za
 500 wagiarskich i' czeskich kłotych. Dokument w tej
 mierze sporządzonym jest po dacie, w niedzielę
 Septuagesima. Ale nabywcy w niedzielę po Sławi
 Ockyszczeniu, obojzerniejszy udział otrzymali:
 między innymi nowej Pruskiej Jurydyki położenie
 opisanem jest najwyraźniej, jako z jednej strony
 z gruntem Lubeki graniczący, wzdłuż 800 Tókai a
 w szerz 290 trzyma. Oba Dokumenta miatem wrę-
 ku, i w dwóch arkuszach zamieszczam. Na takich za-
 sadach ciera się spokojne posiadanie przez lat
 150, przeciw któremu dopiero za czasów Chry-
 tyana w Danii Lubeccanie ze swojemi preten-
 syjami wystąpili. Chrytyan z lustrować kazał
 Jurydykę, wystukał obu stron dowody i' zawyro-
 kował na Stronę Prusaków. Bez względu na
 to Lubeccanie ze swemi pretensyjami nie ustę-
 powali pod Panowaniem Króla Fryderyka.
 R. 1524, 25, i 26 - pomiędzy obu Miastami wobec
 Duńskich Sept, liczne na próżno konferencyje odby-
 ło, przeciw Fryderyk nie znużył się wzywaniem.

do dobrowolnego układu. Dowodzi tego rozmaite do-
ty. Nakoniec wzięto N. Kr.^o Danii za wzajemne,
Oddano mu do woli Czas, Miejsce i wyznacze-
nie pewnych Osób. do rozstrzygnięcia ostatecznego
Podobnie mu się na 1. września Xawiktany
w sporze do Falsterbu powołai. Sesja prze-
Terminem pisat Kr. Zygmunt do Kr.^o Danii,
żeby prawa jego podanych Szkoliwym dy-
rokiem na uszerbek. narażonemi nie były.
Gdańszczanie zaś wspólnie interesowanych
wezwali, ażeby w oznaczonym dniu stawić
się niezaniewbali. Ci zaś nikogo niewyznaczyły
nażestawszy tylko Petromowictwa Delegowa-
nym Gdańskim. -

D. 18 Sierp. wyjechał w podróż Sekretarz Gaiński
24. był w Stralsundzie, a z powodu przeciwnych
wiatrów, dopiero po czasie oznaczonym
na miejsce przybył. Spóźnienie to sprawie nie
szkodziło, bo Komisarze Danicy, nie wiem
dla czego zbawie do 28 wrzes.^a odtę żyli. Co przy-
tem zaś to nie wiem, to tylko znajduję, że utuli-
no się na ostateczność rozstrzygnięcia sporu. do
1. wrzes.^a R. n. i że Pruski Petromowić nie nie Krobiszki
do Gdańska wrócił. -

Według umowy przed końcem Sejmiku w Elblągu między Brzema W.W. mi Miasłami ułożonej miały się one na konferencyja, zebrać, karzuty swoje przeciw Dekretom w Gdańsku przez króla na staraniem Szlachty wydanym spisać i takowe Wojewodom przed następnym ieszcz Sejmikiem doręczyć. Gdańszczanie przeto kawerowali dwa drugie Miasta do Mewy, na kapprosinach skończyło się, bo nikt nie przybył. Torunianie piśmiennie wystąpili z karzutami udzieliłi je Gdańszczanom a ci Elblążanom. Najdużej że Gdańszczanie z karzutów niektóre rozwinieli, inne dotoczyli, a osobliwie nastawali na przywiedzione Rzymskie Prawa, mogąc jedynie postąpić według ich zdania do zachowania stunków między Szlachtą. Ktoż oczywista, że lubo już w ów czas w naszych Prusach znajdowali się uparci ludzie utrzymujący, że nic obejść się nie może bez Cesarzkiego lub Papieskiego wyroku; dającego przedmiowi powagi, przecież i na rozumniejszych nie xbywatu, nieulegających takowemu błędowi. Zamieszczam po krótko treść karzutu, obszerniejsze w dowodach zamieszczone. Naprzód przeciw Miasta, jakoby pód rozstrząsanie

poddane ustawy, z wiadomością ich i przykurde-
 niem utrażonemi zostaty, gdy przecie wszystkim
 wiadomo że one w tymże czasie żadne w nich udziału
 nie braty, albowiem obecnemi przy ich uktadaniu
 nie były. W pierwszym Artykule katolicki sprzecznosc,
 albowiem JKM. karaca że przestrze-
 gai' będzie Przywileje ziem niemoruszenie, a prze-
 cież w tych ustawach dopuścić się rozmaitych
 w nich zmian. Drugi Art. nie potrzebny, albowiem
 Miasta obok swego Prawa Chetminskiego maja,
 wilkie, przeto bynajmniej braku dobrych Praw
 nie doznaja. Szeregiby zas' zamierzono Prawo Chet-
 minskie w nalezytyj poprawie sposob i uzupeł-
 niec, podobna prace najprzyzowniej i jedynie nale-
 zato powierzyć wspolczynnemu Rái Pruskich,
 wlasnie z tego powodu że najlepiej znaja, wyzyskaję
 ziem.. Następujących pięć Art. w nichby zostaty
 obowiązującymi, lecz o tyle o jle niesprzeciwiają,
 się dotychczasowym Wykazom.. Ośmy co do Pe-
 sarza Ziemskiego pozostawiają miasta w całosci
 tylko żeby attrybuuje ich Sekretarzy nie na tem unie-
 wierpiaty, albowiem oni w spólnie z Deputowanemi
 Miast musza być na Posiedzeniach Rái Ziemskich.

97 Ar.⁷ g. nieknięły. W Ar.^e 10.^m i 11.^m należy wypisać
 gólnic, że wolno jest Radom tak często jak tego
 Sprawy Ziemi wymagają, w miejscu do ich upo-
 bania Sejmiki zwotywać, ażeby nikomu do głowy
 nie przyszło, jakoby im ta moc jako zawsze miały
 przez te dwa Ar.⁷ repeatednie odjętą być mogła.
 Ar.⁷ 11, 12, 13. winni Panowie i Szlachta dobrze
 rozważyć, albowiem jest w nich wiele rzeczy odg-
 rających o Rzymskich Praw. Co do Sądu Ziemijskich
 i exekucyi Wyroków, rzecz ta jest już o wielu
 lat katastrofona, gdyby zaś należało co w tym
 względzie zmienić, wypada iżby za zgodą wkrę-
 tów Raci Ziemijskich i Miast, zmiany te nastąpić
 mogły. Podobna uwaga co do Apelacyi.

Ar. 14.^m Odjęto Miastom władzę Szlachte za popeł-
 nione występki osadzać w miejskich więzieniach,
 tem bardziej one na kmiarne są, nie przystawaty
 ile że zawsze rzezione prawo im Stuzyt. wy-
 nikłyby zte i nie do uniknięcia skutki skoroby
 dalej zabroniono miastom Szlachte za występki
 ścigać i podług winy karać.

Ar. 16.⁷ O Rybołówstwie w Jezierach sprzeciwia się
 wydanemu w Malborgu w r. 1426 przez króla Kazi-

króla Kazimierza Przywilejowi dla Ziemi Pruskiej.
Osoby stanu rycerskiego zawsze mogły nabywać
Dobra Ziemskie, z tego więc powodu Art. 18 nie
można cierpieć. Sama nawet Szlachta naciskać
winna o zniesienie onego, albowiem i jej do jeno
tym sposobem do woli komu się spłota sprze-
wać. Następujące trzy Art. 4 wiele są, potrzebne,
uznać i w prawo Ziemskie wcielić je należy.

A znowu 22ma Art. 5^{ty} zakazuje, że nie całej Ra-
dzie ziem leż tylko Kwieśzchnościom miejskim
przyzwolita oba zarywać towary przez mieszczan
wystawione ku sprzedaży, — gdy miasta nigdy nie
przytaszczaty sobie mocy nattaiania tary na-
płaty gospodarskie. Szlachty. Tę same okolicz-
ności zachodzą co do handlu na miaraniu i wa-
gami. — Art. 25 bierze się Rzemieślników, przeciw przy-
wilejom by było żeby przeciw kręgowaniem onego, kto
ze Szlachty rzwałnej był postarat się o obywatelstwo
w Miast, we wzglępie dotych czas trwających w tym
przedmiocie wyozajów. i żeby się był przekinat jakim
z tych skutków obawiać się należy z podobnego ro-
watorstwa. — Mię należy pamiętać iż ten Artykuł,
Przywilejowi Ziemijskiemu czyni uszerbek.

Ar. 28 wywołuje upadek Miasteczek, one się bowiem do tych czas z Warkelniczwa Piwa utrzymywały, z tego też był pomysły, od tego stanowczo się zwiechnie skoro przyknamo Słachcie możliwość warzenia piwa nie tylko na własną potrzebę ale nawet to aby jej od swej pozostałej potrzeby w sąsiednich karczmach wyprzedawać. Łatwo bowiem przewidzieć że pod tym pozorem Słachta tyle dawne piwa będzie warzyć, aby swoje karczmy po wszech Łachem zapatrzone mi dostatecznie były.

Co do Ar. 30 we względzie Monet karzono, 1° że w tej najważniejszej sprawie, nie bez obecności i przyzwolenia Miast, stanowić nie wolno. 2° Niemiano najmniejszego względu na Przywileje ziem dozwolając aby Pruski monetę biła od tego na Skope Polska.

Na mocy tych powodów, w konkluzji upraszały Miasta o usunięcie rzeczonych ustaw, z resztą, oświadczały że są do wszelkich ustępstw gotowe względem Słachty, karząc jak najuroczyściej ~~wymagamy~~ że tylko z tego względu z karzulaniami swemi wystąpiły iż pragną aby Skare Swobody nie naruszenie na dół zachowaniem zostały. W taki sposób karzulanie spisane wygotowano na trzy reze i przez rozprawę Sijmiku przez Wojewodę podano. —

V. Pan zwrócił się do S^{ty} Marcina, wprawdzie za-
mierzający Stany już zjechać się do Grudziądza na zgromad-
zenia, czego jednak z powodu obawy Powietrza niedokona-
ły; z tego więc przyczyną postanowili zebrać się nie
w Grudziądzu ale w Chełmnie. Głównie tutaj naradzano
się w przedmiocie Monety, mato nam kilj miernie te tak
ważną rzecz rozstrzygnąć, ile że Deputowani od Ks.
Ruskiego nieprzybyli. Na ostatnim Sejmiku nie mieli
oni dostatecznych pełnomocnictw, musieli się w rozmai-
tych okolicznościach narad do swego mocodawcy zwo-
tywać, albowiem ten poprzednio nie został o takowych
uprzedzonym. Książę po powrocie swoich Deputowa-
nych posłał osobny Sejmik do Rastenburga, i tam
zaświadczył P^{re}z. Warmii, oświadczając w Odczynie tej
że życzy sobie aby w przedmiocie Monety przyszli do K^{ro}la
tego ostatniego Postanowienia. W tejże treści pisał
Książę do Królewskich Rad, o odpowiednio ich widokom.
Król zaś odpowiedział, że kazała go oświadczenie
Książcia, tylko że ustawa w tym przedmiocie w G^{ra}n-
sheu wydana musi stać się za zasadą, o której oświ-
pieć nie ma sposobu, bo inaczey Prusy działając tak
na na korzyść swojej Ziemi straciły się przyczyną
szkodliw Polsce i Litwie. Narodził o wszystkim co się tu

tu posłanemu należy zdać Raport Sejmowi w Piotrkowie na 26 listop.:^a żywotnemu."

W ogóle mniemano że książę o wypadkach Sejmiu Rastenburga, Sejmiu, obecny przez umyślnych Delegowanych zawiadomi: lecz dla trwającego Powietrza nie przystał ich, a więc Rada wezwaty Prpa w armii ażeby księcia zaprosił do Elbląga. Lecz ponieważ już czas niewystarczał, przeto się książę wymówił, oznajmit tylko że na Sejm Piotrkowski wysła Deputacyja z dostatecznym Raportem do N. Pana, o wszystkim co na Sejmiu w Rastenburgu nasto. -

Co się tyczy Stanów Prus królewskich, uchwalono, aby ustawy w Gdańsku wydane miały moc obowiązującą, przy czem trzy W.W.^{ie} Miasta upomniaty się, o niedopuszczenie ich Przywilejom jakiego bądź uszczerbku, nadto, żeby im wolno było, według Stopy przez siebie obranej Monety, wybijać. Odestano je do Króla, niechby się tam starały o możność użycia takiej Swobody. Zarzuty miast przeciw wydany w Gdańsku ustawom, Wojewodowie pędali do zastanowienia się nad niemi Szlachcie, aby ze swojej strony teraż na nie odpowiedziata, celem usunięcia w dobry sposób zupełnej ich opozycji.

Dalej Rycerstwo Pomorskie ponowiło dawne narzalenia przeciw Biskupowi Kujaw jako stale wymagającemu należących mu się Dzierżycin: nim o zapadtem justawieniu i skutkach onego opowiem nie będę mógł bliżej objaśnić nie w spór pochodzący z dawnych czasów. Od najdawniejszych wieków Pomorze do Biskupstwa Kujaw należało i z Religiją Chrześcijańską, tamże zarodem duchowne powiaty, nastąpiły. Gdy książę Mściwój ostatni, części Ziemi, gdzie teraz Nowa leży Łakonowi Niemieckiemu w r. 1283 odstąpił, Biskup Wojciech ze względu na kamienowanie tego Łakonu Dzierżyciny powierzone przezeń z tego Powiatu, temurz odstąpił Łakonowi o czem dotychczas Dyploma najzupełniej objaśnia.

Gdy zaś Krzyżacy całe Pomorskie księstwo zabrali i skutkiem tego w nieskończone spory z Polakami popadli, polscy dochodów Biskupich wstrzymali, aż Mistrz Wł. Werner v. Oreslen z Biskupem Marcejem, w dzień 1. Bartłomieja 1330 r. szczególny układ zawarli. Mistrz, onego Biskupa przyrzekł, że pozostaje bezstronnym w zawikłaniach dotąd istniejących między Polską, ze wszelkimi siłami zapobieży, ażeby z jego Łakonu Kaniarku (Radzisz), w ów czas będącym twierdzą graniczną, Pruskie Ziemi na prawo, składe

03.

wystawionemi nie były, za co mu Mistrz W.^o w miej-
 sce Dziesięcin z każdej zabudowanej Stuby po trzy
 skoty monety Chetmińskiej (Lt 7 zisth) rocznie na
 11 Listop.^a, pobierać się mającej, przyznaje, wyją-
 ły z tych, których Dobra listami Łaski Papieskie-
 mi lub Biskupie mi uwolnionemi od opłaty Dze-
 sięcin zostały. Dalej przyrzeka Mistrz Werner
 objąć pod swoją opiekę wszystkie Dobra, wsie i le-
 żałe grunta należne do Biskupa albo jego Ducho-
 wieństwa, a dochody z nich właścicielowi bez przeszk-
 dy pobierać dozwolił, lecz ostatni warunek obowi-
 ązywać ma skoro. Biskup z Kapitułą potwierdza
 układ niniejszy a także Ar. Bp. Gnieźnieński z swoją
 Kapitułą, dalej skoro i Papież przyzwolenie się
 uzyska, - na zabieg czy to postanowił Skonon czy Biskupa,
 co warunkiem było nie byłym. Z powodu braku wiary-
 godnych świadectw, zapewnić nie mogą czy i jak
 długi pomieniony układ zachowanym został, to
 tylko wiem że gdy już Pomorze wróciło do Polski
 liczne spory powstały co do owego układu z mistrzem
 i że tak długi trwały, aż król Zygmunt w R. 6.
 w Pniewliach po Latere w Krakowie osobnym Dekretem,
 to co przyrzeka Werner v. Orselen, potwierdził.

Dekret ten przepisał wawrzyńiec Skowronowski
 Biskup Kamieniecki. Rycerstwo Pomorskie z powodu
 owego Dekretu na obecnym Sejmie Ru zabiegato jakim-
 by sposobem otrząsnąć się z pomienionego nakazu.
 Urzano jako najskosowniejsza w osobnym Adwornictwie
 Memoryale, że Biskupi żadnego Prawa nie mieli, u-
 pominąć się o jakie bądź. Dzieciuchy, a z memoria-
 tem tym wyprawić do Króla Wojewodę Malborka Jerzego
 Bazeńskiego, dla skłaniania N. P. do cofnięcia dekretu
 u Krakowie wydanej. Z końcem Roku przybył Bazeński
 do Piotrkowa por czas Sejmu, Król się tam znajdował,
 łatwo było przewidzieć że rzezone zabiegi Stano, je-
 nieprzyjemnemi i proźnemi z powodu skłonności Kró-
 la do Duchowieństwa, przeto nigdy by nie przeniósł na
 sobie wystawić je na jakiś bądź uszczerbek, zaspo-
 waga Mennarsza dawata by się na szwank wystawio-
 ra, skoro by raz wydany Dekret zniósł. Biskup
 kujaw przywitał Deputowanego wielce obraźliwym
 pismem, zarzucając mu, iż jest nieprzyjacielem
 Religii skoro podjął się sprawy mającej na celu
 zniweczenie dochodów kościelnych. Zabiegi te już
 Cardziej staty się nie nawistnemi gdy pomiędzy
 Duchowieństwem rozszedł się Memorjat Pomorski.

Znalezto w nim kasayı traczącą nowem tak zwanem
Kawerstwem. Byłoby miło iż z niedostateczną przecznością
Memorjat napisano i że pomieszczono potrzebne dowodzenie
z przedmiotami obcemi Interesowi. Bo zamiast aby dowiesi
należało, że Biskup nie ma prawa pobierać od Szlachty
Pomorskiej Dzięściny, chciało przekonać że żaden Chrześ-
cianin w ogóle obowiązany nie jest do podobnych opłat.
Wprawdzie w Starym Testamencie wzmianka jest
o Dzięścinach, ale to jedynie Ludu żydowskiego doty-
czące; Chrystus nie nakazał Żydów, a tem mniej
Apostołowie, byto by dosyć ażeby książę tyle tylko po-
bierał ile by potrzebnem było do wygodnego jego u-
trzymania; pomijam więcej łaskowych myśli,
objętych w przytoczonym Memorjale, zdawaty się
one Zasadami, sprzecznemi z Religją R. Katol.^ą a
przeto przyjemnemi być nie mogły. -

1528.

Przeto Król d. 10 Sycz.^a do tych tak nazwanych
oponentów, Reskrypt wydał surowy, wyrzucił im
dotychczasowe niepostępowanie, kareskie mniemania
co do Dzięściny odepchnął, nakazał ostro wyptaszać na-
leżyłość z zagrożeniem, że w razie uporu Biskupie przy-
wileje, tak jak przystoi książęciu Chrześcijańskiemu sta-
pować. —

W tymże czasie trzy Ww.^{ie} miasta miały swoich Deputowanych w Piotrkowie; czego żądali? dokumenta nie wspominają, wyraźnie, domyśleć się tylko można, że wszyscy wspólnie starali się, ażeby ich Miastom w niczem w Przywilejach mienionych nie uszczupelono. Z najwięcej zaś wyraźnie jako Toruńcy przez D^{ra} Hieronima Habięgali usilnie, o przywrócenie im Prawa Składu. Gdańszczanie zaś przeciwnie, umyślnie wyprawili w tej mierze swego Sekretarza, aby im tego wyjechać nie dopuścił. Hieronim nie niepożyłskat. Rzecz do przyszłego Sejmu odłożono na którejś Zwiarszchności ich p^oś surową karą, zobowiązanemi zostali Petnomocników swych przystać, a tem czasem Dekret Królewski wykonać. Toruńianie tak długo nie zwlekali, lecz, zaledwie D^{ra} Hieronim wrócił, wyprawili na nowo Burmistrza i Sekret.^{ar} Toru^{ński}. Delegowani ci pomimo usilnych zabiegów u Króla i Senatorów, chociaż upaść swego Miasta w najexultszy sposób przedstawiali, przedsię wzięcia JKM^{ci} zmienić nie mogli. Gdańszczanie również z Biskupem Kujaw w rok małe układy w chodzili, te zaś są m^ożej wagi. U Króla zaś popadli w p^ojęzrenie jakoby przy wyborze Akcyzy niejaki oszukaństwo mieć miały. JKM^{ci} wyznaczyła Wojewodę Malborskiego Bazeńskię, Skarbnika ziem

Balińskiego i Wójta Malborka Melchiora Glaubica na komisarzy do zbadania Rachunków. Co zaś do Monety miał być Sejmik w Elblągu zwołany na 1te Oczyszczenie Maryi. Ponieważ ks. ²⁴ Albrecht do Frankonii wyjechał musiał, wyjednat przeto u króla iż odłożono Sejmik na Poniedziałek po Ccili. Książę podrzł też za koniecznym, uznat z powodu zgonu swego Brata i obok innych przeinisków pokosztato wiele do zatawienia. W Prusach zaś zdawata się jego na tym Sejmiku obecność niezbędną chciano bowiem tu jćne rzecz zatawić w której książę przeważny miał udział. Tak też łatwo Deputowani mogli mieć niedostateczne instrukcyje? Z tego powodu przekorniej byto przebywać ich mowodawcy w pobliżu, dla tem spieszniejszego przesyłania im nowych rozkazów aby narady nieprzewlekaly się.

Na tymże Sejmiku Postem królewskim był Mikołaj Dziatynski ^(a) Starosta Pródniński; Przeto był on Stanem, jak JKSⁿⁱ. oó niejakięgo czasu usiłuje, ażeby Senty biko z korzyścią dla ziem, że wtem wglęzicie w szent w gęstku w układy z księciem, a ten w nimem zobowiązać się nie chciał, dopóki się nie porozumie ze swemi Raniami

(a) J. Dziatyn. Autor czyske nazwiska Polskie w Niemiecki sposół przerabia: i tak píše v. Diatin, w mieście Dziatynskiego s. 1 p. 15.

Rasami i Stanami, dalej ten prae miot Sejnikowi
 przestano, decyzyja jćnak nie zapadła, świeko na
 sejmie Piórkowskim książę o swojej gotowości zawiazo-
 mit jćkox: Posta swojego, poniewaz kas' królewskie
 Rady z Prus odczemi nie były, cpiary skutku otrzy-
 mac' nie mogły. Gdy kas' Jhm^o: życzy aby rzecz ta jak
 najspieszniej uskuteczniiona, być mogła, przeto na
 ten cel głównie obecny Sejmik, kurtat chcał aby z Pet-
 rowicznkami książęcimi naradzono się i zakonkludo-
 wano, na jaki sposób wybijać w obu Prusach codo war-
 tości i stopy monety nowa, przeciż gdyby i to razas
 nie mogli się w tej mierze porozumieć, w takim razie
 wola, jest króla ażeby w całych Prusach było Monety
 według nowej stopy Polskiej, według rozkazów już po-
 przednio w Gdańsku wydanych. (a) Oprócz powyższego
 przećmiotu, oznajmia nie bez pieczne zamiary
 krzyżaków na Prusy, wzywa przeto Rady o zawa-
 trzenie Liwa Wiewskiego w broń i stosowne potrzeby
 wojenne, żeby się było w gotowości w krakajacemu
 nieprzyjacielowi odpowiedni dać odpór, w których
 to okolicznościach Jhm^o. nieomieszka im jako

(a) Król sam krolnik, knat wartosci mnogich bruzców dobre,
 i cewczesny onych skosunek po odkryciu Ameryki, przeto wiedzial
 stanowczo, jak w tej mierze postepowac. p. kt.

wiernym poddanym wszelkimi siłami pomagać.
Co kas' do nowych Celt w Lilawie i Kuckernes tak powin-
ni się z księżęciem Deputowanemi utworzyć iżby one
wniesionemi zostały. i według dawnego wyroku nikt
ich tu nieoptacat.

Po skończeniu wniesieniu tych przez Posta JKM
propozycji, zaproszono do Jzby Rad Deputowanych:
książęcych, Fryderyka Perna v. Heideck, i Johansburga
Dytrycha v. Stijwen, Hanza v. Basenrade najwyk-
szego Burgrabię w Królcawu, Jerzego v. Kunheim,
i Hermana v. Landewast Sekretarza. Po pierwszych
uprzejmościach i rozmowie, zapytali - jakie są pro-
jekta podane do narad? i czy Król na prośbę swojej
Monety pozwoli? Po naradzie Miast osobnej, odpu-
wiedzieli: „Wprawdzie na teraz, jaka jest wola Kró-
lewska nie wiemy, niemając jednak iż jeżeli głównym
przedmiotem ostateczna i pomyślnie decyzja, Król wte-
dy zapewne nie odmówi dokonać Probiernom próby
pieniędzy.” Deputowani przeto odeszli rzecz tę do czasu
zajmując się na teraz wagą nowych pieniędzy,
oświadczając jako Księżę nie życzył sobie ustalać
bywszej ich przed 30 lub 40 laty wagi, ale pragnął ją
porównać z dawną, Stopą Polską, Tona Bp Warmii

Imieniem innych sprzeciwił się Stanów osiada-
jąc że właśnie pierwsze Ziemianom jest dogod-
nem i pożądanem, co nazajutrz we wtorek po Audi-
obszerniej wyłożył i zakończył mówiąc: „że 3^{ty} Szeląg
na 1. grosz, 6^{ty} fenigów na 1. Szeląg, 20 gr. na 1. Mar-
kę, a 2 Marki na 1. Ktety wagę iś musza.”

Bez względu na to Deputowani Książęcy pokosta-
li przy swiem zdaniu, trzymając się danego sobie
rozkażu pojąć niemogąc dowodzeń Biskupa, uważali
że najlepszem jest dla Ziemi porównanie z Moneta
Polską, tak aby 1. Marka 15^{ty} groszy wynosiła, co się
każdy tydzień Szelągów i fenigów zdanie swe na póź-
niej oddali; jednakże o ileby kto zapragnął mieć
wyższej wartości monety, mieli że Książęca
M^o obroni tego nie może. Mimo chodem powiedział
Woj^o Małborzki, że dotąd 4^{ty} Pruskie Szelagi szły
na 2^{ty} pół grosze Polskie, pomimo że te warte są tylko
3^{ty} Szelagi, a przeto na każdym groszu Szeląg się tra-
ci, z czego Ziemi znaczne szkody ponoszą, przeto tej
szkodzie głównie zaradzić wypada. — Poset Królewski
namawiał Deputowanych Książęcych aby rzek, Mennic-
na, Starali się zatawić, bo takie było głównie żądanie
Króla i rozkaz, Po czem Deputowani ci wyszli.

gdy w krótki wróćli opowiedzieli powody dla jakich
księciu niepodobna przyjąć na zasadę Gdańszczan,
„bo Srebro po 14 Marki idzie gdy przecież w tym czasie
ptać się 12ª Markami i 1^m groszem, że zasada
tamta tylko na Landum polega, a należy je tylko
uważać jako propozycję, przeto nie jest obowiąz-
ująca”. Co do tego ostatniego dowodził woj^{ca} Ma-
borski że rzecz ma się inaczej, a co do pierwszego,
że to jest tej monety skutkiem, a gdyby ta w lepszym
była bita, stopniu, Srebro było by przeto tańszem
do nabycia. Po czem narady do przyszłej Sessyi
odłożono. Tem czasem kapytano Postów i Maske-
czek o ich zdanie. Ci byli przekonani Rad. uprasza-
li tylko o takie przedmiotu tego zatwierdzenie aby
złota przybyło korzyści Ziemiom. Nadcydowano
wiz, nieodstępować od wniosku Gdańszczan, o czem
zawiadomiono Delegowanych księżcych. Ci zaś
przyszli do Rady ponowili swe zdanie oświadka-
jąc że nie myślą, od takiego odstępować, bo takie
mają rzekawy. Pomijam w tajemne w tej materji
gadania, skutek ich taki, że każdy przy swym po-
zostat. Powtórnie na ustęp wyszli Delegowani księ-
cy; a Bp. Warmii wniósł, „że ponieważ obecnie

we względy nowej Monety użyć się nie można, a na to przecież zgody całej Ziemi potrzeba, przeto uważa wtas'ciwem nowy Sejmik na 8te Maja nakazać, i wtedy ostateczne w tym względy postanowić, jako też zdecydować kto ma i gdzie nową Monetę wybijać. A gdy N. Pan kanclerzyt sam to skutecznicie należy JKM najumiśnieniu upraszać, ażeby obok niego Ziemie i Miasta Monety bić mogły, nareszcie z kąd na mennice potrzebne wziąć nakład? Rady wszystkie zgodziły się na wniosek Prezydenta. ^(a) Sejmik uchwalono na 8te Maja. Księżęcy wprawdzie termin zdawał się za bliskim, jeinako zobowiązali się uprzedzić o tem Księcia. Należy dodać że Rady również wczasu postanowity, Staro, po tem Moneta, zupełnie wywołać, takowa, do mennic ściągnąć, gdzie podług jej wewnętrznej wartości ma być przebita. Zawarowano jednakże po zostawienie jej w obiegu na tak dłużej, dopóki nowej nie będzie dostatecznego zapasu. -

Ustawić się Chylnikowi tem jaśniejse pojęcie na czem różnica między Królewskimi Radami

(a) Każden Biskup Warmii był Prezesem z czeredą Rad Ziemijskich Pruskich. p. 10.

a Delegowanemi książęcia polega należy zwaczyć,
 że zrazu Stany Tusznem uznaty odstąpić od Gdań-
 skich Króla Ustaw i lepszą monetę jak w nich za-
 radzono wybijać, t. j. na Srebrze istniejącej, przez 30
 i 40 laty, Król Polski przystał na to, lecz, ponieważ
 pomiarkował że przeto korona i Litwa na zmanie-
 nite szkody narazione były, przeto J. K. M. Co-
 ta pozwolenie swoje nakazuje nie odstępować od
 Ustaw wydanych w Gdańsku, Rady się, więc łochi Kró-
 lewskiej poddaje. Książę Albert Stopy tej nie potwier-
 dził, mniemając być ją za wysoką. Polska moneta
 właśnie ponieważ szerszą była, płacono, prze-
 to była w obiegu. Należy baczyc, że gdy Delegowani
 Książęcy o Polskiej mówią monecie, nie rozumieją
 przeto onej według ustawy w Gdańsku wydanej,
 ale o będącej w rzeczywistym obiegu przed wydaniem
 tych Ustaw przez Króla Zygmunta. Tej więc poprzed-
 niej miały być Pruska równa, że jednak książę
 gorszą, jak lepszą wybijać chciał, pochodziło to gło-
 nie z tego, że zrazu strata uniknąć niepodobna,
 Srebro musiałoby drożej być nabywanem niżeli
 wartość pieniędzy wynosi, z którego by monety wybija-
 nemi być miały. Straty powoli wynagradzają się, a
 ostatecznie kraj na tem korzysta. —

Przytoczyłem żądanie króla kalcjącego Stanom utrzymać się z D.D.ⁿⁱ księcia o usunięcie Lett z kuckernes, nie omieszkaty Rady żądaniu zadosyć uczynić; ponieważ zasa druga strona zastawia się brakiem czasu, i w nic się wdawać niechciata, punkt ten zatwierdzonym nie został.

Co do przygotowań wojennych ze względu obawy napadu krzyżaków, nieznajduję żadnej wskazówki, czy się co do tego naradzano., jednakże Stany zapewnić króla kalcjącego mieć będą na pilnej bażności; zrazem przedstawili Jk.M.ⁿⁱ wielką niezamokność ziem, i że najwięcej w pomocy Jej potrzebują kauftania. Obawa krzyżaków na ten raz pitonna, była. Wprawdzie powołał się król Łygmunt na otrzymane wiadomości od swoich z Niemiec przyjaciół, ależ uważając owoczesny stan Państwa Rzymskiego, oczywiście jest iż zbyt czuły, była wskazana ostrożność, albo może z pewnych wiadomości powodu straszono umyślnie. Już w R.k. w listopadzie Podkomorzy Pomorski Gdańszczan ostrzegat, ażeby oni swoje miasto dostatecznie żołnierzem i potrzebami wojennymi zaopatrzyli. — Na tymże Sejmiku konwiesarze królewiescy, Gdańscy i Elbląscy skarżyli się na Toruńskich, że ci z podległych Giny wyroby dostarczają, z prosbą, o zapobieżenie podobnemu fakszerstwu i ażeby winni z tego powodu

powodu poniesione straty skarżącym wynagrodzić. Obwinieni przyznali czyn, bronili się niewiedomością, i przyrzekli iż nauczynia Cynowe jednakowej wartości z konwisarzami tamtych miast odlewać będą, suto jeszcze o wynagrodzenie strat, Sekretarz Torunia ostaniał się brakiem upoważnienia, z tego powodu odłożono rzecz do następującego Sejmiku.

Niedawno w Makowsku nowe Cła zaprowadzono na woty i towary idące do Prus, oprócz tego poważyła się tamtejsza Szlachta w Dobrach swoich od przechodzącego na handel bydła pewną opłatą wyciskać, Torunianie jako najbliżsi sąsiedzi świeżo się o to w Piotrkowie użalali, wcale ich nie stuchano. Obecnie takie nowatorstwo kazali przedstawić Kieńskim i Miastom przez swego Sekretarza (tylko on przybył z Torunia na ten Sejmik, do wystuchania Narad, Deputowanych z tamtąd nie było), postanowiono usunięcie takowego nadużycia wyjednać u JK^{M^{ci}}. Nim się Sejmik skończył, kaszta wątpliwość czy usłnie czyli na piśmie JK^{M^{ci}} odpowiedzieć na Jej Ładania? Rady wybraty pierwsze i na Poselstwo wyznaczony Kanderxa Bpa w armii, Zalecając przedstawienie JK^{M^{ci}} wszystkiego w kaszto

co kaszto na Sejmiku. Do powyższego opisu należy
dodać co następuje. Polska wydaie więcej soli niżeli
spotrzebować jej może: tem bardziej skoro sprowa-
dzeniem obcej konsumpcyja tamtej się zmniejszy,
król kmiarkował szkodę i pod karą konfiskaty
zakazał przywozu soli obcej. Prusy co do jej upro-
wadzenia zachowały swą swobodę, ale do której
nie wolno było wcale jej przywozić. Rozkazano
Pogranicznym Starostom baczyć pilnie i niedopusz-
czać żadnego w tym względzie nadużycia. Pod tym
pretekstem zdarzały się rozmaite samowolności.
Jeżeli kto po nad granicą, niekiedy obcy sol z jedne-
go do drugiego miejsca przewoził, zabierał ją Sta-
rosta utrzymując że przekradziono ją na kontra-
bandę do Polski. Starosta Tucholski osobliwie się
tego dopuszczał, spowodował przeto króla do kmiar-
ny w ustawach Gdańskich, zapobiegając podobnej
samowoli, ażeby nikomu soli nie zabierano, a
gdy Granice przekroczy, a tem samem staje się
kontrabandyzta. Jednakże Skargi na Starostę
Tucholskiego nieustawaty, Deputowanemu z Sej-
miku polecono wyjednać u króla, ażeby rozka-
zowi powyższemu JKSz. zadość się stało. —

Co Kanclerz Biskupi wyjeżdżając zamieszkał w odpowiedzi N. Pana: „JkM: potwierdza zdanie Stanów w przedmowie Monet, przyrzeka że skoro tylko ugodzi się z Jksiążęcą M^z, bieżących rozprawy w Toruniu a skoro nowej kapas dostatecznym będzie, stara, ją wywota. Co do Cta w Kuckernes ponowiono wezwanie do księcia, Stany od siebie podobnie wykazać mogą, spodziewać się należy że pomienione rządanie będzie skutecznem. Starosie w Tuteoli rozkazano, nie konfiskowania soli na Ziemi Pruskiej - Cto na woty musiałoby być w Maxowsku z tego natożonem względu, ponieważ spostrzeżono że rozmaici, aby zwykłych Cett uniknąć, woty z Rusi przez rzeckone księstwo, do Prus a ztąd za granicę wyprowadzają, przeto dochodom królewskiemu znaczny uszczerbek czynią, gdy zaś kto bytło lub inne rzeczy na użytek Prus kupuje, takowe według dawnego zwyczaju nie mają Cta optować. Należy tylko ściśle pilnować ażeby nie pod tym pretekstem za granicę nie wyprowadzano. Co zaś do karalieni jakoby śladła w Maxowsku gdy przez nią dobra woty przepędzają, powierza Cto, król o tem nic nie wie, lubo w krajach JkM: jest osobnym zwyczajem, że gdy

Bydło na handel przepędzanem bywa, nie w zapas-
 sze Handlowe optacja, zgodnie ze Stusnościami; - tak
 gdyby Szlachta coś nadto wyciągata, poszkodowanym
 Sprawiedliwości wymierzona, byż ma. A Stany ostre-
 żono aby się na pilnej bażności miały, stało się to
 z powodu ich niespodzianym sposobem najecha-
 nemi nie zostaty, w takim zaś razie mogą na nie-
 zawodną pomoc JKM: liczyć. " Poradzając po dru-
 dze umawiał się Deputowany z ks.^m Albertem, ten
 po skończonym Sejmiku na prożno przez korespon-
 dencyę usiłował króla na swoją spowodować stronę,
 co do bicia Monety, ztąd wnioskował kanclerz,
 iż go to może skłoni do zgodnego działania ze
 Stanami Prus Królewskich. JKM: nakoniec os-
 wiadczył: " Ponieważ wszystkie tej przedstawienia
 dotąd były na prożno, pozostało mu więc jedynie
 przejść za wolą króla, zamierzył przede w tym wzglę-
 dzie na przyszły Sejmik przez swego Deputowanego
 obszernie przystać objaśnienia, pozostawia to jednak
 ku uznaniu exasom przyszłym, czy ztąd nie
 takie odniosą korzyści jakich się spodziewają. "
 Za to znow księżę usunął niechciał Cła z Kuckles
 pod pozorem, że gdy Corocznie na utrzymanie tego

Miejsca wiele tożyc' musi, tak że po potrąceniu wydatków, z dochodu, bardzo mało mu z tego pozosta-
je, a przejeżdżający kupcy największą korbysię' odno-
szą, z bardzo małą opłatą, która prawie za nie uwa-
żana bydx winna."

9° Maja na jutro po 5^m Stanisławie zebraty sei-
stany w Malborgu, (jest to pierwszy Zwyczajny Sejmik
na skutek ustaw Gdańskich kr. Zygmunta.) Król tu nie
przyśtat nikogo, ani osobnych przedmiotów do narad, bowiem
te tylko, z Resztęgo Sejmiku na ten odłożone. Resztaty i
teraz miały powstać katastrofionemi. Napoczeku pewną u-
wiadomiono o skutku Poselstwa do króla dokonanego przez
Kandera Bpa. Warmi. Obecni wszyscy okazali zawołanie.
Uznano tylko odpowiedniemi wezwac' Starostę Tucholi, aby
rozkaz króla wykonał i zabrana, sół dotąd cięciem jej
zwrócić.

Staro Delegowani księcia przybyli. H. v. Besseraide Najwyższy
Burgrabia królewski, J. v. Kunheim Starosta z Tajanowa,
Herman v. Landwust Najwyższy Sekretarz, Brzech Burmis-
trzech miast królewca, i Dom.^{ko} Plabe. malych miast wzięto
się do Sprawy Mennicknej. Naraz oświadczyli się że
ich mucedawca zgadza się ze Stanami co do wartości i
stopu mennicknej, takie tylko zamierzysz pienieże

wybijaj jakie są ustawami Gdańskimi zastępcze na-
 że kas' nowej monety nie będzie na czas, a przyspieszyć nie
 wybić jej tyle nie można będzie ile jej do Stanu i ich
 gu potrzeba, przeto uważa Jkns² M² stosownem, przed-
 stawic Monete dotychczasową w obiegu, gorszą przez
 Probierzy ocenivszy i przyjmowania jej według jej wew-
 nętrznej wartości. Skoro bowiem urządzenie takie stanie
 się obowiązującym, stare pieniądze, tu i owdzie utajone
 wydobywają się i pędzą w obieg. Dalej należy wynaleźć
 środki zapobiegające niewymykaniu się z kraju nowej
 Monety, również należy zakazać przywozu obcej niższej
 o naszej wartości, z tego też powodu mająć zakazu
 w przyjmowaniu pieniędzy Księstwa Pomorskiego, Siles-
 kich, z Marchii i innych tym podobnych. Na wszystkie
 uważa koniecznem przy każdej mennicy statych Probie-
 rzy postanowić, mają oni Urząd swój pilnie sprawować
 około co rok czytery razy w oznaczone miejsce zjeź-
 dzać się i wybić monety wspólnie rozpatrywać. Ponie-
 waż kas' Królowa M² w Toruniu bić Monety posta-
 nowił, choć też księżę w swojej ziemi dogodne miejsce
 wyznaczyć. Rady zajęły się rozważaniem tych propozycy-
 jek Wm Miastem Kalemno naradzić się ze sobą
 osobno, i opinia, swoją Senatowi przedstawić. Burmistrz
 z Torunia cniemieniem innych mówił: „Myśmy przystać

na udzielenie pierwszeństwa w bitciu Monety *Jkr'liuskaj* M^o
i Księciu, lecz pod warunkiem nie naruszania Przywileju
K^o Miast.¹⁰⁾ i im też według uprzedzenia, wolno być według
przyjętej stopy bić pieniądze. Dalej uznajemy za dobre,
aby Monety *Szwednickie*, *Staro Pruskie* według ich wartości
ci wewnętrznej uległy próbie i wolny zachowały obieg.
[Tak że *Szlaskie* pół grosze, *Kwame* od miasta *Swid-*
nicy gdzie je wybijano, wprowadzono ich takie do
Prus m^ostwo, że między pospółstwem innej monety
nad tę prawie niepostrzegano, wynosiły one po 12 k
nigów; później zniżono je na 10, dalej na 8^m aż nako-
nięc zupełnie wywołanej *Poruczał* zaś tyle rozma-
itych *Monet* groszowych z najdużej się, postanowili-
my dalej, one ocenić według ich wewnętrznej war-
tości zarazem ocachować je, ażeby cztwiek pospo-
lity strat uniknout. Zupodobaniem przyjmujemy
zastrzeżenie *Jksig 4th M^o* z jazu ci który raz w roku
Probiery ku ocenianiu *Monet*, cel ten tem łat-
wiej osiągnąć się da, skroby zarazem i Miasta
monety bity, jedne drugich dopilnowali by, ażeby
żadne nieważności się odzustwo. Nakoniec imiemy
razem że wszystkich obce mają feniki zachować należy,

10) To nie co osobliwe, krót dat przywilej; za prawdę nie
w myśli ograniczenia swych praw, a tu przywilejowi ulegać by musiał
własnemu i zależci od woli uprzywilejowanych? — p. 11.

i innych dalszego dawać nie dopuszczać! "

Po czym wezwano Postiów i Petrowo-mocników Miast
 Łezek, żeby swoje zdanie co do Monet oświadczyli.
 Przystali zupełnie na zdanie Ksi, upraszając tylko
 o niewywolywanie jeszcze z obiegu Szwidnickich
 groszy. Na opinii Miast pułkownika Rady, oznaj-
 miły to Delegowanym Ksi, ci zgadzili się na-
 stawić, pragnąc tylko wywołania Szwidnickich
 groszy. Nowe rozprawy! P. Wamui dowodził, że ja-
 niemu zasypań, a pospolity człowiek, nie zna innych
 pieniędzy, zakazać je, to by stracił swoją gotowiznę,
 co może wzburzyć nie ukontentowanie a dalej zaburze-
 nia. Z ksiągowej Strony odpowiedziano, że temu
 łatwo zapobiedz, gdy ziemia na koryści Biedactwa
 Szwidnickie wymieni. Zbyteczna dalej wspominać o
 poradach Senatu, za tem się owem, nakoniec zgodo-
 no się na zatrzymanie tak długo w obiegu Szwid-
 nickich, dopóki by tyle nowych nieprzysposobiono
 pieniędzy jakby temta z łatwością wymienić się
 oata. Książęcy oznajmili, że co do tego nie mają
 dostatecznych petrowo-mocnictw. Króć jeszcze prze-
 miotów tychających się bicia monet roztrząsano, za-
 warto je na piśmie, treść czego zamieścić am, 214 Alr.

1.º Ma być nowa moneta biała równa polskiej, gr. 20 na 1. Markę. 2.º Grosz 1.º zawierać ma 3.º Szelagi, a 1. szelag 6. feników. 3.º Królewskie grosze mieć będą na jednej stronie popiersie Jkth w drugiej jej sterby, zaś księżca, popiersie księcia i króla Pruskiego. więcej zaś Popiersie króla i herby miejskie. 4.º Wszyscy ile mogą tyle bić monety mają, rozpocząć zaś działanie od feników. 5. Podczas tej czynności mogą, grosze Pruskie, Szelagi i feniki jakie dotąd wybijano pozostać w obiegu z wyjątkiem trójgroszniaków (Tropel groschen), te do zakazania. 6.º Skoro nowa Moneta puszczona, zostanie, grosze wybijane przed czasami N.^o Ministra Fryderyka mają być brane na równi z nowymi, bite zaś po Fryderykiem i obecnym księciem, będą w obiegu po 17. feników miały. Szwednickie i Gdańskie bite po wygaśnięciu zniesionem i wywołanem być mają. 7.º Lubo Deput. Książęcy oświadczyli że pół grosze Szwednickie wpaść ci księżcej o tej chwili wywołanem i tylko do wymiany przyjętemi zostaną, nie mniej przecież Rady uznaty i stosownem cierpieć je dalej w części królewskiej dopóki jeszcze nie mianno nowych pieniędzy dostatecznego zapasu. 8.º Co się dotyczy Storn-Guld^{en} będących tak sie zowią, od Horna mine mają. p. 11.

trojakięgo rozaju, takowe maja, królowscey, książę-
 cy i Miejscey Probierze wyprobować ci dziś'cu 24.
 Czerwca i podług ich wartości w stosunku do nu-
 wych pieniędzy okazywać. 9. Skoro tylko nowe
 monety w obieg puszczone zostaną, wszystkie cudzo-
 ziemskie zostaną, pod kara, policyjna, zakaza-
 nemi. 10. Wszystkim zakazano nie szkodlić
 pod kara, śmierci pieniądze fałszować, p. zeliżać
 z wyjątkiem jedynie listów Miejskich którym przebie-
 nie dozwolone. 11. Z mennicy nie, przed poprzecie-
 nia, próba, wyjść nie może, do czego przy każdej z men-
 nic zamianowaniu bydz, maja, po dwóch dzielnych
 Dozorców. 12. Szeli Sprzedaż lub wierzytelność w tra-
 cęsiach Prus na monety, Szwednicka, lub Polska Dro-
 na obliczona, była, a ta nie brygna stopy obowiązują-
 cej, rzezone. należyłości nowa, moneta, maja, być z
 wyptaceniemi, a Rady królewskie i Delegowani Książ-
 ęcy uložyli się ściśle wejrzei, ażeby wyptata z ob-
 wiazan' bez znacznych strat Dłuznika nastąpiła.
 Dodano jeszcze dwa Postanowienia. 1. Skoro no-
 we feniki w dostatecznej ilości wybitemi zostaną,
 stare bez różnicy wycofaniem bydz maja.
 2. Ze zas' uznane Stosownem 32; 6-groszowe Sztuki

wybijać, więc muska, takowe wstysy bez sprzeż-
ki przyjmować.

Tak zakończono na tym Sejmiku rzecz o Men-
nicach; lecz wiele jeszcze wypadło dalej w tem przed-
siębrać, bo przy wykonaniu zrealizować się wiele in-
szej nad zamiary Stanów, to spowodowało nowe ba-
dania, nowe widoki, poróżnienie zdań, gorycz na-
wet siataska królewska dość wyraźnie dotknęła nie-
które osoby. Czem we wstępczych miejscach napom-
kne, nie tak jednakże abym chciał zmniejszyć Cykeli-
ku. Jeżeliby zaś kto miałby zamiar że byłoby lepiej zbyłby
krótko i dokładnie całą Mennicką przedmiot opowie-
dział, abym rozmaite zdania i ich zasady prze-
szkasił, tego co miłej Przemowy będę tam. Znaj-
om tem dla czego zwłoka nasza, pła przy tej sprawie
i innych wypadkach. - Polowanie. opowiadanie
wiktora i Kacimnia, a pisać tylko Compendia, które się
Poi niewiadomości podkładać wezgotować (a)

Uskarżaty się Miasteczka, że Słachta nie tylko da-
lej zajmują się Piwowarstwem, wystawiając je przeto
na wielkie straty, ale naito w niektórych miejscach
nowe i nie zwykłe Browary z kaskami s' do b. Becka, wody
heist, der Unwissenheit der Polster unterlegen.

cojmującami zakłada. Nieustannie szargi, więc nie one
potarzać się będą, a zawiąże bez skutecznie!

Ze Starogrodu i Człchowa osobliwie przekładali się Officiar
Pomorski ku ich szkole, wszystkim podanym Biskupim
poł kara, 10 Marki i strata, naty tego Piwa zakazat,
kupować je w tych miasteczkach, lecz jażynie w Dwor-
skim Browarze. Równie wciśka się Szlachta w Handel,
skupuje wszelkiego rodzaju przedmioty, zakłada iżże
we Spichrze, oć bywa po wsiach osobne targi, co stają
ko uprzedk mieszkań koniecznie przyspiżyc' musi. Na
ostatnie zarzuty nawet nie odpowiadzi ano, a co do Piwo-
warstwa Biskup uciśnionych od prawit, oćwołaniem
się do ustawy w Głanisku wyślanej. Wytłumić się tego
Artykulu poruszyło do żywego 3.4 Wzr. Miasta.

Skówitom jak one wielokrotnie przeciw niej protes-
towaty, jako prześ Sejmiikiem Chetmińskim wyje-
dom zarzuty na piśmie pisały, na które Szlachta
dotąd nie odpowiadzi ata. Gdy więc Biskup ustawę
w sporze postawi on, za zawarą, prawa przytoczyć
nie bezpiecznie byt przemiłczyc', gdy przeciwnie tak
zgoda nastąpić mogła strony przeciwnej.

Ważliano co nie dawnie zaszeło w Sądzie Xięmskim
Chetmińskim, gdy Szlachta Chetmińska ustawę

Ustawy w Gdańsku wydane jako trwałe Prawo
 w księdze Praw umieścić kazata, pomimo że Toru-
 nianie jako Assesores najuroczyściej przeciw temu
 zaprotesowali, a gdy na prośbno; - powstał i z Sądu
 wyszli. Okoliczność Deputowany Toruński obecnie
 w Senacie opowiedział, karząc Smieniem dwu
 drugich Miast ponowił kazaty z ich strony
 przeciw tym Ustawom xaniesione i rzekt, iż one
 spodziewaty się że Szlachetne Rycerstwo pod-
 czas reszty Sejmiku w Elblągu na nie b. powie:
 ponieważ, zaś to dotąd nie nastąpiło, cyraszaja,
 ażeby Rycerstwu peremptoryjny termin na
 Sejmik następujący mógł być naznaczonym:
 aby to w Sejm. bez dalszych kwotk oświadczenie
 swoje xłożyło a karząc xprzeimił ten sporny
 ostatecznie xatatwiono. " Mówca Rycerstwa
 oświadczył: " Bez powodu spór xachodzi prze-
 ciw tym Ustawom, stanęły one za zgodą Król
 Polskich i Pruskich, układem onych xajmo-
 wano się nie 3. lub 4.^{ty} tygodni, ale cały kwar-
 tat, Torunianie również wtedy w Gdańsku
 obecni byli: Dla czego w owym czasie nieżę-
 ty Miasta? Co do nas Rycerstwa, nie mamy

Instrukcyi w tej mierze, i z tego powodu nie mo-
 żemy się w żadne wdawać rozprawy, jeñnakże z ty-
 ło zasztę chcemy się do naszych wyborców odwo-
 łać." Lech Burmistrz Torunia utrzymywał, że
 te Ustawy bez wiedzy Miast wydano, i sprze-
 ciwity się one zaraz skoro wyszły na jaw, z te-
 go powodu mają prawo do pominac' się terminu.
 Przeci Bp Warmii naznaczył takowy na przy-
 ty Sejmik. Należy bażyć jako w tej okolicy
 Miasteczka połączyli się z Miastami, wbiąg
 z tego Sprawy wspólne, tataro bowiem przy-
 wnioskować mogły, że to co tym jest szkodi-
 nem, to ich do bardzo złych wypadków wiodzie.
 Przybycie Delegowanych z lwilna i krowna z po-
 wołowato narady z Delegowanemi księcia co do
 Cła w Kuckernes. Ci z razu tak jak i dawniej
 tłumaczyli się że nie mają, w temie odpowied-
 nich pełnomocnictw, podali jeñnakże po tem
 Radom pod warunkiem jeñnak zachowania w
 jeñniocy przeci Ust.^{mi} Miastami pewne Piśmo
 udowadniające że nalożone Cło ma zasady praw-
 ne. nie znalazłim takowego nigdzie, przeci za-
 sad onego ani poćać ani ocenić nie moge.

81.
 "Dziś na tem że nie przystano na nie, narazie os-
 wiadczyli Delegowani księcia, że on stara się u króla
 o przystanie krógo do zlustrowania Kuckernęs, a
 gdy to nastąpi, wtedy książe do woli Jksia nastosuje się.
 We względy że Organizacji Ziemskiej Księstwa
 Landes ordnung, mówiliem już o niej, nawadzano
 się. Miasta znalazły w tejże wiele przeciwnego
 ich Władziom, i dawnym Zuryczajom dotąd ob-
 wiązującym; że takowe żadnym sposobem do
 miast wprowadzić się nie da. Żadnym przeto spo-
 sobem nie przewataja, iżby je miały koniecznie z ob-
 wiązywać, mniemają jednakże iż niektóre warunki
 tej Ustawy do ich Dóbr Ziemijskich. Zastanawiać
 się dadzą. Rady Szlacheckiego Stanu. przyzwoliły
 na te Ustawy pod tym jednakże warunkiem, że je-
 lity co w nich niedostatecznem było, książe się
 z niemi porzuci na co Delegowani jego przystali
 oświadczając, że skoro Jksia M. nie myśli
 nikogo zmuszać do przyjęcia Organizacji jego
 Ziemskiej, lecz do woli każdego przyjmie ją,
 lub odrzuci, może przeto najdobrymiej patrzeć
 że się im sprzeciwiły Miasta. -
 Spr. Krenawarzy na tem się zakończył iż Kazia Pro-
 na, straty swe ponieść musiała.

Następnie Chelmiński konferowanie wakansów
 w Radach Ziemi objaśnia. Po zgrom. Arnolda
 v. der Wrantha, mianował król na kasztelana
 Chelmińskiego Nikołaja Działyńskiego pośkim
 Dobrzyńskiego. Przeciw czemu Stany wystąpiły
 z dwoma zarzutami, 1° że mianowanie to, było
 z uszczerbkiem dotychczasowemu Łowczajowi bo
 zwykłe Jedności stopniami dawano, przeto na
 miejsce zmarłego kasztelana winien był nastę-
 pnie kasztelan Elbląski, na tego Gdański, na
 jego stopień Pośkimurzy Pomorski, a na tenże ten
 dopiero Działyński. Może był on Podkimurzym
 Dobrzyńskim, a więc Urzędnikiem Polskim, ztąd
 sporna wątpliwość czy w jednej osobie wiązać się
 mogą urzędy Polskie i Pruskie. Nijak opowiem jak
 przedstawiania w tej mierze Rad do króla na nie się
 nie zdały, przeto był Działyński kasztelanem
 Chelmińskim, żadnym sposobem niechciano mu
 ani miejsca wyznaczyć w Senacie Ziemi angielsu.
 dopóki nie został Urzędu Podkimurzego Dobrzyńs.
 Łonaż po Shenitzonym Sejmiku przekonano się
 że nierównie takiej było uchwalić ustawę, Stwierdzi-
 na, jak ja, wykonać. Bardzo szły w obieg

wypuszczone, bo tylko król sam w swojej Monnaie
w Termini wybijac' je kazat. Miasta miały dopiero
po upływie pewnego czasu wciąć nowych Przymiów
wziąć się do bicia Monety, tego im terminu nie oz-
naczono. Mże J. M. zwrótyta z ulżaleniem przo-
nia, tym sposobem kilka lat ustynąć mogły nimby
w obęgu znalazła się ilość taka jakiej by do obrot-
nych potrzeb i handlowych obrotów koniecznie wy-
magano. Okoliczność ta spowodowała Bp. Warmii,
że zaproponował Bp. Chetmińskiemu porozumienie
się z niektórymi Stanami, jakim by sposobem
wkrótkim czasie wielki zapas Monety pomiędzy
Ludzi mógł się rozjechać. Zwołano zjazd do Chetm-
na na 20 Czerwca. Takie nowatorstwo zprzodo-
wali nawet Bp. Warmii, że sam na piśmie wez-
wał aby zjazd zaniesiono a konferencyje do Spisku
odłożono. -

Według Postanowienia Malborskiego miały w obę-
gu pozostać pół grosze Szwidnickie do czasu okwi-
tości nowej Monety. Najprzedsze pojście wskazywało,
że nie ma teraz po co w Skrzyniach kamykać, lecz jak
najjasilniej starać się ich pozbyć. Po Wsiach i Mias-
teczkach gdzie mniejszy obrot, i też mało się ma, ogra-
nionone

ograniczone są potrzeby, szło to bez miłady. Łatwo
 w Gdańsku było w pełnym rozkwicie handel a
 pieniądze w wielkiej masie rulaż, najpierwej do-
 wiadczono skutków szkodliwych rozporządzeń. Po-
 lak nie chciał za swoje. Żłozę, Drzewo, wosk i inne
 towary brać wcale szwidnickich pieniędzy, tylko
 złoto i dobre species srebrne., Za nim poszedł kupiec,
 a za kupcem Przemysłnik, każdy szląskich groszy
 chciał się pozbyć, ci nikt ich przyjmował; ubogi
 na tem najgorzej wyszedł. Dzieć i pić on musiał,
 a tylko na zapłatę posiadał jedynie szwidnickie.
 Potrzeba sprawiła że z 12^{tych} feników dotychczasowego
 ich kursu, spadły na 10^{tych}. Rada one tak przyjmowa-
 ła w kasach Akcyz, Królewskich, i winnych dochodach
 Miejskich; również skarbnik liczył je po 10 fenikim,
 lub żądał wypłat w złocie co do dochodów JkM^{ci}.
 Na tem cierpiął skarło prosperity: Zwierzchność miej-
 ska musiała ogłosić Edyktem, że po tej cenie za jakie
 mieszczanie szwidnickie monety przyjmowali, i on je przy-
 mować będzie. Doszli przeto w prawdzie w Mieście z nim
 do tań, ale trwato poprzednie zakłócenie z ekolicami
 bo te szląskie grosze zachowały swoją popularność, a na-
 niedostatkownie znający te okoliczności, ganiłi wótek Goim

Gdańszczan, że z własnej mocy bez uprzedzenia innych Stanów zredukowali monety, przyjmowane przez całą Ziemię według dawnego obiegu. Okoliczność ta spowodowała Bp. Warmii do zwołania Sejmiku nadzwyczajnego do Torunia na 19 lipca.

Sam Biskup nie przybył, tylko Kanonik z pełnomocnictwami przystał. Pł. Chetmiński objął przeto w miejsce tamtego Prezydencją. Na początku zarządziłano Gdańszczan, dla czego ich zwierzchności przeciw Postanowieniu Malborskiemu $\frac{1}{2}$ grosze szwidnickie w cenie zredukowała? Łatwo sobie wystawić z powyższego opowiadania co na to odpowiedzieli. Zasady ich nie chciano uwzględnić, ale nieumiano jej też ostateć. Niektórzy na to zarzucali iż nie uprzedzono Woj. Malborskiego, a przeto nowatorstwo dato by się przy najmniej tem usprawiedliwić. Pomimo zarzutów postanowiono jednak, że półgroszki szwidnickie w całej Ziemi iść mają, stare po feników 10; nowe po 8^m. — od 29 września miały być wypłatane zupełnie. Również uznano potrzebem tem bardziej że tego N. Pan wymagał przy królewskiej mennicy, pewne Rady z Radziemskimi wyznać do probowania nowej monety w każdym czasie. Wyborno Woj. Pomorskiego, i 3. Ww.

Miasta, że o własnym koszcie; tamten zaś kasyerem
królewskiego skarbu miał Doxer takowy sprawować.
Należy pamiętać, że król swoim naczelnym, menniczym
nawet Joduka, Ludwika. Deciusza, po którym niektóre
Dzieła pozostaty. (De rebus et actibus Polonorum; De Jagiell-
norum familia. De Sigismundi Regis temporibus, tylko
do 1516 r. Zle nazwano Polak. Ludwika). Główny
Inspektorat zachowano Podskarbiemu kor. - Takowe
mu postanowieniu oparły się, Rady Miejskie przekłania-
jąc królowi, że one na zasadzie swych Przywilejów
Podskarbiemu kor. - rzecznego zarządu przyznać nie mogą,
bo mają, swego własnego Skarbnika, któremu ten wła-
niach urządził jeździł tego potrzebą, ponieważ przyzwola, 1a)
Dziś powiadałem że król sam prawo bicia monety chciał sobie
przywłaszczyć, a Miastom na płóci onas dając, by samoty
używania; co z tego wynikało należy do zamieszczenia.
Król na piśmie powołał rozkaz, Stany nieposłuchały,
bo nierównie korzystniejszem dla ziem byłoby mieć, gdy
Miasta zarówno z królem swego dawnego Prawa używać
będą. Z tego powodu zalszono Deputacyi do króla wy-
jednać. Co do bicia monety nieco zasadniej niż w Malbergu

1a) król mógł wybrać miejsce gdzie mu się podobato, mennice
były natomiast Polki, wcale nie Pruskie; przypuszczały nawet żeby co
śawale przez prawośń Ładania Pruskie, to przyznać należy iż swych
przywilejów, w duchu, stowić i domagać się, naciągali. p. 10

nowadkano się. Feniki winno być mieć po jednej stronie Orła Pruskiego po drugiej korona królewska, po trzeciej Litere S. Podobnież i Szlagi, tylko że na jednej stronie napis w otoku: „Sigmundus Rex Polonis Dominus Prussis” - na drugiej: „Solidus Prussis” i rok wybitia. Grosze zaś po jednej stronie Popiersie królewskie z koroną, w otoku napis: „Sigmundus Rex Polonis, Dominus totius Prussis,” po drugiej zaś Stronę Herb Prus z napisem w otoku: „Solidus Communis Terrarum Prussis” i rok wybitia. Lubo teraz nieuznawo wybijać odpowiedniemi Szlaki 3.º i 6.º groszowe, przecież postać ich zewnętrzna już oznaczono, na tamtych ma po jednej stronie choto Szwarcy królewskiej bez korony stać napis: „Sigmundus 1.us Rex Polonis, Dominus totius Prussis,” z drugiej, z wierszchu Numer III. a niżej, „Grossus triplex Argenteus Prussis” i rok wybitia. Składał się z trzech tylko różnity, że popiersie winno być z koroną i z herbem, zaś w miejsce III.º N.º VI. a zamiast „triplex” „sextuplex” do czytania.

Polskie Polgrosze (Stalbinge) pozostali w wartości 12.^{ty} dawnych, a 8.^{ty} nowych Szlagów. Mówiłem jeszcze o innych tak obcych rodzajach monet, jako

i Szwecji, lecz przedmiotu tego nie zdecydowano ostatecznie, chociaż Stany dwa Edykta w tej mierze wydały.

Przy tej sposobności wszystkie Miasta Skarżyły się na Żydów i innych skupujących po wsiach wschodniego rodną towary z wielką, szkoda, targów, to nabyci tejnie wywożą, wymykając się opłacie celt Krolowi. Z tego powodu najuniższej JKM: uprasza no o wydanie odpowiednich na piśmie Skarostom Rozkazów, ażeby oni na takie nadużycia ścisłe baczili, a przestępców konfiskatą towarów karali.

Szlachta na zarzuty Miast przeciw Hskawom Głanis kim nieodpowiedziata, oddała to do przyszłego Sejmiku. Nakazem Achaego Cesa wyprawionu w Legutajidw broła, zabrano mu raportować JKM: o wszystkim co we względzie Mennic w Toruniu xapadło, xaram wyjeżdżać, żeby Mi Piśkarbi kor. al. Skarbnik. Liem naxelna, Żuwerszeknoś nad nim obyt.

Nadto iżby Miasta już bez dalszego xawieszenia mogły używać Szwecji Przywilejów co do bicia Monet, a Żydom zabroniono handlu potajemnych. Co Depurowany wyjeżdżat opowiem przy następnym Sejmiku.

Tym czasem miały chwile, xalawieniu sporu po-

Śródmiędzy Lubeką a Pruskami Hanzy Miastami.
Opisutem powyższy Sprawa. po r. z., do czasu ze Sprawa
ta ostatecznie 1. września, zakończyć się miała.

Interesowane najzupełniej upoważniony Gdańsk do doko-
łania w ich Imieniu, ocałszy mu odpowiednio Pełno-
mocnictwa: Wystat Delegowanych Ławnika, Sekretarza
Miasta dodałszy im Wójta Pruskich miast rezy-
dującego w Skanii i dwóch Pruszczan, którzy
dopiero 7. września do Falsterbo, a zatem po termi-
nie przybyli. Tak Kommissarze Danijscy jako też Sek-
retarz Lubeki usilowali zachować Układ, lecz na
takich Zasadaach, jakich Pełnomocnicy Pruscy przypaść
nie mogli. Wynikł przeto Proces. Nieznajdując toby
nasz na swoją przytoczyli obronę, to tylko że się
pouclali na drugi przywilej Króla Waldemara.

Przeciw temu Deputowani z Lubeki rozmaite
złożyli dowody twierdząc jako Przywilej ten był
wtedy przez Waldemara wydany gdy ten już
był z rzuconym z konusz i za granicami Państwa
przebywał. Pełnomocny Sędzia Dunczyk powiedział
też zdanie, sam nawet przy innej okoliczności
Sekretarz Gdańska przyznał, że sam niewie jak

(a) Zanimiecham tu wyjątek z Listu jego pisanego z Wiłna
we Czwartek po Marku, 15. 29 r. — Przykryna miśch zmark

i wco w tej mierze Wierzyliśmy, gdy mu pominęły
Listami Swobody (Freiheits Briefen) dotyczących
się w sporze będącej Jurysdykcy, pewien Dokument
wreszcie wpadł będący prawie w jedynymże czasie pisa-
ny, a z Torunia datowany. Gdy kilka dni strawiono
nad dowodami i zaprzeczaniem, nakoniec o wy-
padł ostateczny wyrok: Jurysdykcy będący dotąd w po-
sianciu wyłożeni Praskiej Stanicy Miast podzie-
lono, jeine jej połowę oddano Lubeczanom, drugą
całownym właścicielom przekazano. Z tego powodu o-
tyle ci ostatni przyszli Wyrok, o ile go potwierdzą ich

następująca, że Kommissarzem przywiódł do, jakoby nasz
Przywilej miał być wydany przez Władymira, gdy ten
z kraju wygnanym został, na co bym wcale nie uważał, gdy
bym nie miał przeciw sobie innych dowodów, j. t. między
chazanami mnie Przywilejani, jest jeden, przy którego
końcu zamieszczono: „Latum Thern“, a ten w jedynymże
małym czasie z tamtym w otługości i Szerokości (paryżan-
ni) wykazuje wyjątkiem został: a to mnie prawdziwie i bo-
dzo boleśnie dolega.“ Sekretarz, ma po sobie Stęsknisi, naj-
dawniejszy Dokument dotyczący się Jurysdykcy w Skanii był
wygotowanym w Toruniu. Chciałem to. Treść jego z tą pew-
nością że mi się niezdawała być do prawdy podobnem
aby Władymir był w Toruniu. Pisał do Swob. Kuwiersztemu
ii

zwierzeńności, co do reszty zaś zachowali sobie apela-
cyję do króla Danii, i tę niebawem przed JKSM.
Duńską w Göttingie zamiesiono, termin na przyszły
Duński Sejm dozwolonym został.

Wracam do spraw Mennicznych, Skargi na nie-
dostatek nowej monety trwały ciągle. Dziśto zda-
wało się peronionem, gdy Łarkajacy Jost Ludwik
odjechał do Krakowa, a czeladź się przeciw Maj-
strom zbuntowała. Na coż więc zdali się Różprza-
dzenia? Coż z tego przysto że zwykłe pieniądze
częścią zredukowano, częścią zakazano, gdy
nie można było dostać lepszych? Stany to nader
dobrze pojmowały: z ogłoszeniem wygotowanych

aby kazaty przejechać w Rocznikach czy kiedy król Duński
do Prus przybył? To niewątpliwa że kommissarze albo z nie-
wiadomości albo stroniako po nosili, twierdzili - że Wal-
demar . . . trzeci był z kraju wypędzonym. Dzieje ich
własne przecie nie dowiodzą. Waldemar w r. 1369 dobro-
wolnie wybrał się w podróż do Rzymu aby Papię
J. I. Papieża prosił o łaskę. Podczas swojej nieobecności
namieśnikowi władze Radom udzielił, byłż może ich miał
jeszcze inne powody do swoich zamierzeń. Wrócił w roku
następnym. Jestże więc co niepo dobrego, żeby JKSM. Danii
u wój Mistra krzyżackiego (ciężkożajac) pieniądze potrzebo-
wał, i u Pruskich mistrz Stany 500 złt. pożyczęwszy, tym-
dyk im za to w Falsterbo ustąpił? p. aut.

Postanowien' wstrzymano się, próby Mincarskiej zamieniano, niektórzy wytykali że znizenie szwidniczych aż do 8.^{tych} feników stało się powodem do powstającego niezadowolnienia. Tak jest, nieledwie z dwudziestu powiniennem być przekonanym, że jeżeli nie wszyscy to większość na szkody narażona, została. Skutkiem owego zamiaru poprawy monet. Czyż jeszcze w prowadzenie dobrej, dla tego uważać że jest dobra, napotyka tyle zawał? albo czy tym winę przypisać którzy to przeprowadzić mieli? Mielibyżby nasi przodkowie przebież skutki porządany otrzymali gdyby niebranie no tym bić? Monety którzy do tego prawo mieli?

Spojrzyjmy czyli Sejmik S.^{tych} Michałski w Grudziądzu praktyczniejszy do rąk oś dotychczasowych środki podał?

Stosownie do decyzji, Sejmik w Toruniu miał być zwołanym, dla tego na to miejsce głównie zgromadza się, że królewska mennica pod ręką była. Z powodu jednak grasującego powietrza w Toruniu Sejmik odbył się w Grudziądzu. Nim opowiem o tych tu nowościach, w pierw należy wiedzieć, co Delegowany Cema u Dworu wyjednął. - Istnie opowiem i

i rapport na piśmie złożyt w następującej treści.
 „J.K.M. ze zwierzchniej postaci pieniędzy jest
 zadowolonym zupełnie, żąda jednak wyraźniej-
 szego odoszczędzenia pomniejsza i liter, naetti aby co
 tydzień dwóch Probirzy pieniądze próbowali, sto
 rowne zaś wydatki Jost Ludwik złoży. Głównego
 nadzoru nad Skennicą, ani Podskarbi kor. ani
 Skarbnik ziem nieotrzyma, bo to zbyt ciężka, król
 nie ma chęci mianować Urzędników bez których
 się obejść można. Miastem wolności bicia Słonecy
 dla rozmaitych powodów odmówiono, osobliwie
 że nie ma obecnienia z Rady Państwa przy toku,
 z którąby można było ten przedmiot rozstrzyg-
 nąć, jednakże skoro J.K.M. z Litwy do Polski
 powróci rzecz tę zatwierdzi. Co do żydów i innych
 potajemnie kupujących jako tych którzy (tem kró-
 lewskim uszczerbek czynią, N.S. wydać stosowne
 Starostom rozkazy. Nadto zlecić Delegowanemu
 uwiadomić Rady, że ks. Albert (ta w Kuckernees
 usunot, lecz ciągle uprasza króla o wystawienie kogo
 na miejsce, zbadania go i N. Pannu z wyjątkiem
 ma z jakim to nakładem na pokrytek Poddanym
 J.K.M., miejsce to obranem i utrzymywaniem jest.

„Mie bcz Rad Pruskich nie chcą nie w tym przedmiocie przedsiębrać, jeżeli to uznają, kładąc odpowiedzialność tego tam z pośród siebie wyprawia.

Po wystąpieniu odpowiedzi króla narady się rozprzety, poświęcone na trzy przedmioty. 1. Czy Szwedzkie z groszki zakupić zakazać? 2. Jak Stern Guldenny tukować? 3. Jakim sposobem nowe pieniądze w obiegu puścić?

Wójtacy Landów Królewskich zeszli, Szwedzkie z groszki miały pozostać tylko w obiegu do chwili otwarcia Sejmu. Rp. Chelmiński, woj. Małgorzski i seniorowie Szlacheckiego Stanu, starali się usilnie o doprowadzenie Landów Toruńskich do Stanowego szrotku. 37 Wł. Miasta niedopuszczają, dowodząc że jeszcze dotąd nigdzie dostatecznej ilości nowych pieniędzy; Cechy prosperują ma w roku jedynie tylko Szlaskie grosze, zakaz wypieninywałby odarcia nowych z tej małej ilości gotowizny, z tego łatwo pojąć następować mogąc ogólne nieukontentowanie, a nawet całej obawy Bantu; powzięli że szlachty zastanowili się nad rękami strony przeciwej, nakinicie zgadzono się, że po województwach Szwedzkie z grosze zakupić wypracowani

zostana, tylko w Miastach na krótki czas, dopó-
 kity nowej monety w nadwyżce i potrzebnej ilości
 niebyły, mają mieć obieg wolny. -
 Po do obrotowania Horn Guldenów podobna róż-
 nica zdań. Miasta obstawały za zastawieniem
 onych w tejże samej jak dotąd wartości, bo gwań-
 rowanie za poprzednim umiarkowaniem i zgodą księ-
 cia dopełnić się musi, a JKMŚ świeżo pisana
 żądając wstrzymania się w tej mierze, nawet oba-
 rowanie dostatecznem być się niezdaje. Gdy
 Jost Ludwik Horn guldeny na 13 i 5 feników
 rachował, a teraz tylko za 13 groszy przyjmują,
 je. Po mimo to, zgodzono się na Laudum do
 poprzedniego podobne. Horn Guldeny miały być
 po 13 groszy, a w Miastach po dawnej cenie. Mało
 czasu przedmiot ten w nerwach zajął.

Nowych Monety gotowych było za około 600 Mark.
 Takowe obecnie z Rad. poro zdzielali po między
 siebie zgotowując się do ich wymiany dla reszty
 ludności. Ciem, za taką summa, jaką przyjął
 obecnie, posiadze zaś z wymiany czyli to złote
 węgierskie, czyli Horn Guldeny, a nawet Polskie,
 szwidnickie grosze wcale prawnej ich ceny, makiły

do Mennicy. Królewskiej.

Poczem powtórny Edykt Menniczny wydana ob-
mawia nakaz. po jakiej cenie stare Feniki, Szelagi
i Grosze, także Polska Moneta w stosunku do
wej przyjmować należy: j. t. 4^m Stare feniki równ
3^m nowym, 8^m Starych feników = 1. Szelagowi;
a 24. feników = 1. Groszowi; Między Szelagami nie było
różnicy, a przeto bez czy to nowych, czy to starych
albo 20 nowych groszy = 1. Marce. Podobnie sta-
re grosze bite przez czasami H.^o Mistrza Fryde-
ryka Saskiego = były nowym t. j. 18 feników ka-
dwadziestka czterech (24) stare feniki.

Jeżeli zaś Grosze bite pod rządem Fryderykiem
Saskim i Margrabią Albertem (jako H.^o Mistrzem)
mają być 17 feników nowych za 22. Starych.

Polskie grosze były znowem Pruskimi również
wartości, t. j. 20 groszy Polskich albo 40 półgroszy
kóp = 1. Marce, tak jak Pruskie.

Aby zaś z nowymi pieniądźmi, potrzebne towary
i żywności, ze szkoda ludzi ubogich, nie podniosły
się w cenę, przeto mają być one, tak jak poprzed-
nio obciążowanemi według Starej monety.

Pozostata tylko wątpliwość czy królewska, Albo

według nowej monety obliczać gdy przecież Piłkarscy
i Piwowar mają, się tamtej do rachuby trzymać, lech gdy
w rzecz tę głębiej wejrzano znalaziono, że skrupulatny
technym jest. Piwowar do każdego waru wielkiego po 45,
a do małego po 30 gr. pols. płacił, nowe zaś Pruskie są
również równe Polskim; z tego ~~bowiem~~ Piwowar, z tego tak
Piwowar jak Piłkarscy byli o tej optawie, ile do tych
czas płacili. Bp Warmiński zamierzył przy tej okazji
nieści królowi korzyści przynosić, zapropowinował aby
Akcyzy nie na grosze ale na Marki obliczano, minimal
że Łieniszy łatwo na to pozwola, skroby Miasta się temu
nieopierali, lech Deputowani innych oświadczyli, że takie-
go przedmiotu w ich instrukcyjach nie było, na to różnica
za nadto znaczna, spodziwać się nie można na nią zgody
Piłkarscy i Piwowarów. Wiedziemo ile to prasy kosztowało
aby na takie podatki zgodzono się, czegoż oczyszczenie nie na-
terato by się obawiać z onych podwyższenia? Z tych
zasad propozycja Biskupa odrzucono.

Skreć w podobnym sporze z najdużą Czystością jakową, nie
jasności, miarkując że to wszystko jedno należy być w Gre
kach czy w Markach, opłacać — zaczem jakoby korzyści
Spółkowskie dla świata umiarkowaniem tylko były. Należy mi
przeto objaśnić, że gdy na Aktyze przyzwolono, marka równa
była

15^u groszem, przeto gdy od wielkiego waga płacono 45 groszy, to wynosiło Mark 3.4, a gdy od małego płacono gr. 30, było tyle ile Mark 2.^{ie}

Na mocy nowej ustawy Mennicznej Marka = 20 gr. zatem 3.4 Mark = 68^u groszem, a 2 marki = 40^u. Z tego wypływa że gdyby Podatek był płatnym w Markach, byłby znacznie wyższym niżeli wynosił w groszach, przeto Miasta miały dostateczny powód nie przystawać na myśl M. Warmii.

Wydane Postanowienie względem probierstwa nowych monet, miało się ono co dwa tygodnie odbywać w Sobotę, przez Mennicznych Probierzy ale tak, ażeby Woj.^o Pomorski był osobliwie obecny za każdym razem lub jego Pełnomocnik, zaś trzy wielkie Miasta ~~zawaznem~~ porządkiem jedno po drugim, pierwszem z kolei po 14^u dniach, Elbląg potem Toruń, nakoniec Gdańsk. Jeżeliby Święto wypadło w Sobotę, próba musi w Piątek nastąpić, a gdyby i w Piątek, w takim razie próba we Czwartek musi być dokonana. Gdyby przed upływem dnia 14^{ty} nastąpiła potrzeba nowe pieniądze z Mennicy wypuścić, włożono na Toruńian obowiązek aby w obec wojewody lub jego zastępcy, probierstwa dokonał.

47. 90.
Lubo przepisy te trwać miały tylko do następnego Sejmiku, powierzone Jędrzejczakom osobno, aby ocenili stosunek szlacheckich Węgierskich do nowej monety, ożem na przyszłym Sejmiku raportować mieli. Obychże Kuchciernias z powodu nadchodzącej zimy oddaliły Rady do 23 Kwietnia. r. n. Delegowanych jednak wyznaczono, z Miasta Gdańska i Alchaję Ceme Podkom. Pomorskiego.

Zła część Stany sprzeciwiły się mianowaniu na Kasztelana Chetmińskiego, Dziatynskiego, wyżej powiedzianem. Król Zygmunt nie uważał na to, Dziatynski zjechał do Grudziądza, domagał się miejsca w Senacie; znalazła się nowa trudność, nie wiedziałno czy on w Ziemiach Pruskich ma Dobra, i czy w nich jest osiadłym? Rady oświadczyły że przychyliły się do jego życzenia jeżeli udowodni to ostatnie i jeżeli da na piśmie że przy pierwszej sposobności złoży Podkomorstwo Dobrzyńskie. Henry Kasztelan na oba punkta zadowolając się powiedział, Rady zaspokojone miejsce mu należne przyznały.

Przy końcu Sejmiku brzy R. W. Miasta przedstawili Radom, że szlachta jeszcze nie odpowiedziała im

na ich zarząd; przeciw tej zwrocie przeto zaprotes-
towaty, na co zarządy Świątobliwa na piśmie.
Udzielono im takowe.

Pomiędzy Gdańskiem a poddaniem ks.^a Pruskiego
powstał spór graniczny w Nehrungu. Na mocy
tak zwanego wiecznego Pokoju, z R.^o 1466 otrzy-
mat zakon część Nehrungu, ze znajdującymi
się w nim tuzem wsiami; Szente, Maudorff, Me-
teloff. Z Szente grunt Gdański graniczny. Obe strony
przez długi czas w posiadaniu swych granic spo-
kojnie przestawały; tak że jeszcze przed kilkoma
laty Chłopi z Szente gdy użytkowali z pobliskich
łąk i lasu, pewien czynsz Gdańszczanom opłacali.
W ostatniej zaś wojnie z Margrabia, w ów czas
jeszcze w im Mistrzem Albertem, zdaje się że dawny
zwyczaj nadużyto, z którego się zowiącym pokoju
wyrósł naby praw, a tym sposobem granice ze
strony książęcej pomknęły; Gdańszczanie z tego
powodu często się przed królem skarżali, na ko-
niec uzyskali że tenże prawny pełnomocników swy
brat ci z Zolowanami Gdańskimi niedaleko
Szente zjechać się mieli, spór zbadać i tak
wyrozumić. W rozstrzynie w Chwaszeli po Maurycym

Z jechali się więc. Między z zasady przylockonej
dowadli wyrażdzonej sobie niestusznosci, książęcy
unikarli ostatecznego postanowienia, chociaż nie mog-
li dawać do ostateczności, odwrotaniem się do swego Moco-
dawcy, upewnijac że jeżeli Prześwita Rada Miasta
należne kroki w tym interesie przedsięwzięcie, JAM.
inny czas do układów wyznaczę.

Pewność zagrożonego napadła Turków na Węgry
spowodowała króla Zygmunta do zwrotania Sejmu
do Warszawy na 14 Grudnia.

Na początku tych Dziejów opowiedziatem, jako po
Śmierci króla Ludwika, Jan ze Siedmiogrodu i
Ferdynand Austrijski o koronę Węgier pasowali
się. Ferdynand z pomocą Czechów i Niemców otrzy-
mat przewagę, zabrat przeciwników swemu ryma-
ite Twierdze, między innymi Budzyn (Ofen), jótet
po Tokajem tak, że Jan przez wszystkie opuszczo-
ny musiał bezpieczeństwa swego szukać w Polsce.
Pretendent ten nie znalazł tu żadnej pomocy, ay-
jawszy Hieronima Łaskiego bratowca Sierakowskiego
on mu bowiem swemi pieniężnymi i Radą po-
mógł. On to proponował Turckom Opiekę, i od-
wioł mu że tylko za pomocą Solimana zdoła.

już sprawę swą, kłopotliwą, ocałić. Laski powiastają
poselstwa do Porty; Były Woj^{ca} Siemęgrodzki poto-
żywszy za Stanisława, kasarła, że królestwo Węgier
Lennym Prawem od Turków otrzymać pragnie, tak
przeważnie wpłynął, że Sultan przyrzekł, iż wszystko
co tylko w jego mocy będzie uczyni i do Wojny ka-
zał przygotowania czynić na wiosnę wybuchnąć ma-
jącej. To sprowokowało Króla Zygmunta do zabierania
granic Polskich, a lubo to bynajmniej nie ob-
chodziło Prusaków jednak poczytano to ~~Włoch~~ za dobry
pretekst powołać ich w sprawy Korony Xawiktaś.

Z późniejszych czasów przekona się Czytelnik, jak często Ziemię Straszono Turkami, co w Stanach widać, że Turkom nie uciekło o Polskę, ale o Prusę, że Gdański port wzbudził w nich szczególny apetyt, aby przeto mieć' pozor do żądania pomocy pieniężnej a Rycerstwo skłonić do Pospolitego Ruszenia. —

Skoro tylko Sejmik otwartym został (do którego
Rai Król Polski powne osoby powołał, nie mając wnim
prawa zasiadać) J. Ł. Łukasza z Allen-Skarostki
z Regenhause, Krysztofa v. Düben, Mikotaja Jerba
Tawskiego, Mateusza v. Clement, Lwów Bernistrzów

Malborka: (w dawnych czasach jest tego więcej przytka-
dów, przypominam sobie takie z r. 1516, 1518 &c. o
Calszych powiem pod r. 1530.). Dziatyński pismo kró-
lewskie podał, dowiedzieli się z niego obecni, że nowy
Kasztelan złożył Podkomorstwo Dobrzyńskie, że przeto
dopelnit swe przyrzeczenie. Po czym Podkom. Pomor.
Tchay Cema nadstane sobie propozycję królewską
jako jego Poset, odczytał: „JK^oM^o oznajmia, o
Zamianke Turków zdobycia całych Węgier, to szkodli-
wość niewiernych bawiło niebezpiecznem było Państwu
Polskiemu i krajom je składającym. Co w tej mierze
przedsięwziąć należało, miano na Sejmie warszaw-
skim rozważyć. Niechby w tym względzie Pruskie
Stany także się naradzały i swoje zdanie przez
Posłów na Sejmie zakomunikowały.” Oby tego
nakazał król ścisła, bażność zwrócić na fałszywe
monety.

Zdanie króla na to było gotówno, a tak często rozbie-
rany przedmiot Skennie pod naradę wzięto.

Rp. Warmii z zalem opowiedział straty swoje
poddanych, ponieważ oni płotły ostatniego pos-
tanowienia grozić Fryderyka i Alberta po 22.
Starych feników przyjmowali, a te tylko po 18

u poddanych księcia mogą być zamienianemi. z tego powodu wzięt się być niewolonym rzeczne grosze w dawnej ich wartości pozostawić.

Co reszcie Rai powiem było do złażania, czy koniecznie przy Postanowieniu Grudziązkim pozostać, albo je zawiesić jeszcze? Czyli zaś w kupnie i sprzedaży, w wyptacie Czynnów i Rentów, i wszystkiego tego należy podług nowej Monety? Szlacheckie Rady domagały się tego ostatniego, chciały xarazem, aby tak Szwidnickie jak stare fenigi zupełnie wywalczo. Deputowani Elbląscy podziatali to zdanie, lecz Toruńscy i Gdanińscy sprzeciwili się. Ci osobliwie wskazywali na zamieszanie wprowadzeniem od razu wielkich Mark, wznieć się mogącym, a proszali o zwłokę do Wielkiejnowy. Tamci dali się spowodować przedstawieniami obu miast przyrzekłszy że pozostaną przy Laudach Grudziązkich i poprzednich.

Wielka tem się do mątej Marki różni, że tamta mieści w sobie 3^e groszy więcej od tej, co z poprzedniego już opowiadania takwem było rozpoznac. Lecz mógłby się kto zapytać, z czego wynika że Marka do 15 groszy spósta góry

gdy przecież w dawnych czasach stale wzrosły
wynosiła, a nadto w postawieniu (chociaż kim
liczyć kazano 60 szlągów na 1 Markę? Odpowiem
wedle już gotowej kandydatury przekremnie w Aktach
odpowiada: „Ponieważ królewska Moneta w zachem
Państwie Polskim była, jako też z biegiem czasu Szwed-
nicka, weszła w obieg w Ziemiach Pruskich, i 15.^{ty} gro-
szy tych kało groszy Pruskich = są 1. Markę Pruską, i tak
zamieniano, wynikało z tego, że Marka Pruska ka 15.
groszy polską, a Pruskie pieniądze traciły.”

W tym właśnie czasie Poset królewski otrzymał res-
krypt J.K.H.^{ci} obwiniający W.W.^{ci} Miasta jakoby one
przeszkadzały wolnemu obiegowi nowej Monety. Sena-
torowie ze Szlachty więc zwrócili się do swego poprzed-
niego zdania, Miasta zaś ponowily zarzuty z tam-
różnicą, żeby przynajmniej do Śródpowścią, mieć
Marki w obiegu pozostały, na prośbę: Oprawy się
przeto rządaniu Senatorów i odwotały w tym wzglę-
dzie do swoich Związków. Natem Landa Grudziń-
skie pomnożono różnemi dodatkami, że na trzy punk-
ta położyć można, j. t. 1.º Wszystkich Towarów
Sprzedaż i Umowy kontraktowe winne być podług no-
wej monety obliczanemi. 2.º Złote species według nowych

Nowych Monet skawane.. I.^o A zagraniczne rodaje
Monet ani brane, ani tem bardziej nikt do ich bra-
nia zmuszonym być nie może.

Po czem przystąpiono do królewskich propozycji:
Stany nie uznawały protegi Turckiej o tyle groźnej,
ażebym z tego względu albo się do broni miało, albo
na Podatki przyzwalało. Najrępotniejsza tu w tym
względzie obojętność, pomimo że król chciał przewo-
nać jakoby Turckie zamiary wielkie w Prusach wcią-
cić miały przeważenie. Równy poprzestaty jedynie na
wyznaczeniu Poselstwa na Sejm Warszawski z nastę-
pujących osób. Biskupa Warmii, Woj.^o Małgorzckiego,
Kasztelana Chetmińskiego, Podkom.^o Pomorskiego a
do nich brzy Miasta swoich Depu'towanych dotychczas.
Wcale w polceniu sobie danem nie mieli oni wystąpić
z pomocą przeciw Porcie Otomańskiej, mieli tylko
pilnie baczyć na to, jak Polscy i Litwacy postąpią, i co
wolać ciwie kaszkowi we względzie wkrócenia Turków do
Wągr. . Obok tego mieli Postawić króla zapewnienie
„jak Stany i ustęgi dokładają, bawności, ażeby żadne
fałszywe Monety do ziem się nie wiskaty, że raziej
spu strzegają jako fałszywe pieniądze, z Polski tam
się iestoją, przeto dla zapobieżenia złym skutkom

zdaje się iżby wielce odpowiedniem było, gdyby N. Pan
kazał w tym Państwie ostre poczynić poszukiwania.
Dalej zalecono im wyjechać, obożenie obejrzenia kuc-
kernes, według dawniejszego Laudum aż do wielkiej
nocy; zaś królewska Akcyja niarownie w Gdańsku
według Matej Marki obliczano; natomiast aby trzem
Miastom, na kasatcie ich Przywilejów być już Mon-
te dozwolono. Lecz Poselstwo nie wyjechało gdyż się o-
wiadano, że Król na Sejm nie przybędzie, w jego
zas' nieobecności Prusy nie miały tam nic do czynie-
nia, ile że one z Polskimi Stanami żadnej wspólpo-
ci nie mają. -

Tylko Podkom. Pomorskiego wystano do księcia
Pruskiego z uwiadomieniem o okolicznościach doty-
czących Monet i z zamiarem skłonienia go, aby podda-
ni jego do rzeczonych Laudów zastosowali się. Ks. Albert
oświadczył, że Łtote i pocies póttyg nowej Monety za-
cować będzie, a co do reszty Delegowany nie otrzymał
żadnej stanowczej odpowiedzi, bo książę w pierw swo-
im Stanom przedmiot ten przedłożyć musi.

Rzymskie Państwo w tym Roku, swoich uwrojonych
pretensyi do Prus nie porzuciło, gdyż Miasto Gdansk
na Sejm Rzeszy zaprosiło. Król Polski jednakże

kazat postac' Depesze do Kamery Cesarskiej (kaim-
 mer Gericht.), uzywajac JHM^o aby do pierwotnych
 wymagan' powstrzymat sie, bo rzecz ta juz z Cesa-
 rzem Shasymilianem zatalskiona, ostatecznie zostata.
 Upomnienie królewskie naproźnem bylo, bo gdy w R.
 N. Sejm do Spiry zwotany zostal, Gdanskizanie
 2° Lubezi otrzymali powtórne naprosiny. -
 Powietrze juz od r. 1526 trwajace, w tym a nawet
 w przyszlym roku grascowalo: Smiertelne si' wpraw-
 dzie zmniejszalo sie niekiedy, nie uskata jancz
 zupełnie. Torun, Gdanisk, Chelmo i inne miasta
 wydzispiaty je. Obok tego nie pominięto w Kronicach
 o wielkich deszczach, silnych wylwach wód, gwał-
 townych szturmach, burzach, i że miasta nie tylko
 bardzo niebiata, ale naito czarna, jak smota, byla.
 Ludzie ktorzy wszystkie rzadkie zdarzenia, pomimo że
 sa wedlug Boga wynikiem Rody, za cuda uwazaja i
 takowe jako konieczne chwastuny osobliwych zmian
 poczytujac, z takowych sobie wywnioskowali, że
 przez nie: urózenie sie, z powoda swojego tyran-
 stwa tak znanego Moskiewskiego Cza Juana
 Wasiliewicza, zapowiedzianem zostali. -

1529.

Rok 1529 rozpoczął się nowymi kłopotami skutkiem błędnych przepisów Mennicznych. Powieścił się że książę Grosze (Fryderyk z Alberta jako Wyższy Siostrów), stare feniki, rozmaite rankuby Groszami tudzież monetami Markami, były tego powodu. O tych rzeczach przedmiotach nieco obszerniej opowiem, ażeby Czytelnik ten wyraźniej poznał, dla czego Stany do Elbląga dnia 14 Lutego na Sejmik nadzwyczajny się jechaty się.

1. Co się książęcych Groszy do Łyche, Stany je na pierwszym Sejmiku Thaborshim oszacowały, że grosz l. taki = jest 17 nowym fenikom, a 22.^{ty} Starym. Ale zaś że ścisłego porównania z nową Monetą okazało się że ten grosz książęcy wyżej był ocenionym niż wewnętrzna wartość; (t.j. że l. gr. książęcy nie był wart 17. feników, czyli że 17 feników nowych = jednemu groszowi książęcyemu z utomkiem). Ani na Prowincyi, ani w Miastach nie byłoby różnica ta wywołata nie szkodliwego, gdyby każdy nie był wiedział, że skoro tylko nowych pieniędzy nowy zapas wybitem będzie, a dostateczny. Książę Grosze wywołanemi zostaną, zaś mennica tylko je

widług wewnętrznej wartości zamieniać będzie. Pewność, nie do uniknięcia szkody, zataniewała obieg groszy, z tego powstały utyskiwania tych którzy nim zaradkowani byli jako i tych którzy w codziennych potrzebach tylko takich pieniędzy używać mogli. Tężąc do zaktualizowania znaczenia się przychylito, gdy w Prusach księzkowych Grosz tak szedł jak poprzednio po 18 Starych feników. Czyż się więc źlewieć należy, że takowych groszy w niektórych miejscach Prus królewskich wcale brać nie chciano, a w innych t.j. w Gdańsku Przesławna Rada musiała ubożać się mieszkań, że grosze te w oznaczonej cenie zmieniać będzie. To trwać długo nie mogło bez największej szkody Dobra Publicznego. —

2° Stare feniki tym sposobem obniżono, że 4te feniki stare równe były teraz nowym. (a) tym celem ażeby towary podobnie w zwykłej swej cenie obniżyły się. i co teraz 4te feniki kosztowały, za trzy nabytem być mogło. Ale nie osiągnięto żadnego skutku, sprzedający trzymali swój towar po dawniej cenie. Chłopi według których się w miastach, Piłkarsko, Piwowary, Przechy i t.p. do codziennych potrzeb

(a) Skoro wewnętrzna wartość jednaka, straty nie ma
p. d.

159.
Stosując, ani słysząc chcieli o jakiejś kłótni, zmianie
pomyśleć, że nie równie dobrze przelać, co i dawniej tych
w worki ściągać. Tym sposobem kłótni poproszą się
niepomyślnie na złość wysła. Czemu Rady kamierłyty zapo-
bić, wyając. Świeżo w Malborgu nowe rozporządzenie
nakazały, wszystkie na sprzedaż wystawione przedmio-
ta obokować według wartości monety nowej; lecz nadto
że zte rozszerzyło by mu prawo niewykonane ścisłe
o razie mogło karadzić. Trzeba też rzec iż P.P.H.
natorowie nie ujeli trudności za przyzwyczajenie, mając
gdy je o bytu zaprzepili. Starych feników jeszcze, za
wielką masą była między ludźmi, a dopóki te były
w obiegu, musiałby wywikłać zawikłania między ku-
pującym a sprzedającym, zaś postanowienie Świeżo
odpowiednio przestrzeganiem. Należało feniki dotąd ba-
dane w obiegu kupiectwie wywotać a w ich miejsce
nowe, lepsze wprowadzić. Należało było koniecznem
dostarczyć ich w dostatecznym napasie, aby nie zawo-
dnie nastąpiło, gdyż Miastom dozwolono było wrócić
do zawieszonych ich Praw, bicia Monet. Wtedy na-
leżało na sprzedającego zwrócić barżne oko, aby
takowy sprzedawał towary nie według Starej Sropy (t.j.
4te za 3te) lecz, ścisłe się trzymać polepszonej wartości monet.

3. P. do Grzywny (Marki) prawił też same zachwycenie
 chłopcami, bo gdy już w Gładziech uchwaliło a w Mar-
 bergu potwierdzono, ażeby takowa obejmowała po gr. 20
 to w skutku dowiedzieli się że i to dato powód ku nie-
 porozumieniu. Każdy Grzywnę przyjmujący chciał
 ażeby mu ją liczone za gr. 20° - wyptacający zaś chcieli
 aby ją przyjmowano po dawnej cenie. Z tego wartość
 przedmiotów do sprzedania nie zmieniła się, lecz co daw-
 niej za Grzywnę 15° groszową sprzedawano, toż samo
 teraz Grzywnę 20° groszową ptacowo. Z tego to powstało, że
 kontrahenci nazwisko Marki (Grzywny) porzucili, i na
 Łtke liczyć zaczęli. - Zobaczmy czy i tymi Słoneczkami
 wszystkim tym wadom poradzić.
 Zrazu R. P. Warmii również i Rady Rycerskie ota, a więc
 za dotychczasowe ujednolicenie urządzeń Monetarnych
 na 100° Miasta kwaliły, tak właśnie jakby Łtka
 się wolności ci niej byli, niby nie. W tym wzgl.
 dzie nie mając do zarzucenia. Obwinienie jednak do
 wiódł, że wszystkie błędne strony oburządzających. Chłopi
 groszy, książęcych przyjmować nie chcieli po 22 starych
 feników, więc ptody w takiej cenie jak dawniej trzymały
 pomimo że kupujący nowemi fenikami i wartyj pozmie-
 ściny w wewnętrznej wartości Grzywny psaut. P.

Mieszchanin zmuszony kierował się według Wotścia
nina, bo ten z tem na synkowi przybywał, czego Miesz-
chanin potrzebował ku wyżywieniu. Dobrze się stało
że Rady kanichaty z badywanie, komu tu winę z obu
stron przypisać należy: a głównie postanowili się, jak
temu na przyszłość zapobiedz.

Doświadczenie nauczyło, że wszelkie plany i urzą-
dzenia są niedostatecznymi tylko, dlatego, dopóki obok
stare monety pokostają w obiegu. Z tego powodu
wywołanie ostatnich jako kasadę obecnej narady
pokożono. Rozpoczęto od grochów książęcych, ale to do-
piero w tedy wywołaniem były miały gdy na to książę
Albrecht przystanie. Zamierzono więc w tym względzie
pisać do księcia, żeby zos' tem skuteczniej miał
krót. Ładanie takowe poprzeć. Przy tej okoliczności
Zarządca Mennicy J. Decius uwiadomiony był ze zdaniem
swoim wystąpić, po jakiej cenie groche te w Mennicy
dadzą się przyjmować, ten oświadczył że taki 1 gr.
zamiennym byłby może na 13 feników, z czego Sta-
ny dostatecznie przekonac' się mogły, że zbyt drogi był
wartości' tego na 17 feników postanowić. Ze Staremi
fenikami loty podobny, gdy tychże 3.4 wartości były
2^{cm} nowym; — tem też więcej Stany powodów miały

rozpisany zakaz. Trwamnia tym samym. Tymczasem
i tylko do niedzieli (cały na ich obieg pozwolić. Albo
Kościół daty nowy ^{donos} Miłoci nad obywateli okazy, os-
wiadczywszy, że feniki podług postanowienia w Gmudzie
dru wydane go zmieniac' będa, 4^e stare, za 3^e nowe.

Co do Grywian, żadnych zmian, zachowano to w na-
leżtych Sejmikach albo uchwalono albo potwierdzono.
Nakazano Zarzący Głównemu Mennicy aby zażet
bić srebrne grosze, Dytki i Szostaki.

Madło nadmieniono jeszcze o innych przedmiotach
odnoszących się do Monet, do stanowczego jednak pos-
tawowienia nie przyszło. Zaraportowano JM. o ob-
nych świeżych w Malborgu rozporządzeniach.

Deputowani Miast głosowali za sprawozdaniem na-
pismie, że Sztachty, za Deputacyją. — Na oszczędzenia
kosztów, podano myśl wystawia, oszczędzić mi należąco
Senatu, j. S. Kamlerza Bpa (Hetmańskięgo na co
Senat przystał dodawszy mu ze swej strony Sekre-
taria Głównego. Tak, Senatu dano im Instrukcyę
jaka mieli Posłowie na Sejm wyznaczeni z sejmiku
Malborskiego do Warszawy, dotrązono tylko dwa posta-
nowienia, 1° co do groszy książęcych, i 2° starych feników.
Co do pierwszego miano JM. najumiętniejsze uczynić.

wzynie' przedstawienie, ażeby skłonił księcia do wywota-
nia owych groszy i fenigów. 2° Sekretarz miał jeszcze
coś osobnego, we względnie okoliczności Gdańska, zale-
conem - o czem powiem w następstwie.

Ponieważ także Polacy, osobliwie Mazurzy, scibili ku-
pińscy nowa, Pruska, Moneta według onej wartości
przyjmował, uznano koniecznem odwołać się ztem
do Rad Koronnych, ażeby Pieniądze te Polakom
co do stopy i objętości równe, także w równej staty Lwie-
ni wartości. - Należy to do Jus Publicum, że gdy
mi było wcale obcych Postów od Rycerstwa na tym
gruncie. Rady zaleciły Wojewodzie, ażeby Szlachcie o
wydanych Postanowieniach, na zwykłych Sądach Ziems-
kich pawiado wali.

Kto choć co kolwiek rzeczy pojmuje, uwa - że Pienią-
zy, wydanych z Sejmuiku Elbląskiego, bynajmniej nie upa-
niono. Wywołanie Książęcych groszy, poniamo że to
za bardzo ważne uznawano, musiato być, za
wiedzonem; Starem Fenikom wprawdzie krótki
termin naznaczono, lecz nie zastanawiano się, co
ubóstwo uczyni, gdy się stare zakaże, a nowych ni-
chęć w takiej dostatecznej ilości jakiej do codziennego
niezbędna obieg, a tem bardziej jako przekupni spow-
dować

x. prowadząc, ażeby towary były tańsze i jędniejsze
niż ptasie do staszkij aby obniżyli. Takich to kłopotów
a czyściej szkód nawet te rozmaite grzywny płacy
nie powodują, nawet tego nie przeszkadza.

Czemu takich narad niebawem się wykryły. Łatwiej
dowiedzieli się ludzie co na Sejmiku, kaszt, gdy
dotychczasowe skomowanie w trzech lub czterech miastach,
wywarło się w jawne zbędowisko. (1) Władziska nie-
chcą dostać do tego stopnia i tak kłopotliwie, że
ja z najdosadliwiejszymi powstaniem i poprzedniemi
czego Dziejeć powołać można. Nieinterferowanie
mieszkańców trwają - aż, im Przeświśle Rada przy-
szła, że ich zadania jksh'a przesła. Z tego powodu
wyznaczonemu już w podróży Sekretarzowi Łatwino,
wyjechać a Dworu, aby stare fermy dotychczasowy za-
chować obieg, dopóki by nowych w dostatecznym zapia-
sę nie wybito. Cene towarów przeciw były lepsze niż
miały, obniżyć grzywny, albo po gr. 15te - znów ex-
naczyć, albo ścisłać iść bieżące i być nie tylko, tam
sprzedający z podwyższenia koryści ciągnąć. Ode tego
miał Delegowany wyprosić o pomoc króla w usu-
pietnie i tam wędrownym, i starać się o usunięcie
nowatorska tyraego się celli krowieńskich. --

Ce do tego także są okoliczności: dotąd było zwykłym że wywożone z Prus towary, nie karano przy wprowadzaniu bez okto pół roku później do płacidy. Obcy kupiec miał w tem tę dogodność że gotowych pieniędzy do kraju nieprzywoził ale z towarów już wyprzedanych należyteść królewską, płać. Tęgo zwyczaj w R. 2. nastąpiła zmiana, należyteści wypłacać karano przy wprowadzeniu towaru do miasta, król powołał ucisk rozkazawszy od wychodzących towarów pobierać opłatę 20%. — W Piątek, po Quasimodo geniti, udał się Sekretarz w podróż, we Czwartek po Subilate przybył do Wina, gdzie w owym czasie R. P. przebywał, właśnie wtedy Kanclerz Chetminski otrzymał już odpowiedź.

Opowiem ja, katarciński się w pierw z Delegacyją Sekretarza, nie można się było niczego spodziewać skoro król Zygf. przeciwnym był żądaniom, a szczególnie obecnie miał do Francuzów wraze. Król pragnął stanowisko przyspieszenia obrotu nowej Monety, zupełnego zakażu starej, bez względu na dostateczny zapas nowej i aby bez straty stara moneta zakażać można było i czy się w czynić da wszystko takowe dokonać jak sobie w myśli zamierzono.

Gdańszczanie z powodu sprzeciwiania się swego, gorzej byli od innych wixianemi, a Kurieźmi niespokojnaściami w ich Miście kasztani jeszce sobie gorzej rzecz popsuli. Tak Ziemiaństwo Prusy jak i Dwór uważali to za niepowstuszeństwo to przecie konieczność i strach nie takiego podrożenia i zarazem nie uniknionych strat Handlowych dostatecznie zdając się uniewinniać. Pewien Paszkwił, przyklepiony na kościele Frydrym, w sposobie dolegliwym karepiąją Postanowienia Menniczne pomnożył niechęć N. Pana, pomimo że niemożna przypisywać ani Radzie ani mieszczanństwu co jakiś niewiadomy wrog przyklei.

We wtorek po Jubilate otrzymał Delegat pierwsze posłuchanie, drugie zaś w Sobotę po Cantate. Prośby jego dotyczyły się jedynie złocen miedanych przez Radę Miejską, Sprawy bowiem Ziemskie zatakwit Komanderz Bp. Chetnicki. Co do niedogodnej wyprawy Cott w Kownie narodził się z Bp. i Wojewoda, Wileńskimi, nadto u N. Pana przedstawiał to osobiście. Co wyjednat zawiera odpowiedź mu dana we wtorek po Vocem Jucunditatis. „Książko

naprzed oświadcza swoje niezadowolenie z powodu
 Laburzeń i że może wypadnie mu we właściwym cza-
 sie Hersztów przykładnie ukarać. Co do Monet JKM.
 nie ustąpić nie może co by się Laudom Niemieckim
 sprzeciwiało, chce jednak pewnych kommissarzy do Gdań-
 ska wysłać, a ci zbadają przyczyny niewykonania
 pospolitych rozporządzeń; dodat, że inne różne wy-
 datki nie pozwalają w niczem przyłożyć się do
 wykończenia tam Wistanych. Miasto skoro a po-
 bliżu jego brywa się znajduje, a że sprawa
 największe ryzyko ciągnie, mogło by samo na kosz-
 ta naprawy iść. Tego jednak nie może N. Pan
 przebaczyć, że jakiś urwis powążył się wysta-
 pić z oczernieniem Paskwilem publicznie przyklepio-
 nem nowej Monety, że więc jest wyraźna wola
 Króla wynalezienie Sprawy tego, a gdy go się na-
 maca, ma być o tem niezwłocznie do Dworu
 zrapportowanym, aby sprawę dato się zbadać
 kto go do podobnego Wicznikostwa namówił.
 Co się dotyczy narzekan' na Cta Kowieńskie, do
 zbadania przedmiotu tego wykonanemi są
 wojewoda Wileński z innemi Panami Litewskimi.
 Z tego wszystkiego wnioś Deputowany że na-

że na próżno tu przybył. Wymszał o laskawszą,
 odpowiedź. Odebrał krótkie pożegnanie, że
 N. Pan nie myśli ani o wtoś, o odzekt, o mie-
 nić. "Przedstawienia u R^{pa} A'ickińskiego i u in-
 nych Panów również na nie się nie przydały.
 Teraz spojrzujmy czy odpowiedź Kanclerzowi
 R^{pa} Chetmińskiego laskawszą była? Czyelnik tech-
 ce jego Instrukcyje przypomniał sobie, bo na nich
 odpowiedź się ogranicza: „król nie miał zamiaru
 iż Posłów na Sejm Warszawski niewysłało, na-
 przyszłość jednak aby tego niezamiechano, do
 czego mają być we właściwym czasie zapra-
 szanemi; król bardzo zadowolony ze staran' Rad
 w rozszerzaniu nowej Monety, i z wywołania
 starej, przeto postanowienie starych penikw doty-
 czące potwierdził, grosze książęce pozostawia do
 uznania Rad, przyrzekł N. Pan że jktemi książę
 do nie opowiadania się kanclerzowi, raczej aby
 swoich Petromonikier na Sejmik następujący na-
 destat.. Skoro tylko będzie dostateczny zapas Mo-
 nety Srebrnej, w tedy będzie można. Złote wybi-
 jać; deymagat król ażeby mianowano Probięra

i jemu ku większemu zabezpieczeniu Ziemi jej na osobę
z Rajców Toruńskich dodano, tamten miał otrzy-
mać zastugi ze Skarbu królewskiego. W królestwie
już wydane rozkazy aby Pruska moneta - bez trud-
ności brano, nawet już w księstwie Mazowieckim
upraszano o parę tysięcy tej monety. Co do tatszy-
wych pieniędzy, zapewniono Delegowanego iż dosta-
teczne rozkazy wydanemi zostały, aby na takową
wszelki możliwy dochód zwrócono. Co do Kuckernego,
już N. Pan Kazat je wiedzieć, książę zgodził się
i tameczne CTA zniósł, lecz na dotychczas na-
kładów tożyci nie chce na przyzwolite utrzymanie
tego miejsca, a wtedy należy się obawiać, ażeby
tamny nie dawniej pozostadł. Woda nie przepływała,
a przeto Sptań zatamowanym nie został. Czysta
ta Akcja musi być uiszczona, koniecznie Walka,
Grzywna; Co się zaś tyczy wartości monety Między
tem, do czego trzy Wł^{da} Miasta na Kasadzie
Swoich Przywilejów Prawo mają, mniemam N. Pan
że to zdaje się być niewłaściwem, Żeby Poddani
Jkm^o zowazem Regaliów używali, że się o Skłodzie
z tą wynikającą nie wspomina, ponieważ natłask
na porządek zaprowadzenia Mienni, tem trudniejszą
była.

dotyby się wyniegradzić, chociaż się przemiliły, że
3^{ty} Miasta nie zastężyły na podobną łaskę, skoro
Paniickim ukazaniem nie tylko się sprzeciwiały, ale
nawet Gońszczenie takowe iudzić w sposób dotkliwy
przekroczyły? —

Czytelnik odpowiedzi pojmie, że jeszcze zostało do
rozwiązania dosyć przedmiotów na Sejmik następujący.
Wprawdzie Przekonanie nie było Sejmików potrzebowało.
Żeby się zgodzić na jednego zwycięzczego Pana, ile
w Sejmikach potomków kształtowało, nim się we względy
Mennickim na jedno zgłoszili. Zjazd obecny o Skat-
lorga promnaza ich liźba.

Obecni kazali sobie naprzód obydwie odpowiedzi
Królewskie odczytać. Dalej wystuhamo raport Sek-
retarza Torunia, bo ponieważ z Rajców nikt
na ten raz z Torunia nie przybył, deputowany
więc ten powody nieczyjzego nie przybycia wytuma-
czył, zarazem żądania i narzekania Miasta
oznajmieć musiał. Toruń Dekretem poprzednio
Wydanym w Krakowie o do Składu nie mógł
stawać w sprawie, nimiełmat że szkody są za-
wielkie a odjęcie dochodów na zbyt dotkliwie.
Tajny Sekretarz Miasta wystawit tę okoliczność

zte onego skutki dla miasta wskazać, dowodził
 jak tyle przymusowa oszczędność zmniejszyła jego do-
 chody, że z tego powodu Zwiernokności tego na ten sej-
 mik zjechać nie mogły, a na przyszłe rzaiżij
 jeszcze, niżeli dotąd zjeżdżać będą, musiały.
 Otóż tego rozkazało mu Rady zapamięć, że na
 wszystko Zwiernokności przystana, co we względy
 Postanowien' o Mennicach za zgodą wszystkich
 ułoży się, szczególnie gdy potrzebom ubożego
 Gospólstwa w czem bądź się zaradzi. Przeciw
 Ustawom wydanym w Gdańsku a przez Szlachtę
 popieranym, przyniósł Sekretarz ten powtórny pro-
 testacyja z prośbą, aby ze względu tych ustaw
 istniejący spór między Szlachtą a Miastem już
 ostatecznie zatratwiono. Również Zwiernokności
 jego we względy Probierswa ciągłego: na nie nax-
 nione, wymówić się karaty, jednakże nieodma-
 wiaty zajmować się tym zatrudnieniem, wed-
 ług na nie przypadającemu utróconego po-
 rządku, osobliwie skoro by na takową czynność
 stusznego spodziewać się można było wynagro-
 dzenia. Ponieważ osobliwie Miasteczka tyle razy
 na Tydów się skarżaty, a żądaniom ich dotąd sku-
 ternie nieodpowiedziano

Skutecznie nie odpowiedziano, lecz raczej okazywała
 że ilość Żydów pomnaża się, a ci bezwstydnie i jaw-
 nie swym trudnią się szachrajstwem, prosząc onych
 o powściągnięcie ich ponowit. Nadto kasownik
 nowatorstwo celne Starosty Inowrocławia wyma-
 gającego tutaj od każdego wozu Łowu po gr. 12, gdy
 poprzednio po 8.^m się opłacało, od tworka kas kmi-
 nu po gr. 3. gdy dawniej nie się nie opłacało; prze-
 to upotrzelnit albo stosownie oddezwac się do Staros-
 ty, albo też do samego Króla odwołać się ze skargą.

Gdańscy i Rajców Deputowani przesłannoszy
 jako ich na Sejmiku oszczędzac nie będą, konfere-
 owali w piérw z Bp^m Warmii; zdali sprawę dla
 czego Miasto wielkiej Marki nie zaprowadzito, jako
 też dla czego Stare feniki w obiegu pozostały.
 Uznawali się jako na znakomity wytom w onego
 przywilejach, że król sam nie ustaje w biciu Monety
 a podobnej Swobody Miastom udzielić stać się
 wzbrania. Biskup odpowiedział: „ że co do piérw-
 szego przywiedzione powody nie zdają mu się być
 dosyc' przekonującymi, najstosowniej było wyko-
 nać Postanowienia Sejmiku, a skoro by się jako
 w nich trudności znatała, winni byli wczesniej

one przewidzieć i we właściwym czasie przeciw niej wystąpić. Teraz zaś już za późno. Cedo Zurich-
nietcia Przywileju bicia Monet, muszę Siniasta cze-
kiwać na oświadczenia Posta królewskiego, może
ich żądaniom za dwoje się stanie.

Jan Baliński Kasztelan Gdański i Skarbnik ten
razem Sprawował Urząd Posta królewskiego.

Oświadczenia xtożył 12 Maja w języku Polskim
które jednakże według dawnego zwyczaju po Laci-
nie z redagowane obecnym użyciem łonem zostało.
nawet nim to uskuteczniłono, Kanclerz Pp. Chelm-
ustnie oświadczenie to przetłumaczyć po łacinie musiał.
(Kasztelanowi się nań ta; okolicznością, że jest osobli-
wą, Prusacy nawykli byli tylko w języku Łacińskim
lub Niemieckim oświadczenia Posta królewskiego
słuchać. Po języku Polskiego jeżeli nie wyszły, to
przynajmniej większość nierozumiała, Tak dalece
od tego ośkażpićno późniejsze czasy wykaza, Powo-
dem że Baliński po Polsku mówił, byto, iż to jego
język Ojczysty, którym najlepiej wyrazić się umiał.
Król mianował go 1519 r. Kasztelanem Gdańskim,
Stany się temu sprzeciwili, bo mianowany nie był Prus-
kiego leix Polskiego pochodzenia, Król nat dobre Stow

zapewniając, że przeto Przywilej Rodowitości
(Indygenatu) nie na tem nie straci, mianowanie
takie nie powiągnie za sobą żadnego szkodliwego
szkutu. Dowody w tej mierze wkrótce Schütza LX.
(pl. 461.) Baliński przedstawił: „z jakimi zaboga-
mi i kosztem JKM usiłował poprawić Monety Niem,
jak wiernie one w tej mierze Stany pomagały,
i po wielu odbytych Sejmikach tak dalece dopro-
wadłono, że ze Staremi fenikami, ze świeżo uptynio-
ną, niedzielną, Celi, obieg z tej monety zupełnie
ustać był powinien, należało tylko karzować
że niebylewato na nieposusznych ludziach tak
zławienym postanowieniom ale odważających się
nawet chwytac się przeciwnych środków.

Sdaniśczenie a może Elbląkanie należeli do tej
klasy, tamci nawet na tem nie poprzestali, gdy
kogoś znaleźli, którego ku ubliżeniu JKM
nową Monetę jawnie na pośmiewisko wysta-
wili i zawiesili na drzewach kościelnych, a
przytem na papierze, Sztabienie, Mięx, Koto,
Patki przyklepił. Lubo Przesławne Rady tego
Miasta JKM przekonac chcieli, jakoby w tej
cham'bi'zej czynności żadnego udziału niemiaty.

i wszelkimi możliwemi środkami Sprawca wy-
 stukiwały aby go poddać należytej karze, prze-
 cież nie można nie mieć zupełnie w podjęciu
 Zwińskich ności. Wzywa Rady Miejskie a żeby uszyt-
 ko mogły, co nie do matiego naruszenia należnej
 królowej powagi, kaszt: Ścisłe kładać, o czem
 obowiązani są, zdanie swe udzielić: to J.M.
 postanowił, Sprawca skoro się wynajdzie, wed-
 ług przestępstwa ukarać. Elbląkanie z Gdan-
 szczanami upraszali o pozwolenie wypłat Akcyz-
 mata, nie wielką Grzywną, J.M. pozostała to
 Radom czyli można do Rycerzy tych obu miast
 się skłonić, wypłacić zaś w tem Landem ka-
 chowycę sobie do potwierdzenia."

Po wystąpieniu królewskiej woli zaproszono de-
 putowanych książęcych na Posiedzenie, Marcina
 Kannacher'a Land Rentmeistra, Jerzego Kniolpha
 Sekretarza i M.^{ro} Amanda Hemmerlejn'a.

Król, jak na miaręm zapewnić przez kanc.
 Bp. Chetm. że Skłoni księcia ku usunięciu
 reszty kawaler w Instytucyi Mennicznej, Depu-
 towanych na Sejmik Malborski przysłać, że
 go Tatar pohnąć z jakiego powodu i jakim celem

oni tutaj zjechali. Zgodnie się też z tem oświadczyło
 w prądzie. Pp. Wamii oświadczyło zgodnie ze zdaniem
 innych Rad, że nie bez tamtych zgody nie zdo-
 cdują, wymienit trzy przychylne stanowiska owo
 wielkie zakłócenie: 1. że Horn Geld otaksowanem
 na byto. 2. że stare feniki pozostały w obiegu, a
 lubo że w Państwach królewskich świeżo wywola-
 ne, przecież nie wiadomo jeszcze jako w tym wzglę-
 dzie księżę postąpi. 3. Grosze Fryderyka i Al-
 berta za przesadzoną cenę otrzymamy, a na to
 sprzecznie z Postanowieniem, w części księżęcej ze
 18 starych feników w obiegu brama je, gdy prze-
 cie w królewskich na 22 takie oszacowanemi były.
 Deputowani księżcy wyszli, a tym czasem Rady
 między sobą poróżyły kwestyja, kto z nich był
 powodem że Postanowienie w Elblągu wybrane wy-
 konaniem nie było? Ci ze Słacheckich Rad udo-
 wadniali że nie tylko w swoich obrębach rzeczone
 Postanowienie ogłosili, lecz na to dopilnowali
 wykonania onego. Nas' Elblążanie i Gdanięża-
 nie wyznali że w tych obu Miastach Postanowi-
 nie Stanów pozostało bez skutku, powód mogą
 wytłómaczyć dostatecznie. Niemniej już o powstanku
 nem

powszechnem nieukontentowaniu Mieszkaństwa
 mogącem usprawiedliwić' Niewierzechności Staszkie.

Po mimo to reszta Rad utrzymywała, jako pos-
 łepowanie Miast nagannem było, i dawało im
 się nie pojętem ażeby Przemieślnicy albo drobniej-
 sze jeszcze Pospólstwo mogli tyle mieć przewagi
 ażeby przewracali to, na co się cała Ziemia zgodziła.
 Przerwano ten przedmiot, czas bowiem nadszedł
 wystuchania Deputowanych Książących, na trzy
 im przetożone kwestyje: Co do otaczowania Horn
 Guldenów ^(a) proponowali, aby z obu stron pewne
 osoby, bieżące w tej sztuce wyznaczyć; Co do Starych
 fenków i Książących Groszy, oświadczyli się do Landm
 resztego Sejmiku Wallonskiego, z 8 Maja r. z.,
 że czas' Stare feniki były jeszcze w obiegach us-
 prawiedliwiali brakiem nowych. Jakkimś' jeszcze
 żadnym nie przemyt przygotowań do bicia
 nowych; chęć ażeby każdos' uczynić' posta-
 nowie niemi Królewskim, chęć zarządcy Jobsta
 Sudwika, chęć że księżciu kbywato na potrzeb-
 nych forsuskach. Z tego powodu Deputowani

(a) Horn Gulden, zwia się tak od Mine majstra Horna
 na monetach jego bicia, Litera H. wyłożona, był on taki
 szachraj jak Tynt, Boratyni, Morszyński i inni - p. 11

upraszali o forszus 2000 Grzywien Srebra
 w sztabach, i o 2000 Grzywien w nowo wybitych
 fenikach. Żądna pożyczna udzielona, bydl nie-
 mogła z powodu nie możności, a przyjęte
 Postanowienie Malborskie spowodowało rozmaite
 objaśnienia, szbytemnem by były wymienić je.
 13. Maja Deput. Książęcy ostatecznie oświadczyli
 że gdy ich Pryncypalowi ani sztabom Srebra
 ani nowo wybitą monetą w pomie przyjęć
 nie chcą, nie mogą stanowczo czasu czeka-
 cze kiedy Moneta zostanie otworzona, a
 przeło - kiedy stare feniki zakazaniem zostaną.
 Na uszczuplenie wartości książęcych groszy przy-
 jąć nie mogą. Nakoniec poradzili, że ku lepszeniu po-
 parcia korzyści z Nowej Monety, Rady wszelkie na-
 sprzedaw wystawione towary nieb. otakują, a
 dla czeladki i robotników prawną oznaczoną ceną
 służby i najmu, przepiśle, nareszcie upewniali,
 że co im Rady przetężyły, książę to, takom nuniakują,
 dokładając wszelkich starań, ażeby do bicia now-
 wej monety jak najzwawiej wszystkimi siłami się
 wzięło, na to Postanowienia o Monetach zapadłe
 w Prusach Królewskich, moc obowiązującą w książęcych obrę-
 mity.

Na oświadczeniu tem Rady poprzedzająco, byłoby
Deputowani w razie zgodzenia się na nie księcia,
Prpa. Warmii o tem zawiadomili.

Po zatałwieniu się z DDo^{mi} księcia, wzięty się do
Miast obu z powodu ich postępowania. Przed Rada-
mi wytrwale osłaniali się DDep^{mi} Elbląga i Gdań-
ska niepodobieństwem: że z dwójga z tego mniejsze
koniecznie musieli być wybranem. Na tem się takim
czyli, a Rady upominaty, aby zapadłe o monetach posta-
nowienia jak najstaranniej wykonali, inaczej albowiem
ściągną na siebie niechęć Królewską, najnieza-
worniej, a może i co gorszego: DDep^{mi} przyrzekli ta-
komunikować to swoim Zwiernikom. Dki-
wie się tylko że co do Paskwila Gdańskiego wypa-
dającego prawa Moneta nie tu nie wspomniaru,
po mimo że król wysłanie podobnie krzywizną
czynu przez Posła Szwedzkiego. W odpowiedzi
Mⁿⁱ punkt ten przemilczano. Co zaś do Akcyz
uznawo odpowiedniem obliczanie ich na male Marki.
Po skończeniu Sejmu przybyli niebawem do Gdań-
ska Woj^{da} Malborski z Karz^{em} Gdańskim, jako
Królewscy Komisarze. N. Pan w samej odpowiedzi
w Wilnie Sekretarzowi M. Gdańska zeznał ich zapisać
dziat.

Zarazem zawiadomili o danych im obywateli iłno-
mocniactwach. Zdaje się że ci kommissarze nie o
wszystkiem co działo w Gdańsku i Siedli zdali rap-
port, przynajmniej nie szereganie tak sobie wobra-
ził. później, albowiem wydany Rozkaz ażeby wszyscy
ściśle wykonywali Postanowienia o Monetach, bo ja-
kuż osobno zakazał według Starej Marki, t.j.
podług wartości Starych pieniędzy co było kupować
i sprzedawać. ¹⁰⁾ Już była, przypadku przed miotem
kupionego lub sprzedanego. Z tego powodu Przes-
łali także uznali potrzebą nową, deputacyja do Euro-
pa wyprawie.

Włażem podobna miśkata niedogodności co ich
z niecierpliwiło, a przeto wezwano ich do przytę-
nia się do Deputacyi. Z Gdańska wyjechał jeden
Burmistrz i jeden Rada do Włocławka, gdzie król
w ów czas przebywał. Tamże zaś z członków Ra-
dy wraz z sekretarzem udali się do Krakowa
dla uzyskania zalecających od Biskupa i Kanclerza
Cena Krakowskich. Listów do N. Pana. - Od Wła-
żem przybył do Włocławka 3. czerwca jeden z Radców,
którego Miast D. Dep. ^m zalecono skutecznie się starać.

10) Rady co do Monety wprost przeciwnie temu postąpiły p. 10.

o złagodzenie albo zawieszenie na niejaki czas
 świeżo wydanego królewskiego rozkazu (o de Monety,
 a nadto ażeby 3.º Miasta Starające się tak długo o
 pozwolenie użytkowania x Przywileju bićia Monety
 u siebie, w końcu takowe otrzymaty. Gdy także było
 wola królestwa, żeby na Sejmiku następującym J.^o Mi-
 chalskim Rady ziemskie wydaty uchwatają natych-
 jąz na konsumpcyjne towary także pewne, i ażeby
 każdy mógł wiedzieć jakie zastugi płaćci należy
 Czeladzi, i jako wysoko za robotą Kzemieślnikom,
 podobne z mianym Miastom wygaje są jako mogły
 stać się szkodliwymi, albowiem na zawieszanie tych
 rozkazów nowe wielkież sposobem przymusu na
 mieszczom wygawac' z ich szkoda, i przymuszać ich do
 spełniania by potrzeba, przeto D.Dep.^o mają skłonić
 Króla do uprzedzenia Stanów na Sejmiku nadcho-
 dzącym, że N. Pan bynajmniej w myśli nie miał narzu-
 cać Miastom podobnego rozporządzenia, lecz tylko
 Brawiny, i Dobra Miast na провинии posiadane
 obowiązywać ma. Oprócz tych wspólnych dom
 Głównym osobne rozkazy, j. t. miasto umiścić
 a do Paskwila wziętego, to nie sądzono ani usio-
 wań ani Kozłów ku wynalezieniu Sprawy, a dotąd

wszystko na prożenie, stawać się o przyskanie ci
króla Powiatu Puckiego na własność dla Gieriska,
nadto aby dozwolił Królowi i Starostowi, i nakazał królowi
ne roboty do zatamowania wylewów Wisły.

Stalnie przy miast Instrukcyi. Ziaja się zawikłane po-
staram się szerze je objaśnić. r. 1453. Miasto posiadate
powiat Pucki przez Zastaw, wprawił podczas wojny
toczącej się krzyżacy go zajęli, lecz wyparowali się
z tej Gdańskiem przed zawarciem pokoju. Jakim
posłem Stronnicy Zakonu W 1520 r. chwilowo ten po-
wiat zajęli, rychło na otem wspominać, zaś Gier-
skiemu pozostał w niego posiadaniu, all-owiem
Zastawa nie wykupiła go... Kierowna byli jak długo przy
nim przostana, z tą nie byli potrzebnych nakładów
na jego utrzymaniu, dochody przeto u nich się,
zmniejszały, nawet już niepokrywaly procentów.
Z tego więc powoła chiano Zastaw na własność zamie-
nić. (14) LDip.^{no} zalcono 1000 złt, na to ważyć, a w razie
gdyby u JKM. nie uzyskało się tej ziemi na własność
skrócić je do połowienia przynajmniej naprawy Zamku
Puckiego, wydatek na ten cel leżony niekby im zwró-
cono przy wykupie Zastawu. -

14) Kaczej, jak Genua dla zajęcia konta rycerzy bractwa morza Srebr-
a ci brzegi i Polki mor. Baltyckiego p. 11.

Zachodzące Spory graniczne pomiędzy Scharffau
i Meranem (Mizina, na morze.) Pod Skerforwem tamy
nie dostateczną przezornością, naprawiane i utrzy-
mywane, są powodem kłopotów Mizin, z tego wynika
ją spory pomiędzy Skerforwem a Miżinami (Meranem)
z tego myśł Gdanżczan nabycia ^{miejsce} (Schwollowych ich
własnościom Dobr. Maurycy Feber owoczesny Rys.
Wormii z Kapitułą chcieli być je sprzeczali, ba-
cząc przeto korzyść kościoła, a dla większego bez-
pieczeństwa aktu, obie Strony, kładły o Króla
pozwolenia, z latwością je król udzielił. Co dalej
w tym przedmiocie paszło, pod następującym rokiem
opowiem.

Strumień Wiślany kolo Neuburga tamę tworzą i
przyjęte ziemie kałat, obawiano się jeszcze większych
szkod jeżeli Rzeka nie zostanie ujęta - gdy nastąpi
większe szarowanie kry, mogłyby nastąpić że
Wiśła zupełnie sobie inne wyznacze koryto a z nie-
malą szkodą Polski i Prus, sprawa o Gdanżczan
prerzucić nie. H. Pan odpowiedział, że o pomienio-
nym wyłowie raportu mu niezdano, nakaze
skarbnikowi wyprawę obejrzeć i co ku niej naprawie
uzna być potrzebnem, ma wspólnie z Gdanżczan
namie

nia się kajać.

Dalsze zabiegi T. Dep.^{ch} - Gdańscy już Herzes.^o byli w tortnie, o przybyciu Elbląskich wspomnieli już: o. 4. t. m. przybył pierwszy Sekretarz z Kr.^o kowa, z zgłoszonymi listami polecającymi. O 6. t. m. nastąpiło Posłuchanie. Rąba Elbląga mówią przy podaniu Prośby na piśmie. T. Dep.ⁿⁱ z każdą miastą jeszcze osobno posłuchania otrzymali. T. Dep.^o Herzes.^o uziębło krótką odpowiedź króla:

„w Postanowieniach o Monarchii nie nie xmiem; w mości bicia morcy, co szkoda, swoje i ziem nie może udzielić; ciwola się król jednat, w obójgu do Starów na Sejmiku następującym, sobie zaś zachowuje zdanie swoje na przyszłym Sejmie w Piotrkowie oznajmić.” Podobnie odpowiadając do punktu dotyczącego się organizacji Ziemi (Land Ordnung), co do zabiegów Gdańszczyzn wysłędzenia Sprawy Paszkwidu JkSM był zaspokojonym; upominał jednat, miasto aby nie stawiało w przeszkadaniach, bo może się sprawa odkryje. T. Dep.^m Gdańscy już byli na wściwaniu z powrotem, gdańscy uwiadomiono ich, że Babinśki kasz.” Gdański Mandat królewski w wykonanie po miastach w prowa
dzac

to prowadzić handel, albowiem w Malborku Przes.
 nikom kupione woty i konfiskował ponieważ one
 mają Marka, płaceniemi były. Przes.^{na} Kada kazała
 swojemu DDep.^{ym} wyjechać u króla umownie tych wotów
 nadto upraszać ażeby na dalsze podobnego się nie wy-
 carzali. M. Pan około tego czasu zabawił się Pol-
 waniem: o parę mil od Wilna, spożywając się za
 dnia kilka z powrotem; DDep.^{ym} inne rzeczy nie
 dozwalały tak długo tu czekać, przeto wyprawili sek-
 retarza do Jk M^{ci} i wyjednali przezeń to co im
 Raje kalcili.

Okolo tego czasu pisał król Szwedzki do Janiszczan,
 ażeby wypisali przebywającego u nich Biskupa z Lincolny.
 Ponadto niezadowolone u wyśzłym Duchownościom
 i wzbudziła chęć Gustawa (wazy) wprowadzić do
 Szwecji swąj Religii, albowiem Duchow.^o co do powagi
 i dochodów na znaczny sposób wystrawionem zostało.
 Oni zamiechali się po rozmaitych miejscach
 Podległych podległości, bo wewnątrz nie spokojności
 i dawali się być jedynym źródłem podparcia ku upa-
 dającemu Papieństwu, a Skrytykującemu królowi powie-
 rzyć chcieli, o którego by w sprawach Duchownych
 miało się potrzebować jakich bądź mawarstwa obawiać.

Pilna przeczorność i mądrość królewska umiała
 tak, niebezpiecznemu wybuchowi zapobiedz, a już
 powzięte powstanie w samym zarodku uśmiedzić
 kersztem ias' sposobność i rasoby odjąć, iżby nie-
 mogli na dół stępnąć spokojności królestwa, jakto-
 rac'. Jan Magnusa biskup Upsali już po otrzymaniu
 Ambasady do króla Polskiego z kraju usunął, ras'
 Biskup ze Szwecji chwytając się kary, umknął. a za-
 nim Jan Brasch Bp. z Lincoping. Pralat ten już
 królewsko Polskim gładem zamieszkał w Gdańsku.
 Król Gustaw obwiniał go o ciągłe krucie niebezpiecz-
 nych zamachów przeciw królestwu Szwedzkiemu i że
 tym celom, niedzielnym nie oszczędza zabiegów. Z tego
 powodu król Gustaw nakazał wypędzenia Biskupa
 z tego z Gdańska, pisał do niego, aby go
 namówił do zabierającego gładem Szwedzkim po-
 wrotu do Szwecji Biskupstwa. Przesł. Rada na to
 odpowiedziała: „Nie może odnowić Biskupowi po-
 bytu w Szwecji, jest bowiem już opieką, króla Pols-
 kiego, a co do wykazanego mu zarzutu na jego
 Biskup nie odpowiadał, iżże się miał dostateczne
 powody, zupełnego i ostatecznego porzucenia Szwecji.
 Prawie też sumo i 25 Października Episcopus Kapituła

187
w Lincolning, na podobne jej zabiegi we wzglęzie
swojego Pasterka. Znajdują że w bildzie na ow czas
żyjący Ar Op Ipsalu Gustaw Trolle, Gdańszczanom
za powyższe odpowiadzi, pismiennie podziękował.
Tym czasem zbliżał się czas ordynaryjnego Sejmiku
S.^o Michalskiego na którym Sprawy o Skonecie jeżeli
się zatwierdzone zupełnie, to dalej prowadzonym być
miały, a nićto ugięta z księciem co do wewnętrznej
tęm organizacji (Lanica Ordnung). Już w Lipcu
wezwał król księcia o wstanie swych Polowce-
ników do Malborka gdzie Sejmik z Głuchyma zost-
tał oświeconym. Było to spełnić, księżę ze swemi
poścanami Sejmikował w królewcu na początku
Września. Zeszło na próżno z powodu choroby księcia
Angielskiego pułk (Englischer = Schweiss) i inne ^{cierpienia}, co
Sejmik rozproszyło. Wprawdzie zwolano Sejmik
do Frydlandu, na nowo choroba ta wszystkich
dotknęła. Zaraza grasująca w Prusach królewskich
sprawiała że Sejmik z 29 września: oświecono na 11
Listopada, przeto oarno czas księciu zwrotania
Szczęśliwego Sejmiku na nieczyste po Galli, na tym się
le ułożyło co DDepⁿⁱ, Ratom królewskim w Prusach
zakom muni kowac' mieli? -

sejmik rozporządził w sposób Elbląskiego. Rady
 ziemskie utrzymywały że ściśle wykonywały przepisy
 o Skonetach, cała wina spadać musiała na Miasto
 i Miastka, jeńakże Bp Chelmiński przyznał, że on
 ze względu oszczędzenia nieuniknionych szkód swo-
 im Poddanym, od tych Przepisów odstąpił, przeto
 wykonanie Rozkazu królewskiego, zawiesił. Poniam
 co bądź DDep.^m Wł^{ch} Miast na swoją, przytoczyli
 obronę, co już wyżej zamieścilem, pójac tylko kon-
 kluzja: „Skoro JKM^{ci} wo Wł^{ch} przedstawił
 sobie rozwiązanie uraleń co do Skonet na ten Sejmik
 przystać miał, przeto wszystkie trzy Miasta są
 gotowe mi przyjąć to co do usunięcia narzekan post-
 lanowionem zostanie, lecz z warunkiem aby to
 ich zwyczajom i Przywilejom nie sprzeciwiało się,
 mieszczanów nie było uciążliwym, ani też Publicz-
 nego na szkody nie narażało.

13 Listop.^a zaproszono do Izby Rad DDep.^{ch} książęcych
 Jerzego v. Solentz Op^{ca} Samtⁿⁱ, Marcina Kan-
 chera Najwyższego Burgrabiego w Królewcu, Jerzego
 Kuntheim Hauptmana w Tapiowie, Jerzego Rudolfa Sa-
 relanta Książęcego i DDep.^{ch} trzech Miast Królewca,
 Biskup Samtaniⁿⁱ jako najprzedniejszy z nich

mówił składając swego Władcy pełnomocnictwa, oś-
 wiadczałajśmiem swych towarzyszy, o gotowość
 ich bez żadnej zwłoki, w nijsi' ze Stanami w narady.
 Po czym ci DDep: ^m wyszli, bo Rady potrzebowały się
 nad powyższym przedmiotem porozumieć. Wzna-
 no stosownem zawiesić konferencyje z poprzedniemi
 do póki by się Posta królewskiego nie wystuchato,
 lecz wpiersz żądać miiano po nich, ażeby swe
 Instrukcyje przetłumili. Zrazu ci wachali się, je-
 nak obszerne one później odczytać kazali zto-
 żywszy onej kopiję. Treść cnej po krótko za-
 mieszczam; 1°. Poddani książęcy pierwsze o Stone-
 tach Postanowienie w Malborgu wydane ile moż-
 ności przestęgał; wynikiem zaś niedostateczności
 niektórym szlacheckim Prus królewskich przypisać
 należy. Takimby sposobem już istniejące usu-
 nąć i wielu innym zapobiedz, teraz o tem ponu-
 silej wypada. Wymieniono niejaki sposoby Złoty
 i Stanom jego pożądanę, j.k. należałoby zapro-
 wadzić pewne wewnętrzne urządzenia, w którychby
 wymienionem było jako wysoko Przemysłników opła-
 cać, za jako cenę towary kupować potrzebne do
 ciższego obchołu, żeby na nowych pieniądzech jakiś
 korzyści osiągnęło.

Kierując się osiągnięto. Projekt podobnych wzorów
 na jakie mogłyby się zgubić Sady królewskie
 karat ksiąg z redagować. Ponieważ starych
 pieniędzy mianowicie feników niepodobna zaka-
 zać dopóki by nowych dostatecznego zapasu nie
 było, w Górnym zaś jako w Łódzku Miście za-
 ledwie ich jest 3000 Grzywien, a księżki nie ma-
 łych srebra ichby go użyć mógł do rozporządza-
 nia Monety, bo z tego co się wybiją w Toruniu
 większa część odpływa do Polski, a gdyby brak
 zastąpić ziem potrzebną najmniej 30000
 Grzywien, przeto musi się iść bić na to, aże-
 podobna summa tamże wypuszczono, zaś by to
 albo w wybitej Monecie lub w Srebrze forszus otrzy-
 mat, wtedy będzie mógł grozić Fryderyk i Albery-
 cy z niższą o 1. fenik, luboby przeciwnie więcej
 bić korysni gdyby pozostał przy pierwszym Reassie
 Malborskim. Dla dogodności powszechnego Otworzenia
 dobranej ceny starożytności byle zmniejszyć, ażeby były
 były równomiernie były dwóm nowym, dalej ażeby wszystkim
 kupcom i prywatnym osobom zakazane wywóz na-
 wych pieniędzy, i tym tylko tego pozwalano którzy mają
 Prawo bić Monety. Ponieważ Miem majster Królewski

191.
z 1¹/₂ Grzyw. 4 krakowskiej wagi, wybija 159 szlagów,
z 1¹/₂ Postanowienie Malborskie. Było 154 nakaza,
przeło należy rzeczoni postanowienie ściśle wykonać,
Człotni Artysty mówit o cenie złota: „biedy, księżę
zgadła się zety ku na szmuka obecnym przez obywateli
nych Probiezki zbawianem była, w tem taktwiej osiągnięto
by, skoro już w innym czasie złoto węgierskie 40" a
Reński 30 jako równe wzajem groszom ukaza. Był
to powinno taktwa norma, ku ocenieniu innych monet
złoty. Ze zaś spostrzedł można iż na teraz to nie
da się tak prosto zatawić, kazat księżę w swojej
części pawa ogłosić rozporządzenie, według którego
jego poddani w zamianie złota mogą się kierować,
co do głębszego zbadania obecnie Radom królewskim
przedstawia się. —

Tegoż dnia tenże sam Poset kró'lewski Baliński sto-
żył w obec Postw i Miasteczek węg'w, Kwayczaja pro-
pozycyje kró'lewskie, w piérw Skemata prosit o pozwo-
lenie mówienia w Języku Polskim, po czem oznajmit,
że prośbpy Turków w Węg'rech kruszaja, JKM-
nieć się na ścisłej baczności a w danym czasie
kuróci' całą uwagą na silny opór, w razie gdyby Mi-
winni Polskie granice niepokoi' chcieli. Tym czaśem

Zwołał król Sejm do Piłkowa na 30 f. m. dla narady w tej mierze tak z Koczubem jak z Pruskiemi Hermanami. Co do monet niechby Sejmik do tego doprowadził ażeby z wywołaniem wszystkich starych pieniędzy tylko nowe w obiegu były. Przed skoniecznieniem zaś Narady rozkazał ażeby najgłówniejsi z Rad z nieograniczonemi pełnomocnictwami na Sejm Piłkowski wystąpić zostali."

Z propozycji tych wynika, iż król obawiał się wojny z Turcją. Wyżej powiedzieliśmy jak Soliman uciśnionego Jana o swojej pomocy zapewnił przyrzekając, że go silnie na Węgierskim froncie wsparze. Przedsięwzięta wojna tak pomyslnie poszła że rozmaite i najważniejszych twierdz dobrowolnie się poddały, owszem królewską Rozządnicę Buda Szturmem do poddania się przymuszona była a otworzyła się Szuzutina i inni sposobności do oblężenia wiedeń. Lubo wprawdzie odstąpili i z powrotem później pory roku króci wojenne zawiesić musieli jednakże Cesarz Turcki zagroził, że na przyszłość Skosne z potężniejszem wojskiem niżeli obecnie wystąpi w pole. Przed ustąpieniem teraz z Węgier Soliman, królestwo Węgierskie w sposobie Lennym Janowi oddał

Rady po ustąpieniu Delegowanych książęcych rozstrząsa-
 ły podane przez nich wnioski, a że się wotywały się
 na Landa Malborskie, przeto postanowity, że justano-
 wienia się nie zachwacą, lub Gdańskiej i Elbląskiej zaku-
 cili w tem niemiłliwość z powodu braku dostatecznej
 ilości pieniędzy nowych, z tego zaś wynika, że N. P.
 już bez zwłoki pozwolić musi na użytkowanie z ich
 Przywilejów mennicznych. Rozprawiano żywo na
 urzędzeniach dotyczących Starych feników, książęcych
 groszy, na potrzeby Organizacji Ziemi (Landes Ordnung)
 na Łódzku, pożyczkę w Sztabach srebra lub Monety.
 34. W W. Miasta upraszały o krótką zwłokę dla głę-
 bszego zastanowienia się, a gdy ze sobą z osobna konfe-
 rowały, powoływały raz jeszcze: „Że wszystkie dotychczas
 stare Lawadyby i nikty gdyby im pozwolono wybijac'
 moneta, że najzupełniej szkodliwym jest stare feniki i
 grosze znówu obniżac' w cenę, bo oba gatunki monet
 same przez się utracą swoją wartość. Skoro tylko
 nowa moneta w należytej ilości wybijac' się będzie
 tem bardziej że ich zwyciężchność z obowiązującej się
 wszystkie znajdujące się między ich mieszkańcami
 wymienia, J. H. - jeżeli trzeba będzie pojsi' o pomoc.
 Przy tej sposobności z nową o różnym użyciu Mark
 mówili.

meuili... j. to, że Oryszewnicy z Dóbr Kiemskich
na wielka, zaś w Miastach wszystko na mata
obliczają, tę to różnicę ~~być może~~ można usunąć sko-
no tylko dostateczny zapas nowych monet między
ludźmi będzie w obiegu. -

Co DDoⁿⁱ Miast wniesli polegato na zasadzie
ich Swobód Mennicznych, król wprawdzie to
ich żądanie oświadczył do Sejmiku obecnego, lecz
Rady Szlacheckie nie miały upoważnienia do prze-
się wzięcia czego bądź przebie nie mogły się do ni-
czego zobowiązywać, tyle tylko przyrzekły iż wsze-
kich Stanów dotąd u Jh Sm^o aby tym wolno było
bić monety którzy taki Przywilej zawsze posia-
dali. Tem czasem zdawali się nieprzyzwolitem kno-
sić Postanowienia Kiem; nie wdawali się w nie
co do przepisy ksiąg, tego właśnie dla mi-
sta Głównego i Elblą pragnęły, bo Toruń na uszy-
ko przystawał. Niśko, pismo już to łagownych, już to
usilnych namów, ale to bynajmniej na sprzeż-
nych nie wpłynęło, bo powszechnie dobro przemaga-
ło. Niejci ność powstała, Żądania Miast oświ-
sno do króla na przyszły Sejm Piotrkowski. Księcia
zaś DDoⁿⁱ otrzymali odpowiedź na piśmie na jaką się

zrobić można było. Świadczyły w niej Rady, że
nie myśla, że Postanowien na Sejmiku Malborskim
w R. x. zapadłych odstępuwać, tylko Miasta Gniezno
i Elbląg przywrócić powód dla czego tamtych wy-
konać nie mogą, oświadcza się w tem do Króla,
On też razem z Torunianami przy organizacyi tem
ostreżty, żeby z tam nie niewypłytno że, szkicem
ich przywrócić lub osobliwych (wilkierzy). Należy
mierzone najuniżeniej JKM. upraszać, aby nowo
wybijana Moneta. w sposób przedstawiony przez Księ-
cia w Prowincyi rozszerzona była. Również gotowość
Rady okazać chęcią co do kwoty pożyczki gdyby to ich
możliwość odpowiadało. Co do obniżenia groszy Księcia
wnoszą prostrzymać się w tem jeszcze na czas niejaki
z resztą, było by wybornie dla nowej Monety, gdyby stare
feniki zupełnie wywołanemi zostały, ponieważ zasłona
teraz niepodobna, należy je pozostawić w obiegu, wedle
dawniejszych Laudów. Lubo wprawdzie w Uchwałach
Malborskiej nakazano, z jańcy Grzywny Srebra 154
sztuk Szelągów wybijać, to w tej mierze omyłka zapła-
ty po ścisłym zbadaniu na następującym Sejmiku
w Toruniu znaleziono że Marka wagi krakowskiej
159 Szelągów wydaje. Przecierstwa złota niemożna.

Rady bez uprzedzenia i uprzedzenia króla prze-
 się brać, postanowi On to kilką takich do Skutku
 doprowadzeniem być ma. Tem czasem Magier-
 ski mógł by iść za 48 nowych groszy, lub to nie
 to za wysoko, nikt jednak co do ceny tej nie jest z ob-
 wiązany. Ręńskie po 30, Cesarskie po 20 groszy
 i 2" Stolegi, zaś Horn gulien (Horn Klok) po
 13 groszy brane i wydawaniem by były. Gdy się
 znajdują rozmaici ludzie którzy dla niegłównego
 zysku dobre pieniądze wykupują i wywożą z kraju
 a w ich miejscu dalej ztę wprowadzają, byłoby zba-
 wienna, rzeka, takowemu ztęmu wszelakiemi spo-
 sobami zapobiegać. Nakoniec ponieważ nauczyle
 doświadczenie że używanie starego fenika głów-
 nie zawodzi obiegowi nowej Monety, należy oba
 Stronnie wszelakiemi sposobami do tego zmierzac
 ażeby nowej monety zapas w takiej ilości między
 ludźmi wplywał iżby Starej i ztę więcej niepotrzebo-
 wano." Delegowani piszący pojazć nie mogli,
 dla czego Rady Królewskie, zważając tak bardzo na
 sprzeciwianie się Elblaga i Gdansk, że im aż do
 puszczenia zawieszania Uchwały Malborskiej. To
 podatek powód do korespondencji, w niej D.D. Książęcy

przekładali, że usteptwa Råd. przyozynia się nie do małego porażenia JKH. i nańto do niewyngrodkonych strat poddanych Króla, zauxem upraszali o konieczne tych Miałst z obowiazanie do Ścisłego wykonania pumienionej uchwały i to bez zwłocznie, że oni sami zalewnem sobie mają, na nie nie przyzwalać, co by temu co już dawniej zadecydowanem byti, sprzeciwiato się. Biskup Sambr. usłnie dodał, że postępowanie Miałst zdaje się być Swawolnem niepostuszeństwem, Poorem sam ze swemi towarzyskami z Trzy wyszedł. Zaapionych Miałst Deputowani usprawiedliwiali swe postępowanie, dowożąc że im ani słusnie przypisywać można niepostuszeństwa, ni też Swawoli. Białicki jako Posel Króla wezwat Rådę, do usytuwan' nadzmięniem usposobien' Miałst Elblaga i Gdaniska; te staraty się o to z pełnomocnikami księcia, ale na próżno; w końcu dali się załpokoić.

Mim Delegowani ci odjechali, zgódzono się na dwa Altykaty, t. j. ażeby zwrócić na nowo wybite feńiki osobliwa, barwność, żeby nie uległy najmniejszemu sfatszowaniu; 2° aby portug. Recassu. Malborskiego 154 sztuk Szelagów z jednej Grzywny

trebra wybijano. Toruńskie leniwali z rzuceniu
z siebie obowiązku próbowania Monet, z ich ich
Rady do Sejmu Piotrkowskiego odesłali, gdyż z takim
Zadaniem do Króla uiać się należy.

W odpowiedzi danej księciu zamieszczono ci do
Liem Organizacji (Landes Ordnung) i charakterem o
warunku w tym przedmiocie położeniem przez Mias-
ta; na mieni tem już wyżej, że miiano przedmiot
powyższy na Sejmiku trutynować, pozostaje
mi więc objaśnić jak daleko Stany w tej mierze
zaszły. Nie pierwszy to raz książę Albrecht
sterał się Rady Liem skłonić do przyjęcia
pawnych ogólnych ustaw. Jasno już to na
początku tych Lięjów opowiedziałem, tam też
uwagę Czytelnika zwracam i tam zaprojekto-
wanej Organizacji Liem szukać mu należy.
Ja już dawniej bardzo się była próbata Ration
Szlaheckim, nie mogła jednakże być uwaga
na, za ogólna, Ustawę dla Liem, bo trzy W.W. i
Miasta niechętały wcale przystać na takie
nowatorstwo. Obecnie na pierwszej w tym
względzie Konferencyi oświadczyły, że ich Zwa-
żności w Artykułach dotyczących się Organizacji
Liem

Ziemi, niechaj Ustawom tym ulegać; zachowu-
 ją sobie użytkowanie z dotychczasowych Przywi-
 lejów, ze Starych Zwyczajów i uchwalonych
 Wilkierdy, zarazem chcą mieć mni takowe wed-
 ług okoliczności Czasów i wypadków zmieniać.
 Co się zaś Ziemistwa dotyczy, niesprzeciwiają
 się zaprowadzenia przez nie osobnych Ustaw
 nawet gotowemi są, ulegać im ale tylko w ob-
 rębie Dóbr Ziemijskich, własności ich będących,
 Na co się przyda opowiadać rozmowy, spory,
 zarzuty, odpowiedzi, i. t. p.? Wygotowano dwie
 kopie, jedną Imieniem Rad Królewskich podpisałi
 Biskupi Warmii, Chetmna, Wojciech Malborski,
 tę Delegowanym księżęciem doręczono; druga,
 otrzymała Rady z podpisem Sekretarza ksią-
 żecego, Jerzego Rudolfa Deleg. J. A. M. Stany
 Ziemijskie i Miejskie części Królewskiej, dotarły
 ty każdy z osobna swe zastrzeżenia, że gdyby
 w tej Organizacji coś się zawracało, aby skłóci-
 wem było Prawem posiadającym przez protesty-
 ce strony, takowe nie bieżą bynajmniej obowią-
 zującem; warując sobie wolność te Artykuły
 według uznania swego zmieniać.

Wczem 24 Listop.^a II Dep.ⁿⁱ Książęcy pożegnali
Stany. Rady ścisły na żądania Królewskie
Na Sejm następujący wyprawili Bp^z Warmii
Maurycego Terber, woj.^{do} Malbor.^o Jerzego Baxen-
skiego, Podkom.^z Pomors.^o Mchawcego Cerna, do niego
Woj.^{do} Miasta kilka delegacyi przyrzekli. Na cze-
sie Sejmu zakończył.

27. k. m. ponownie zawieszenie broni między
Edańszczanami a Niderlandami na 3.º lat
zawarto. Wzrost 1527, jeszcze nie upłynął, ter-
min onego dochodził 13 Marca r. p. na ten ra-
zakiy uprzedzone, że właśnie przybył do Gdań-
ska Posel Gubernatorski on usiłował na próżno
stały pokój zawrzeć, między Stronami prądu-
żenia zawieszenia broni, dokonał.

Sejm Polski w oznaczonym czasie rozpocz-
nął w Piotrkowie. Posłowie Pruscy wybrali się
w drogę próżno, niektórzy nawet nieprzybyli.
Bp^z Warmii, II Dep.ⁿⁱ Elbląga i Gdańska przyje-
chali dopiero w R. n. po 3.º królach. co do innych
nieznajdąc żadnej wzmiątki ani o ich przy-
byciu, ani ośmiesz. Tem czasem Stany Polskie
dla zabezpieczenia granic Państwa na Piotrkowie

zawarli, i w Sobotę przed S^m Tomaszem kró-
 lewiczem Zygmuntem Augusta na króla obrali.
 Zygmunt I. miał tylko Syna Jedynaka, którego
 mu druga jego żona Bona Sforzia, Jana Ga-
 leasa ks. Mediolańskiego córka, d. 1. Sierpnia
 1520 r. urodziła. Najgłośniejsze zabieg i G-
 ca jego ku temu zmierzwały jakimby sposobem
 Syn ten jego był po nim następcą, w Litwie i
 w Polsce. Około środka Listopada zwołat król
 Stany do Wilna Litewskie, stenił je że wybra-
 ty one Zygmunta Augusta na księcia Panują-
 cego dnia 18. 4. m. pomimo że nowo obra-
 ny dopiero lat 9. z. liczył. Miał on tylko by-
 tut, lecz Głównie Panowanie. Polacy poszli za
 przykładem Litwinów. i Wiekłorzy z Połtów
 drogą w tę stronę przygotowali, przekładając
 swoim współbraciom, „król Zygmunt już
 jest w wieku, że Zgon się jego zbliża, po-
 śmierci zaś jego tatowo Państwo ze względu
 następcy może popaść zaniechanie, a
 Litwini przy sposobności chcą się od koro-
 ny oddać, obaj się zapobieżą gdy się mło-
 dego ^uksięcia na króla wybiorze. Rycerstwo

głosowali jedno myślenie, a Senatorowie cnie
mu nie oponowali się, lecz jedno zgodnie
(czien' 20 Lutego na koronacyja, w Krakowie nak
naczyli.

Przy tej Elekcji zaszedło nieco ku Szkodzie Pr
wilejów Pruskich. Bo lubo Prusy ze względu
swojego Sposobu Rządu, Praw i Wyrazjów do
Polski się różnią, to przecież rozporządził
Kazimierz IV. w Epoci poddania się ich, że
Stany mają być obecne przy Elekcji i koronacy
króla. (To, co następuje w Privilegio Incorpora
tionis wymiennie: Omnium Incolarum Ter
rarum Prussię spontaneam diditionem... accep
tamus, terras predictas... ad usum participa
tionemq, omnium honorum... quibus Prelati,
Barones et Nobiles Regni Polonię hactenus potu
li sunt et singulariter ad futurorum Regum
Polonię quotiescunq, super illorum electione &
coronatione fieri deliberationem contingeret, elec
tionem et coronationem admittimus!')

Dotych czasowi następcy Kazimierza, królowie Al
bracht, Aleksander, i Zygmunt, z ich zgodą,

(10) Przej 1830 r. J. P. H. zawiato kwestyja do rozwiązania, czy
Jagello nowie byli dziećmi króla polskim czy elekcijnym.
gdy królowi z członków był odczytał powyższy przywilej, tak by kwestyja
niepewność P. H.

deklapili korony; gdy zaś oświadczano Królowicza Zyg-
munta Augusta, Król na to niezaprosił Prusaków.
Bp krakowski objaśniał to jak następuje Bp wiślan-
ski, „ że JKM na prośbę nie o tem niewiedział, ale
rzech cała zasła niespodziewanie; ” Bez względu na
to Pruskie Rady same upomniały się o to, u Króla.
i wzięli pod uwagę przyszłość Przywilej swój zabiega-
czyty, co przy chętnościach koronacyjnych, obszerniej
opowiem. Dodać tu należy, iż ojciec jego tajem-
nie Polakom przyrzekł, że Zygmun. Aug. I. -
tylko zupełnie Rzecz na siebie obejmie, Litwa,
Prusy i ks. Łatwskie tym sposobem w celi do-
korony, że te trzy prowincje tylko takiś Sułtan
używać mają, jakich korona cziżwa. (Czerwik-
ski. Analas 2.) Jakże z tego przyrzeczenia wynik-
ły skutki, okaże się po Śmierci Zygmunta I. -

1530.

Z resztą w Piotrkowie w Pruskich Sprawach nie
niezasła nowego, - ale uźglęźli tylko Monet Ray,
mowano się urzędzeniami, co królewskie zaisc
musiało z powodu Elblaga i Gdańska. Na ostatnim
Zgromadzeniu powołano się do N. Pana, - ks. Albert tym

lym celem tamże Delegowanych wyśtał, a się na
upór tych dwóch miast przed N. Panem skazyli, uprasza-
jąc o zmuszenie ich Sęd. do wykonywania zgłoszone
uchwalonych postanowień. Główny Deputowani
wyśtałmacyli najprzewodzącym Polskim Senatorom
Kasady dla czego świeżości ich jednogłówności
nie były z Księstwem, chcieli przez tamtych tam se-
niej do wstawienia się za nim sprawować.

15 Sycza: JKSM przyjęł Deputacje, oświadczyły one
N. Panu też samo i tylko innemi wyrazami, to-
czem w Malborku świeżo swe postępowanie opierały.
Dodali, że Dobra Kiejskie należą do ich mieszkan-
w Stargardzie, Chojnicy i innych miejscach, a że sek-
westrowi ulogły z powodu że wypłaty według malej
Marki lioczyły, upraszali więc króla o wydanie rozka-
zu, iż by je właścicielom zwrócono.

Biskup Sambii jako przysługujący w książęcej Deputa-
cji, przy tej okoliczności napisał, „Wexemie Wielkie
Grzywna Skiasom jest szkodliwa?” Odpowiedziaw-
mu, że szkody nie tylko Gdańska, lecz całej Kiejs-
a nawet i samej Polski się dotycze: bo przez to
Handel z obcemi doznaje wielkiego zawikłania;
albowiem dostarczane im towary przez Prusaków

lub Polaków, albo wcale nie, albo tylko ze szczególną ko-
 rzyszcą, mogą być przybyte. Węgierskie złote i dukaty
 idą teraz za 3⁴ małe Marki, a jeżeli je na grosze
 oblicza, to trzyma Dukat tylko 2^u Marki i groszy 5^u. To
 zrazu obcego kupca, zwykłe ze sobą, złote monety przy-
 wożąc, i zmusza go szukać innego miejsca, tem
 bardziej że on za 2^u marki wielkie i groszy 5^u niemożę
 tak wiele towarów nabyć ile go nabywał za 3⁴ ma-
 łe Marki. Albo jeżeli przybywszy zamiast gotowych
 pieniędzy, towary przywiezie, takowe według swego upo-
 dobiania oceni i one za inne zamieni, takowa zamiana
 kupców łutejszych na znaczne straty narazi, przeto
 wola towary swoje za gotowe sprzedawać pieniądze."

Następnego Dnia Deputacyi książęcej odpowiedziano, że JKM.
 ostro chce zmusić przekraczających postanowienia
 menniczne, do wywołania zupełnego starych pieni-
 dzy z obrotu, aby na wielko, Markę, obliczania dokony-
 wali." Deputowanym Gdanińskim odpowiedziano:

"Król bardzo niezgania dotychczasowe nieposłuszeństwo
 stanu, jest wola JKM.^u aby zapłacone postanowienia
 menniczne bez żadnych wybiegów wykonywano, gdyż
 w przeciwnym razie musiataby JKM.^u takich ująć
 środków, któreby opór wszelaki złamano. —

Zajęte. Dobra na ten raz kaze Wtas'ciilem Kuro'ci'
po warunkiem żeby to nie dawato przykładu zgorzelenia.
O skutku zabiegów Elblązan, czy byli oni w Piotrkowie
nie mogłem przejrzeć tego nigdzie. —

Niebawem potem Król z Panami, z powodu nad-
chodzących Wroczysko'ci Koronacyjnych i potężnego
z nimi Sejmu do Krakowa wyjechał. Rady Pols-
kie również zaproszono i tamie oprócz obecnych
Deputowanych w Piotrkowie, inni z Miast przy-
byli, a nadto; Biskup Chetnisiński, Woj. Pomorski,
Kasztelan Chetm. Mikotaj Działyński, Jan Kon-
pach, Jerzy Konopacki¹⁾ i inni zjechali. Nie za-
bawie się opisywaniem Obrzędów Koronacyjnych, bo
wszystkie one są do siebie podobne, w tem tylko
niejakie zachodziły zmiany, gdy się co zwykło do-
dawać ku okazatości. Mnie mam być potrzebniej-
szem i użyteczniejszem krytykikom, skoro po szczegó-
łach opowiem, co zasze w miejscowych okolicznościach.
Naprzód nie należy mieć aby Senatorowie
Pruscy po między Polskimi zasięli miejsca, w owym
tego zwyczajem nie zaprowadzono jeszcze, lubo przemi-
szczyć nie należy jako Zygmunt Król tentował przy ob-
cych okolicznościach, aby to nastąpiło, tak jak ~~na~~
i ziszczył jest Skopie. — Obecni trzymali się Swick
1) Autor konopackich chrzci po niemiecku, v. konopat. p. 11.

dawnych Kurykajów przywilejów stawali zwykłe je-
norady, osobno w mieszkaniu Bp^{ym} Warmii. Naprzód roz-
prawiano jako bez wiedzy i zgody Prus dokonano Elekcji
Łygmunta Augusta. Bp^{ym} Warmii opowiedział, że już w tym
względzie z Bp^{ym} Krakowskim ... mówił w Paskowię.
i co mu ten odpowiedział na to: a że już rzecz zapadła,
i niepod obnem było co bieżć kmi nieć, postanowiła Rada
przedstawić królowi uszczerbek ten w przywilejach
w osobnem piśmie, celem zabezpieczenia się co do
tego na przyszłość. Co też dokonano 18° Lutego. Bp^{ym}
Warmii mówił w języku Łacińskim, „Rady najmu-
niej się cięsta z Elekcji Łyg^o Aug^o tak ile im jest za-
razem przykładem. że je do tej elekcji nie wezwano. według
wyraźnego zastrzeżenia ich przywilejów, że zaś niektórzy
Panowie koronni upewnili ich, że to nie stało się dla
uszczerplenia przywilejów, na to Jkm. gotowa była
skoroby po niej tego zażądano udzielenia im na piśmie
owego zastrzeżenia, przeto Stany Pruskie poprzestając na
tem, obierają sobie w obec N. Pana i Senatorów, imie-
niem Mieszkańców Ziemi Pruskiej, Najjaśniejszego
Księcia i Pana Łygmunta tego Imienia, drugiego,
za H^o księcia Litewskiego, z króla Polskiego i wnanaj
tego Najjaśniejszego Pana za prawego i dziedzicznego
Pana Ziemi Pruskiej, któremu drugiego i szóstego
panowania Łyca.”

"Panowania Zygzy" król kazał odpowiedzieć Biskupowi Krakowskiemu, że JkM. bardzo Taskawie przyjmując iż oni syna jego za Jana obierają, Rady wszystkie pewnie być mogą, że nie zaproszą nie na Elekcyj, nie wynikło wcale z tego ważenia lecz ponieważ ona niespodzianie zaproporowaną została i dokonana. Należy JkM. gotowa jest wydać listy po pieczęci, że nie obce cności Prusaków nie ma im szkodzić bynajmniej ani też na przyszłość w skutkach nie ma być przeciw nim obracana. Na tem oświadczeniu Rady przystały, przywrócić namienia Król N. Pana, królowej, i nowo obranemu swoje uszanowanie, obiję zaś zwyciężyciel Zygzy pomysłowości kto żyty.

Do Koronacyi RPP Chetnicki kolegiów Szwedów uwiadomił, że Stany Polskie postanowity: "Lepiej żyć niż być" a mianowicie on Rzecz, a mianowicie król nie ma w takowym żadnego udziału" co i Stany król z tego potwierdzili. ^(1a) zarazem R. P. uznał potrzebnem ażeby się Prusacy z księciem Albertem we względy i nie Moneta porozumieli, ponieważ postanowit, aby tej

(1a) Z tego też powodu, że wszystko do r. 1548 r. kaszt. przypisuje się Zygmuntovi I. A. Właściwie panowanie Z. A. rozpoczyna się z dniem Zgonu Zygzy, lecz uważać należy, że Z. A. lata swego panowania z Elekcyj i Koronacyi liczył, jak to w dyplomatach wyrażnie stoi. - p. A.

⁹ tak dłużej wlokącej się sprawie, raz ostatecznie konie-
 potożyć.^(a)

Rady w tej mierze rozmaicie zastanawiały się, usiłując
 nagieć opór Elblązan i Gdańszczan, obie strony to
 sobie powtarzały co już kilkakrotnie na Sejmikach
 powiedziano. Rady Liemskie same bez powołania Księ-
 żki tak z Księciem jak z Królem konferowały o Sho-
 netach, co DDepⁿⁱ między Tusznie jako za coś niezwykłego
 pożyty wali. D. 3. Marca kazał król DDep^{ch} 3.2 p.w.^{ch}
 miast prędko siebie zawerować, i im w obec Księcia,
 Polskich i Pruskich Rái (jednakże Senatorowie Pruscy
 z Polakami pomieszkanymi nie byli, Ciw osobne mieli
 miejsce to osobny Lud przedstawiali, Książę się ziat
 przy boku króla). JKSMⁿⁱ kazał Biskupowi krakow-
 skiemu oswiadczyć: „Ponieważ Miasta królewskie,
 wola z ostatniej im danej na Sejmie Piotrkowskim
 odpowiedzi, dostatecznie znają, przeto mają one obecnie
 jakieby przeciw niej zanieść mogli zarzuty, przedstawić.
 Gdy im pozwolono usunąć się na bok, po krótkim
 porozumieniu się między sobą, upraszał Deputowany
 Elbląga imieniem innych, o odczytanie podanego przez
 kilka dni temu Królowi wykażu, w którym po szczególe
 zarzuty wymieniono. Pratał oswiadczyć: że bytoby to

^a ks. Albert z Łona, i bratem Wilhelmem margrabim, byli osobiście
 na Koronacji, z jechali 18 Lutego - p. A.

za długiem, oznajmia że Król przez ¹⁰ Miastom
 o tej chwili używanie przywileju bicia Monety przyx-
 naje ale z tym warunkiem, iżby one w kamien za
 to przyrzekły, że Postanowienia Niem, Skandat Kro-
 lewski tyxany się nowych monet obiegu bez kad-
 nej zwłoki posłuszenie wykonają. To xpowiadowato
 nowe zwłoki, Elblazanie przyrzekli się do
 tego xastosować skoro tylko u nich Skennica będzie
 Laurine. Deput^{ci} Gdaniacy chcieli się z tem do
 swoich Starszych odwołać, tem czasem pias^o xada-
 li terminu do 11 listop.^a, ażeby xastosować się do
 woli N. Pana Król zaś tylko dozwalał do dnia
 14 Trójcy. - (7 Marca) W tym dniu wydany nowy roz-
 kar Menniczny, przyjęty przez Rady Niemieckie wezwaw-
 sky księcia, bez udziału Miast. Niebawem Postanow-
 wienie to wydrukowane ogłoszono w Nięty kach Latin-
 skim i Niemieckim; mieści ono wszystko co tylko
 w tym względzie xesćciwo na Sejmikach uchwa-
 lone, przeto przyzwolita poznać treści onego:
 „Że Król za zgodą księcia i Stanów nowa, Monety
 wybijać karat, przez rozmaite Lauda Sejmikowe
 ogłosić naleci onego się każden trzymać ma-
 łat że względu na Stara, jak na nowa Monety.

przecież niektóre trudności w spełnieniu kampanii
na zawadzie stanęły, co dla króla i poddanych nie ma-
tych strat przyczyną było. Z tego powodu JKM. uwa-
żała się być zmuszoną, wole swoją, w powtórnym
Edykie ogłosić, ażeby tak miejscowi jak i obcy, prze-
bывający w kraju czy przeń przejeżdżający, z tym
mniejszym połowem „niewiadomości” mogli się stuma-
nyć: Zakazujemy wszystkim obce i fałszywe monety,
a mianowicie Szwidnickie pół grosze, trójgroszówki, i
nie dawno bite w Gdańsku szelagi; te tylko pieniądze
mają obieg prawny które są wybijanemi w królewskich
Mennicach w Krakowie i Toruniu, u księcia Alberta
i w trzech Wł.^{ch} Miastach, również grosze i szelagi
bite przed wyborem na Wł. Mistrza Fryderyka Sas-
kiego. Wszyscy i każdy, czy to Audiencjant czy kraj-
wice w używaniu Grzywny (Marki) trzymać się mają
dawnego Kuryazju, tak aby przeto w kupnie i sprze-
dazy, czynszach i innych kontraktach, na Markę
20 nowych i tyleż starych przed panowaniem Jego
Fryderyka wybijanych groszy, liczone. Taki grosz
musi być wart 3.⁴ szelagi albo 6 feników. Te zaś
grosze bite za panowania pomienionego Fryderyka
i obecnego księcia (jako Wł. Mistrza) nadto, wszystkie

Stare Pruskie feniki mają, tylko do dnia Św. Trójcy
t.j. do 12 Czerwca pozostać w obiegu; przeciw, z wa-
runkiem, ażeby przez ten czas 1. grosz, stał tylko za
16 nowych feników. Za tę cenę nie tylko pod ten
czas ale i potem można je, w Mennicy wymieniać
co równie... i feników dotychczas, tylko żeby w Mennicach
i Urzędach podług wagi na ten sposób przyjmowa-
no, żeby każdemu nowych tyle ile tamte zaważy,
odbięrał, lub onych wartości w groszach i w pro-
tagach. Oznajmiamy że owe grosze i feniki
tylko do Bożego Narodzenia b. r. w Mennicach
przyjmowaniu zostaną. Ci którzy przeciw obecne-
mu wykrocz, Postanowieniu popadną karze, utra-
ty zakazanych pieniędzy i towarów, nadto
100 ~~##~~ kontrybucyi, ci zaś którzyby z powodu
ubóstwa jej opłacić nie mogli, z osoby więz-
niem odpowiadają. Nakazano więc i urz. o
wszystkim wyższym i niższym urzędom, aże-
by rozkaz niniejszy po wszystkich publicznych
ogłosili miejscach, bezwzględnie onego wykona-
nia przestrzegali, a przestępujących, oznaczoną
ścisłą karą; w przeciwnym bowiem razie żwierz-
chności Niemieckiej ulegną karze 100 Węgier. Którym

podobnie i urzędy niższe z wydaleniem ze Słucku.
 Wybył zaś jakie Miasto poważyło się odmawiać
 posłuszeństwa Rozkazowi temu królewskiemu, niemając
 inne miasta braci z tegoż królestwa, lecz wytr-
 wać w posłuszeństwie, o wszystkiem król określił za
 raportowania niekwestionnego, wystąpił zaś na nie-
 taskę, królewską i stanowiącą ostrą karę szkaraniemi
 zostaną. Nakoniec rozkaz ten kazano w d. 8 Maj'a
 wszystkim ogłosić.

Koro tylko DDep.^m Gdaniścy rozkaz powyższy o-
 czytali, udali się do Bp. krakowskiego^(a) z uwagą niem
 że bez wiadomości Miast wydanych został, domagając
 się aby niektóre warunki w nim zmieniono. Biskup
 odrzekł iż, wszelkie już przedstawienia są na próżno,
 że im tylko doradzić może, aby bez dalszego oporu
 wykonali po prostu rozkaz, inaczey Miasto wystawi
 się na królewską nietaskę i niech się strzeże, bo
 książę Handel Gdański z Litwą przetrnie, a Polacy
 inne sobie miejsce na sprzedar swoich wyborów
 łowców. Zabięli DDep.^m Gdaniścy u innych Radziem
 wszędzie na próżno; wtedy dopiero dowiedzieli się
 jak ustawała w Kancellaryi króla przez Rady Niem
 zaproponowano, a potem przez księcia przyjęta, kwestata

(a) był on komenderzem w m. p. l.

Dworna dniami przelotem podyt Stany królowi
prośbę, o nadawanie wakujących godności Rod-
witym Prusakom, niedawno bowiem Starostwa
Tucholskie i Sztumskie otrzymali Rodowici Polacy
również żądali Rady aby Starostwo Malborg i inne
podobne Urzędy za udziałem Rad rozdawano.

Przy tej okoliczności wyraz Indigena objaśni-
no; oznaczai' on był winien, urodzonego i ma-
jącego dobra w Prusach, a po za granicami
Prowincyi, nie mogącego posiadać ani dóbr, ani
urzędów.

Z niwieś two rozmaitych przekupni podrozłaty
pierwsze potrzeby do życia, magnat przykryne
tego usunąć upraszano Króla o nakaz do woję-
wodów, kasztelanów, Starostów i innych właś-
wych Urzędników nie dopuszczania handlu i innym
ciężko cię mcom drobnego handlu po wsiach, a wra-
żie nieposłuszeństwa karano zaborem towaru,
wozów, koni. - Za miastem Toruniem podupadtem
z powodu kupieckiego odjęcia mu prawa Sędziowskiego
wniesiono gorzkie instancye, jakim sposobem do
pożłwignięcia się przysięć w pomoc można było
Elblążanie wystąpili z memorjatem ukazującym się
na ponoszone znaczne straty przez to, iż przy

Powiaty Mazowieckie, Prasnyski, Ciechanowski i Janowski towary swoje gdzie inozej nie do Elbląga wywożą, gdy przecie na moim królewskim rozkazu tylko je do Elbląga dostarczać powinny i tam tylko to kupować co by im dożywicia potrzebnem być mogło. Miasto przeto na straty zostaje wystawione. Najusilniej zatem uprasza, ażeby Mazury od żywczaju dotychczasowego wcale nie odstapowali. ^(a) Wok tego wymagali zupełnego ustąpienia dotychczasowych Akcyz. — Król na te skargi nic nie odpowiedział, ale Szlasy Pruskie z powodu braku czasu i innych ważnych zatrudnień na tak daleko odesłał, że one bez wskórania czego bądź, odjechały.

Razem Prusacy mieli sposobności, patrząc na obojętność w podejmowaniu ich Grawami nowo stanowiącym przekonać się, że zamierzono przywalić im ziem zupełnie zniweczyc. —

Postanowiono je tym sposobem zlać z królestwem, aby Rady w Senacie Polskim, krzesta i głos otrzymaty, Ziemi ^{zas} do równych podatków i powinności z Koroną, zobowiązać. W tym sposobie Dyplom Incorporationis pozostałby bezużytecznym.

(a) Wszystkie miasta Pruskie bezwzględnie i ustawicznie dążyły do Monopolu, nie na dobro wspólnej obojczyj tożyc, nie chęć, wyżytkowały Polskę, a za najusilniejszą usługę, ogromnych nagród kasowały.

papierem, liczne naręczenia ścisłego trzyma-
 nia się onego, próżnemi wyrazami; a naró-
 dzynkami, obyczajami, kształtem Rządu, przy-
 wilejami różnymi, byłby pomieszanym z narodem
 takim, którego wcale poddanym nie był, któ-
 rym stał w potęczeniu bez zniżenia prawa
 Praw osobnych i tylko jednego króla z nim
 wspólnego miał. Obecni w Krakowie z Niem-
 Pruskich dwór szli się o zamianach Pola-
 ków nim je jeszcze Sam N. Pan osiadał, prze-
 szło z góry między sobą, postanowili:
 „na każdy sposób nieodstępować od wy-
 kanych i potwierdzonych swobód; w razie za-
 gdyby im korona gwałtem jarkno na kartki
 wcisnąć chciała, aby nie chowano ról, za-
 pazucha, ale się wzięto do broni.”
 24 Maja wzywano Prusaków do Senatu. Ar. Bp.
 Gnieźniński zamierzył w obszerniej mowie
 udowodnić, że Prowincya nie słuszenie osobne
 Przywileja posiada, jako część Polski do
 równych powinności z innemi Województwa-
 mi jest zobowiązana. Przytaczam tutaj
 jego zasady, nie dla tego aby one moc, swoją
 na to zastęgiwały

134
na to zastugiwały, ale aby Krytelnik o ich prawos-
ci tem lepiej mógł sądzić i żeby im nie miało
potrzeby, kiedy będą ich wyttadać, ile razy
przedmiot ten wystąpi na plac.

Przezony Prymas Jan Łaski mniemał, że
łatwem jest udowodnić z dawnych Dziejów,
że Prusy, Pomorze i co z niemi aż do Litawy
graniczy należały do Polski, silniej tego dowodu,
nazwy rozmaitych Miast, wsi noszące z Pols-
kiego swego macierzystego Języka swe nazwiska
lubo obecnie miejsca te zamieszkuja Niemce, wy-
nik to dziatan' krzyżackich, którzy gwałtem
różnemi Czasami ziemię tę zajęli, Polskich miesz-
kańców z tamtąd wypędzili, a miejsca te opu-
szczone swemi Ziomkami osadzili, wtedy dopiero
Prusy i Pomorze odjętemi zostaty Państwu Pol-
skiemu, ale znówu przecież z koroną związa-
ne; skoro krzyżaków z Władztwa wypędzono.
To ostatnie jasne niezmiernie z Przywileju
Incorporationis, w którym następujące wyrazy
reunimus, reincorporamus et reintegramus
stoją. Z tego wynika że Polska i Prusy, jed-
no cięto, obu mieszkańce są, poddanemi

jednego Pana, jeden lud, jedno Braterstwo,
 Stanowia. Z tego więc powodu nie należy służyć
 nie w Godnościach, urzędach i Podatkach
 żadnej czynić różnicy, ale raczej *Ykshu* u-
 prosić aby Włokanse, Prelatury, Wojewódz-
 twa, Kasztelanie i inne urzęda w Polsce Pru-
 sakom naszym ukochanym Braciom, konfe-
 rowat, i aby Polacy również korzyści w Pru-
 sach używać mogli. Zapewnienie Kazi-
 mierza IV. że tylko Rodowitym będzie kon-
 ferował urzęda nie jest temu żądaniu wcale
 przeciwnem, bo ponieważ oboje jedno Pan-
 stwo, jednokowych Poddanych Stanowia, prze-
 te może być Prusak w Polsce jako *Indigena* i
 Polak jak gdyby w Prusach był urodzonym.
 I tak wie się z przytoczonego Przywileju Głównego
 że Pruscy Mieszkańcy są, zdolni posiadać urzę-
 da w Państwie i inne onego Przywileja, przeto
 wymaga naturalna słuszość, ażeby oni krowne
 ciężary w Podatkach, Wojnach i co tylko jest po-
 trzebnem ku Głównemu ubożeniu, i nosić rów-
 nież pomagali. Le się pominię ile to Polacy posu-
 cili życia i dostatków, aby Przewidyja, Tyranizm

Krzyżackiemu wydarli." Po czem Arzbp, Inne
niem całego Senatu króla upraszał o skłonienie
Prusaków ażeby się oni od publicznych podatków i
winnych obowiązków od Polaków nie odczekali. Nad-
to dodał Prymas we względzie Biskupa Kujawskiego.
„Dziwi mnie to iż ten Pratał posiadający w kie-
miach Pruskich liczne Dobra, nie ma w Pruskiej
Radzie Kręsta i głosu, słuszna by go król tam-
że pomieścić." — Bp. kujaw rzekt: „Poszedłem za
przykładem poprzedników moich, dla czego jaś
ci nie zasiadali między Radami Prus, nie wiem.
Gdyby to jaś było Wola, JKM. starałbym się tak
wola spełnić."

Rady Pruskie nie zbijały w ten czas Mowy Arcy
Biskupa, ale kłórowały sobie czas ku odpowie-
dzi na nią, co 26 s. m. nastąpiło. Uznaty za-
zbyteczne drugiej strony zasady osłabiać, lub praw-
dziwie pojąć Głównego Przywileju przeciw fałszywym
bronie Rozumowaniem, uważały to za niepotrzeb-
ne gadanie. Polskie zamiary od razu przeru-
no gdy Rady osiadały. „Dla tego nastętko
do Krakowa wezwano abysmy obecni na koro-
nacji Zygmunta Augusta byli, w sprawach całego

Ziemię obchodzących a ze Staroimi Przywilejami
 Sprzecznych, dxiatać lub ostatecznie stanowić
 niemamy od wyborców swoich odpowiednich pełno-
 mocnictw. Skoro się chce jakie nowatorstwo upro-
 wadzić, należy ono na Sejmik Kiem, w obec wy-
 kich Stanów przedstawić. Mimo chodem przy-
 pomniano. JKM. Zapewniania przez niego im da-
 wane, że Ziemiami według ich przepisów Rz-
 dzieć będzie o jakie z Jego Ojcem. przodkowie u-
 godzili się. Król przez Pr. Krakowskiego kazał
 odpowiedzieć. „Że musi to bardzo dxiłomem
 wydać, że tak jasne dowodzenia Arcybiskupa
 Gnieźnieńskiego i Rodania reszty Senatorów
 tak zle z początku przyjęto. To w powiedziano, było
 tym celem aby obecne Rady Pruskie po Praters-
 ku rzech tak przyjęty i aby o tem pozostałych w do-
 mu Praci uprzedzili. Lecz Skoro się wachają,
 chce JKM. we właściwym czasie przez swego
 Pośta na Sejmik przedmiot ten przedłożyć. Kazał
 List Zaręczeń przez Króla Zygmunta Dany co
 do ubekpieczenia Prawa Elektorskiego Prusakom, obia-
 ny na pierwszym Posłuchaniu, 28 Marca w Kró-
 lewskiej Kancelaryi wygotowano, od razu go Rady

nieprzyjęły, w pierw fresc' onego scisle roztexasne
 ty, a co byli w niem podchwytliwe albo ciemne, po
 prawity i objaśnity; wyrazowu w nim, dla czego
 Pruskie Stany do wyboru Sygm: Augusta powołane-
 ni nie zostaty, Dalej zapewnia, że ten wypadek za
 soba skutkiw szkodliwych nie pociągnie, lecz na del
 Senatrowie Polscy z obowiazanemi bytk maja,
 nim by przystapic' nieli do Elekcji, w pierw uprze-
 dra, o tem Pruskich, i dopuszcza im użytko-
 wania ich przywileju. Również przyrzekt król
 imieniem Syna, że gdy po Zgonie Ojca Iron obejmie
 obowiazanym będzie, tako przysięge Prusakom wy-
 konac' jako, jego Poprzednicy wglzdem nich wyko-
 nywali, nadto że Prusakow wszystkich i w sekcje
 kazdego przywileje zachowa, co ras' od Niem od-
 padto, dotoz w wszelkich ustowian' do im ich przywró-
 cenia, nie od nich nie oddzieli, lecz raczej ku roz-
 szerzeniu ich granic dązyt' będzie. Dopoki by ras'
 mtody król tego wszystkiego nie poprzysięgł, Stany
 Pruskie nie sa wtedy w obowiazku przysięgi stta-
 dac', ale dopiero Jemu, jako ukoronowanemu
 Królowi i Gwierszchniemu Panu nalezne okazać
 postuszenstwo, gdy przysięgł on, ztozy. (v. Diploma
 pomiędzy Privit. Municip. Terrarum Prussid.)^(a) To istny

Nie więcej Kady nie wyjeżdżali, chyba by to, że
król Gdańskiemu 2000 zł. z Mięsa, na wzmożenie
nie tam te brzości wsiły, darował. Prusacy jeszcze
przed wielką, łucą, pułotą z, krakowa do Dornu po wy
jeżdżali.

10 sierpnia Gdańskanie ostatecznie nabyli Scharffau
o Bpa Warmii, patrz już 2. z. dlaczego miasto
Dobra te nabyć chciało, jak posiadacz onych
skłonnym był być się takowych, a król oświadczył
nie dać na to pozwolenie. Altk sprzedaż do dnia
18 Listop. przewlokł się, dopiero teraz się kupna
wygotowanym został, Biskup uznaje jako dla
korzyści swego kościoła, on z dojrzałą radą, wiedzą
i przyzwoleniem Kapituły, nie umiły jak N. Pana
Rybacka, wieś Scharffau z należnościami do niej granu
cami, ze wszelakimi korzyściami, Miastu za 15,000
Małych Grzywien, licząc na Markę po 1^m Horn gulde
nie i 2^m groszy Polskich, sprzedaje, Summę tę
nabywcy w ten sposób gotowizną, zapłacił, że Biskup
7000 Mark otrzymał, a resztę Spadkobiercy Eberharda
terter'a, posiadającego te Dobra w osobie zastawu
choć tego czasu, to 22 sierpnia, z jechali się Lekego
wani Gdańscy, wraz z książkami do rozstrzygnięcia

Grogruf, nie Przywilej i to w chwili gdy zarządano mia
o Prusaków z łania, ię zupełnie z Polską. ależ właśnie taki

Spora w bliżnich nam morskich (Nehrungsk) istnieją-
cego. Spora tego szczegóły zamieszcim pod r. 1528, tam
wskazałem zasady kadai Gdańszczan, powarli je
obecnie na próżno, strony bowiem obie nągodziły
się się, rozjechały.

Polak Raci w Krakowie z powodował odłożenie Sej-
miku z 8 Maja na 29 wrześ^{nia} do Grudnia.

Posel Królewski Piotr Stuzewski ^{Kaf^{an}} Inowrocławski
oświadczył co następuje: (Stuzewski jako Polak
używał swej ojczystej mowy, Rady zaś według
owoczesnego zwyczaju dodały mu tłumacza, a ten
stereo tylko Posel punkt powiedział, takowy po nie-
mięcku powtórzyć musiał. To xawadzało Poslowi
Królewskiemu w toku mowy i dwadździu, a
przeto dozwolono mówić mu bez tłumacza, a
mowa potem xreagowała na piśmie po Łacinie
i podał ją.)

„Żbytekzem bytoby obżenie opowiadać, jak na
Sejmie krakowskim starano się z Polskiej strony
Pruskie Rady sprowadzić ażeby w powszechnych
sprawach x równały się z koroną, głównie mianem
xamiar wyjednai dostateczną pomoc w terażniejszych
okolicznościach, przeciw górnym obawy xamiarom

Cyrograf raz na xawrze przcinat takowe xlanie się, wszelakę
dalsze z Prusami xajśia x cyrografe tego wynikiły. Dalszy ciąg

Nieprzyjaciół Chryścijaństwa i ich stronnikom.
 Tam na Sejmie obecne Rady Pruskie uchyliły się od
 podobnego przyzwolenia, upraszając o zaproponowane
 przedmioty tego na Sejmiku Ziemi Pruskiej, bo w tak
 ważnym przedmiocie zezwolenie Stanów Pruskich
 jest koniecznem. Do życzenia tego J. K. M. przychyliła
 się, żądając obecnie dostatecznej dla Państwa po
 mocy czyli to w wojsku, czy w pieniądzu. Przy
 czem o nowym królu zapominac nie należy, aby
 mu użelić poiarunek z summ pułkowych, jak
 to zwykli czynić wówni Korony pułdani. Zarazem
 Polskie Stany pragną mieć otwartą drogę do otrzy
 mywania Górnosi Pruskiej tak jak sami miesz
 kance Prowincyi zamkniętej drogi nie mają do tako
 wych w całym Państwie, żądanie to w Krakowie
 również do Sejmiku Prowincjonalnego oddłożone
 zostało, z tego więc powodu orzekuje Król, za
 czem się oświadcza, Ziemi i Miasta. Ock. tego
 rozkazuje Król, wydania odpowiednich Przepisów
 w jakim sposobie co rocznie każde Województwo
 Musztry przez Wojewodę swoim, do których Kasztelan
 Chetmiński dołączonym został, odbywać należy: roz
 czyny Kasztelan mieć na sięstę Inspekcya, jak
 tych Dziejów najlepiej o tem przeświadczy. Król popiełnit błąd nie do prze
 bawienia a bytli już trzeci. Dwa pierwsze były 1. Uklady 1515 i 2. Maxem

129.
poddani koni, broń, i potrzebami innemi wojen-
nymi są, zapatrzeni; z czego winien zdać Jksh.²
Ścisły rachunek. Mieszkańce zaś muszą w takim
uzbrojeniu, liczbę koni i siłę w tedy stawiać się, jak
są do tego z obowiązanemi według możności mają-
kowej, ci którzy by temu byli nieposłusznymi, ulegną
karze. Ponieważ również potrzeba iżby Łamki
zapasami żywności jako też innemi potrzebami wo-
jennemi zapatrzonemi były, przeto Jksh.¹ miał
wat do zbadania stanu Łamków Województwa Pomor.²,
Kasztelana Chetmińskiego i Podkom.² Pomorskiego,
mają oni waty i mury z lustrować i to co w ma-
gazynach i innych potrzebach z najdu, Rejestr
spisać, i takowy z raportem do Dworu przysłać.
Nakoniec obowiązkiem Rad jest, pieniądze które
w Gdańsku, z powrotem do tego bieżących Pro-
bierzy, porównać z Polskimi wybijanymi z rozkazu
króla w Toruniu, czy są, jakże w stopie i obję-
tości. — Pojet dostał dwa jeszcze przedmioty. 1.
Ponieważ wiadomem królowi jest, co do nowej monety,
gdy na towary żadnej taksy nie ma, a w tem przesta-
ła dowolność, przez co ludu państwa uciążony, wypła-
ca przeto Stany o zarządzenie temu temu, a że Pruskie
o Czołhy i wezry. co potoczyło podskauwe przemocy w Europie Habs-
burgom. 2.º Dozwolenie Albertowi zrzucenia Habitu i nadanie mu Prus. 10

z Polskimi Stanami są jaśniejszej wartości, niech
by to więc będąc w użyciu w Polsce były normą
dla Prus.
2° Duchowieństwo Polskie dalo prawo drugie mu.
On bowiem ze świeżo zastanę do Piotrkowa Synodu,
zamiast przez pewnych Delegowanych do JKM, skar-
gę, że Szlachta i mieszkańcy inni wojew. Pomor-
skiego nie wypłacają R^{pu} Kujaw należnych Zie-
sięcin, pomimo że przez 4. me. laty król uprzednio
wypłacać je nakazał. JKM obrazit się o nie wyko-
nanie Swojego Dekretu, zażądał wiedzieć o sprawie
prowodu, winnych skazał na kary, wykonanie
go powierzył wojew. Pomorskiemu, który Zie-
sięcin nie opłacił mianem on zmusić do ich ui-
szczenia, usuwając przeto skargi tak Biskupa
Kujaw, jak i duchowieństwa w tem interesowanego.
Także sobie wyobraził jako nieprzyjemności Stanom
były te zarządzenia. Którzy byli obecni na Sejmie
krakowskim obawiali się aby im nie przypisano
pówołania pówolnych zachcianek Królowi, lub mi-
niechcieli że w rzeczy dzieje. Z tego powodu posta-
nowili z dać sprawę ze swego postępowania
postem i Deputowanym Ministerk. Naprzemi-
nie dano przewagę Lutheranizmowi, wczepito w ród w ciato Polski i stał się
podstawą, polegi Hohenzollerów. Nadto jeszcze okazało wielką winę

List zarządcy króla, odczytano co do Elchaj.
 (cały) mianu Nowe przez Ar. Bp. Gnieźnień'skiego
 mając na celu zupełne zjednoczenie Prus z Polską.
 Odpowiedź na nie, i z jaką pieczołowitością to nie-
 prawe Nowatorstwo, odepchnięto. Szlachta i miast-
 kowka oświadczyli zawołanie z tą sędzią, podzi-
 kowali za tożne Starania i przezorność, przy-
 rzekły wszelakie możliwe wywłaszczenie się, za-
 żądali dwóch kopii królewskiego Listu, przy czem
 miasteczka upraszały o osobną dla siebie kopję,
 odpowiedzi na żądania Prymasa. - Oboje otrzymali,
 pod warunkiem ażeby Szlachta zachowała swoje
 w Skrzyniach Kiemstwa, a miasteczka swoje w Archi-
 wum w Malborku. Odpowiedź Postowi królewskiemu
 następująca: „Zamierzano naprzód z jaką wiernością,
 poświęceniem, dobrą wolą, zawsze gotowami się nieść mi-
 szli ~~z pomocą~~ w pomoc królowi, o ile bytko razy tej
 o nich żądano, z tego powodu niespożyciem się
 ażeby Stany Polskie żądać o nich mogły z obwi-
 ązania się ku obronie Państwa. Ponieważ zaś
 przez to teraz jawnie Przywilejom Kiemskim sprze-
 ciwiał się, przeto Deputowani Szlachty i Miaste-
 czek z powodu braku upoważnień, nie chcieli nato-

po 1537 r. gdy zobowiązał się płacić pisyja Talarum w uido-
 kach zgubnych dla Polaków.

przychwili, ci wolujac się do Szwedów Bracia i Skan-
dynawcy, przyrzekaja jako na przyszłym. Sejmiku
8 Maja, tak się oswiadcza jak według ich zdania
dla JKH przyzwitem i z korzyścią będzie. Rów-
nież do tego czasu odtężono oba Artykuły, co do
Młodego Króla obdarowania i Dobrości Potakom
posiadania godności Pruskich. Nadto we wzglę-
dzie popisów Wojakowych, lustracyi Kamion wy-
petnia ściśle to ci, którym JKH-takowe naka-
zat. Nie mniej Rady zwracaja bacznosci na
pieniądze Elbląskie i Grańskie, aby one z temi
które JKH-kazat wybijać w Polsce i w Toruniu
we warłości równaty się. Nadto dotoż staran' aby
człowiek prospolity nie był przy nowej moncie na ka-
ne szkoly wystawionym. Co zaś do Biskupich i Kie-
cin oswiadczone iż jest nadzieja że równie wyprokom
Króla jak i Zgławaniem Biskupa kujaw zadasy się
stanie. — Subo się zcawatu jakoby krakowski Menniczn
Skandal uszetakie w tym przedmiocie kwestyje za-
łatwit, jénakże tyle iż do rozuriazania dla Stanów
pozostate, że ta tak dlużo wtłacza się sprawa
jeszcze przez niejaki czas dalej prowadzona być mu-
siata. Książe podjezywał że jeszcze w tem bez sporn

się nie obyjdzie, pisat przeto "a 27 wrzes." - do ~~szp. armii~~ armii, że w takim razie byłby gotów przepłacić Delegowanych na Sejmik. Ponieważ zaś na to otwarty był czas potrzebny, jeżeli Stany zabawić zamierzaly, przeto Księciu odpowiedziano, jako nie miano zamiaru na obecnym Sejmiku ostatecznie w tej mierze zadecydować, lecz odkładając do czasu dalszego porozumienie się z Delegowanymi Księcia. Termin po zakonczonym Sejmiku oznajmić miano.

Na osobnem 3^{im} Wł^{ost.} Sejmie posiedzeniu, żalili się Deputowani Litawscy że gdy nowa moneta o kwarty fenik poprawiona została, ona rzeczą a mianowicie do codziennego spożyczenia dotąd jeszcze nie przysta, owzem uważają, że wszędku o 1.^{ym} fenik podrożato.

nad cenę przed poprawą monety istniejącą: Taki widzieli jak obieg pieniądzy różny jest w rozmaitych miejscach, a wielka marka nie wszędku używana.

Których species widzą się każdy wiać, to dotąd nie pewna jest jaka onej wartość ziemie i miasta naważa.

Ten przedmiot kilka razy wnoszono do Rad, to tylko postanowiono, że co do powyższego pewna Delegacyja ma się z Księciem zjechać do Elbląga na Symona i Jakuba. reszta, pewne urządzenia ziemskie wydano, j. b.

zakazano buntować się przeciw Słaj-
brom, aby nikt nikogo o jakie bądź nieporozumie-
nie do obcego Miasta nieporywał, ale sprawy pu-
legac' mają, kwiśszchność każdego Miasteczka,
cały z niosty Skany obchód Trózniańskiego Pom-
działku^(a). Konwisarzom wydano przepisy krox
kazem cechowania dokładnego cynowych odlewów:
t.j. pierwszą litere Haxwiska Miasta, obok, kas'
ceche, majstra Ktören wyrobił naurynie. Mieczu-
no dłużej cierpieć według przepisów z. r. 1528, po-
kapienie kupujących i włościanów kramarzy, ani-
żydom dawać glejtu skoro się oni drobnyh han-
tem i szacherka, się trudnią: -

Na dzień Skymona i Judy przybyli do Elbląga
Wojda Malbor^{ski}, Kaszt.^{ski} Gdaniński, Kanonik, Mikstaj
kopernik i Alek^{ski} Sculteti jako pełnomocnicy Br-
wami, tudzież Delegowani miast Elbląga i Gdan-
ska, Torunia nie się uymówili, z księżęcej
strony przybył Jerzy v. Kunheim Hauptman
z Tąpiowa, i Sekretarz Jerzy Rudolf z dwoma
Delegowanemi z Królewca. Zjazd ten był celem
naznaczenia wartości złota, Delegow^{scy} księżęcy prze-
kowali wprawdzie Laudam z 11 listop. r. 2, aby za zgodą,

(a) blauer Montag. p. 15.

Miast $10\frac{1}{2}$, takse pewnie; nakazuje na zarobki robotnika za jego dzienną pracę, żądanie to usuniono, albowiem Rady trzymały się tego, na co ten rząd był przeznaczonym. -

Naprzód kapytano o zdanie Komisarza Niemieckiego Deysa, odrzekł iż nie ma nadaremno szukać się do porównania monet Pruskiej z Polską, że przeto Prowincya trzymać się musi co do złota warunków obowiązujących w Polsce. Złoty Węgierski liczy się w Polsce na groszy 44, przeto tu tejże samej wartości być musi. Delegowani księżcy odwołali się do swych Instrukcyi takich że samych jakie mieli na sejmiku 11 listop. gdy wczem przeciw tymże wystąpiono, w tedy dopiero mieli ze swem wyjechać zdaniami. Tym sposobem dopiero Rady królewskie istotne ich komiary odkryły, że im uchylił o Węgierskie i Reńskie jak o Horn Golden idzie! idzie te na Węgierskie według wartości nowej monety to zamiane są warte. Dla tego stosownem okazano do Probieży się odwołać, przybyli z Gdaniska i Elbląga, i jak następuje ocenili.

Sady Węgierskie określano na groszy 42, to trzyma Horn złoty (gulden) w złocie 11 groszy, 1 szeląg $5\frac{12}{80}$ fenin.

w dodatku srebra w ilości 1. grosz 1. srebra ⁴⁵ 80 fen,
razem groszy: 13^u

Gdy wie węgierski kłoty 1. $42\frac{1}{2}$ groszem, to Horn. Gola
wente w kłocie, $11\frac{a}{gr.}$, $2\frac{m}{szel.}$, $2\frac{32}{80}$ fen. a w dodatku free
grosz $1\frac{n}{szel.}$ $1\frac{24}{80}$ fen. razem $13\frac{u}{gr.}$ 2 fen. —

Gdy $\text{Ht. wcy 1.} = 43 \text{ gr.}^m$, to Horn $\text{Ht. 1.} = 11^u \text{ gr.}^m$, 2 $\text{Seg. 1.} = \frac{22}{80} \text{ fen.}^m$ i w
 azu srebro 1 gr. 1 $\text{set. i} = \frac{22}{80} \text{ fen.}$ raxem = 13 gr. 4 fen.^m

God. Kt. Weg. 1. = $43\frac{1}{2}$ gr. siem, to Horn Got. w Dwie brzyma 12 gr. $\frac{1}{2}$ siem. i aliaz w Drebie 1 gr. 1. sz. $\frac{28}{50}$ siem, razem 13 gr. 1. siem.

Gry Rt. Wey l = 44 gr^m, he Horn gold waste w wellwashed 13gr, 1m
 J- J- 1 = 44 1/2 gr. s. s. s. s. s. s. 13gr 2 1/2 -
 J. s. 1 = 45 gr. J- J- J- J- J- 13gr 2 1/2,

Lubo wprawdzie przeciw siłowości rachuby ci dr Horn godziw
 nie było nie do zarzucenia, jednak Delegowani książęcy, od utra-
 mującej się w ich liczeniu wartości Horn godów odstąpić nie
 chcieli, i też większość Rad królewskich uznawała stosow-
 nem zamiar nie w na dal odstąpić, tak że bez ostatniej
 decyzji, rozjechano się.

Przekorności z powodu trwających w Siedmiu krajach już trwających, lub na nowo zapalających niespokojności, spowodowała dowołania Sejmu na 30 Listopada do Piotrkowa. Wojna w Węgrych nie przysgasta jeszcze raczej zacharyta o granice Polskie, gdy jeden z Generaliów Ferdynanda dopuścić się w Ziemi Spiskiej kraków nie przyjaźniskich. Niektórzy listy królowi korony dowiedzieli królowi pomścić gwałt orężem, lecz głosił owarat dogodzi nieprzem

pośrednictwem swym, spory pomiędzy oboma królami
węgier jeżeli nie zupełnie umorzyć, to przynajmniej na
czas niejaki przerwać, jeżeli ku ich przedstąpieniu czem
bardziej przychylić się. Obecnie Postawie Polacy król Jana
i jego przeciwnika Ferdynanda do pokoju namawiali,
w istocie też król J^{cy} Marcina przystali na ustądy,
a po kilku tygodniach skutkiem wysiłowań Polskich
Potnomocników, zawarli na rok jeden zawieszenie
broni. (v. Neugebauer'a, Hist. Rev. Polon. L VIII p. 526)
Nim rzeczy tak dalece postąpiły Sejm zwolano,
w celu gdyby starania bezskutecznemi były, pomysł-
lec o dostatecznem zabezpieczeniu Polskiego Państwa.
Większe obawy względem Tatarów nastąpiły, bo już od
kilku lat starych traktatów nieodnowiono, zamie-
lający odstąpić im zwykłych podarunków. ¹⁾Przechrz-
nając ludu tego, niewyjątkowo tak długo pokoj zach-
owywać, póki napadami dokonanych rabunków, to w
zachować nie może.

Niemcom też nie było co ufać. Cesarz Karol na Sejmie
w Augsburgu przedstawił Stanom, jak to Margrabia
Albert był w. Mistrzem, porzucił przed kilku laty habity,
a z ziemiami Prus poddał się jako Leownik Polsce.
Po takim przedstawieniu obecni uchwalili, ażeby Mistrz

a) Tak zwanych podarunków jeszcze wtedy nie potierali Tatarzy
nastąpiło to roznie, co wi dok. arch. Zygmuntka 1° 17. 15

króla do zwołania Sejmu nadzwyczajnego do Malborka
na 23. Listopada. Między tu Rady rozważył jak się gro-
żącemu niebezpieczeństwu oprzeć, nadto zalecono im
zjechać na Sejm następujący. Poset królewski mia-
nowany Jerzy Jargowski Podkom. Chetmiński nie przybył,
złożonym będąc chorobą, nadstąpił tylko pisane ins-
trukcyje Woj. z Malborskiemu, a ten je Radom złożył.
Te pomiankowaty je dla tego im król głównie udzielił
wiadomości o groźbie koronie niebezpieczeństwa, aże-
by tem łatwiej otrzymał zgodę na podatki.

Zp. Warmii przedmiot ten wniósł jako następuje:
„nie można odmówić JKM: podatków a to wed-
ług możliwości ziem, lecz i by takowe nie za powin-
ność lecz jako dobrowolny podarunek były uważa-
nemi, przez co by więcej króla zobowiązano ażeby
Prowincyi na przypadek najazdu Niemczyjańskiego
z pomocą, pospieszył.” Inni odpowiedzieli, że na teraz
niemożę być podatek żaden zaprowadzonym, bo ani
ze Szlachty ani z miasteczek nikogo na Sejmik nie
zaproszono, a ich obecność i zgoda konieczna, gdy
się ma Połatek na ziemie nakładać.

Wyjazd na Sejm do Piotrkowa, na ten raz odłożono,
do czego Kasztelan Elbląga Ludwik Morkeniski

wiele się przychylił; dowodził w zapalczywej mowie, jak się przodkowie od Sejmów Polskich powoła-
 gali i wszelką niweczyli sposobność w cielenia
 do Rad Polskich, a dziś wiadomem jest jako nie-
 którzy z Prusaków że wszelką ubiegają się staran-
 nością, o takowe połączenie się, a gdyby to o nich
 zależało, radziłyby byli włożyć na siebie jarzmo
 Polskie, że są pewne osoby nader pragnące należeć
 do Sejmu Polskiego jakoby Posłowie o ziem wyprawie
 lew. na teraz tylko na samej ochwiei przystać
 muszą, bo na żadne pórutki nie przystawimy." -
 ciakie wystąpienie z powoławate następujących
 powiódł na propozycje królewskie: "Kady naj-
 niższej dziękują za uwiadomienie o niebezpieczeń-
 stwach grożących tak królestwu Polskiemu jak
 Ziemiom Pruskim, Dalej przedstawiają, że co do
 Tatarów, nie mogą ze zdaniem swoim wystąpić,
 albowiem o stanie tego Narodu, naturze, granicach
 i innych onego okolicznościach, nie a nie nie
 wiedzą. Senatorowie Koronni, nie równie lepiej ten
 przedmiot znają, wnosimy za tem że J. K. M. naj-
 dzie za przykładem swoich blajaszniejszych Pomoc-
 ników, i bez pomocy Prus dość bliżej potrzebny

Stanać przeciw spodziewanym napadom.
 Ze zaś Cesarz Mistrza krzyżackiego Lennościan,
 Prus obdarzył, dano nam to wiele do myślenia.
 A wojna węgierska co raz więcej rozszerzająca się
 w nie małe wprawita kłopoty: ale w takich razach
 głównie trzeba do Boga uciekać się i jego pomocy
 wzywać; ^(a) jednakże co do pierwszego należało by się
 z nieśmi z Hrabstwem Mst uwiadomić, iż o układzie
 zawartym z Działem jego Młodszym, na mocy
 którego urojone pretensye Cesarstwa Rzymskiego do
 Prus zupełnie wstrzymano zostały, przeto Nakon
 w swoich niesprawiedliwych żądaniach nie może
 przez Cesarza być popieranym. Skoro by zaś
 takie przedstawienie próżnem było i pomysłu
 Ziemi należałoby Odrzem bronić, oświadczając Pa-
 dy, że za przykładem Próbów swoich, za J^hst^h
 żyć i mieć nie obojętne, bądź walczyć, szczególnie gdy
 się przekonają, że Król również tak postąpi, jak
 jego Ojciec Król Kazimierz przeciw krzyżakom postę-
 pował. ^(b) Tym czasem zajmujemy się przygotowa-
 niem ażeby tak Kamiki Królewskie, jako też miast-
 kańce Ziemi, tudzież Miasta Ww^{ie}; Miasteczka

a) Sam Bóg ponowy nie daje niedoświadczone, bo jej się nie wari.

b) To jest, Szwab i Litani tych mało letnich i gnuśnych, p. 11.
 że będą wydobędzie: a o ich, żyć i mieć nie - to pusta deklaracja.

zaopatrzonemi zostali w broń i potrzeby wojenne, iżby nieprzyjaciół w razie niespodziewanego napadu materialny opór znalazli." Nieprzyjaciół na Sejm namawiający, tam Rady umiłowinili. „Ze one jeszcze ze swej ostatniej podróży do Krakowa nie dosiły do przeczty, a iż zasoby nie dopuszczają im na teraz na nowo żadnym sposobem puszczać się podróż. W b. r. sprowadzono się, że spór toczy się o Jurdykę w Skanii między miastami Pruskiemi a Lubeką, załatwionym w dobry sposób zupełnie została (patrz pod R. 1527.). Zwrotany Książę Hanzy i Lubeki na Wniebo wstąpienie Pańskie, dawali się być do dobra, po tenim sposobności, z tego powodu Gdańskiem polegającym ożmieniem innych Miast Hanzy Pruskich, nalecono: aby ułatwiali rzecz tę ostatecznie załatwić. Obu stronom należało na zgodzie, bo Król Dani mógł również tę tatwę na swą korzyść obrócić i w sporze będąc, Jurdykę zabrać, skoro Rady Królewskie już powatpiewały, czy do niej tak. Gdańszczanie jak do bezczynie jakie prawo mają. Gdy jednak żadna strona, na z żądań swoich odstąpić nie chciała, sprawa na poprzeknie stopił pozostała. Lubo dawniej apelowano do Sejmu Dani do Kopenhagi zwrotanego, w Lipcu, był tam Agent Gdański, obecny, nie jednakże o sprawie nie napomknął. Przy końcu Grudnia, Gdańszczanie wysłali Rajcę i Syndyka do Dworu

39
Dzińskiego, przebywającego w Leidy Goltorp, bo JKM okret
rasadowany na rachunek Króla Portugalskiego zabrzy-
mac' kazał; Delegowani do Goltorpu przybyli w stycz-
niu, wyjeżdżali, że Kr. Danię właściciela Statku zas-
pokoił, towary zwrócił przyrzekając pomoc do przes-
tania ich do Portugalii. -

1531.

Wystanie Delegowanych do Kr. Danię, z powołaniem ta-
jemnego nieprzyjaciela Gwarszkan, do uwiadomienia
Łygmunta, że Delegowani ci szczególne rozkazy
mieli udać się dalej do Cesarza zaręczając, iż pod
Danie Miasta do skutku doprowadzą, że już kilka
Określon natarowanych Zbroiem wyprawili do Holandji
jakoby dla nowego ich Pana w podarunku przestanych.
Było to puste bajki, przecieź sprzeczane, że Król
zalecił pewnym Radom Ziemi, mieć na postępowanie
Gwarszkan pilne oko, naisto zbadania jaki dalece
doniesienie to, prawdziwem było? Z tego powodu miało
potrzebnem uważać, przez osobną Delegacyję do JKM.
powzięte poręczenia zmiękczyć.

Zawazem zalecono ich wyjednać' ustąpienie natarzonych
w r. 1526, podatków dziesięciolnych, odstąpienie Miastu
Puckiego Powiatu na własność, skłanianie o poprawę tam nad-
wieluśskich

nie wiślaniskich między Smiemem a Nową wieś; wystawienia napotykanym przy królewskich rekrutach cichociągach wierności, na to prosba o wyznaczenie komisji do zatakwienia sporów granicznych pomiędzy Miastem a dobrami Rpa. kujawskiego.

Delegowani na początku lutego przybyli do Krakowa na podanie swego pisma; odpowiedziano im 18. m. „Majestacie uwiecznienie me wzgledzie odpuścienia Guinsha pod besto cesarza zlikwidujk. N.”; nie wierzyta jónak w nie, bógas stanowczo peion, wierności Miasta, jónakże, Przas. Kade Miejsha upomina, aby w natężnem była poszanowaniu dla Prawego i Kurałnego Perna, w sprawowaniu zaś wewnętrzne go zarządu tak się zachowała, aby mićala powodu przeciw sobie a tem mniej powodu do podejrzeń. Wypre. Wiślania polecono zbadać wujewie Małgorzkie mu i Karol ^{wi} Elblaga, z poleceniem stuzenia odpowiedniego raportu; o potrzebnych sam naprawach 10% letni Podatki dorowaniami być, nie mogąc, chociaż że korak, zabezpieczenie Ziemi wiele kosztów wymaga, chociaż też to Podatki k. podczas pobytu króla w Gdańsku, za radą i przyzwoleniem Polaków i Praskich Rad ustanowionemu zostały, a bez ich

przypisanego upoważnienia łukowe ustapieniami być nie
 mogła; gdyby zaś z. rozstał. Miasto średki wynolaxto,
 bez skłody królewskich dochodów i uciemnienia miast
 kan'ców, swoje publiczne dochody pomnożyć, Jksh.
 niesprzeciwiała by się temu; Na wykupno Starostwa
 . Późnego wprawdzie rozstraike. przywołane osoby, bar-
 dzo korzystne warunki składły, lecz Jksh. lat dłużej
 łukowe w rękach obecnych jego posiadaczy pozostawił,
 dopóki Sam nie będzie mógł Starostwa tego do Sibr
 łukich Stolewych należącego, wykupić. Ze się przy ob-
 gu nowych Monet objawiają trudności; Dziwi to króla,
 umiema iż Sami Gdańszczanie są temu winni, bo
 księża i inne Stany Prus Wschodnich Skarżą się jako-
 by Gdańszczanie co do rozporządzeń o Monetach,
 przeeknie postępowali z przepisami o Monetach, a
 osobliwie z dolegliwemi składowani poddanych księżcych,
 że idą, za swoim wódkę mi się; z tego powodu król saro-
 wo upomina Miasto, o ścisłe wykonywanie Postanowień,
 i o odpowiednie w tem postępowanie innym Miom miastom
 com." Delegowani dalej prosili króla o zarządzenie pis-
 mienne, że iż Księstwo Puckie, Starostwo Puckie, jeszcze
 na lat 20° pozostawionem zostanie; Król w pierwotnej
 odpowiedzi z d. 23 lut. nie w tym względzie nie oświ-
 adczył,

licz woli swego przez mianowanych Komisarzy
 Odnajmiec' przyrzekl, a ci zarazem spory graniczne
 z Bpem kujawskim rozstrzygnac' otrzymaja, rozkaz
 Byli temi Komisarzami. Jerzy Bażeniński⁽¹⁾ Woj.^{ca}
 Hulterski, Jerzy Konepacki Woj.^{ca} Pomorski, Leodzik
 Morskiński Kasz. Elblaga, i cihaay Anna Jók. Pomor.
 W Kwiecniu Książę Albert, idąc na rachunek Gdańsz-
 czan towary z Litwy, nie ostrzegłszy wpienowej, niepo-
 dzianym sposobem w królowcu przywarstkwiał, a
 następnie z powodach tego postępu, wystąpił
 umyślnym Bp. Warmii zawiadomił, że musi
 i obawianie partyja, która zakupili w Toruniu
 w zamian, o spławieniu jej do królowca, musieli
 jednaki z powodu nieprzewidzianych przeszkód
 fakowe w Gdańsku z Sypac', z kąd przez spławienie
 Spławu Zolna, wyprowadzić ładunku. Swego nie mogli,
 dalej, jakoby Gdańszczanie okazywali się niechętni
 na względem J. H. Sku, nie posiadając łowem. Zimnej
 sposobności kłóty z jej szkoda i pomieszeniem wy-
 paść nie mogła teraz nawet świeżo przeciw książcu
 wydane Cesarzkie rozkazy, w miastu tem wydrako-
 wane, sprzeciwiane i z sadościa, czytaniem były.
 (1) Autor przyzywa ich z namiętnością, pamięta że Niemcami
 nie byli. s. Baysen, z Konepot, z Mierlangen, z Zechmen. Stawa-
 o sprzecznosci z prawdą i zwanem wtasnem. p. 15.

Prawdziwy powód następujący, że wywozu zboża do Królewca niechciano żadnym dopuścić sposobem, żywym bowiem było ów najdawniejszych czasów, przy sposobie podrożeń, do królewskich a teraz książęcych Prus tylko tylko zboża pozbywać, ile sprzącającym roztropnie ów potrzeb i widoków używano, a tamci kupujący tylko tylko nabywać mogli ile na swoje konieckna, potrzeby żądać potrzebowali. Stadto przy tem kupnie zachodziło donosne przemysłowe, albowiem ci nabywcy nie na swoje już tylko wyżywienie kupowali, ale wyprawiali zboże morzem do innych krajów, stawali się zatem powodem, że zboże podnosiło się w cenie, że Mieszkańcy Prus Królewskich drożej zboże kupować musieli. Król dozwolił żądać od tamtych przy nabywaniu zboża koniecknej rekompensacji, iż nie kupują ziarna na handel do krajów obcych, lecz jedynie na z użycie w ich miastach własnych. Ponieważ zaś w tym roku zboża tak podrożały, że ludzie nawet podobnych cen, nie zapamiętali, przeto Przesw. Królowa Pruska, za zgodą Stanów Królewsko Pruskich i potwierdzeniem Mieszkaństwa, rozporządziła, że każdy zbożem handlujący dziesięć Łaszt musiał na potrzeby publiczne

złożyć, z tego to wynika, że od niektórych królów i królowian
ze zbioru do wyprowadzenia przez nich, wykonania
takie powyższego Postanowienia wymagano.
Bezwątpienia Józef M. uważała to za zaktowanie
Standlu, dowolnem też zatrzymaniem towarów
Jednostki, chociaż o razie rzecz. wynagrodzić. Tak
zaś to jest uspioło, niżej opowiem. —

W tymże czasie nadstano Miastu dwa Cesarzkie
pisma. Jedno zawierało miasto o powołaniu Niemca
Königstana Wyboru na Cesarza Króla Węgier i
Drugim zawierzaniem zostało, po zagrożeniu
Kary w razie niewykonania rozkazu, ażeby we
tym przepisów Cesarstwa miało w gotowości 335.
pęczoty do użycia przeciw nieprzyjacielowi i
nemu przez 6^{ty} miesiąc. Wówczas przeto, że Cesarz
nie dał przejść żadnej ekliksusii bez pozwolenia
ułożonych do Trój priteny. Jednostka odstali
Królowi otrzymane pisma z przedstawieniem, jakim
z tego szkodliwych skutków spodziewać się należy i
prosił o takie wystosowanie rzeczy u Cesarza, iżby
oni jako królewsko Polskiej podani do bierd Cesarstwa
w mieścić się obowiązani wcale nie byli, a tem
bardziej nie ulegali karze za niedostarczenie żądanych listów

Zajmę się teraz Sejnikiem zwykłym Malborskim ztożo-
 nym 8° Maja. Pised króla Fabian Cehma^(a) Starosta ze
 Starogrodu Brat Kaszt.^a Siedzińskiego Achacgo złożył
 propozycje w Języku Niemieckim: „jakim sposobem
 Jksh jako przeczorny Pan głów^{nie} (zwócił bairnoś) swoją
 nato, jakby wszystkich swoich Poddanych przeciw
 groźnym wszelakim wojennym niebezpieczeństwom
 ostonić mógł. Z tego powodu Starzy Pruskie apom-
 nić kazat, ażeby wczesnie bairzy, jakim^{by} sposobem
 Pruwinyja przeciw nieprzyjacielskiemu Napaśowi
 stawat się obronić. Wprawdzie już król przeń nie
 jakim czasem nakazat, ażeby mieszkańcy. za-
 patrzyli się w konie, bronie, przez wojewodów i
 Kasztelana Chetmińskiego ćwiczeni byli w mustrach,
 lecz się wie iż kłoli królewskiej wcale wzięany spo-
 sób nie odpowiedziano, skoro jedni na punkta zboru
 wcale nie przybyli, wielu zaś ani na tenki konie
 ani z odpowiednią bronią wystąpili jak to powinni-
 byli stosownie do swego mienia, użyć. z tego
 powodu Jksh: M^a na nowo kateca izby Rady pow-
 łornie dzień na mustry wyznaczyły, a tych do na-
 leżytej kary pociągły, którzyby albo wcale, albo
 w nie należytym rynszterku stawali się.

a) nazwisko Cema czy Cehma, jedno.

» Uwiadomiano Stany jako Sultan z potęgą i
wojskiem gotowy Shoi ku opanowaniu Państwa kato-
lickich, a Wojewoda Miłowski bez względu na zaprosze-
nia sędziów Przy mierze, prawdziwie namierzony wpaść
na Rus' Czerwoną, i Zająć Pokucie. Jako w tym potę-
mie dziatać, wymaga Król zdania Rad, ponieważ
zas' jest oczywistym, że Ziemia z własnych synów
nie jest w stanie takiej pomocy wystawić ile by do
jej obrony potrzeba było, zdaje się więc Książce
uważać podatki na zwerbowanie obcych żołnie-
rzy; lecz podatki muszą być tej natury, aby się
na wiele lat rozciągaly, i aby je każdy właściciel
swojej płacił możnością, bo że ciuwniej uchwalać Ak-
cyzy o Piwa nie równie mniej przynosi, jak obce
chłobności wymagają, bacząc też na to, że nie ma
w nich żadnego stosunku między Bogatym a ubo-
gim. Z przepływów tych przyszedł Król pozostawić
Piwogrze w Ziemiach, choć tylko aby w razie za-
chodzącej potrzeby móc rzek, były; z tem jedyną
warunkiem ażeby też nie z nich bez woli Kró-
la nie użyto. Wrazie zaś jakiegoś niebezpieczeństwa
na jakie Państwo mogłyby być wystawionem
Królowi ma być atwo faktem na niego zabezpieczenie
obrońcy.

bróci. Dalej król swe niezadowolenie wyraża, że
 batamudwa a do nowej Muraty i podwyższonej Mar-
 ki jeszcze się nie zakreśliły, i z nową kupcy w ob-
 gu ich, zysków własnych szukają, ze szkodliwych
 ludzi; przeto niechby Kasy z Delegowanemi Księcia
 użyły, w jaki sposób zawady takie usunąć na-
 leży, to nie słuszną dopuszczać w obęgu rozmaitego
 rodzaju Marków, i takież w czynszach a znowu o-
 wakiem w kupnie i sprzedaży używać. Król z Księciem
 również użyli się niewybijać na teraz Szlachty i
 Jemców, do czego się także wszystkie Mennice w hie-
 miach ściśle stosować. Ma, winne, w tym roku
 zapadli Postanowienie w Krakowie nakazujące
 wszystkie wyroby Rękodzielnicze przez biegłych takso-
 wać, iżby kupujący szalonych za nie cen nie płać.
 Niektórym z Kasi już w osobnych listach wskazano
 zaskrawać Lemki i Miasta, czego brak do zapasów
 wojennych przysposobieć i zaopatrzyć, oni nakazać
 i dopilnować mają. Nakoniec ponieważ na propozy-
 cje Poselskwa Królewskiego na S^{to} Michałski Sejmik
 nadstane, żadnej odpowiedzi niewypokutowano coż takową
 Stany do niniejszego obliżyły, winne są przeto teraz
 na takową się porozumieć. Z powodu tego wstrwania

Łączy natychmiast się wzięty do rozważania propo-
 zycji na sejmik zeszły połączonych, i o deklaratywnie z jedno-
 czenia się z Polską, oświadczyły, że w zgodzie, że takowe
 sprzeczają się z własnym swobodnym życiem, zaś młodo-
 ść króla dopiero wtedy obdarzą, pod warunkiem gdy
 do Prus przybędzie i przywileje. Liem potwierdzi.
 Co się zaś tyczy podatków żądanych przez króla
 w Świątym Poselstwie, powstały rozmaite zdania. Ra-
 da Słacheckiego Stanu oświadczyła, że nie można nie
 przyzwolić na Podatki, ale w tym sposobie upoważ-
 nym, iżby pozwolenie na takowe nie było skutkiem.
 Woli Królewskiej, lecz własnej ich wolnej woli. "Np-
 Miast Włk upraszały o krótką, skutki dla wspólnego
 się między sobą, porozumienia. Potem się naradziwszy,
 postanowili nie przystawać na żadne podatki, nim zaś
 to wyrażenie powieźli, domagały się o poprzednie zasię-
 ganie zdania Posłów Liem i pełnomoc. Miasteczko. Leze
 Bp. Warmii odrzekł: "Byłoby to nowatorstwem dopiero
 wtedy nam głosować, aż gdy niższe Stany się swymi a
 poważniejszymi wystąpią. Wszakże wiadomo że zawsze by-
 statym zwyciężają, naprzód Stanowcy. Brzmienie Rady zdaje
 wywodzi, potem dopiero używano Posłów i Miasteczka
 a to bym celem, iż gdyby nie podzielał zdania Rad, wtedy
 staraty się przyskakać ich uzasadnieniem przedstawieniami

(1) więc (Wł.)^{ie} Miasta oświadczyły, że nie myślą, na żadne
 podatki pozwolić.^(a) Heavy powód do sporów! Sztabskie Rady
 żądały nareszcie poznać powody, dla czego się to od nich
 odczaja? Uważam stosownem przywiesić je, albowiem dają
 nam wyobrażenie o owoczesnym stanie trzech najgłośniejszych
 Miast. — DDep.ⁿⁱ Torunia kazała, mówili jej, nastę-
 pnie: „Po odbyciu Sejmiku ostatniego, kwierszek noszą-
 ich zamierzyły JkM^{ie} w podatkowaniu być postusz-
 nemi, tym celem kazały zwołać Mieszczaństwo, temuż
 stem Korony i Ziemi przekończyli, potrzeba pokynienia
 wczesnego potrzebnych przygotowań do obrony. Leż-
 Mieszczaństwo odpowiedziało, że należy w pierw ocenić
 powody ogólnego utyskiwania, łatwo z nich Stany
 przekonają się, z jakich przyczyn Miasto nie jest wsta-
 nie nowych ponosić Podatków. Kmierny Monet wielkie
 wywołaty straty, czwartą bowiem fenik przez nie, zginęło.
 Niedosć na tem w niektórych miejscach podczas odbywa-
 jących się Tarmarków, gdzie Mieszkanie z Miast (Wł.)^{ie} ju-
 towary przywozą, ogłaszać każe Rząd, aby nowe szelagi
 po 8me nowych feników brano, których jednakiem tylko po
 6^{tych} feników pozbyć się można, oprócz tego musi przybyły
 pewna opłata zaxax zwana, po Polsku „Targowe” składać.

) Godna uwagi że miasta Pruskie przez całe Stule następane główny opór
 podatkowaniu Stanowały, i swem niegodziwem przykładem innych kazały.

P. wsiach przy każdym mostku, niekiedy z trzech dyłw
 obok siebie składających się, szlachcicowi miejscowemu tylko
 płać. Ryerstwo handluje nie tylko zbożem przez
 siebie wyprodukowanym, ale wszelkiego rodzaju to-
 warami, j. t. Siedkiami, sukrem, popiołami,
 Drzewem, korzeniami, ze szkoda, Miast i Miasteczek.
 Foruń jednakże więcej nad inne cierpi gdy mu
 skład odjął, a tym sposobem wisząca, ma nad
 sobą nędzę. Jeżeli te nadużycia usuniętemi ko-
 łana, a przede dawnie powróci zakwitnienie Mias-
 ta, wtedy świadczymy Mieszkanie, płać będą,
 dwa razy tyle podatków ile dotąd ich opłacali.
 Z tych powodów nieupoważniono DDep.^{ty} do roz-
 waniania na nowe Podatki, dodali nam, że ich
 Starszyzna użala się na Pozury przed Sądy Polskie
 i na Komisysje tamże wyjednywane, gdy prze-
 ciż Rada jest właścicielką tych ziem Sądem, pro-
 szą, zatem o zakamowanie pierwotnych nowatorstw.
 Ze strony Elbląga przywieziono królewską,
 Akcyzę, trwającą od tylu lat i jeszcze przez dwa
 roky mającą istnieć, przez w wielu Mieszkani-
 ach podupadło, że zamieścić musieli wazzenia
 Piva, Podwyższenie Monet również takie na

nich sprowadzito skutki jak na Torunian, podobnegoż
doznają zmniejszenia dyshów skoro się Skłachta
Standtem zajmują. nado ustawicznie Piwa dostarcza
Wioskom, a ile możliwości nie dopuszcza dowozu onego
z Miast; jeżeli Rady zebrane umieją, w tej mierze
jaki pośdaci środek zaradczy, wtedy będą gotowi
ile słusznego do Podatków przytoczyć się."

Dep.ⁿⁱ Gdańscy rzecz wyprawiali aż o czasów
ostatniej Wojny. że wtedy Miasto nie tylko wiele na
własną, obronę wydało, ale nado prywatnym Os-
bom znakomite Summy na potrzeby Ziemi zator-
skusowało, a lubo ku zaspokojeniu tych nakładów
Prowincya nie wcale jeszcze nieprzei się wzięta
przeiż demagaja się Wierzyteli o Zwiérzekności
Miejskiej o wyptate im należytosci. że poniesione
straty skutkiem zaprowadzenia nowej Monety
nie tak pręko dadzą się wynagrodzić. W r. 1526
zaprowadzona 10-letnia Akcyza gniecie wszystkich
Mieszkańców, nie licząc już ile to w tym roku
kosztowało utrzymanie Zotnierzey KSM.ⁿⁱ podczas
Jej w tym Mieście pobytu; dołaż nawet wielu
Mieszkańców zalega w Zurocie części nakładów z tego
powodu na nich przypadających. Naprawa

siedmiu wyzw w Nizinaach kosztowata przeto
 7000 Mark a przeciw Roboty ludwie przeproszone,
 do ukończenia onych potrzeba drugie tyle wy-
 7000. Mienalicy także pominać królewskich
 Raten. Gelder znawnie wyzerpujących publiczną
 kasse. Wszystko te wydatki obłożone, winny
 miasto do nowych podatków iwołowić, spo-
 dziewano się że go JHM. nowemu nie obciąży
 i że Rady Niem dalej na onych uchwalenie
 nastawac nie będą. Ale mniej przeto usiło-
 wat Ryp. Warmii nowemu perswazyjami przy-
 wiesć Miasta do zgody na Podatki; a gdy one
 stanęły przeciw temu uparć, oświadczył im
 Jmieniem innych Rad Niemskich, że potrzeba
 tego oświadczyć przed królem, albo w depeszy
 Postowi dać się mającej, albo też w osobnym
 uniewinnieć memoriale. —

Po takim ukończeniu na Podatkami rozprawy
 Postów i Miasteczka do Izby Rad wzywano.
 Pierwsz oznajmili że nie mogą się z drugim
 porozumieć z powodu rozmaitych trwają-
 cych kwestyi spornych między oboma Stronami
 (prócz tego Rycerstwo województwa Sierof i Chel.

Skarzyli się na inne delegiwości wynikłe z po-
wodu niektórych osób Rad, nadeło na Bpa Ku-
jawa. Wszystko to zamieszczo w podaniu na piśmie
Szlachty Chetmińska prosita, „o przywrócenie
Składu towarów z Polski prowańzonych w Toru-
niu, bo Miasto nie bez szkody wspólnej Ojczyz-
ny o czasie gdy mu ten przywilej bijato, zna-
komić podpadło, zdaje się także iż przez-
to, Swobodę Szlachty Województwa tego naru-
szono, zatem się że Rycerstwo P.^{te} Brodnia-
kiego na Sejmiki nie przybywa Wojewódzkie,
że Excepcja Wł.^{ch} Miast przeciw ustawom wy-
danym w Gdańsku, nie mieli sobie udzielonych,
że Polacy niekiedy samowolnie do Województwa
wpadają, i zbiegłych Chłepów i swoją cześć,
nie uwiadomiwszy poprzednio Sędzięgo Łubskiego
z tem oświadczać. -” Szlachta Pomorska wzięła
się na Officiata Bpa Kujaw, bo on im i Chłopom,
pod pozorem Dłusiecin jeszcze więcej wydrzeć
wstaje niżeli Dekret Królewski przyznał.
a gdy mużemano że przeciw takiemu nadużyciu
Wojewoda użieli opieki, i da pomoc, przekonali
się, że tenże Luźbowne Swawole, przemocy, popiera.

a jeżeli się kto wzbrania wymagane odiać, pewnym być może iż nań Officiat kłatwe rzuca a wojewoia uwięzi bez najmniejszej nawiści zwolnienia, do póki uwięziony & musu nie stanie się postusznym.^(a) Nie wspomniany że teraz ulegają takiemu nadużyciu i dębra Alłodyjalne, a te na mocy Zawartej & Biskupem utatradz, wolnemi są do podobnych Parimszerzyk. - Przek wojna, podupadli Chłopi, których Szlachci utrzymywali musi, i oni co do wymogów Duchownych najmniejszej ulgi nie dają. Również tych Chłopów bez wiedzy Szlachci dowolnie sobie Officiat nowemi opłatami obciąża, a gdy takowych Szlachci wzbraniają, wtedy ich do Komuni wykluczają. Nie mniej dają się w znak Dzierżawy Królewskiej, bo ci pod pozorem dokładnego wymierzania granic obcinają, wiciśniakowi rola jego i nieważna, był. Graniczą, z księstwem Pomorskim i osiadł w Powiecie Szlacheńskim Szlachta silnie uważają na okoto leżące Miasta obca, Moneta, bo onej poddani, w miastach tych

(a) Co w reszcie w następstwach utatwiała Reformacyja, która wiać w' nich propagandzie? U ewangelików nie ma sięć a w reszcie - p. 17.

Swoje produkty sprzedajac, dostaja za nie pieniaz,
dwa Marki, Stralsmickie, Szczecińskie, ze za
w Prusach nie ma, przeto na wielkie straty sa,
narazonemi. Bytu by tez stuszenie aby Chłopi
tak jak Szlachta postanowienia co do zastaw
stuzacych przestrzegali, bo stuzacy w naszych
wiekszych zastaw do nich nie uciekali, a szlachta
przeto braku rze niecierpiata, rowniez aby
Poddanych pod Sad Panski podciagnieto, i
aby ich nawet w miastach przed zastawianiem
niem, karaw z gory nie brano do wiezienia.
Kasztelan Rypinski w brew swobodom
nowe Cto w Powiecie Rypinskim na konie i woty
natozyt, nalezy stuszenie takowe usunac, a resz
ta, wnoszono potrzebne ujednolajnienie nowych
Mark, w obiegu, natozenia takze na towary.

Byly jeszcze niniej wazne przedmioty.

Rady przyrzekly przestac te zarzalenia krolowi,
na czym Postowie poprzestali oswiadczajac sie
z gotowoscia, ztozenia podatkow, nie aby do
nich z obowiazaniem byli, lecz z wolnej woli,
byle tylko Rady Sprawiedliwy rozklad i Pobor
rozporzadzily, przy czym szczegolniej baczye

niaty aby one nie za ciężko padły na miesz-
kańców, ani były przeciwne przywilejom ziem.
Co Bp. Warmii przyrzekł upominając ich
wzajemnie i wzywając do przedstawienia
myśli swoich co do żądań króla, na zeszły
Sejmik, J^{ko} Michalski przestanych.
Nim pozwolity na podatki Miasteczka, również
ze swemi wystąpiły dolegliwościami, o jakich
żniwane często a zawsze na próżno upraszały.
Teraz upominaty są o pismienny dowód, jako
powtórnie za niemi upomina się i że zte
jako najprędzej usunięciem zostanie; wystąpiły
zaś z żadaniami temi w nadziei że, w tedy
Rady z większą usilnością, w rzeczywistym
dokonaniu swoich zabiegów będą, przyrzeczeń
Pod tym warunkiem oświadczenie Posłów
we względzie Podatków potwierdżyły.
Odpowiedziano Pełnomocnikom Miasteczek
że w żądaniach swoich, według przemówie-
nia pomoci otrzymają, byle by swoje żada-
nia spisały i takowe Radom doręczyły.
Dopetrnity tego 13. Maja. - Naprzód ska-
gi Malborżan, tykły się niepewności

w jakim sposobie spadkowe summy należy wypłacać, czynsze i długi: dalej, zdrożności jakich się dopuszczają, krawcy tamieriani gotowe już suknie na Jarmarki przywożący ze sobą do kupców sukna i krawców miejscowych; na szkół w prowincyi z towarami bieżącymi, na Sprzedaw. Piwa i wystawianie w wsiach nowych Browarów; na spory Birzgrabi Łemkowego z Międzyrzeczanami; dotrzymanie przywrócenia Składu towarów w Toruniu.

2.º Czerowianie skarżyli się na wielką fabrykację Piwa w Sobkowie u Officiata Biskupiego; na licznych karczmach na ohot Miasta kamieńskiegich.

3.º Gniewianie, że Podkomorzy Malborski Michał Felistawski nakazał swoim Chłopom aby jemu tylko kłosa swe sprzedawali; lub Gdańszczanom, dalej, że Piwem nie tylko swoje ale i obie karczmy zaopatruje. - 4.º Starogród, wymienia nie tylko Officiatowe ale i inne w pobliżu stojące karczmy, ze szkoda, miasta warzące Piwo, nadto chciwymi zniesienia pewnej nadozonej opłaty od młewa przez Gdańszczan. 5.º Heib. urz. uiskaty również liczne Browary, w wsiach. Nadto rezerwe

Miasteczka upraszały aby zupełnie usunąć
jeszcze inne niedogodności, np. co do Monety, i
aby Toruniowi Składowo. kuro'wano. Miasteczka
Woj. wa Chetmińskiego również swoje spisy za-
dania, w treści umowy się z Toruniem, co do
Składu, aby tylko jednego rodzaju Marka była
w ziemiach, o usunięciu opłaty Targowego, o
zakaz bezprawnego Piwowarstwa, Skupu
zbroja po wsiach. Iu -

Uchwata Podatkowa uchwalona się tylko o Łgole
W.W.^{ch} Miast. Pz. Warmii tentował jeszcze raz
czy co od nich nieprzekryka, Jego Łaskawości
mniemata: „Ze to xte uchygni wrazenie na niższych
Stanach skoro się dowiedza, o niezgodzie Rad, za-
kiego przykrtadu nigdy nie było w upytynionych cza-
sach, raczej dxiato się że gdy Słaukta i Miastecz-
ka niechwały na podatki zgadzai' się, takowych
W.W.^{ch} Miasta perswazyjami suemi skłaniaty. Tru-
no jest króla o opowyci Miast W.^{ch} uwiadomii, i
Podatki też mato przyniosc, Skoro by się te miast-
ta od nich usuwaty, bo to od nich większa część
Podatków wptywa. Jeżeliby chiano przedmiot ów
odtożyć na przyszły Sejmik celem wysłuchania się dla

DDep.^{ch} o inne Instrukcje, to taloby się stać mogło
 że odwrotnie Postwie i Miasteczka zmienićby mogły
 swoje zdanie, z tego powodu konkludował Biskup,
 że Ww. Miasta powinny pójść na zgodę reszty Sta-
 nów. — Dowodzenia te reszta Rad poparta, bez
 przedstawienia wszystkich na nie się nie zdady,
 chyba by że Torunianie zrobili nadzieję, że wra-
 że skroby właściwie wiedziano z jakich źródeł te
 podatki wydobytemi być mają, gdyby obok tego
 Ładaniom Miasteczko stało się xadosy, wtedy
 może będą mogli swoich Mieszkan skłonić do
 pozwolenia na podatki, podobnież nowili Elblą-
 nie. Gdańscy zaś najzupełniej się opierali.

Co się tyce sposobu opodatkowania, ten nakło-
 niec na tem stanął, że każdy Pan czy to Du-
 chowny czy Świecki opłacić ma od każdej Marki:
 Czynszu po groszy 3.^{1a}, Chłopi po 2ª grosze ¹⁶, zaś
 Pan jak i Chłop od każdego Szebla xbrza 2 os-
 pu po 1. Szelagu. — Karczmarz przy drogach mają-
 cy Karczma i Szynekujący Piwo po 2ª Marki,
 któryen zaś ma Szynek i Piwo warzy po 1. Mane,
 któryen zaś piwa niewarzy od Czynszowego Marka
 po ty leż w Chłopi. — Młynarz dzierżawiony Młyn
 1) Niescajze Dp 4. p 20. 16) Lt 2, 20 dris ¹³
 p. 11.

od każdej Marki Okynszu po 2 grosze, zaś majory
Intyn wotasy po 1. marce. Wolny i Sotkys dyler
w Chtop, Mlynarke Stod dostarczający od każdej
go kota po 5 groszy. Miasteczka pozwoliły że
wszystkich swoich Dóbr nieruchomości i ruch-
omych pod przysięgę od każdej Marki złożyć po
3 feniki wyjęli jednak od tego ztote i srebrne
narkynia, stroje kobiece, klejnoty i wszelakiego
rodzaju sprzęty domowe -

Uchwalono złożyć te podatki na 11. Listop.^a, zeb-
ranie Pieniążke miały pozostać w kraju, ku ich
użyciu na potrzeby Kiemu, a Szlachta i mieszka-
nie najwyraźniej sobie warowali żeby ich nie uważ-
żono jako zobowiązanych do płacenia przyzwoli-
nych Podatków, gdyżby więc Miasta odmówiły
w nich udziału mienia, od tego warunku wpra-
dzie Postawie odstąpili, lecz Miasteczka bynajmniej
nim ostatecznie uchwała ta zapadła, zapro-
szono 12 Maja do Izby Rad Delegowanych księcia
Hansa v. der Gabelentz, Hauptmana z Gildenberg
Melchiora Postera Księżęcego Radcy, Jerzego
dolfa Sekretarza i 1. Burmistrza i 1. Rajcę z Kröllau
Zadali aby Marki po groszy 20 liczone, a zagranic
ne

Ztute species węgry nowej Monety wazone i w o-
 bieg puszczonemi zostaty. Na Gdańszczan podali
 szczególną Skargę, ponieważ Miejska Zwiernokroś
 gdy Poddani książęcy tamże kilka Łaszków Kłosa ku-
 puja, takowe zatrzymuje i dopiero wtedy je wywo-
 zie dozwala, aż gdy zobowiązują się przy sięg, lub
 dostateczną dadzą rekompens, że Kłosa tego nie wy-
 prowadzą na handel morski lecz iż takowe a sa-
 bie z użycia, co Jk. s. M. i Poddani jego na niek-
 nosną uważają nadużycie tak pod względem
 dawnych zwyczajów jako też układów obie Ziemi
 z obowiązujących, z tego też powodu książę wi-
 dział się być zmuszonym Gdańskie własności
 w Królewcu przy arestować, uprasza więc książę
 Rady Niemieckiej, ażeby Gdańszczanom do tego przy-
 wiedły, iżby wyrzekli się podobnych nadużyć
 a dawnych trzymali się zwyczajów. Ponie-
 waż nas co do przewozu i przywozu po-
 między mieszkanicami Ius książęcych a kró-
 lewskich powstały spory, zadali Ddel. m. Jk. s. M.
 usunięcia takowych oświadczenia. Karakem
 jako mają sobie Instrukcyję kaleconem poro-
 mieć się w tym względzie z Radami, i zakon-
 kludowali

Konkludowali w jaki sposób można pomnożyć
Ludność wsi i Miasteczek, Skargi Rzemieślni-
ków i Miasteczek, we względzie Hłodu i Piętowa-
stwa naspokoić, a Chtę pom co do siewu Lnu
pewna miare przepisai by wypadato -

Na pierwsze dwie propozycje, co do Wielkiej
Marki, i co do Probierstwa Pieniężny, po naradzie
Ciano D Del.^m następują, odpowiedz, „ że w Pro-
bach Królewskich w Wszystkie Stany są Skłonne
trzymać się poprzednio zapadłych Postanowień,
a lubo co w Marki trwa z Gdańskiem pewna
różnica, to przecież tamże i we wszystkich in-
nych miejscach tak dalece rzeczy doprowa-
dono iż w przyjmowaniu i wyptacaniu Czyn-
szów i dochodów, w zapłacie wszystkich Rze-
mieślników i Najemników Wielka Marka był
ko jest w użyciu. Co zaś do wprowadzenia
Złota z obcych Krajów i cieżte że Szlachta
Polska, stosunki jako też i Kierpie ciwem Polskim
są, powodem że niekiedy 15 groszy na jedną
Markę rachować się musi, gdy także Ciwłodzi-
ce swoje Złoto lub towary wartościę leżę warto-
ścieniają, któren to zwyczaj może z czasem ustano-

163 Złote Species niedadzą się odpowiednio obrotowi
iwać, ponieważ rozmaicie i z obcych krajów przyby-
wają, z tego powodu takowe kupcom do ich uży-
wania, to tylko zdaje się Stanem że byłoby stusz-
nem, ażeby Złoto w Handlu tak, tylko miało
wartość jak w mennicach krajowych w zmie-
nieniu otrzymuje. We względzie przecięgo punk-
tu odczytali Gdańszczanie odpowiedź na pismo,
udowadniając że ich Złotych nosić nie nie-
przedsięwzięty przeciw starym Zwyczajom, ale
księżę aresztowaniem własności istniejące U-
kłady naruszył. Stanowią one najwyraźniej:
„Nie mogą żadnej strony poddani ani onych
własność, w innych miejscach albo sądach alegii
przy aresztowaniu, albowiem Jurysdykcyja nad
nimi temu miejscu gdzie Staty pióty mają,
Stanowem się przynależą”. Jeżeli księżę uważał
się być obrażonym, byłoby stusznem, w pierw-
szej się do czynnych kroków przystąpiło że
Złotych nosić Gdańska, zniesić się, a ta swoje pos-
tempowanie tym sposobem była by usprawiedli-
wiona, że bez wątpienia ~~złoty~~ była by zaspokojona.
Albowiem od czasów dawnych zaprowadzony Zwyczaj

a przez Króla potwierdzone, każdemu jawny, przeciw któremu dotąd nikt nie protestował, istnieje i gdy na mocy onego Kłozu w mieście zsypane leży, nie może być takowe przez obcy port na Zamorski Handel wywożonem." Z tego powodu D. Deput. Gdaniścy upraszali Radę Miasta aby rzecza ta tak u J. M. i. wyposiředniczyli, iżby to, co od Czerwona w Statem jest wyuczaję nie w złym sobie sposobie wyobrażat, ale raczej aby zaarrestowan wartości właścicielom ich bez pretensyi wydać raczyt.

D. Deput. ks. Alberta oświadczeniem co do podwojnej Marki nie zupełnie się zadowolnili, żądali stałego rachunku na wielką Markę między krajowcami mieli także iż i obcy na taką Markę obciążać się powinni, bo ich obowiązkiem stosować się do Miejsowych ustaw. Gdy więc Handel z ludźmi w Gdańsku jest największym a skutkiem tego używanie tu malej Marki przeważa, do magali się, ażeby Miasto to, do ściśle go wykonywania z obowiązkiem z obowiązkiem było. Co we względzie ocenie wartości Kłota oświadczyli, nigdzie nie znajduje. Ale Arrest

na wartościach Gdańskich & powodował się na,
zwadę między DDelegⁿⁱ Księcia a DDeputⁿⁱ Gdań-
skimi, wzajemnie strony sobie karzucaty kryjące
swawole, a swych skwerszekności postępowanie
usprawiedliwić usiłowały; na czem ostatek się
masz w odpowiedzi danej DDelegⁿⁱ Księcia.

Rady raz jeszcze powtórzę: „Jedynie tylko wielkiej
Marki obieg jest prawnym, a gdy obcy kupiec ma ją
tylko ze sobą, ktokolwiek takowe na mata, Markę
obliczać, uznano stuszem, w obliczaniu takim, wielka
na przyszłość za zasadę postawić. Co do probier-
stwa złota, rzeczyć w obecnym stanie pozostać mu-
sza. DDeputⁿⁱ Gdańscy osobno przyrzekli że kups-
ców cudzoziemskich pozwoli do tego przyzwolą, iż
na dalsze według przepisów obowiązujących w Niemczech
co do Monet, jedynie na wielką, Markę rachunki
z niemi prowadzić się będą. Nakoniec z przyjem-
nością widzieli by Rady żeby JHMⁱ z pod aresztu
w Królewcu, Gdańskiemu łowcy uwolnić, albowiem
zobowiązują się oni, usprawiedliwić ze swego pos-
tępowania które na nich niechaj JHMⁱ ściągnęto,
we właściwym zaś miejscu przedmiot cały wyjaśnić.
Co do rozwinięcia i doprowadzenia do skutku, do

rozwiązania dalszych rządów w Instrukcyi Doko-
nowanych księcia zawartych i teraz podanych.
zamierzam odpowiedzieć Stanów królewsko Pruskich
„Co do przywozu i przewozu ma na dal tak pozost-
ać jak było od. wieków: Co do Chłopów żadnej zmian-
y wprowadzać nie można, Rządania obustronne gdy
zbiegają z miejsca pobytu, muszą pozostać tak jak
dotąd istniały, albowiem to w ostatnim traktacie pokoju
ju najwyraźniej zawarowano, przeciwnych temu
rozporządzeń księżę w swojej Ziemi czynić nie po-
winien, on też do tego nie tylko zbiegłych Chłopów
ale nadto ludzi wolnych i mieszczan z części kró-
lewskiej mieć sobie żąda zwróconych. (a)

(a) Wobec tej okoliczności wyobrażeń nie należy stosunków
owoczesnych rozstrzygać. Wiadomo że Statutu Wis-
lickiego nie w eksterech wypadkach Chłopi z dóbr szlache-
kich panów zezwianych wyprowadzić się mogli, pojedyn-
czo z Rodzimą lub z całą gromadą, co dowodzi że za
Kazimierza W. i przed nim Chłopi miejsce swoich sa-
mowolnie opuszczać nie mogli. Toś może więc ten spo-
sób dotował od bardzo dawnych czasów. Kodeks
ten do ostatka R. 1795 odwotany nie był.

Gdy przez potężnienie Litwy z Polska, o tej stronie
najszpetniej najazdy i grabieże wzajemnie ustaly,
i nastaly polubowne układy, odkryty się ziemie na

Mieszczanom po Miasteczkach nakazywai' Rolnictwa nie uznaje słowem; bo w takich miejscach, po między takimi Mieszczanami a Czynszownikami na Hubach osiadłymi, nie robi się żadnej różnicy, ojsz tym ludziom role ich, to po mraz, z głodu. Z pustymi Hubami, należy tak postępować, że jeżeli ich nikt po ogłoszonym wezwaniu nie zabuduje, wtedy podpa-
dają

wschód Polski rozległe, puste, a nader arodzajne, nadzreit czas bezpieczeństwa i popędu rozsiedlania się po całych owoczesnych niezamieszkałych obszarach.

Ami Polska, ami Litwa przebudowaniem nie były tak, iżby mogły rozsytać i rozszerzać Osady swoje po tamtych kłmniach, tak ludzie pojedynczy obu tych krajów rzucili się w owe okolicie z powodu osobistych i dogodnych dla siebie widoków. W warunkach takiego przenoszenia się i przesiedlania Statutem zawarowane zostały przezto naradzonemu.

Przez cały czas istnienia dawnego Polski ziemia jej dzielita się na trzy wewnętrzne części własności. Potem jej większą posiadało Duchowieństwo, z drugiej mniej więcej połowy $\frac{2}{3}$ posiadał Król i dobra narodowe, a ledwie a nawet mniej od $\frac{1}{3}$ części z owej drugiej połowy posiadali Dwie Dziel, czyli Szlachta (około 2200 mil w.) a pomiędzy nią wielu było Sotysów, Czynszowników, osad wolnych, t.j. nie należących w posiadaniu do Dzielca, - właściciela. Najbardziej interesowanym był w utrzymaniu Chłepów

podpadają, pod bezpośrednią władzę Magistratu, z zupeł-
ną mocą wystawienia stat tablic na sprzedaż.

Rzemieślnikom zabrania się Stody wyprawiać i Piwo
warzyć, nakoniec ponieważ nieogodności zasie wów
Lnicanych jedynie tylko dotyczy się części księżęcej i Pro-
kupiej Warmii, będzie Biskup wiedział, jak w tej mierze
osobno użyć się z księciem."

Nowy królewski Reskrypt Menniczny także wydany, spowa-
dował także narady Sejmiku król potwierdza Edykt

były więc Duchowieństwo, i ono wyjednato przepisy, iż
zbiegły Chtop mógł i powinien być być wydany. Zapew-
niałem Duchowieństwa (tego przewodnika dusz) poszli
Dziękuję, lecz wptyw ich o tyle był mniejszym o ile mniej
Dobry ziemskich posiadali - widzieliśmy że rozciągano się do
urządzenie i do Prus królewskich, Książę ścigał i roz-
nych swoich poddanych, nawet bezprawnie, do Dobrych
królów Polskich mniej na to zważano, bo pustki ziemie
Podola, Ukrainy i t.p. były nie prywatnych lecz królewskie
przez ludność z Dobry jego, czy z innych, z Polski lub
Litwy przesiedlano się i zaludniano Słupy lub pustkowia
przybywano tam samemu królowi na własność Ziemi, a kto
zbiega z korony lub Litwy tam odszedł, ustawa wydano
dla Duchowieństwa, adscripti gleba, czerzo była. kto uszedł,
uszedł - kiedyś opinia gniebienia Chtopów, niedorzeczna pa-
ta na szlachcie, początkiem z mianem w Chtopolu było

Krakowski w x z wybrany, nakazuje ażeby księżę
Monety na równi z królewskimi w Toruniu bitemi by-
ły przez każdego przyjmowane, że zaś feników i
szelągów jest już liczba dostateczna, przeto dalsze
ich bić nie powstrzymuje się, a za nie zaleca wybijać
trzy i sześć groszowe szlaki. Głównieżanom w osob-
nem piśmie do Rai jeino groszowych szlak wybijać za-
kazano. Z tego wynika między D. Dep. mi. Główniska i St-
boga i Stanami. Liem. Spór ustny, dowiedzieli
tamci jak wola królewska ich Swobodzić. Liem. Mo-
nety jest na wszelki wyraz szkodliwa, przez co
tyle uzyskano, że otrzymali przyrzeczenie usiłowań do
skutnienia JKM. ku lepszemu dla nich chęciom.

Dalej Ap. Warmii osiwiadczył. obecnym, jako M. Kujaw
przed kilku dniami don. pisał domagając się o moc i
miejsce zasiadania w Radach Liem, sądowięż zażądanie na-
tem, że posiada tu Biskupie Dobra. Uznano zbyterz-
nem odpowiadać na takie zażądanie Biskupa.

Podać treści odpowiedzi Stanów na Poselstwo królewskie.
Uznano jak zwykle z najumiętniejszym podziękowaniem.

Duchowni'stwa, trzymato je do końca, skłania tak
mają część Liem. Polskiej posiadata na własność, że
bez względu, że jeżeli bade naduży cia sama odpowiedział
na był nie może. wiadomo że między Duchownymi wielu było
mieszkań i chłopów. p. 11.

Za objawione, przez króla pieczę we względzie bezpie-
 czeństwa ziem, tym też celom Rady Dzien' Święta Pod-
 niesienia krzyża maksymy i miejsca, w którym to
 dniu Szlachta Chetminska w Rhedem^{1a)}, Malborska w Sztu-
 mie^{1b)}, a Pomorska w Starogrodzie mają stanąć w ko-
 nie i broń należyć zapatrzoną, a gdyby mający
 po temu możności Majątkowa, niestawili się w na-
 leżyłym Rynszunku, podpadają karze 10 Ktolych
 a nie mniej, dla tego na Sejmiku następującym zbroj-
 no jak należy stawiać się mają. Nieobecni zaś z nie-
 postuszeństwa nieopetniający swej powinności uleg-
 na, za takę umyślną, xtość konfiskację Dóbr. „
 Dalej Stany opowiedziały co uchwalono we wzglę-
 dzie Podatków, na jaki sposób i pod jakimi wa-
 runkami Szlachta i Miasteczka na nie pozwolity, i
 dla czego ww. Miasta nie chciały na takowe przys-
 tać. Co do wielkiej Marki to tu odpowiedziano co i
 z księciem kaszt., nadto Rady świadczący: „że nie-
 kamiedbaty wszelakich usilnych starań ku skłonieniu
 Gdaniska i Elbląga ażeby zawiesili wybijanie feników
 szelągów i groszy, lecz przeciw temu oba miasta
 tak ważne powody przytoczyły, że musiano im
 ustąpić: przeto upraszało JKM^{ie} o zmianę swych
 a) Radzyn^{1c)}, Postolinie.

rozkażów, i rzeczone gatunki Monet drewolit dalej tam wybijac'. Towarom na sprzedaż także narzucić obecny czas niedopuszczać, lubo Miasta zobowiązaty się do tożyc' sterani, ażeby prospolity cztwiek na chciwstwa nie był narażonym.

Nadto Rady zatrzęsając Królowi spis rozkazów na uciski Szlachty, Miast i Miasteczek, upominaty się o usunięcie tych cierpień i narzekających, Nakoniec upraszaty Rady N. Pana o potwierdzenie Laudum obecnego Sejmiku upraszczające Postępowanie Sądowe w Processach i ^{w składaniu} kosztów 10° Rtlów ~~zobowiązanych~~ przez tych którzy od Sejmiku.

Apelują: (Appellations-Gelder) do N. Pana. --

Z powyższego wiemy że Stany nie na wszystko co im w R. z. na Sejmik z 29 września JKM. przetożyła, odpowiedziały: że zaś N. Pan swemu Postowi nakazał zarządzać Stanowczego Stanów oswiadczenia na Sejmiku obecnym, z tego powodu wezwaty Rady Szlache i Miasteczka do wypowiedzenia swojego zdania we względzie odpowiedzi na resztę rożne, Rozdania JKM.

Na powszechną więc zgodę, oświadczone na piśmie: „ że ważność przedmiotu obchodzącego

wolność całej Ziemi Pruskiej sprawida, że bez sta-
now wszystkich zgody, wcześniej odpowiedzieć
nie można było. dopiero rzech obecnie da się zata-
wić, a mianowicie do pierwszego punktu, że
ZKM Radom Ziemiąskim przystata projekta Senatorów
Polskich ażeby Prusaków do wspólnej obrony granic
Państwa przeciw dziedzicznemu nieprzyjacielowi z obo-
wiązać, z tego powodu zarządono uchwałę, jakimby
sposobem bez zwłocznie do skutku doprowadzić u-
dzielenie pomocy w stosunku z podaniem korony, jeżeli
nie w ludziach, to w pieniądzu. —

Przedewszystkim na tym sejmiku ściekują, że wszela-
kiego względu najumiślenie że do propozycji Polskich
Panów ZKM nie koniecznie przystąpić (bez przestaw
to do uznania Prusaków, baxar bez wątpienia na jaw-
ną, słuszność i na tej s.p. Przeków jako Kazimierza
Czaja, i po nim panujących Braci, wszystkich królów
Polskich, którzy na zasadzie danych i potwierdzonych
Przywilejów, dostatecznie, jawnie udowodnił, że miesz-
kanie Prus do podobnego daru pomocy, nie wzięli na
siebie obowiązku i żadnej w tej mierze nie mają powinno-
ści. Przy tem też rzeczeni Panujacy przyrzekli, że Prowin-
cyja przez Królów po nich na tronie zasiadać mających

przy tym i innych Przywilejach ma być zachowana.
za których przykładem i obecnie też wtadają się do
się Monarcha. A Senatorom Państwa przeciw niepo-
winnemu być niewiadomem że Pruskie Ziemi jak za
czasów Krzyżackich aż do dziś dnia były wolne od występo-
wania po za swoje granice, a ile razy ich do tego knu-
szali chcieli, tyle razy dawnym Zwyczajem i Swemi
Przywilejami się zastaniali. Niemniej też wiedzieć by po-
winni jako Ziemia potwierdzenia Swych Dawnych Przywi-
lejoń, nie tylko samej Lasce Króla ale nadto zawartym
Układom i własnym Zastugom ^(a) które się okupity kmi-
i mieniem, zaudzięcka, gdy Przedkowie podbitemi nie-
byli, ale się dobrowolnie królowi Karolowi podda-
li, gdy przeciw nie im nie przeszkadzało pozostać pod
Panowaniem Krzyżaków. ^(b) Niech więc Polskie Stany Pań-
stwa rozważa, że Prusacy z powodu dobrowolnego pod-
dania się, a zwarem z zawartych układów, są
uprawnionemi trzymać się ściśle treści Przywilejoń,
tem bardziej że w nich nie przekroczyli, a Królowie
nie łamali ich, równie jako obecnie panujący Monarcha
przeciw zamarkom przeciw nie myślących do tego atak-
mywał. Przytem niechajby ci Panowie zwążyli jakby im
coś nie wypadło, gdyby ich kto z Zwyczajów od dawna

(a) tych Zastug śladu nie było. Prusy z przywilejami stały się ciężarem
Polsce która tylko, korzystając od niej z sprawy wistą do morza. i nie więcej.
(b) Zapewnieli o wojnie 13. czerwca.

istniejących i najwrożyściej przypuszczonych przy-
wilejów, odliwat. a osobliwie gdyby tego dopuściły się
osoby takie, które mają obowiązek być ich obrońcami.
Jęz też król Kazimierz skutecznem był uznat
upadających od Zakonu przeciw Zakonowi broni,
ponieważ ten Przywileje mieszkańców niweczył, ma-
jąc przeto nadzieję że JKM: to przekonanie cywilne
z krwi jego odziedziczył. Gdyby nawet przywiedzione
dotaż przykazy nie były dostatecznem do odmówie-
nia Państwu pomocy, są przeciw jeszcze inne powo-
dy, które udzielenie jej niedopuszczają. Po nie wy-
mieniamy po szczególe co Prowincya w poprzednich
wojnach uierpiata, to obecnie tak dalece jest wyde-
czona, że nie jest w stanie sama się obronić, a tem
mniej po za swemi granicami wyruszyć na wojnę,
gdy co dzień przybierają zty stan, opustoszone Role,
upadłe Miast, Szlachcie dokuczają niedostatek, do-
mowe ubóstwo ogólne, wyludnienie, podrożenie i brak
wszystkich potrzeb, każdego w oky uderza, że się ponie-
nie inne nieszczęśliwość wynikające ze sporów Reli-
gijnych i z groźących niebezpieczeństw.⁽¹⁾ Bo teraz
jest oczywistym na co się Kroi we względzie księcia
Pruskiego i jego Ziemi, a złaż każdemu człowiekowi, a
czego się cała Prowincya ma obawiać, i że nie równie po-
trebniejszem

(1) Właśnie dla tego należało zwrócić się najzupełniej z Półki, p. 15.

potrzebniejszem jest na własne bezpieczeństwo, niżeli na
obronę obcych granic całego Związku uwagi. Raczej
niechby JKSH z Senatem Państwa rozważyć chciał, co
we względzie Prus książęcych, oddanych Margrabi
Albertowi jako Lenności i w ten sposób z Koroną
Związanych uczynić, aby odwrócić takie zabiegi jego, które
mi na Prusy królewskie zamachy czyni, i te usuniętemi
zostaty. Niechby JKSH raczył Senatorom i innym którzy
podobne nowatorstwa na celu ^{mając} wprowadzić usiłują, ta-
kowych niestusznosci najwyraźniej przedstawić i do tego
ich z obowiązka, iżby oni takich zamiechali, bo żni-
tylko kamieńszanie wyniknąć może, a raczej aby Przy-
wilejów Prus bronić pomogli.

Po się tycze podarunku Młodemu królowi, były by
Stany Swoja wdzięczność jeszcze w tym roku ud-
wodniły, gdyby nie królewska Akcyza: albowiem
o jej opłaty niektóre Miasta z obowiązanemi zos-
taty, przeto nie są w możności spełnić dobrych
swoich chęci; spodziwają się że JKSH. Złotoki
tej nie taskawie nie przyjmie, albowiem gotowemi
są, skoro tylko wtedy król do Ziemi przyby-
dzie, albo gdy dozwola tego publiczne ciężary,
takie się okazać, iżby w tej mierze mieszkańcy
Prus, innym podobnym wniesiem nie ustąpili.

Co do trzeciego punktu, gdy nie tylko Senat Polski
ale i J.K.M. wymaga, ażeby Rodowici Polacy
zdolnemi byli godności Pruskie posiadać, już
w R. z. Postowie Pruscy w Krakowie należne czy-
nili przedstawienia mające. Powieść, że podob-
nych żądań nie dopuszcza Przywilej Indygenatu.
Algi by Stany ścisłejsze, upnosi być miały, to
pominięty by zupełnie to przecieśne prawu
żądanie. Lubo do samych żądań poparcia goto-
wa, już W.K.M. oświadczyła, ależ ten tylko jest
Indygenat, który w Ziemi Dobry posiada, po-
nimie że takie oznaczenie przedmiotu nie by nie
rozstrzygnęło, gdyżby J.K.M. przy tak, jak dotąd
pojmowanym wyrazie Indygenatu pozostać nie ra-
czył, i że go tak rozumieć należy jako go
Deputowani nasi na Sejmie krakowskim wytku-
mali. Onaczej bowiem traci ten wyraz całą
swą siłę i między miejscowym a obcym przes-
talaćby istnieć wszelka różnica, gdyżby ten ostat-
ni, jaki bądź kawał Ziemi posiadał, a takowy
każden obcy z łatwością nabyć by mógł. Ponieważ
zaś nasz Przywilej o Rodowitości jest jednym
z najważniejszych, przeto, Stany są, pełne nadziei

ze JKM, nie weźmie im tego za rękę, gdy one na wykład
przez N. Pana takowemu dany, zgodzić się nie mogą?
Oprócz tych dwu odpowiedzi, Rady jeszcze osobliwy
List ze Gdańszczanami Królowi podał, wymienili
one w nim po szczególe dla czego Miasto nie jest w moż-
ności, zgodzenia się na nowe Podatki. Zamieściono
po prostu oświadczenie Deput.^{ch} Gdańska wyżej przy-
wiedzione.

Po skończonym Sejmiku zajęty są Stany wydo-
byciem zaarrestowanych w Królcwie Lowarów Głan-
szeków. Wystano więc do Dworu Księżęcego Alchymy-
Ceme podkom.^{ch} Pomors.^{ch} wyjednał on zwrot przy a-
restowanych wartości, jednak po warunkiem, ażeby
Gdańszczanie nie termowali jego podanym wolnego
wyprowadzenia towaru, do czasu, dopóki JKM spo-
ru ostatecznie nie rozstrzygnie. -

Dalej między sobą Gdańsk z Elblągiem znosił się pil-
nie, w jaki by sposób należało skłonić Króla -
iż by im nie bronił bić ponikwów, szlachów, groszy.
Elbląkanie jednego Raję, wyprawili do Gdańszczan
i udało się iż naprzód kontrować brzo o ten przed-
miot powołaniem na przesłuchanie, a gdyby na prośbę, do-
pierzo użyja Deputacyi. W Sierpniu otrzymali Króla

Królewska, odpowiedź: potwierdzają, że, co miasta
oba zmienić usiłowały. Gdańskizanie więc niebawem
wyprawili jednego Sekretarza do Krakowa, Elżbieta
zas' obietnicy nie dotrzymali pomimo że tamci stła-
niali ich do spełnienia jej. —

Deputowaniemu, J. H. Loxes^a. Bp. krakowski^(a) wole kró-
lewska zakomunikował: „Że JKM. bardzo złe to widzi,
że Miasto powazyło się, sprzeciwić wydanemu rozkazo-
wi, a gdy Król wspólnie z księciem z pewnych powodów
uznał potrzebnem, zawiesić bicia Monet, Gdańsk nie
przeciw nieustająco, wybijając zakazanych różajów pędziły,
co niezawodnie z powinności, posłusznych nie zgadza się.
Poddanych. N. Pan kładzie wykonania rozkazu i chce, aby
to ściśle spełniono co i sam dokonywa.” Nakazaniem
od Lwierszchności było Sekretarzowi, usunięcia propozycji
ażby celom usunięcia wszelakich kwestyi, dotąd jeszcze
nie zupełnie odwróconych co do różnicy między małymi
a wielkimi Markami, na dat, jak w Polsce licono na
Złotówki. — Niemniej kazano mu wytknąć powo-
dy dla czego Gdańsk nieprzytyło się do Podatków.
a nadto wyprosić termin do roztrzygnięcia sporu
z księciem we względzie wywozu towarów (zboża).

Co do tego Król zapewnił, że wezwie księcia i poleci mu

(a) Autor nigdzie nie domieszcza, iż to był kanclerz, przeło. J. J. o. rzeczy
pojęcie, bo biskup, jako Biskup w administracji nie miał znawcy. p. 11.

utrzymanie się od podobnych gwałtów względem
poddanych królewskich. Reszta żądań i urocz, z os-
wiadczeniem, niechby się nad niemi naradzano na sej-
miku następującym. -

Miedawno przejeżdżając Wojsko Polskie pod Dowództwem Woje-
wody Ruskiego hr. z Tarnowa z nakazem o niestożwy-
cięstwo nad wojewodą Włoskim, o czem król w osobnym
pismie Słerny Pruskie zawiadomił. List z daty 24 Sierp.
Deputowany Gdański, który odpowiednio powiadamia
Sejmik S.^o Michalski zwykłe składany w Grudziądzu
odtóżno do Malborka na dzień Szymona i Judy. Było
to z powodu, że książę nieco późno zaproszony nie
mógł na czas właściwy przystać swoich Delegowa-
ch. Dalej Powietrze również było zawada; miejsce i czas król
Radom na pismie wskazał. Ziemię i Miasta rozkaz
wykonaty; 2 Dclⁿⁱ księżę również około tego czasu
przybył. j. t. Jerzy v. Kurnheim, i Jerzy Rudolf.
Zainego tylko niebyło Biskupa. - Warmiński zachoro-
wał, przystał Kanderka swego z uwiadomieniem, że
skoro nieco wyzdrowieje, przybędzie. Bp. Chetmiński za
Sprawami króla wystany za granicę. - Prezydował
więc Wojewoia Chetmiński Jan v. Lusian, -
[Jan Flachsinger zwykłe od Miasta z kąd Radom

Dantyskiem zwany, naprzód był tajnym Pisarzem Króla, i Proboszczem przy kościele Ś. Marcina w Gdańsku, w R. x. po zgonie Jana Konopackiego otrzymał Biskupstwo Chetmińskie: król wzywał go do rozmaitych Poselstw, obecnie przebywał Jan u Dworu Regentki Niderlandzkiej.)

Na Sejmik ten król przystał dwóch Posłów, Fabiana Cehme Starostę Starogrodu, i Jodoka Ludwika Deciusza Sekretarza JKM^{ci} Naczelnego, Zawiadowcę Mennic i Rąba Miasta Krakowa. Tamten oświadczył Radom królewskie powitanie i taskę, a ten wolał JKM^{ci} w obec książęcych Delegowanych dnia 31. Paźdź.^a żądania JKM. w niemieckim języku wypowiedział. „że JKM^{ci} najmocniej się niepodoba, jako po tylu Laudach, po tylu rozkazach, trudności Monetarne a mianowicie u do wielkiej Marki doład usuniętemi nie zostaly, że kupcy i inne osoby w brew zakazom używają ze szkoda poddańnych Monet wywołanych. Cena towarów podnosi się, a prętko ubóstwo uniżnione, nie mniej gory JKM^{ci} Szlachy i inne rodzaje Monet świeżo wybijają zakazat, CM^{ci} Miasta nie tylko nie wykonały tego zakazu, ale nie ustawiały w bitciu

podobnych Monet, przeto więcej na swoje zyski ta-
czyły niżeli na postuszeństwo Najwyższemu Swemu
Panu. Wszelkiego tego nieładu nie chce N. Pan dalej
cierpieć, lecz bez dalszej zwłoki takowy znosić, a jeże-
li są zdania że wielkie Marki zę szkoda ubóstwa
tylko będą, mogły pozostać w obiegu, a małe skroby
miały trwać jeszcze dalej; woli oba rodzaje Mark
wywołać, i chce ażeby osobne Lins^a Marki
po groszy 20 wprowadzonymi zostały. Handel
i codzienna Targowia potrzebą Ktobyich^a na całe
i pół kopy odbywać się mają, naweznie mogła
by i mała Marka 15^g groszowa w obiegu po-
zostać, gdyżby tylko o niej Lins^a Marka naj-
wyraźniej oświadczenia, była. (Król w tej mierze
główną zwrócił uwagę na Królewskie dochody.)
Ponieważ zaś niepodobna rzecz, tej bez Księ-
cia zataćwić, należy jego Delegowanym prze-
konać, ażeby do tego przystąpili, aby jako u-
żyteczne przez wszy skich uchwalonem zostało.
Co się zaś dotyczy zabronionych gatunków pie-
niędzy, król jak najsurowiej Rządom nakazuje
ażeby tych którzy dotąd wbrew Ustawom postę-
powali, jak najsurowiej ukarali. Na Towary

a) na sposób Polski, gdzie liczone na Ktote.

wystawione na sprzeczach, pozostawia król Rządom
właściwe oświadczenie, żeby przeto ubogim lu-
dziom przyszło się w pomoc. Nie jest to wina,
nowej Monety i Monety że różnych lewarów oka-
zał się brak i przeto podróżowały, lecz prawdziwy
powód, że kupcy dla wyskoku do krajów obcych je
wywożą. To co Włd. Miasta przywiodły na umie-
wienie swego nieposłuszeństwa, z powodu fałszy-
wego wybijania Szekelów i innych monet ^{im} zakaza-
nych, bynajmniej nieprzekonano N. Pana, wpraw-
dzie król nie jest obowiązany komukolwiek,
bądź sprawę zdawać z tego co uznaje być
z korzyścią dla swoich poddanych, jednakże
aby zapobiedz wszelakiego rodzaju fałszywym
mniemanom, król chce Rządom oznajmić powody
wydanego Zakazu bicia zewnętrznych Monet.

Nigdy nie zaniedbał król przywileje Poddanych
naruszać, lecz gdy Stany Pruskie raz na N.
Pana zdedy Sprawy Monetarne, a JKM: nie
bez wielkich nakładów ciężarów ten przyjął na się
bić, i Monety Przewinny z Polska, porównał,
to N. Pan rzecz Mennicznym, większych Miast nie
mogł uwiązać na równi ze sobą, ale jako pod-
danych.

Oprócz tego N. Pan ponosił nie małe szkody
 w przebiegu Szwajcarskich i innych uwolnionych
 gatunków pieniędzy, w którym to czasie Miasta
 nie mogły stracić tych podzielać. Za to znowu
 gdy zła moneta usunęła, zdaje się być nie-
 potrzebną tak wiele otwartych mennic w Pro-
 wincyi trzymać. że zaś niedawno depeszono
 do Miastem wybijać feniki, stało się to skut-
 kiem dorady Senatu Polskiego, ponieważ nimie
 mamy, że nie wypada uwolniać starych feników,
 skoro nowych do obiegu w dostatecznej ilości nie
 przygotowano, w tym tylko duchu pozwolono
 Miastom wybijać drobna moneta, że zaś Rady
 Pruskie zawiadomity króla, że takowych pie-
 niędzy już wybito, a zrazem u-
 praszały, ażeby N. Pan i księża innych na te
 raz być zaprzestali, i prośba ta skutek łatwo
 pokuska, przeto chciał król, ażeby miasta
 wybijanie drobnej monety zawiesiły. Co się
 tyczy Groszy które porażyli się Gdańszanie
 wybijać, pomimo że Sejmik Malborski z 8.
 Maja 1528 z prośbą na to spoglądał,
 to przecież nie dostawało pozwolenia królewskiego.

jak i dotąd tutowego nie ma, Gdańsk zaś nigdy
 groszy nie wybijał, chociaż tutowe JKM^{ci} jak i
 jego Sprzeczniacy wybijałi; to też nie wolno było
 pomienionemu Miastu, bez najwyraźniejszego
 pozwolenia Króla i jego wszystkich Rad, Groszy
 z królewskim na nich wyobrażeniem wybijać.
 boć to nadzwyczajnie, niecierpić się ani na Dekrety
 królewskie, ani na Uchwały Sejmowe; łatwo by
 mogło dać powód Polakom do zabronienia
 przyjmowania wszelkiej Pruskiej Monety.
 Jakiż to jawna co do Litewskich i Szwidnickich.
 Jakiżby z tego Szkodę i niedogodność powstać
 mogły, łatwo przeciwdzicie. Z tych i z innych po-
 wodów zachował sobie ^{Chyba} N. Pan prawo bicia Mo-
 nety, choć najzupełniej mieć zawarteni Mennic-
 ce Miast. Nie naruszono przeto przywilejów bo
 takie zamknięcie trwać miało przez czas
 niejaki; w razie zaś gdyby więcej potrzeba było
 Feników i Szlagów, zapewnić Król że dostatecznie
 zaopatrzy w nie Ziemię Pruską. Wrazie niedostat-
 ku drobnych monet, Królby dość wczesnie stopow-
 ne Srodki z Równi przedsię wziął.
 Żeby zaś Miastu rozkazy wydane dekonatę

mają Stany ściśle dopilnować, z tego powodu nie potrzebują się nikogo obawiać, bo gdyby nawet ona uzasadniona była, niebraknie JKM^{ci} środków uporne rękawaty niepostuszeństwo pokroić.

Gdy przy tem DZep^{ci} Miast od Swoich Starszych nie mieli upoważnienia przyzwolić na podatki, nie chce król wątpić że Serax są ~~niebezpiecznymi~~^{za} opatrzeniemi bacząc na groźne obecne czasy w stosowne rozkazy. Nacito upomina król tak Rady jako też inne Stany aby na wszystkich mieszkańców w równy sposób nalożyli podatki, iżby w razie jakiego niespodzianego niebezpieczeństwa siebie i swoją własność ostonić i dziataniom nieprzyjaciela skutecznie obronić się mogli. &?"

Po zatawieniu się królewskiego Poselstwa, odezwał Delegowany książęcy Rudolphi ządania swego Pana. „ Niedawno pisał król do księcia że baturactwa Mennickne w Prusach nie zostały dotąd zatawione, one jednak usunąć król na obecnym Sejmiku pilnie przestrzegać będzie, z tego powodu na ządanie króla, ^{księcia} na takowy Swoich Delegowanych nadesłał. Lubo JKM^{ci} nie może się dość wydziwić

nieposłuszeństwem niektórych królewskich poddanych, powa-
żających się przeciw ustawom i innym rozporzą-
dzeniom, dowolnie według szczególnej Marki ra-
chowac, gdy przecież on książę publiczna, usta-
wę bardzo ściśle spełnia, niemniej też teraz
spełnit królewski rozkaz wystaniem Delegowanych
na obecny Sejmik, w nadziei że Rada królewska
tak jak J. M. Casye' będą, aby Recessa i Roz-
kazy wykonywanemi były, a nadużyciom upor-
nych w używaniu malej Marki koniec położono.
Co aby wykonai' Delegowani przyrzekli dolożyć wszel-
kich możliwych starań, za co im Rada dziękowała.
Po wystąpieniu D. Del.^{ty} Książę postanawiano się na
postanowieniem króla; naprzedz kajało się wielka, i
mala Marka, Słacheckie Rady uzniewały, że gdyby
kto dowiesić mógł okrywićie że 15' Groszowa Marka
jest dla ziemi użyteczna, tamta zaś szkoda, zrzadza-
jąca, masiataby zmiana wyniknąć, ale nikt jest-
cze tego nie dowiódł. Torunianie z Elblązanami
przywiedli na to, że dogodniejsza jest mala Marka,
a wielkiej; Gdańszczanie dodali że przez używa-
nie drugiej stawiają się kłopoty w Handel z obcemi,
a przez to ziemia na tem traci. Deput.ⁿⁱ Syk

Arzcyh Miast mieli potem ze sobą osobną konferencyę,
po któ'rej Burm^z Torunia imieniem insyns pow-
łóżył toż samo i dodał, że myśl kró'lewska
do tego xmieża, jako JKMⁱ na tem mato zależy,
jaki rodzaj Marki pokostawi się w obęgu, by-
by to do jednostajności dla Mięszkanicw, i ku po-
mocy ubośku wyjść na dobre mogły, a więc mogą,
one przystać, ażeby (jednakże bez szkody Panów
Czynsz pobierających) na mniejszą Markę bixo-
no. Z tego powodu Dalej wnosily miasta aby
w tym względxie nie tak konięcznie trzymano się
Laudw, lecz w tym razie zastępowano się do os-
wiadczenia kró'lewskiego.

Odpowiedziano, jako już dawniej xdecydowanem
było że dwójakie Marki nie przynoszą Prowincyi żadnej
korzysti, że na to Stany się już xgodzily, na co przys-
tała JKMⁱ i on teraz przez swoich Delegowanych
zapewnić kazat, iż od tego Laudum nie odstąpi.

Wynikłoby lichy skutek, że Marki w Poborze Czynszw
liczono by po groszy 20, a w wydatkach po 15re
Taki różnica mogłaby xrazu do xciężkich sporw
doprowadzić a dalej bardzo łatwo do xamięszania,
co Chłtop przeciw swemu Szlachciowi a Parobek przeciw

swemu Panu mógłby się z buntować. Jednakże
Rady Rycerska ze względu na miasta, obawy swe
stłumiły. A jednak powstała drożyzna co do potrzeb
w wyżywieniu się, obie Strony usiłowały wysłuchać
powody tego: ci obstawiający za matę Marka, stawia-
li obieć wielkiej za powód owej drożyzny, lecz po
głębszem zaskamowieniu okazało się, że nie urodzaj
w krajach okolicznych, będących w konieczności opor-
pać w Prusach kasoby, wartość potrzeb do wyży-
wienia się tak w cenie podniosła. —

Obieć zakazanych monet wzmiankowanych w Po-
selskwie Króla, Rady jednogłośnie zabranowały, Gdan-
szanie tylko rzekł, iż lakowych bardzo mało u
nich napotyka się, a jakie się z kad inąd zjawiają,
kamke i le, muszą być przelitemi.

Co do zamknięcia Mennicy w Miastach nie mógł
Król celu swego dopiąć. Elbląkanie i Gdaniżczanie,
(bo Torunianie nie mieli w tem udziału, bo ci około
tego czasu zaniechali zupełne otworzenia u siebie
swojej mennicy) uparcie powoływali się za miasto,
od wieków możność bicia u siebie pieniędzy, na
ponowienie Przywileju tego dokonane na Sejmiku Ma-
borskim 1528 r. i na otrzymane w Krakowie zezwolenie

Królewskie. Reszta Rad musiata te ich Zasady w swojej mocy pozostawić, przyrzekła iż je raz jeszcze przetoży JKM^{ci} i że uczyni najumierniejsze przedstawienia, iżby Miasta w używaniu swoich przywilejów nieodzawaty uszczekoku.

Zapytano dalej Deput^{ch} Miast Ww^{ch}, jakie co do Podatków pełnomocnictwa otrzymali od swoich Zwiernychności? — Miasta wyprosiły pozwolenie na konferencyę między sobą, przed złożeniem na to odpowiedzi. Chciały Instrukcyje miane między sobą porównać, by się może na jedno między sobą utożyc. Przejrzaty te instrukcyje, były między sobą różne, uznali Dd^{ci} najsterowniejsem przedstawić je Radom z osobna. Co zawierały zamieszczam niżej w odpowiedzi Królowi złożonej, poprzedzając takową, inną Daną Delegowanym Książęcym w d. 3. listopada, w treści następującej: „Ponieważ JKM^{ci} oświadczyła że stale trzymać się będzie Postanowien^o o Monetach, Kierm i Miasta również były zdecydowanemu od takowych nieodstępować: co się tylko drożyłszy, Rady po ścisłym zbadaniu przekonały się, że brak zboża wynikał ze znakomitego onego wywozu do krajów obcych, jak ras^o temu na dal zapobiedz, to musi

pozostawio nem uznaniu JKM i Księżciu jako
w naszych państwach Panującym. Niektórzy
mieszkańce z Królewskiej części utyskiwali, że
rozmaici Księżcy poddani po tutejszych wioskach
Łboża wykupują, przeto stają się powodem do podno-
szenia cen, wykup taki przecież w całej Ziemi za-
broniony, niechby więc rzekła Delegowani Księcia
Jemu przedstawili, zapobiegając dalszemu podobnem
obrotowi."

Postem króla doręczono na piśmie wypowiad na-
rad, takę względem Mark jak wygórów szej ceny
Łboża; dotychczas Rady kasady z jankiem wystąpiły
Miasta co do wolności wybijania piła niżej.
prosząc JKM o dalsze dozwolenie używania im-
ich przywilejów. Co do powiatów, oświadczenie każde-
go z tych miast osobno złożono. Torunianie
powtórzyli o swem biednym stanie, że Miasto ku
upadkowi się nachyla, jeñnak na potrzeby Ziemi
skłonne do powiatku, w sposobie Miasteczek, co zaś
do swych Dóbr ziemskich stojuje się do Szlachty,
też najmocniej uprasza o zalecenie go najusil-
niejsze tase JKM, bo między swe nieszczęśliwości
liczy, iż na swe wżalenia żadnej nie otrzyma rezolu-
cyi.

do kazalen' tych DDep^m cloz, czyli pozwu. do obcych
sadow. Elbrazanie pomimo ze przez królewskie Atkeyze,
przez liczne Browary, kupczenia innych po wsiach
ze sie o reszcie miejscow przemileczy, bardzo z ubozeli,
byli jednako co do Podatkow z Torunianami jedno
zgodni, upraszali koraxem Rad, o przedstawienie
ich dolegliwosci królowi, o uproszenie Postow i aby
byle u Jksh^u wyjednali aby nowe podatki w tedy
probieraniem bydz mogly az ukonczy sie Czas okres-
lony do poboru królewskich Atkeyz.

Deputowani Idonisy obszernie opowiedzieli co ich
Miestko od kilku lat uiespiato, a gdy onego Zwiarszchnos-
ci usciowaty woli Jksh^u zadasye uszyni, na takie na-
trafity trudnosci, które zupełnie przeszkodzily chęć
dobra, w rzechywistosc' zamieniu. Po między to ticzyc'
nalezy 10° letnia Atkeyze, królewskie Raty, które to po-
datki gdy sie razem z licza, Takwo sie okaza, równo-
mi rocznemu dochodowi króla z reszty Prus koronnych,
Pospolity Czlowiek zali sie ze przez wprowadzenie
nowej monety a wywotanie starej, czwarto, czesci swe-
go majatku postradal, oprócz tego podniesienie w cenie
wszystkich. rzeczy, nie mato ludzi wy cieniocyto, czem sa
ludzie co raz bardziej niezadowolonomi. Bez względu

na tak miążsliwe położenie obrócono w tych latach
 znakomite Summy na tamy nadwiślańskie, nad to
 języczne muszą być tożone z należną Siemigóje.
 Z czego wszystkiego łatwo przekonać się że niepodob-
 na Miastu zadosyć uczynić Ządaniu królewskiemu
 ależ ono innym Stanom które są za podatkami
 oświadczyły po mimo powyższych trudności Zawa-
 da być nie chce, nikomu też tajnem nie jest,
 że gdy niektóre Miasta w poprzednich latach z po-
 wodu pewnych okoliczności, otrzymaty w podatkach
 Ullewiacyja, Gdańsk przeważnie ze swej strony w ledy
 co nań z podatków przypadało, wypłacał, z tych
 więc powodów D Deyⁿⁱ są silnie przekonani, że R.
 Pan ze względu na przywiedzione wydatki i wykry-
 cia okoliczności w rzeczywistym ich światle, starna-
 czenie się Miasta najlaskawiej przyjdzie i od Zada-
 nych przezeń Podatków zwolnić."

Miasto nie poprzestało na podaniu tych wszystkich
 powodów co do Podatków na piśmie, lecz w Grudniu
 wyprawiło jednego z Sekretarzy z rozkazem przełoże-
 nia tego wszystkiego usłusze, naiko rozkazano mu, aby
 oprócz innych spraw prywatnych, nastawał na zmie-
 szenie nowych Cett w Litwie zaprowadzonych, Dzieje
 następnego Roku wykaza, że co do pierwszego, nie

nie pomyslnego nie wyjednat, a drugie N. Pan odstąpił do swego przybycia do Litwy, w tedy ze Stanami Litewskimi rzeczą rozstrzygnąć chciał, ale i chęć ta u niego nie nowatorstwa co do tych Cett nie powiodła się, jako też i Torunianie nadaremno kontowali, aby to co w tej mierze zaprowadzono w Kaliszu na dawna stopa przywrócono. Do wypadków tego rocznych nie pomyslnych dodać należy, że Chetarno pogorzało, a w Ziemiach powietrze tu i owdzie pustoszyło.

1532.

Na początku tego Roku dowiedzieli się Torunianie, że ich skargi poniesione podczas ostatniego Sejmu o zapożywanie ich do Sądów obcych, nie otrzymały pożądanego skutku, bo pożywajacy z Płocka i z nowego Dybowa nie poprzestali rozprawy tego Procesu w Sądzie zadwornym Polskim popierać. Sędziowie okazali się stronniemi do tego stopnia, że bez uprzedzenia obciążowanych, tychże w tak nazwanym perlocrum, przez samych tylko zapożywajacych na 2000 Lt. oskarżonego, na zapłatę skazali. Torunianie apelowali do króla, bez względu na to obciążujacy uzyskali potwierdzenie wyroku w Sądach Zadwornych, a wojewoście

Kaliskiemu kazano wyrok exekwować. Wojewoda
 Malborski Jerzy Baziński, kasz.^{ki} Gdaniński Antanij
 Czema obecni w ów czas w Krakowie, ujęli się za
 Miastem, wyjednali u H. Pana, przetrzaśnięcie
 Procesa, zniesienie wyroku, z nakazem obu Stronom
 polubownego pogodzenia się. na w pewnych Komiss
 Sarey wyznaczono, ci Sprawy w Noworodawie, we wto-
 rą po Trójcy rozstrzygnąć, a gdyby to niepodobnem
 było, rzecz bę do przyszłego Sejmu oddać mieli.
 19 Syczenia książę Albert ponieważ niechciał się wda-
 wać z Mistrzem Krzyżackim w jaki bądź process, a
 tem mniej z rzec się dobrowolnie Prus, został w sądzie
 kamery Cesarzkiej, jako uporny, na Banicję skazanym.
 Dalej w sprawach Prus nie, nie zasło, aż Starzy
 w d. 8. maja na zurykty Sejmu, do Malborka zjechali.
 Król na raz, nikogo nie przystał od siebie, z tego po-
 wodu tem mniej należało zwołać Szlachtę i Miastecz-
 ka, same więc Rady na dobrom Ziemi, stanowią.
 Nesze przed otwarciem Sejmu, żalili się Torunianie,
 przed dwoma strugiem Miastu, o process przed ob-
 cem forum wywołany, im przez Heteran & Compagnie
 upraszając o ujęcie się za nimi z powodu nieprawego
 względem nich postąpienia, co też uzyskali.

Od początku zaraz podatkami się zajęto. Po-
wodem tego Mandat Królewski z Soboty po Remi-
niscere, mianujący Poborców i nakazujący wnoszenie
należytości od kontrybuentów przypadającej pod karą
odpowiednią i Sekwestrem. Rady Niem i Torunia
nie jak poprzednio, płacić zobowiązali się: Elblą-
żanie zaś ponieważ jeszcze Akcyza trwała ożuto-
kę roczną lub 6⁻ miesięczną upraszali. Gdańsz-
czanie pozostali przy oświadczeniu na dwu poprzed-
nich Sejmikach, nadto przy toczyli zaburzenia
w Danii, skutkiem których wiele kupiectwo cierpi:
zakonkludowali, aby wszystkie Rady przychylny się
do skutecznego uwolnienia Miasta od ciężaru opo-
datkowania. i aby w dalszym używaniu Prawa
bicia Monety zachowaniem zostało. Biskup Warmii
z innemi wytknął im, iż król już im tę łaskę
wyświadczył, chciano przeto DDep^{ch} skłonić do zgo-
dy na podatki; lecz gdy na prożno; oświadczył że
ich żądania w odpowiednim czasie przedstawi.
Zażalenia Torunian dość dobrze przyjęto. Pozew do-
sądów kadwornych zdawał się Radom takiej wagi
że postanowili tak, we względzie tego nowatorstwa jak
i temu podobnych na Sejm następnym Poselstwo wypra-
wić

Biskup Warmii mądrze upomniał, że ponieważ sprawa między Torunianami a Płoczanami i nowymi Dybowianami ma być w sposób polubowny rozstrzygnięta, a Toruⁿⁱ wiedza, że ich strona przeciwna poniosła szkody, byłoby odpowiedniem rzecz zatawić zgodnie; Gdyby zaś sprawa wróciła do króla, pozostaje kwestyja, czy razem z JKM^{ci} Polscy czy Pruscy, albo czyli Polskie i Pruskie Rady wspólnie Proces ten Sądzić mają?

Obocznie wzmiankowano o upadku Miasta tego, z powodu odjęcia mu Składu. Ponieważ Gdańsk z tego korzyści osiągnął oświadczyli onego DDⁿⁱ jak ich Starszyzna gotowa jest w czym innym Toruniaⁿⁱ przyść w pomoc. Nadto że mają rozmawiać w tym względzie porozumieć się z niemi zarażem wysłuchać w czymby to najskuteczniej nastąpić mogło, wrazem zaś gdyby oba Miasta porozumieć się nie mogły chciały poprzestać na Wyroku Elbląjan i do niego się zastosować. Rady zgodziły się na to, dodawszy do Sądu polubownego Kasztelana Gdańskiego.

Na nowe domaganie się Rad, DDⁿⁱ Gdańscy przyrzekli, jako wszelakich możliwych dwoiż starań u Mieszczaństwa swego, aby przyskoto na Podatki

przez Niemie przyjęte.

Co dalej uradzono mieszczce tu z pisma przesłanego
 JKM^{ci}. 1° Prosiły Stany o przedłużenie czasu do poboru
 Podatków, z powodów ich Ebblazanie o takowa, upraszali;
 że Gdańszczanie przyrzekli wystawiać się u swoich, o
 zgodzenie się ich na potężenie się z całą Ziemią, co
 przyzwoleniu na Podatki, że chcą otrzymać odpowied-
 ni skutek, należy nadto zwołać na S^{ci} Michałski Sej-
 mik Wyższe i niższe Stany. Dalej donoszono, że
 Radom Skarbnik Ziemi oznajmit o rozkazie N. Pana,
 zabraniającym mu przyjmowania Gdańskich i Ebblag-
 skich Szelągów, że zaś ten rodzaj Monety w okoli-
 cę jest po między ludem obiegu, tak że Chtopi za-
 ptody przywożone na targi, także tylko w cenie otrzyma-
 ją kapitał, jakaz przeto podobny przyjmowania
 w Skarbie zreckonych Szelągów nietad wywota, zład
 skargi; z tych powodów Rady najuniżeńniej przedsta-
 wiają JKM^{ci}, ażeby w tej mierze rozkaz swój zmie-
 nił, tem więcej że oba Miasta oświadczyły iż wy-
 kaja, wole królowską i więcej Szelągów nie będą
 wybijać. 2° Także przedstawily Rady, że Kupiec Tu-
 recki z wszelakiego rodzaju towarami przybył do
 Ziemi, zwracając uwagę N. Panu: „Czyli to zgodne

taką osobę cierpieć w Kraju, mogąca już wzrotem han-
lowania o stanie Miast i Zamków na oknie przekonać
3° Cieszenie Bannicy przeciw księciu Pruskiemu sta-
ło się dość głośnem: z tego powodu w Liście tym
zamieszczono, jakich zład skutków obawiać się
należy: Bo ponieważ Mieszkańce Królewskiej części
Prus z powodu ścisłego połączenia z księżętami
nie mogą się powściągnąć od ścisłych z księciem
stosunków, mogłoby to więc wiele kłopotów na-
nieść w Niemczech ściągnąć, zdawałoby się na-
odpowiedniejszem, ażeby JKM.: z temu na wczasie
u Hesarskiej H.^{ci} mógł zapowiedzieć, nimby Poddani
N. Pana wystawionemi byli na sztych cudojnych
osób i majątków, nie należy pominąć iż rzecz ta
godności królewskiej wiele ubliża, gdy przeciw
JKM.^{ci} z żadnego innego powodu tak ostro nie po-
stępują, tylko że z Mistrza, ks. Albert niemieckiego
Łakonu, stał się Lennym księciem Polski. —

Gdańszczanie przedstawili Radom jak: przenie-
sionymi swobodami, na wyprowadzone towary
z H.^{ci} ks. Litewskiego nowe i niezwytke cła zostały
nałożone, a gdy o ich zniesienie ustnie starali się,
Król to do przybycia swego do Litwy odłożył. Takie

przełożenie sprawiło, że obecni Imieniem całej Ziemi
upraszczały króla o usunięcie takiego nowatorstwa,
i pozostawienie rzeczy przy dawnym zwyczaju.
nadto niedopuszczat zaprowadzenia nowych celt,
jak już obiegaty o tem pogłoski, pomiędzy Maxow-
szem a Prusami, albowiem by przeło Swobody Ziemi
Pruskiej na wielki gwałt narodziły byty. ^(a)

Po skończonym Sejmiku, Kaszt.^{ny} Gdański z Elblą-
żanami jako mianowani pośrednicy zaczęli się
wynagrodzeniem Środków pomóżenia Toruniom,
bez jakiego bądź uszczerbku Gdańszczan, sami
naprzód mieli ze swemi żądaniami wystąpić,
Żądali Prawa Składowego Polskich towarów, w naj-
zupełniej Gdańszczanie odrzucili popierając wolną,
drogą, Wodą i Łodem, rozmaitość ta widoków spra-
wiła, że nawet do ustnej rozmowy między niemi
nie przyszło, przeło rzecz tę odniesiono do następują-
cego Sejmiku.

Okolici tego czasu doznat Handel morski przeszk-
kód, z powodu że Krzewony z tronu Król Danii

(a) Dziwne skutki przywilejów, że nie tylko samych rozwój
wewnętrzny Prowincji ~~rozwoju~~, ale w tem rozszerzają, bez
na cety Zarząd i system finansowy całego państwa, niedopuszka-
ją, żadnej swobody dxi ~~okolic~~, krepują, obywateli, a same w uściskach

Chrystyan przybył do Norwegii, zaś Fryderyk Panajasy król w Danii chciał przecieć swemu nieprzyjacielowi dostarczenia wszelakich potrzeb Sund zamknąć kazał. Z tego powodu wystali w Maju Gdańszczanie Rajca i Sekretarza do Kopenhagi, otrzymali w Lipcu we wtorek po kilkacie List zabezpieczający, król Dani dozwala im wolnej Żeglugi pod warunkiem nie przybijania do miejsc w Norwegii będących pod władzą Chrystyana i jego Stronników, i nie miecia z tymże królem jakich bądź stosunków. Zastrzeżenie to zbyt czynnem się okazało, bo niedługo potem Fryderyk schwytał jego przeciwnika i niespokojności grożące rozszerzeniem się, od razu zdusił.

Na Sejmiku Malborskim kazał król swemu Posłowi Fabijanowi Comie oznajmić Stanom, że na nowo Turcy zajęli Węgry i Austryję, że należało się obawiać iżby Muzulmanie apetytu w sobie nie wzbudzili do Prowincyi Polskich, ażeby temu zapobiec? JKM^{ci} nie tylko potrzebuie rady pochodzących, ale i

mało co przychylić się chcą do dobrobytu RP. - Niemie Pruskie, osobliwie miasta onych wtem celowały. Podatków odmańcących Korzyści z Pomorska wysysaty, zawsze jednako chciwe, przyczyniały się wiele do tamowania rozwoju Polski. Była to kula do nog RP. przykuta

Podatków od nich, do póki czas jeszcze o sił-
niejszych środkach niżeli się to dotąd dziato
pomysleć, o pomocy, przez którą by bezpieczeń-
stwo publiczne mogło być ostonione, a
ponieważ przez upór Gdańszczan, podatki
uchwalone w Prusach, z wielką szkoda Państwa
ściągniętemi być nie mogły, przeto królew-
ska wola jest, ażeby nie ostanając się jakie-
mi bądź wybiegami, nikt nie stawiał zawad
w wykonaniu należitych obowiązków. Gdyby
zas Gdańszczanie lub kto bądź powążył się
stawiać oporem, będzie umiał N. Pan. zawez-
wawszy Rady, taką obrać drogę, żeby się nikt
od publicznych potrzeb niewytamywał. Lubo
J. K. M. nie spodziewa się w nikim oporu, bo jest
tak jak Łaskawy Król, przekonany, że sobie
w najwierniejszych i najposlušniejszych Pod-
danych obięcywać może wszystko. Dla tego to
już poprzednio stanowczo wezwano Gdań-
szczan ażeby na obecnym Lipędzie tak się oka-
zali, jak wypada na dowód onych wierności i
wdzięczności w zględem Króla i Polski. Nakoniec
gdy się ważne sprawy objawiają, mogą tylko

na Sejmie być rozstrzygniętem, a N. Pan jak
najprędzej stężyć takowy kamierka, mając więc wszyscy
kie Rady Pruskie chcą się na miejsce i wexasie
na Sejm oznaczonym, skoro tylko na takowy za-
wexwanemi zostaną."

Obawa Turków, o nich wspomniat Poset, data
powód kapitulacji: Czyli by nie wypadło tak-
walone w R. z. Podatki, znakomiciej pomniejszyć
Rady Szlacheckie były rozmaitego zdania. Foru-
mianie z Elblążanami zostali przy swym już
raz objawionem, dawańszczenie jak teraz tak dawniej
ani styżać chcieli o podatkach, wyjawszy w razie
ostatniej potrzeby, w którym to razie chcieli do-
piero za przykładem przodków swoich jakkolwiek wszelaka
ku, możliwa, dać pomoc. ~~obawiali~~. Postowie Ziemsy i
Miasteczka przyjmali się tego, na co raz już pozwo-
lity, tylko we względzie sposobu kontrybuowania
niektóre drobniarzy i miennicy dozwolają zebrania
podatków od dziś do 1te oczyszczenia kary, nad-
to zarządzali usunięcia miisków o jakie już w R. resztym
upominali się. - Co spowodowało Postów do przedsta-
wienia rzeczy na piśmie jako następuje: "Stany
usitowania króla, zachowania ziem Pruskich w pokoju

Z największą wdzięcznością uznawali mogą. Zawdzięczała te sterowania przyzwoleniem na podatki w Rz. od nich pożądane, na co zgoda powszechna przez Gdan. szan, bo ci bez względu na wszelkie przedstawienia, usunęli się przytaczając dawne swe pretensye.

Sposób kontrybuowania został wprawdzie w niektórych punktach zmienionym, zdaje się jednak że zład żadne skutki niedogodne nie wyptyna, a dla Gdan. nie ubędzie przeto należytości, lecz się onej przy sporzy. Należąca się Podatki mają być przed dniem Oczyszczenia Morzy wyptaconemi. Co zaś się dotyczy zaproszenia Rad na Sejm, zachowają się one w tym względzie odpowiednio jak przystoi wiernym i posłusznym poddanym."

Dalej kasztelan Gdańska, DDepⁿⁱ Elbląga naznauze- ni Pośrednicy co do ugody z Gdańszczanami prosili o danie podstaw jakimi by Toruniowi pomódz mogli. Odrzekli Gdańscy brakiem pełnomocnictw od swych Związków, dozwolono im tylko wyptuścić warunków; z najdużej myśl Kasztelaⁿ Gdańskiego, j. t. ażeby wszystkie towary spławiane lub lądem idące z Polski, zobowiązanemi były dwa lub trzy dni zatrzymać się w Toruniu, o którego to obowiązku wyjątkami być mają towary Duchowne i Szlacheckie

304. D. Dep. ^{mi} Gdańscy wystuchawszy wniosek do swojej się odwołali starszy tny.

Przy końcu Sejmiku Biskup Warmii oświadczył, że ponieważ on co raz podszedłszy wiekiem a przeto co raz Starszy, przeto Tydemana Głose kanonika Warmii i Kustosza, na przyzwoleniem Kapituły ze swego koadjutora wybrał, lecz król tego potwierdzić nie chce, Ładant przeto od Rad, iżby w tym względzie do JKM. napisaty, objaśniając że tym sposobem będą pewni następcy, i jedyną Polakom odejmą sposobność wciśnięcia na Biskupstwo Kogo z Polaków. Lecz rzekł król, że o tożono do Sejmiku następującego.

W Październiku Gdańszczanie ostre pismo otrzymali, w którym król z powodu odmowy Podatków, okazywał się najzupełniej niechętnym, a miasto uznane niewdzięcznym i buntowniczym, grozi że się zmusi je do postuszeństwa. — D. 21 Ł. m. Odpisał Gdańsk, przywołując nie możliwość zgody z innymi Stanami, uodwadniało szero, jakoby miasto na zarzut niewdzięczności i niepostuszeństwa by najmniej nie zasługiwało: bo raczej było gotowe w razie potrzeby całe swoje miennie dla dobra JKM. poświęcić. — W grudniu Toruń nie Gdańszczanom przesyłał nowe propozycje, a ci na Sejmiku następnym oświadczyli się na nie odrzucić. — Z resztą Toruń od N. Pana otrzymał Dekret, na mocy którego wszystkie miasta w górę idące łowary, tamże zatrzymywane być mają.

Następnym Sejmik nadzwyczajny kazał złożyć
Król w Gładkiadku na nowy Rok, to Sejm Państwa
zacząć się miał w dzień 1^{go} Objawienia. Biskup War-
mii z powodu choroby, wyrozumiał się na piśmie ka-
zat, przeto Bp. Chetmiński d. 2. Słyc: zaczął posiedzenie,
któremu następnie Prezydował. Elbląkanie podali skargę
na Starostów Powiatowych, Prasnyskiego, Ciechanowskiego,
Janowskiego z powodu że zabronili tam kupować soli
przez Elbląkan dostarczanej, gdy ci sami tylko mają tam
prawo takową handlować, kazali przeto zawiadomienia
o tem wypadku M. Pana.

Miedawno w Ciechanowie Mazowieckim zaprowadzono Cło.
Ażeby takie ubarwić nowatorstwo udano jakoby Kupcy
z Rusi do Prus i wzajemnie przejeżdżający z wytkniętą
nieoptacą, przemycając towary manowcami objeżdża-
li: żeby przeto zniwelować wszelakie przemycarstwo na
granicę w Mławie, tak nazwaną, Komorę Rewizyjną,
zaprowadzono, gdzie przejeżdżający Świadectwa z optaty
należności od Potory w Ciechanowie okazać się z ob-
wiazanemi, w przeciwnym razie karzyć mają ich i
przeppadającą, należność tu optacai musza. Już
przed kilku ma laty przedsięwzięli Polacy wręczonym

Wielkie co' jowobnego, lecz gdy z' strony Pruskiej
 królowi dawne ustawy przedstawiono, uznata wtedy
 JKM^e że słusznem jest znieść nową komorę. Gdy
 jednak w R. z. obiegai' rozrząd państwa, o powtórny
 ten przywróceniu Cła, Stany ze Sejmiku S^o Michałskiego
 nie przejmowały pisać wniosek że upomnienie się o to
 nie przestanie bezskutecznem, aż się przekonaly z uza-
 lan' s'ług kupieckich że na próżno łentowaty. Gwał-
 czanie ponieważ najobszerniejszy handel prowadzi
 przeto największe tu re Cła straty ponoszą, wnieśli
 przez J. Dep^{ch} teraz swoich, iż królowa nie dopuszcza' tam
 dalszego poboru Cella, kładając tego albo na piśmie, albo
 przez umyślonych delegowanych.

3. Słysz: przybył Dworzaniin królewski z listem uwie-
 rzytelniającym dla Kasztelana Gwańska, razem z In-
 strukcją, do Stanów. Kasztelan wystąpił przed Stanami
 w swoim Charakterze Posta. Królewskiego, z komunikowa-
 wani Radom, rozkazy odebrane, z których dowiedziaty się
 że JKM^e spostrzegłszy że natężony ciężar Podatkowy
 w Koronie, tylko Chłopa i Mieszczanina dotyka, uznał
 za dobre, na reszty Sejmie krakowskim za wspólną zgodą
 Rad, Podatki na rok następny zawiesić, a granice
 Państwa według dawnego zwyczaju, Pospolitem Rusze-
 niem ostoić: gdy jednak JKM. Uchwalił się do skutku

97 doprowadzić skądś do postanowit, naszy okoliczności
które te zamiary zwichnęły. Wojewoda Moldawski nie
tając swoich nieprzyjacielskich namystów, zdaje się kra-
jowi zagrażać jeszcze: bo prawarłego zawieszenia bro-
ni dotąd niepotwierdził, ani też przystał w oznaczo-
ne miejsce Postów celem ponowienia dawniejszych
traktatów. Potęga Turków i Tatarów Stata nie rów-
nie jak dawniej potężniejsza, ponieważ tamci po-
myslnemi wojnami butniejszemi się Stali, a ci
na swego Stana wybrali Astan Sottana niespokoj-
nego i napastliwego Człowieka. Z tych powodów

H. Pan widziat się bydlę z niewolonym Sejmem do
Piotrkowa zwotac na 3th Króli, a ponieważ tamie
rozmaite projekta zostanę, podane, bycząc się spo-
kojności w Prusach, dla tego więc Sejmik obecny po-
przednio Zwotanyym zostat, wzywa więc Król, do
dojrziałego zastanowienia się nad wymienionemi
niebezpieczeństwami, i ażeby się na Sejm wskyszy
wczesnie zebrałi:—

Zaproszenie na Sejm wywotato zapytanie, czy na
takowy udać się? Jeden tylko Kasztelan Chetmiński
chciał, ażeby do woli Króla zastosowano się. Reszta
Rad oświadczyłt jednomyślnie: „Jedy z postępowania

Przedków dokładnie wiedza, że Skarby Pruskie na-
 sejmy nie kiedzały, z powodu że mogliby Polacy
 gdyby się te do Narad Korony^(a) mieszły, z czaśem na-
 nich wymódz aby dopomogły ich uchwały w wyko-
 nanie doprowadzać, gdy doznaw, że gdy Pruscy byli
 obecnemi na Sejmach, Polscy Senatorowie lekko ich
 traktowali,^(b) również wiadomo każdemu, jak chę-
 to zaproszeni nie kiedzały, odpowiadając tylko na-
 pis mi, skoro zaś w Poselstwie sa, przedmioty sa-
 mej tylko Korony dotyczyły, możemy więc słusznie
 tak, jak dawniej czyniono, postąpić. "Co się zaś
 dotyczy ziem Pruskich interesów, Rady uznają stopo-
 nem przedstawić je królowi przez jednego Delegow²⁰.
 Mianowano Łaskowym Kasztelana Gdańska: dano
 mu pismo zawierające obok pretensyi ziem, odp-
 wiedź na jego Poselstwo: "Rady co do Woj. i Not-
 dawskiego, Turków i Tatańców nie mogą dać swego
 zdania, nie znając wstąpić tych okoliczności, a
 sa przekonani że Król z Radami Koronnemi
 jak dotąd tak i na dal wynajda środki dosta-
 leczne w jaki sposób wszelakim niebezpieczeństwom
 zapobiedz, tym celem Pruscy w R. Z. z wolnej woli
 zerwali na Podlaski, oalej zaś nie zapomnia, co do

(a) "Korona" zamiast "Polska" co jedno znaczy. p. 15.

(b) "Lekko traktowani przez Senatorów Polskich" jasno się widym pomylił

co do zadowolnienia Liem Pruskich uznają być bę-
wiedniemi, proszą, zatem JkM.^{ci} o najtwardsze ich
wytumanienie skoro na Sejm nie przybędą, nadto
jedni z powodu swoich chorób, inni dla ważnych
zatrudnień tamże udać się nie mogli. Dalej, że
skarg Pruskich Mieszkanców dowiedziano się, że
nowe Cła w Mazowszu zaprowadzeniem zostały,
żeby przeto N. Pan. na zasadzie wieczystego Pokoju, ta-
kowe niezgłębłości zupełnie usunąć nakazyt.

Po ckiem prośby Torunian powtórzono ichy stan tego Miasta
tacie królewskiej jak najusilniej przedstawion. ^(a) Nadto
żadano dla Elblązan pozostawienia im Przywileju
(Monopolu) samym dostarczania Soli dla Mazowsza.
Nakoniec Zaraportowały Stany królowi o wybuchłych
niespokojnościach między Daniją a Niderlandami
których dalsze trwanie bardzo łatwo przeszkodzić
mogło swobodnemu Handlowi morskiemu.

W sprawie między Toruniem a Gdańskiem nie osob-
liwszego na tym Sejmiku nie rozstr. DDepⁿⁱ Gdańscy
ustnie Torunianom odpowiedzieli, na ich propozycje

wyjawia, że Rady Pruskie chciaty odwoić wszelkie korzyści z potę-
żenia z Polską, nie stawiając żadnej ofiary na korzyść wspólnej oj-
czyzny, wyekspunują Polskę i uważają się zażadem za obcych Polsce, dech
pożty krzyżacki w tych ludziach pozostał. Obmierzke Samolubstwo. p. kt.

(a) że im odjęty został Skład towarów Polskich, więc rodzaj Monopolu
szkodliwego Polsce, szukania się Torunia, że oni tylko nasza szkoda umieli
kieszenie swoje tadować? a nie mieli rozumu innym handlem szukać się. p. kt.

na piśmie podane przy końcu zeszłego Roku, że Łakowe są najkupelniej przeciwne przywilejom Gdańska, dobremu onego bytowi i starym utkadom, z tych powodów ich Starszyzna Ładani Torunia przyjąć nie mogła.^(a) Bez względu na to, podali Torunianie Radom prośbę, kupelnie taką, sama, jaką już poprzednio byli żądali, oparli się jej Gdańscy, oświadczając się gotowcami do układu, że nigdy nie byli dalecy przyłożyć się do tego, ale pod warunkiem, żeby tylko ich własnemu dobremu bytowi nie zawadzało. Deszcz w Słyczniu wysłali Gdańszczanie Sekretarza swego do Piotrkowa, z kąd udał się za królem do Krakowa, starając się o zniesienie Celi w Łechanowie, o zwolnienie od podatków z dóbr ziemskich, Gminskich na Skutku, Łaudum natożonych. Król jemu przez Bp. krakowskiego 12 Marca odpowiedzieć kazał: „JKM. z raportowanemu stanowczo, jako z naixne ilości wołów, mnióstwo wożku, skór, manowcami przez Mazowsze przemycając, umykając opłacie Celi, zapobiegając nadużyciom nowe Celi natożyć, musianno: przyrzecem jednakże nie mianno w myśli ścigać opłat od Prusaków gdy co w Mazowszu na swoje

(a) Ten brudny czołm miało nie tylko względom wspólnej Ojczyzny ale i względem samych siebie Gdańsk tu plugawie okazał się co do Torunia.

(b) będzie to przez celi, dzięki ziem Pruskich, ktem ich postępowania. p. 17.
 (c) t.j. wy nagrodzić Torunian, kosztem krze ciego. — p. 17.

na swoją kupują konsumpcją. jak up. wotów i. p. b. to na ostatnim Sejmie Piotrkowskim najwyraźniej zabroniono. nie stusznem zaś jest aby od innych towarów celt nie pobierano. i nie zapobieżano przemysłu; mniemam JKM. e. że jest wielkiem złem ze strony postusznym poddanych coś podobnego wymagać gdy w Ciechanowcu to tylko żądano, co w Poznaniu, lub innych miejscach optacai się jest w obowiązku. a czego wtaśnie przemysłu do Prus unikać pragną. Skarb na straty wystawionym być nie powinien. Co zaś do spuszczenia z podatków, król w tym względzie nie zmienić nie może, co Rady przez Laudum postanowity, tem bardziej że Podatki nie dla króla, lecz na potrzeby całej Ziemi uchwalonemi zostały; jeżeli by zaś Miasto a Rad skutek swej prośby wykazało, król nie będzie się temu sprzeciwiał. — Oprócz tego Sekretarz wiele jeszcze innych podatków przedmiotów, dało mu odpowiedź, nie zamieszczęm jej jednak, albowiem nie wspólnego z Prowincją, nie ma, tylko się tylko szczególnych interesów Miasta. — Pretensyje przez Kaszt. Gwańskiego na Sejmie Piotrkowskim królowi podane pozostały bez skutku, Skarby na prożno spodziewały się odpowiedzi; a gdy 8 Maja podług

z wyjazdu na Sejmik do Malborku z ichaty, król nawet nie
 uznał potrzeby wyprawie tam swego Posta, kazał tylko
 Dworzaniowi doręczyć ekspedycję, nie obejmując nic dla
 korespondencji Prowincyi, zawiadania w niej tylko, co księ-
 że u króla pozyskać pragnął: a mianowicie, że
 Ks. Albert kazał przy Elekcji króla mieć głos i
 krzesło; aby nikomu z jego poddanych nie dopuszk-
 ciono apetycji do Dworu królewskiego, żeby nikt
 nie otrzymał w Polsce glejtu bezpieczeństwa któ-
 renty u księcia był poszlakowanym.

Pod czas obu ostatnich Sejmów nad temi się
 naradzano przedmiotami, Stanisła uchwała
 bynajmniej księcia nie zadawała; król zaś
 w najmniejszej części odstąpił od tego niechwał,
 co stało w Polskim Senacie. Teraz N. Pan za-
 pytał Prusaków o radę, uprzedzając zarazem, aby
 uchwały w tej mierze wydanej w nichem nie na-
 ruszano. Uchwała dotychczas była. - Coż mógł fej-
 mik Malborski co do niej uczynić, musieli to
 po prostu potwierdzić co król za nieodwołalny
 wyrok pochylił.

Przed przybyciem Dworzani na zajmowały się radą
 rozmaite mi przedmiotami, nadmieniam je.

Z Torunia przybył jeden tylko Sekretarz, miał upoważnienie z prośbą dopuszczenia go do narad i takowe przez niego recessować dozwolono. Tajny Pisarz ten objaśnił powody nieobecności swoich Zwiérzchności, przypomniał nowe Cła trwające jeszcze w Mazowszu, pragnąc poparcia w rządach Miasta. - Rady oburzone się z powodu nieprzybycia Torunian, nie pozwoliły Sekretarzowi obecności na posiedzeniach, oświadczyły, że mu udzielił postanowień Rad, dla doręczenia ich jego Zwiérzchnościom z zapowiedzeniem im, aby na dalsz koniecznie na Sejmikach obecniemi byli.

DDepⁿⁱ Gdańska żalili się na Komorę Cła w Cechanowie, że pobiera cło od wotów zakupionych w Mazowszu pod pozorem jakoby one z Prus i z Bolewa przedłożonemi były. - Na razem zaprowadzono w Polsce coś, co dotąd używaniem nie było, gdy Celnicy ażeby wszystko dokładnie zbadać fasy odpiakowują, paki przekłuwają, przeto częścią na koszt, częścią kupców na szkody narażają. Dla tego też potrzeba tak względem tych, jak i innych nowatorstw udać się do Jk. M^{ci}, w najskuteczniej przez Delegacyę uskutecznić się da, albowiem

przedstawienia na piśmie są bezskutecznemi.

Bp Chelmiński upomniat się za Torunianami, by dotężyć starań ku poprawie ich bytu, razem Gdańszczan kapitał, czyli nie wynaleźli jakiego sposobu w tym celu, - lecz ci odpowiedzieli to samo co i na resztym Sejmiku, - proczem już nie w tym względzie nie ma pomknąć to. -

Co do Podatków już w części wypłaconych postanowiono, pozostawić je w Skarbie Ziemi na wszelaki wypadek potrzeby pieniędzy.

Ponieważ Bp. Chelmiński górnosić tę otrzymawszy tylko złożył królowi przysięgę a zwykłej w Radach dotąd nie wykonał, a oprócz niego i inni członkowie byli w tymże położeniu, kapitałowie czyli bezkierownicy obejść się można skoro już, piernuska, złożyono? Starzy Rady zapewniali, że jest zwyczajem z obowiązującą się, przysięgę królowi, jako też i Ziemiom. powtórzyć.

DDepⁿⁱ Miast W^{ch} przyznali że nie o tem nie wiedzą, wczem do swoich zwyciężchności odwołali się, rzez cato że przeto do następującego Sejmiu ołożono. Nadmieniam że ta kwestyja spowodowała ta długie spory pomiędzy Miastami a Ziemią.

Przed końcem Sejmiku co do dawniejszych i nowych Cett w koronie istniejących, Stany w pre-
tensyach swoich, kaszt.^a Chetm.^z Mikołaja Dzia-
łyńskiego wydelegowały do Dworu, czego chętnie
pomieścili w następującej Instrukcyi: „Ma Po-
set przedstawić JKM.^z, to co już Jego Pruscy
poddani we względzie nowych Cett w Mazowszu
zaprowadzonych skarżą się, przetoż, wczem
ich zapewniw, że podobne opłaty nie tylko na de-
raz być mają zniesione, ale w przyszłości zapro-
wadzonymi być nie mogą: ciągłe lamenty miesz-
kańców dowodzą, że próżno tudżono się nadzieją
kmiąt, dla tego to muszą Stany ciągle jednego
rodzaju żale powtarzać i raz jeszcze co ie-
uściaka JKM.^z przedstawić: że opłata rzecz-
nych Cett nie tylko jest nieumieranie uciążliwa,
ale nadto zupełnie sprzeczna ze Starożytnymi zwy-
czajami, przywilejami, Swobodami Ziemi Praskiej,
co dawne czasy najlepiej udowodnić mogą.
Z braku zaś nowatorstwo dano by się usprawied-
liwić oparte na doniesieniach Poborców Cett, uś-
tających przekonać króla, że w zwykłych Cettach
dzieją się dosadne nadużycia, gdy po granicach

Są takie dokładne pokrymione rozprządzenia, że
 nikt ku szkodzie królewskich dochodów towarów
 swoich przemycar' nie zdota; niemożna przy tem
 przypuszc'ić, aby kto z niebezpieczeństwem utraty
 zakupionych towarów, czegoś podobnego tento-
 wac' poważył się. Nadto pilnego baczzenia sta-
 rostów królowym sposobem podejrzewac' nie potra-
 na, po nich JKM: może być pewna, że podobnego
 niecierpieli by oszustwa. Może z powodu wielu
 skór wotowych, przez Gdańszczan za granicę
 wysyłanych, to to wznieciło podejrzenie, jakoby
 onych wielka ilość do Prus przemycana była.
 Lecz są to próżne podejrzenia, bo tak JKM:
 jako i Ję Rady wieść, doskonale że kilka tysięcy
 łotów i innego regatego by dła w rzeczonym
 Mieście iżie na rzeź, a nie mały ilość skór
 ze Szwecyi i innych tu i owozie z po za gra-
 nic Prus sąsiedzkich miejsc tutaj sprowadza się.
 Dalej Delegowany użalać się miał, że celnicy
 w Ciechanowie po groźby 6. od kamienia wosku
 wymagają, nie pomijając nikogo, chyba że da re-
 kojmię, a potem albo pieniądze złoty, albo go krót-
 ci opłaty zwolni. Co jak przywilejom ziem sprzeciwia
 się

Tak również kupcom nie ma szkody przynosić, bo
ci od wielu już lat nawykli Włoch. z Lubelskiego
Tarmarku do Prus przewozić, a tylko dawno cto
o niego optacać, i że z tego powodu nigdy w Cicha-
nowie katrzymywanemi nie byli; w Stonsku w hie-
mi Dobrzyńskiej również nalożono podatek, nowy
gdy Skowcy, Rymanze, Świdlarze i inni ze Skór wy-
rabiający przedmioty, z niemi z Prus tu przybywają,
od każdej Skóry tu nabywanej po groszy 3. opta-
cać muszą. ^(a) Mieszkanie zaś Korony, gdy z tam do
innych miejsc Polski Skóry wywożą, optacie tej
nie ulegają, a za to muszą one ponieść gdy z niemi
do Prus udają się. Nie mniej należy baczyc, co w por-
naniu zaszło, gdy przedtem byli zwyczajem że
przybywając z Niemiec do Prus transito towa-
ry, oznaczone cto, t.j. o każdej skrzyni po 8 od-
paki po 12 groszy optowały, to teraz ten zwy-
czaj zupełnie poniechano, a Mandlujscy jako
następcy wszelakiego rodzaju nowatorstwa ob-
ciążonemi zostali, j. t. Skrzynie, fasy, paki
otwierają, dalej zgadzają Rachunków po jakiejś
nie towary nabytemi zostaty, niekiedy także
Paki rozwijane, i co się w nich znajduje, ściśle

a) Grosz wówczas był wart dziesięć k. i 10. p. t.

zbadywane na ożenie, a do tym celem, ażeby Póbor
ca Cell wzięty wartości, a może należne od
towarów opłatę mógł podnieść. które to dzia-
łania tak, jak dają sposobność do wielu nadu-
żyć, muszą po między innemi i ten skutek
wywołać, że kupiec przy tak ostrej rewizyi
zyski swoje traci. Co w tem zresztą najszkod-
liwsze iż przez podobne nowatorstwa, sta-
rym Swobodom, przywilejom, zwyczajom i roz-
porządzeniom, od tylu lat tak stale obowiąz-
ującym, z widoków korzyści własnej tego i owego
bez woli JKMci staje się najprzeważniejszy
uszerbek. —

Malborkanie do tych zarządzeń dotychczas swoje na
Burgrabię Kamiku Królewskiego, wszystko to doty-
czono do Instrukcyi, obok której Starzy Kasztela-
nowi Chetmińskiemu powierzyły list do króla opie-
czętowany, upraszając w nim najumiejętniej, o wy-
danie rozkazu Skarbnikowi i Póborom podobnie
aby ci na Sejmiku następującym odpowiedzieć zło-
żyli mu rachunki z ostatnich Póvalków, interesem
bowiem jest równie króla jak i Rad wieść ile
wzebrane Póvalki wynoszą w ogół, a zarazem ile

Każden od siebie Stan wniosł, czy kasjerowie z nale-
żytą pilnością i wiernością Urząd swój sprawo-
wali, w końcu wykazał spis należności. Ponieważ
Król Podatków te na potrzeby Królasy asygnował,
proszono, o pozwolenie użycia ich w razie gro-
źącego niebezpieczeństwa już bez dalszych upoważ-
nień; Zarazem Prowincję obrabiano w opinii JKM^o
albowiem przez powieszonych wystawiono, przed
Królem była, jakoby we wnoszeniu podatków uch-
walonych okazywała się sknerowata.
Nie mniej Stany napomknęły o zbytku Srebrnej
Monety, przeto kłoto traci na wartości i zupet-
nie z Królem wyprowadzanem bywa, że i w tym
pragnę wole Królewską na przyszłym Sejmiku s.
Michalskim wiedzieć, tem czasem pragnę, ażeby ksią-
że Pruski o tem być mógł uwiadomionym, że
swemi naradził się Stanami, a na pomienio-
ny Sejmik swoich Delegowanych nadstąpił. Co do
żądań tego księcia przestanych Stanom przez
Króla, podzielał one zdanie Senatu Polskiego,
a co się tyczy innych okoliczności Królasy dotyka-
cych, odwołują się do propozycji Delegowanego.
Podczas gdy kasjerem Chetmiński dopilnowywał
u Dworu

a Zoru Spraw sobie poleconych, kopadli Gdańskianie z Lubeczianami w osobne zaiscie, z góra pomiedzy temi dwoma miastami z powodu gwałtownych Działan' Lubeczian xdawata się być stanowczo nadwerżoną, w niemaniu że mają do tego prawo przypisując stronie przeciwnej wszelkie winy. Rzecz całą jasno przetoż. - Gdy w R. L. król Chrystyan zrzuconym został z tronu Duńskiego, przejechał wzięt wyławować w Norwegii, - Lubeczanie zaś przeciwnikowi jego królowi Fryderykowi udzielając pomocy asilowali wciągnąć Gdańskian w przymierze wojenne, osobliwie gdyby Lubeka przeciw temu nieprzyjacielowi wspólnie zbrojnie wystąpiła, lecz Gdańsk znalazł wiele powodów pozostania neutralnym, a to z powodowato dalsze nieporozumienia, powiększonego znova teraz brakiem zboża w Lubec. Dostarczyć im Łakowego Gdańscy niechcieli i wptynęli na Holendrów w tymże sposobie. Ci z Lubeczianami w niezgodzie, z powodu że Holendrzy dopomogli Chrystyanowi do wyławowania w Norwegii, że z tego powodu handel morski doznał przeszkód dotkliwych, dla tego to w chęci pomsty Lubeczanie pozabierali jako dobra zdobytek okręta Gdańskie pływające do Holandyi i wracające xłambad.

Mieszkańców tego doznato 7^m okrętu Kauffar-
deyera pływających na wiosnę do Zelandyi. Chciał
wyjść na ich zwrot wyptano w kwietniu do Lubeki
Sekretarza Miasta Gdańskiego. Ledwie przybył zaraz
mu powiedziano że okręta zostaną, zwrócone, lecz
słowami nie, wydać, nareszcie gdy nie można
było inaczej, okręta z balastem wróciły do Gdańska.
Lwowary, a była ich znaczna ilość, przepały. Ożda
brzeża było przez Hamburg do miejsc neutral-
nych Lwowary na sprzedaż wyprawdzać, dla tego to
pomiedzy oboma Miastami, zawarto we względzie
wolnej żegluzi, w poniedziałek po Vocem Incundi-
latis następujący układ.

Gdańskie okręta mogą, bez przeszkody żeglować
do Francyi, Anglii, Szkocyi, Portugalii, ale pod
warunkiem wydawania przez Prześiętną Radę
certyfikatów, Szyppom do tych miejsc gdzie
oni żeglować zamierzają, podobnie z miejsc gdzie
przeznaczonemi byli, z powrotem podobne dowody
mieć i okazać je są, w obowiązku, Holendrów zaś
i Stronnikom ich. (ab sprzymierzonym żadna po-
moc podwożona, bydx nie może".
Miał Sekretarz jeszcze inną, sprawę zatatrui:

Zeszedł Jesieni rozmaite Okręta Gdańskie wracające z Niderlandów i Anglii, naladowane Suknem, Korzeniami i Towarami różnemi, co płynęły dla spóźnionej pory Roku do portu Lubeki w zamiarze przeziimowania tamże. Ci położyli areszt na te Okręta, z powodu Korzenów jakoby Gdańszczanie mieszkańcom Lubeki nie mieli szkody wyrządzili, a że łaskowych wynagrodzenia dotąd na prośbno kładą, przeto łaskawe teraz nastąpić musi, skoro Lubeczanie już mają fant wraku. —

Delegowanemu kazano dotrzeć staran' usilnych do wydobycia rzeczonych Towarów z pod aresztu. Niczto mu to jędnak po myśli; albowiem Lubeczanie w pierw żądali postawienia, jak Gdańszczanie w zgledem Holendrów postępowac' zamierzają, i czy miasto z nimi wszelakie stosunki przewar' z decyduje się? — Nie mógł się Sekretarz w tymże względom czego bądź zobowiązać, nie przeto w sprawie zafantowania nie wstąpiłszy wrócił do domu. Wyjechał wprawdzie niebawem drugi Delegowany w tych rajściach do Lubeki, również na prośbno. Miasto Gdańskie z rozmaitych powodów a nadto z przedłożonego Świeżo zawiadzenia

Zawieszenia broni pomiędzy wojowaniem a wszyst-
kiemi Niderlandami, poczytywano niestusznem i
szkodliwem z rywzi z Holendrami. W końcu znów
Gdańszczanie pierwszych dni Sierpnia wyprawili
dwu członków Rad, do Lubeki, i ci wyjednali tam
wypuszczenie zatrzymanych obywateli i towarów, jako
także potwierdzenie ustawy swobodnej Kegluzji: co doku-
mano d. 29 t. m.

Kasztelan Chetmiński w zabiegach swych u Dworu
nie miał szczęścia, nie nie uskoRAWszy, wrócić mu-
siat, z tego powodu poprzednie kazalenia na Sejmiku
29 brzes: w Gnieźnie ponowiono. Ktoż kazat Skarb-
nikowi Ziemi, Postawi tu swemu Starostawowi Koste-
kiewiczowi przy okazaniu listu wierszy kelnego, krótko po
Polsku mówił, przetykając: „że JKM: dowiedziaławszy
się, jako niezmiernie wiele rozmaitego rodzaju monet
obcych do Ziemi wprowadzono, przez co N. Pan i miesz-
kanie na znaczne szkody są narażonemi, używa
Stany ku zwróceniu całej uwagi na to, jakby podob-
nym stratom zapobiedz.”

Zatem Bp. Warmii obszernie mówił o zakazanej i ob-
cej Monecie, że takowe w brew mandatom królewskim
wprowadzono do Ziemi, mieszkańcy zaś przyjmują je.

główna tego wina spada na trzy Miasta, t.j. na
Idanisk, Elbląg i Malborg. dla tego też Biskup
dla pierwszych miast przytemnych Deputowanych
wezwał, aby spełniaty rozkazy króla i Landów Sejmi-
kowych, przekładający zaś je winni byćż należycie
karanemi. Deputowani ci chęć się zapierali, chęć się do
winy się przykrywali, ostaniając się powodami, dla
czego nie tak ściśle można było rozkazy królewskie
wykonywać. Niemniej przecież Rada powtórzyła im
to, co Biskup Warmii karzeć.

Dalej obecni postanawiali się, jako zbytkowi nowej
Pruskiej Monety tamże pociążyć, ponieważ zaś z miedzi
nie nastąpiło ^{ciężkie} wzięcie, a przeto Moneta obca pod-
nosi się w cenie, a również Species Złote drożeją,
co niesiono za najodpowiedniejszy środek, zawię-
szenie czynności Menniczych. lecz gdy się to ucz-
niło, rozkazu króla dokonać nie da, z gody księcia i Miast
uwaga postanowiono, wysłać jkm. o ładowy, zaś do
księcia napisać, a Miastom przez te przez ich Depu-
towanych przedstawić.

Czy tego rozprawy Deputowanych czy nowe monety są,
dostatecznie próbowane? — odpowiedzieli, że ich Zwiern-
chości Ustaw w tej mierze wydanych ściśle się pilnują.

Porucznikowi królewskiemu, innemu. Mińska. Swoich do jedyń w o-
brazie nie dopuszczała, dopóki każda sztuka dokładnie
sprawdzona nie jest.

Skarbnik Kostka przerwał Posiedzenie Rad. Król zalecił
mu aby jego rozkazy obecnym na Sejmiku zakomunikowa-
wał, na to go bowiem na swego Posta wybrał.
Dokąd kuryerajom było że Postowie królewscy oznajmiew-
szy sobie zlecenia, oddawali się z Izby, wracali
dopiero gdy ich zaproszono do odsłuchania odpowiedzi.
Leż gdy kogo z Rad Ziemijskich wybrał król na swego Posta
ten bywał obecnym naradom, po złożeniu propozycji
zasiadał na swoim wtasciwym miejscu. Należy
dobrze uważać, że Kostka jako Skarbnik, nie był członkiem
Rady, jeżeli zaś nowe od króla Instrukcje otrzymał
wtedy o nich Stany zawiadamiając o powołanie poslu-
chanie uprawzał. Kostka postąpił przeciw brwającemu
kuryerajowi, którywszy bowiem propozycje na miejscu
najwyższym Postom wtasciwym siedząc, pozostał i
obecnym był naradom. Męto się względem Skarbnika
delikatnością, z powodu jego charakteru Poselskiego i o detych
czasowym istniejącym kuryeraju ostrzymano się o pub-
licznego go ostrzeżenia, mniemając że wtasciwego poprosza
ostrzymać się i nieprzybytkie na posiedzenie następujące.

Alle Kostka najajutrz przybył, zasiadł pierwsze miejsce, nie będąc przez nikogo aby ję rajet, zaproszonym, na co gdy Rady z przykrością spoglądały, Kapitan Skarbnika czy ma jakie zlecenie Smieniem króla oznajmić? - Odrzekł, iż oprocz tego co powiad, nie ma nowego od Dworu nienadeszło, i że mniemam że Rady zatrudnia się Sprawami Sądowemi, po cetero. Kostka wzruszył, lecz, w równym że Spieszo przybył do Stad w Łasnie w tej chwili gdy obecni zamierzali iść na Obiad. Po obiedzie na nowo przybył Kostka, Rady więc podniosły się, chęć zamknąć posiedzenie, co gdy po miarkował Skarbnik, oburzony wyskoczył. Pp. Warmii za zdaniem innych Rad, zwrócił uwagę Skarbnika na jego postępowanie używając aby się, o bywaniu na seesyjach wstrzymać: co Kostka poczytał sobie za ubliżenie, zaprosiłszy iż o tem urzędowi N. Pana, żaląc się na postępowanie Stanów. Na tem jednako w owym czasie, pozostał, Alle przy królu b. r. gdy na nowo Skarbnik obraził Stany, oprocz innych żądań i tę okoliczność w ożernem piśmie do króla zamieścił: Okoliczność ta we własniwym opowieści czasie.

Nieco przedtem Tolkmiczanie podali Skargę, że więcej niżeli kiedy przez obecne Podatki mierpieli, już to że one same przez się są, od poprzednich większe, ożstiaż że jako

Mieszkanie

od wszystkich swoich majątków, przeto i o tych
 statków wodnych, matni siłciowej, obliczonych na
 Marki po groszy trzy opłać, pomimo to i Kartnik
 jako o Rybaków od każdej matni za potów po Marce
 i uaga, przeto o jejnego przedmiotu podwojny poda-
 tek opłacają, upraszają przeto Rady, ażeby ich od po-
 dobnych nadwyżek zwolniono. Bp. Wornie papart
 prosił te dodając że Rybakom w Passargii podobny
 ciężar narzucono, Rady oświadczyły, że w tym wzglę-
 dzie nie pomogą, nie mogą, bo wykarz ustanowionych
 Podatków już JKMci podanym zostal, tylko dodaty
 że starai się będą u JKMci o ulgę.

Ponieważ uczciwość i liem niezostaty dotąd usunie-
 mi, a jeszcze do nich to i owo przybyło, o czem koniecznie
 należało Dwór uprzedzić, naradzano się czyliby owo-
 łanie się na piśmie czy ustnie przez powołane posel-
 stwo dokonać się miało? Biskupi, Wojewodowie i inni
 ze Szlachty, także Gdańszczanie byli za ostatniem, zaś
 Deputowani Torunia i Elbląga za pierwszem, bo ktoś
 obecnie przebywający w Litwie, nie ma nikogo przy sobie
 z Rad, przeto przewidzieć można, że Deputacyja nie-
 by nie wskośata, chciaty aby takowy o to życ do czasu
 przybycia JKMci do Polski. - Przeciwnie zaś Głan
 i szanie, byli zdania pierwszych, „osobliwie że wile

228.
wiele przeciw swobodom ziem wciśnięte są, co król
bez powrotania są do swoich Ród zmieniać może, a
do liczby tych należą, przemy, Główniczani i innych
kupców przed obce Sady, również na korzyść Żydów
dekonowany edukt, a nadto w Mazowszu i w innych
miejscach królestwa. Pta poprawiać. "z tych po-
wodów uznano stosowniejszem przez wysłanych
Delegowanych ustnie przedstawienia kazać powożni
Dworowi.

Nim jćinako wybrano po temu pewne Osoby, orno-
wiono z przeszłego Sejmiku przedmiot przysięgi i na-
mien nastanowiono są. Niektórzy mieli, że po-
treba nowej Ruty przysięgi, inni to odrzucali
utrzymując, że nowe przepisy są zbyt czarne tak, dłu-
go dopóki Stare zakonem nie zostaną, raka-
dawnej przysięgi zaś jest w zachowaniu (voj. S.
Maltowski). Większej wagi uważano się, oświadcze-
nie miał, "Ze ich Dep. ⁿⁱ w Radach ziem no-
wej przysięgi składać nie będą, bo jako do chwilej-
chności Miejskiej należą. Osoby, co rocznie w czasie
zwykłych Włeców, JkMⁿⁱ będą wierni i posłuszni
hoci i wiara zaprzysięgają, i w tym duchu z obaw
zami jako Petnomocnicy swoich Chwilejchności na Sady

„Ziemskie wysytaniami bywają.” Rady Stanów Duchownego i Świeckiego rzekły na to, „że i one obejmując swoje godności, składają królowi przysięgę, a przeciw są z obowiązani, dla przekształcania dobra powszechnego. Prowincyi, zowiąwac się miało osobnej przysięgi, z tego powodu miasta nie mają, powstawać dotychczas od nich.” — DDepⁿⁱ wice w tym przedmiocie do swoich Starszych kazadali, dawać się, na co reszta Rad zgodziła się, byleby odpowiedź na Sejmik, następujący przywrócić. —

3. Pazoł: Achacemu Czemie Kaszⁿⁱ Gdańskiemu z lewno Delegacyją do Króla, poniamo że DDepⁿⁱ Elthga i Torunia przy swoim zdaniu się upierali. Gdańskowicze zaś mieli kogo ze swoich dotrzeć.

Treść Instrukcyi dla nich następująca: „Z powodu obecnych niebezpiecznych okolic, i wojem wybuchłych w rozmaitych miejscach, Rady w pieczętowitości swojej znajdują się zmuszoną, to co już podały z ostatniego Sejmu ku Malborskiego, na co jednak żadnej nie otrzymują odpowiedzi najumiętniej powtórzyć: j. t. żeby im wolno było, w razie koniecznej potrzeby, zebrać z osadnich podatków summy, już wniezione do Skarbu królewskiego, użyć: bo gdyby nagły i niespodziany nieprzyjacielski napad już na ziemie wywał się,

byłoby w tedy za późno, upraszać o podobne pozwolenie: przeto niechby H. Pan raczył najtęskawiej odpo-
wiedzieć na prośbę Stanów i upoważnić Skarbnika
do udzielania żądanych Summ na cel powyższy.
Również ostatecznie, raz, upraszamy H. Pana ażeby
raczył ^{nakazać} Pobercom Podatków i także Skarbnikowi na-
złożenie Radom na Sejmiku następującym
rachunków, a to, ażeby wiadotnem było, ile
każden z kontrybucentów zapłacił, a co najwa-
żniejsza, czy wiernie Pobercy swój urząd sprawo-
wali, wiadomo bowiem jest że wielu z kontry-
bucentów tak, w obecnych, jak w dawniejszych
Podatkach, zalega, a przecież, po ścisłym zbadaniu,
bądźcie można wtusić wie, wiedzieć, ile kie-
nia w razie potrzeby jest można, w podatkach zło-
żyć, ponieważ nas H. M. w tej mierze jeszcze się
nie oświadczyła, byłoby to jednak, jej Skarbowi i
Lecniom wielce korzystnem, jeżeli ze Stanami
w tym przedmiocie jednego sposobu widzenia bądźcie.
Na obecnym Sejmiku Rady wysłuchaty łask. H. M.
przez Skarbnika udzielona, co do liwnego przywozu
ciężko ziemskich Monet, po ścisłym zbadaniu prze-
konaty są, że Łakowe z niektórych miejsc będących

z ludźmi w rękach Skosunkach handlo-
wych, do innych miejsc są, przeważnie, z tego po-
wodu Rady DDep^{ch} z onych miast do tego przy-
wiodły że rzecz tę do swoich Zwiastachności wzięli
przeprzekaję, że w przeciągu czasu, między końcem
obecnego Sejmiku, a początkiem następnego z S. S. S.
r.p. rzezone Zagraniczne Monety zupełnie z obie-
gu usuną, w razie zaś gdyby się to skutecznie nie
dało, H. K. M.^{ci} raportu o tem złożyć nieomieszkają.
Ponieważ Rady dostatecznie wiedzą, że nowej mo-
nety zapas jest do zbytku pomiędzy ludźmi, za
Zgodą, składających się mieć prawo do wybijania
pieniędzy, uznano dobrem zamknąć Mennicę: Z tego
powodu najprostszym jest uprasza się H. K. M.^{ci} o wy-
danie odpowiednich rozkazów do Przetożnego
nad Mennicą, w Toruniu i do Skłonięcia Króla
Praskiego aby również Mennicę zamknął. (a)

Dawa Zwyraja z resztą Sejmiki na rok, z dają się
być częścią, zbytkiem, częścią uciążliwemu i koszt-
lowemu, gdy jeden, tak we względzie spraw kraju, ja-
ko też i do Sądów byłby dostatecznym, razem dają-
by się tak urządzić, ażeby Sejmik w Roku jednym

(a) Pod względem kwestyi Mennicznej zupełnie w tedy nowej, w obrotach
admińistracji i Skarbowości weszły, należy szczególnież żeby zdrowo o
tej rzeczy Sądzić, mieć ciągle na uwadze, że dopiero od lat 43 od kryła
Ameryka (1792.) po cichu napłyło drogich kruszców wywołat zupełnie,

na 1^{ty} Stanisława w Halbergu, a w drugim na fr-
 Michala w Grudziądzu - składanym zostawał, Należy
 Zataić nie można że niektórzy z Rad na zwykłe
 Sejmiki albo wcale nie przyjeżdżają, albo gdy przy-
 jedą, po 2^{ty} lub 3^{ty} dniach, bez rzeczywiściego po-
 wodu i bez pozwolenia innych z Rad spieszenie od-
 jeżdżają, niechby więc JKM^{ci} nie dadomi temu
 zapobiegła, i odpowiedni Rozkaz wydała, iżby
 Ładen z nich, wyjawsz tylko choroby Sejmiku
 nie opuszczał, lub przed owego zamknięciem, bez
 pozwolenia Swoich kolegów, do Domu nie odjeź-
 dzał, lecz pod karą, 100 Złotych wagr^{ych}, lub
 inną, ustanowić się mającą, odpowiednią pienięż-
 ną, do końca Sejmiku przostawał.

Gdy zaś rozmaici zasiadają w Radach nie będący
 Prowincyi przysięga K wiazani, i decydowały
 Rady, aby na przykładem Przedkin i niektórych
 jeszcze żyjących, zwykłą przysięgę Ziemiom
 składać, ażeby każdy z tym wiążącą wierność
 i Pruskie Sprawy sprawował, w czym spódkować
 się pozwolenia JKM^{ci}. —

Wydała się jeszcze że Strony gdy Sprawy procento-
 we wnoszą, w obec Rad, bez względu na wszelkie usta-

przeznaczone w wyobrażeniu i Systemie monetarym. p. 11

uszanowanie zachowując, się nie przystojnie. Strony
takie mogą być jedynie w postuszeństwie utrzyma-
nemi skoro Ziemszchność tego Miasta w którego
obrzębie Sejmiku Sądownictwo się odbywa, urzęd-
nikami swemi Sejmikowi Zbrojną ręką pomuze:
od czego nie wymawiają się skoro JKM^{ci} Sędziow-
ne wyda rozkazy."

Oprócz wszystkich powyższego mieli Delegowani
wystarać się u króla; 1° Ażeby Polkoni czynie
i Pasargianie w podatkach co do potowu zwol-
nieniu zostali. 2° Aby Wojewodowie Malborski;
Pomorski, Kasz.^o Gdarski uwolnieniu byli w
płacenia Podatków z Dóbr trzymanych. Dzierżaw-
ci JKM^{ci}. 3° Kilku z Polskiej Szlachty na pew-
nego Szlachcica Pruskiego w nocy gwałtownym
sposobem napadło i czterech Chłopów i rozmaite
szkuby bydła zabrali, co Delegowani przedstawić
mają, królowi ażeby zmusić winnych do wy-
grodzienia szkód. 4° O zniesienie świeżo zaprowa-
dzonych Cett w Maxwuszu i w Litwie. 5° Ażeby
mieszkańców Prus nie przeciągano do sądów obcych:
"Przecież już Malborkanie skarżyli się na swego
Starostę iż on przywłaszczając sobie wybór Rób do
Ziemszchności Miejskich, gdy przecież na kasackie

Drugiego zwoy czaju potwierdzonego tak przez obecnego
 króla jak przez jego Poprzedników, należy staranie
 do Rady, aby ta dzielnymi ludźmi wakujące za-
 pełniała miejsca; nadto gdy rzeczony Starosta
 ku donoszeniu dzierżawcy Miasta, postanowił, aby
 każdy Statek lub w barku nogatem jęty nie nadół,
 jeżeli o most uderzy, trzy marki a niekiedy
 więcej kary opłacał, bez względu że most ten
 kosztem Miasta jest utrzymywany, polecono
 tedy przedstawić te okoliczności M. Panu, aby
 najtęskawiej rozporządził karać, co do pierwszego,
 niech Skarbowanie swych dawnych przywilejów
 spokojnie używają; co do drugiego, kara piędzi
 na redukuje się na groszy 5te lub jeszcze niżej.
 Równie woj. ^{de} Chetm^{ie} zawiadomil Rady, że Skarb-
 nik Koszka wdziera się w jego Jurysdykcję, a For-
 mianie zawiadomili, że woj. ^{de} Kaliski, Nikołaj
 Kościelicki, ^(a) wyznaczony za sejdziego polubownego
 przez króla w pewnej sprawie, zawyrokował zupeł-
 nie sprzecznie ze Sprawiedliwością i z myślą króla,
 nadto że ci którzy z towarami z królestwa i z ksa.
 Mazowieckiego spławiają i stosownie do świeżego
 rozkazu króla, w Toruniu zatrzymać się mają.

(a) Koszycey z piśmie Lengnich. p. 117.

pod rozmaitemi pułowaniami tego nie wypełniając, a Furmani żeby Miasło pominąć drogę niezwykłych wyszukują, które to „grawamina” tak, należy zmieścić, aby cierpiące Strony do swego prawa wróciły. — Nim jeszcze Delegowani wybrali się w drogę, otrzymali Rady wezwanie królewskie, zjechała się do Malborka w d. 13. Grud. Powody tego nadzwyczajnego Sejmiku zawarte, w Poselstwie króla, doprawionym przez Pawła Putłowskiego proboszcza i Kanonika warmińskiego, Sekret. Króla. „Tak Korona jak należące do niej Prowincye, wiele się obawiać mają, od spodziewanego najazdu Tatar, albowiem obrany Han, objawszy Rady, w krótkim czasie przez wiele szerszych napadów wzrościł wzmógł się w wielką dumę, naród swój rabunkami wzbegacit, i klóren był przez wewnętrzne zamieszania podupadł, znowu podniósł: bo gdy go Suttan w przeszłym roku do Tatarów wyprawił, takwo dopiero że mu Astan Suttan Rady odstąpił, tamtego biegłości wojeuna, można z tego pojąć, że gdy zrazu tak Stanot, jakoby chiał do Polski lub do Włoch z silnem wojskiem wkróczyć, Tatarzy przeciw spodziewaniu wszelakiemu na Moskwę uderzyli, niezmiernie

ja, spuszkoszyli, petni zdobywszy z wielo tysiącami niewolników do siebie wrócili. Teraz zaś wypaje się, jakoby Han zamiarzył zwrócić się na kraje królewskie do czego Moskale i woj^{ca} wołoski skłania go wieloma obietnicami.

Z Niemiec też lubo niepewne przybyły wiadomości, jakoby niechętni zamierzali tam Prusom i Polsce od tej strony dać zatrudnienie, oprócz tych groźb wojny, nie mniejsze wywołują troski Mennice Głaniska i Elbląga, bo te w tak wielkiej ilości wybijają, pieniądze iż niemi Polska jest zasypana, z tego powodu podano liczne skargi zarowna, jest nieprzyzwolony rzecz, cierpieć jakie bieżą Mennicy prócz królewskich tem bardziej że temte naliczytej wartości niemają, z tego powodu podano do Jk M^{ci} prośby o wywołanie z obrotu w obrębie granic Polskich wybijanych w miastach pieniędzy, gdyż też miastom danym był przywilej wybijania pieniędzy dla ich tylko miejscowej potrzeby, skoro zaś takowych wybito już w dostatecznej ilości winne są, Mennice pokazać, też one ten swój przywilej tak dalece rozszerzyły, że teraz tylko jeźniwie wybijają grosze; N. Pan skargi podanych swóich na tak dalego

zwłókt, dopóki nie nawadzi się, z Pruskiemi Rękami, żeby zaś to, jako i inne potrzeby zatakuć zwłókt Sejm na 6 Stryck: R. p. do Piotrkowa; niechżeby więc na obecnym Sejmiku te przedmioty Stany Prus dobrze rozważyły, i na Sejm do Piotrkowa, albo wskyskie razem albo przez Deputowanych zposiła siebie, zdanie wskyskich JK.M.^o zakomunikowały. — Rady w monej liczbie zjechały się, Bp Warmi z powodu choroby nie mógł być, Bp Chetm; z powodu groźb Skarbnika nie śmiał pokazać się na Sejmiku, niektorzy dla gotowości na listy przebyć jej nie mogli, a różnym Dworzanin królewski ka poźnu doręczył odesłany zapraszające. Z tych powodów mała ilość obecnych wachata się nawadzać nad królewskimi propozycjami. W kilka dni potem zebrało się u Bp. Chetm; w Łobawie (Löbau), tutaj zadania króla wzięto pod rozważ, i opinia Stanów Kasztelanowi Grawska, doświadczy mu jedną osobę z Rad miejskich zakomunikowano. Zdaje się, że Rady obawę na padu Tatarskiego, tak teraz, jak dawniej, uważały za rzecz wcale nieobchodzącą, ziemię Pruskie, bo nawet przedmiotu tego nie poruszały. Co zaś do Niemców odpowiedziały, „również się tego

lekajac upraszaja, Jkż Maj. ażeby najtąskawiej
 pozwolił rasyt, wzycia w razie potrzeby sum
 zebranych z Podatków, z najdłuższych się w Skar-
 bie królewskim? Co się dotycze Gdańska i Elblą-
 ga dowiodły Rady że tym Miastom wypadała być
 wielka niesprawiedliwość, gdy przez nie bite pie-
 niądze mogą być z obrotu wywołane, skoro one
 co do wartości i dobroci, są zupełnie równe
 z królewsko Polskimi, że skutkiem tego każdy
 one przyjmuje i w Koronie wolny obieg mieć
 muszą, bo Miasta gdy na porównanie Monet
 Polskich z Pruskimi pozwoliły, najwyraź-
 niej zastrzegły, aby bite rodzaje monet w kró-
 lestwie i w innych krajach Króla były ważnemi,
 chybały Miasta od uchwalonej wagi i obrotu
 odstąpiły, w czym jednakże, z ochotą, poddały
 się najścisłszemu zbadaniu. Gdy też o niegdy
 byłych Królów Polskich, Toruń, Elbląg i Gdańsk
 obdarzowanemi zostali Swobodą, biła moneta
 nieograniczała się jedynie ten Przywilej do samych
 szelągów i groszy, ale do wszystkich w obrotu być
 mogących Srebrnych i Złotych Species, któren
 to Przywilej sam N. Pan potwierdził, z tego

powodu miasta pewnemi są, tej niezawodnej
nadmieci, że JKSⁿⁱ nie uzasadnionym tłumacze-
niom kilku niechętnych, nie da żadnej wiary,
a tem bardziej nieograniczy Przywileju o Skone-
tach do wybierania tylko peników i szlachciców.
Do czego wszystkie Rady dotychczasowe, aby
król od lat dawnych istniejących Przywilejów
miast ograniczać nie chciał, a tem mniej przy-
nie wybieranych Monet w Polskich krajach obieg
nie wzbraniał, bo by to z wielką dla handlu szk
da wypadło." Nakoniec raz jeszcze upraszano
JKSⁿⁱ aby raczyła wszystkie wyżej wymienio-
ne gravamina usunąć jak najspieszniej.
Na zaproszenie na Sejm Piotrkowski nie nie odpo-
wiedziano.

Na tymże zezdzie wystosowano Skargę prze-
ciw Skarbnikowi Niemiⁿⁱ Kosciⁿⁱ naprzód opisano,
co kaszt na Sejmiku w Gredziadzu, o owem prze-
niego zajętem pierwszym miejscu podczas narad:
że Szwędo Skarbnik odgrażał się w Malborku,
że dowiedział się jakoby go ktoś u króla udawał,
że on mieszkał się w narady Sejmikowe w Gru-
dziadzu, że pierwsze zajęcie miejsce, nie wie kto

przeciw niemu z tak bezwstydnemi kłamstwami
 występuje, że takiego tgerza skoro go tylko wynaj-
 dzie da mu to, dokliwie użui." Ponieważ zaś
 podobne pogroźki głęboko dotknęły Rady, proszą,
 najusilniej, aby król honor ich w tym względzie
 cierpiący ratował, Skarbnika zaś, dla przykładu
 innym, należytej poddał karze." Do tego się
 przyczyniło że Kostka Szwierc użalał się listownie
 na Biskupa Chetm^z przeciw Ar. Bp. Gnieźnień-
 skim, jak go tamten bardzo lekko traktował na
 Sejmiku Grudzińskim, i jakby okrowiata podejrze-
 nego z Leszy wyścałono. Stany razem chciały
 wiaści' udział w tym obwinieniu, dliwity się ocy-
 wistemu kłamstwu Skarbnika, zapewnijac króla
 że się rzecz tako miała jak ja w swem opisie po-
 danu, że co przeciwna strona narzuca na żadną
 wiare niezasługuje, lubo Ar. Bp. Gniez^z zdawał się
 być innego zdania, co uowodnit w pisany
 Liście do Bpa. Chetniskiego, dość obraźliwym, i np
 mieszczącym co następuje: " że w Polsce powszech-
 nie nniemają, że kasciwajacy w Radzie ziem
 oprócz przysięgi składanej JKM^u, iesze inną
 wykonywają, ażeby o tem nad czem się naradzają,

ani Królowi, ani Senatorom koronnym nie wcale nie
odstaniać. Stany na to wyraziły, że Oni tego,
któren o nich coś podobnego wyrzekł, za uczciwego
Człowieka nie mają, przekonywały jak osobna przy-
sięga, nie miała pod żadnym względem na celu
tamać JKM^u wiary, powołali się na dawne czasy,
dali nowe zarządzenia wieczystego poddaństwa, a
że uważali Skarbnika za przychylnego tego nowego
zarządu, obstawali za pociągnięciem go pod przy-
kładną karę, przedtem jednakże domagały się o
wyznaczenie dnia do wystąpienia Skargi, a dalej
o zawyrokowanie Królewskiego.

1834.

Na początku Roku Delegowani wyjechali do Lit-
wy, gdzie naten czas N. Pan przebywał. W Piotr-
kowie zawitali do Biskupa Krakowskiego^(a), uwiad-
mili go rzeczą o wystąpieniu, udzielili do odczytania
miama Instrukcyja, upraszali go jako Liem Prus-
kich Orendownika iżby ją przeczytał, a gdyby zna-
lazł w niej, co by się Królowi niepodobało, niech to
według swego zdania, zmieni. Biskup Instruk-
cyja, że nie zmieniając w niej nic, zwrócił, do dat
okolicznie, ażeby Prusacy co do zachowania swoich

(a) Kanderka. p. 15.

Przywilejów dokładali wszelkich możliwych flarant. (a) z resztą, redakcyja Instrukcyi pochwalit. Nieuzasadniona pogłoska, która jednakkż u Dworu i pomiędzy Panami Polskimi wielką wiarę, znalazła zmusiła Delegowanych wrócić z Piotrkowa do Prus. Wszakże bowiem rozgłoszone, jakoby Pruskie Stany zamierzyły się oderwać od Polski, że już innego Pana królewskiego Szukaty, a Gdańszczanie ścisłe spiknięci z kilkoma osobami z Rad mieli być stanowczo z decydowaniem osobne i zupełnie samowolne, niezależne Państwo utworzyć. Za podstawę takich kłamstw musiata służyć, „urojona do Polskiego narodu nienawiść”, ponieważ Łukowego ani do Rad Ziemi, ani do innych urzędów, nawet używania języka Polskiego cierpieć nie chcą. — Deputowani uznali stosownem Biskupów o tem wszystkim ustnie zawiadomieć, zarazem poradzić się z obydwoima, jakby Łukowe obelgi od wrócić, co gdy dokonali, ruszyli w podróż do Włna bo tam król znajdował się, gdzie oni we wtorek przed ostatkami przybyli.

H. Pan w Sobotę udzielił im posłuchanie, siedzący, z fura, twarzą, z ręką wyciągniętą, a przecież było zwy-

(a) Prusacy sami przez się byli zawiśćtemi Przywilejantami, czy się gościć kanderzowi dawać oliwy do ognia, gdy wstanie interes

zwykajem że Pruskie Delegowanych, gdy ab Król
 pierwszy raz przyjmował, zwykle stojąc i do po-
 ciotowania ręki przypuszczał. Kasztelan Gdańska
 ustnie słychania ztem oswiadczył, po nimot tylko
 spór pomiędzy Bpem Chetmińskim a Skarbinkiem
 co zaś do skargi Stanów przeciw tenur, słożył je
 na piśmie. Potem król Delegowanym oswiadczył
 kazał, że we właściwym czasie mieć będą odpowiedź.
 Nie mniej Deleg^{mi} słożyli swe postanowienie królowej
 i młodemu królewiczowi, lecz powodu błędnej po-
 gloski o odpadnięciu, nie w kimkolwiek wszędzie byli
 przyjęci, bo królowa podejrzana, niewierności im
 kłótni wyrazy wyrzucała; Lecz później uza-
 sadnione przetożenia, dojrzałe zastanowienie
 się bezzasadności tej baśni co raz więcej na
 wieściach wychodzących, usmierzyta tak pod-
 stepnie wywołana, niechęć. Sam król musiał
 to przyznać kasztelanowi Gdańskiemu, gdy ten
 najuniżeńiej upraszał króla, ażeby przeciw Pru-
 sakom żadnego podejrzenia nie miał. - Ku skończeniu
 Prusaków pisano wiele, co się teraz inaczej zupeł-
 nie okazało. Gdy Deleg^{mi} otrzymali pożegnawice u

był Polski zniwiedzył że niedorzeczne przywileje dość Polska mia-
 ła Swoboda każda prawinyja mająca także same, dość była szkodliwa
 ale jedna drugiej, irojeniami swemu rozwoju i polski domowi nie mogła
 p. 11.

u Królowej postuchanie, ponowili starogzenie stałej
 wierności, przywodząc pararem przykład Królowej El-
 biety Małki Zygmunta I. - „że jak ta Monarchini
 Pruskim ziemiom z osobliwą łaską, zawsze przychy-
 na była, aby tymże sposobem Jej królewskiej Mł. Dobro-
 Grawiny i onej przywilejów, rasyta być rychliwa.”
 Odpowiedziała królowa: „że Stany o tej rychliwości my-
 mogą, być stale przekonani, a lubo ona Delegowani
 przed kilkoma dniami nieco surowości przyjęta wyrazi-
 wyzwały one nie, z niełaski, lecz raczej z miłości
 bo Jej k Mł. jest to przyrodzonem, tych, do których
 najmocniej jest przywiązana, także najsurowiej napo-
 minać, gdyby od tychże szkodliwe dla Kraju wypadki
 wynikać miały.” Młody król Delegowanych też bar-
 dzo łaskawie pożegnał. Poprzednio na piśmie
 od Starego króla otrzymali oni następującą odpo-
 wiedź: „M. Pan dozwala Stanom w razie koniecznej
 potrzeby wziąć z sumy zebranych ostatnich Podat-
 kowych na obronę Kraju. Skarbnik Kustka stopownie
 już otrzymał rozkazy. - Żądanie Rad powiągnięcia
 do rachunków Poborców Podatkowych, zatwierdził król,
 zapewnia że już odpowiedź nie rozkazy Poborców wy-
 dane zostaty. M. Pan również oznajmia zadowolenie

swoje, z zabiegów Stanów nieopuszczenia ciżbiennych
 Monet do ziem, a wywołania z obrotu już tu
 wciśniętych. Dalej zapewnił król że nie jest dalekim
 głównie z powodu wysokiej ceny srebra swego, Mon-
 nie w Toruniu zawrzec, skoro by książę również
 podobnie uczynił: że jest wolę, N. Pana, iżby ci
 z Rad którzy jeszcze dotąd przysięgi niełożyli,
 takową wykonali, że nakaze Świeżchnościom
 Miast Grudziądza i Malborka iżby Urzędy ich daly
 pomoc na zawołanie Rad podczas Sejmików;
 Prośby Tolkmickan i z Passargi król pokostawia
 do decyzji Rad: uwalnia też od wymaganych Podat-
 ków lotwoj. Malborka, Pomorza i Kasz. Gdańska, z po-
 siadanych przez nich Starostw królewskich Gniewa,
 Świeca i Szumu. - Co do niektórych z Polskiej Szlachty
 na pewnym Szlachciu Pruskim dokonanych gwał-
 tów, zapewnił N. Pan, że rozkazał napisać do Woj.
 Poznańskiego, aby wypadek ten zbadał, strony upo-
 drził, odartemu dopomógł do ożyskania swojej
 własności. Co się tyce Celt, zakazano im Poborcom
 w Mazowszu, w baż w kupców Pruskich pobierać
 z wyjątkiem tego, co każdego czasu pobierał w zwy-
 czaju bytu, tem bardziej że Celnicy a nie mieli nigdy

rozkażu żądać nowych Lett, lecz nie dopuszczać
aby dotychczas w Żurycy jeszcze jakiegobądź prze-
myślenia tamże pociążyć. Po skarbi Litewski
zapewnia że o przewożących przez Litwę towary
kupców ściga to tylko co o dawna optacac' było
w Żurycy, a tylko to zostało teraz przywró-
conem, co przez niedbalstwo w nieparnieniu zostało.
Należy mniemam krót, że mu jest ^{wolno} według swego
upodobania stać w Litwie stanowić, albowiem
to z Ukłaiami w żaden sposób w sprze-
żności nie jest. - Co zaś do sporów w sądach obcych,
nie przypominaj sobie N. Pan, ażeby takowe, wię-
cej niż raz jeden przeciw Gdańskiemu & darzyto się
Mieszczaninowi, z powodu że Skarżę nie mógł
w Gdańsku sprawiedliwości uzyskać, lecz na dal
nie ma nic zaisi' podobnego, byleby Zwiększnością
Gdańskie nie okazały się niedbalstwi w wymierza-
niu handlowej Sprawiedliwości. Na podane Skarżę
Maltorzan przeciw tamże exnemu Starosie od-
powiedziawo, Rady na Sejmiku f. Stani^m & badać
mają czy miarowanie Rąców tam należy do
Magistratu czy do Starosty; mają się użyć ill za-
widerzenie w most Statkiem, winny Kary optacac' ma.

Spir istniejący między woj^{2a} Chetm^{2a} a Skarbnikiem
rozstrzygnąć zaleca Radom król, gdyby się okazało, że
je wojewoda w swojej jurysdykcji uszczerekło po-
nióst, ma Skarbnik zwrócić pieniądze z kar po-
branych; Co do Torunia, w przedmiocie wyroku przez
woj^{2a} Kaliskiego wydanego, z obowiązkiem się król,
wojewodzie aby woli królewskiej i słuszności, bez
względu na wydany wyrok, zadosyć uczynił. Co do
innych pretensji Miasta, ma mu również słusz-
ności być wymierzona; a co do furmanów naj-
lepszym było by środkiem, ażeby Miasto przez
ustawione posterunki nikomu z publicznej drogi
z jeźdźcami niepozwalało. - Zbadanie czy bite pie-
niądze przez Miasto Pruskie, osobliwie Szlagi, z mo-
nety królewskiej, co do wartości są równe, kazał król
na czas długiniejszy odłożyć. -

Na początku lutego wystali Gdańszczanie Szwed-
zkiej do Hamburga z żądaniem u niego po-
mocy w pośrednictwie, co do zawarcia pokoju, a
przy najmniej zawieszenia broni pomiędzy Ho-
landami a Lubecką. - Pod R. z. wspomniatem
o wojnie między temi Stronami, przy której Gdańsk
nie miał składować, bo nie tylko Handel z Holandya
przerwanym zostal, ale nadto rozmaite Okręgi pod
pozorem

że iwa, albo wracają, z portu nieprzyjacielskiego, kupcy
 Lubeccy chwytali. Z tego powodu Miasto wszelakimi
 środkami mogłi wemni sposobami zabiegato, przywróce-
 niu Pokoju; jako też w resztych Listopadzie, upraszało
 przez jednego Sekretarza JKM^{ci} Polskiej aby przez korres-
 pondencyja Regenta, Niderlandów skłonił do uspokojenia
 Sporów z Lubeczczanami. odpowiednim układem.
 Król też wysłał Dworzaniina z depesząmi do Guber-
 natorki, co tyle sprawito, że się ona 22 Sty^{ca} oświar-
 czyła jako swoich pełnomocników około 15. z. m.
 do Hamburga wyprawi i z nieprzyjacielem układy
 zawieże. Pośrednictwo przyjęły za zgodą, obu stron
 Hamburg, Gdańsk, i miasta inne ze Związku
 Hanzy. Gdańskim DDep.^{em} rozkazano, w pierw wy-
 jednać u Lubeczczan uwolnienie świeżo zabranych
 Okręgów i towarów, wartości w nich zawartych, po
 uzyskaniu tego mieli dopiero dalej udać się. Lubo
 w prawdzie pośrednicy wiele trudności i zabiegów
 złożyli, dla przywrócenia Starego Pokoju, to prze-
 ciż na próżno, bo strony obie za równo żaliły
 o Zwrot pokrzywnionych sobie szkód wzajemnych, pod-
 czas tej wojny nastawaty, i obie żądania te z równym
 że uporem, odrzucały. Z tego powodu na krótko przed

wielkanoc, ułożono się, na 4.º letnie zawieszenie broni.
 8. Maja, jak zwykle zjechały się Stany na Sejmik do
 Malborka, zagaili go DDep.ⁿⁱ Gdaniścy opowiadaniem
 świeżo zasłanych Działu w Hamburgu, co do ustawów
 między Holendrami a Lubeczanami. Po czym Delega-
 cja w R. z. wyprawiona do Króla, doręczyła dane, sobi
 odpowiedź na pismo, a co do reszty ustny raport złoży-
 ta. Po tem czytał Rzp. Chetmiński, list Rpa. Krakow-
 (Kancelera) wzywający Rady izby albo wszystkie albo też
 przez DDep.^{ch} przybyły na Sejm przysły. dla zwrze-
 nia ze siebie karłów, jakimi ich przed korona,
 oczerniono, przeproszając, że obecni zgodzili się odstąpić
 do dalszych narad. -

Dalej Kazano Szanśat JkM.^z odczytać, nakazujący
 Skarbnikowi, aby Radom dozwolit zerpać z sumy
 ze świeżo zebranych Podatków, w razie jakiego nagłe
 go niebezpieczeństwa, aby im złożył rachunki z po-
 branych pieniędzy, w raz z innemi Poborcami, i
 aby się dobrowolnie poddał decyzji Rad w sporze z JkM.
 Chetmińskim. Stosownie do woli JkM.^z wzięto się do
 narad co do sporów Malborkan z ich Starostą, gdy
 woj.^z Poznański jako Starosta zwyczajny Malborski
 Stanisław Kościelecki tym też celem do Malborka przybył.

Rady przez dwóch Poikomorzych Karaty go zaprosić
 o. i. Skaja na Sessyja i po wzajemnych komplemen-
 tach, zapytaty się, w jakiej myśli on zapetniał wa-
 kujące miejsca po między dwierszch ności ani Miasta?
 Na co Wojewoda odrzekł: „ że od swojej dotychczasowej
 funkcyi zupełnie odstępuję, Magistratowi Malborga
 w swem prawie Elekcji nie będzie na dal przeszkadzał,
 i że JKM^{ci} o potwierdzenie tego przywileju będzie upa-
 ształ. — Za co Miasto podziękowało, żądając aby wtem
 co zaszło, dano mu dowód na pismo, pod pieczęcią Liem.
 Narażano się i dalej co do kary pięciokrotnej ponowionej
 przez tych, którzy uszkadzają, Most w Malborgu. Odno-
 wiono i potwierdzono Laudum z r. 1521 w Grudziążu
 wydane, odczytano je: „ mowa, którego mieszkańce Mal-
 borga i przedmieść jako i mieszkańce inni okoliczni
 od wszelkiej kary za szkody w moście są uwolnieni,
 obojętne zaś za przestępstwo składania pilnej opłaty są zo-
 bowiązani. To postanowienie potwierdzą Stany, oboję-
 tni są opłacie od kopy kłód drewna, albo drewna
 bełwołanego po 4te, a od łogów po 2 grosze, od 5^{tych} kop
 dyłw po 4te grosze. — Przez o wykonaniu przysięgi
 w niest woj^{ści} Malborski, wczem Rady Liem były
 jejno myślnemu, ale DDep.ⁿⁱ miast wyszli na opłata,
 między sobą konferencyja, po której oświadczyli

że przez te przysięgi co rocznie składane przez osoby na-
 leżące do Kwieśchności Miast, dostatecznie są zwiazani, a
 przede wszystkim jest osobą, jeszcze Przysięgi ponawiać wola-
 dać Kiern; lecz, ażeby zadławić przeciwne zdania, zapropono-
 wali ten sposób, aby do Kwyttlej Roty przysięgi, następujące
 lub inne wyprawy kamieszczono. „Je Kierni Pruskim wiernie
 w razie wystania ich na Sejmik Radzić będą i tajemnice
 nowad zachowają:” Na wnioszek ten Rady Składeckie i Du-
 chowne przystać niechcieli, przede rzez tę, na dat oddłożono.
 Wyżej wymienione Skargi po szczególe przeciw Skarbnikowi
 spowodowały N. Perma do zalecenia Woj. ^{zdr.} Poznańskiemu
 usunięcia powstających spórów pośrednictwem swoim. Ko-
 ścielicki uśkietł polecenie królewskie Radom, niechby wygra-
 lazły ku swemu zaspokojeniu odpowiednie sposoby, za-
 werał. Woj. ^{zdr.} odczytawszy punkta Skargi, pomówiłszy
 ze Skarbnikiem, uwiósł na posiedzeniu 14. Maja „że po
 długich rozmowach z Kostką, uzyskał nowesze następu-
 jące oświadczenie; - jako mu nigdy w głowie nie przyszło,
 zajmami najniższego miejsca obrażać Rady Kiern.
 w ogółem których on jako Rodowity Łutęszy wie, z jakim
 należy być szanowaniem, że jest przytem gotów
 władzę ich, jako prauy Prusak przeciw obym wszystkim
 bronić, osła, mieniem i krwią, nadto nie lękiego nie wyjąć
 co by Płanem Kiern i Miast ze szkoda wyprawi mogło.”

354. y
z tego listu. Penariski zakończył, że po tak stanow-
czym, stanowczym oświadczeniu, skarbnikowi dał, żeby
wobec Kuracji miałby i o wszelkiej wchodzącej zapamiętać.
Kiedy chcieli się stępną sposobnością powrócić, znie mu przy-
wzrostów na zbyt obszernie bo i on się obraża wydawca za-
nawet dolegliwa, żeby ja, bez wszelkiego zadość uczy-
nienia tak, takowo dale się przebrać, dodał mówić do
Przeciwnika, że na jutro, choć się, na to, sprawa, zara-
żenie, skrupulatnie narodzić, po czym oświadczył, że
swoje postanowienie, ^{i oświadczył} jak, następuje, Rada uznaje, potrzeb-
nem być się przez J. K. K. z. potwarzy na nie, przez
skarbnika, reszty, że z tego względu przeprasza
skarbnika, nie byłyby dostatecznym zadość uczynieniem
honorowi R. K. K., chyba by nie król wpród uzna iż, dobre.
Tanie R. K. K. nie na tem niecierpiło. Tymczasem zaś
pozostawiają, one głębokiemu rozsądkowi i woli tej.
Poznańskiego, odpowiednio ściśle zgodę wyznać.
Opinia, swego, wezwania, na piśmie przestut, ubarwiać, a
wchodzący zaprzeczają zarzutom przeciw skarbnikowi sta-
wianym, zarazem powtórzył to, co przed kilkoma
dniami ustnie oświadczył. Lecz Rada w odpowiedzi
dzi oświadczyła: „dziwio, się stronności wezwody,
i lekkim ocenieniu obraży domagaj. ci swego
przeciwnika, dodał, że nie są dalekimi ci przysta-
pienia

ku przyzwolonej zgodzie; — Wojewoda po krótkiej uwie-
domił, że Książka przybędzie do Rad, i w pomienio-
nym przedmiocie osiadać swój, myśl i kanna-
ry. — Rady pociąg Protokół Spisany, zawierający Reg-
estr, a przy nim sposób przeproszenia dotychczas. Co
do tego ostatniego wywikły silne dysputy, tak że obie
strony poprzestaly na odwołaniu się do rozstrzygnię-
cia królewskiego, a tem czasem obrażeni mają się
ze Skarbnikiem zachować przyjaźnie.

Wracam do trwającego do tej pory sporu pomiędzy Szlach-
tą, a Włd. Miasami wywikłego jeszcze, z listami kró-
la wydanych w Gdańsku. Zumyslu o nim nie-
wspominając pomimo że na różnych Sejmikach
przedmiot rzeczony podnoszono, niechciałem Cyfet-
nikom ciągle jedno powtarzać, po krótkiej obecności o nim
nadmieniam. — 1528 r. na Sejmiku S^o Michalskim
zaprotesutowali Miasci z powodu, że na przedsta-
wienia ich wille krótke, żadnej odpowiedzi nie-
przywieziono. W R. n. d. 8 Maja porwili ją, na-
to wymagały, ażeby z powodu tego niebalstwa
wzniesiono Szlachtę za przegrywającą w pomienio-
nej sprawie, nie zgodzono się na takie żądanie,
leż same zaszt na Sejmiku w Malborku 11 List. 4. r.

1530 r. domagaty się Miasta na Sejmiku 29
 września w Gruchładzu żeby Szlachta jako upor-
 czywa strona (pars contumax) usłyszona, została,
 i artykuły w sporze bliżej za miewające uznano.
 Postawie odpowiedzili, że nie byli podobnie zapo-
 wianemi, że im contumaciam zarzucać im nie
 można, a tym mniej wydawać estatecznego wy-
 roku; nie wiedzą, jak na podane niegdyś przez
 Miasta ekspozycje odpowiedzieć, gdyż im innych
 treści zupełnie jest nieznana, a oni od Bractwa
 mu pozostałych nie mają, co do tego żadnej In-
 strukcyi. Po głębokiem zastanowieniu się, uznali
 Rady Ciem Stasznem: „Ocie strony na Sejmik S.
 Michalski stawieć się mają, w zawitym roku (perve-
 terie) pod utratę sprawy, a Szlachta odpowiedź na
 ekspozycję miast przywieść ma.” Ale i to, raz za-
 rzędził Rycerstwo nie przywiózło, że Szlachta wy-
 chetmian'skiego zarzutów Miast dostać nie mogła.
 Exemplarz ich dany byłjowciźnie katarakowym
 zostat, Torunianie zaś nowej kopii dać nie chcieli;
 z tego powodu nowy termin wyznaczony na
 29. wrześ.^a. - Zwyczaj Sejmik S. Michalski obłożył
 siłą na ich i Symona i Judy, a owoczesne ważne

przećmięta nadopuszcili zajmować się tą Sprawą.
 Przy końcu Sejmiku I. Stan. 1532 r. upomnieli się Miasta u Rad o rozstrzygnięcie tego sporu. Wrazie gdyby król zwołał Rycerstwo na Sejmik następujący, bez względu na to, pomimo że Szlachta przybyła, ani pomysłało o rzeczonym przećmięciu, tak że do Sejmiku obecnego ciho się w tym względzie zachowano. -- Miasta też poprzecznie jeszcze przeciwników swoich w zawitym roku zaprowadzić kazały o co się Postanowi przez Miwa swego użalali, jakby im się stała jaka niesprawiedliwość, że ich tym sposobem peremptoryjnie nagłino; chociaż już inne pozawy poprzekzity; oświadczyli że jażnie z posłuszeństwa Radom Kieubskim stawiają się, razem je upraszając, ażeby się za niemi przeciw Miastom ujęty, to Sporne Artykuły, nie tylko niższej Szlachcie, ale też wojewodów, kasztelanów, Pokornych dotyka. -- Na co Miasta odrzekły: „Dostatecznie wiadomo, w jakim sposobie względem Ustaw w Gdańsku wydanych, skoro bytko zostały ogłoszone, sprzeciwiły się, niebawem swe zarzuty (excepce) na piśmie podały, że Szlachta z bić miała, naznaczone jej różne terminy, Strona przeciwna upytwać im pozwalała, niedopuszczając

że gdy z tego powodu Senat nie ma słuszności użycia
 się na prawo peremptoryjny, umieszczając, i Dep^{ty}
 Miast aby przez przychylny wyrok ostateczny,
 Spór zupełnie zakończonym został. Lecz Rady uk-
 nuty skosowniejszym w dobry sposób Strony po-
 godzić niżeli wydaniem wyroku niezdolne przedsta-
 wać; rozporządzili przeto, aby w każdym wojewódz-
 twie Szlachta się zjechała, po dwóch z pomiędzy
 siebie wybrała, a ci opatrzeni w odpowiednią potwo-
 mienie twa, na przyszły Sejmik S.^o Michałski, z po-
 mocą wojewodów, z Deputowanemi Miast w sporze
 będącej Ustawy ostatecznie rozstrząsnąć, pomiar
 kowemu je, i tym sposobem użyć, ażeby Miast
 ta nie poniosły żadnego uszczerbku w swoich
 Swobodach, przywilejach, Statutach i w prowadzo-
 nych urzędzeniach. Osobne na to wszystkie Pos-
 tawienie spisano, i Strony to potwierdziły.
 Co dalej w rzeczonym przedmiocie zaszedło, po
 r. 1537 chacie się; z tego bowiem na Sejmiku So-
 renijskim dopiero Spór ten zakończono.

Tesze Postawie z osobnym zarządzeniem przeciw
 Miastom wystąpili, że ich poddanych po miastach
 zaprowadzają, i aresztują, gdyż przecież jest Statem
 Prawem i Zwyczajem, ażeby Skarżący oskarżonego

przed jego naturalnego Sędziego zaprowadz. Wójda Słabon-
ski popierał Słachtę; przeciwnie bronili się DZ p.ⁿⁱ
Gdańscy, bo głównie przeciw temu miastu skargi wymie-
rzono: obok siebie bronili Zwiernzchności Miast innych.
"W prawdzie Chtopi skutkiem skarg mieszczan
z powodu długów i innych przyczyn niekiedy by-
wają, przybrzymywani, lecz skoro tylko do Zwiernz-
chności pod kłosa, są osiedleni powołują się, wolno
wypuszczani bywają, przecież pod warunkiem, że
w pierw, kłosa, rękojmia, że Skazalnemu bez zwłoki
tamże odpowiedzą, oprócz tego bytoby miastużmie
oskarżonego po za jego forum przel. Sąd zaprowadz;
wyjąwszy tych tylko, którzy swoich Sądów kwarantyn
umów i na gorzycym uczynku schwytyanych przestę-
pów. Bo w podobnych wypadkach, winny w tem miejscu
ma swoje forum, gdzie czyn dokonany jest: tak
pewne Stani rozprządzenia dostatecznie uczą, tego to
Droga Miasta często używały i na dobrej zasadzie uży-
wać na dat mogą, to też wcale oń niego na od-
stępować nie myśla. Gdyby zaś Jurisdikcyja ta, na
mieszkańców Nsi dalej rozszerzać chcieli, wtedy
winna Słachta uprzedzić Zwiernzchności Miejskie
o zaszytych nadużyciach, żeby wiedzieli jak się za-
chować." Na takim oświadczeniu Postowie zdawali
się poprzestawać.

15 Maja odczytano ekspedycją księcia Pruskiego.
 oznajmującą, „w Elblągu miał być znaleziony
 list z ym^{ma} pieczęciami zachowany, ostrzegają-
 cy miasto, o zamiarze księcia zaboru tego miasta.
 Ponieważ taka bajda mogłaby do bezzasadnych
 porężeń' Xostac' prowadzić, upraszał ks. Albert
 Radę, o wydobyć tego listu z Elblągan, dając
 mu cześć, iżby mógł pilnie występić spr-
 ęż takiego podstępu, a jeżeli by wykrytym zo-
 stał iż by przytakiwie był ukaranym." Radę nie-
 ośmieszkały żądania księcia D. Dep^{ta} Elbląskim za-
 lecił, iż z tem odwołali się do swoich Związanych
 ci, o czem JKM^ś w stosownej odezwie uwiadomił.
 Nim się Stany rozjechały, kazali z reagować. Po-
 mo do króla; naprosić przytknowały za łaskawe
 przychylenie się do żądań ostatniej Delegacji; a
 miemowicie że JKM^ś pozwoliła w razie potrzeby
 użyć Pieniądzy z Podatków i tak Skarbnika ja-
 ko i Poberców do złożenia Rachunków z sum-
 pstranych dozwolita powołać; co na sygnale
 następującym dokonaniem będzie. We względzie
 zamknięcia Mennic uwiadamią, Rady, że nie-
 którzy z posłów nich, do księcia o tem świeżo
 pisali, dotąd jednak odpowiedzi nie mają, byłoby

Korzystnie jeżeliby Sum II. Pan wspomniat księcia
do przystania na Sejmik następujący swoich DDep^{ch}
dla skutecznego co do Mennic porozumienia się.

Za objaśnienie co do nowych Lett; najuniższej dżuk-
owano, przy tem uwiadomiono w jaki sposób żądania
Malberzian zatwierdzeni zostali. Dalej opisano, co zasz-
ło we względzie pościńania, między Skarbnikiem a
Radami, jak się rzecz rozpekta, o żądane od Królki
przepraszanie, i jak to zostawiono stanowczemu roz-
strzygnięciu N^o Pana, przy tej okoliczności zauważy-
ły Stany, że przepraszanie Rad bynajmniej ich exci-
niepomnaża, z tego przeto powodu tem łatwiej spo-
dziwają, się pomocy N^o Pana, ponieważ inaczej z po-
dejrzeń w które Skarbnika fałszywe zarzuty kładzie
Miasta powiaty, nie będą się mogli otrząsnąć.

Zarazem napisano do Królowej i Jej K^oM. najuniże-
niej upraszane, o niedawanie żadnej wiary wyskokom-
kłamliwym lecz nich będzie zapewniona o statej
wierności Prusaków i aby dobro Niem i swego mat-
żonka popierać starała się.

Ckoto tego czasu Północna Wojna wybuchła, nie da-
wato by się axety miała z wiążek jako z Dziejami
Prus, gdy przecież skutkiem tych Jasićnich nie-
spokojności, Król i Stany na ostrożności się

mieć musiał, stawała się więc powodem nadzwyczajnych Narad i wywołania przygotowania Wojenne. nadto Głównie wiele strat poniesli przeto dali się użyć do pośrednictwa ku zawarciu pokoju, z tego powodu przyzwolała obszernej o tych wypadkach pomówić.

W Danii w R. 2. zmarł Król Fryderyk, po jego Śmierci, Stany co do następcy zgódzić się nie mogły, jedni głosowali za najstarszym jego Synem Chrystyanem, inni pomiędzy którymi liczyło się Duchowieństwo, za młodszym jego Bratem Janem, ponieważ nieboszczyk go za swego wskazał następcę, częścią, że Biskupi spowiadać się za jego Panowania znajdą, Społeczność upadającą w tym Państwie Papieżem na nowo wskrzesić, wielu też życzyło uwiecznić go Starożytnym Chrystyanem wydebyć i na nowo królem go zamianować. Z powodu tej zwady Elekcyjnej, nowego Pana oddzielono, Rząd Radom Państwa oddano, a tem czasem każdy stronnictwo

^{Stwo} oddawało się wykićwaniu swoich widoków. To wszystko nie tak spokojnie odbyło się. Chłopi nie mogąc zapamiętać Chrystyana z buntowali się w wielu miejscach przeciw Szlachcie, mieszczanom

dowodzili dokonywanemi tu i owdzie gwaltami, że
 równie sprzyjają, z rzuceniem z tronu królowi.
 Takie były wiadomości większych jeszcze nietadów.
 Hr. Krystof z Oldenburga wydał d. 21 Maja
 wojenny Manifest, przypominający Stanom Danii,
 jak po wyładowaniu ostatniem do Norwegii, dla
 zapobieżenia dalszemu wylewowi krwi, obaj kró-
 wie Chrystian i Fryderyk 1532 r. zgodzili się,
 aby istniejący między nimi oboma spór zgodnie
 załatwić. Chrystyjan pod Głojtem bezpieczeństwa
 i danem na piśmie zapewnieniem, że swobod-
 nie będzie mógł odjechać albo do Norwegii, albo
 do Niemiec, miał przybyć do Kopenhagi; lecz gdy
 przybył, odjęto mu jego Orszak, samego przytrzy-
 mano, wywieziono do Sonderburga, gdzie do tej
 w więzieniu siedzi. Ponieważ czyn taki, według
 zdania braci wszytskim prawem Boskim i ludz-
 kim, tudzież danym zarządzeniem sprzeciwia
 się, przeto wszyscy Chrześcijaniecy Panujący
 i poddani ich zobowiązani są, przyłożyć się
 wszelką mocą, do uwolnienia w więzieniu
 osadzonego Króla, że rozmaitych książąt i
 Miasta do tego pobudził, w niektórych znalazł
 wielką, przychylność i z ich pomocą, i posilkami

Sztetyn zajął w sposób wojenny w nadziei
 że Chrystyjana, z węższością oświeconą, - w razie
 zaś gdyby króla z tamtąd wyrzuciono, albo za-
 mordowano, zaprzysięga. hr. krysztof, że wszel-
 kiemi siłami za to msć się będzie, wzywając
 Rady Państwa Duńskiego, ażeby mu w tak waż-
 nym zamiarze, zawad nie stawiały, tak rażą-
 cąby poddanych skłonili do tego co ku korzyści i po-
 myślności Państwa całego obrócić się musi.
 Nakoniec dość wyraźnie zapowiada, że skoro król
 wolności osiągnie umieszczonym na Tronie będzie.
 Zdobycie bez najmniejszej wątpliwości, jeżeli
 nie jedynemi, to najgłośniejszemi byli sprzymie-
 rzeńcami Oldenburszycami, oni się jawnie za Chrysty-
 janem oświadczyli.

Zajęto Sztetyn na początku Czerwca, do-
 czezi Lubeczanie dali 4000 piechoty i 600 jazdy
 a razu zajęto Kuttin, Trittau, Plön i inne
 miejsca, za pierwszym zamachem, z Łąd w kro-
 czyt do Danii, wyspę Mönen spłynęli, a wyspy
 Fülster, Führen, Seeland zajął, w Skanii po-
 myślny miał zawód, w zajętych miejscach
 kazat przysięgę strasząc królowi Chrystyjanowi

O wypadkach tej wojny opowiem po następującym roku. — Łas' we dwa miesiące potem wybuchła wojna między Szwecyją a Lubecką. Miasto musiało że do syć uprawnionem jest żądać pokój, ponieważ udzielonych sobie przywilejów nie dotrzymuje mu, łas' król Gustaw nie uważał się być obowiązany dotrzymywać ich, gdy szachrajstwo Lubeckan w wielu rzeczach doświadczył. Że i na króć w ów czas chciano ze strony Szwedzkiej wierzyć że powrotem do wojny było tylko iż w R. 1657^{rat} Gustaw zjednoczyć się z Lubeckanami przeciw Holendrom. Skutki dowiedły, nierozsądku miasta, w dającego się w jejnym czasie w nową wojnę, król Szwed^z tem ścisłej potoczył się ze Starszym Synem Fryderyka, Chrystyjanem, gdy oboje wspólnym nieprzyjacielem być się musieli. — Gdańszczanie lubo z żadną nie toczyli się stroną, lecz przy każdej sposobności dorabiali pokój, doznali w swym handlu morskim skutków niepokojów potwornych. Lubeckanie ścisłe nie przestrzegali praw przyjaźni, żeby przy każdej sposobności nie mieli sobie przywłaszczać kilku okrętów, hr. Oldenb^o zakazał Gdańszczanom żeglować do Szwecyi

pod karą, zakazu Handlu z Danją, i utratą,
wszystkich tu mianych przywilejów. Wodis-
topawie napadł Szwedzki Admirat pod Helt-
na znowu, ilość Okrętów, z których 14 zabrat,
gdy przecież woprzednio upraszał o list ze-
laxny, aby mógł przybyć do miasta i tu-
taj niektóre towary wyładować, zaopatryć
się w przedmioty dla siebie potrzebne, przyrzekłszy
że ani w porcie nie nieprzyjacielskiego przeciw komu-
bowi nieprzejdzie wzięcie, w tedy Gdańszczanie
obliczwszy się, spostrzegli że przestrzegana przez
nich neutralność do Sierpnia R. n. przekroc-
sto tysięcy złotych ich kosztowała.

Zwykły Sejmik Ste Michalski ta, razą złożono
w Neumarku, bo zarażliwe choroby panowały
w Grunigardzu, podobnież w Elblągu gdzie zrazu
na Sejmik zjechać się zamierzono.

Nim zaproszone Posła królewskiego, naradzali
się obecni o rozmaitych przedmiotach, wszyscy
byli niezadowolnieni dowiedziawszy się że
król spór ze Skarbnikiem lekko sobie cenił,
a restrygncie onego pozostawił do
czasu powrotu z Litwy do Polski. Mniemali że

że gdy ich cześć na tem cierpi, należy niezachwianie wytrwać przy żądaniu przepraszania i z tego powodu raz jeszcze do JKM^{ci} odwołać się. -
Woj.^{ca} Malborski ostrzegł iż należy się mieć na baczności przeciw napadowi W^{ci} Mistrza, przeciw miot rzeźony odłożono do głębszych narać, po wystuchaniu propozycji Posta królewskiego.

Rady domagaty się o Dep.^{ci} Miast tow.^{ych} ażeby oświadczyły się we względzie przysięgi. Lech g^ł co do tego Gdańscy nie sobie zaleconem nie mieli utrzymali: zwłoka do przyszłego Sejmuiku. -

Uznają stosownem tu zamieścić Ręką przysięgi mającej być przez Członków Rady Skłanianej:
„Ja N. przysięgam Najjaśniejszemu królowi i Panu, Panu Sigmuntowi z Łaski Bożej królowi Polskiemu, W^{ci} Ks.^{ci} Litewskiemu Ruskiemu, Pruskiemu, Mazowieckiemu K^{ci} Panu i Dziećci-
cowi i Królewskiej M^{ci} następcom na królestwo, że ja we względx cxi JKM^{ci} i gośności królewskiej, jako też JKM^{ci} dochodów, i dobra pospolitego Ziemi Pruskiej i Państwa, wier-
nie raić i tajemnicę które by przez JKM^{ci} i onego Rady, Jego królewskiej M^{ci}, albo dobru

pospolitemu, albo li też obójga tych dotychczas
się a mnie zakomunikowane były, nikomu
ku szkodzie JK.M.ć, Rad, albo Radnych osób
tychże ziem Pruskich i Państwa szkodliwem
bydźby mogło, ^{nie wyjawiać, i czemu wyrok nasz może, czemu} że wszystkich set moich za
pobiegac' chce. Tak niech mi Bóg dopomóż i
sta Jego Evangelia. Amen."

2. Października otrzymał posłuchanie Poset
Króla, Mł. i Działyski Kaszt.^l Chetmiński
cznajmijt: "Je JK.M.ć przy tych niespokojnych
czasach gdy prawie w całej Europie ure woj-
na, usilnie wzywa Rady do przysposobienia
tego wszystkiego co potrzeba ku zabezpieczeniu
Czasyżny. Ponieważ zaś teraz w Danii i win-
nych zamorskich krajach trwają, znaczne za-
burzenia, należy naprzód baczyc' ażeby od tam-
tej Strony, niespodzianym sposobem niebez-
pieczeństwo do ziem Pruskich nie dostało się, dla-
tego JK.M.ć nakazuje ażeby każdy zobowią-
zany, mianowicie Szlachta jak najskrupulat-
niej w miejscach wskazanych musztry silywali
nadto, ażeby każdy w konie, bron', i inne
należne zapasy zaopatrzył się, aby mógł nie
naprzyjaciela mógł przyjąć i ziem bronić."

Dalej aby Miasta Portowe t. j. Gdańsk i Elbląg
 wojenne Okręta we wszystkie potrzeby zaopa-
 trzone, miały w gotowości, którymi by nieprzy-
 jaciela odpędzić mogły, porty uzbrcity i dista-
 teczne w nich miały zatoki, czaty rozstawiały,
 strażnicze Statki na morze wyprowadzają,
 któreby na wszystkie baczne oko miały, i tym
 sposobem aby nieprzyjaciół nie mógł nigdzie
 niespodzianie wyładować. Również ci którym
 Łamki są powierzone, takowe pilnie zachowali-
 co podupierać, ośbudować, szkody w nich po-
 czynione ponaprawiać i tak się zachować,
 jak tego ich obowiązek i wierność wymaga.
 Gdy za razem przestrzegac należy, aby Łąkom
 niemieckim na Księstwo Pruskie kraje w doku-
 nie zwrócić, król z przyjemnościąby wzięt
 gdyby Stany w naradach się potrafiły z Ksia-
 żęciami i zby zgodnym umysłem i wspólnie-
 mi siłami, tym silniej obronić się w prze-
 ciwnie nieprzyjacielowi, bo król Księcia prze-
 ciw każdemu nieprzyjacielowi jak naj silniej
 bronić będzie. — Co się tyczy Kawaria Men-
 nie w Ziemiach, Kazał król odpowiedzieć u
 Księcia pożytnie starania, ale otrzymać, że

ponieważ wiadomo iż Prowincya Prusy za cza-
 sów krzyżackich miała prawo wybijać Srebrne
 i Złote monety, a książę jeszcze jako Mistrz
 bez niczyjej opozycji, takowego używał
 przywileju, i to właśnie miał sobie przez
 króla i Koronę potwierdzone, spodziewa się
 przeto, że nie nie przedsię weźmie, aby rękony
 Przywilej na jaki bądź uszczerbek naraził.
 Jednakże książę nie z powinnosci też z chęci
 przypodobania się królowi, wstrzyma się przez
 niejaki czas od wybijania monety; ma się ro-
 zumieć, że gdy król dwa lata wprzód otwo-
 rzył mennicę, książę zastępcy te dwa lata
 zwłoki sobie wynagrodzić, a po ich upływie,
 dopiero zawiesi wybijanie, feników, szelągów
 i groszy, lubo z zachowanie III i IV groszo-
 wów, major zamiar ciągle je wybijać. -
 Król skutkiem tego oświadczenia oznajmił,
 że byli by dla N. Pana nieprzyzwolnością
 zamykać mennicę, gdy tem czasem u księcia
 ciągle by otworem Staty, lecz jeszcze dalej
 zamiera z nim uładać się. Ponieważ zaś
 król we względzie tych wszystkich spraw pos-
 łomowi nie bawem Sejm zwołac do Piotrkowa.

JK. H. wzywa Rady, aby po skończonym Sejmiku albo wszystkie, albo niektóre ich Imieniem znalezieniem pełnomocnictwem tamże przybyć mogły.

Co Stany postanowiły we względzie propozycji Posta królewskiego, wykazuje odpowiedź m. d. a. nadmieniam co zostało na Sejmiku, a nie było zamierzonym w wymienionych propozycjach. Gruździeżanie ponowili dawne skargi, w których teraz udział wzięły Miasteczka woj.^{wa} Chetm.^u sztu o lične Browary po wsiach i o sprzedanie Piwa, czem odjęto miasteczkom główny sposób ich utrzymania się, co im upaść niebezpieczeństwo, ponieważ przyrzeczono im dawniej, nadwzięcie takowe usunąć, upraszają Rad. i Dep.ⁿⁱ Gruździeży, aby te raz dawane przyrzeczenia teraz już dotrzymano. Szlachta zaś mniema że tem bardziej może nieco Miasteczkom ich dochodów okrzesać, bo u nich wszystko drogo kupować i Rzemieślników drogo płać musi. Rady za najdogodniejszy środek uznaty, za pokojenia ostatecznego z obopólnych zażaleń w zaleceniu woj.^{zui} Malbor.^u i kaszt.^u Chetm.^u aby Miasta i Szlachta, w oznaczonym miejscu na jeden dzień zgromadzili, obu stron pretensyje

zbadali, takowe najprawdliwiej ostatecznie
rozstrzygli.

Również pomysiano nad rewizyją Prawa Chet-
mińskiego. Gdy między innemi pewien Dr. Praw
San Reineke, Książe pruski Radca nadzwyczajny a
na teraźniejszym Sejmiku jego Delegowany oka-
zał obecnym Starcom pismem księgi „Ulrichs Bild“
„Obraz Wieków i Sędzię prawo Niemieckie, w któ-
rym zarządem Chetmińskie zawierało się, nawet
dał to przepisać ostatecznie, za co mu Stany dziękowały.
przyspekajac że wynagrodzić jego pilność i pracę
wniaty po wielu naradach za dobre Dr. Reineke wraz
z kustoszem Biskupstwa Warmii Tiedemanem Giese
(jednak nie bez wynagrodzenia znakomitego). wyzna-
czyć; ^{aby} Stare Prawo Chetmińskie, na pewne tytuły,
księgi podzieliwszy do lepszego porządku doprowadzić
mogli, tym zaś którzy się tym Prawem zajmowali
zalecono we wszystkiem o ile tylko podobna poprzeci-
ich i dopomódz im. Ponieważ w tym przedmiocie
Ddepⁿⁱ Miast żadnych upoważnień nie mieli, od-
wołali się więc do swoich Świeższekności.

4 Pazd.^a Zaproszono przez obu Kanclerzy Biskupich
Posta księżecego na posłuchanie. Tenże oswiadczył:

„Ze K.M. Polska z powodu wojennych zawierach
na Północy i niebezpieczeństwa o Niemiec jego Pana
księcia zawezwał, ażeby się z Jego Rządami
Ziem i Miast porozumiał i zgódził, iżby jedno-
myślnie i z potężnymi siłami; tem silniej wsze-
lakiemu nieprzyjacielskiemu napadowi, zabić moż-
na było. Jeżeli więc Stanom dla dopełnienia woli
Królewskiej, podobna się pewien czas i miejsce na-
maczyć, J.K.M. gotowa jest, swoich Petnomo-
ników tamże w tedy wyprawić, i w razie potrze-
by też Ciałem, Życiem i wszystkiem mieniem
Złotem poświęcić się promysłowości Ziemi.”
Tym Rady odpowiedziaty Postowi Księżęciu
w piernu odpisali na propozycję królewską, po-
między tę zamieścili rozmaite przedmioty tyca-
ce się korzyści i przywilejów Prowincyi. Co do
Mustrowania zrobiono twaga, że wojsownicy
i Kasztelan Chelmiński, już dawniej do tego
przez Króla mianowani, pilnie zajęli się lustra-
cją z najnowej ilości Ludzi i Broni, lecz z powo-
du niedbalstwa jednych, niestawienia się drugich,
nie tylko z pospolitszej Szlachty, ale i ze Starostw
policzyć należy, zamierzzonego celu żadną miarą do-
konać nie można było, a lubo na ustnych skargach

i najsiłniejszych upomnieniach niechywato, wzięt-
 ko to dotąd bezskutecznem było. Z tego powodu
 Stany upraszają, najumiętniej, aby J.M.: Sama
 raczyła niepostulujących i musieć do pełnienia swo-
 ich obowiązków, zapropnowały też zaraz pew-
 ne sposoby j. t. gdy prawie we wszystkich na Do-
 bra Ziemskie udzielonych przywilejach, najwyraż-
 niej wyprawa wojenna jest zawarczana, miał-
 by król każdemu Wojewodzie i Kasztelanowi Act
 min'skie mu Sierowie wydać rozkazy, w których
 wszystkiej szlachcie i każdemu kto tylko jakie
 Dobra posiada, nakazanemby było, aby się na
 pewien wyznaczony punkt i na czas naczynony
 wszyscy ci zjechali, a teiy swoje listy przywie-
 jące złożyli, po których odczytaniu Wojewodo-
 wie muć musza, zapowiedzieć im, aby się
 zaopatrzyli w konie, broń, i cały rynsztunek, po
 karę utraty Dóbr, gdyżby zaś kto składał się, że
 nigdy takiego listu nie miał albo go zatracił,
 Wojewodowie nie mniej i względem takich, mają
 mieć utadze przepisać jako też każdemu spo-
 sób jakim wyciągnąć winni w pole, po wyżej
 oznaczoną karą, muszy odbywać, wszystko w na-
 leżytym rynsztunku; wyjąć o tego w więzieniu osadzeni.

Wojewódzkie zaś i kaszt.ⁿⁱ Chelmiński z Radami in-
nymi winni otrzymać i noc winnych, upornych
i niedbanych należycie ukarać. Co zaś król we
względzie Dawców Łanekowych i do Miast w rze-
kazach przystał, nie zamierzając Rady tych Kłónek
se dotyczące, stanowczo dopilnować. Kachodki jećnak
wątpliwości jak się zachować ^{względem} dzierżawców Łaneków
krolowskich, lub posiadających. Takowe prawem
Zastawu, również Goby żywiołachnicze po Mias-
tach, posiadający własne Dobra ziemskie, a z po-
wodu piastowania Urzędu sami przy wojsku sta-
wać nie mogący. Co tem wszystkiem Rady orze-
kają, od J.M.S.^{ci} jak najprędzej decyzyi.

Dalej oznajmują: że Nałomskie Miasta nie są,
w stanie tego wykonać, czego król po nich żąda,
bo uzbrojenie na Sierżu, nie równie więcej bi-
dowego kosztuje, przeto najusilniej upraszają,
ażebym J.M.S.^{ci} nie chciało zwałac na nie takiego
ciężaru nie do wykonania. Elblążanie dodali, że
obrona ich portu obowiązuje Księcia. Gdank ju-
żas' oświadczył że port swój wzmacni, czerty us-
tawi, do wszystkiego się przyłoży co tylko do
ubezpieczenia Miasta jest potrzebnem, a do
tego wszystkiego z obowiązuje ich wierność.

względem JKM^o. Co do wzajemnego ośmiu sobie po-
 mocy. Raci z danieć byli, że nie można teraz
 z pełnomocnictwami księcia żadnego zjazdu osob-
 nego nakładać, z powodu trwającego zarach-
 go powietrza tem niebezpieczniejszego. Jeśli osoby
 z różnych dotkniętych niem, miast, do jednego
 z jań, miasta. Gdyby zaś księże z nim nie miał
 podzielnym napadem dotkniętymi zostali, wta-
 him razie z całą siłą pospieszymy mu w pomoc,
 i królewska chęć spodziewa się tegoż samego
 w podobnymże wypadku, do księcia. Co się ty-
 cze zamknięcia Mennic, upraszano jeszcze
 króla o sprawie swym w ptyum iaby księcia
 swoje zawart. Co do następującego Sejmu o-
 powiedziano tylko, że ponieważ niektórzy z Rad-
 nie przybyli, a miasta nie mają nic co do tego
 w Instrukcji, jeinakże się stosownie do powin-
 ności, wierności i poddaństwa zachowają.
 Nadto Rady przytaczaly prośbę, ażeby ku ocaceni-
 ich ich z obowiązano skarbnika do dania wymaga-
 nego po nim zadościuczynienia, Potom zaś lett
 w Mazowszu najsewniej nakazano pobierania opłat
 wedle tylko dawnego zwyczaju. Opowiadali nadto
 o powodach sporu pomiędzy mieszczanami Polka z To-
 rumianami.

z Sorunianami, pierwsi bowiem stwierdzili że im wolno towar, bez przeszkody wista, w górę i w dół spławiać, czego im Sorunianie nie dopuszczali: z tem niech się co chce stanie, ale to jest przeciw Przywilejom Ziemi, ażeby Ptożczanie swych przeciwników, z usunięciem natematnych sędziów, od razu przed Sądy królewskie kupowywali, i tym tylko sposobem Przywilejom za dosi' się uczyni, skoro N. Pan wydane Porządy dozwoli unicestwić. Nakoniec upomniemo Króla o sprawienie u Cesarskiej Ma' ażeby ani Gwańsk ani reszta poddanych królewskich, w krajach Cesarza z powodu wydanego wyroku Bannicyj nie doznawali jakich bądź prześladowań. — Dalej Poset Książęcy otrzymał na piśmie odpowiedź przywodzącą powody, dla czego Ziemi i Miasta, dla czego jeszcze w tym czasie wyznaczyć nie mogą dnia zjazdu dla umówienia się we względzie wzajemnej pomocy, zapewniając zarazem, że gdyby w tym czasie książęce Ziemi były po nieprzyjacielsku napastowane, J. M. potrzebna pomoc spieszyć od nich otrzyma. — Król i Seny Pruskie z następującego powodu napasć niemieckiej obawiały się, że Kameralny w sprawie Smie niem Cesarza wydał Executoriales, karzące

skazując. Kościelnych Poeddanych na Baunmayer, z po-
wodu że na podobną karę swemu Panu zawyżko-
wanemu, posłuszeństwa nie wypowiedzieli. -

W Grudniu znów Gdańszczanie zawieszenie broni
z Holendrami i innemi prowincjami Niderlandz-
kimi, aż do 23 Grud^a 1532 r. przedtężyli, przez ten
czas usiłować niemo na pierwszym zgromadzeniu
Hemby, usunąć wszelkie spory i stały pokój zawrzeć.

1535.

Wojna w Danii bardzo zwracała uwagę Stanów
Pruskich, tem bardziej obiegające pogłoski, że Lubecka
nie z Krzyżakami sprzymierzyli się w zamiarze
po zwycięstwie ukończeniu wojny w Danii, po stłu-
czeniu Korony Szwedzkiej, krzyżakom do posiadania
ziem Pruskich dopomóc. Przez Gdańszczanie uznali
wspólnie z kilkoma z Rad potrzebe wyprawienia do
Krita Delegowanego, według tej myśli pułkownik Du Wit
na pobytu Krita, Burm^z Jan v. Werden, i jak chcieli
uzyskać przyspieszenie sejnika 28 maja na Ry^g Mar-
Chryścjan syn Fryderyka został tak przez Dani-
skich jak Szwedzkich Deputowanych zebranych
w Jutlandyi wybrany królem 1534 r. wystąpił
do niego Gdańszczanie Sekretarzem z rozkazem po-
zostawania przy nim przez cały ciąg trwania wojny

Dalej takie otrzymał instrukcyje, miał on króla
Tmieniem Miasta o zupełnej przyjaźni i poświęceniu
się zapewnić, zrazem upraszać o wyposredujące
nie u króla Szwedów o usunięcie powstałych sporów
z powodu zaboru okrętów i o zwrot dokonanych
szkod. Co król Danii pod czas pierwszego posłowa-
nia d. 3. Listego, po spełnieniu przez Deputowa-
nego wszelakich uprzejmości przyrzekł do skutku
doprowadzić.

Sejmik w oznaczonym czasie rozpoczął się w Mal-
borgu; Posel Królewski Bur^z Gdański Jan v. Lwerden
oświadczył: że przy mierze Lubeczian z Krzyżakami
stało się powodem niniejszego zjazdu, skoro
teraz Rady prawniejsze w tej mierze mogą mieć objaśnie-
nia, niechby się między sobą naradziły, w jaki spo-
sób niebezpieczeństwu zapobiedz zdołają, idzie o za-
chowanie Ziemi Pruskiej w pokoju, w razie zaś nie-
uniknionego napadu nieprzyjacielskiego, jak onemu
się oprzeci stanowczo? Mennice Królewskie w To-
runiu kazał król od 24 Czerw.^a zawrzeć, podobnie
winno w Gdańsku i Elblągu ze Szwedami
ustąpić, a co się tyczy Króla, spodziewa się
Jksh^z że go do tego skłoni. Dalej wystąpił Posel,
co do trudności objawiających się u Dworu, w wyroko-
waniu

przez Apelacyę, tamże przybywających Spraw, to nie może
na wyrokować według żadnego pisanego Prawa, gdy jedyne
Strony powołują się do Prawa Chetmińskiego, innemu zaś
zaprzeczają, iż by pod podobnem Imieniem gdzie bądź ta-
kowe prawo istniało, w również, N. Panu, jako też i
zasiadającym w Ziemi Radom nie mało kłopotów spra-
wia; nie wiedząc według czego kierować się mają,
przeto warto by dotychczas prawnie do zebrania w jedno
przez Miasta i Ziemię tak prawa Chetmińskiego, jak
i trwających zwyczajów ażeby takowe ze wszelaką,
możliwą pilnością zredagowały i to potem JKMci
podały, iżby ościsła on sam, ościsła ci w Prawo
znają, wiedzieli jako stosownie do Chetmińskiego Pra-
wa, sprawiedliwości wymierzali. - Ponieważ musty
nie według JKMci woli odbyło i rozkazyano, przeto
aby je jako najspieszniej i jakto w innym czasie na-
kazyano, odbytemi były.

Rady przedwzrostkiem zajęty się, prowinny od wszel-
kiego nieprzyjaźnielskiego napadu ostrości. Biskup
Chetmiński pod nieobecności Papa, warszawie przydo-
wał (w jego miejsce przybyli Deputowani, Tiedmim
Giese kustosz i Officiat, Felix Reich kanonik, i je-
den Sekretarz Biskupi) w tym tej sposobności do
mówienia o szkodliwych zamiarach Lubeczan

377. Tak oni pragną obćwrcić Prusy z Szwecją i tym
celem z Holandrami przed dwoma laty wojnę rozpoczęli, ściwie w Danii dali powód ku niepokojnoscim,
i jako wedle powszechnych poglądów, tym celem z Hol-
landami, z Moskwą i z Królem Angielskim, że ja-
somine ich stronniactwo w Danii, w przymierze wesz-
li, wszystko to dla odjęcia handlu morskiego Gdan-
skowi, nadto dowiedziomo się że Łakon Niemiecki
za pomocą Lubeczian zamierzył na Pruskie ziemie
napaść i w tym celu znakomite summy pieniędzy ze-
brał, mniemat Biskup przedstawiając jako dobry
przeciw temu środek zapobiegający, uproszenie N.
Pana, o postanie Królowi Danii Alkysze z Gdan-
ska przypadając, z zebraniem summy Podat-
kowemi, dla tem silniejszego oparcia się nieprzy-
jacielowi, a tem samem zniewolenia zamierów
nieprzyjacielskich przeciw Prusom. Jednakże musieli
by to tajnie, wcale nie Imieniem Prusiny, ale
Króla Polskiego nastąpić, bo gdyby nieprzyjaciel in-
czej przeczał, mógłby stworzyć z tego powód, ku
wojnie z Prusami. A wrząc utrzymywania się na-
wego króla Chrystyana na tronie, musiałby się spo-
dziewać od niego, oprócz wielu korzyści, statecz-
nego pokoju z wolnym przez Szwecję przepływem

gdy, przecież w Lubekach nie było dobrego spożycia
 war. się nie należało, dążących do tego, ażeby handel
 Gdańszczan i z miejsc innych, u siebie skupić,
 Skład wszystkich towarów w swoim naturalnym miejscu
 a z Holandyi, cety. Handel do siebie przeciągnąć.
 Rady Kiemskie propozycyi, Biskupa przyjęty, lecz
 DDepⁿⁱ Miast wch. oświadczyli, że nie mają od powa-
 wionych pełnomocnictw, z tego powodu nie, w tej
 mierze nie zdecydowano. Przedmiotem tym znnowu
 się zajęto, gdy DDepⁿⁱ ks. Fryderyka Poma Haj-
 deck'u, na Johansbergu i Letzen i Piotr Kokersche
 na Neudorburgu swe żądzyli propozycje, ty czyt-
 się one zamknięcia Shennic i przygotowania przeciw
 napadowi Nieprzyjacielskiemu, żądali do prowadzenia
 tego ostatniego do Skutku bez zwłocznie, albowiem
 reszty Sejmik rzecz kę był oddzielt do obecnego. -
 Rady zamierzały takie wynaleść sposoby, które by
 potrzebne odpowiedziały i w ogóle się podobaty, przeto
 wzywaty DDepⁿⁱ ks. Prus do wypowiedzenia swojego
 zdania, pisałi je na piśmie: „Żeby poprzednie zia-
 mie na pewne pożyteczne Obwody, dalej stanowco
 postanowiono jak i w jaki sposób, w razie napadu,
 części krótkowska częścią książęcej ma w pewne pos-
 pieżdzi i wzejmnie a zarazem każda przy takim

Każda przy takim udzieleniu pomocy ma swoją w dostatecznym stanie obrony postawić; porty i gębo kości potrzebami wojennymi umocnić, miasta i zamki; wojskiem, szlachtą, zapasami żywności, i innemi potrzebami wojennymi zapatrzyć, nadto potrzeba iżby każdemu stanowi pewna ilość wojska, według oznaczenia R. R., wystawił w gotowości, gdy książę już na resztym Sejmiku przyrzekł, części królewskiej w razie niebezpieczeństwa we własnej osobie z pomocą pospieszyć, musza Rady w podobnym sposobie z obowiązkiem się księciu wyruszyć z posiłkami. Ponieważ zaś rozmaite osoby wiadome po Imieniu wciągłej są z nieprzyjacielem korrespondencyi niebezpieczne. Krucjaż kamierary, mają Stany oświadczyć Stanowem, jak z takowemi postąpić? — To Rady przytaty za zbyt wielkiej wagi, jeśli by się na co Stanowem z decydować miały, osobliwie gdy Miast W^{ch} D^{ep}ⁿⁱ, nie byli co do tego upoważnionemi a Szlachta i Miasteczka na Sejmiki wezwaniem nie zostaty. Przeto Postawi na piśmie odpowiedziaw, że ponieważ N. Pan, Sejmik obecny na kilka tygodni przed właściwym czasem zwotał, co z powodowate, że ani Szlachta ani Miasteczka na takowy nie wzwano, a dalej

wstąpił ważnym przedmiotem pod niebytne i niższych
Stanów nie stanowczo uczyni się nie da, przede
Ładze, w tej mierze raport JKS^{ku}, aby skutkiem
jego rozkazu, z powołaniem wszystkich do tego na-
leżących, rzecz ta ostatecznie z decydowaniem została.
Tymczasowo Rady królewskie dotąd Starani, aby
Miasta i Łamki, na Wodzie i Ładzie, okrętami,
wojskiem, działami i wszystkiemi potrzebnymi wo-
jennymi zapatrzone zostały."

Co się tyce Zawarcia Mennu, żądanych w Poselstwie
królewskim, Miasta Gdansk i Elbląg były gotoweni
to spełnić, skoro by tylko w całym Królestwie bicia
monety zaprzestano, nimie mieli tylko Gdansk że
termin za krótki, bo go do przyszłego R^{ku} Roku
oznaczyć dogodniejszym był nimie mieli. DDep. ni
Ks^{ka} Alberta mający rozkaz przedmiot ten zatać
z Radami, dowiedli - że ich Pan bez uszczerbku
swoich przywilejów, bicia monety chiał przez Rok
zaprzestać, lecz aby mu wolno było wybijać przez
ten czas 3^{ty} 6^{ty} Groszówki. Stany odrzekły, iż nie
żądała je takie oświadczenie, lecz raczej aby
się Księżę do woli króla zastosował. I w tem
stanowczo nie postanowiono. Dalej uważają
Rady że to jest Łatkiem i Królestwem

gdy niektórzy bezwzględnie rozsiewają, jakoby się nie miało
 statutu i na piśmie ułożonego Chetmińskiego prawa, z tego
 powodu wszyscy obecni jednomyślnie postanowili, ażeby
 biegać w prawo, wszystkie stare księgi Prawa Chetm.
 porównali, a ponieważ bez wątpienia wiele niekrozu-
 miatego zawierają, wiele obcych starych wyrazów i
 wiele artykułów wyjętych już w tych czasach z uży-
 cia, i zinnemi pisunemi artykułami sprzecznymi,
 postanowiono, wszystko to ściśle rozstrząsać, wed-
 ług praw miejskich ponurkować i ostatecznie ut-
 rzymać dla powszechnego i każdego użytku. Nimby zaś
 takowe prawo wydano, należy w pierw spisać ist-
 niejące zwyczaje aby na dalsze żadne błędy i sprzeczności
 nie wskazywały, bowiem staty zwyczaj z pisaniem
 Prawem zwykt bywać w sprzeczności. Długoż
 się dotychczas do tego; Prawo tak, zredagowane winno
 być przed ogłoszeniem, takom muniwowanem i
 zwiastowaniem dla przejrzania czyli by ciż zwy-
 czaikom nie zawierało w sprzecznym i szkodliwym,
 zawarowano, że to samo względem innych miast
 przestrzegać należy; co dokonai Rady Hiem przyrzekły.
 Jeszcze Bp Chetmiński przypomniał Hiastom o przy-
 szłości: na co Burmistrz Gedańska w imieniu innych
 miast odpowiedział, że na to żadne

jako na nowatorstwo, oświadczając, że każdy po
Wietnikach (Ratuszach) swoich w roku przysięgł sta-
da, zawierając, zrazem przestrzeganie pomysł-
ności ziem; Rady zaxadaty odczytały jej rolę,
te Gwarisy przyrzekli woj^{red} Malborskiemu przys-
łać, zaś Elblągcy i Toruńscy odwołali się w tem
do swoich zwierzchności.

16 Mierca obecnym Bp. Chetmiński oznajmił, że
Bp. krakowski (Kanderz) w swej ^{odezwie} oświadczył niez-
adowolenie z powodu trwającego sporu ze Skarbni-
kiem, dając do zrozumienia że się za nim ujmie;
ze Skarbni^{ki} był u Bpa Chetm^{skiego} z oświadczeniem chęci
ku dobrowolnej zgodzie, że przeto wartoby ten przedmowa-
raz ugodzić. Rady odpowiedziuty, od pojednania usu-
wać się nie chcą, lecz Skarbni^{ki} winien w tem na-
leżyć kroki polżynić, i przeprosić według zaprosze-
kowanego żądania, tak tu w Ziemniach, jak u JKM^{ci} w obec-
Rad Pruskich, co z obowiązku się oświadczyć mu Biskup,
Skarbni^{ki} warunki te odrzucił, przeto rzecz nie została
uspokojona. —

Co do Starostwa Szluchowskiego Starano się o mia-
nowanie na łaskowe Rodowitego Prusaka, postanowio-
no starać się u N. Pana o ten urząd i ażeby tak, w tem
jako i w innych przestrzegał Rodowitości Pruskiej.

W zamiarze zatawienia Skargi Świątkowskiej we wzglę-
dzie licznych Browarów Szlachty, uchwalamy, aby wy-
szukać wydanego niegdyś rozporządzenia w tej mie-
rze, wojewodowie zaś winni je ożywić w swoich ob-
wodach, tych się ściśle trzymać, a przestępujących je
na przykładzie Sejnik karować.

Po czym zajęto się odpowiedzią na poselstwo N. Pana.
Lewaportowaty Słomny, że każdemu nakazaty być za-
pełnie do wojny przygotowanym - we względzie możli-
wego napadu nieprzyjacielskiego, kalety się na Szlachtę
że ani wszystka, ani w należytych rynsztunkach na mus-
try nieprzybywa, a nawet mianowanym Dowódcą
postuszeń, bydlę niechce, niechby więc JKM. rozkazał za-
rowem rozkazami raz jeszcze upomnieć we względzie
jej powinności, ale nadto winnych lekko Dekreta kró-
lewskie ceniących, na odpowiednią karę skazać, a nadto
proszę o wyznaczenie dnia mustry, Poniedziałek po
Cantate i następujące miejsca, w województwie Chetmiń-
skiem, w Szalborskim Szturm, w Pomorskim Starogród.
a Łukowe mustry ma na rozkaz JKM. dopilnować
osobno mianowany Starosta, w obec wojewodów i kasze-
lanów każdego właściwych miejscach. Że zaś kasztelan
Chetmiński tam obecnym być, niemniej, niechby w jego
miejscu kto inny wyznaczonym został. -

Dalej uwiadomiano, na co przystawał książę co do zamknięcia Miennic: JKM^{ci} zaś upraszano o zobowiązanie księcia do zupełnego zaprzestania bicia monety, i aby ~~tenże~~ bez pozwolenia królewskiego, takiego nie ponawiał.

Przyrzekły Rady że Prawo Chelmskie uprzędkują.

Dodały, że Skarbnik na zatawienie sporu przystać nie chce, zapiniwaty, aby JKM^{ci} go do tego skłonił.

Zakończono sprawozdanie prośb, konferowania Starostwa Szluchowskiego, Ródowitemu Prusakowi.

W czerwcu wystali Gdańszczanie dwóch Rajców na Sejm Starzy do Lüneburga; Cel Sejmu główny, przywrócenie pokoju między oboma Północnemi Państwami.

DLep^m Gdańskim na to rozkazano, dołożenia zabiegów^u Lubeckanowyna groźenie strat za zabranie przez nich okręta, poniesionych. Usiłowania Lubeckan sprawiły, że Sejm ten z Lüneburga do Lubeki przenieziono, poprzednio zaś Stamburżanie wyjednali, że król Danii przystał na układy z Lubeką o pokój. Wyznaczono po temu miejsce w Odeslo i dzień, na S^{ty} Jakóba, i JKM^{ci} Duńska zgłosiła się na pośredników jak następuje, Hamburg, Lüneburg, Cölln, Brema, Magdeburg, Brunszwik, Gdańsk i Hildesheim. Konferencyje trwały dni sześć, i na

możno się skończyły, bo Lubeckanie głównie nas-
tawiali na uwolnienie z więzienia Chrystyanów, na
zwrot kosztów wojennych, i bez udziału księcia
Mecklemburskiego^(a) i hr. Oldenburga, Miast Kopen-
hagi, Sztokholmu, w nie się wdawać nie chcieli. Usiło-
wania Pośredników tyle tylko sprawiły, że na nowo
wzięto się do traktatów, w klasztorze Reinfeld, o
dwie mile od Lubeki położonem, w tedy Posto-
wie Danii przystali na zawieranie tych, któ-
rych obecność Lubeckanie za niezbędną poży-
tywali. Przeciż i tu nie Stanowczego nie utwo-
żono i wojna trwała do następnego roku. -
Zwykły Sejmik Sⁿⁱ Michałski zwotał król do Elb-
laga, na 18 Paźd^{zi} wezwawszy z Radami Rycer-
stwo i Miasteczka; Poset JKM^{ci} Paweł Plutow-
ski wyraził, jak wieloma zabiegami N. Pan prze-
ciążonym jest, bo gdy w Litwie toczy się wojna
z Moskwą, na Rus' tego roku wotowszym niespodzie-
nie napadł; od Tatarów nie można się nic dobrego

(a) Ks^{ci} Alberta Meklem^{burgski} - przeciągnęli Lubeckanie na swoje strona.
najlepiej Korony Danii, a to^{by} m^{iał} widoku, że rozmaici książęta
nie mieli jak jego bliscy krewni za nim się ujmą, ale to się
nie udało. Alberta najukochańszy brat, Ks. Heryk wielce jej sprze-
jał Chrystyanowi ni żeli bratu: - Jesi' tam tego Kurfurst Bran-
deburgski, radził, aby ani myślał o tamtej koronie kurfu-

sprowadzić, co do Prus również się mieć na ostrzeżenie należy. To ostatnie spowodowało króla, do polecenia pierszy Stanów dwa następujące przedmioty: 1.º Łaskowość ażeby z Sasiędzwa jak nie szczęście nie wywarła się na Prowincję. 2.º Usiłowanie, wranie już nie przyjacielskiego napadu, bycia w gotowości do wyprawowania go. Zalecał sprawę Prusarowa zatawić, istniejącej drożyznie zapobiedz, okazać się i zbytek pomiarkować, propozycje królewskie zadecydować, a to wszystko na korzyść ziem wypębić mogło."

Należy mi objaśnić treść początkowo, tego Poselsstwa: Z Moskwy, Polska lub raczej Litwa, od wielu lat była w nieporozumieniu, omiłek stał tego Pokoju nie dano się zawrzeć, lecz tylko przez takie i owakie zawieszenia broni, wojny powstrzymywać musiano. W r. 1531. takowe zawarto, a ponieważ 1533 r. Car Bazylj Żwanowicz umarł, miało nadzieję wielką, zgody. Dopiero więc w r. 1534 kroki nieprzyjacielskie

Kurfirsz Sasi, książęta Pomorscy, Lüneburgi, Brunswicki, Landygraf Hesseński & byli za nowo królem obranym, potroświenie i szwagrowstwo z Holenderskim i Stettinburskim Domami, nie na nich nie oddziaływały. — p. 144.

na nowo się rozpoczęły: Wojna trwała do roku następnego, w którym Ruscy silnie na Litwę napadli, lecz na zbliżenie się wojsk litewskich i Polskich, cofnęli się: przy końcu zaś kampanii Starodub i twierdze drugie, jakoteż znaczna część wojska swego stracili.

Co się tyczy woj^{dy} wotolskiego, on znaczny kawał Rusi ogniem i mieczem spustoszył, po czem cofnął się; w prawdzie postanowił na Sejmie, w Piotrkowie, przeciw niemu Pospolite Ruszenie, lecz takowe dopiero we dwa lat później bez dokonania czego ważnego przyszło do skutku. Co do obaw króla Zygmunta względem Prus, powięksić można wyobrażenie z opisu powyższych Sejmików.

Skoro Poset oddał się, a niższe Stany ustąpiły, Rady pismo królewskie odczytały, uwiadomijając, że Skarbnik podług pewnego nadstanego formularza, ich o przepraszanie na obecnym Sejmiku prosić będzie, aby przeto niecheć dalszej zaniechanu; do czego Rady odwołaniem się okazały, byleby tylko dopetuił kosztka woli ^{JKM.} Potem wezwano przed się Posłów i Petów nowoskieńskich Miaszewek dla przedstawienia swoich myśli; we

we wzglęzie propozycji królewskich. Ci naprzód
 zatuowali że N. Pan w wojne z Sasiadami za-
 wiktany^{1a)} zarazem dziękowali za jego pieczętar-
 losć co do stosunków pokojowych Prus., osławia-
 czli przytem, jako ciężko Szlachcie i Miasteczkom
 że Sejmiki nie są, na zwykłych składane miej-
 scach, lubo władzy króla w tej mierze oni ogra-
 niczać nie chcą, bytoby jeinako nie równie dogod-
 niej ażeby stopownie do Postanowien' z jesianno-
 sę na St Stanisław do Malborka, na St Michaś
 do Grudziądza. - (o się zaś tyż Poselstwa królew-
 skiego, (bo w tak malej liczbie przybyła Szlach-
 ta i Miasteczka, bo Sejmik nie na zwykły czas
 przypadł, a Uniwersał królewski do niektórych
 Powiatów za późno nadstawił,) a przybyłym
 tu obecnym następujące pozostałi w domach
 rozkazy, aby propozycje królewskie wystuchali
 a względem onych się do nich odwołali, że przecho-
 przybyli tutaj do niego się zobowiązać nie mogą
 Rady szanowne takie oswiadczenie, uznaty koniecz-
 nem na prawyższe urojone pretensyje odpowiedzieć
 „że Lmiana miast oznaczonych na Sejmiki, nie może
 się

1a) Wzięczności za to Cesarzom Niemieckim bezustannie temu
 podrycającym przeciw Polsce Moskwa, Turcja, a od
 1655' Francuzi, ta ze swej strony podniecała Szwedów i Turków. p. 11.

391
się bez powodu, że JKM^{ci} wolno jest zwołać Sejmiki
gdzie i w jakim miejscu. mu się, podobno, która to
sobotę N. Pan Radom. w razie nadzwyczajnej po-
trzeby udziela, za czem ani Rycerstwo, ani Miasto
ka nie mają, praca na to się ściąć, z resztą za-
mierzły Rada zwykłe Sejmiki z powodu większej
wygody i łatwiejszego utrzymania się przenieść do El-
łaga i Torunia, lecz, ponieważ dotąd niższym
Stanom nie napomknęto jeszcze o tem, odłożono
więc to na późniejszy czas i lepszą sposobność.
Nakoniec dziwi się, że Posłowie i Petnomocnicy Miaz-
leczek, w obec tak niebezpiecznych czasów w dawać
się w nie, niechca, co król najniezawodniej za kłó-
węźnię, niech więc raczej nad tem zastanowi się
ażby Poset racną otrzymał odpowiedź.
Niższe Stany odrzekły: nie możemy przekraczać da-
nych sobie instrukcji, a co do pierwszego oświadczyli,
że ile jest tu i owdzie Sejmiki składać, gdy już
raz, postanowiono zgodnie i rozstr. co do nich stanów-
co uchwalono. Rady musiałby na tem poprzestać,
upomniawszy jednak Salacka i Miastocka, ażeby Po-
setstwo Królewskie do swoich Starszych Prasi wzięli
i nad takowem wspólnie i gorliwie się naradziwszy
z dostatecznem rozkazami na Sejmik, przysięgli się zjechali.

Ponieważ, zaś Prowincya wstarcenia siłami, napo-
dowi nieprzyjacielskiemu oprzeć się, w możności nie
jest, lecz obcych koturnów potrzebuje, a ku tych
z werbowaniem potrzeba pieniędzy, mają przeto
pamiętać o Podatkach; Każdy Szlachcic werwan-
do Pospolitego Ruszenia w należytym stawie się, Ryn-
szunku, Miasteczka zaś zapatrzyć się do, winne
w potrzebne Zapasy, nadto dostarczyć mają, w szp-
kiego, co tylko do obrony potrzeba. To czem sta-
ny niższe połączono.

Pod R. Z. opowiadziatem, w jakim sposobie Szwedzi
w pobliżu Gdańskiego Portu różne przybywające Okre-
ta zagrabil. Gdańszczanie wzięli represalii, zatem
mali Okręta Szwedzkie, między innymi wzięli do ka-
woli Admirata c Hermininga. Co z powodowało kro-
la Gustawa do wczesnych zabiegów i usunięcia
wynikłych nieporozumień, skoro w Stajni on Ok-
ręta i wartości w nich jeżre, niesprzedane, wolno
puszcit, szkody pokryzione i inne z obliczenia wy-
madle, Gdańskowi zwrócić przyrzekli, w czem Książ-
ko Pruski i Rady Procs królewskich rozsądzi polu-
bowanie miały, Miasto ze swej strony Admirata i
Okręta wolno wypuszcit. Na obecnym Sejmiku król
Szwedzki z książciem Albertem wystąpili z żądaniem do Rar-

o wyznaczenie pewnego terminu do rozstrzygnięcia Sporu
ostatecznie: Rządaniu za dość uchybiono wyznaczając
czas i miejsce na Sejmik następujący J.^o Stanisławski. —
Tentowano u DDep^{ch} Miast W.^{ch} o złozenie Liśmion
Przysięgi, lecz na prożno, powtórzyli to tylko co już
kilkakrotnie w tym względzie, odpowiedzieli. Foruńscy
nawet odczytali formułkę przysięgi zwykłej w ich
Zwierzchnościach. — Elbląscy i Gdańscy dodali, że lubo
Rota ich przysięgi nie co różna, jest od powyższej,
przecież jednego z nią, jest ducha, wszyscy razem pro-
sili o nie pociąganie ich przeciw Staremu zwyczajowi
do jakiej bądź nowej przysięgi. Rady nie nie postanowio-
szy, zrewk tę na dat oddzieliły. —

Donieważ, jak powiędziatem wyżej Deputowani Szlach-
ty i Miasteczek nie byli do czego bądź upoważnionemi
a przeto co do Poselstwa Króla żadna decyzja nas-
tąpić nie mogła, przeto Sejmik reszt na prożno.
Rady w odpowiedzi Postowi Królewskiemu danej, uwiad-
domiły o tem JKM.^{ci} Zwalając winę ze siebie, uwiada-
miały o danem upomnieciu Postom na drogę, uprasza-
jąc N.^o Pana, ażeby swemi do Starostów Mańwatami, na wo-
wo zganien' rasyt postępowanie pospolitej Szlachty i Miaste-
czek nakazując tym, aby na Sejmik następujący z należytymi
stawili się Petnomownictwami. — Skarbnik Koszka mający

na tym Sejmiku z Radami pogodzić, nie przybył: w tym
względzie król w osobnej odpowiedzi do Niem i sział swe nie
ukontentowanie oznajmił.

1536.

Pokożenie Danii z powrót Niem. bieżącego roku z dawna
się zwracać do niebawem nastąpić mogącego pokoju
przeko ustania łameckich niespokojności; zawiadziły
nowe przygotowania wojenne. Fale grafa Fryderyka, a
te i w Prusach podnieciły obawy. Król Chryścjan z po-
mocy Szwedów do tego stopnia w r. 36. przeciw Lubecka-
nom i ich sprzymierzeńcom w rozmaitych bitwach
był szczęśliwym, że prawie cała Dania rajot, prócz
Kopenhagi, oblegał ją, jednakiem Lądem i morzem. Nie
Szklemburga i hr. Oldemburski usiłowali ją ocalić,
lecz Lubeckanie już gonili za osobnym z królem.
Pokojem pragnąc zawrzeć takowy w Hamburgu, i
pod takimi warunkami korzystnemu nie byli by go
Lubeckanie uzyskali, gdyby król nie było się był
obawiał karnyłów Falegrabi.

Kurfirszk Ludwik z Falcy Brat Fryderyka, późniejszy
Następca, otrzymał karak, po zgonie króla
Danii Fryderyka od Cesarza Rzymskiego Ferdy-
nanda zapewnienie, że go Cesarz z całą swą po-
tęgą do wakującego tronu popierać będzie, i da

i da mu w Matkęstwo Dorotę najstarszą Córkę kr.
Chrystjana wieźnia. W tych zamiarach wyprowadz
Posłów znajdować się mających na Sejmie. Dunstun,
lecz ci do Hamburga dojechawszy, nie nieprzestę biorąc
do domu uroćili. Tem czasem wybrano Chrystjana,
Fryderyk porucił pretensyje, gdy w tem Ferdynand na
nowo go podniósł. Klub odbył się w R. z. po czem
wzięto się do silnych przygotowań, mianowicie w Pro-
wincjach Niderlandzkich, chęć z liczną flotą do Da-
nii przybyć. W Czerwiec dowiedziawszy się, w Prusach
ze 6000 ludzi, 60 Okrętów małych i wielkich w Seelandy
już przygotowane. Kr. Chrystjan skutkiem tego upom-
niał Gdańszczan, aby się ze Sptawem przez Łódź
wstrzymali bo by nieprzyjacielowi będnemu już na
pełnym Morzu Zapewne, mogli popasać wręcz, aby
niedowodził jakich bądź posłków czy to w żywności,
czy w jakich kolwiek potrzebach, wymagał nadto pomocy
z kilku Okrętów. Sam N. Pan Polski stłaniał się namo-
wić Miasto do tej pomocy, ponieważ unniemał, że z pomysł-
nością króla Danii spokojności Prowincjom Pruskim
przewróćona, zostanie, nadto domyslał się ^{ze Mistrz Krzyżacki} (jest z Fak-
grafem w ścisłym porozumieniu, w razie wyniesienia
go na Tron, otrzymalby od niego silną pomoc, aby
swe urojone prawo do Prus popierał. Lecz Gdańszczanie

na żądanie to nieprzystali, z obawy ażeby ich okręta
w obecnym czasie w portach Niderlandzkich znajdujące
się ze wszystkimi ich wartościami jako nieprzyjacielskie
zabraneni nie zostali. Tym czasem niespodziane wypra-
ki spowodowały inny obrot. Kopenhaga, dla braku
żywności poddać się musiała, a wybuchła wojna między
Cesarzem a Francją, i inne zarazem okoliczności, spow-
dowały że ranniary Falegrabi zabamowały się, a zabrani
dlań żołnierze i okręta gdzieś indziej ukryć musieli być me-
siaty, z tąd Gubernatorowa Prowincji Burgundzkich, z
zapewnienia sobie, żeby król Danii nie przedsięwziął
do jej krajów co bądź nieprzyjacielskiego w R. n. trzech
letni rozciem zawarta. (Hubert, Thom. Leodicus de vita
Fridor. II. Palat. l. x. v.).

Na dwugłoty Sejmik, J. Stanis. w Malborge Rady pa-
były w dość małej liczbie, Bis. Warmii dla choroby
jak, i woj. ^{2a} Chelmski, kasztelan Elbląga i trzech Pod-
komorów z innych powodów, nie stawili się.
NDep. m. Torunia przez Sekretarza swą nieobecność
wykusił na krysi. ^(a) Ten jak, jak kilka razy przed sta-
wiał, tak i teraz, iż Miasto podupadło, twierdziąc
że powód tego jedyny, odjęcie mu Składu towarów.

(a) Rady składali się, z 2^{ch} Biskupów, 3^{ch} wojew., 3^{ch} kasztel. -
i 3^{ch} podkomorów i najmniej po 2^{ch} - 2^{ch} z 3^{ch} miast, razem 17 osób.
p. lt.

a gdy N. Pan zdecydował się spławić w górę listy towary tylko do Torunia dopływają mają, to takom przywilej tak swój, jak oby bardzo źle uważają, (a) Dalej żali się Sekretarz, że z Juciskiem księstwem raz w pewnym żywieniu nosi powstaje, sobie zarachem jakooby bezne wydatkowanie z powodu składania od 3^{ch} lub 4^{ch} lat Sejmików daleko od Torunia; Dalej że niebacznie daje na furmanów, a ci po nim, także królewskiego głocony fakt Toruński omijają, wyszukując drogi ubocznych. Nadto nie mających korzyści porzucił to się księstwo, gdy ono jedynie z uprzejmości względem N. Pana, przyzwiliło się swobodę wybijania monety, obecnie zaś upraszają Rad o wyjednanie u króla zwrotu ich przywileju. Znakiemity upadek dochodów miasta, mówi na końcu Toruński wystawie jest powodem, że na Sejmiki nie tak jak dawniej pilnie osoby żywionych przybywać mogą, co tem bardziej Rady uniewinnia raz, gdy miasto na wszystko z góry się zgadza co tylko ku pomysłu ziemi uchwalonem zostanie. Rady uniewinnia, że skargi Toruńskie bynajmniej nie usprawiedliwiają, onych nie przybycia, oni bowiem nie równie pilniej na Sejmiki wzeszwać winni, skoro

(a) To się może mieć wyobrażenie o zmyśle handlowym Toruńskim gdy tylko w składzie towarów obcych, cały swój był w skład. Skład jest to albo proste faktorstwo, albo monopol, obaj wydrwiny groźbi. Lew. - p. 15.

Sal, usilnie jagna, i peltacina słowich kądzi, czego prz
 sekretarzem nie ostaniam, z dodatkim, że jeżeli jego
 Panowie, więcej na uszczuplenie kosztów mieli na spełne
 nie swego obowiązku bawie' chea, musze, z rzec się
 zupełnie miejsca w Radach Ziemi, zasiadzi' między
 Miastogłówni: Co się zaś dotyczy samego Sekretarza
 on miejsca zasiadania między Radami niewyska, lecz
 tylko między niższemi Stanami pozostanie gdzie Poselski
 królewskiego wysłucha i da na lakowe odpowiedź,
 o czem zda swoim Zwiernikowi sprawę:—

Biskup Chelmiński zapropowował założenie Gimnazjum
 w Chelmie, opatrzenie go w zdolnych nauczycieli,
 i cożat każdego, o dotychczas się wedle możliwości, dotak
 koniecznego dzieła, tak jak on w rozmiarze na to 40 mar
 skadac' przyrzeka, za tem idąc przytadaem obec
 ni utrzyli się iawać corocznie, stądka:—

Po tem na posłuchanie zaproszono Posła króla -
 Piotra Rutowskiego, który przedstawił po słownie
 „ że Skł. wiecie się zadziwili, że w tak niebez
 piecznych czasach, i w dniu ostatniego, nie nie de
 cydowawszy, rozjechało się; winni w tem, według
 nadstaniego raportu, być maby Stany niższe, po
 nieważ zalecono im w tedy stawienie się na obecnym
 sejmsku z łokiem i kłecianami, jakich słown obecnym

Czasów wymaga, i w tymże celu do Starostów, Rycer-
 stwa i Książeczek wyostat król stosowne rozkazy, nie-
 by więc teraz Stany Zgromadzone, na wystuchane
 Poselstwo podczas reszty Sejmiku, tak się oświadczyły
 jakby to było z dogodnością Prowincyi i z upodobaniem
 N. Pana. Cóż, jest królewska ażeby przy skutkowaniu
 wszystko pod ścisły przegląd wziętem było, każdem w taki
 sposób ma uzbrojony stanąć jakby miał natychmiast
 przeciw nieprzyjacielowi wystąpić, bo krzyżacy nie śpi-
 lecz tylko przesnyśliwają, o tem jakimby oni sposobem
 Ziemiom Prus, częścią skrycie, częścią jawnie szkodzić
 mogli. Dalej król dowiedział się ile z obecnych w naj-
 bardziej nieprzyzwolonej wściekłości, o summach przez
 ostatnie podatki zebranych za zgodą, Rad na potrzeby
 publiczne obróconych, przywłaszczają sobie ściąganie
 Rachunków, postępowanie króla i Rad czernia, takowe
 w oczach wszystkich usiłują, nie nawiastnem uszyt-
 udając że nie zawodnie to, co z temi pięćdziesiątmi
 ich wiadomością dokonaniem byłoby musiał. W świą-
 skości tę, król jako najmocniej nagania; wstąpiwem
 raczej byłoby tym ludziom, ażeby króla i Rad pięćsto-
 witość ku dobru Publicznemu, należycie oceniali.
 Przeko nakazuje król upomnieć Rady, iż gdyby z po-
 dobnych ludzi kogo odkryto, aby o takowym Dwór

uwiadomila, celem ukania przestapnego tak jak na to
 następuje. Ponieważ osoby do Rad należące bardzo nie
 regularnie na Sejmiki zjeżdżają, z dają się być
 wiele stosownem, wyznaczenie pewnej kary pieniężnej
 na tych którzy bez usprawiedliwiających powodów, albo za-
 pełnie na Sejmiki nie zjeżdżają, albo którzyby przed
 onego kanonikiem z tamtąd wdawali się, JKM^{ci} spo-
 dziewa się, że w tedy nie w taku małej ilości osób
 naradyby się odbywały, jak się to dotąd dzieć zwykło.
 Poselstwo złożyło swe zadanie w obec wszystkich Stanów
 otrzymali onego Kopis Rycerstwa i Miasteczka w języku
 niemieckim. Na raju brzo, Poset osobno Radom oznajmit.
 „ że N. Pan wie, jako niektórzy w Radach zasiadający
 dotąd przysięgi nie złożyli, że przeto mogłaby podejrzę-
 wać iż ci mogliby tajne wyjawiać narady; przeto
 N. Pan wymaga użebysy wszyscy, czyli to z Rad ziem-
 skich, czy Miejskich według przepisanej a dotychczas
 tej Roty, w obec Jego Posta, przysięgę wykonali. ”
 Po Łacinie rezona Rota, z redagowana, trzmi po
 (niemiecku) po Polsku jako następuje. „ Ja N. przy-
 sięgam Najjas^{ci} Panu Zygmuntowi obecnie Pa-
 nującemu i Jego Najjas^{ci} Synowi Zygmuntowi
 któremu królom Polskim i ich następcom
 królom Polskim, że ja na cześć N. Najjas^{ci} Panu

21. 271
i powaga królewska, jako też i z ich dochodów dla
Wspólnego Dobra Liem Pruskich i Królestwa Pols-
kiego wiernie radzić, rady JK.M.^{ci} w tajemnicy
zachować, i aby tylko Jch KK.M.^{om} szkodliwem
bydź mogło, zapobiegać chce. Tak mi Panie
Boże dopomóż i onego Święty Krzyż. +.
Niem Rady temi zajęły się przedmiotami, w pierw-
Deputowanego Księżęcego wystąpił, oznajmił on:
„Że Król Szwedzki Szwędo do Króla pisał, że on dla
wielu swoich zatrudnień na Sejmik ten swoich Pos-
tów nie może wyprawić, a prosto pomiędzy JK.M.^{ci}
Szwedzka, a Miastem Gdańskiem istniejących nie po-
rozumien, stosownie do aktadki nie jest w stanie
ostatecznie rozstrzygnąć.” Dept.^{ny} nańto dodał, „
w jaki sposób ma sobie od Swego Pana zleconem,
prosić Liemie i Miasta o nowy termin.” Ponieważ
przedmiot ten osobliwie dotyczył Gdańszczan
zapytano Dept.^{ny} tego Miasta, o ile mogą na żąda-
nie Księcia pozwolić? - odpowiedzili, że dozwala-
ją na odłożenie do 29 września tego, z warun-
kiem otrzymania tak od Ks. Alberta jako i od
Krad piśmiennego dowodu, że nie oni, ale JK.M.^{ci}
Szwedzka powodem jest zwłoki. Z tym oswiade-
niem połączono Deleget. Księżęcych.

Teraz, co do Przysięgi naradzano się: Rady Ziemi na
 nią przystały z chęcią, lecz DDepⁿⁱ Elbląga i Gdańska
 zastanili się, brakiem instrukcyi, odwołując się
 w tem do swoich Zwiernokności, a dla nieobecności
 członków Rady, trzeba było przedmiot cały odstę-
 żyć do następującego Sejmiku. Bp. Chełmiński
 żądał oznaczenia kar pieniężnych na nieprzystę-
 wające osoby Rad na Sejmiki lub oddających je
 przed ich zakończeniem. A co do swojej Osoby, oś-
 wiadczył gotowym być, do ponoszenia kar, 40
 Mark, w razie gdyby takiej opieszałości stał się
 winnym, lecz inni z Rad uważali to, za nadto
 uciążliwy nałóg, DDepⁿⁱ Miast nie mieli w tej
 mierze Instrukcyi, z tego powodu decyzja niezapada
 o Postawie z Miasteczkami, zamiast co by odpowiednio
 woli Królewskiej zajęli się sposobami jakimi by
 środkami należało. Zastąpić Prowincję, od napadu
 Nieprzyjacielskiego, to zofkargami oni wyleźli.
 Jednomyślnie upominali się o to, żeby ostatnie Po-
 datki złożono w zamiarze zachowania ich na po-
 trzeby Ziemi w razie nagłych wypadków, żeby nie wydatko-
 wano ich bez upoważnienia wszystkich Stanów, lecz
 spostreżono iż inacyj zupełnie się stali. Którykolwiek
 osobliwie nie próbował się rozkaz uzbrojenia i gotu-
 wości

i gotowości jakby to chwila z nieprzyjacielem do walki przystąpić miało; wniośło sobie, że ponieważ nie pobiera wcale podatku, nie może król wymagać aby ono z własnych środków we wszelakiego rodzaju Rynszternach zapatrzywało się, a nadto że Szlachta za nieliczną, była, aby przeciw silnej Armii wystąpić mogła. ^(a)

Miasteczka mówiący o swej niemożności z powodowanej brakiem dochodu, czego powodem liczne Browary i sprzedaż Piwa po łosiach, przeto nie stawiać ich na nowe Podatki. Rady nieoszczędzały sobie, dla przekonywania inaczey niższych Stanów, i wdrożyć w nie, że z powodu podobnego postępowania ściągna, na siebie nielaskę królewską; chcieli dotarzyć do nich Kasztelan Chetm.^{ski} i Gwańskie go, z DDep^{mi} Elbląga, z któremi by we względzie nowych Podatków coś pewnego oświadczyli, i ażeby naraz jutrz, postanowienie swe złożyli.

Szlachta poprzednie oświadczenie poparta, tym dodatkem, że ponieważ zadania królewskie bardzo późno przed Sejmikami po województwach otrzymata, tak, że wielu Posłów nie przybyło, nie mogą przeto z takiego

(a) Tak ta Szlachta ziem Pruskich już teraz, wyproszona są, jakim była ztym przykładem chciwości, czytaj w Pamiętnikach Orzelskiego, wspomina że tylko pod warunkiem wojaczki, nadano sobie niszczyć ziemie. — p. 15.

powodu na nie się zdecydować, lecz muszę o nowy
 termin do przyszłego Sejmiu prosić. Miasteczka zaś
 odpowiedź, swą, na piśmie podają: „ze skoro ich za-
 żalenia co do Browarów i kupowania po wsiach kaspo-
 kojonemi zostaną, wszystko to powtarzane tak, często,
 wtedy okazać się jako wierni i posłuszni poddani.“
 Z tych powodów Postowi Króla w odpowiedzi kamierz-
 cowa: „Żeby JKM.ś. zaświadczyć raczył, jako Rady
 na Sejmiku obecnym wszelkiemi siłami staraty się
 aby Jej woli zadosyć się stało, ale z powodu nieobec-
 ności niektórych Postów z Pomorskiego, nie dokonali nie-
 mogli, bo bez ich udziału reszta Rycerstwa w nie się
 wdawać niechciała, raczej najumiarkiej upraszała o
 wytłumaczenie onego przed JKM.ś., nie tak, jakoby nie
 myślało byżle cał. nieposłusznem woli Królewskiej, ale
 tylko iżby się, ze swoją Brwią razem zjechało i tym
 sposobem na Poselstwo Królewskie odpowiedzieć mogło,
 przeto uprasza Szlachta o czerę tygodniową zwłokę,
 na co Rady przystały, pod warunkiem, ażeby ona
 przed Sejmiem S. Michałskim w jedno miasto zgro-
 madziwszy się nad Poselstwem Królewskim nara-
 dziła i bez dalszej zwłoki w tym względzie ostatecz-
 nie postanowiła. Gdy zaś zwykłe podobne zjazdy

bez poprzedniego pozwolenia królewskiego, nie mogą się odbywać, upraszają Rady wspólnie ze Szlachta, aby im wczesnie wydanem zostato, skoro następnym Powiaty powołac' należy: j. t. w woj. wa Pomorskim: Świecki, Tucholski, Storchowski, Oczkowski, Gdaniński, Pucki i Mirchowski. w wojew. ie Chelmińskim, Radzyński i Brodnicki: do wojew. wa Malborskiego należało by tylko jedna ekspedycja, wystac'. — Miasteczka co do rozmaitych nadużyć ponowity skargi z oskarżeniem, że skoro takowe usuniętemi zostana, w tedy chcą według możliwości to, co na Korzysci W. K. S. i dobro Ziemi przypadnie, złożyć. Co się zaś dotyczy punktu Poselskwa we względzie wściubskości domagających się wiedzieć jak ujętemi zostaty zebrane z ostatnich Podatków Pieniądze, Rady na to kamierzyły z przyszłego Sejmiku odpowiedzieć. Mas' o sposobie ukarania nieprzybywających na Sejmiki lub przed wczesnie z nich oddalających się, uznano za lepsze aby na nie, zjeżdżano się z wolnej woli nie zaś z przymusu, z tego powodu pozostawiono tak, jak do tad było: nie przepominając że oddalający się z Sejmiku, uniewinnia się albo na piśmie, albo przez swego Petnomownika."

Propozycja Radom przez Posta podana, co do wykonania Przyjęci data powód do dziwnej odpowiedzi w której Rady z tajemnie politycznych to i owego tamta nie zawierała, zamieszczyć.

Na początku doniosły że książę Albert niektórych z pomiędzy Rad uwiadomił, że Dom Burgundzki pod Imieniem Cesarzskiem przeciw królowi Danii u Korpirsta Saskiego, Landgrafa Hesji, księcia Luneburga, i u samego nawet króla Danii przez Postów usiłował to dokonać czynem, co by do niemałych szkód królewsko Polskich Ziemi zmierzał się zdawało., gdy Dom Burgundzki pod Imieniem Falcgrabi Fryderyka, Królestwa Duńskiego, Norweskich i Szwedzkich a skutkiem tego Lund opanować usiłuje; aby jednak tym zaniarom tamę można było położyć, byłoby wielce skutecznie, aby królowi Danii, tak jak się, już stało dalej tajemnie pomagać. Nie ma żadnej wątpliwości że pomoc Dana, była pieniędżmi z ostatnich Podatków zebranemi. To spowodowało różnych do szemrania, jakoby Król zebrane Summy bez upoważnienia wszystkich Stanów nie wrzucił na korzyść Prowincji, co spowodowało Króla do wystąpienia Stanów czego z nieukontentowaniem swoim w obecnym

Poselstwie. Dalej przyznają, Stuskinosć' kładanej
Przysięgi, też, z powyżej przywiedzionych przy-
czyn, oświadczyli: „że w tym przedmiocie nie można
było Ładcy dawać ostatecznie, obecnym Rote, zakom-
municowanu, nieobecnym przestano ja. — Następnie
Rady wspomnialy o Sporze z Koszka, Skarbnikiem,
Ładono się, że on nie stawit się dotąd, do przepi-
sanego mu przeproszenia, upraszano aby JKM.
tak to razyt poprzeć i aby nakoniec nieporozu-
mienie ostatecznie usuniono; albowiem gdy kie-
mie i Miasta oszkalowano, nie chcą, dłużej zw-
sic' niesłuszności. — Gdy nadto dotąd Pobory
bez, względu na rozkazy Ruchunków nie żądali,
należąco Rady upraszają, o ponowienie już wyda-
nych rozkazów.

Dalej nie zostało w lieniach nic godnego wspom-
nienia aż do Sejniku z 29 wrzes^{nia} Elbląskiego.
Płuckowski już poprzednio Poset złożył swe zle-
cenia, zaczął mowę do Krzyżaków: „Majacy
jak kawsze na celu zdobycie na powrót ziem Prus-
kich, mieli sobie postanowić, za pierwszą wio-
sna albo też skoro stosowny na to czas upatrze-
w kroczyc' do Prowincyi, z tem większą, potęgą,

i z tem większą, spodziewano, Korkys'cia, im dłu-
 żej by się Zakon w widokach tych, uzbierał, prze-
 gotowywał; a tem mniej gotowemu by się do
 obrony, byto: gdy już dwa Sejmiki nie zdecyd-
 owały nie, przeszły: pomimo że N. Pan by
 najmniej nie wie co jest powodem takiego niedba-
 stwa, nie zaniedbuje Stany upominać do zba-
 wiennego postanowienia i także że, zbytku
 pieczołowitości na ten Sejmik posta swego wy-
 prawia. Niechżeby więc ostatecznie Stany pos-
 tanowily jak zapobiedz, możliwą groźbę
 Prowinępi niebezpieczeństwu. O artykulach prze-
 łożonych na ostatnim Zieździe w Malborku
 nie mają, przeponinać. Ze zaś Miasteczka żala-
 się na podupadnięcie dochodów z powodu lic-
 nych Browarów, sprzedawcy Piv i kupienia po-
 losiach, należy rzeczy te dojrzale rozważyć i
 co jest z dobrem publicznym zgodne, postanowić.
 Również jest wola Króla, iżby Pobory z podda-
 sionych ostatnich Podatków Rachunki na
 obecnym Zjeździe Sejniku. Nakoniec kazał
 Król przytomnych uwiadomić, w jaki sposób
 On, cesarz, z powodu bardzo ważnych innych
 okoliczności

Okoliczności, chociaż z powodu grożącego ziemiom
Pruskim niebezpieczeństwa Sejm na Wszystkich
Świętych, zwołat, z tego powodu N. Pan wzywa, aby
wtedy, jeżeliby nie wszystkie Stany, to Rady, a gdy-
by nawet nie wszystkie, to niektóre z nich z nale-
żytym pełnomocnictwem stawity się, celem
porozumień z Senatorami Państwa w przed-
miotach Spraw Prus dotyczących się."

Po wyjściu Posta i ustąpieniu niższych Stanów
zaproszono na posłuchanie Delegowanych księcia,
Jędrzeja Ryp Hauptmana z Kajmena i Magistra
Jana Lohmüllera. Poselstwo ich dotyczyło króla
Danii, którego dla wielu zatrudnień swoich
Postów nie mógł wyprawić, prosił ks. Alberta żeby
w zastępstwie przyjął komunikację na siebie.

Naprzód Kr. Danii kazał za pomocą daną mu prze-
ciw jego nieprzyjaźniom, Stanom właściwie Radom
podziękować i zwrócić oznajmić, „jak się obecna
Wojna szczęśliwie ukończyła, że całe królestwo
z Miastem Kopenhaga już objął. Ponieważ zaś wie-
domem jest że Dom Burgundzki ustępuje Dalegra-
bie Fryderyka osadzić na Danii tronie, każda król
skutecznej rady jakim by sposobem zapobiedz tak

szkodliwym zamiarom, w razie zaś rozpoczęcia wojny przez Falcygrabię; aby kr.^o Danię bez pomocy niepozostawiono, za co JkM.^{ci} przyrzeka wzajemność we wszelakich usługach. "Rzecz ten Delegⁿⁱ Imieniem Pana Swoego popierali wzywając Rady, i by na kamachy krzyżaków bawne zwrócić oku i tak Polska korona jak Niemie Pruskie uniknęły wszelkiego niebezpieczeństwa."

Najjutrz Rady na takie Poselstwo odpowiedziały, że się cieszą, iż wojna zakończyła się na korzyść Króla Danię, i że pomoc dana, na rozkaz JkM.^{ci} Polskiej, ochoczo dają, wdzięcznością, jest uznana przez kr.^o Danię; - przykro im jednak słyszeć że Dom Burgundzki za wpływem Falcygrabi, od niedawna przywrócić, sposobności nakłócić zamierza. Co się zaś dotyczy rady i pomocy, żądanych przez JkM.^{ci} u nich przeciw swoim nieprzyjaciołom, nie mogą się oni bez upoważnienia i najwyraźniejszej woli JkM.^{ci} Polskiej w nie wdawać; z tego powodu doniosła, w raporcie z tego Sejmiku Kęstaszkowskiemu królowi Polskiemu o żądaniach JkM.^{ci} Danię, a jaka nastąpi decyzja, z całą pilnością będą one wykonywać. Po tej udzielonej odpowiedzi zakładali

DDelcyⁿⁱ Księcia co następuje: „Ponieważ JKM^e dowie-
działa się, że Najjas.^z Kr. Polski na mające nasta-
pić Concilium zamierza wyprawić Ar. Bp. Gnieźnień-
skiego, na którym to zgromadzeniu pretensyję
krzyżackie do ziem Pruskich będą na plac wyprowa-
dzone, niechby Rady JKM^e najuniższej upraszały,
aby tego przedmiotu nie przeponowano umieścić
w Instrukcyi Ar. Bp. Gnieź.^a udzielić się mającej.
Dalej uprzedzili że się tutaj spudziłowają Postę ze
Szwecyi przybydzą mającego dla zatawienia sporów
pomiedzy nim a miastem Gdańskiem istniejących. i
że wszelakimi możliwemi sposobami usiłować będą
Gdańszanom pomóc. Co do tego Rady przyrzekły
podobnejże pilności doteńczyć, a co do pierwszego prośba
do JKM^e podać.

I Parol.^a przybyły Stany Niższe, Postowie zamiast ust-
nie odpowiedzieć na wnioski królewskie ^{na piśmie} już podano, kazano
takowe odeczytać, bronili się w niej przeciw Zarzutom
Miasteczek, jakoby tymże dziać się miały wielkie krzyw-
dy przez wazelnictwo Piwa. przywodzili, że Szlachta
trzyma się ściśle ustaw królewskich w Gdańsku wy-
danych, dalej przedstawiają, że zamierzali osobne Po-
selstwo do króla wyprawić tak przeciw Zarzutom Miast-
teczek jako i innym Skiaszom Zarzutom.

jako też we względzie innych rządów, a na przyszłym Sejmiku co do wymaganych Podatków ku zabezpieczeniu Ziemi tak się beda, umieli zachować, jak to wiernym Poddanym przyzwolita. — Pełnomocnicy Miasteczek rzekli, usłyszawszy że Postawie ku pełnemu usprawiedliwieniu zamierzali Delegowanych do ^{usprawiedliwienia} ^{Deputacji} ~~MM~~ wystać, upraszają Rad o pozwolenie tamże ^{usprawiedliwienia} ^{Deputacji} podobnej, z resztą nie mogą one na żadne pozwolenie Podatków, tak cługo, jak ci z Ziemi zajmować się beda, procederami Szejkienskiemi, o czym że Rady uważa, mia N^o Pana, tego spodziewają się Pełnomocnicy. Wobecnie żalono się że mieszczanom Brodnickim, z Góbrzy i Łobawy niepozwolono w górę listy płynąć. — Rozdział między Szlachtą a miasteczkami, jako też, pierwszych niepodziwiane oświadczenie, nabawiło Rady kłopotu, przewidując że z tego Dobru Publicznemu w tych tak niebezpiecznych czasach, nie może szkody wyniknąć może. DDepⁿⁱ Miast w^o mia powiła przeciw temu wystąpiali, co Postawie z obalności ustaw w Gdańsku wydanych zamieszczać proponując, że lubo tym ustawom sprzeciwiono się, jednakże zdaniem Rad Ziemi się poddać, o ile bez uszczerbku ich przywilejów stać się to może.

Bo gdy Szlachta ze swoich Przywilejów nie odstę-
powac nie myśli, to miasta również ze swoich
dawnych wolności nie myśla, dopuścić co bądź odtra-
cić, lecz równie jak i łamci zdobyli je Przekodków
mieniem i krwią. Raczej bytoby dla całej Ziemi nie-
równie dogodniej gdyby każda strona drugiej Przy-
wileje nie tylko bez uszczerbku pozostawiła, ale nad-
to, w razie potrzeby ile możliwości one broniła.

Rady na nowo wzywają przed siebie Postów, zganiły
im zamiar udania się samym do JKSM. i dla wy-
starcenia się, spełnienia ich żądań co do podanych
swych żądań, gdy to skutecznie w ziemach, bez
odwoływania się do kogo bądź, spełnionem być
może, wzywają ich do spisania wszystkiego, co
tylko ugniata Szlachtę, Radom to podaty, a one
ile możliwości żądania jej usunąć postarają się;
a jeżeliby co zatawić się nie dało, będzie w tedy
dość czasu starać się o pomoc u JKSM. —
Wystawę też kasztela^{na} Chetmⁿⁱ: Elbląg do Szty Pol-
skiej, dla tem pewniejszego odwiedzenia Szlachty
od tak niebezpiecznego karykstu. Ja jednak odstą-
piałem swego zamiaru niechciała, z powodu - że już wiele
razy żądania swe Radom przedstawiała na próżno,
otrzymując nadzieje ale nigdy skutku, upraszała więc

aby jej od zamku wyłania Legutawy do króla
odciągano i porzostata przy swym postanowieniu
Miasieczka kas' przeciwnie Skargi przeciw Szlachce
podatki rozstrzygnienu Rad, poniewaz kas' tam
Sedziego innego obrali, przeto i tytk do króla zwróci
cono. —

Dalej naradzano sie, o Przysiędze i zamknięciu Men
nie. Miasta Gdańsk i Elbląg oświadczyły, że zamku
Mennice, skoro tylko książę Pruski toż samo w pie
uczyni; Co do Przysięgi nie chcieli przyjąć na Pute
jej nadstawa, bo tego nie ma w formularzu przy
sięgi Miaszt, na czem Rady poprzestaly stawowize
ze na przyszłym Sejmiku Biskup, wojewodowie,
Kasztelan, i odkorowice, według przepisu króla przy
sięge złożyć maja, kas' wniosł Miaszt, jkm
przesła. —

4 Pazd. — Skarbnik z Radami rzecz, swoje zata
wit, i tym sposobem niechci do tego trwajace, znikły.
Co do jjazdu na Sejm do Krakowa, uznano za
koniecznym, poniewaz Młody król, koron
i Ziemiom Prus miał złożyć Przysięge i potwier
dzić Przywileje; wyznaczono nam Biskupa Chelm
wojew. — Halborskiego i Pomorskiego, Kasztelana Chel
miskiego

15. 224.
Tana Działyńskiego^(a) Jerzego v. Bazyren, Jerzego v.
Konopat, mikołaja v. Dzialin, i trzech DDep.^{ch} z Miast.
Łydatki na Poselstwo, według dawnego zwyczaju
rozdzielono na ziemie i Miasta.

Poprzednio jednak otrzymał Posel królewski odpo-
wiedź na pismo, mówią, w niej Rady z jakiej pil-
nością, i stanowczo. Posel dopełnił obowiązku swe-
go, a ile to pracy one same dołożyły celem faktu-
nienia niższych Stanów do wykonania woli królew-
skiej, jednak na próżno, albowiem Szlachta ze swemi
urojone mi pretensyjami, do faktu^{ci} odwołała się i
co sobie ona między sobą, postanowiła, odwołała do
swego na przyszły Sejmik osądzenia, z tego powodu
obecny Sejmik bez użyteczności się zakończył. Ok-
najmiej, że na Sejm Parostwa, pewne osoby z po-
między siebie wyprawią.

W osobnej ekspedycji opowiedziano, co Delegowani księ-
żęcy, chorąża, Imieniem króla Danii, chorąża Pana swe-
go, podali: jako im na to odpowiadano. Dalej o
Zawarciu Shennic, o wykonaniu Przysięgi, tak jak
powyżej opisałem; dodaty Rady prośbę do skłonienia
księcia by mennie zamknął, bo wtedy Miasta przesta-
na.

(a) Longnich pierwszy raz umieścić tu właściwe nazwisko, lecz nie
bawem, niemy innych, Bazyńskiego, Konopackiego i z nim razem
innego Działyńskiego. p. 15.

nieść ostent do niewykonania rozkazu królewskiego. Lubo Delegowani Księcia upewnili że Petrowicze Szwedzki na Sejmik, obecny z jeńcie dla zatusowania żądań Gdańska, nie przybył jednakże. Z tego powodu Rady za zgoda Księżęcych Sędziów, kompromisarskich, z przyzwoleniem Gdańska, powtórnie dołożyły termin do Sejmiku 1° Stenisi. R. p. o czym zawiadomity JKM^o Szwedzka.

W Grudniu Posłowie Ziemi i Miast przybyli do Krakowa (L. Woj. ^{2o} Pomorski, chorąg w domu pozostał, z miasta wystąpił po jednym Burmistrzu i jednym Rajcy.) (i i. 13. l. m. postulatnie otrzymali, u Starego, Młodego Króla i u królowej; potem doświadczeni Senatorów Koronnych. Naradzali się w mieszkaniu Opz. Chetm^o i tu głównie, jakim by sposobem graniżina Ziemi JKM^o przetrzeć i usunięcie onych uzyskać. W tym celu Burm^o Gdański z Sekretarzem Miast podjął się przejrzeć Przywileja Ziemi, w darte w nie nadawycia raz z badanymi, takowe spisać. Dalej nie małych Prosk była powodem Deputacja od Rycerstwa, ponieważ przebiegaty pogłoski, że otrzymata rozmaite rozkazy które Księcia, przeciw Swobodom Ziemi głównie a osobliwie przeciw Przywilejom Miast wymierzonymi zostały.

17. Między innemi mówiono, że miasto uprasza króla
o Polskie Prawa, widziawszy tego kamianu najnie-
bezpieczniejsze skutki. (17) Tak
z pornego z zasad niżej prawami ziem, postano-
wili jako najsiłniej temu się oprzeć. Nareszcie Postowie
urządzili odpowiedniemi niecierpić się, wcale z Depu-
tacyją, Szlachty, chyba w tedy, gdyby ona sama Postów
o Rad o dobrowolne usunięcie swoich uwrojonych
pretensyi przeciw Miastom, tentować by miała.

D 21. kwietnia otrzymali audyencyją Postowie Pruscy.
Bp Chelmiński mówił: Z głośniejszego Przywileju Arty-
kuty przywiódł, przekroczenia ich wskazał, i naju-
nikiej upraszał o sprostowanie tego. N. Pan przez
Bp. Płockiego odpowiedział, że podane artykuły chce
przejrzeć, i Taszkawą odpowiedź udzielić, jednak
chce je mieć na piśmie sobie podane. — To zaraz
na zajutrz spełniono: Co zawierały, wiadomo z po-
przednich opisów, jednak chce to nie w dołtadniej
przedstawić. 1. Co do zasad z Przywileju Inworpora-
liouis, o prawa podczas Sejmów Elekcyjnych, korona-
cyjnych króla Polskiego, do zjeżdżania na nie Prusa-
cy prawo mają. (18) 2. Zarządzenie Kazimierza, że ka-
dego, bez względu na stem przy swoich przywilejach
utrzyma. —

(18) Nikt im tego nie bronit nigdy.
z Dla zaściankowych Rad. p. 15.

2° Z ograniczeń woladki Króla. wakujsze Urzęda, tylko Rodowi tym Prusakom udzielać będzie. i na koniec 4° aby na Kupców Pruskich nie nakładano żadnych nadzwyczajnych Cła w Koronie. Przy pierwszym punkcie zrobiono uwagę, że młodego Króla Zygmunta Augusta bez przywołania Prusaków otrąsno, lubo na Sejmie koronacyjnym zaręczono im, że z tego żadna dla nich szkoda nie wyniknie, potrzeba jednak Przypomnieć Panu o Starym Przywileju przypomnieć. — Co do 2^{go} wynikało, że żadne nowe, ani obce Prawo do Prowincyi zaprowadzonem być nie mogło, co jednak niektórzy lekarzy nie i do skutku doprowadzić tentują. Co do 3° wielce naruszone, osobiście gdy świeże Starostwa (Administracyjne) Malborg, Słuchów, Tuchola obcyim oddane zostały: ponieważ zaś oba ostatnie zawakowaty, upraszają, aby na łaskę Rodowici Prusacy miunowanemi zostali. i cały ten Artykuł Przywileju nie naruszonym pozostać. (Król jednak na tym Sejmie oba te Starostwa oddał, Kasztelanowi Kaliskiemu, Pruszy Postowie upominali się o to, lecz król odrzekł, że Kasztelan ten rodem Polak, uważanym był, może za Rodowitego Prusaka. W tym względzie Stany na Sejmiku następniacym Toruńskim, swe nieukontentowanie okazały)

Ar. 4.4 również zgwałconym został, gdy Torunianie
przez Płocczan przed Sądy Ładworne pozwaniem
zostali, z tego powodu kądano aby Skarżących do
Sądu oskarżonym właściwego, odestano; co Staszem
bity. Uprośniano się co do 4. aby N. Pan, w swej
tacie przestrzegat, i wydał Celnikom rozkazy, aby
na korzyść kupców Ziemi Pruskiej Przywileje doch-
wanemi co do Cett, zostaty.^{1a)} Jeszcze przypomniał
Posłowie J. K. M. jak, on 1521 r. w Toruniu, te i inne
Przywileje Incorporationis artykuły potwierdził, włas-
ną ręką, podpisał i nie naruszenie zachować przy-
rzekł. Na końcu dodano: „że niepodobna Radom
Ziem przypisać iż w brzech następujących po so-
bie Sejmikach wymagane przez Posa J. K. M. po-
datki, ku zabezpieczeniu Prowincyi nie zostały uchw-
alone, lecz więc tego Szlachcie przypisać należy,
jako tej, która nie tylko na kądanie podatki nie-
zadowolita, ale nawet na Poselstwo królewskie odpo-
wiedzieć nie chciała, a gdy Obecnie Rycerstwo swoich
Deputowanych do Krakowa wyprawito, może ono
być, kapitulnem, dla czego się w tym razie Radom
Sprzeciwito?

1a) Przez całe Dzieje, lat przesz, o krotę byk przywilejów łaskaw-
wie przez Prowincję, Kamaronych, owijaty się pretendyję Ziemi
Pruskiej. p. 10.

1534.

Gdy na odpowiedź, długiem był oczekiwanie zdania
 le się Postom, spowodowało ich to do prośbienia króla o
 Stryania o rewolucja, M. Pan przyrzekł wydać im
 takowe, we 2° lub 3° dniu. Leż. zdawali się iż o tem
 zapomniano; gdy 18° l.m. wzywano Postów do Senatu
 dla wysłuchania kazań Deputacji o Szlachty, te po
 krótkiej przemowie przetożyli a Biskup Płocki głośno
 przełożył. Wskazał je o ile można po krótko: Najm
 upraszało Rycerstwo JKM^{ci} aby na te nie brata ich
 Deputacji bo do takowej nie ochoty ale z największej
 potrzeby zdecydowało się przystąpić. Skarżyli się, że po
 przednio bardzo często do Rad z prośbami swemi wy
 stepsowali, zawsze jednako na próżno. Zarzut jakoby
 oni z chystego nieposłuszeństwa i swawoli na żadne po
 datki przystać nie chcieli, najzupełniej odpięrali, bo
 to wynikało z powodu nieobecności Postów Pomorskich,
 dalej że uznano stosownem publiczne potrzeby na
 przed Radom przetożyć i że Miasteczka dla swoich
 widoków o podatkach styścić nie chcieli. Teraz zaś
 gdy Deputowani wystąpi zostali JKM^{ci} zarządzenia
 Szlachty przetożyć, dawo im zupełną moc, na żadne
 ne Podatki pozwolić, byleby one tylko na taki sposób

rozłożono, iżby Karoównu dotykały tak, ubogiego, jak
bogatego; dalej nikt od nich niewysługiwat się ani
zebranych pieniędzy na swoją korzyść nieobracat;
Żeby Idaniszczanie jak i inni Kłórkzy ostatnich po-
datków otrzasnęli się do Kaptaenia Łaskowych na mocy
rozkazu króla z niewolonemi byli; wyniki też, ztąd
że ci i owi ze Szlachty widząc takie wysługiwanie się
wzięli to za powód niezgadzenia się na bezwzględne
dania powtórnych Podatków; ostatnich nawet nie zb-
yli wszyscy, albowiem niektórzy z Rad pieniędzy we
własny borek pchają, raczej, niżeli je do Publicznego
Skarbcu wnoszą, zaś łowcy Miasta od Składania
ich sądzi, się będą uwolnionemi, gdy Szlachta brze-
mienia tego nie może z siebie zwałić. Niemniej
też gdy WKSH^{ci} uznaniu całej Ziemi pozostawia ze-
brane pieniądze na dobro publiczne obrócić, byli łacy
Kłórkzy nic nie dali, jednako za porozumieniem się z kel-
koma tylko innemi, bez uprzedzenia wszystkich
Rad i całej Szlachty, wzięli — i powarżyli się, zebrane
Summy, nie opowiedziawszy się na jaki cel, wydać. Co
zmusza Szlachtę ublagac WKSH^{ci}, aby na przyszłość
Podatkowych pieniędzy bez jej uprzedzenia i pozwolenia
nie wydawano i aby jej za występki nie pochytywano,
że ona z bardzo ważnych powodów powtórny Podatek

Sktadać wachata się.

Dalej skarżono się, na Gdańszczan, że sprowadzając zboża swoje na sprzedaż czy to z Polski czy to z Prus nie dopuszczają, sprzedawać wprost cudzoziemcom, a cene, choć według swego widzi ni się, to podnoszą, to niżą, i podobnego że swawoli kampania. Portu sobie przywłaszczają...

Po do Ustaw przed 10^{ci} laty wydanych w Gdańsku, a przez Miasto dotąd kwapczanych, umieścić Słachta, że w ustawach tych nie się, nie zawiera takiego, co by przeciwnie jako sporne z Prawem wytknąć mogli, lecz jeżeli się JKM^{ci} podoba, to lub ów Artykuł zmienić, nie będa, się, temu sprzeciwiać, lecz aby takich urojonych zmian nikt inny tylko JKM^{ci} dokonata.

Miasteczka j. t. Gniew, Starogrod, Neunburg, Sztum, Słochów, samowolnie na swoją korzyść pod pretekstem naprawy murów miejskich i innych Budowli Publicznych Akcyz, nalożyły, podobnie, Gdańszczanie mieli to uczynić, a za ich przytłoczeniem reszta Miast piścić może, ponieważ prosto że szkoda, Słachty i jej podanych piwo droższe, upraszają, aby Król tego podobnie Miastom zbioru zakazał.

123.

Po czem wiele innych powstosów wymieniono, gdy
 zwykłe opłaty od Apelacji 6 Mark do 10 Kłobych pod-
 niesiono, Wojewodowie dowolnie Grzywny wymierzają,
 i sami je ściągają. Sprawy przynoszące 10 Mark
 pod swoje Sądownictwo podciągają. Morderstwa
 bez wiedzy Strony obrażonej i bez onej zgody tylko
 na kary pieniężne skazują, a wtedy kbrodnicarzy
 ośmianają, Ma Wojewodów Pomorskiego i Chełmińskiego
 że oni przy kupnie i sprzedaży Dóbr ziemskich
 po 10^{tych} Marko od stu dla siebie wymagają. A
 na Starostów Słobowa i Tucholi że Szlachcie pod
 Grodzkie Sady podciągają, gdy przeciw równa i in-
 na Szlachta należy do Sądownictwa Wojewodów i
 Sądów Ziemskich. Ma Burmistrza Gdańska zara-
 zem Starostę Neuburgskiego Jana v. Werden nie-
 mniej skarżono że jakoby ten świeżo na Sejmie
 Malborskim miał szykanować różne ustawy
 w Gdańsku wydane, jako nie nie warte nawet „nie-
 cha tabaki” ^(a) mawiał, a do niektórych Dóbr Szlach-
 ty zbrojnych ludźmi nasylał, karzącemu mu, ja-
 koby nie poprzestając na Starostwie Neuburgskim
 sięgał po Starostwo Reden, że już nawet ek-
 spektatywe otrzymał, na które to urząd Jana

(a) Pfeifferling - nieprzebieg, kuzale (grzyb.)

Demerowskiego (u. Demerau)^{a)} Sygna b. woj. dy Chelmu
 przedstawiała. — Co do nadzwyczajnych Mustr w Mie-
 miach od kilku lat zaprowadzonych upominał
 się Szlachta, aby nie tak często były odbywanem
 i nie kładano po niej mienia takich koni i broni
 na jakie ją sie stać; aby Prawo Chelmińskie mogło
 jak najspieszniej przez Ludzi w Prawie biegłych być
 uporządkowanem, a JKM. Sekretarzem Miast W.
 Kłórzę po większej części na Sejmikach patronują
 Stuzak Stronom, a przeto dają powód podejrze-
 niom że przy wpisach do Akt fałszują się dopu-
 szczone, pierwszego t.j. Stuzenia Stronom, kakako
 Pisarza Kiemskiego postawiono w, i ażeby w Usta-
 wach Gdańskich wzmienić się nie zmieni. na x jako
 Sejmikow. Prowinynalne Grudziadz i Oczew wyk-
 nanych, stale w nich zwołane Sejmiki odbywały
 się. Następne zadania odnosily się, do wielu ze
 Szlachty i Mieszczan Dobra posiadających a nie xjeżd-
 żających na Sejmiki.

Dalej x obszernie wystąpili Skargi na zamachy
 Miast, jakoby one wytrwale dążyły do obu Biskupst
 i innych x narazny wpływ i dochody przy noszących
 największych urzędów Duchownych, nikogo do nich
 przy puścić nie chcą, tylko Staru Miejskiego Osoby;
 a) ma to być z przekreśleniem Inne Dębrzowskiego p. 15.

przy czem nieoszczędzano Gdańszczan osobliwie,
proszono zaś aby podobne godności tylko jedynie i
wyłącznie. Synowie Szlachty otrzymywali.

Odstawano Rycerstwo Szynki własne, piwem własnem
zaopatrywać. Aby odjęto Gdańszczanom Powiat Puc-
ki, ażeby ostatecznie rozgraniczono Polskę z Prusami,
o ścisłe przestrzeganie Szlachty Mazowieckiej, Dobrzyń-
skiej, Kujawskiej od gwałtownych najeżdż na Łojew-
skie: o ustanowienie pewnej tary i wagi
na przedmioty wystawione na sprzedaż, a wielku
Miasta żeby zaprzestali bicia Monety. Nareszcie
zarzucali, że woj.^{da} Pomorski nad Rzeką, Brda, a
Starosta Neuburgski u Montawy domagają się opła-
ty Pelt. zakazanych zaś pieniędzy Chojnickich
(konitzer) aby nikt nie wazył się w obiegu utrzy-
mywać.

Gdy Postowie od Rad zarzutów tych wystuchali,
Biskup Chetmiński w Imieniu innych upraszał
Króla o pozwolenie odejścia na stronę dla nawa-
dzenia się w tej mierze krótkiego i tajnego. Doz-
wolono im. Skoro tylko powrócili, rzekł Biskup,
że Pruskie Stany nie bez wielkiej boleści ze Arty-
kuty wystuchali, tem bardziej że się niespodziewany

niespodziewały aby Szlachta z takimi Skargi
 przeciw Radom wystąpiła; gdy zaś tak, tu obecny
 jako w Domu pozostatym z Rad, wiele na tem
 kategory, uprasza JKMci o udzielenie im podanej
 przez Szlachte pisma, do skrupulatnego nad niem
 zastanowienia się, na które wprawdzie nieodpo-
 wiadają, jednakże w sposobie objaśnień swoje
 zdanie złożyć chcą. Przeto Deputowani od Szlachty
 na rozkaz Królewski złożyli kopię onego Biskupa
 Mm się to stało, Bp. Płocki oświadczył, jak się
 Postowie Koronni we względzie bicia Monety przez
 Elblązan i Gdańszczan, żala, i dodał, że ponieważ
 ich pieniądze w do próby i wagi nie są, Polskim
 równe, Miasta przeto mogą Przywilej men niekiedy
 postradać; obok tego Szlachta Polska domaga się
 aby jej wolno było w Gdańsku z obcymi i z Litwo-
 ziemcami bez różnicy w Handel wchodzić. Postow
 Pruscy dogodniejszem uważali wcale się w te
 przedmioty nie wdawać. Po kilku dniach utwierdzone
 objaśnienia na podane grzaminia Szlachty, dor-
 czono je Bpowi Płockiemu dla przedstawienia ich
 N. Panu. Rady na przód raz jeszcze w nich oświa-
 dowały, że spisać je nie w sposób odpowiedzi, ale tylko

lecz tylko prostej opinii, i przystąpiły do karzaku, jakoby one nigdy do usunięcia uzyskiwać nie dotężyły należitych starań: udowadniały, że częścią przez Postów, częścią w Listach do N. Pana, o nich JKM^{ci} świadczyły, że na rozmaitych Sejmikach przyrzekały wszystko możliwe ku temu dotężyć, aby w tym względzie pomódz mogło. Dalej zaprzeczali Postowie temu, czym Szlachta chciała okrasić obecne nie opodatkowanie, udowodnili że DDepⁿⁱ od całego Rycerstwa nie byli upoważnieni teraz na Podatki przyzwalać, upraszali o ukaranie rehwalsztwa, gdy karzący osmielili się zdawania Rachunków z pieniężny już z królewskiego Skarbu wydanych. O Gdańszczyźnie powiedziano że oni ceny towarów nie podnoszą i nie zniżają dowolnie, z resztą, Zwiarszek ności^{ci} Miast Deputowanym swoim nie pozwolili wdawać się ze Szlachetką, Deputacyja, we względzie ustaw wiadomych, w jaki bądź spór, lecz przedmiot rzezonny do Domu wnieść chce. Rady has'ła, gotowe rozciągać o ile jest możliwem do zataświenia rozstrzygnięć, a resztę uznaniu JKM^{ci} pozostawić. Że w różnych Miasteczkach, Akcyzy dla naprawy Murów nalożonemi zostaty, mnie mali Postowie

iż nie jest tak, bardzo to nieustusznem, bo Kmieć
 ku zabieraniu pieczęci nie. Apetacyjne pieniądze
 w dobrym kamieniu do 10^{tych} podniesion
 aby zapobiedz mało ważnym sporom prawnym,
 co się dotyka Wojewodów, Sudziów Starostów Szko-
 łowskiego i z Tucholi, Szlachta przywiodła, w tej
 przyrzekając, Rady, po swoim powrocie do Prus
 co należy katawii i wszystko ściśle do porządku
 prawnego doprowadzić, ażeby rzeczeni Starostów
 totalnie swojej nie używali. Po czem bronił
 Burmistrza Gdańska Jana v. Lwerden, upras-
 li Postowie Rad, ażeby 11^{ty} Pan tego bardzo zastu-
 żonego Ostowicka przy expectacyi wie na Staros-
 two Rheiden mógł ostoić. Uprośnienie co do
 Mustru pozostawiać Rady do woli i kamienów JKM.
 Co się zaś dotyka uporządkowania Prawa Chetm-
 skięgo, w tem zgodne były zdania z Rycerstwem
 okazaty przy tem, żełow. Miast Sekretarze od
 powieżeń jakoby oni Akta falszowali, są zupełnie
 wolni. Rady składałyby Sejmiki zwykłe
 w miejscach raz postanowionych, gdyby takowe
 11^{ty} Pan z powodów ważnych do innych miejsc
 niekiedy nie przenosił. Przy ci którzy na Sejmiki
 po województwach są, w obowiązku zjeżdżać, do

do tego stopnia okazali się skąpemi, Rady po swo-
im powrocie chcą się o tem przeświadczyć, to prze-
ciw wiedze, że Szlachta bez uprzedzenia i pozwole-
nia JKM^{ci} na jazdy się sama zbiera, co prze-
ciw dxiac' się nie powinno. Co się tyczy Browarów
na to Miasteczka dostatecznie odpowiedziało. Co do
Powiatu Pułkiego Rady oświadczyły, że pojaci nie-
moga, dla czego by Gdaniszczanom obecnym Posia-
daczom nie miał być pozostawionym, gdy
nikt onym lepiej zarządzać nie może. We wzglę-
dzie Artykulu obejmowania Biskupstw i innych
Duchownych Godności, okazał się Biskup Chetm^{ski}
wielce dotkniętym i upraszał wszystkich obecnych
ażebym JKM^{ci} w tej mierze nie nowego niewprowa-
dzał, ale na te godności, tak jak to zawsze było, ra-
wówno miejskiego i Szlacheckiego pochodzenia osoby
dopuszczal' dawał. Oba punkta co do uregulowa-
nia Granic i gwałtownych najść Szlachty Mazo-
wieckiej potwierdziły Rady; aby przedmiotem, Sprze-
dazy Piwa, Łada, mary, wagi narządzone, mu-
sił to być w dniach rozstrzygniętem. Co do Mo-
net nie nie odpowiedziano, bo DDepⁿⁱ Miast nie byli
w tem umocowanemi; tylko iż się upominano, jak

jak to Ryp. Płocki Śmiałem Słachty Polskiej os-
 wiadczył, o zła wartość bitych term pieniędzy, nie
 jest prawda, jednakże chęć DDepⁿⁱ Miast odnieść
 się w tem do swoich Żwiernychności, co też gran-
 sey we względzie wolnego Handlu z obcemi
 przyrzekli. Obwinieni woj^{da} Pomorski i Starosta
 Neuburgski jakoby pewne Cła wodne nieprawnie
 narzucali, usunęli także, objaśniając co wtaśca-
 wie spowodowało, pobór tej drobnej opłaty od
 Sptawianego drzewa. Żeby Chojniczanom zabro-
 niono brania obcej wywołanej Shonety Rady
 zgadzają się ze Słachta, i one N^o Pana, o dopro-
 wadzenie tego do skutku najuniższej także do-
 prasają. -

Poczem podali Postawie Rad niektórym jeszcze
 Liśćm gravamina upraszając o ich usunięcie.
 j. k. aby Jkshⁿⁱ mógł starać dotrzeć, żeby
 z dziećmi z pierwszego Matⁿⁱństwa ucy niemy
 Ożiat majątkowy przez nikogo nie mógł być
 naruszonym: - aby nie dawano Listów Żelaz-
 nych tym Kłórzę gwałtów się dopuszczali albo
 też morderstw, ale żeby Prawo miało swój
 być wolny. Zbrodniarze po Miastach nie mają,

wzyskiwać opieki Króla, lecz karze zastużonej naturalnych ich Sądów, ulegać, aby nie dopuszczano nie użytecznych apelacji, nadto nie dopuszczano Stronom omijać przepisanej drogi, a należy temi środkami zniesionu nadużycia do których często od Stron uproszeni Kommissarze dają powód: aby usunięciem tych bydlę mogły stać w Mazowszu pobierane od Skow. wotowych do Torunia wywożonych. Do tego dotychczas skarżył się lwich Miast. j. t. Torunia, ażeby przeciw niemu zapadły wyroki, pozostały bez skutku, Elblężan, co do bardzo rozgązłego Browarnictwa, i Zakupów Żyta przez mieszkańców Łutaw: Gdańszczan, o napad i grabowanie niektórych ich Kupców powracających z Lubelskiego Sarmarku. co przed kilkoma laty zdarzyło się w Mazowszu.

Mówiłem poprzednio o istniejącym sporze pomiędzy Toruniem a Płockiem, ci utrzymywali że mają wolny Sztaw w górę brzości, a przebo że są uprawnieni do towaru udawać się do Gdańska, i do miejsc po za Toruniem położonych, czemu się druga Strona stale opierała.

Sprawę do Sądów Ładwornych Królewskich wyto-
 czono, doład jej nierozkrygnięto. 20 Stryx: DDepⁿⁱ
 Toruńscy uwiadomili Rady, że uprzedził ich Bp Pło-
 ki jako teraz tak dalece zasztw., że Wyrok, nie tylko
 dla samych Płockich ale dla wszystkich mieszkań-
 ców korony z korzyścią wypadnie; nie mniej jednak
 DDepⁿⁱ otrzymali od Biskupa radę: poprzednio zabo-
 gać czyliby ten spór nie dał się dobrowolnym ukła-
 dem załatwić, bo jeśli by takowy niedoszedł, to nie
 tylko Płockianie, (jeśli ci się wypadkiem ^{nie} ułożą))
 ale wszyscy poddani korony otrzymają, wolny
 spław zupełny tam i na powrót na wisłę.
 Nadto zaś trzeba będzie zaptacić Płockichanom
 w gotowiznie ich pretensyje jako wynagrodzenie
 szkód przez zatrzymanie ich Statków ponie-
 sionych, a zaptata po wydanym wyroku ku-
 niecznie nastąpić będzie musiata. Tych powodów
 szczerze Bp radził, aby się w dobry sposób z prze-
 ciwną stroną pogodzono. Przeciw temu stawia
 Toruńanie niezawodny upadek Miasta, gdyby
 Płock swojego celu dopiót., a gdyby z tego nie wy-
 winęli się, zamierzali o zwłoka aż do przybycia
 Młodego Króla do Prus upraszać; nie zaniechali
 przytoczyć że sprawa ta w pewnym względzie cał-

Prowincya, obchodzi, a na zasadzie Praw, z Radami Ziemi, w Prusach musi być rozstrzygana, i rozstrzygnięta. Jedynie tylko Rurtoke, z dotąd wysyłać dla udzielenia rządania Postom Pruskim tu obecnym i przede możności zasięgnięcia ich zdania. Skutkiem tego pieczętowić rozbrajano sprawozdanie Torunian, uznali je lepszego środka nad zgodę dobrowolną, nie było, w która, jednakże wachali się w dawać DDep.ⁿⁱ Torunsey, bo nie mieli po temu od swoich Zwiędzchników upoważnienia, usiłovali otrzymać 14° dniowe zawieszenie, ^{dla} ^{ty} Staranica się o nowe pełnomocnictwo od swoich przez ten czas, lecz na próżno, bo wydanie Wyroku na J^o Lub^o ostatecznie zadecydowanem było. Lecz gdy poprzednio Bp. Chelmin^o i Woj^o Pomorski tajne postępowanie u Króla mieli, a JKSM^o najuniższej uproskiwanie Torunian przede byli, w których ceta Prowincya udział bierze, uzyskali tyle, że Król obiecał Sprawy nie decydować ostatecznie, bez obecności Rad Pruskich; a gdy na czas oznaczony Laszty ważne Sprawy, Wyrok odłożono, i już o nim na obecnym Sejmie wzmianki nie było.

Dzień 4^{ty} Lutego przeznaczono, na wykonanie przysięgi przez młodego Króla, do obecności

przy tym Akcie zaproszono Postów Pruskich. Niemniej
 tam udali się do przedy Sessyja, u Biskupa
 Chetm^o ułożono się tutaj, że w przedy o usunięciu
 podanych grananinów upraszać będą, tem cza-
 sem na obietnicy poprzestano, gdyby JKM^o oświadczył
 że to i zatwierdzenie przywilejów na inny czas od-
 ży. Co Rady otrzymały, były obecności Ktożeniu
 Przysięgi przez Sigmunda Augusta, w katedrze
 Prusaków ani wspomniano proix w zwykłym ty-
 tule królewskim, z tego powodu Pruska prowincja
 wcale jej przyjmować, ani też zabieranie
 swoich przywilejów nie widząc uznawać jej
 nie mogła. Najważniejszem było: że Stary Król we
 dwa dni potem wydał Dekret w następującej
 Ośnowie: „Ze Królowi Sigmuntowi Augustowi
 przy obejmowaniu Panowania, podani nie
 w pierw do postuszeństwa będą z obowiązaniem,
 dopóki On im wszystkie i każdy w szczególności
 Przywilej, na piśmie nie potwierdzi i takowego
według możliwości nie wykona.” - Co wtedy Król
 w osobnem piśmie powtórzył.

7. Lutego w Obec Polskich Senatorów i Postów
 Rad przed Króla wezwaniemi zostali Deputowa-
 ni Szlachty Pruskiej, im Nt. Pan, na niedawno

a) wyrażenie takie, niwtedy cała obietnica. p. 15

podane Skargi odpowiedzieć kazat., że bardzo
nie taskawie przyjmuje, że Rycerstwo się, przeciw Jego
Radom spiknęło: a nie winnych i zastawionych lu-
dzi w swoich urojonych grawaminach, w jak naj-
dotkliwszy sposób obrażito. JkSM^{ci} bardzo łatwo
przenika, że samach taki z umysłu przez
kogoś w nagannych kamienach wywołanym
zostat., którego by On jako zastawit, ukarać ka-
zat., gdyby ważniejsze sprawy nie przeszkadzały
wysledzeniu sprawy. Po się, kas' tyż sporu
we względzie dawniej wydanych Ustaw w Gdań-
sku, N^z Pan do Ziemi na Sejmik najbliższy o-
destat, gdzie swoich kommissarzy wysła. Z tak^{ca}
odpowiedzi, DDepⁿⁱ od Szlachty wrócili do domu.
W tymże czasie kazat N^z Pan DDep^{ym} Elbla-
ga i Gdańska raz, jeszcze oznajmić: że po s^us-
tym zbadaaniu monety przez nich wybijanej
przekonano się, że ani próby ani wagi nie trzyma,
co JkSM nagani, a że sam swoje, meninice
w Toruniu zaniknąć kazat, oba przeto Siensta
całej t^u monety nie mogą, w przeciwnym razie
Pieniążki ich w całej Koronie zostaną, wywołane.
Po czym Postowie Pruscy w kilka dni z kraku-
wa wyjechali.

a) Szlachta była gotowa do zlania się z Polak^{ami} wiedno. Polska tego żądała.

Przygotowania wojenne Falegrabi w Ziemiach Burgundzkich, mówitem już o nich, & powodowały w pewnym względzie Króla Danii do Kamkniecia Lundu i zakazania Handlu & Prowincjami Niderlandzkimi, okręta & tamtych przybywające Portów zatrzymywano bez różnicy w Kopenhadze; skutkiem tego Gdańszczanie najwięcej szkód doznali. Musieli przeto w Marcu wyprawić Sekretarza do Jksh.^{ci} Daniskiej w owym czasie w Jutlandyi przebywającego, miał tamten wyjednać opiór wolnej żeglugi, wypuszczenie zatrzymanych Okrętów i zawartych w nich wartości. Król 16 kwietnia odpowiedział, własności Gdańszczan rozsekwestrowano, ma być w ścisłym kachowaniu zatrzymana, a po powrocie Jksh.^{ci} do Kopenhagi właścicielom powrócona. Szyprów zaś statki i towary, które, nie dotrzymawszy wykonanej przysięgi jednakoż konieczności, nagłemi do Niderlandzkich portów musieli w płynąć, nie będą mogły być w cześniej wypuszczeniu, aż na przyszłym Sejmie na S.^{ty} Jana lub S.^{ty} Jakoba złożą się miannym, gdzie udowodnią tę konieczność powyższą. Co się zaś dotyczy przeptywania przez Lund Jksh.^{ci} z ochotą, Skiastru Gdańskowi takową by przyznat, lecz pod warunkiem, zawieszenia zupełnego wszystkiego jedynego sposobu dokonania tego dobitnie umyślnie zamiechał.

wszelakich stosunków z Burgundzkieni Niemcami
na tak długo na tak długo dopóki albo pokój albo
zawieszenie broni nie nastąpi."

Wilkoma tygodniami przed tem pisat Rzymski król
Ferdynand do Miasta Gdańska oznajmiając o uro-
jonych pretensyjach Królowi Niemieckiego, wzywając
do stawienia się z należytymi propozycjami. Na
Odezwę, że Gdańszczanie wcale nieodpowiadając ta-
kowa, odesłali królowi Zygmuntowi z prośbą aby
ostatecznie uwolnił ich od tak okrutnych obcych krah-
cianek. Król d. 10 kwiet. odpisat: „nie mają się czem
przestraszać dziwnymi pretensyjami króla Rzyms-
kiego. JkM^{ci} już sama dotychczasowa takich, że
Gdańszczanie żadnego innego kwierszchniczego Pana
tylko królewsko Polskiego uznawai będą, tem czasem
odpowiedziei mają, że król Polski sam, któremu tylko
Miasto jest Poddanem, kapłanym jest w wojnę
i swoich poddanych pomocy potrzebuje. Wrazie
zatem gdyby po tej odpowiedzi, król Rzymski, chciał
dalej z jaką pretensyją występować, chce JkM^{ci}
wtedy za Gdańszczanami szerze się ująć i onych
przeciw pretensyjom wszelakim silnie ostoić." -
Zawyczajny Sejmik na S^{ty} Stanisław, też raz, złożony

w Toruniu, gdzie głównie Spór pomiędzy Szlachta,
a Miastami, co do ustaw postenowionych w Gdań-
sku miał być ostatecznie uspokojonym. Tym
celem, trzech kommissarzy królewskich przybyło:
Lukasz hr. Górka woj^{da} Poznański, Jan z Natalcy

woj^{da} Inowrocławski, i Piotr Sturzewski kaszt-
Lęczycki. Poprzednio Bp. Chetm^ś Przewidyjący pod
nieobecności Bpa Warmii, oswiadczył; (Maurycy
Ferber Bp Warmii tłumaczył się Stabojcia, na którego
żer^o w r. 6. z mart. Petnomocnikami jego byli dwaj
kanonicy, Tiedeman Giese, Felix Reich.) „jako Król i
Rady koronne wyraz „Indigena“, dotychczasowemu
onemu rozumieniu sprzecznie, tak wystumaczyli:
„że pod nim także Rodowici Polacy powinni być,
rozumieniu, z czego wynikać musi że w niewielu
latach Prusacy znajdą się oddaleni od wszystkich
godności i urzędów.“ Z tego jedno zgodnie postanowio-
no pozostać przy staremu tego wyrazu rozumieniu,
żadnego innego rozwinięcia onego nieprzyznawać.
W dzień tożsamość złożył Poselstwo swe Jan
Dziatynski Sekretarz Królewski, Amb^ś Diakon Włocławski
w obec zebranych Stanów i kommissarzy, rzekł:

„Jako JKM^ś już od lat kilku w tak niebezpiecznych cza-
sach

i szkodliwych kamatkach krzyżackich, przez
 Posłów Stany Pruskie do dostatecznej obrony wyzwać
 karat, zawsze bez skutku, za czem Przewidyja nie na
 male niebezpieczeństwa zostaje wystawiona, w razie
 powodzenia zamysłów nieprzyjaciela. Nie znikły dotąd
 wszystkie obawy, przeto mają, wszyscy obecni coś posta
 nowić Stanowczego jednomyślnie dla obrony ziem:
 JKM. wymagata: 1° żeby według dawnego zwyczaju
 we wszystkich Województwach odbywały się Shustry,
 2° aby na całej Ziemi podatki natężono, dla zażegnania
 i płaty żołnierzy, w końcu niech się do wybiegów
 nie uciekają, niech po Województwach dla niższych
 Stanów Sejmiki zwotają, gdzie by one swoich Re
 nomowników z nieograniczonemi upoważnieniami na
 Powszechny Sejmik wyprawili. Ponieważ JKM. prze
 konata się, że pomiędzy Stanami szkodliwe niegdy
 dy powstały, uznaje przeto stosownem, zabiegać ku
 zniweczeniu podobnego złego, dla tego to swoich
 Kommissarzy na obecny Sejmik wysłał, zalecając
 im zbadania w Imieniu króla, sporów pomiędzy
 i rozsygnięcia ich, na mocy danej sobie utarły, nach
 że by więc Stany chętnymi im się okazały.

Dalej skazano się na Sejmie w Krakowie, dla czego
 król zaważał swoje Mennice, a Elbląkanie i

i Gdańszczanie z Łąką, Słkoda, korony bez ustanowienia
 Monety wybijają, skoro nie ustanowiono, całą u nich wy-
 bita Moneta zostanie wywołana, w całym Państwie
 Polskim ze wszystkimi krajami z nim związanemi
 a może nawet co słabszego przeciw nieposłusznemu
 Miastom postanowionem zostanie. W razie zaś
 gdyby się powołały na swoje przywileje, może jakimś
 cierpieniem użytkowanie, i nie zabraniać im bicia
 pieniędzy, lecz nie według próby i wagi monet kro-
 lewskich ale na stopie poprzednio używaną, nim
 Prusy Polsce zwróconemi zostały.

Gdy zaś Polskie Stany na ostatnim Sejmie w War-
 kowie na Pospolite Ruszenie pozwoliły i wymagały
 aby również Prusacy wojsko positkowe na tę wojnę
 przystali, bo mieliśmy że Prowincya jest zobo-
 wiązana, królowi i Państwu Polskiemu przeciw
 wszystkim ich nieprzyjaciółtom w wojnie na pomoc
 pospieszyć, zatem wzywa Król, aby do nastąpnego
 mającej wojny na której On sam w swojej wy-
 stąpił Osobie obecnym będzie, pewną i dostatecz-
 ną pomoc wojskową, uchwalili."

Dla objaśnienia tego żądania wiódł się mój dziadek,
 że wojna ta miała być przedsięwzięta przeciw
 Szwedom lub Wotom, o których Świataniach nie
 przyjaźnił się

przeciw Polakom pod r. 1815; kasztylek - opowiadaniem.
 Szlachta się też zreczywiśnie teraz pod Lwowem ze-
 brata, gdzie również z wieloma Senatorami sam
 król przybył, lecz aby miano ruszyć w ziemie nie-
 przyjaciela, przekasało Rycerstwo swoje Przywileje
 i wdarło w nich naruszenia, domagając się onych us-
 niżenia. Król odkładał przedmiot ten do przyszłego
 Sejmu, taka zwłoka Szlachcie niepodobata się
 raziej Rokosz zawisła i nie nie zdecydowawszy
 rozjechała się, tak że król zaledwie 2000 Jazdy na
 zastanienie granic mógł postawić. — (a)

Po zdaniem Poselstwa, doręczyli Kommissarze Króla pismo
 pismo Jkm. Dając im pełną moc, Spory z powołaniem
 Rad, według obydwajów ziem i dwurazów rozstrzygnąć i
 ostatecznie załatwić, które by zaś dłużej z bada-
 nia potrzebowały, zalecono im spisać je i do Dworu
 przestaci. Późem wezwali Kommissarze wszystkie
 Stany do zgody, a Bp. Chetm: Innym niem Rad wez-
 wał Postów, a żeby na rano jutro ze spisem swoich
 gravaminów, na rozprawę przybyli. Nim się to stało
 przybyła Szlachta z prośbą, dotarczenia do niej niektó-
 rych osób z Rad, ze Stanu Słabskiego, dla tem skru-
 pulatniej szego

1) były to powody wypadków pod Lwowem. 1° wiadome zachisauti
 2) do samowładztwa. 2° panie Bukowińskiej z tego powodu. 3°
 ostateczne zadanie uregulowania prawego spraw kraju wewnątrz zrych.
 p. Hum

z ich pomocą, spisania grawaminów, które też może
bez potrzeby użycia kommissarzy królewskich mogłyby
być ratatwionemi. Zadanie to wywiódło
staranne rozprawy, ponieważ się nie jako nie-
kształtnem być wydawało, ażeby Szlachcie
w tym udzielać pomocy, w czym król w spólnie
z kommissarzami i Rady upoważnił na Sędziów
w tej sprawie. Nakoniec zgodzono się Kasztela-
nów Chetmińskiego, Gdańskiego, Elbląskiego
Podkom. Chetmińskiego (Mikołaja Działyńskiego,
Ludwika Morcynskiego, Alchana Ckema, Jana
Bazyńskiego) dodać Postom, tak jak Miasteczko
pozwolono użycia pomocy Wł. Miast do
dojrzałego działania -

12 Maja Rycerstwo z wykazem grawaminów
swoich gotowem było, też samo kawierajgce
co w Krakowie podać, z wyjątkiem opuszcz-
onych tu Zgór, co do Mustry, podatków i wy-
kuczenia Osób Janu Mięskiego. Od Biskupstwa
ważniejszych niektórych Urzędów Duchownych
i Zarządów przeciw Gdańskiemu Burmistrzowi
Janowi v. Werden, a w to miejsce zamieszka-
no, aby Powiatem Brodnickiemu, Michatowski-
mu zwrócono dawno, swobodę mienia własnych
Sędziów Ziemi.

443.
 Łędków Ziemijskich, Ławników, jako że było w Księstwie
 w Prusach przed wiekami, wina. Ponieważ wtedy król na Sej-
 mie Krakowskim przepisał, że każdy Przywileje Łachowa nie-
 naruszone, aby Rady u ~~MSK~~ wysłaraty się o kupelne
 w tej mierze zabezpieczenie osobliwie Szlachty, aby kupcy po
 Miastach z obowiązaniami byli Talarzy Spasłinnu nie więcej
 nad 30 groszy miedzkaucom w wyptańcie dawać; aby Łach-
 la bez przeszkody z całą Suroboda, mogła swoje stody,
 przędze sptawiać, a na przewoźników szata, łase usta-
 nowiono ileby mieli prawo kadei kapitały od osoby.
 Po przeczytaniu tych grawaninów po części Kasadza-
 jących się na ustawach w Łachowsku przed 11-lety wy-
 danych, DDept.ⁿⁱ Miast Włch- jako że dokonywali tyle ra-
 dy, osiuradzcyli: że łachowe przeprowadzonemu bytż
 nie mogą, jako prawa skoro są z pospolitemu Surob-
 dani Łiem sprzeczne a w sposób niezwykły wyjed-
 nanem były, z tego powodu zawsze im się Miasta
 sprzeciwiaty, jednak gotowem są, dla dobra całej Pro-
 wincyi, o ile by to cierpiaty ich Księstwo i Przywile-
 je, Szlachcie ustąpić i o słuskiej łgody nieusuwaj się
 Na co Postowie odrzekli, że zbadywać nie chcą, co za to
 i spowodowato wydanie tych Ustaw, ani nie mają jed-
 nak, iż one nie takiego w sobie nie zawierają, co by
 z Przywilejami Łiem w sprzeczności szata, gdyby

Radę podziwianie do łakowego miatu. ię w nie u ci-
 naj, przez co by cxyje swobody cierpiały, pozostawiaj
 Radom rzecz tę tym sposobem sprostować, aby z gode
 przywrócono, i wszystkich mieszkańców korzyści popa-
 temi kosztaty, bo Rycerstwo nie wacha się poddać wy-
 rzeczeniu wyższych Stanów. -

Radę tćm osiadaćzenie to przyjęty, wzięty się do s'ci-
 tego roztrząsania łak zwanych Ustaw Gdańskich,
 i rozmyśliwania, czyliby nie dało się w nich takie p-
 czynić zmiany, które by obu stronom przypadły do
 smaku. Nim o skutkach tych zabiegów opowiem
 pokrótce przypowie, co we względzie tych Ustaw będą-
 cych w sporze od r. 1534 zasęto. W ów czas opowie-
 działem jako Szlachcie na Sejmiku 8 Maja, ser-
 min do podania swoich dowodów przeciw Zarząd-
 Miast, aż do 29 wrzes^{nia} przedtuxiono, lecz, czas ten
 upłynął i nikt o tej rzeczy niepomyslał. W r. 1535
 skarżyły się 34 Miasta w^{ie} w Malborgu na nieobe-
 ność Szlachty, jak najuroczyściej zaprotestowały, żeby
 ta Zwłoka ich Prawom nie szkodziła, lub też, w spo-
 rze będącym artykułom jakowej mocy dodawata.
 Reszta Rad nie kryta niechęci, a woj^{owa} Chętn^{ie} imie-
 niem nieobecnym upraszał o udzielenie Zwłoki nie-
 obecnym do następnego Sejmiku, co też wyskut.

Szlachta przez Pszów na Sejmik zjechała, Repliki
 nie przypomniała jednak, przeto Miasta powyższe, pro-
 testując, powstrzymały i na dalszą, Kwidukę, przystały.
 Odtąd nie tykano kwestii Gdanińskich, wyjęwszy na Sejmiku
 Sⁿⁱ Michałskim i na Sejmie Krakowskim, co już wiadomo.
 Tym czasem gdy Rady na sposoby polubownej zgody ba-
 czyły, przybyli Posłowie z nowemi grzawami nami; Wy-
 kryli: „że gdy Biskupstwo Warmii, które przed wielką
 wojną, 400 Szlachty do boju wyprawiać mogło, teraz gdy
 Biskupi skupowaniem Dóbr tych i innych wycisnęli, za-
 ledwie 50^{tych} wystawić może, z tego powodu wymagali
 ażeby Dobra Kiełskie, Ryccerstwo za tę cenę, odkupować
 mogło, za jaką Duchowieństwo je po nabywało. Dalej
 skarżono się na Grudziązan przywłaszczili także Skła-
 dowej jurysdykcji, Szlachcie jej zboża pod miasto był
 ko sprzedawać dozwolają, a gdzie indziej sprzedawać
 dopuszczają nie chcą. Gdańszczanom karzono, że
 Mordercy i inni występni udają się pod ich opiekę
 Giełty bezpieczeństwa otrzymują, że to nowe wprowadzi-
 li od każdego Łasztu Skłaki, opłaty po groszy 8 kładając,
 bo zaś nowatorstwo musi być koniecznie zniesionem.
 Naclto upraszali Posłowie, aby Grudziązanie sprzedawali
 Sól i Sledzie po Toruńskiej cenie, naclto aby Skła-
 deckom nad Wisłą cenzym, zakazano ceny zboż

ku szkole kłóć się, kłóć się sztucznie, kłóć się, a po-
tem dla dania rybków swoim mieszczanom, taki-
wa, podnosić, co się tym sposobem dzieje, iż one da-
tego sprawni zbożem łamują, tak, długo, dopóki szlach-
ci i chłop swojej własności często za potworne warte-
ci sprzedają zmuszonym nie zostają. Nakoniec za-
dali wolnego sprawni na Drwęcy, bo Torunianie, za
przewozu soli mieszkańcom Powiatów Brodnickiego i
Michałowskiego, nie dopuszczają. Do tego dotychczas jesz-
cze kilka artykułów dotyczących osób prywatnych,
lecz te pomijam. -

15 Maja odbyłano gawani na Miasteczku, tak-
same, jakże na Kesztyńskim Sejmie królowi podano; nie
zapisuje ich tu, bo nie nowego w sobie nie zawierają,
le tylko powtórzono, co było wazy na Sejmikach już wzmia-
nowano: j. k. Szlachty i innych mieszkańców licze Bro-
wary, rozszerzenie sprzedaży Piv, prowadzenie Miejskich
procedurów, zakupy zboż i szachrajstwo Rydów i że fu-
szurów Rzemieślników cierpią po losiach. -

Po czym Rady z Komisarzami zajęli się sposobami
ujednawienia Szlachty z Mieszczanami, nimie mając
że być tym sposobem zaspokoja, skroby swobodę Bro-
warnictwa Szlachty ograniczono, iżby jej wolno było
swoje własne zboże na wyrob Piv obracać i takowym

47 240
soluone. Karckmu zaopatrywać. Ale Miasieczka to tylko
przyznawaty do czego Szlachta ma prawo na zasa-
dzie Ustaw Gdaniskich, a mianowicie: „tyle tylko
Piwa wyrabiać ile na własną potrzeba jej użytek, a
gdyby co kolewisk pozostało, takowe w swoich Karckmach
sprzedawać.” Nareszcie tyle ustąpity, „że każdy
Szlachcie, ale nie więcej jak do jednego tylko włas-
nego piwa swoje... Szynku dawać może.” a gdy
z tego Rycerstwo niezadowolito się, Petnomocnicy Mias-
teczek odwołali się do Króla, kawarowawszy: „że się
w pierw z Mieszczanami w Domu porozumieja, dalej
na przyszły Sejmik S.^{to} Michalski na nowo ze Szlachta,
choć się układać, gdyby nas' pogodzić się nie mogli,
wtedy dopiero Królewskiej decyzji oddać rzecz się, miano.
Takie oświadczenie katwierdzonem zostawo. -

Samowolę przyznawano, sobie i używano, przez niektó-
re, wie Miaska i Miasieczka nakładania na miejsce
w, potrzebe Akcyzy, Szlachta w podanych przez siebie
Artykulach jako coś szkodliwego i zasadniczym pra-
wom przeciwnego wskazała, z tego powodu ten przedmiot
wzięto pod rozważ. Gdy Komisarze nie byli w tym
względzie z Radami jednego zdania, bez wątpienia dla
tego, że te znaty Przywileje Miasst, temci nas' przeciwnie
może pórteg Polskich Krywczajów takowe mieć być chcieli

Depurowany Burmistrz Gdański mnie mał że sprowo-
 koniec potoży karkawsky odczytai' plewien Królewski Przy-
 wilej, na mocy którego Miastom było wolno w swych
 murach, własność Mieszchan, na korzyść ile razy tego
 potrzeba wyniknie, za wiedzą i wola, główniejszych
 Mieszchan, na wszelakiego rodzaju towary, własność
 Kuzieckie i inne rzekły podatki nakładać: którą to
 wolność gdyby kadawo, oba drugie Miasta mogły
 przywilejami udowodnić. Przeciw temu woj.^{do} Ino-
 wrocławski jeden z komisa^r Królewskich, zauważył
 że nie słusznie Akcyzę bez tych pozwolenia, którzy ta-
 kowa, płacić musza, wymagają: bo w Koronie sam
 król nie ma prawa bez pozwolenia Stanów podob-
 nych Podatków nakładać, tym też bardziej przystoi
 Miastom, swoich tylko Mieszchan, a nie obcych z kąd
 inąd przybywających z muszać do opłaty powyższych
 pieniędzy." Burm.^r Gdański odrzekł Śmieniem uszyt-
 kich Miast, „że im ten Przywilej z wiadomością i przy-
 zwoleniem Koronnych i Łiemskich Rad udzielonym został.
 A z ład nie wypada wojewodzie na niego nastawać tak,
 jak by sama JKM^{ci} tego nieuczyniła: pomiędzy wielkimi
 Miastami sami tylko Gdańszczanie, Akcyzę w pro-
 wadzili i utrzymują, bo na celu mieli potrzebę
 całej Łiem, jako to, obwarowania Miasteczek

19. ażeby przed napadem nieprzyjacielskim zostały ubex-
 pieczonemi, albo wiem Polskiemu Państwu i Ziemiom
 Pruskim wiele na tem kaleriatu, aby one w obie ręce
 nie podpadły. Ponieważ zaś Torunianie, Elblążanie
 i Gdańszczanie rzekną, Swobodę dawną wyzyskali
 i onej pod żadnym pozorem nie zrzekli się, upra-
 sza Burmistrz, aby Komisarze, nie tylko sami
 co do swych osób w jej obronie stawali, ale nadto
 aby Króla tak dalece skłonili, iżby N. Pan również
 był jej orędownikiem, albowiem Miasta na zasa-
 dzie tej jako i innych Swobód uznają, Zwierzchnię
 Władze Króla Polskiego, z tego więc względu z tym
 większą siłą obstawać przy nich muszą.

To usadowione przedstawienie Woj.^{dz} Inowrocławski,
 z bieżącej zasady ostateczniej usiłował, rzekł bowiem, iż
 Miasta więcej mają Przywilejów niżeli przyzwolita, a
 Polskie Skarby stuszknie by tego cierpieć nie powinny,
 albowiem w takim czasie Przywileja wyjednano,
 w którym łatwo było wszystko przyskać. Są jeszcze
 inne Osoby występujące z Przywilejami będącemi
 w sprzeczności z Prawami Koronnemi (Polski), z tego
 powodu dawniej w Radzie Królewskiej postanowiono,
 takowe Osoby na Sejm następujący wezwąć, aby ich
 Przywileje zbadać, czyli one zgadzają się z Ustawami

Państwa, a jeżeli nie zgadzają, według nich je po-
miarkować i uprządkować." To sprawiło na de-
putowanych Miast i Radach innych nie małe wro-
żenie, gdy dotkadt nie pojęty do czego wojewoda kró-
lewa, jak sądzono mieć prawo w Polsce Prusaków
z wolnego i tylko pod królem stojącego Suda, prze-
robić na podobianych korony, przez zniweczenie
Przywilejów. Nie uznany odpowiedniem kwestyja, że
opowiedział rozwijać, raczej przedmiot ten przer-
wać, lubo trzy lata Miasta za upoważnieniem Rad
po kilku dniach, pismo króla Górcie aby ono królowi
podać, które, czytając w którym Komisarz i wszyscy
kich podzielających z tymi jedno zdanie, zupełnie
przeciw nie przekonawali. - Treść pisma tego niżej
zamieszczam. -

Wątpliwość czyli Mieszczanie posiadający Dobra
Ziemskie są obowiązani w Pole wyruszać, albo
przez zastępców służbę wojskową, dokonywać, jako
powód do nowych badań. że Mieszczanie ze
szlachty, musi wyruszyć w pole, ponieważ zaś
sama, Rady ziem i tych którzy w Miastach posiadają
Zwierzchnie Urzędy, od podobnych osobistych
usług uwolnić, byłoby to przeciwnem woli królewskiej,
gdyby o tych ostatnich coś podobnego wymagać.
(a) Wyborni byli ci Mieszczanie. Ostaniali się wola królewska

Nie mniej jednakże Komisarz. obstawiali przy swyjem
 zdaniu, mówiąc obszernie, lekko ceniąc zastugi Miast,
 tak jak gdyby w wojnach z Zakonem, mało albo nie się
 do kraju obrony nieprzyuczynili, które to zastugi jak
 najsilniej odparło przykroczeniem udowodnionej wier-
 ności i chwalebnych czynów Miast, osobliwie w pierw-
 szej wielkiej Wojnie, gdy prawie niaden Zamek, ani
 miasto nie zostało nieprzyjacielowi odebranem do
 czego by one nie dodały pieniędzy albo kotłownicy, lub
 razem jednych i drugich. Torunianie osobliwie przy-
 łoczyli, jak oni pisał jego Orszak i obecna tam
 wtedy Rada Państwa przez lat dwa, ugaszczali:
 DDepⁿⁱ Elbląscy przypomnieli Okręta i Wojsko włas-
 nym kosztem w Hacie utrzymywane, co zaszczyt i pie-
 rze przy oblężeniu Pruskiego Hollandu i jako po Ry-
 cersku oni nieprzyjaciela od swoich murów odparli.
 Gdańszczanie przypomnieli swoje czyny, gdy miasto
 dało się użyć do działania w najważniejszych oko-
 licznosciach, Przegantyny na Hacie, Okręta na morzu,
 wszystko uzbrojone i wojskiem osadzone, jak wiele do-
 pomogło do zdobycia Malborka, Czerew i Starogard

Tam zawsze, gdzie to było z ich bezpośrednią korzyścią. Opierali się
 jej, ile razy w niej sobie szkoda upatrywali. Każdy porób był dla nich
 dobrym, to przywileje, to zwolnienie umyslane, to pretensyje urojone, protesta,
 to odwoływanie się do ławierzeństwa, brak pełnomocnictw, naciąganie
 przywilejów, wykręcanie głównego karnierowego układu, na prawo, strono,

wtasnym wojskiem do płodzenia się przymusił; a
napadom krzyżaków bronili się walecznie. Z tego
zakonkluadowaly, że bez pomocy Miast, nieprzyjacieli
nie równie by większe korzyści z wojny odnieść. (a)
Tym sposobem kwestyja, katalunow, raczej nie roz-
trzygnięto, z tego powodu komisja Szlachty do króla
odesłali, aby się u Jksh.^{ci} objaśnić, czy to jest
wola N.^{ci} Pana, aby Osoby Zwiernychnośi po Mi-
stach, musi adajac Ziemskie dobra, od osobistej wo-
jennej służby, wolnemi byty. -

Co się dotyczy skarg Szlachty Pruskiej we względku
napadów Szlachty z kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej, go-
ni pod pozorem wyszukania i odebrania swob-
dziejch Płotów gwałtów donoszących na Dobrych
Ziemskich się dopuszczają, przyznali komisja. - iż
król sam jako najkrzepiej temu zapobiedz, może,
przyrzekli że Jksh.^{ci} najumiejętniejsze polityka przed-
stawienia, aby do Starostów tychże Powiatów, z któ-
rych

były tylko woli króla nie być, posłusznymi, albo nowe po-
bie korzyści wyciągając, albo wtasne nadużycia usprawiedli-
wiając: ostonić i bez końca utrzymać. Egoizm i zyski prze-
ważały nad wszystkichmi pojęciami Dobra powszechnego i pub-
licznego. Ciele to miast dzieje kilko set latnie. nie dzięki że wkrad-
mato miasta pruskie ciwno; gdy przed Gdanską, każde z nich obo-
ci dawato się nieprzyjacielowi.
(a) Miasta zachwilowa, pomoc w wojnie, w której one same także

ten nieślad powstawać był zwykły, rozkazy wyda-
 wano, ażeby gwałtowników spokoju publicznego w ry-
 nie utrzymali. Zmusili ich do zwrotu szkół powy-
 sżonych, a na dół z należytą skromnością stara-
 no się o zwrot poddanych kłopotliwych. Pruscy zaś
 bieżącym schronienia udzielać nie mają, lecz ich
 bez oporu i z łaskawością zwracają do Panom winni.
 Dalej. Rady Niem, od tylu lat tak nazwane ustawy
 Edmiste w sporze będące, do tego stopnia zmieniły,
 że Sztachta i Miasta one przyjęły. Królewscy kom-
 itarze w to nie miażdżali się, a gdy już rzecz do
 skutku przywiedzioną została, kłótwę onej
 pomiarkowania, gdy je odczytano, wysłuchali.
 Ponieważ pod r. 1526 objaśnienie tych ustaw ka-
 mieńcem, a oryginalnie Łaciński, jest pomiędzy
 Dowodami, Lbyceanem by było, raz, jeszcze tak-
 we przykazać, dodam tylko że w nich jeszcze
 Lmionny, albo zupełne opuszczenia, a dla więk-
 szej dogodności czytelników, zupełną tego kopię
 między dowodami mieszczę. —

Znaczenie dla siebie odniosły korzyści, choć nieczystego wynagrodzenia,
 pomniejszając go według swego widzi mi się że szkoda, całego Państwa,
 co najprzeciwieńsze zdrowemu rozsądkowi politycznemu, bo mnożąc
 swe samowolne korzyści, gnębia niemi tych z których je wyciskają,
 szkodzi ogółowi, tym sposobem zapłacone zasługi, przestają mieć wartość.

Naprzód w miejsce Starogo Wstępu zamieścić
 ny nowy, tej treści: „Ze Miasta Ustawy te, dotąd
 w sporze utrzymowały, ponieważ bez ich pozwole-
 nia postanowieniami były, a rozmaite, w Sobie
 Zawieraty, co ich sprzeciwiało się Przywilejom,
 lubo Rady Staran' dotychczas celom usunięcia
 ich niechęci, przecie były te zabiegi na próżno,
 tak dalece że JkMci, w do tych i innych sporów
 brzech Komisarzy na obecny Sejm przystał,
 nakoniec popędem obu stronnym do zgody, nawet
 bez pośrednictwa tych Komisarzy, przysto-
 i Staty ułtaw kawkarym został.” (w wydrukowa-
 nych exemplarkach, Rege wstępu nie ma.). Wsta-
 rym Wstępie opuszczone to, co się ciągnęło do przy-
 bycia JkMci do Prus. (Gdy przy końcu usian
 drukowanych stoi wyraz, - Confirmatimus,
 stosuje się on do królewskiego potwierdzenia udziel-
 nego w roku następnym, w Krakowie)

Dalej opuszczone cały drugi artykuł. w 4^m Appe-
 lations Gelden, gdy się od Sejmików do JkMci Apeluje
 z 6^m mark do 6^m złotych, liżąc 1^m po gro. 30^m

nie dla dobra państwa, wszystko dla siebie. Taką pro-
 stawą zachęca miejscich, zład nader zgubne dla R.D. Skud
 opór miast. Pruskie ciągle niepożyty, zrada ich zawsze wiara
 daty tego dowód w 1800 i później. Przypilej, to dla nich stonice
 a niedole ojczyzny, w których znawca, dgrawaja, wistakurci nie ciał

Ar. 18⁴ także Kmieńców: Mieszchanom ma być wola
dobra Kiełmskie, a Szlachcie dobra miejskie nabywać
ale w tym sposobie że tak, ci jak owi odpowiadnie
ciężary ponosić mają, mieszchanie co do Dóbr Kiełm-
skich ulegają, wszystkim obowiązkom Szlachty, a
Szlachta co do Dóbr miejskich, wszystkie ciężary
miejskie w należytym sposobie, ponosić winna. —

Ar 20. opuszczony. W Ar 22. udzielono wolności
Piotrowi, zaciągając się do wojska, skoroby przez
Prad, do obrony pospolitej wezwanemu byli. Sot-
com zaś z powodu swego publicznego urzędowania
pozwolono być uzbrojonymi. Ar. 23. opuszczony
i Ar. 26 i 27. także 30⁴ dotyczą się spraw me-
nicznych, jako zbyteczny. W Zakon'czeniu z najdu-
żej się mniej ważne zmiany. Co łatwo porównać
przy odczytaniu tekstu Artykułów. —

Szlachcie na ich podanie na Sejmie, tutaj na Sej-
mieku po większej części ponowione, z dodaniem
dalszych gwarancji, Rady 4. daty odpowiedź
• że Gwarantowanie nigdy Portu bez poprzedniego
Laudem Rad, karykac' nie mogą. Przekone-
niasto, na mocy swoich Przywilejów, na prawo
na własną potrzebę ustanawiać Akcyzy, które
to w wolności Miasteczka bez pozwolenia Rad, nie
przywłaszczają sobie; wojewodowie zaprzeczają

jakoby kiedy skonderców w swoje, protekcyja, brali,
 przyrzekając że nigdy tego na dat czynić nie będą,
 co do kaptaty dziesięcin, postanowiono: nie ma nikt
 jej od szlachty Pruskiej wymagać, tylko od nieszlachty,
 soltysów, chłopów i od obcej szlachty. Co do granic Pru-
 sów i Polaków, pisze się ma do króla i innych królestw
 to dotyczy, aby się o pewien dzień do tej czynności u-
 mówiono. Artykuł co do powściągnięcia najeźdźców, Komuś
 także przedstawił JKMci przyrzekli: hr. Pomorski
 oświadczył że od szlachty Pruskiej swoje własne spta-
 wiającej drzewo, lecz nie zakupionego przez nią dok-
 woli wolnego sptawu, nie żądając żadnej od takowego
 opłaty. O pozwolenie składania osobnych sądów ziem-
 skich w Powiatach Brodnickim, Michałowskim, tego
 u JKMci wystarczeć się należy, w czym Rady wsta-
 wie się, również zabiegać będą o rzeczywistą poprawę
 Chelmińskiego Prawa, lecz, szlachta ma zarazem podać
 wnioski, w jakiby sposób najkorzystniejszy to do skut-
 ku doprowadzić się dało. Co do miar, waga, tary na
 sprzedaż wystawionych towarów, Postępowania są-
 dowego w Prusach, i należących do tego innych rzeczy
 Rady stosownie do potrzeb pewne zaprojektują, usta-
 wy. Gwarantowanie przyrzekli, że względem że na za-
 sadzie swoich przywilejów zobowiązani do tego nie
 są,

nie są, lecz tylko z powodów dobrej przyjaźni, ile ra-
zy się, tego od nich żąda, stosownie do czasowych
okoliczności, dopuścić wolnego wywozu Kłóż, Przed
Stodów, zapewniając że Akcyza od Młwa nikogo
obowiązuje, tylko ich własnych Piekarzy. Skarga
Miasteczka po nad Wisłone, że one Szlachcie ktos, za-
wady w swobodnem sptawie Kłóż i że są przykryna,
innych szkod, ma być skutecznie zabawiona, i
że nakoniec wojewodowie do de jej dóbr spadkowych
przed Sędziów ziemskich, a ze względu ich Urzędu jed-
nakże tylko przed Rady Ziemi i Miast zaprowadzone
być mogą. —

D. 17. Maja udzielono posłuchanie Delegowanemu i
Dworkarzinowi Księcia, Krzysztofowi v. Wrentzen, on
na propozycję Króla Danii podczas zeszłego Sejmu
ku Elblązskiemu podane, żądał odpowiedzi: Kie-
mu ja, po kilku dniach na piśmie daty, że one
żądania JKM^{ci} Duński, Królowi Polskiemu, nie ty-
ko listownie komunikowały, lecz, nadto Depu-
towani Świeżo będący w Krakowie z różnemi Sta-
nami Korony w tym względzie konferowały, na lo-
jeńsk dotąd ze strony Króla Polskiego nieotrzyma-
no odpowiedzi: gdy zaś tem czasem okoliczności

między Królem Danii a jego nieprzyjaciółmi do tego
się stopnia zmieniły, że nie ma się, czego od nich
obecnie czekać. Ja, przede w nadziei, że JKM^o Danii
w spokojnem Państwie Szwecji posiadaniu zostanie,
a z tego wynika, że Prusy radę i pomoc odpowiednio
zawiesić mogą. Gdyby nas JKM^o od Króla Polskiego,
na korzyść Króla Danii w mógł wyjednać, nie omiesz-
kając, Stany, bezzwłocznie dopetnieć woli i rozkazów
JKM^o Polskiego."

Niebawem przybył drugi Delegowany książy, Jan
v. Kreutzen Dr. Ob. Pr. książy Radca i kanclerz.
prosił on Rad, aby skłonić mogły Rajców Gdańska
do zakończenia sporów ze Szwecją, w dobry sposób,
co też uczynić przyrzęcał; w kilka dni z now
przedstawiał się ten Delegowany, razem z Delegowanymi
Szwedzkiemi, Stolgerem Carlsonem i Krystofem Ander-
sonem; z tych jeden mówił, jak następuje: "Ja, JKM^o
Szwedzka zawsze usiłowała ze wszystkimi swemi
sasiadami, a osobliwie też, z JKM^o Polska, i jego
poddanymi w dobrym porozumieniu i porozumieniu
zawazem uzyskać ich przyjaźń. W tych
widokach JKM^o Szwedzka, przed kilkunastu laty róż-
no kupieckie okręta pod osłoną Eskadry wojennej
do Gdańska wyprowadził, lecz względem nich

Miasto postąpiło na nieprzyjacielsku, z rabowate je-
 bowiem, katogi uwięzito. Prosto dośm JKM: Szwed-
 kim rozkazano uwrascić tak, JKM: jako i Stary
 Pruskie o takie danie przedmiotowi temu obrótu, in-
 by JKM: Szwedzka z powodu domnanych ~~domnanych~~
 od Gdańszczan szkód i ubliżenia, należyte otrzy-
 mat radość uchylenie. Rady oświadczyły, że je-
 z. ohotę, tem rajma, wyznaczyły z pomiędzy sie-
 bie pewne osoby, a te wspólnie z Delegat: Książęcimi
 Starai: się, miały sprawę te, w polubowu sposo-
 batować; bo obie Strony za domnane szkody żąda-
 ty wynagrodzeń, przebo rozstrzygnięcie na nowo
 odłożono, wezwawszy Delegat: Szwedzkich aby
 Pana swego skłonili do z. rzeczenia się, prócz
 i z Gdańszczanami koniecznie się, zgodzić.
 Nakoniec Stary się, naradzał nad Poselstwem
 Króla Polskiego, a mianowicie co do punktu dania
 pomoy przeciw Wotolzy. Ugodzono się jednomyślnie
 że Prusacy na zasadzie swoich Przywilejów, by-
 ko sa, obowiązani do swoich granic wystąpić, że
 kraj taki i w innych Państwach i Prowincjach in-
 nieje, że Poddani nie dalej, tylko jak ich kraj sa
 rozciąga swoim kosztem sa, obowiązani iść za-
 najazym. (a) C Polsce rzecz jest nie wątpliwa i dozna-

(a) Do takich to absurdów doprowadzały „Przywileje,” kraj

doznano tego podczas wojny Pruskiej; że Polacy wzbra-
niali się wtedy przejść poza granicę Polski, i tylko ta
się za królem udali, którzy JKM^{ci} na szeregót na-
tąskę, pasturę i chlebi. — Co zaś do innych przedmiotów,
t.j. Musz, Podatków. zamknięcia Mennic po Miastach
uchwalono, kamieszerono to, w odpowiedzi Postowi, dany.
Na początku ratowatej Rady, że to, czego król na po-
przednich Sejmikach żądał musiano na niniejszy
odłożyć, podkreślając się, iż JKM^{ci} nie będzie im tego
przypisywała, bo to nie ich wina; dalej opowiadali
„jako na niniejszym Sejmiku najusilniej starano
się, aby wola JKM^{ci} co do zabezpieczenia królem i od-
wołania od tychże wszelakich niebezpieczeństw, naj-
postulazniej spełnić. Musztry Szlachty na lato nas-
tępujące nakazano, lecz ponieważ Szlachta udowod-
niła, że takowe bez wielkiej niedogodności, dopiero
po zbiorach nastąpić mogą, przeto termin aż do
tego czasu odłożono. Co do Podatków, po wielce per-
swazyjach, gdy umyślił z powodu błędnego wykładu wy-
razu

Kraj obszerny, ludny i bogaty (jak na owe czasy) z podobnościami Przy-
wilejami musiał być stosunkowo mniej od innych potężny; ile
nim być mógł; Przywileja podobne były Lawach, w tymczasie Państwo-
wem, lecz w owych wiekach nie tylko w Polsce, wreszcie też Europie, ten
sam stem przywilejowy istniał; Przywileje tylko królowie dawali, bez
rozsadku, bez systemu, ciągła w nich sprzeczność. — Ale to potem trzeba
było narodowi zabiegów żeby stem ten zniszczyć, nie wywołując Rewolucji, ję-
czasem na tej pracy schodziło. — Zład opozycje uprzywilejowanych, nie zgoda —

wywar Indigena, były bardzo oporne, tyle jednak do-
kazało, że Stany na powszechno, Alkemy od Piwa, ~~stodu~~
stodu ~~na~~ jeden rok, pozwolity, o której jednak, pome-
wa takowa przed Paradyżnikiem dla pewnych
okoliczności, zaprowadzona być nie może, przeto
na Sejmiku ^{5^o} Michałskim na nowo pod narady
pojecha, z dotychczasową prośbą, do JKM^{ci} aby najtas-
kawiej raczył mieć wzgląd na Miasteczka ze wzgła-
du na kasilne warzelnictwo Piwa po Wsiach.

Dalej z najumięśnieniem dziękami uznaty Stany
że JKM^{ci} usunięciem sporów miejsowych raczył
się zająć, tymże celem swoich Komisia^z na tenże
Sejmik przystał, którzy o swojej czynności sami o-
sterny Rapport zdadza, co kas' Rady same do JKM^{ci}
ku doprowadzity na tem się, niżej przytoczona
Spór powstały skutkiem wydanych w Gdańsku
Ustaw w 1526 r. usunęły za zgodą obydwu,
po ułożeniu Kmician odpowiednich, dotychczas po-
tako poprawione Ustawy jasniej okłazały, a o
potwierdzenie takowych najumięśnieniu JKM^{ci} upre-
skazano. Co do Kawaria Mennic, wypełniono rozka-
z królewski w ten sposób, że Elbląganie karaw, po sej-
mie krakowskim, bicia Monet zaprzestali, po-
niważ kas' im nieco już wybitych monet w ka-
pocie

w zapasie pozostało, upraszają, aby pozwolono im z niej sztuki mate fenikowe wybić, co tem łatwiej dale by im się udzielić, ile gdy podobnego rodzaju drobnej monety braku w księmiach doznaje się. Główną przyczyną że swoja, Skennie na przysły J.^z Jan Ziemknie. Co do dania pomocy (przeciw Włochy) Rady oznajmity, że to zadanie raczej Senatorom koronnym przypisać należy, bo je oni na J.K.M. wymogli. Z tego powodu musi być odpowiedź i do Stanów Państwa skierowana, które nadto tem co już od Prus wymagały, na nowo Prowincyja, uiskae' zamierzły, bo lubo się one na pewne układy powołują, które o pomocy (Assistentz) przeciw wszystkiemu Nieprzyjaciółtom Korony mówią, to takowych zupełnie w księmiach nie znają, a ma się przeto za mniej potrzebne takie pretensyje zbijać² obzerńniej, gdy już w innych czasach dostatecznie to, co się tu przywodzi, udowodniono."

Neskre co do wyrazu Indigena osobne przedstawienie z Redagowano: Rady z doznane, boleścią, występuje, gdy Dept.ⁿⁱ powrociwszy z Sejmu Krakowskiego, oznajmili: "jakim sposobem J.K.M., Kasztelana kaliskiego, starostę Skłochowa i Tucholi, za Rodowitego Prusaka uznat, gdy on przecież w Polsce się urodził; dalej zauważyły, że miały Zemiars na obecnym Sejmiku przedmiot

ten dojrzale rozobrać, a wtedy N. Pana najamniej
 niej objaśnić, co właściwie pod wyrazem Indigena się
 rozumie, ponieważ nas inne ważne przedmioty zmusi-
 ły ich rzecz tę do przyszłego Sejmiku odłożyć, (co na
 następnym jednak nie nastąpiło.) Kamierzyły nie co było
 dla wyjaśnienia napisać. Król Kazimierz wieział
 że gdy mu się dobrowolnie Prusy poddały, on ziemio-
 płowne udzielił Przywileje, pomiędzy któremi nastę-
 puje: że wakujące Godności, Urzęda, i inne służby
 żadnemu obcemu, ale jedynie tak, zwany Rodow-
 łym nadawane być mają; która to Ustawa rzeczy-
 ny Król niebawem potwierdził o sobnem piśmie
 w Toruniu wydanem. Podobnie uszykali dwaj jego
 Synowie i następcy, Jan Olbracht i Aleksander,
 w czym Jech, obecnie Panujący Monarcha, następowal,
 gdy w Ustawach Toruńskich 1521. r. przyrzekł U-
 rzęda, Żadnemu Cudzoziemcowi, ale jedynie Rodowi-
 łym Prusakom udzielać, co w Artykułach Gdanińskich
 z 1526 r. powtórzyl. W zawartym układzie z kapi-
 łą, w armii kryje się: że N. Pan nawet Brata
 królewskiego albo jego Syna, za ziemską Rodowistość
 nie ma, jakieżby prawem chciał, ażeby innego
 w Polsce urodzonego tą cechą obdarzał? Gdy niegdy
 Wojewoda kaliski obejmował Starostwo Skłuchowskie

a Jan Baliński na kasztelania Gdańska, mianowanym
 został, król udzielił pismo zapewniające, że z tego żad-
 na szkoda Przywilejowi Indygenatu, niewyniknie.
 Ponieważ obecnie przytoczone z powodu swej jasności
 żadnych objaśnień nie potrzebuje, a król zapewne
 dobrze to zachował w pamięci, upraszają i doradzają
 Stany, aby JKM: przy rzeczonych warunkach, rzecz
 tę pozostawić, i nieopuszczać aby Woj. ² Płocki,
 otrzymał ekspektatywę jak się o tem za rzecz pewną,
 dowiedziało, na Starostwo Gniewskie po zejściu
 Woj. ⁴ Malborskiego. bo gdyby to nastąpiło, nie małoby
 wyniku między poddanymi niepokojów i goryczy."—
 Nakoniec upraszają, jeszcze N: Pana o uznanie
 zmian w ustawach Gdańskich, i uwiadomienia JKM:
 że Rady Hiem ile ich było przytomnych, j. t. Pratau,
 Wojewodowie, Kasztelan, w obec Postów króla podług Doty
 poprzednio im przez N: Pana nałożonej przysięgi zło-
 żyli, DDep: ^m zaś Miast przy swoim poprzednim ob-
 jaśnieniu pozostali."

Wyżej Czytelnikom przyrzekłem udzielić treści pisma
 wygotowanego przez trzy Ww: Miasta, jako odpowiedź
 na zapieranie przywilejów ich przez Woj. ² Inowrocławskiego.
 Spełniam przyrzeczenie. Redaktor następująca, Uwaga
 na początku onego umieścić: „Rady Hiem i Miast

z przykrością, widzieli, że Król do zalecenia
wewnętrznych sporów Komisarzy: ... przystał, gdy
zgoda bez ich udziału i tak dobrze mogła była
nastąpić; gdy jednak to miało miejsce, była im
osobliwie obecność hr. Gołki tyle przyjemna, że
miałą sposobność grawamina jakby na to
także samego Senatora fwe wynurzyć; Któż
jako jeden z najstarszych Rad JKSH, okoliczności
Liem Pruskich jakim sposobem Przewodkowie przez
dobrowolne poddanie się Polsce przyszły, dobrze
widzieli. Okoliczności tego wypadku jednakże i
następstwa onęgo zdaje się być, słusznem obzer-
nie opowiedzieć. Gdy Zakon Niemiecki mniemał, że
wiał się, że jego Lotadza dostatecznie była umoc-
wana, przecierając, że gdyby jakiegoś doświadczyć
miał oporu od swoich Poddanych w niesprawied-
liwych kamachach swoich, takowego jednakże
obawiać się mu należało, przede postanowił
tyranizmem, męcząc Słabych i Miastka w całem
ich mieniu szkodzić. A tak wynikiły naprzód
Skargi Liem na gwałty Prądowe, a gdy to nie
pomogło, po wypowiedzeniu postulatów Lot-
dzy Krzyżackiej, siła wybić się musiała. Przew-
kowie tym sposobem przez cały rok dziając.

wydobyli się z pod wszelkiego panowania. Same ją
Rządziły, aż one, z obawy że Ziemia z czasem nie-
mogłaby poddać się Tom Katonu, uwnali dogodniej-
szem obejrzeć się za totalną, Kwieńszchnicką, pod
której opieką, Prowinnyja, swoja, zdołała, wolności
zachować by mogła, używając jej przez długie lata.
Z tego powodu i dla rozmaitych innych, króla Pol-
skiego nad innymi Książąt przetożyli i jemu się
na mocy zawarowanych Swobód dobrowolnie pod-
dali. (a) Tak często jednakże później Przywileja nawa-
żonemi były, jest to dostatecznie znanem i też sa-
mym wyrazem Ar. Bp. Gnieźnieńskiego w bardzo świeżej
pamięci, którym pod czas Koronacji Młodego króla
mówił: „niezważa się więcej na Prusaków, gdy się już
Polska z księciem Albertem pojednała.” - że to rzeczy-
wiście prawda, jest, dostatecznie przekonanem się
na ostatnim Sejmie w Krakowie, a świeżo dowie-
dzeli się że nie którzy w Koronie Panowie, nie wpy-
dza, się powiedzieć: „że Prusacy, osobliwie Miasta uży-
wają, więcej przywilejów niżeli im jest przyzwoite.

a) Autor pominiot najważniejszą, okoliczność, że król Polski przez
lat 13 wojna toczył, żeby sobie i Polsce, te dawne, swoja, własności
ubezpieczyć, Ziemię Pruską same były by przez Krzyżaków zgniecio-
ne na miarę, zapomniat że wojna ta nie dla samych Swobód
ziem Pruskich dokonywała się, ale dla korzyści jakie by z wzięcia
ich do Korony Polskiej - Polsce zapewnio nemi były. Cel Polski nie był
„piękny, czy? Prusaków. Tu autor przypem niemiem wypadków, grozi,

nie są ani pożytecznem ani Polskim Stanom mitemi, które w czasach dla siebie bez kosztu otrzymamy z powodu tego ułożono sobie zaprowadzenie na Sejm przyszły dla porównania ich Przywilejów z listami Państwa ichby wiadomem było ile Prusakom z ich Przywilejów pozostawieć wypada. Lubić możemy te, w nadziei że ich N^{dy} Pan Stuchacz nie będzie przy sobie zatrzymał, to przecież już się teraz rozgłosyły, i wystawionych na nie wprawdy w wielką obawę i troski. Miałoby więc Ziemia i Miasta na coś podobnego być wystawione mi na Sejmie przyszłym, to dają dawniejsze czasy i okoliczności dostatecznie do poznania co by koniecznie z tego wynikło, czemu Rady ziemskie, również jak Miejskie, stosownie do swego obowiązku i przysięgi, ile możliwości, zapobiedz chcą. Dla tego Miasta nie mogły o tem nieuprzedzić hr^o Gorkę z najuniżeńszą prośbą, aby JKM^o o tem zawiadomił, co gdy spełni, jest się pewnym że WKSM^o będzie mógł wedle swojej wrodzonej dobroci ludzkich przykładu przykładów swoich

jaki ci my się zburzowali przeciw krzyżakom, co nas uciskali, tak to was czeka: to jego myślenie zasada. Królowi Polacy nie zrobili że zostawili Prowincję Pruska, należało Pomoc od niego jak było do Wł^o Polaki, Toruni, Ziemia Międzybuzka, zwrociła Mazowiecką, dzięki pomocy tak zwanych Prusaków — zakwestionowane, zwalić uiszkami! p. Duen.

przekornych i taskawych zabiegów dotadać, aby
 cała Prowincya przy tych Przywilejach jakich
 za Panowania króla Kazimierza używała, u-
 trzymana, i zachowana, pozostała. Bo jak u-
 myśli Miast musiałoby być w tak, dobrym lub
 złym stanie, gdy się z gruntu zastanowimy, co
 Przodkowie a nawet i obecnie żyjący we wzglę-
 dzie swojej własnej i potomków Swobody, przed-
 się brali, a oboj tego porównali, co Ziemiom i
 Miastom Toruniowi i Elblągowi odjętem res-
 tało, i gdy dobrze pojęty, że korona Polska na
 tem nie poprzestanie, ale ku temu dąży jakby
 reszta Swobód odjąć mogła, wyjaśniono krabię-
 mu całe tych widoków następstwa. Ponieważ
 zaś Miasta do króla i do Polskiego Państwa
 tak dalece czują przywiązanie, że jedynie i naj-
 bardziej pragną, aby obecnie Panujący Monarcha
 i Syn Jego z potomstwem nad Pruskiemi Zię-
 miami nie naruszywszy Przywilejów Prowincyi
 na długie Wieki Panować mogli, upraszają,
 aby JKMŚ. w tem co wyrażili w tym duchu
 uważać raczył, że one razem z resztą mieszkań-
 ców Ziemi, w tym i tym podobnych doznawianych
 uciskach od swoich przeciwników, u JKMŚ.

opieki i pomocy Szukaja." Po czem Stany na kilka dni przed Świętem Bożego Ciąta, rozjechaty się i na tem Sejmik zakończyły.

Przy końcu Lipca, po zaproszeniu poprzedniem wystali Gdańszczanie dwóch Rajców do Kopenhagi, na koronacyja, Chrystyana III. króla Danii, ci przy tej sposobności o potwierdzenie Przywilejów upraszali, wzywanych przez miasto w tym Państwie przez wiele lat. --

Ckoto tego czasu Elblążanie i Gdańszczanie swoje Mennice pozamykali, ci ostatni twarzą to uważali bo się czuć dawat brak wielkiej xdawkowej skromności doznawali zamieszkania w kupnie i sprzedaży a nawet z biegowistwa prospółstwa lekano się. Nie zanieśli o tem królowi jak najumiętniej przedstawili, lecz następujący Sejmik przekona, że M. Pan raz powzięte swoje postanowienie wyżej cenił, nad konieczną potrzebę Miasta.

Na 14^{ty} Michat zjechaty się Stany Prus, do Grudziądza, gdzie król swego Posta Miłotaja Nipszyca Starostę z Buzniewa z następującem przystąpił oświadczeniem: „ że JKM żądziwia i nagania, że gdy tak często musty były nakazanemi, takowe jednakże

nie odbywają się, również bez skutku zostają, wskazy-
 co do Podatków, ponieważ nas' z obojgiem bezpie-
 czeństwo Kiem ścisłe jest potężone, niepodobna po-
 jać dla czego Stany bez względu na własne dobro,
 i na wypełnienie woli królewskiej od czasu do czasu
 odkładają... Wymaga więc JKM. raz jeszcze aby
 Musztry i Podatki bez dalszej zwłoki wprowadzonymi
 zostali, bo ani przyzwolita co do wstąpienia króla, ani
 kaszyczynem dla składających Sejmiki, ażeby jed-
 na rzecz tak pomysłności Prowincyi obchodziła,
 tyle razy powtarzać. Wrazie gdyby jeszcze Elbl-
 zanie i Gdańszczanie Monety wybijali nie pomyś-
 łali, mają, natychmiast Skennice zamknąć.
 Nareszcie byłby król przez Posta więcej Stanom
 zakomunikował gdyby z powodów okoliczności Wo-
 jennych nie musiał ~~nie musiał~~ na czas ewgodo-
 niejczy tego odłożyć. Mniema przecież iż w bieżą-
 cym Roku będzie w potrzebie Sejm do Piotrkowa
 zwołać i z tego powodu Pruskie Rady i Postoi
 upomina iżby swoich Petnomocników tamże
 wyprawili, nas' o właściwym dniu M. Pan
 Stany w swoim czasie zawiadomi."

Po wystukaniu woli króla wezwat Rzp. Chetmi-
 Szlachte i miasteczka, iżby obecny Posel jak

najprędzej uprzejmo, odpowiedź otrzymać mógł
 a tym czasem Rady co do nich należy nie zaniedbać
 ja wypełnić. (Sohn Dantyszek, Bp Chetmiński po
 zgonie Maurycego Terbera Bpa Warmii, postąpił
 na łóż Biskupstwo, ale gdy Bulle Papieskie dotarł
 nienadeszły, nie przybrał jeszcze na teraz nowej
 godności, nastąpił, jego na Bp we Chetmińskie był
 Tiedeman Giese.) Rady co do Podatków szerego
 niej postanowity, że trzeba to teraz urzeczywies-
 cić, co uerzynie obiecano podczas zeszłego Sej-
 miku. Jedynie tylko DDep.ⁿⁱ Gdańscy wachali
 się, bo Miasto ponosiło wielkie wydatki, i wiel-
 szkod na Morzu poniosło, czy na podatki przysta-
 odwołali się do swoich Zwierzchności. Postawie
 pokostawili wszystko uznaniu Rad, prosili tyl-
 ko aby termin do Musztrowania oddłożono do na-
 stępującej wiosny, Miasteczka co do podatków
 podzielały usposobienie Szlachty, naradzali nad
 Podatkami jednakże, Gdańszczanie o wielkich swe-
 go Miasta wydatkach powtarzali, j. t. na obwa-
 rowanie go, na co ciagle wydają, prosili Rad o po-
 minięcie ich w Podatkach. w końcu otrzymali,
 że na swoją, własną, potrzebę, potowe zatrzymają
 Podatków, drugą zaś na dobro Miasta.

Zalej sposób Podatkowania postanowiono, t.j. od
każdego Szefla Stodu na 2 Szelagi na rok jeden.
począć się mający od S.^o Jędrzeja. Przy cym DDep.^m
Gdańscy dopominali się o dotowanie usiłowań Rad,
aby wnoszone Summy w takim zachowano miej-
scu, iżby takowych bez przeszkody użyć mogły
Stany, w razie potrzeby. Co jedno myślnie uzna-
no za dobre, pieniądze w Toruniu złożyć, o cym
razem z innemi do tego należącemi okolicznoś-
ciami, Króla w osobnym Liście, którego treści ni-
żej, uwiadomiono.

Sesze raz wymagane przez Króla zamknięcie
Mennic, Dato powód DDep.^m Gdańskim, gdy nikogo
niebyto z Elbląga, opowiadać o nietadzie jaki zład
sowniknot w Miescie, z dodatkiem że się dzieje na-
wet uszczerbek w Przywileju Mennicznym, za które-
go zachowaniem silnie się Stany upać winne, bo sko-
ro się zamknie o zwichnięciu jednej Swobody, może
to podciągnąć za sobą, raz po raz upadek reszty
Przywilejów. Lubo skłonił oni chcieli Rady Niemieckie
aby z tego wspólną, uziynity sprawę, bez pod tym
pozworem rzecz tę od siebie odepchnęły, że naprzód
Arzeka spełnić rozkaz, królewski, gdy osobliwie
sam N. Pan swój, Mennice w Toruniu zamknie.

Gdańszczanie powtórzyli powyższe przedstawienie
 z dotychczasem protestacyi. Ze lubo Miasto, by wy-
 petnić Królewską wolę, nie dawno bić monety
 zaprzestato, to przecież ich przywilejom szkodzić
 nie może, albowiem chcą sobie ich swobodnie używać
 nie zachować. Rady same nakoniec uznaty, że
 co raz bardziej przybierający brak pieniędzy, wy-
 maga otwarcia znowu mennic po Miastach,
 z tego też powodu w odpowiedzi Postowi danej
 upraszkali Króla o stosowne pozwolenie.
 Na reszcie Artykułów Dano Postowi Królewskiemu na-
 leżująca odpowiedź. - Ze mustra resztem Sejmi-
 kiem naznaczona po kilku wach była by bez sporu
 dokonana, gdyby wielu ze Szlachty swoje konie i
 Bronie tym, którzy z N. Panem przeciw Włochy
 w pole wyciągnęli, nie byli częścią, pożyczili, czę-
 ścią sprzedali, z tego powodu Rady są, zdania, iż
 by N. Pan rozrył Ryerstwo, tym bardziej że
 w Danii pokój i od tej strony nie ziemiom nie-
 przyjańelskiego nieagraża, skutkiem do 8 Maja
 dopuścić p. R., a tym czasem ostro nakazać
 aby każdy szarak po Sejmiku, pod kryptą
 kora, na 8 Maja, koniami i w uzbrojenie jak na-
 tekij

należy opatrzyć w nakazanych miejscach stawiać się i musty odbywać, nieobecni ulegają karze. Ci zaś którzyby nie mieli koni i uzbrojenia najzupełniej odpowiednich, strata onych skarconymi zostaną." Dalej upraszały Rady, aby N. Pan przy rzeczywistym znaczeniu wyrazu Indigena pozostać i nie mniej ściśle poprawione i temu przestane Gdańskie ustawy, potwierdzić i pod swoją, królewską, pieczęcią, zwrócić raelyt. Co do przybycia na Sejm oświadczyli, że przysłał Petnomocników jeżeli tego sprawy prowincji wymagać będą, bez względu że Ziemia ma swoje dawne Sejmiki, bynajmniej nie obchodzące Korony Polskiej.

Na resztym Sejmiku Miasteczka przyrzekły, że na obecnym w dalsze układy ze Szlachtą, co do Browarów, wniósł: należy zatem opowiedzieć co zostało między dwoma stronami. Naprzód wzmowity Spór Miasteczka oświadcza, że Radom iż im niepodobna nadzwyczaże Ziemi, więcej nadto, co już uskuteczniło. Rycerstwu przyznawac, woła, raczej spór ten do rozstrzygnięcia JKM. pozostawić i wyrokiem stracić swoje Przywileje

swoje Przywileje, aniżel dobrowolnie onych ustąpić.
 Rady więc usiłowały Szlachtę przez dwu kask-
 telanów, Chetm. i Gdanis. spowodować, aby w kry-
 cis' stronie przeciwnej ustąpiła, co po wielu przed-
 stawieniach uzyskali: że Rycerstwo sobie wolność
 na lat trzy w arcyje wyrabiania Piwa z własne-
 go Kłosa, bez dozwolenia w tym względzie prze-
 kody, gdyby ras' Rady po upływie tego czasu spos-
 łegły, że Miasteczka szkoda wielka, pomysł, powstrzy-
 ma się Szlachta od warzelnictwa i w przedmowie
 tym do królewskiego wyroku się odnieść. Dalej ut-
 konno się, że gdyby kto z obiego Kłosa Piwo warzył
 Łakowy albo Złoty ch 100 do Skarbu ziem, albo bez
 wolności warzenia Piwa na długi czas utraci-
 ma. Podobnych że u Miasteczek, Księstw używa-
 li DDep.ⁿⁱ Toruńscy i Gdańscy, lecz one ani sły-
 sząc o czem chcieli, perswadowano im, że wiele
 ryzykują, skoro do koniecznego roztrygnięcia sporu
 aż do króla się odnoszą; przecież Bisk Chetm.ⁱ
 zdotał ich przekonać, że w pierw do swoich odwota-
 ty się skierowalności przypiekają, że swoje posta-
 nowienie na Sejmik następnny przywieźć. Luto-
 ce tej sprzeciwili się Postowie, tak dalece że zerwa-
 li wszelkie podobne dalsze ustadz, oświadczeni są
 swoje

cofnęli odwołując się do Króla na Sejm następny Rady usiłowały postanowienie takie Szlachty xmiennie⁷ ta zaś tem więcej przy swoim upierała się ile że Miasteczka same już chciały spór w dobry sposób za-
tulić upraszając o pośrednictwo. Szlachta na koniec
dosta się przyskaci, i obie Strony na taki temerka-
sowy układ przystały: „Uprawoxniona i szlachta
przez cały rok, tak długo jak nowe Akcyzy trwać be-
da, wyrabiać swoje własne Zboże na Piwo, po upływie
tego czasu, każda Strona prawo jakie sobie przypisuje
na nowo pod rozstrzygnięcie podda.”

Po czym Rady podane na Sejmiku Toruńskim grava-
mina tak zatuliły: Chłopom zakazano pod kara
10.⁴ Mark Piwa warzyć, Szynkom uprawoxnionym
wprawdzie warzenie Piwa pozostawiono lecz pod wa-
runkiem nie wywożenia takowego, lecz tylko na włas-
ny wyszynk używały. Szlachcie i Chłopom zakazano
tak po wsiach jako i spławianiem w górę i na dół,
wista, Lnem, Przenica, owsem, jęczmieniem, solą, Ste-
dzianą i. t. p. ze Szkoda Miast handlować, lecz to
nie miało się rozciągać do zakazu spławiania Szlach-
cie własnych kresteney. Po wsiach nikomu nie godzi
się portarzy (Prze mieslników) utrzymywać. Starostowie
nie mają, na dół prawa pobierać targowego, przechupnie

po wzięciu schwyłani bracia, łowary, konie i wozy, szlachów i innych po łosiach przebiegających krasmarzy nie ma się, na dół ciępieć! - Ku.

Zresztą wymaga Szlachta Organizacji Zarządu Ziemi osobnej, to Zgłoszenie Rady o tym słusznem uznali, o ileby Rycerstwo projekt wpięrow podał do sejmego namienienia zastanowienia się. DDepⁿⁱ Miast w. k. zawarowali sobie przytem, aby nowa Rada Organizacyja, do starym do tego trwającym zwyczajom, i obowiązującym Wilkierzom, nie uczyniła wszczesku, nadto aby dla tych Miast obowiązująca, nie była; - co się zaś tyko ich Dóbr Ziemiokich, zgadzają się w tym względzie ze Szlachtą. Nim się, Starzy rozjechali, zredagowali pismo do Króla, obejmowało ono, przedmiot Podatkowy, usuwały w tej mierze wszelkie nadużycia, prosiły o zliczenie zebranych Summ na Ratuszu w Toruniu, by ich użyć można było na potrzeby Ziemi, za upoważnieniem JKM^{ci}, nakoniec karagijnowały, pod jakimi warunkami, na czas pewny, Spór między Szlachtą, a Miastami co do warzelnictwa Piwa, przewianym został. -

Dalej nic w tym Roku szczególnego nie zostało.

1538.

Na początku tego Roku, król Szymon II. Władysław

179. w Odezwie swej z 11. Maja, Gdańszczan, jako urojony
 "wierszohui Pan, powtórnie wezwał o dostawienie kon-
 sultacji, przeciw Dziędzickim Nieprzyjaciółom Imie-
 nia Chrześcijańskiego. Miasto 22. Maja odpowiedziało,
 że bardzo cierpi z powodu Zryciestw niewiernych, że bez-
 pośrednio poddanem jest króla Polskiego, a przeto tylko
 "K.M.ª Polskiej, a nie żadnemu Cudzoziemskiemu Panu jest
 w obowiązku dawania pomocy. Król Pruski Ferdynand
 nim jeszcze rzeczoną odpowiedź otrzymał, kazał nowe
 pismo takie jak pierwsze swoje przestać, na to Gdań-
 szczanie lakonicznie odpowiedzieli, powołując się na swoją
 poprzednią. Ponieważ Król na zwykły Sejmik 8. Maja
 Posta nie wyprawit do Malborka, przeto Stany naradza-
 ły się między sobą, w przedmiotach dotyczących Prowin-
 cyi. Torunianie żalili się, że Sukna Śląskie z podłaty
 i nie mają, ani należytej długości ani szerokości,
 z tego powodu do Gubernatora (Ober Staupf manna)
 Śląska, Jakóba Biskupa Wrocławskiego pisano. -

Elblążanie skarżyli się na Starostę Malborskiego, kawa-
 drającego wolnemu szpawowi na nogach, i wymaga-
 jącego Celi od Słatków. Woj. ^{da} Pomorski więc miał pi-
 że Starostę porozumieć i onemu podobnego nowator-
 stwa, zakazać. -

Prak z dawkowej Monety. t. j. feników, szelągów, grasy

sprowadzał, do postawienia ich Forumian wybijania
na przysztosć innoty, o czem swoim DDept.^m Karali
Radom oznajmieć dodaje, że ich Kwiecz chcieli tem
bardziej sa, do tego upowaznioneni, że ze oba drugie
W^{te} Miasta swoich Przywilejów Mennicznych używaty.
a Gdańszczanie na nowo^{ze} swoich użytkują. (należy u-
ważać, że Gdańszczanie zaradzając wielkiemu bra-
kowi Piędzy u Mieszczan, przy końcu r. z. menni-
ce na nowo otworzyli.)

Elbląganie przy tem oświadczyli, że postusznemi byli
rozkazowi królewskiemu, że na czas przyrzeczonego swego
Mennice zawarli, ponieważ, zaś inni od bicia Monety
ustąpić nie chcą, również i oni w tym razie swojego
Przywileju swobodnie używać będą. Gdańszczanie o
wiadaczyli, że Kwieczność i obawa powstania, z mu-
sity na nowo pisać bić piędzde, zamierzali już
nie ustępować i że sa, gotowemi każdego, który by
Miasto z tego względu napisać chciał, kropkami
zasaiami spótkać. - Rady Miem nie udawały się
w te rzeczy, ale za zachwalstwo na każdego z nich
odpowiedzialność do woli JKM^{ci} pozostawiały
u Maia odkrytano list Biskupa warmie Jana
Dantieszka iwiadamiającego Stany, że go N. Pan wyb-
rał na Posta do króla Rzymskiego Ferdynanda,

o to w zamiarze starania się o rękę córki jego dla
młodego króla, i uprzedza się gdyby mu co w okolicz-
nościach dotyczących Prus powierzyć chciało, on to
z całą pilnością, i o ile możliwości do skutku dopro-
wadzić pragnie.

W trzy dni potem przybyli Posłowie z Wojew. Chelm-
z przetożeniem następujących punktów: „gdy niektó-
rych artykułów spornych między Szlachtą, a Miastecz-
kami już będących pod naradami w Toruniu, rozstrzyg-
nięcie z Sejmu z 24 wrzes^{nia}, Grudziązkiego, na obecny
odłożono, upraszają o katarwie teraz rzeczowego
przedmiotu, a JKM^{ci} zawarto, z godę swą, przeciąż-
potwierdził. Ponieważ Szlachta od ~~Historii~~ wiele cier-
pi utracić, Rada iżby Rada dobremi rozporządze-
niami mogła takie przykrości usunąć: gdy zaś
kilkakrotnie upraszano Radę o poprawę Chetmińskiego
Prawa, zastoso-~~waną~~ do dzisiejszych potrzeb, do
których ułożyć projekt ziemscy i Mijscy przyrzekli,
wymagano, aby przyrzeczeniu zadość uczyniono,
w przeciwnym razie, trzeba będzie z innych miejsc
piśmiennictwo tu przenieść.”

Na co Rady objaśniając rzeczy odpowiedziały, że nie-
widzą, aby Artykuły Sporu z Miasteczkami, do rozstrzyg-
nięcia z Toruńskiego Sejmu, aż tutaj odłożono.

ale to wie, że za wspólną wolą, obustronny układ
nastąpił i że potwierdzone Ustawy pod pieczęcią
Ziem do sankcyi JKM^{ci} przesłanemi zostały; w uchy-
nię N. Pan przyrzekł, najtęskawiej, lecz ponieważ
sprawami wojennemi bardzo był zajęty, tamto
czasu dogodniejszego musiał odstąpić; żeby kas'owe
potwierdzenie nie uległo zapomnieniu, Rady ponow-
liły pomyślenie powyższe przypominając o niem JKM^{ci}.
Co się tyczy Statystyki można sobie łatwo przypom-
nieć, że niedawno pewna Organizacyja, utożowa-
na piśmie i przez JKM^{ci} drukiem w Prusach ogło-
szono, że na nowo przetrząsnąć z obowiąz. at się
dwój. da Malborski, a Rady na przyszłym S^{tu} Michałskim
Sejmiku zaopiniować o niej miały. -

Co do przejrzenia Prawa Chetm. ², z redagowania one-
go z zastosowaniem do bieżących obyczajów, jest
to praca dłuższego czasu wymagająca, jednakże na-
pisał do JKM^{ci} o pokrynięcie do tego jak najgorli-
wzych starań i przygotowań. Tym oświadczeniem
Postowie Ziemi się zdawali się być kadrowolnemi.
Bp ^{ui} Warmi Rady ścisłej serdeczniej komitowanej
podroży, podziękowały za jego gotowość z obowiąz-
jąc go, do przełożenia pewnych interesów JKM^{ci} i t.

czyby potwierdził ustawy Gdańskie z mienione na Sejmiku w Toruniu, ludźmi na resztym Sejmiku z modyfikowane grawamina Miasteczka, a prośby Szlachty Chetmińskiej co do poprawy Chetmińskiego Prawa przedłożenia nie przypomniat." Dotyczy i sprawy inne nie dziejowe, lecz sądowe między prywatnymi niektórymi, — napisaty w tem osobno. a reszta zdaty na Bpa Warmii. —

Z resztą znajduje się Gdańszczenie osobno Biskupa upraszali o skłonięcie Panującego Króla, aby Przywileje ziem. Który Król potwierdził, a w ciśniecie w nie grawamina usunot, bo w razie przeciwnym dygnunt August po Łgonie bycia obejmując Panowanie, co raz więcej przychyliatby interesów w Przywilejach, a poddani mogliby tak dalece do rozpaczki być przyprowadzeni, żeby się chętnie takich środków pomocniczych chwycili, jakich niegdy przeciw Łakenowi niemieckiemu użyto i Królowi by postępekstwo wypowiedzieć mogli." Obok prosito Miasto o wyjednanie u Króla, aby pozostało w posiadaniu Puckiego Powiatu a Cta w Litwie podniesione z nowa na dawna stopę obniżeniami zostały." —

Lecz Biskup tylko tylko mógł wyjednać, że z modyfikowane Gdańskie ustawy w Toruniu, zostały d. 13 wrzes. — w Krakowie potwierdzone, po czem Biskup razem

a) Zrobili też to za Stefana, w dawna gotując się do buntu, ukrócono ich, nie było jednak do by należało. p. 55.

z Wojewodą Toruńskim Janem Łatańskim, do Niemiec wyjeżdżać. Sejmik z 29 wrzes.^a nie odbył się; z powodu Powietrza; odłożonym na R. n. zostat; nie dalej godnego pamięci nie zdarzyło się, tylko że zezwolenie uchwały tych Akcyz 12000 R. królowi Danii pożyczono.

1539.

Zerwałajac na ostatnie Podatki, uznali Rady za Dobrych wzmiankowalem o tem, aby zebranych pieniędzy nie wnoszono do Skarbu króla w Malborgu, lecz w Pałacu Toruńskim je złożyć, chcąc takowe w razie niespodziewanych potrzeb mieć, tem łatwiej użyć. Laudum to JKM.^a pozwolono, zdawał się że takowe potwierdza w liście do Bp. w armii piśmianym, lecz N.^a Pana woli Stanom nie można było zakomunikować, to Sejmik 29 wrzes.^a musiał być odłożonym, gdy w tem Skarbnik przyszedł z nakazem króla złożenia każdego bez różnicy przypadającej o niego kwoty, na Zamku w Malborgu. Rady przeciwie w poparcie swego Laudum listownie między sobą porozumiały się, i powoływały JKM.^a najumiętnsze przedstawienia, iż na mieszkańców nie ma to wrażeń sprawy, gdyż ujrza, jak to, na co się lata Prowincya zgodziła.

chmownym rozkazem znieścieniu zostanie, upra-
 szaty, aby JKM: najtuskawiej zezwolić razryt, albo
 aby Laudum zostało utrzymanem, albo Skarbniku-
 wi nakazać, Mandaty do niego wydane, tak, dłużej
 przy sobie zachować, dopóki by. Zwyczaj Sejmik S. Ma-
 jełłonym nie został. Lecz Król, ponowił w kwiet-
 niu rozkaz dodając, aby się takowemu dłużej nie
 przeciwiano, lecz przypadające pieniądze niezwłocz-
 nie do Malborka wysyłano. ^(a) Stany były posłuszne,
 wyjąwszy, że Wice Miasta swoją część podatkową
 razu wstrzymały, ale nakoniec chęć uniknąć
 gniewu Króla, poszły na przykładem Rad Kiełmskich.
 S. Majełło znowu Stany do Malborka na Sejmik się nie-
 zjechały, dla grasującego tu powietrza; razu zamie-
 rzono Sejmik przenieść do Elbląga, lecz gdy tam
 przybyć miały rozmaite osoby z miejsc zarażo-
 nych, co by zdrowym, z okolic zdrowych mogło choroba
 rozszerzyć, przeto Sejmik odłożono do 29 wrzesnia.
 że zaś Powietrze nie ustało, przeto aż w R. następ-
 nym Sejmiki odbytemi zostały.

Tym czasem Gdaniśzanie nie przedstawiali bez-
 ustanie być pieniędzy, za ich przykładem Elbląkanie
 (a) Stany nawet z ich punktu widzenia, przywilejowego, żad-
 nej słusznosci nie miały. Pilnowały swoich przywilejów, a
 nie chcieli chwały królewskiej. Król miał moc w skarbie swoim

tym swobodniej sobie poszli, że w pierw pozwolenia
 króla wystarali się. Polskie Rady ganiły, a gdy ugle-
 dły, że w zastanieniu się Miast Pruskie, Przywi-
 lijami, Przemickimi, staraty się króla skłonić
 do zaprzewania 3° Miast w Pruskie na sejm
 następnym, aby udowodnity posiadania rze-
 nej swobody, i w tej mierze na wyrok Senatu
 orzekwały. 11° Pan bardzo mądre odpowiedział.
 „Miasta na mocy Przywilejów ziem obowiązani
 nie są, stawac na Sejmie, lecz, król ma obowiązek
 w ważnych sprawach z Pruskiemi Radami w Pro-
 winy naradzac się i decydować.” — Nie mniej jednak
 że dał się król spowodować i wygotować pozwu
 kazał na Sejm krakowski przy końcu Roku
 kłócić się mający.

Pomiedzy Danią a Ziemiami Burgundskimi
 zbliżając się do końca zawieszenie broni, Tęgrabi-
 Syderyka usiłowania w rozmaitych skonarach
 o poparcie go w zabiegach uwolnienia z więzień
 króla Chrystyana, przyrzeczona mu w tem pomie-
 Cesarza, groziła wojna z Danią; w R. n. wybuchnąć mająca

w Strasburgu zachować podatkowe, nie miały, oboj ten
 jego przywilej chciały mu chytrze wydrzeć Rady Ziemskie, a
 mianowicie Miasta; — w ogóle zawsze Miasta opór słusznosci
 stawiały, stawiały postulatniejsza, w tedy tylko upierata się gły-
 ja, miasta pórbehtaly, że zawsze groziły buntem, stawiały
 nigdy. — p. 15.

W pewnym względzie pomysłowość Prus była z nią
 związana, mniemano bowiem że król Szwedzki sta-
 nowił po Stronie Falcgrabi Fryderyka, mającego wderzyć
 na Danię od morza, tamten zaś od lądu na Prowin-
 cyję Danię miał napasać, zaś Koraxem Inflancki
 Mistrz niepokoił Prusy od Strony Inflant, ażeby krzy-
 żacki Mistrz, po zdobyciu Danię, z tamtąd morzem
 przybywszy, Prowincyja pod swoje zdobył jawnie.
 Stany Pruskie o tych niebezpieczeństwach sobie dotyka-
 cych zarapportowały królowi Zygmuntowi, zaś Gdan-
 skieżanie wyprawili do Wroześnia do krakowa Szwego
 Sekretarza mającego króla o wszystkim zawiadomić.
 rozkazano mu króla upraszać, aby N. Pan w ptywem
 swoim rażył przez Posta Szwego wystawić Cesarzowi i
 królowi Rzymskiemu, jakim to wielkiem rozlewem krwi
 Zagrzeża, jak szeroko na okolo rozszerzy się niepokój,
 jak wypada mu z zamachami na Danię nie występo-
 wać, Koraxem szło o skłonięcie króla Danię do
 popierania powszechnego Pokoju, a wranie niemożliwoś-
 ci, przynajmniej zawieszenie broni z Cesarzem na
 kilka lat przedłużyć, zaś z Falcgrabią dobrowolny
 układ zawart. Na co król odpowiedział, że powoła
 sły swoje Rady, chce pomysleć o środkach, mogących
 ostonić Ziemię Pruskie od wszelkiej obawy, a królowi

Daniu pomódz w groźących mu niebezpieczeństwach. Cesarza zaś nie bawem Poselstwo ma być wypłacone. Co do rozgraniczenia pomiędzy księciem Pruskim a Miastem Gdańskim, i bytujących w niżninach sporogranicznych, o jakich poprzednio mówiłem, namawia w b. v. termina rozmaite, lecz, one za każdą, raz częścią z powodu powietrza, częścią dla innych za wad, na dlat odkładano.

1540.

Wstępnie każde ze trzech Miast Wł^{ok} w jednym wystaty Sekretarzu na Sejm, będąc zapozwaniem z powodu Przywileju Mennicznego. Rady Kieńskie przez korespondencyja, ujęły się, za niemi przedstawiając N^{ro} Pannu, „jak ich Przedkowie, równie jak i tego czasu prawie się wzięli przeciw Potwom na Sejm, a to z powodu, że przez Łakowe osłabiają się Przywileje, co w tych czasach więcej jak kiedy bądź jest przeciw ich Zamierzeniom, którzy wstają swoje Przywileje utrzymać, a przeciw nie Pruskie osłabić usiłują. Gdy więc teraz nad obecnem zapozwaniem i z niego wynikającymi delegiwościami, do rzekomego zastanowiono, osobliwie gdyby Mięszkanie two trzech Miast o tem się dowiedziało, że onego Zwierzchniostwa razem z ich Przywilejami przed krętem Sędziowskim

JK M^{ci} stawie się maja, uznano słusznem, całą
 tę rzecz przed Jmieniem Katarci, jako gotowym do buntu,
 skoro by się dowiedziat, że rozkazat Król Dokumenta,
 zawierające Swobody do Krakowa przywieść. Nadto gdy
 by Miasta, pod nieobecność Pruskich Rad Kiejskich,
 ze swymi Przywilejami przed N^{ym} Panem Stanęły, i
 w tak ważnej sprawie jak prawo bicia Monety, o któ-
 rym już w Ziemiach naradzano się, jaki wyrok, za
 przyzwoleniem Królewskim wypadł, były by przez to
 zasadnicze prawa Książomście nadwzięzione, albowiem
 one między innemi zawierają, że Okoliczności Ziemi
 dotyczące przez Króla ze współdziałaniem Rad Prus-
 kich winne być zbadywanemi i rozstrzyganemi.
 Ponieważ zaś oprócz N^{ym} Pana i Jego Następcy, nikogo
 za Panującego ani uznają, ani kiedy bądź uznai-
 chcą, a przodkowie w Prusach jedynie się byli,
 Królowi Kazimierzowi poddali, i Jemu zaprzęga-
 li, upraszają, Rady JK M^{ci} aby razyt ich przy daw-
 nych ich Prawach zachować najtańskawiej, sprawę
 ich Książomstwa na powrót do Ziemi odstaci i lubaj-
 na najbliższym Sejmiku z przywołaniem Pruskich
 Stanów, rozstrzygnąć kazat: tym celem może N. P.
 wola swoją przez Posta albo przez Listy udzielić;
 do czego Rady najzupełniej się zastosują, a dalej

"jów według życzenia, bez powotywania gminu po
miastach, najspokojniej się, kataluwi.

DDop ⁿⁱ sekretarze przeto nie wzięli ze sobą, Przy-
wilejów o Mennicach do Dworu, zabroniono im, co do
ich ważności Polskim Senatorom odpowiadać, lecz
tylko swoje Zwiarszekności usprawiedliwić i zapo-
biędz., aby czego szkodliwego nie za decydowano.

Mowę Sekretarza Gdańskiego kamieszoram, ten
bardziej iż objaśnia prawo Miast, bicia mo-
nety, do niej Forum i Elbląg mogą się, odwołać.

"Gdańsk obok innych Przywilejów Prawo bicia
Monety otrzymał od króla Kazimierza, za pełną
sławę dzieła: Wyrazy tego Przywileja są, jasne
i oczywiste "Dajemy, mi mi w roczny król,
"i pozwalamy z osobliwej łaski naszej, zro-
"czonym i nieszczekom, Radzie i całej Gminie
"wzrocznego Miasta naszego Gdańska, bez naj-
"mniejszego niepokojenia, przeszkód i zawad,
"także Złota jako i ze srebra, w wzroczony
"wyrazie Między naszym Gdańsku, monety
"z naszym Popiersiem i nazwiskiem, na wó-
"ne czasy wybijać, z obowiązkiem przyjmować
"się obecnej próby i wagi secundum granum
"et valorem, albo takiej, jaka, my, z naszymi

„Radani Ziemiemi i Miejskami Pruskimi uchwala
 „lemy.“ — Tem Przywilej na Targamiu napisany
 pieczęcią królewską, i pozwoleniem Stanów Polskich
 potwierdzony ze względu na swe okazyte wyra-
 żenia, nie dopuszcza najmniejszej wątpliwości; ^(a)
 ani też co bądź gwałtownego, gdy się zaś Gwarantowanie
 ścisłe go brzymali; ani też nie odstępowali od wskaza-
 nej próby i Skopy, są prożko nie zastawienie przez swoich
 Braci Mieszkanców Korony nagabani. Teraz święto
 Miasto polecenie królewskie otrzymać, że jeżeli ono
 na zasadzie mianego Przywileju dalej być Monety
 będzie, żeby wybijane Pieniądze bez popiersia królew-
 skiego wychodziły, a tylko Sierbem Miasta lub ja-
 kim innym znakiem oznaczonemi zostaty. Ależ
 król Kazimierz objawszy nad Prusami Panowni
 tak używanie wybijania Monety jako i inne Przy-
 wileje jakie zastat bez zmiany pozostawiając,
 Sobie i swoim następcom to tylko zachował,
 ażeby Monety z Mennicy miasta wybite na sobie
 miały Popiersie króla, choćby on oznaka. Polskie Prus-
 kie pieniądze, od wybitanych w czasach krzyżackich róż-
 ni.

(a) Król dat przywilej nie sam ale za pozwoleniem Stanów
 Polskich, a więc Stany go daty. Skoro tak, jest mój, prawo wci
 wejrzeć, a król nie ma mocy go sam potwierdzać, każdem, tylko
 także za pozwoleniem Stanów Polskich, jeżeli Stany go nie potwier-
 dza — temu osobiste potwierdzenie króla, nie ma znaczenia. p. 11.
 170 jako niezgodności Stanów powołają na takie Przywileje.

rozroćni. Z tego więc powodu Miasto, nie w żadnym innym celu, używało Popiersia królewskiego. Ale żeby swoje postawienie i wierność, ściśle przestrzeganie Przywileju i że jedynie królewsk. Najestatu Polskiego Panowanie uznaje, używać nie okazać, gdyby nas nie mniej obstawano na opuszczenie królewskiego Popiersia, Miasto lubo nie z przykrością, przyjdzie, w tej mierze ustąpić. Skoro tylko od N^o Pana na pozwolenie Stanów otrzyma na piśmie zarządzenie, że przeto bynajmniej w ničem uszczepku nie ucierpić może ich biał. Honety. Narosząc, dodał Sekretarz, słuszenie się dziwić, jego Zwiarszchności, że gdy Stany korony przed kilkoma laty, tak karliwie piczotowanie o ściśle trzymanie się, swoich Przywilejów własnych okazały, czyż mniemają że inne, równiejsze miłości do swoich Swobód nie zachowują? Głównym zatem upraszają JKSH^o aby rażył Senatorów od dotychczasowego nieprzychylnego sposobu widzenia, zwroćcie i ich żywołności ku miastu skłoni. Nakoniec przedstawił powtórzono Rad Pruski w pomienionej Odezwie, j. t. aby całkiem przedmiot ten do ziem na Sejmik odesłano. Konczył się na tem że JKSH^o zauważała

Rady Pruskie nakazując im Spowiadanie, oba Miasta Elbląg i Gdańsk rzeczwiście obecnie biją się między siebie, do nawarcia Mennici: po czem rzecz tę oddają do następującego Sejmu. ^(a)

Po tem otrzymanym Stany Edykt, wydany na Sejmie wszystkim Połączonym Królestwa oznajmujący, ażeby Dzieci swoich w Szkolach badanych do tych uniwersytetów niewysyłali podejrzanych o kacerstwo, a które by już tam na Naukach były, mają niezwłocznie do Dому być ściągnięte. To mianowicie prowadzi do pomówienia o Religii w Prusach: o tyle o ile to postuluje do mego katolickiego celu i objaśnienia tego, co we ~~we~~ względzie zmiany Religii w kilka Lat potem nastąpić miało. Od początku tych Dziejów poznajemy, jak Nowej Nauki zasady, niebawem po Reformacji Lutera, znacznie się rozszerzyły, lecz Karli-
wosć, Króla Zygmunta, ognieciami zostaty. Lecz że myśl tałwiej utłumić, niżeli wykorzenie, stano się, że lubo Prusacy zewnętrznie, Stukie Boże, na sposób R. katolicki wypełniali, przecież wielu po Wsiach, a nierównie więcej po Miastach, znalazło się takich, których przekonaniam wewnętrznym na zbyt daleko od podobnych.

(a) Dziwne wyobrażenia otrzymujących Przywilej, w mniemaniu że ustawy organiczne nie mogą w żadnym sposobie dotknąć przywilejów, i że dający łaski, pozbawia się prawa przeciwstawiania tych skutków dla kraju, z przywilejem, wypływających. p. 11.

ceremonii zdawaty się bydz. ostrych niętemi. Duchowien-
 stwo samo różniło się między sobą w sposobie myślenia
 co do Kościoła. Najzdolniejsi między niemi, pochwalali
 Lmiciu, starając się bardziej iestze między ludźmi
 rozkrzewiać: ci zaś będący w ciagle na starciu, mało
 byli biegłymi w Nauce Religii, niezdolni odzierać iaja-
 cych się Braci o jakim bądź błądzie przekonać.
 Bpł. Warmiński Maurycy Ferber Starcem był, a jego
 Starsza, była gorliwość, jeżeli poprzednio nie
 bydz. mogła. P następnym jego Janie Dantysku,
 i Tydemanie Giese Bpł. Chetmińskim, opiniowa-
 no, jakoby w nich miłość świadczy niejakie skłon-
 niejszemi ich czyniła ku nowej nauce, a jeśli
 nawet kiedy o dawnej nauce mówili, to raczej chę-
 przyzwrotości niżeli z przekonania. Głównie
 Predykował pewien Dominikanin Pankracy
 Klein, wśroć wielkiego natłoku. Wymowa jego
 tagodność; nieskazitelne obyczaje naślawaty
 mowie jego szczególny nacisk. Ustawicznie po-
 wotywał się na powołanie Staroego i Nowego
 Testamentu, zagrzewał tem Słuchaczy do odzere-
 pienia się. (od Papieża) Jeżeli niekiedy za nade-
 się posunął jak ówczesne pojęcia znosić mogły
 bywał pewnym. swojej Zwiarszchności, i tem

popierat swoje zamiary. Bp. Kujaw pisał wpraw-
dzie wiele razy do Główności Miasta, żeby Pan-
kratego wypędzili, że tłumaczyły się, że dla braku
biegłych karmidzieli, bez niego nie można się
obejść. Duchowieństwo też w końcu nie było
że gdy Biskup do Łowicza 1532 r. Synod zwołał,
nikt z Główności tamże uści się, nie chciał, bo po
klasztarach sami chorzy lub z tamani wielkim po-
kostali, zdrowi zaś tak byli ubogimi że na kosz-
ta podróży nie mieli. Podano więc Miasto Królowi
jakoby ono przyjęło nową Ewangelię, sterczącą
za nie już mające. Odparto w r. b. oskarżenie takie
zarazem przywieziono, że Naukę Lutra za wpływem
licznie przybywających ludzkoziemców, pomiędzy
Śmieczanami tylko polubito, iż niepodobieństwem
by było, bez wewnętrznych niespokojności, takową
zupełnie wycisnąć. Obłożenie 1536 r. założyli Gem-
nazium i na onego Rektora Witelma Gnaphium
wzowali, człowieka wprawdzie w Łacinie i Greckim
nie biegłego, lecz z powodu Religii z Niderlan-
dów wypędzonego. Ten w szerepiat w Młotkach
o Bogu i Religii zupełnie inne wyobrażenia
najzupełniej sprzeczne z dotychczasowymi wyobra-
żeniami. Odgłos wpływu jego nie tylko się

rozszerzył, lecz świadomione o nim Króla,
 Gnaphheus już to za Sakramentarza, już to za
 Anabaptyste podawano: albo pod innym mia-
 nem za Kacera. paskalowany, wytykany. Lat-
 wo z tego pojąć, że H. Pan o wypędzenie Rekta-
 ra naciskał. Elbląkanie temu oparli się, Gna-
 pheowi świadectwo dobre o jego Religii i przy-
 kładnem postępowaniu udzieli, wielkie korzy-
 ci ziemi z jego nauczycielstwa wyznikające
 przekładali, a że z usunięcia tego Opatowickiego
 Gimnazjum dotkliwy ciós poniesie. Gdańszcza-
 ni z braku dobrych Szkół, dzieci swoje do
 Elbląga posyłać musieli. skutkiem tego za nim
 wstawiali się, z tych powodów Gnaphheus nie
 jaki czas jeszcze. Swoją Urząd sprawował.
 W Toruniu najgłośniejsi ostrychnęli się tajem-
 nie do Kościoła Katolickiego. Jakób Jener i
 Bartol Minorysta, kazali i zupełnie w inny
 sposób kierowali, śpiewano Psalmi, z pieśni
 Lutra, na Mszę. mało kto chodził, z dawato
 się, że obawa tylko Króla costrzymywała od za-
 pełnej zmiany.
 Wracam do wymienionego Edyktu, wielu powo-
 dywało go za głęboką ucisk, tem bardziej, gdy

gdyby się było z obowiązanem uważać się mto-
dzierz do pewnych wyznaczonych miejsc wysy-
lać, to zdawało się, im dojmującym niewolnic-
twem, do jakiego dotąd Prusy nawyktemi nie były.
„Tym którzy kochają, się w Wiedzy i szukają, sta-
drości muszą, wszystkie Akademię stać otworem.
Jeżeli Papier zakazat uczeszczać do Wittenber-
ga i wysokiich innych Szkół z powodu kaer-
stwa wrojonego, to przeciw żadnej mocy nie ma
bo tego żadne Concilium nie uchwaliło. Za tem
wypada uczynić należne Królowi przedstawie-
nie, ażeby także i w tym razie dotychczasowa
Wolność naruszona, nie została.”

Na 8te Maja zwolat Król Stany do Malberga,
tym też potrzebniejszym był ten Sejmik, ile
że przez lat dwa Sejmików nie odbywano. Pos-
tem Królewskim był Paweł Plutowski, oświadczył
co następuje: „że lubo JKM^{ci} przebywa daleko,
przecież o Prusakach również pamięć dotąd, ile
względem innych Swoich Krajów, z tego powodu
ściśle bada czy Prowincya nie jest na jakie wys-
tawiona, niebezpieczeństwo. JKM^{ci} dowiedziat
się nie z pogłosek bezczasowych, że Turcyjn o
Prusy a osobliwie o zabór Portu Gdańskiego za-
biega

zabiega, bo gdy Mięprzyjaciół Chrześcijańskiego
 Gmienia, złota i srebra do zbytku posiada, przed-
 miotów jeinak do panowania na Morzu, brak
 wielki cierpi, wie że częścią, w Samych Prusach,
 częścią z Sądniach krajów wszelakiego rodzaju
 potrzeb okrętowych, bez usiłowania w wielkiej
 sumogosci tu mieć można. Nadto Port Gdański
 do żegluzi do wszystkich Europejskich Ziemi, bardzo
 wygodnie położony, a Tyron maie ma że w tedy
 skoro tylko u Morza Bałtyckiego usadowi się, bez
 wielkichby zabiegów cobyś Suiat zdobył. Je jego wy-
 hnięte na Prusy zamysły, lekkie wazonemi być nie
 powinny. To może spowodowate Sultana że
 podexas zeszłego Lata większą część flotoch
 zabrat, a drugą, takiej oddat osobie, która wycho-
 wana wśród jego przybożnej Strazy, jak
 najściślej by jego rozkazy wykonywata. Tym
 sposobem Turcy staje się Sasiadem królestwa
 Polskiego. Lubo wprawdzie N. Panu wojny
 nie wypowiedział, gdy jeinak tak blisko gra-
 nice posunął, nalezy się go obawiać, skoro
 zachowuje swój zwyczaj wszystko według
 własnej korzyści odmierza i tylko tak dłużej
 trzyma się Układów, o ile z tych korzysta.

Gdyby więc niebezpieczeństwa jakiego się obawiano, z powodu Prus, niechby ci którzy na Sejmik zjadą, Rząd i czynem zabiegów dokładali, aby korona Polska, z ich powodu, nie była na szkody wystawiona, która gdy pierwszy napad nieprzyjacielski wytrzymałby musiała, niechby więc Stany Pruskie niewątkaty się wkraczającemu nieprzyjacielowi swem zastawić się ciąłem, bo tak długo jak się królestwo utrzyma, nie ma się Prowenycja szczególnych obawiać niebezpieczeństw, a przeciwnie bydlę pewna, zupełnego upadku, skoro by to zniszczone zostało. Mądrzy ludzie mają, zaś sobie za nie równie bezpieczniejsze wojnę po za Ojczyznę granicami toczyć, niżeli we własnych granicach nieprzyjaciela oczekiwać. Zaś obecnie na Sejmiku mają, się narodzić, w jakim sposobie koronie przy następującym niebezpieczeństwie z pomocą, pospieszyć, przy czem niechby pilna, żywoćona bawność na Porządku, bo są, pogłoski jakoby niektórzy z Mocarzy Chrześcijańskich na opanowanie ich się gotowali. Dalej, niedawno N. Pan zawiadomionym został, w jakim

w jakim sposobie Falegrabia Fryderyk posta-
 nowił Wojnę przeciw Królowi Danii prowadzić,
 czemu by lubo J.M. Polska, zapobiedz usiłował
 przecież ostatecznego w tem nie dopatrywał skut-
 ku. Należy więc do Stanów mienia się na dob-
 rej baczności, żeby skoro w Siedmiowie wojna
 się zapali, w żadnym jednak względzie Prus
 nie dotykała, naczem niechby Mustry miały miej-
 sce, porty w stanie obronnym postawić, a
 wszystko w jak najpilniejszy sposób przygo-
 towano, celem powściągnięcia nieprzyjaciela.
 Do Księcia Pruskiego, również Król pisat o
 namysłach Tureckich, przeciw którym J.M.
 ma się w należyty sposób przygotować, na
 obecny Sejmik Posłów wyprawia, dla wyna-
 leżenia środków i jakimi sposobami tak
 Państwa koronne jako Prusy zupełnie od wszel-
 takiej obawy oswobodzić, w tajemną, sobie
 pomoc przynieść. Wrazie gdyby zjechali
 Posłowie Książęcy, wola jest N. Pana, ażeby
 pilnie i pilnie się naradzili i nie coby do
 użycia ognia wojennego postąpić mogło
 z baczności nie spuszczać, o wszystkim co

co się ułoży Króla zawiadomiono, że ze swej strony N. Pan wszystko poprze, lub skoroby przeciw nie mieć ma, rapport odpowiedni zdać Sejmikowi nie omieszkali."

Po złożonym Poselstwie, w obec Posta i zgromadzonych na Sejmik, kazaty Rady odczytać ustawy Ziemi przed trzema laty w Toruniu poprawione, a przez Króla zatwierdzone. Gdy Szlachta z Miasteczkami ustąpiła, wezwano Bpa Chetniewskiego Tiedemana Giese, Kasztelana Elbląga Jana Sokotowskiego, i Podkomorzego Pomorskiego Fabiana Cechme, do złożenia Ziemiom Przysięgi, dotąd przez nich nie składanej. Co też oni wykonali każdy z osobna przysięgł.

Po czym Post królewski dodał do poprzednich żądań: „że na ostatnim Sejmie w Krakowie oburzano się przeciw Gdańszczanom, z powodu że gdy wszystkie inne miasta wybijać pieniądze zaprzestaty, (Elbląg opuszczone, albowiem ona za pozwoleniem Króla bity monety) oni uparcie w Mennicy czynili, która to zuchwałość ku ubliżeniu JKM i skutkiem wybijania pieniędzy, nie małych szkód Koronie

stali się winnemi. Wskazano JKM^o pewne
 środki i drogi, których gdyby chciał być użyć
 Gdańszczanie za prawdę, z powodu przestapie-
 nia rozkazu króla tego by skaranemi byli. Leż
 królowi z wrodzonej dobroci podobato się, tak-
 kawszych trzymał się środków, miasto raz
 jeszcze wezwiał, aby wykonato jego wola i
 Mennice zawarto. Tym celem Rady wszystkie
 mają, z odpowiedniem przetożeniem wystąpić,
 gdyby zaś to bez skutku jeszcze pozostało, będzie
 Wz Pan. zmuszonym użyć takich środków,
 jakiby z wrodzonej jego mięzgodzaty się zgod-
 nością. Nadto przypomnieć mają Rady Ddps.
 Gdańskich i Skłuniec, ażeby ich Zwierzchności
 Poddanym królewskim pozostawity swobodę
 zboża swe obcy sprzedawać, w przeciwnym
 razie król Jurysdykcyę składową do innego
 miejsca przenieść postanowit.

Przeimiot o zamknięciu Mennicy Rady natych-
 miast pod rozważę wzięty. Skoro tylko Poset
 wyszedł: „Zganiły miastom Elblągowi i Gdan-
 skowi oporne zakazom króla i Laicum Kłemu
 i przeciw przypięczeniu własnemu, oalej bez
 przerwy bity. Skoneta, powtórzty, że na
 zasadzie

ustaw Gdańskich 1526 r. wydanych, i uchwalonych, król sam tylko w Toruniu na korzyść ziem bić miał monety, dozwolono później tego miastom ze względu na ich Przywileje, w r. 1534 przeciw JKSHⁿⁱ osobnem poselswem upraszano, aby wzysk, ponieważ w srebrze jest aż do zbytku kapas, kamknać swoje mennice w Toruniu, że gdy król prosił tej najtęskawiej za dośi' wzysk, stuszenie też aby mennice w Miastach także kamknić, zostaty, nie przepominai' należy iż im tylko na pewien czas pozwolenie bićia monet udzielono, któreś to termin już one dawno przekroczyły."

Bp. Warmii dodał: "gdy on s'wiero Gdańszczan upominat aby mennice kamkali, nawet mu na to wcale nie odpowiedzieli." — Elżbieta się bardzo krótko tłumaczyli: "że dawniej skutkiem Laudum zaprzestali bić monety, a że z now' później poczęli gdy im na to król pozwolił." — Deptⁿⁱ Gdańscy nadarzyć się żwierzchności swojś nader obszernie usprawiliwiali, os'wiadczając: "że wtedy dla niedogodnego czasu i wielu bardzo ważnych okoliczności Biskupowi opisać nie mogły;

Co się zaś tyczy do tychczasowych czynności
 Mennicy, że o innych niezmiernej wagi powo-
 dach przemilczy, o których już dawniej
 częściej na Sejmikach występowałem, częściej
 JKM^{ci} najumiętniej przedstawiano, przeto
 miasta obwiniać nie można ani o samowol-
 ność, ani o niepostępowanie. Ponieważ zaś
 król na żądania Stanów Koronnych, trzy
 WW^{ci} Miasta we względzie Przywileju men-
 nicznego na Sejm ostatni zaprzewat, one
 przez DDep^{ch} upraszały JKM^{ci} aby do
 Ziemijskich Rad Pruskich Odestat, co też naj-
 taskawiej uczynić raczył, niechby więc obec-
 ni wszyscy zdania swe ku temu skier-
 rowali, aby pożytkane swobody uszczerb-
 ku żadnego nie doznawały, a skutkiem tego
 aby miastu wolno było ciągle bić pie-
 niądze. " Dalej co do Zarzutu, jakoby Polacy
 przez bicie monet w Gdańsku szkody ponosi-
 li, odparli i udowadniali, że jest dobrej
 próby i stopy, gdy je w obcych Państwach
 ohrzocho przyjmują, nawet w Anglii, gdzie
 Sztuki 3⁴ i 6 groszowe wolny obieg mają.

Po czem Rady odczytały List królewski, wstał
 też samo zawierający o czem one mówity, osobliwie
 na Gdańszczan jak najusilniej naciskał, aby ci
 bez dalszych wybiegów i sprzeciwiania się ko-
 niecznie mennice zamknęli. Król istotnie miał
 mat. że ziemie przepętzionemi są Srebrną Mo-
 netą, z czego wynikają szkody i nieład, że
 złoto przeto niknie, towary drożeją, a Bogaty i
 ubogi przeto cierpi, jedynie zaś tylko samu bi-
 jący pieniądze korzyści ciagną. Aby temu temu
 zapobiedz, dawniej się zgodzono poprzestać bić
 monety. do tego się N. Pan zastosował, tylko
 oba miasta bez względu na tyle upomnień przy
 swoim upieraty się, teraz zaś takiego uporu
 dalej cierpieć niepodobna, lecz wola królewska
 musi być dopełniona.!" - DDeptⁿⁱ Toruńscy przy
 tem oświadczyli: "że w codziennym handlu zbyt
 ku pieniądzy spowstrzeżenie można, a przypuszcwszy
 żeby ich się za wiele miało, to nieudowodniono by że
 z zamknięciem Gdańskiej Mennicy, można się było
 spodziewać zmniejszenia ich ilości, bo może w innych
 miejscach najma się tem silniej wybijaniem pieniądzy.
 Oprócz tego jest to rzecz sama że siebie wagna, i
 głębszego wymagająca poglądu, a gdy zwykłe

Rady Liem w drobniejszych okolicznościach obo-
nej konferencji dozwalały, zdaje się przeto taka
być potrzebna, w niniejszej okoliczności, na podob-
na, pozwolii. — DDept^m Elbląscy wyrażnie os-
wiadczyli „ że rozkazały im ich Zwierności
upewnić Rady, że Miasto chce być woli królewskiej
powolnem, przeciw z wyrażnem zastrzeżeniem
zachowania Przywileju. — DDeptⁱ Gdańscy rozwo-
dzili się nad swoim prawem bicia złotej i srebr-
nej monety, o braku pieniędzy w ich Mieście, o
jej dobroci, o złych skutkach jakich się obawiać
należy skoro się rozkazy króla wypełnia, i os-
wiadczyli że od swoich Starszych nie mają, w
le pozwolenia, od dotychczasowego postępowania,
choćby o wtoś odstąpić. ” Rady raz jeszcze o-
pownym przedstawiły obok poprzednio wystawio-
nych zasad, przykład króla i rozkaz Jego: z do-
datkiem że się będą widzieli zmuszonymi po-
myśleć o środkach ostrzejszych, bo perswazyja
nie się już nie zda. — Gdy więc DDept^m Gdańscy
w takiej ciASNocie poto że nie poruszyć się nie mogli
upraszali z powodu że nie mają Instrukcyi, o
krótki, krótki, dla uwiadomienia o wszystkim
swoich Zwierności, i oczekiwania na ich rozkazy.

207
Bp. Warmiński odpowiedział Imieniem reszty Rad Ziemi²⁰
„Że ponieważ Torunianie w imieniu trzech miast²¹
zażądali pozwolenia na osobną konferencyę, co do
Mennicy, przeto udziela im się to pozwolenie, a po doko-
nanej konferencyi odpowiedzieć mają, na czem stan-
to. - Odeszły, po stosownem porozumieniu wróciwszy
do Szkoły, Burmistrz Torunia rzekł: „Wiadomo że
Miasto Toruń przychylnem i postusznem jest K^{ro}l^{owi}
i tak, się okazało, bo usunawszy na bok własne
korzyści, samo pieniądze nie wybijano, lecz dom
Menniczny dla korzyści Ziemi Królowi oddano i
przez cały czas, ani drobnej ani grubej monety
nie bito. Gdy K^{ro}l^{owi} rzekł, a Rady Ziemi przysta-
ły na to, aby dla potrzeby Prowincyi wszystkie men-
nice zawartemi zostały, zgadzili się na to ich Star-
si, lecz z tym zastrzeżeniem, aby przeto nie doznali
żadnego ograniczenia w swoim Przywileju, lecz ta-
kowy w całej zupełności zachowanym im został.”
Dalej miasta Elbląg i Toruń wystąpiły z życz-
niem: „aby Janiszczanom do S^{wię}tego Michała zwolaki
dopuszczono: bo niepodobna ławniczym D^{ep}^{tem} tak
spiesznie decyzyzją od Zwierzchności otrzymać.
i to w tak niezmierznie ważnym przedmiocie,
bo wiele osób ze Zwierzchności po wyjeżdżało, i na koniec

i na koniec niebawem nadchodzące Kielone Świątki
zwykłym naradom są, na przeszkodzie.

Obecni z Gdańska zadanie to poparli, a Rady lubo
nie miały na to królewskiego pozwolenia dozwolity
na zadanie, z wstęka, byleby tylko Miasto z obowiązka
to się, bez dalszych wybiegów, na 29 września Shen-
nie zamknąć, a tem czasem do Jkshⁿⁱ napisać
miano o potwierdzenie tej kwatki. "Po czym
DDepⁿⁱ Gdańscy, Kwiⁿⁱschⁿⁱowici swe, o wszyst-
kiem co kaszt, spiesźnie zawiadomili, i na ich
odpowiedź oczekiwali przyrzekli. —

Lubo Król krobot Stanom nadzieje, że kości
Pruski na Sejmik, obecny, Deputowanych przy-
szle, i że z ich współdziałaniem miano za-
łatwić pytanie, w jakim sposobie gdyby Turcy
potęgę Polska, starnali, z pomocą, dla niej wy-
słupity by Prusy? Nikt jednak nie przybył, lecz
tylko Jkshⁿⁱ do Rad napisawszy oznajmił, że
potrzebny by było, ażeby Łeżmie użyty Organi-
Zaujja, i usternowity kotd dla Strzelców pieszych
niechby się obecnie w tym przedmiocie naradzili,
Zdanie swoje o nim ~~potwierdzili~~ takom munirowali
a nadto pewien dzień postanowiono w którym by
ostateczne postanowienie zapisać mogło."

Rady uniwersumy iłiższe Stany, o treści ekspresyji, a te przy obecnej sposobności, upraszamy, aby o ży-
dach, Sokołach, Cyganach i innych szkoda przyw-
szecznych Męgasach nie przypominano, tym jednak
przedmiotem dalej nie zajmowano się, katecając
tylko Postom i Petnomownikom Miasteczek odnie-
sienie się, w głównym. przećmowie do Braei, i do
Skerskich.

13. Maja Szlachta w spółnie z miasteczkami, po-
data Radom co następuje: 1.º Prawo Chetmińskie
przyrzekano je tak, często rozporządkiwać i drukiem
ogłosić, niechby przecie raz, na jaw wydano. -
2.º Ażeby zajęto się Organizacyją Kilm, i co jej
się sprzeciwia lub przez wciśnięte wyparczenia, os-
tabia, usuniono. 3.º Morderców bez wstydnie
jawiących się w Ziemiach, aby jak należy kara-
no. 4.º Ponieważ do kasztelanów i Starostów król
wydał rozkazy, ażeby ukarmi ze Szkół Zagranicz-
nych, a mianowicie z miejsc przepisami zakaza-
nych, do domu ściągnięto, Rady więc co do za-
prowadzenia wzorowych Szkół w Ziemiach, bank-
nowic' swą z wrócić maja, na których utrzyma-
nie, dochody z niektórych podupadłych klasztorów

Skutecznie mogłyby obroconemi być².

5.º Prosi Rycerstwo, o rozgraniczenie sporów granicznych po między Prusami, Królestwem i Prusami Książęcemi. 6.º jak równie o rozpowszechnienie Drukarni w Gdanskim (1526) i Toruńskim, przy tem przeciw Wyktowi królewskiemu występowali, a szczególnie co do uczęszczania młodzieży, przeczytywali za wielką niewolę. Biskup Chetmiński zaś i Elbląganie, utrzymanie swoich Gimnazji obecnym kalecali.

Na zapytania niższych Stanów, Rady we dwa dni odpowiedziały: „że Rady przedłożenie Prawa Chetmińskiego powierzyły wojewo² Malborskiemu, on to przywieść do skutku powojot się a to z powołaniem biegłych uczonych w Prawie. - Wcisnięte w Organizacyja, Kiem grawamina, nie tak byto można taternami w tak krótkim usunąć, w tem winno szlachta, bo mając do tykalne niedogodności, mogła z każdego województwa mężów z najgrych się na rzeczy, a ci po ścisłym z badaniem, poprawę na piśmie ułożyć. powinni byli i oni, obecnie Rady podać, a skutkiem tego stanowiska decyzja nas łapnąć by mogła. - Co do Morderców, nakazano

nakazano Sądom wykonanie jak najściślej praw obowiązujących. - Co się tyczy ściągania ukar z przesłanowanych Szkół obcych, muszą niższe Stany, spełnić wolę Króla, a lubo przez Chetmińskiego zaprowadzono drugie Gimnazjum w Elblagu, nie mniej jednakże chce Rada bawić na zaprowadzenie nowej Szkoły i dla tego u Jksh^{ci} pasterają się, aby dochody pewnych klasztorów na ten cel użyć mogły. Co do rozstrzygnięcia sporów granicznych jak najpilniejszych dotyczy się Staran, iako projektum aże nie i podaniu do druku Ustaw w Toruniu poprawionych. -

Nadto Rady oznajmiły Szlachcie, że co do sprawowania Sądów i innych rzeczy, każdy się ma ściśle trzymać Ustaw Ziemi, a ponieważ w Województwie Chetmińskim, z powodu podeszłego wieku i ciągłej choroby Wojewody, w Sądach i w innych sprawach (administracyjnych) ciągły panuje nieład, uznano Stusznem, ażeby bez uszczerpkienia powagi Wojewody, do Jksh^{ci} napisać, że potrzeba mianować Prezydijalego, którenby Wyroki i co z resztą należy do wykonania uskuteczniał, a tym czasem Wojewoda Malborski zastępco w Sądzie Ziemińskim uważem zebrać się mającym, jeszcze ma prezydować.

W tymże czasie otrzymali D Dept.^m Gdańscy, od Żwirsz-
chności swoich, co do zamknięcia Mennic oświadcze-
nie na piśmie, że raz je Radom złożyli. „Miasto
skutkiem surowego rozkazu N^o Pana, i usilnych
domagań się Rad, postanowito na ostatek, w kapi-
pomieście dniem drzeczyszym a 29 września, zamknąć
Mennic, ale żeby przeto jasnym i wyraźnym wyra-
żeniem posiadane Prywileju Mennicznego nie
się nie uszkodziło, z warunkiem także iż gdyby w ra-
zie przytaczane szkody Liem usuniętemi przez Zam-
knięcie Mennic, nie zostały, aby wolno było w tedy
Miastu Łukowa, na nowo otworzyć.” Co obecnym
młodziem potwierdzili. —

Z powodu zalania przez wistę matych Łutaw,
starali się Gdańszczanie aby mieszkańcy wielkich
Łutaw przyszli im z pomocą, z dostarczeniem fa-
szyn, Liem, i z podwodami. Z tego powodu Rady
w osobnem piśmie upraszały króla o nakaz do
Łaskawy Malborka, aby chętnym rzeczonym
Łutaw^(a) przywiódł ku Danii rzeczoną pomoc.
Tak jak Gdańszczanie przy podobnym nieszczęściu
Wielkim Łutawom również się chętnie mi okazali.
Przy tej sposobności zaproponowano, czyliby nie
było dobrze, ponieważ Wista tak często wylewa

(a) Jest to Powiat, Nowotarski. — p. 15.

na utrzymanie tam, pewien podatek na plynące z Pol-
ski Statki i korniegi nalożyć, którego przecie nie
nazwę Cła, ale by nosił: „Opłaty na Tamy”. Zgodzi-
w się ażeby o to nowatorstwo pisać do króla i
o pozwolenie na nie upraszać. —

Co na Poselstwo królewskie posłano wioło, zamieści-
czono w odpowiedzi danej Postowi królewskiemu.
Najumiśniej Stany dziękują Jksk^{ści} za pieczę ku
zachowaniu pomysłowości, i odwracaniu niebezpieczeństwa
Wojny od Ziemi Pruskiej. Bardzo dobrze pojmują
bazań, ostrożności z powodu niebezpiecznych zamiar-
ów Turckich, ich zachcianek, a lubo Państwo
Polskie z tym dziedzicznym nieprzyjacielem Śmie-
nia Chrześcijańskiego żyje obecnie w pokoju, prze-
cie nie ^{ma} mu co ufać: nie wątpię, Jednakże Rady,
że N. Pan, gdyby się miał ów Tyran wzbudzić
z posilkami innych Chrześcijańskich książąt
bez pomocy Prus, potrafi oprzeć się jego broni,
że dostatecznie jest mocnym, a nawet sama
korona Polska byłaby dość potężna, nieprzyja-
ciela napad od granic odeprzeć, a wie N. Pan
dostatecznie jako mało Prusy dotrzeć się mogą,
gdyby nie zbędna wojna w odległych miejscach
to korona byłaby musiata, albowiem one zaledwie

Własną Ziemię ostoić i dotrzymać, która gdyby kto
 zakrepić chciał, choć mieszkańce, ze wszystkich
 swoich sił, do tego się jedynie zobowiązali, przy
 pomocy N. Pana, takowego nieprzyjaciela prosić
 gnąć i wzięcie tego w do Dzielnej obrony potrze
 ba, dostarczyć. ^{1a)} Co do zapobieżenia wyniknąć mo
 gącym z tym skutkiem z wojny Duńskiej wyniknąć mo
 gącym, odpowiedziano, „Miechby Król Ziemiom nakazał
 ostro, ażeby każdy na skutko wezwania Wojewodów,
 stawiał na munstry, a królewskie Łamki prowianta
 mi, drziatami, kalgas i innemi potrzebami, za o
 patrzenie, a podupade waty i mury do poprzedniego
 stanu doprowadzone. Dalej zdawano się odpowied
 niem, tem jawniej na nieprzyjaciela wyruszyć, pewna
 część Szarzy na leżach w Malborgu roztoczyć, a ro
 manych zdolnych officerów mieć pod ręką. Ponie
 waż nas i na to potrzeba pieniędzy, a świeżo
 złożone podatki w ptyneły do Skarbu królewskiego
 w Malborgu będącego, umaszaly Rady, o możności
 czerpania w tym Skarbie, choć w razie potrzeby sumy
 z niego wyciąć. Co do Artykułu z tytułem Mennicy Rady
 w ten się oświadczyły sposobem, że z Głównymi

1a) Wszyscy to delfinowie. Dali dowody pro i contra brzech
 wojen Szwedzkich i polskiej, dowiedli że są ogółem korzyści
 gnuśnych i wyżytkiwaczy. Nie tylko że się bronić nie chcą, ale wspólnie

umowiono się: a Elblązanom do póty jedynie dozwolono wybijać pieniądze dopóki Gwańszekanie swa, Krennie otwarte, mieć będą: naokołtany króla upraszają o spowodowanie księcia do zaprzestania kucia pieniędzy, aby król nie woleł przywrócić wierności miast, gdy one znowu proszą będą o pozwolenie otworzenia Krennie; do czego sądzą mieć tym większe prawo, gdy narzucono im nieogórnosc' i ciągłość.

Ponieważ Tarmark zwykły Jesienny na loty w Działowie na Ziemi Książęcej odbywają się, król do Attawy i Prasnyża w Skarowskie przeniósł, a naokołtany od lotów i skór surowych powierza, do nielubych, dołąd: upraszają, przeło najumiętniej w osobnem piśmie H-Pana, iżby rzeczony Tarmark na zwykłe miejsce przywrócił niedorzeczając bieżącą Zamiar Pruskich Poddańców nowym Podatkim.

Stosunek pisoty Stany, o ściśle wstrzymanie Prywar leju Rodowitości; o mianowaniu Prezydenta w województwie Chetmińskim; o uporządkowaniu Prawa Chetmińskiego; o uposażeniu Wyborowej Szkoły w Ziemiach jako katolickiej pragna; że Posłowie i Pełnomocnicy

nieprzejawialem tegoż p. przeciw Głównemu Działali. Podli to byli ludkie, a głośnie miasta i miasteczka, składowe jeszcze jako tak miasta wstąpiły w orszak; Głównie bronił nie Polski, ale faworski wyrysków i Przewodniczący, bo by mu niegdyś lepiej niż było. p. kt.

Miasteczek Ryerliwa, Łaskę Jkshu okazywana, w pow-
 twierdzeniu Hstow Gdańskich z 1526 r. w Toruniu
 poprawionych, z największą, szkodliwą wdzięcznością
 ale zarazem zauważyli, że najgłówniejszy błąd
 był tyrański się Rodowitości (Indigenatu) nie by-
 wa dotrzymanym: to Starostwa Szlachowskie i
 wiatowskie nie Prusakom (w. Rodowitym Pola-
 kom) należące, a do Starostwa Gotschdorff
 (Hoggenhausen) niżej Schellowsku von der Wrant
 jest puzorem zawartego Matzeństwa z wdową
 z Lukaszem v. Allen, w ciemot się to niewątpliw-
 box wiadomości WKM. nastąpiło, upraszają
 zatem N. Pana wszystkie Stany aby raczył
 Przywileju tego dotrzymać, a uszczuplenie już
 w nim pożyteczne poprawić, odczając wymie-
 nione Starostwa Rodowitym Prusakom, by je zas-
 chrymować głównie zasługują, Podkomurzy Pomorskie
 Sebastian Czchma, i Jęży Kompaacki.

Dalej Szlachta i miasta Ryerliwa. Chelminskie
 co do licznych napadów, rabójstwa i rabunków or-
 twiło innych gwałtów, uskarżają się prosząc
 o pomoc i kresy. Rodki przeciw takim nieprawom
 Ponieważ nas' Jęży uważają, że to złe wynika
 z ciągłej chłoty i podstępnej wroty woj. Chelmin

Anna i. Russian i. zastawionej chwały na ka-
 mien' kasztelana Chetm.: Mikolaja Działyńskiego,
 niemogących z tych powodów obowiązków swoich
 zupełnie spełnić, zdaje się przede Radom, że aby
 tylko stan spokoju będzie mógł być najkorzystniej
 wykorzystanym, gdy R. Pan, uczciwego, pełnego serca
 i doświadczonego człowieka doda im za pomocnika,
 który to Urząd kasztelana Głazicki Arkady Cichoma
 ze Sławą, sprawować mógł by się bez wątpienia
 gdyż go na takowy krót rozkazem Szym. królowej.
 Później oznajmiały Rady że uznali za słuszną, między
 nichszych Stanów co do spieszkiego uposażowania
 i wydania Prawa Chetm.: jak przagnę Radzie
 tam jak najprędzej odpowiedzieć, ku większemu za-
 pekojeniu, przeto, RKM o uchylenie na to niejaki
 funduszy. Nakoniec przedstawiono z jakiego
 powodu zajeto się Stanem Szkół w ogóle, a
 podparto Chetm.: i. w szczególności, tak że RKM
 ku reformacji umysłowej i nauczaniu się
 bylewałych Umiejętności, niema poprawieć
 Sposobu, tem bardziej gdy Święty Królowski
 Edykt wymaga, uczących się z obcych i podjętą
 tych miejsc z powodu ogólnej instrukcyi, do
 domu ściągnać, z tego Prasy, z czasem Szkole

... 1. ożnowanie i opasne wy-
chowanie 2. wielkiego braku ludzi uczonych,
bez których przecież żadne Państwo nie może się
ostać. Z tych powodów Szlachta i Sziasteczka
uznały odpowiedniemi, dla restauracji nauk.
Klasztor, Oliwe, Peplin i Kartuzów gdzie teraz
mają się Szmichów znaleźć, nieco z ich zna-
nych doświadczeń. Tym celom nalecono po-
nym osobom, porozumienie się z przełożonymi
tych Klasztorów, a albo Rady Spółdzielców się z
nimi na to przystąpić, ponieważ dopiero wtedy
skutecznie to swój otrzymali, skądby król na-
stąpił. To pozwolit, jako Skarżę umiarkowaną
najuniemożliwiej Włoch. ażeby N. Pan. w tym prze-
mówie nieat do przełożonych Klasztorów i one
o swojej woli uwzględnić. "8.

Po skróconym Sejmiku powrócił się do wy-
roku od Danii obawiać się, iż ona może, wkrótce
wziąć do ręki, bez którego pomocy Falc grabić
nie przedsię wzięć nie może, zajęty krajami
Angielskimi, zwrócić się (nie na jeden rok
z królem Danii w Gandawie) ^{władztwem} przystąpić.
Temczasem dla Skarży o zawarcie Statutu
zabiegai mioty, i dla tego wybrano Komisarza
na miejsce Sejmiku

na niej. w Ljardu. Poprzednio jednak propono-
 wo Li Lwiarkowi Schmalkaldzcy imieniem Króla
 Danii, Falcgrabi za protensyję jego i Jego żony
 do Królestwa 50000 Rtl. i wyspę dla uwiecznionego
 ich wystyżenia, gdzieby pod bawna, strach, mógł
 się zabawić Rybotostwem i Polowaniem. Fe-
 lcytycyje Falcgrabia odrzucił, oświadczył, że
 jęjnie Oswobodzenia swego cescia i przywró-
 cenia go na tron, żąda. (Stub. Tom. Scudius. d. X. p. 220)
 Już wiele razy mówilem jak Gdańszczanie na-
 pędzono o wynagrodzenie szkód przez Lubeczan
 i prawionych im na morzu, starali się. Gdy Mias-
 to w Maju na Zebranie fia Lwiarku Hanzeltyc.
 do Lubeki, swoich 2 Dept. ¹/₂ wyprawili, zalecono
 im na nowo, zatwierdzenie ostateczne tego przed-
 miotu. Mowy, sprzeciwiania się przedciągnęły ten
 interes do początku Lipca, nareszcie inni obecni
 miasta postanowili polubownie spawać te katarci,
 Wynagrodzić na Sędziów polubownych Breine,
 Rosztok, Lüneburg, Stettin. Każda strona tylko
 autory pisma w protensyjach i obronie prototyż, a
 na lipcu przez wymienione, wyskoczyły poprzeczać
 błąd musiała. Licz 2 Dept. Gdańscy tak rozwiłk-
 temu dxiatanu zapowięgli, zawarli Uktad

z Lubeczanami, zobowiązuje się wyplacić onego
jednorocznie u swoich Lwówskich kasa. Na mocy
tego Lubeczan, Gdawianom za wszystkie i
każde pretensyje 800 mark lubelskich w 10 latach
po 800 rocznie na każde Zielone Świątki, wy-
placić zobowiązali się.

W tymże czasie ułani zostali Gdawianom u
Dwora królew. jakoby Dukaty ich należałyby
pożyć nie trzymali. Z tego powodu wyprawili
ich Jarka do Berlina, gdzie w tedy Król przebywa-
niał on u JHM^u wyplacić, aby im nieco z doch-
dów królewskich na poprawę tam więzionych
w matych Kutawach, uiszczone. Po tymże zba-
niu uznano, że Dukaty są należytą Stopy i Jan
Król w odpowiedzi Panu Sekretarzowi, Miasto o
później uwolnił. Co zaś do poprawy tam wię-
zionych, gdy już ten Król ze swoich dochodów do-
zwolił 2000 R^l, więcej dać nie chciał, dozwolił
tylko jeżeli do summy, jakie miał otrzymać u
S. Jana, i na S. Michała, wypłaceni na-
stąpił. Resztę uiszczone, zostały.

Na 29 listos^o roku się stany jak, zwykłe
w przedziadku, nim zaproszono Posa królew-
mówity H^u między sobą o rozmaitych rzeczach

Wypowiedział się Bp. Włocławski, iż go
udane u Dworu, „jakoby” we wszystkich w księstwach
podlegających głowie rządowi, że sobie taką wolność przy-
właszczyl, iż reszta R.^{dy} musi koniecznie za nim postę-
pować;” Obecni to obwinienie od Bpa. odwrócili, przy-
rzekszy, gdyby tego pragnął, ostonić go przed Królem.

Przytoczono dalej że w skutek zabiegów prawujących
się Skron, Król do zwykłych Sędziów ziemst: Ławicków,
Miejskich Assesorów, pomiędzy takimi często się Polacy
znajdują, a aby mieli zawsze obecność jaśnie na
bieg Proceśw, uważają się, tak jako dawniej głosować,
i muszając Sędziów pociąg ich zdania wyrokować.

R.^{dy} uznany potrzebą, z powodu takiego nowator-
stwa, skierowanego ku zwężeniu jurysdykcji, do
Króla pisać.

Prawo Chelmskie, jako prezydencja, W.^{dy} Malborskiego
już w pierwien lubo niedostatku czyni porządek, przy-
wrócić, na konieczne koszty do ostatniego depu-
towania Piłta tego do zupełnej doskonałości,
o te z ostatniego Sejmiku pomoc Króla uprosza-
no: M. Pan zaprztał ile by one wynosiły? R.^{dy}
obliczyły je, na 300. Mark.

Projekt, opłaty na Łany, mówilem o tem już w ostatnim
Sejmiku, zgadzał się na nie Król, w tym sposobie,

nie napadł, raz jeszcze upomina się Stany, niech
 Stany, celom uniknięcia możliwych wypad-
 ków na Ziemi Pruskiej, co przedeć najskutecz-
 niejście w przekonaniu że na nieprzyjaciela w gra-
 nicach swoich najłepiej nie czekać, ale wkrześnie
 wszelkimi siłami krewiennie się oprzeć i dając pomoc
 koronie wystawionej na pierwsze uderzenie: tym oka-
 zem należy musy być, podatki sztatować, bo
 trzeba niespokojnemu niebezpieczeństwu stawiać w go-
 towość. Ponieważ zaś Stany P.^{te} uprzywilejowane, jak-
 by miały pewne Przywileje uwalniające ich, od
 ponownia ciężarów królestwa i dawania mu
 pomocy, Rycerstwo Polskie jako najusilniej z-
 żądać, tych Przywilejów okazania, mniemam
 bowiem, że z naturalnej słuszności wynika, że
 gdy korona z wszelkich sił obowiązana jest bro-
 nić Pasy, mieszkańcy Przewiny również są,
 i tego zobowiązani, jeżeli w Przywilejach
 wyraźnie jest przewidzianem, żeby po za gra-
 nice stacje nie wysypywali, trzeba to szlach-
 cie na jej imię ocywwiście udowodnić, aby dłu-
 żej na postawienie broni nie następowano."

Idy także poprosić Szymon z 8. Kaja dżurczak

Religionom i Gdaniskiemu wybijai' pieniążki
 de 2g Urzes.^a Król te aż już wymaga oś R^o skło-
 nienia obu Miast do spełnienia swoich zobowa-
 zań, bo co się książca Prus dotyczy, król wystat-
 don' Posta, niewątpi że KSM^o Ładań ustuka, o-
 czem król Stany kawiadomi. "Upominai' król,
 o wypustanie fałszywej monety, o zachowanie
 ustaw Liem we wszystkich punktach, o utrzyma-
 nianiu Religii nieskazitelne, w dokonaniem
 bydź tatwa może, byle by kariden stara, Liem
 miał w pilnem baczeniu, niewątpi się strzegi
 i o przekonani' Przechodów nie ośtepowat, tem
 barokij, że wiadomo jakie wielkie nieszczęścia
 zmianą Religii w Niemczech spowodzita.
 Wola, jest KSM^o aby R^o w czasie ztemu zapo-
 biegły, wydane przeciw kawkom Mandaty ścis-
 le wykonywały, że wszelka pilnością, przestrze-
 gaty ażeby Ładana nowej nauki nie rozszerzato
 się na oheci. Przychem N^o Pan ani nakładów
 zaliwae' nieładzie, ani tam mniej pracy i
 niebezpućczeństw."

Skoro byłby Post królewski oddalił się, i Niemie-
 cki Stany odeszły, R^o na tam to następuje pilnie
 się nadzaty.

" Że król żąda nowych Podatków, gdy ostatni do
 tego zapewnianym nie był, niewiedzianno czy śląg
 miętym, i na co został obróconym. " 2: Że Ziemia
 Sprzecknie z tej Przywilejami, do posetkowania ku
 romie wezwana, jest. - 3: Że gdy takowemu żądaniu
 Przywilejem się dotąd zastaniano, takowy ma
 być z Prowinuyi wziętym i Stanom Korony oka-
 zanym. " Oba żądania ostatnie zdawaty się tak
 były ostremi, że podobnych podobas otutego
 Panowania króla Zygmunta przypomniać sobie
 nieumiano: Co zaś na to i na inne wnioski od
 rzeżono, zawartem jest w oipowiedzi Posło-
 wi danej.

Nieco w pierw cyrowiem o Stanie Węgier do którego
 się król powołał. Wiadomo z pewniejszego, jak
 Ferdynand Austryjacki i Jan Wj² siedmiu p²
 wspitubiegali się o Koronę Węgierską, ten zaś
 cheąc łatwiej celu swego dopiąć, wezwat Janu-
 kiej pomocy. 1535 r. zawarło pokój, pod warun-
 kami, " że Jan posiadać ma, część Węgier, do
 śmierci, jako król posiadać ma, z tytułem
 tym przez Ferdynanda jemu dawanym. Po
 zgonie zaś Jana, Ferdynand lub jego dziedzic
 królestwo Węgierskie obejmujc w posiadanie.

Wrazie głyby K. Jan. pozostawit dzieci pteci
 męzkiej, posiadai' one bęia, Siermięgróć jako
 kraj dxiędrickny, a nawto w Szlasku, księstwo
 Opawskie (Oppau). W r. 1539 ożenił się K. Jan
 z Izabella, córką K. Zygmunta, i zmarł 21.
 Lipca n. R. gdy w 14 dni potem, urodził się
 pogrobowieć Jan Zygmunt. Śmierć króla
 wywołata nowe niespokojności. Ferdynand
 miał prawo po Janie wakujące części węgier
 objąć po swoje Panowanie, a jeżeliby K. Izabella
 opierała się zamiarzyć wojnę zmusić ją.
 O czem przez Sostę uprzedził. Izabella odrzekła,
 że w tak ważnym przedmiocie na nią się zdecydować
 nie może, che o tem uprzedzić Ojca
 swego Zygmunta, bardzo przychylnego Do
 mowi Austryjackiemu, niechby więc nim
 odpowierzi króla naiej dzie, swoje pretensyje
 zawiesił. Tym czasem Starata się Królowa
 u Sultana o pomoc, cheąc że uprzedzić
 Ferdynand wojska swe wysyła na przód, roz-
 maite miejsca do poddania się przymusił,
 a Offen w zupełnem brzytnat obłężeniu.
 (Ist huanffii Histor. Hung. L. xiii. i xiv.) Król
 Polski łatwo przyjmował że Turcy w tych

okolicznościach spokojnie niebada, ale pod pozorem
niemowle księcia w Ojcowskim Państwie zachować
niby chciał, silne wojska do wrażeń wyprawiać,
a z tą takwo być w nieść że Sultan Soliman
o własnej korzyści nie zapomni i może poza
niem Polskie Państwo nawidzi.

Gdy niższe Stany myśł swą objawity, przygo-
towano na Poselstwo królewskie odpowiedź.

Odwolano się do przesłanej z ostatniego Sejmiku
przyrzeczonej odpowiedniości króla swojej spot-
nić powinności, przytem R. 4 oświadczyły:
„ że Postowie i Pełnomocnicy M. 4 użalali się,
na opóźnienie przeciw kuzerajowi naestand im
wezwania na Sejmik, że nie wszyscy takowe o-
trzymali, że z tego powodu Sejmików uprzednich
wojewódzkich odbyć nie mogą, pełnomocnictw
odpowiednich od pozostałych w domu przeto nie
otrzymali, za czem na Poselstwo królewskie
nie mieć są w możności odpowiedzieć, tem
bardziej że żądania w niem tak, donosiłemi
były o jakich jeszcze nigdy w ziemach nieby-
chano: z tego powodu niższe Stany upra-
szają R. 4 o wyjednanie u JK M. 4 aby Pro-
wincyi nowego ciężaru nie narzucano,

ale żeby tylko w swych dawnych Prawach i Przy-
 wilejach zachowana, była. Ponieważ zaś
 Poselskwo dotyczyło wszystkich Stanów, a Po-
 lskie Ziemi i Miasteczka, nie nie oświadczyły,
 niemożę, przeto R⁴ ani co do Podatków, pomu-
 cy koronie, ani co do Okazania Przywilejów
 żadnej stosownej dać odpowiedzi, uprasza-
 jąc M⁴ Pana iżby zwrócił najlaskawiej wy-
 tłumaczyć raczył. Elbląkanie i Gdanie i Spet.
 mając swoje przyrzeczenie Mennice kupców
 zamknęli, przytem najumierniejsze czyni się
 przedstawienie, aby JKM⁴ raczył Sprawę
 u Księcia iżby i on swego Mennice zawart.
 Co do fałszywej Monety, usiłowały Stany,
 wysłać, a lubo nikogo dotąd namacać
 nie mogły, jednakże dalej bawić będą, z do-
 wozem usług Starań, aby fałszywych
 pieniędzy do rym nie wprowadzono, ani też
 dla oszukawstwa ludki w obieg wprowadzone.
 Wianego kara nie minie. Dalej krakuskie
 przypomnienie, tyżące się wykonywania ustaw
 ziem, z ukonłutowaniem wystaw awstży, przy-
 raczając, że we wszystkich częściach królestwa
 mi zostaną.

lat, aby nikt z tego powodu wiałać się nie
 mógł, tylko wszyscy tte Stany upraszają, jkma
 aby razyl. Artykuły o Ródowitościach Sam.
 przestrzegac, dołakowego stale stosować się.
 Co do spraw Religijnych Biskupi ciekawiają
 wszelakich możliwych starań, codziennie
 bacz, aby żadne nowatorstwo nie wciśnięto
 się, aby zostało po Staremu i rozkaz. królew-
 ski przeciw Kacerzom ściśle był wykonywa-
 nym. Reszta Rad i obecni z 3^{im} miast w.
 oświadczyli, że w ich Jurysdykcyjach i mias-
 tach nie się nie zmieniło, ani też jakiej bież-
 dopuszczka, zmiany. Odpowiednio do woli Kró-
 lewskiej dzieci swe odwołali z Uniwersytetów
 Kacerstwem skazanych, lub odwołanie to nie
 oberło się bez wielkiej niedogodności, gdy nie
 ma żadnych takich szkół w ziemiach, w któ-
 rychby uczący się czerpać mogli wyższe umie-
 jełności, z tego powodu najposłuszniej upra-
 szają, aby jkma. temu brakowi stosownemi
 sposobami mógł zaradzić.

Przy końcu tej odpowiedzi należy baczyc, że
 Rada na skutek postanowienia reszty Sejmu
 wyśtały do klasztorów, kasztel. Gdan., ten o

o wy b zabiegach na appetowat, że klasztor
ze swoich dochodów nie wzięlić nie chcą, od-
mowę zupełną, ostarzaliy brakiem, i roxmasi
temi pozornemi wybiegami, z tego powodu
muszą, N Janek upraszać aby innemi środ-
kami można było celu dopięć.

Co do nakazanych przez króla Musz, szczególnie
Postowie oświadczyli że te mało przyniosą, korysici
a u nieprzyjaciół więcej lekceważenia niżeli obawy
sprawia, gdy ubóstwo Szlachty przeto jawniej się
wyświēci, raczej każdy chce się mieć w gotowos-
ci, aby w razie zapadłej konieczności wsiąść
na kon'. Przeciw temu R. 4 nie nadmienity.
Miasteczka zawiadomily, że się co do niektórych
spornych punktów tak ze Szlachtą ugodzily:
„Że Chłopi po łosiach mogą, na swoją potrzebę
w kadziach warzyć Piwo, Karkmarze pić ob-
niez, ale nie wolno im takowego Beerkami
sprzedawać; Kramiślnicy nie mają, być cier-
pieni po łosiach ze szkoda, Miasteczek, co się
zas' tyższe swobody sprzawiania zboż wosepie
przez szlachtę o swoich Chłopów pobieranych
jeszcze się co do tego Szlachta z Miasteczkami
nie porozumiała, Spokojniejsz się jonek, i idę

da się po między niemi zgódnie ułożyć, do czego
niechby im Rady pomocy udzieliły. Co też uczynić
przyrzekły.

Kim się R.⁴ rozjechały, kazaty były ekspedycyje
do króla przygotować. I⁴ przedstawili co do opta-
ty na Łamy, że to jest przeciw dotąd istniejące-
mu zwyczajowi, gdy się chce tę optatę na kup-
ców zwalać, gdy też w Rudzkiemskich, jak i
w Państwie Golskim (ta Sprzedających i tych
co „transito” przeprowadzają, dotykają^(a)), przeto
słuszna aby to i w Prusach miało miejsce, a
ci którzy koryta Łisty używają, również do
utrzymania Łam dotkają się powinni: bo gdy
Łamy zniszczą, a Łista będzie mogła bez
przeszkody wylewać, dopiero wtedy przekonają,
że ile nie tylko Prowincya, Miasto Gdańsk,
ale i całe Państwo na tem straci; nawet ile
z tego uierpi Łamek w Malborgu, Łulawy
Łameczne, a R.⁴ projektują, głębszemu poga-
dowi „JKM⁴” Stany nie zamierzyły optaty
na Łamy, na wieki zaprowadzić, lecz sa-
zdania, aby takowa jeśli się to „JKM⁴” podobą,
około lat 10⁴ trwata. Żeby zaś wiedzieć ile
taka optata w ogólnej Summie wynosić będzie

(a) System Łydowski, — dla płaci powinien, ultimus consumers, w złem kupiec pośredniczący, a nie sprzedający.

mogła, objaśni się gdy Summa zebrana w toto
wsu na Zestawienie zebrana, Zestawienie, a używane
do naprawiania Słuch z nad podkiewanego wykre-
wa. Rady upraszają, "KMi: o najtaskawsze
potwierdzenie pieczy ku korzyści Ziemi zmierz-
ającej."

Drugie pismo zawierała prośba, iżby król, Se-
dxiom i Sawnikom Assessorów nie przydawał.
„bo ci nie tyle Sprawiedliwości w Sprawach po-
wierają, ale raczej Stronę, na której dobro dda-
nem zostali, „prawę tak wyprowadzić” usiłując,
a tem samem w Sądownictwie zamieszkanie
czynia, okazuje przeto powód do nieskończonych
Procesów. Co się zaś dotyczy granicznych Spo-
rów, częścią z Królewskimi, częścią z prywatne-
mi Dobrami Ziemijskimi, gdy wszystko na grun-
cie musi być naocznie zbadywanem, w ta-
kim razie można znosić Assessorów, było tylko
oni nie jak Sędziowie lub współ Sędziowie po-
stępowali, i do tego nie obcych używano, lecz
tylko Osób z Rad, albo mniejszych ze Słuch-
ty w Ziemiach osiadłych, było tylko byli Urzęd-
nikami i przysięgli mi, aby Sądownictwu
należna opinia, nie naruszona, pozostała,

a na dal, nię aby przywilejom i zwyczajom
 ziem przeciwiało się, przedsiębranem, ale nie-
 równie raczej, co im przeciwnego usunięciem,
 zostało." Tym celem ziemscy i Miejscy najunio-
 niej upraszają, „aby król obecny List w sposo-
 bie Dekretu ułożyć, swoja Pieczęcią opatrzyć, i
 Stanom nadesłać mógł, którzyby oni, razem
 z Ustawami ziem drukiem ogłosili." -

Trzeci dotyczyło się 300 Mark potrzebnych
 ku obliczeniu, Radom, ku należytemu układowi
 Prawa Pielmin'skiego. -

Ina tem zwykły Sejmik S. Michalski zakoń-
 czył się;
 W orzesniu (siosek Gdań.) wezwał na Sejm do
 Ratuszowy (Legniska) w d. 6. Stycz. - R. p. zeb-
 rać się mający; na wezwanie to Gdań. odpu-
 stali, „że oni jedynie pod panowaniem Królew-
 skiej na Polskiej zostają, a im ich obowiązki
 niedopuszczają, w Naradach Ludzkiemskiego
 monarchy, pod którego panowanie oni nie na-
 leżeli, brać udziału." -

1541.

Podniesienie dawnych i zaprowadzenie nowych
 Cett w Litwie z powołaniem Gdań. i Królew.

jako tych, którzy z tamtym krajem główny
handel prowadzą, do wielkich szkarg. Rzecz ta
nie tylko dotykała obu Miast, lecz całej Prusy,
bo w Przywilejach uszczerebku doznaje. Albowiem
wiadomo, że już za krzyżackich czasów, królowie
Polscy, jako w^otki^o Litawscy, żadnym no-
wych celt, że szkoda, Sius zaprowadzali przy-
rzekli, lecz przy starych we wszystkich częś-
ciach pozostali, któren to artykuł w Przywileju
Incorporationis, i w Uktawie 1525 r. z Księciem
Albionem zamieszczonym został. 1^a) Król Zygm.^o
o niego zerwanie odstąpił, bo gdy do niepa-
miętnych czasów było się nawyktem, od bo Lasz-
tów Sól, jeden Laszt onej w optawie zostawiał,
musieli kupcy teraz oprócz tego od każdej
szeczki po gr. 3. optacać, a co Szteki Angiels-
czekna, w miejsce dotychczasowych 5ⁱⁿ po 6ⁱⁿ
groszy płacić. Rzeczmaile z Litwy iware. To-
wary, o jakich dawniej nie nieptawno, zostały
odłone, a na te które dawniej mało płacony
do podwyższono. Od latwego kamienia łobu.

1^a) Istotna doniosłość Przywilejów. Prusacy dotąd uważali się za leżących w Polsce i Polaków za obcych, i kupców w duchu krzyżackim postępując. Wzrostła im w rozwoju spraw wewnętrznych Polski, zaważ-

opiócz opłacanych w Wilnie gr. 6.ª, jeszcze po 1^m
 groszu w Kownie żądano. Ze nowatorstwa były po
 wodem, że Lowary na granicy, nad zwyczaj
 dawny zatrzymywano, i przy Domach Celnym
 gdzie takowe do Rewizyi stożyc musiano, od
 każdej Fasy, Paki, Stumoka, niekiedy po 1/2, a
 niekiedy po groszu 1.^m. Stugom Celnym ptacii
 trzeba było. Oprócz tego krót zaproważit pew
 nych Dozorców nad granicznymi w Jurgien
 burgu, gdzie z Prus do Litwy idąc Lowary,
 musiały one i ich Cioty (Schein) do Puławy
 Cett w Kownie być dostawianemi, i domato
 i że Przybywający, dzień i dłużej, aż od
 nich coś wycisnęto, stać bezczynnie widzieli
 i zmuszonemi. Nadto bardzo niewygodnie
 przypadało Kupcom Pruskim, że gdy Skypier,
 albo z nieuwagi, albo też umyślnie, jakich Lowa
 ry nieład ekfarrowat, takowe zausze konfis
 kacie ulegaty. Ze Żmudzisz mogli także Prusacy
 bez żadnych Cett handlować, gdy od 6^{tych} lat

ze swemi niewołenszemi Przywilejami! a gdy Przywilej
 Incorporationis z łaski wielat ich w Polskę, oni bez
 żadnej opłaty, pod atkoi ptacii nie chcieli, w wojnie
 żadnej pomocy, i sami wojakami być ani myśleli. Towar
 nie było u nich oficyalnie, ale bezustannie Ławada, Łuchwałsko
 i inne przekożki wszelkie pojąć równie jak wykorzystanie Polak

i na towary wypraważane i wyprawdżane przez to na-
 tożono. Z tych to przyczyn gdy tak rzęste
 piśmienne reklamacye nieskutkowaty,
 Gdańszczanie zmuszonymi byli Sekretarza
 jednego w Starcu do Dworu, baniaćcego w ów
 czas w Nizsie, posłać, gdy zaś przedmiot
 ten dotyczył części Prus księzących jak
 Królewskich, Dep.ⁿⁱ rozkazano Królowi
 namówić i JKM.^{ci} sprowadzić, do wypra-
 wienia również Deputowanego, skutkiem tego
 ze Zwińskich miści Słujskiej Królowieckiej pełne
 osady wyprawionemi zostali. Dep.ⁿⁱ przedsta-
 wili swoje growami, powyższe, w d. 22.
 Kwietnia, wspólnie, i po niejakiach naradach
 z Radmierz Litewskimi, otrzymali drugiego
 dnia po wniebowstąpieniu, następująco,
 odpowiadz, "JKM.^{ci} dostatecznie zastanowił
 się nad skargami Dep.^{ci} a po zażądaniem
 objaśnienia o celników dowiedział się, że
 że 3.^{ci} gro o każdej Boczki Soli, w niejśce
 jakby ma być na tak wielkich potrzebach krajowej
 przy wlejach; wymyślił Soli potrzeb i "wyciąg" nie ma-
 wick głośwał warte jak Przyjęcie. Zostali się przytem
 obijać, ani razem ani był kupa, nie na nich niedziatorysta p. 11.

dotychczas zwykłej co cześci; której już teraz nikt
 szarać nie jest obowiązany, zakładane są, przez co
 Prusy Szkół nie ponoszą, to są swą, przeto drożej
 litwinom sprzedają; deplata po gr. 1° na każdym
 Postawie Sukna Angielskiego, pochodzi z polskiego
 tego fabrykatu, gdy cena przeto się, onego podniosła, musia-
 ło się i to podnieść. Ze niektóre Litewskie towary nie były
 oclonemi, to prawda, ale w onych czasach kupcy i miścy
 nie jeździli na zwykłe targi, przybywali tylko do Kowna
 gdzie Sinni Litwini towary przywozili i to o nich
 opłacali; skoro zaś teraz Prusacy umiarnają, że im jest
 wolno po wszystkich targach na Litwie i Litwie, prze-
 bywać, nie może JKM^o ścierpieć aby jego cła na tak
 znakomity użytek wystawiano, ale za to z chęcią roz-
 wala, żeby Prusacy według dawnego zwyczaju nie nie
 stawiali, jeśli tylko nie dalej jak do Kowna przyby-
 wai, po towary będą. Co się zaś dotyczy towarów, o
 których stale coś wzięto, a na które według skargi
 DDep^o opłata podwyższona, będzie miata, urzędnicy
 telni z dawnych Rejestrów najoczniej się dowiedli
 że w mieście dawnych 13° groszy, teraz tylko 8°
 wziętają. Odpowiadając co do grosza 1° opłacanego w łód
 nie o owych 6° groszy tamto opłacanych, wymaganego
 obłożyć na resztę do skończenia następnego Sejmu Litew^o.

Dalej nakazując miłośnikom swoim, po zapłatce
należącej się im, nie zatrzymywać, a tem mniej do-
puszczać, ażeby kto bezkarnie towary przed komorę Celną
przywiesił, za fary i psaki Urzędnikom Celnym ustawa
się optacat. Dorozę w Jurgenburgu dlatego tu zostali
zaprowadzić nemi, aby wszelakiemu przemysławstwu nie
szkodził, Cett, kapobiedzi, ci zaś od Karidego Statku, aby
tem żywić był idący owany, po 4^{ty} Litew: 2^{ty} feniki
brać mają, dalej kupcy detożyć powinni usiłować, aże-
by składowie mieli Celną, spisy towarów skrupulat-
nie do składania takich na komorach. Co do pro-
sby o Cła na żmudzi odpowiedział, że co do tego
nie może ustalać się nie bóg, choć tylko do Kowna
dopóki staro sobie postanowi.

Deput^{cy} obu tych Miast odpowiedz nie zdawata
się zgodna z tem ich żwierzchności, mniemali
że król nad podaniem p. r. r. nich grawami nemi
nie dostatecznie się zastanowił, z tego powodu, po usy-
łaniu pozwolenia powtórnego spisu nowożytności Celną
podali, bez innej odpowiedzi od poprzedzającej u-
rządkacji nie mogli, dlatego to Miasta przy końcu
roku powtórną, Deputacyją, wyprawili, o czym o fu-
rtem opowiem miejscu.

Wiemy, że gdy w R. z. Miasta Elbląg i Gołdziej przyjeżdżali

Mennice swoje kamknać; kuwarowały sobie przecież aby i J.M. byt do tego skłonionym. Z tego powodu wyprawit król Postów do księcia Alberta z dotaczeniem zagrożeniem „że w razie gdyby nie przestał wybijać Monet, obieg wybitych, zostanie w królestwie Polskim zakazany jak i w części Prus królewskich.”

J.M. up. uszala o wstrzymanie się nie w, z uwagami, bo w pierw co do kamknicia Mennice, musi się to sejmemi naradzić Stanami, co on odpowiadając Przywilejom postąpi. Nie spełnit jednak księze tego, proco król powtórnie wysłał po skończonym Sejmiku Kasrk. Gdan. Achaege Cehm. do księcia, z rozkazem oświadczenia mu, „w jaki sposób Miasta przestały bić pieniądze, że o ile się w królewcu monety wybijały, że nie proco naradzoniemi są, na wielkie szkody, z tego powodu J.M. pragnie stanowczo i bez zwłocznie wiodzić, czego w tej mierze po księciu oczekiwac ma?”

Ks. Albert powołał się na swoje Przywileje, potwierdzone przy otrzymanym Lenistwie, chce proco skłonić go, aby go zostawiono w zupełnie spokojnym stanie bicia dalszego Monet.

Ks. Albert, księstwo, nie ust, jakoby to było ze strony jego Przywilejów, gdy niektórzy mówili, że powinny jako Przywileje, a każda rzecz bywała się, a sławali do króla Pruskiego.

Wskazując na ten skutek przedstawienia, z prośbą o
kara, o niedopuszczenie podobnych repetycji.

Obadwa te przedmioty kazat Książ na zwykłym Sejmiku
8° Maja, Radom przez poprzedniego Swego Posła Pawła
Sutowskiego, przedstawić do wiadomości Dept^u Górnicy
zachili uwagę: „że czy się zastanowi, w jaki sposób należy
ze szkoda, Pruskiej Pruskiej wyprawa, można mieć nadzieję
je, że Wskaz dla zachowania dobrego sąsiedztwa, okaza-
nie powołanym woli Wskaz. Bismarck tu miał z Choszczem
zawarli to, o czym już poprzednio nadmieniali: „że
Pruskiem byłby większymi srebrnymi pieniądzy, wart i
in. sprawa, przeciwnie zaś „ktoś miał wolić swą, kwoty
podnosić, gdy już dzisiaj Ktoby Ługowski 4y opiewał trzy
ma, aby podobnym wspólnym szkolem z podobieństwem, nieprzek-
Wskaz. Sławił. Skoniecz w samum kamknot, potem wykazy-
wał samo Elbląg i Gdansk a to, powiada pierwszych a
nawet groźbach, a gdy ten, książę bił pieniądze na prze-
bieg, że którego umiłować chce, co raz się, powie-
rza: przylocarne jednak Przywileje musza ustąpić
w przyszłości Ziemi. (a) Po się by ze Repetycji, i i now
obadwa ul. Łono, aby przejrzeć porównanie uktady
a resztek, deyrzja, na oba te przedmioty nie co i t. i t.

(a) Karada, gdy się o przyszłości Ziemi Pruskiej, Przywileje dla
niej obie, nie miały istnieć, gdy się o prawnie łono Polak z lekij karady,
Pruscy ani styżać chcieli, nawet o ich z modyfikowaniem p. t.

Co przy końcu tego sejniku zamieszczę.
 10 Maja złożył Posel w obec wszystkich Stanów
 Króje Państwo: mówił po Łacinie, co potem przekład
 Niemiec na żądanie niektórych obcych, na Polskie
 przetłum. Treść onej: „że Król Łak. często ostrzegają-
 cy o niebezpieczeństwie, i zachęceniu do tożsami pomocy,
 nie może się dość wydziwić, iż Prusaków nie było
 się przekonai o jejnej rzeczy, dotyczącej nie włas-
 nej korzyści Króla, lecz dobra państwa całego
 Państwa. Z ostatniego sejniku Stany Łak. ważny
 przedmiot na następujący otożyty z poroku, że nie
 królym Uniwersaty za późno nadesłanemi zostaty,
 które to tłumaczenie UKM: wprawdzie przyjął,
 lecz ostrzega, że jeżeli się dłużej zwlekac będzie,
 wtedy Łorarem z innemi Królestwa Prowincjami
 Pruska będzie musiata nie małych szkód doznać,
 ponieważ u Sasiadów, co dnia do dnia, co raz
 więcej niespokojności wybucha. Stan Wągiel des
 łatecnie znany, że zaś dotąd Ordi Szwedzi, nie
 ostatecznego nie przedsięwzięt, pochodzi z tego, że Szw-
 tem za późno się dowiedział o zgonie Króla Jana,
 czując, że para Roku wojnie nie przyjęta: lecz
 na pierwsze lato, tem większych porużeń należą się
 spodziewać, a że w większem niebezpieczeństwie pos-
 tawia

[illegible]

niechżeby Słony Prus do serca wzięty, jakoby
 przostala, gdyby Prowincya bez pomocy Korony
 tak naturalnego nieprzyjaciela, sama powściąg-
 nąć miała. Z tego wynika, że nie równiej lepiej
 jest Skoro Prusy silny we Ł. potęga, Polska z jed-
 ną, i w nieco odleglejszych Ziemiach wojnę by
 prowadzić, niżeli Turków we własnych domach
 ożekiwać a przeto żyć i mieć na ostatni
 Słuch wystawiać miaty. Dalej nie należy mieć
 mać, aby Przywileja jakiego z tego powodu ob-
 rony, uszczerbku doznały. Jedna Tashkha nie
 stanowi Lata: i ten zaledwie raz jeden z przy-
 wilezian do swiętego Monarchy, albo też w wid-
 kach dobra Pospolitego, gdy się "Dusza od furzy
 Prawa odstępować", nie może to żadnym spo-
 sobem stanowić miaty do umiarkowania Przywi-
 leju. Konieczność niecierpi nakazu, weiter litte
 Noth, kein Gebot. -- Wszakże swobody zmięszają
 do pospolitego dobra, Skoro te są powodem Pan-
 stwa do jakowej Słody, stuszną jest nie co
 od takowego Przywileju odstąpić, co nie równie
 lepiej, niżeli przez nadto gorliwe strzel-
 nie Przywilejów, Swobody, Majatki, samo nawet
 życie na szwank wystawiać. Gdy więc niebyłoby

Prusacy ale iż i Ziemi Pruskiej bezpiętności
 wymaga, aby wspólny ogień w spólnie gasić;
 przypomina król, niechby na obcym Sejmiku zgro-
 madzeni jak najgorliwiej za poparciem dojszatan
 zastanowieniem się, wynalazli sposoby i środki
 do tego zastawienia się nieprzyjacieli. Należy
 osobliwie pamiętać, iż gdy Król i Polacy, wracając
 zagniewanego wielkopolskiego Prusom w pomoc
 przystąpić będzie. Stwierdzić jest, odczyt Prowinicya ród
 nie względem Króla postąpić, że Serdecznym
 Podziękowaniem nieprzystoi, siedzieć za piecem, gdy
 król osłabie, dla dobra wspólnej Ojczyzny w pole
 wyciąga, kłóć nie może zastawiać się. Niechby
 aby przystąpić się Polakom, jako zamieszka-
 ni, i na Ziemi obcej. pod Panowaniem
 króla, nie może być się okazywać zamieszka-
 ni, iż Prusacy, tam więcej nie zadowolą na
 uwaga tam, zamieszkały, jakoby niebezpieczeństwo
 jeszcze tak wielkim nie było, iżby czego było od
 nich wymagać należało się z wyjątkiem Ziemi
 Smoleńskiej. bo tam i przystąpić. Pracy musie
 sich nach wasser versetzen, wenn das Nachbar
 Haus in Brand gerathen: "iż należy przystąpić
 się w woda, gdy dom sąsiedzi w płomieniach"

nie słuszenie zastawianem "zostać" do królestwa Pols-
 kiego gdy w sąsiedztwie już Węgry i Wołosza stoją w pto-
 mieniach, a byto by już ^(za późno) w tedy radzić o obronie, gdy się
 Turcy silnie w Koronie usadowili. Gdyby nawet w Polsce
 wszystko było spokojnem, aż nadto dobrze wiemy, że
 że pomimo podobnego zapewnienia, znajdują się w Niem-
 czech ludzie czyniący kampanie, na przewidywa Pruskiej, a
 ich szkodliwych kampani ^{nie dopuścić} staje się być najmocniej ^{sta} potrzebny
 należał więc nie mieć summy w porządku złożyć,
 bo na wszelaki wypadek trzeba mieć możliwość zawagować
 dla Lotniewy. Wskazano powtórnie artykuły oba, tak co do
 zamknięcia składowej jak we względach uprzedzonych.
 Oprócz wszystkiego powyższego, doraźnie Poset, król zbiera
 ne pieniądze z ostatnich Podatków na potrzeby Króla,
 zachowując w zapasie w swoim skarbie, gdy zaś z potrzeb
 rachunków uwniat że summa ta równie mniej
 się o spóźnionej ^z gromadzeniu została, i wcale
 odpowiednia niebezpieczeństwom nie jest, wznaję koniecz-
 nym uprzedzając poruchy nieprzyjaciół, pomnożyć ilość
 potrzebnych pieniędzy, aby te potrzebne z pierwowzoru od
 powiedniemi się stały potrzebom Przewidywa. Upomniawszy
 Poset aby nie wahać się i góścić na Podatki dla
 gromadzenia niebezpieczeństwa z Włoch i z Węgier, oznaj-
 mił mu N. Pan uścielił mu, że Słachta która pierw-

wekx, płać. *Wskaz. nat. 1797*, z *JKM. d. 1797*, aby
 w gwałtowne napaść z Polaków Pruskiej Na Królestwie
 Pruskie się zwrócić; co do Assessorów przy Sądach
 Królewskich, w których wstąpił Rada z p. r. z tego Sejmiku
 do Króla pisały, zapewniali, że *JKM.* w tem, jako i w in-
 nych rzeczach zachowują się odprężyć ustawom Królestwa
 i we wszystkich zdarzeniach spełni obowiązki
 Szlachetnego Monarchy, imięto z tego powodu M. Pau-
 s. odziewa się tem przedzej sprawować Stany, do złoże-
 nia Podatków. Co się tyje czasu, może się ten pościć
 o: Marcina i przez rok ma być zbieranym, tylko
 żeby nikt nim przeciążonym nie został. Jeszcze
 nakazano Ładom, zwrócenia pilnej baczności na
 Głównie drukarnie, by nie nie wychodziło z nich
 co szkodzi Stawej Religii, zarazem samowolnie przeobra-
 żać mają, żeby ze względu spraw Religijnych Ładom
 nie wybuchły zaburzenia.

Z Podatku widoczna, że Król głównie, jeżeli nie osobi-
 sty pomocy, to przy najmniej posilków pieniężnych
 w Podatkach wymagał na korzyść Korony, a że na-
 bezpieczeństwo było pruskiej Pruskiej groźne mi-
 a być za pretekst, aby Stany tem przedzej. Doty się
 skłonił do uskutecznienia Królewskiej woli.

Postowie i Miasteczka spostrzegli to, i chwycili, że
 Ładanie takie przeciwnie jest Przywilejem, gdy
 sama i jej poprzemicy zaprzysięgli, że będą Prusaków
 przeciw Nieprzyjaciółtom woszystkim siłnie bronić, Pro-
 ciwnym zaś we względzie Polskiego Śmiałstwa, co po-
 dolego użyć nigdy się nie z, obawiała. (.) Nadto
 Nienia z powodu drożyzny i innych wyjątków była
 do tego stopnia w niemożności, że nadzwyczajnych po-
 datków ponosić nie może, ^{1a)} gdyby zaś do odwrócenia
 jakiego niebezpieczeństwa uważać by należało Podatki
 za konieczność, chociaż do tego się wcale możliwości, tym
 czasem jednakże Radom do głębszego porzucenia, na-
 mystu, czyli to wykonać należy, co ze staraniem Przy-
 wilejani jest w sprzeczności, a niechby taki Środek
 R⁺ wynalazły, aby przezeń arci królewskiej ra do syfja
 szło a obok tego i Przywileje narazionemi nie były
 Takim Ładaniem Nizszych Stanów, ~~niezawadzi~~ Kady
 namyslać się, każeły. Bp. Warmii mniemat, że,
 lubo Postowie i z Miasteczek w miastkowali słusznie,
 przecie teraz z pod Ładanych Podatków każdym spo-
 sobem nie będzie się można ustrzec, to Przywileja musza
 przed potrzebą ustąpić; to może być w od powiedzi dacie

nie ene wyobrażenia. ^{1a)} drugi czyn. niegodziwy wpływ Przywilejów!
 a) oni i Łowczych wcale nie pisałi. Królowie za niewczesne
 Polski, sami na siebie bież. tekstem Przywilejami, ukrocili. p. 15.
 dy nie miedzieli w wojennej służbie. Polak z nie było.

dać się mającej Postowi kamieszczonem, na to, aby Jkto
 przyrzekł, iż przez lat 6^{tych} o żadnym już Podatku
 nie pomyśli, a na to wszelkie grawamina usunie: co
 skoro się Stanie Rady zechce, się zająć skłonieniem
 Niższych Stanów ku pozwoleniu na Podatki. Bp. Ch
 miński dodał, że ani można z uwagi spuszczać
 wymienienia Przywilejów, aby nie padnie na tę myśl,
 jakoby Prowincja z powinności musiała z pomocą,
 Koronie nadskakiwać, a później nie z mienu no też
 w obowiązku. Reszta obecnych zgodziła się na to,
 tylko Dop^{ty} Gwańscy z powodu braku pełnomocnie
 twa, chcieli się do Starich Związkówści odwołać,
 na w Bp. lwornii oświadczył, że ponieważ miasto
 nie chce żadnym sposobem na Podatki pozwolić, Bp.
 uważa, że należy w odpowiedzi do Króla, wytknąć co
 po Imieniu; zgarniły to inne Rady uważając, że po
 niżając, otrzymały że po Naxwisku Gwańskiemu na
 wymienia.

15 Maja odpowiedziano Poselstwu króla, jako Rady
 Stawia, prozowność Króla zuroćcoza, ku bezpieczeń
 stwu Ziemi, lecz na rzecz bykając się udzielenia po
 mocy oświadczył, że nie opieszkaty skłaniać umys
 łów Niższych Stanów do zezwolenia na Podatki, lecz
 one odrzekały, że wyptaleniem niedawnych Podatków

obecnie ras' dla braku środków wyżywienia się, do
tego stopnia są, w niemożności, że ledwie po wielu
latach przyjdą do siebie. Czekając niżej Stany wys-
łaję z rozmaitemi grawaminami, o których usu-
nięcie dotychczas one na próżno zabiegają, gdy stawa
przywileja, niedawno potwierdzone przez króla, ppra-
wione ustawy ziem, a osobliwie między niemi Polacy
Rodowitści (Indigenaty) nie zostają, dotrzymywa-
nemi. Gwałtowne najazdy Polskiej Szlachty w Pruskie
ziemie^(a), nie zostały powściągnięte, a tamujących zbrojna,
ręka, wykonywania wyroków, ukaranemi nie są.
Szlachta Chetm^a i Pomorska, niektórzy ze wspól Stanów,
Miasta Wł^a i Miasteczka z innymi nadte pretensjami
wystąpiły, upraszając JkM^a o ostateczność ich przy-
ch Przywilejach, zte gwarantowane, Starostwa Słuckie
Tuchole, Ruggenhauzen obym nadane. Odebrat: i te
Rodowitym Prusakom nadat, aby do wewnętrznego us-
pokojenia Prowincyi i pomyślności poddanych przy-
czyniło się. Mało Szlachta i Miasteczka poczytują za
grawaminą, że gdy oni tak często podatkowali, oba
wiadają się, iżby ta ich szczupłość nie względnie JkM^a wsta-
ła, nie zaniedbała się powinność, a gdy z dotychczasowych
Podatków, stosownych Rachtunków nie zdołano, nie widząc
a) Za zbiedzami poddanymi p. 10.

ile dotychczasowe Półtki wyniszczyły na co reszaty
 obrońcom. Wrazie nas' były JKM' chcieli wzięlić za
 pewnienia, że w 6^{im} po sobie następujących latach
 już żadnym pozworem nowych Półtek nie zażąda, a
 zebrane Siemaj ze w Łacie między karę do zachu-
 wania złożyć, do którego by przystęp tyle razy, gdy
 by tego narzuta potrzeba byłaby ku użyciu wolnym
 a Polacy rzecz nego Półtku z cłowiarzami ros-
 tanie, że ściągniętych Siemaj Radom zca' zachować
 w Łaty miało nadzieję, że wszystkie Stany, że wzglę-
 du na podobne przyrzeczenie, i z reszta, nie ma in-
 nego środka do spełnienia rąk królewskich,
 na ztanie Półtek się zgoła. Przeciwnie, niechby
 JKM' nie myślała, jakoby Pruskie Stany w razie
 zagrożonego napadu, w warowanym 6^{im} listem
 Zawieszeniu, myślały albo śiedzieć, raczej z obowia-
 zują, się w razie wynikłej potrzeby, swoje życie i
 i nie chętnie walczyć i z pomocą Królewską
 wszystko uczynić, aby do obrony Ziemi odpowied-
 nien było. - "

Co zaś do punktów obowiązków dotyczących się księgi
 Alberta, w osobnym piśmie zdanie swoje zamieścił
 " że przeciw temu co księga przyłockyt we wszystkich
 warunkach Konnie, zasady jego porównaty z dawnymi

Układami i znalezty, że ~~jak~~ ^{można} mieć Monety
 nigdy odjęta, bydr nie może, lecz są warunki tak co
 do Słupy mennicznej jak względu na dobro publiczne
 co do sposobu bicia Piędzy, z tych więc powodów
 Rady otwarcia Mennicy ani za ciągle ani za wiečno
 trwale, nie pokrytują, lecz tak, tylko dłużej czynnemi
 bydr mogą, jak się to kumion dogodnem był
 zdaje: bo nie na Łyski wybierają Piędzy swoje,
 ale na dobro publiczne tylko, onego szkiny lub ko-
 rzyści barye' każdy z takich musi; jako też Przy-
 wileje wszystkie skoro one sąsiadnim, albo własnej ^(a)
 Ziemi, nieszczęścia za sobą, ciągną, istnieć nie mogą.
 Gdy więc ~~jak~~ ^{można} dawniej z królewsko Pruskiemi Ra-
 dami, we względzie Mennicy wszedł w umowę,
 z niemi w naraadach potoczył się, co postanowio-
 no potwierdził, a nie przy tem sobie nie zastrzeżył,
 wynika z tej koniecznie, iż gdy rzecz ta na pomysł
 ność' pruszechna, uchwalono, a gdy obecnie z tego
 szkoda wynika, z nową Mennicą w zawieszeniu
 bydr musza. a niestuska jest, że gdy głośniejsza
 część swoje własne dobro, dla pospolitego dobra po-
 święca, mniejsza część jedynie na własne baryta
 Łyski, dobro Ziemi zupełnie z pamięci wygluszawszy,
 a) Npół wyborna ale smienita się w gadanie, bo Prusy ma sama i jej nie
 zasługują do pomysłowości ani swojej, ani Łyski.

Peniwar, zas' ozywista, jak wielkie szkody przynosi
 korona przez to berustanne bicia monet przez księ-
 cia; mniemaja, iż, że wypada JKM raz jeszcze
 albo napisać, albo wystać do księcia z wystawi-
 niem jemu, ^{i perswazyj} na jakie straty wystawionemi sa-
 miotyke wszyscy Poddani Polskiego Państwa, le-
 ci i sam książę z ziemiami swojemi, jakie ^{do zbytku napływu} cierpienia dla nich ^{niecierpi} (wynikają); ^{niecierpi} przeto niechby Kt
 Pan w najtańszy sposób wzwiał księcia
 żeby nie zwlekał zamknięcia Mennicy, z podsta-
 wienia króla i Rad jego; w razie zas' gdyby książę
 przystać na to nie chciał, Rady wachaja się JKM?
 wskazywai, jako ma przeciw jednemu nieposłusz-
 mu lennemu księciu się zachować? -

Podtrzygnięcie pytania we względzie apelacy-
 do króla, zdawati się być jeszcze wazniejszą
 rzeczą; przeciwszystkiem oni mniemali, że nalezy
 więcej bawyc' na tronie sici z. tak wyptływajace, a
 zeli na to co jest na Prawach opartem. Bo nie
 dzie się bez wielkiej goryczy, gdy kazdemu wolno
 będzie sądowe księcia wyroki stawiać w wątpli-
 wości, a jego Poddani gdyby się kruszonemi wia-
 li, przez Sądem Sądoworzym królewskim, nie będą-
 cym z ich zwycięzajami jednolitym, sporne sprawy wy-
 dzie

wywodzić. Przestrzegając też Układy istniejący
 między królem a księciem, nie znajduje się niczego
 sadniejszego, co by właściwie do tego przypadato. Pruszech
 nim jest Prawem, że każdy przed swoim przyro-
 dzonym Sędzią Stawa i od zarzutu odstąpić nie
 chce, choćby w Sprawach niższe osoby od książęcych
 Wyroków odwołać się chciały. Tak w Artykułach
 zawartych Układów znajduje się sprzeczność, że
 JKM. najlepiej usunąć może, t.j. w Liście Lenności
 zawarto, że król ziemie ze wszystkimi i każdą Wła-
 dza, prawami i należnościami bez żadnego wyjątku
 tak jak one W. Mistrz aż do ostatniej Wojny posiadał
 na świeci w Lenność oddaje: przeciwnie zaś Artykuł
 XII^{ty} zawartego najczystszej pokoju na pewny sposób
 ogranicza: „JKM. za wyraz, ma Margrabi Albertowi,
 jego Polomstowi i wszystkim Mieszkaniom rzeszonego
 kraju Prus, przy wszystkich ich Przywilejach, które
 temu Układowi i władzy JKrólewskiej M. nie są
 przeciwne, zachować: „ta” która to przywiedzie na Wstąpię
 ta, czy ona odnosi się do bezwzględności w sprawach
 sądowych, albo czy też jak już poprzedniemi Ministrami
 było, objaśnić należy, tego Rady nie mogły tak o-
 razu wystrzygnąć, pomimo że wielu było zdania, żeby
 to za pewnik uważać co w Liście Lenności, bez żadnego
 objaśnienia.

wyrażenem Sici, jeżeli to co w traktacie Pokoju, ogra-
 niczonem bydx się zdaje, i też obecni wszyscy skrom-
 nie WKSM.^o radzą, aby i snowy pierwszego trzymata się.
 Co do katalużenia kwestyi powstałych w 1534 r. między
 królem Szwedzkim a Gdańskiem, oł czasu Sejmiku Toruń
 1537 r. wszystko było w zawieszeniu, gdy się Gdań.^o dowo-
 dzieli że królowie Danijski ze Szwedzkim z jechali się ma-
 dem katalużeń pewnego nieporozumienia w Rzym-
 broe, wyprawili przeto 12 lipca Sekretarza do Kopen-
 hagi, ten upraszał WKSM.^o Danii, aby istniejący spór
 swym pośrednictwem w następie mających kon-
 ferencyjach, katalużić, iżby Szwedzi Gdańszanom po-
 czynione szkody katalużili, na co gdyby się Szwedzi zgo-
 dzili wzięli, to przynajmniej umorzeniem obu str-
 nych pretensyi kupnem katalużeniem bydx mógł.
 Król przyrzekł, że interesu Miasta nieza niedba, a
 ile możności zadanie poprze; i też gdy obadwa sto-
 ronach 2. 30 września porozumiewali się osobiście
 przedmiot rzeczoney katalużili, t.j. że wszystko w ka-
 to ma bydx na wieki zapomnianem, nańk winni
 Gdań.^o wyrażnie oświadczyć czego się po nich spodzie-
 wać ma, w razie zejść z Lubeka,? Miasto czegoś
 korzystniejszego spoźdiewato, z tego powodu kilka mi-
 sęcy z wziętyto Ratyfikacyja, wreszcie pójpisali ją.

na powrót roku nast. przez rok. Skutkiem perswazyi Kr.
Lubińskiego, nadto zapewniono, że w razie wybuchu wojny
między Szwecyją a Lubeką, w takim razie udziału
w niej niewzięmie, lecz jak poprzednio, neutralnem będzie.
Na uwagi Rad, co do zamknięcia Mennicy Książa, od
puściła królewska z Wresnia, nadstąpiła następująca:
" że po tylu wezwaniach książę nie przestaje pienię-
dzy wybijac, niezgodnem jest z powagą królewską, wy-
prawiać doń o to Posta, któremu może nie więcej
nać innych sprawić, skoro zaś tylko N. Pan z Litwy
do korony wróci, trzeba raz jeszcze w tej mierze na
Sejmie naradzić się, i co by się Stanom zdawało, posta-
nowić w tedy."

Zaktualizowała Rada nie przybycie Posta królewskiego na
Sejmik. 1.° Michalski w Grudziądzu, tym bardziej że nie-
otrzymał odpowiedzi na raport swój z reszty Sejmiku
co do Podatków żądanych; mniemat, że król obrażony,
nie taskawie przedstawienia przyjął, zdawało im się
iż mają po sobie słusność i przeto N. Pan powodu do
griwu przeciw nim niema, albowiem nieuprzednie Po-
datków odmówił, o nie niesłusznego nie upraszał,
chciały przeto środki takie wynaleźć żeby króla zas-
pokoić jeżeli by raz był na nowe swe oznajmienie żył.
Postanowiono więc utagować N. P. pismem, i polecono rzecze te

Hisz. Chetmiskiemu.

Ponieważ, nas nie przybyły niżej Stany, tem niniej Rady
mogły się zająć przez miastem Podatkowym, bo w tak ważnej
sprawie bez Szlachty i Miasteczek, obciś się nie może. Apet
lucye z Miast, osobliwie z Gdańska do Sejmików, oprócz
innych niedogodności, powodowały znaczne koszta, i spra-
wiałoby zwłoki w Processach. Na to tylko była jedna
Sposób, żeby król dozwolił tej Instancyja, pomimo
Rady prosiły o to w osobnym liście przedstawiając
„że gdy się tylko trzy Instancye mieć należy, Mi-
sta maja, ich aż czterech, bo od Sądu miejskiego, apela-
cyja do Rady miejskiej, od tej do Sejmiku, a nakre-
szenie do Dworu, które to porządek, zdajacy się pos-
politym Prawem sprzeciwiać, a na Sejmikach ze-
szkoda, ważniejszych zatrudnień, wiele się czasu tra-
ci, bo z Gdańska osobliwie liźne i obszerne Akta,
które niekiedy rozmaite kupieckie wypadki i wątpli-
wego rozumienia kontrakty zawierają, nadzysła-
nywają, że ścisłego badania potrzebując, przesła-
kają, należytemu zajęciu się publicznemi inte-
resami, dla tego upraszają, aby Jkoscie o potwie-
dzenie ułożonego Postanowienia, obejmującego przepi-
sałoby w Sprawach Miejskich, jak to dotąd w zwyczaj
jest u Niemian, zachodziły tylko trzy Instancye

j. p. 1° Kwitych Sądów Miejskich, 2° Rad Miejskich.
 3° z pominięciem Sejmiku, i Sądów Kasownych.
 Narodziło się dalej o Urządzeniu Gimnazjum
 Chetmińskiego, a to zdawało się być. Tym
 potrzebniejsze gdy Elbląskie wielce podupadło, bo
 dotychczasowy onego Rektor Wilhelm Gnaphens
 z powodu Religii, w tym roku przez ustąpić mu-
 siat. Bp Chetmiński osobliwie zajął się tym przed-
 miotem, oświadczył, że Mięszczenie Chetmińskie,
 jako fundusz przeznaczony dla szkół pewne grunta
 i czynsze, a niezawólnie je odbiera, skoro by szkoły
 należały do urzędowem nie były. Stary klasztor teraz
 pustkami służy, zdaje się na szkoły być dogodnym,
 lecz do jego utrzymania potrzeba więcej dochodów.
 Opaci pomimo że ich o to proszą, nie udzielić nie
 chcą, on Bp. w tej mierze nie dawno do Rzymu
 pisał, że mu nieodpowiedziawszy: ponieważ
 trudno z tam spodziewać się pomocy, niechby więc
 R. 4, każdy według swojej możliwości, dobrowolnie ku
 po parciu tak szlachetnego dzieła, ze swej strony
 się dołożył. "Ale na to przedstawienie nie nie
 zdecydowali, bo te rzeczy kosztują bardzo mało cenowo.
 Nim się rozjechali, brzymano pismo którym usiło-
 wali złożyć kroć, naprzekąd nadmienili R.

„uwaga, na wszelkie spożycie dotkliwa,
 rzecz iż na przedstawienie swoje z reszty tej
 mi ku tyżnie się Połączki, nie otrzymali odpowied-
 dzi, bo gdy połączki nie mówili, lecz tylko to
 i owe zmierzające do zwrotki onych, przywieśli,
 mieli, że nie uchybił, wiem, że przed-
 stawienia Włch: bez niechęci przyjąć, skro-
 tając Podanie ku zachowaniu Przywilejów i
 kładając staran. Co więc Rady wypisyły, było to
 na skutek prośb Stanów niższych, w mniema-
 niu że to nie zmniejsza ani należnego Włch
 postuszeństwa, ani stawia oporu tej woli, bo
 tylko usiłują, Przywileje swoje nie naruszenie
 zachować, nie dawno przez N. Pana wda-
 no, tegoż roku, potwierdzone. Dalej niespodzie-
 wano się że N. Pan tych ustacha, którzy nawy-
 kli tak przywileje jak wierność Prusaków potę-
 obawiamy się, aby i teraz ten wypadek nie z-
 szedł: gdy Włch może po nie wny przez tak
 nie chętnych, nie miłujących, ale według do-
 tychczasowej taksy piśmem lub przez Po-
 selsktwo że jawnie Stanami Pruskiemi na-
 rażać się chciata, co nie tylko dotkliwie
 Rady Łanie pokrzy, ale było prawdą, że na

na obecnym Sejmiku, nie się postanowił ^{dla} Króla
i Prowincyi nie dano. A gdy przed niedawnym
czasem rozszła się wieść, że król ani Posta-
ni Pisma na Sejmik 29 wrzesnia nie nadeszło
mniemano Rycerstwo i Miasteczka, że we względzie
przedmiotów Sejmiku z 8. Maja dotąd do tego czasu
nie się na obecnym Stanowić nie będąc, stan
wznaty zbytecznym swoich Petnominatów do
Grudnia przysłać, a gdy nie przysłali, wszystko
w poprzednim stanie pozostać musiato. Na-
koniec upraszały Rady, ażeby król nie miał ku
Radom niechęci, z powodu jakoby one umyślnie
w tem co dotyczy pomysłu publicznego, nieba-
tymi były, niechby raczej rażył był przekonana-
nym, że gdy JKM. na prośby Stanów odpowie,
i swojej im udzieli myśli, one ciągnąć się nie
będą, wszystko ile możliwości do tego skierować
aby wola JKM. pożądaną skuteczną otrzymać. W
16 Paźd. król Rzymński zaprosił Janusza
na Sejm do Spiry. Miasto tak postąpiło teraz, jak
zwykłe w podobnym postępowato razie: uwiadomi-
mto o tem JKM. Polaka, odpowiedziato królowi
Rzym., że do Państwa Niemieckiego nie należy.
upraszając, aby na dal od podobnych zaproszeń zaprzę-
nie

zupetnie powstrzymano się, bo to uważać byłoby
można, za jawne wzięcie się w prawa
Króla Polskiego.

w grudniu wyjechał Miasto Rajch jednego i syn-
dyka do Królowca, a ci po posłuchaniu u księcia
i po naradzeniu się z Radą Miejską, dalej poje-
chali do Wilna, dokąd Y. Stycz. przybyli, za nie-
mi udali się Ddeptⁿⁱ książe cy, a z Królewca dwie
osoby z Rad, aby wspólnemi siłami dalej sta-
wiać się, czyliby się nie udało sprowadzić Sta-
rąckich na iawną stopę. To Ddeptⁿⁱ osiada-
czyli w kilka dni po swym przybyciu, w i na-
widmie N. Panu podali.

1542.

Wpisanie tym usiłowało uowodzić, że z traktatem
Pokoju między Polską a Litwą 1436
r. zawartym, Incorporationis Privilegio, z uktami
z Mistrzem Ludwikiem v. Erlingshausenem 1466 r.
i z ostatniego uktami z księciem Albertem wyni-
ka, że król Polski ani w Koronie, ani w Litwie
i w należnych do nich Prowinjach, ze składu
Prus nowych Cett zaprowadzić, starych powie-
ścić nie ma prawa; co również w Prusach

we względie Polaków i Litwinów, musi być również
 przestrzeganiem, ku lepszemu objaśnieniu przywie-
 dziono przykład IX^{ty} który gdy powołał się
 pod kuckernees nowe cto pobierać; takowe usu-
 nac' był zmuszonym. Tu znowu z dawniejszej
 Deputacyi powrócono jak, wypokie były cto daw-
 niej, jakie z pod nich towary kupetnie wolnymi
 były, dowodzili bez kasadności odpowiadzi po-
 przedniej N^o Pania, upraszając aby wszystko do
 dawnego stanu wróciło. Przedstawienie to bez-
 skuteczne, król w odpowiedzi 29 styż. Danej
 potwierdził dawne swoje oświadczenie, że em
 DDep. n^o do Zwierzchności swoich powrócił.
 Na podanie Rai w r. z. z ostatniego Sejmita, odpo-
 wiedział król 30 Paźdz^a r. z. z niechęcią, nagania-
 jąc Stany za nieuchwalenie Podatków, i że chwały
 apelować w sprawach miejskich z p^o Sadu Sejmita
 wego usunąć. Naradzano się jakimby sposobem
 w powtórnym Liście króla utagodzić. Napisany
 w Strycku, postano do Dworu w Lubym, tejże treści
 lubo z innymi wyrażeniami. i dodano prosba o przy-
 stanie Posta na Sejmit 8 Maja. ponieważ w tedy
 potrzeba ciągnąc tak Koronę jak i Prusy z należyła
 uwagą roztrząsana, będzie. Król gniew z Tagodzik,

W piśmie z 30 Marca oświadczył, że w kaszt, prze-
 biera, pochwalit gotowość Stanów do ratowania
 wszystkiego na przyszłym Sejmiku w chęci zadowolenia
 Jego Cescy, i zaspokojenia potrzeb ziem, zapewnił że
 na czas wtaszczy Poset przybędzie, na ile JkHt. u-
 pomniat Rady do nieszczerowania Stawan' izby Poset
 więcej wykierował niżeli poprzedni inni. „Bo widzi-
 się, jakie niebezpieczeństwo zagraża całemu
 Chrześcijaństwu, i czego się jeszcze obawiać trzeba.
 Jeżeli się nieporzuci egoizmu, a wspólnemi
 siłami i umysłami nie stanie się w obronę dobra
 pospolitego. Dla czego zaś przyszłe Podatkowe
 pieniądze nie mogą być ztżonemi w miejscu
 stanom do upodulania, ani dla czego Rachunki
 nie mogą być zdane, król niechce teraz pwo-
 dów tego przywodzić, lecz tylko uprzedza, że sam
 Podatków nie na swoje korzyści ale na potrzeby
 całych ziem wymaga, a od Podatków nikt nie ma
 być uwolnionym.” Co zaś tyce się usunięcia
 Apelacyi Miast od Sejmików, N. P. odpowiedział,
 „że niemoże spustychz korzyści z tego żądania
 tych się Rady rax jeszcze nad tem zastanowia-
 o co prosze, niech się więc dobrze naradzi, a
 JkHt. wacha się bez zgody wszystkich Stanów.

co bądz w tej mierze ostatecznie załatwić: mieć
posolność na przyszłym Sejmiku głęboko to zba-
dać, jeżeli has' Szlacha i Miasteczka iednego zdania
z Radami będą, król na ich zażądanie zezwoli."

(dla ratowania sporów granicznych w rizinach
(hebrungach) ułożono układ między księciem a Pańsz-
czanami w Poniedziałek, po Esto mihi, 1602 z powodu
wielkich śniegów podobato się obu Stronom odstąpić go
do kwietnia, wtedy DDept. przedonali się że na pro-
w, bo żadna Strona niechwała o pretensyi swoich
ani na wlos odstąpić. Sprawę na inny czas ołożono.

W R. z. Niemiecki Stany na Sejmie w Ratyboronie
przeciw Turkom na pomoc z brzech Rzymskich mie-
siej, którym w razie potrzeby kwarty miał nas
kępować; uchwalono, tak że na każdy miesiąc na
jedenego Jorda po 12 a na pierwszego po 24 Ryn. 4 obli-
czono; i z grosza płacić każdemu niewypłaca-
jącemu przypadającej na siebie należności,
tego. Pienigz master Państwa (generałny polowa)

Tiskalowi Cesarowskiemu wskazać ma, i do Sądu kamery
Łon ostatni zapożywa, jak to w podobnych razach zwy-
czajna. (ustawy rzeczowego Sejmu § 44, 47). Ellega i
Gdańska jako urojonych chęci Państwa Rzymskiego
nie przejmowano przy tej okoliczności. 25. kwietnia

doręczono Ransom dwie ekspedycje, jedną z 21 listop.
 druga, z 23. grud.^a w treści, że ponieważ Miasto, odes-
 ci na siebie przypadającej niewypłacy, przeto sta-
 wieć się mają, przed Sądem Kamery, dla wystuchania
 wyroku za nieposłuszeństwo. Podobnie Elblążanom
 nakazano. O całym tym najściu króć uwiadomio-
 nym został, gdy Rans J.M.ⁱ z powodu choroby, bo
 przebywał w więzieniu choćby się za swemi poddanemi
 ujął, to wiele straty czasu poniosłoby się, miasta zaś
 stawiać się miały, że tym czasem przeciw nim
 wystąpią z Bannicyją, pisali (daniżczenie 29
 kwietnia do cesarza i przedstawili J.M.ⁱ, że oni do Ban-
 stwa niemieckiego jako miewarstwa obcego, nie należą
 obowiązani najmniejszej nie są, być mu posłusznymi,
 a tym mniej jurisdikcyi Kamery ulegają, wcale
 pod nią, nie podchodząc. Toż samo też nieco ob-
 niej powtórzono w drugim. Liście z 12 Maja, do-
 ciono do Sądu Kamery Drezna, aby się nie spieszył
 z wykonaniem niestusznego wyroku. Nim jeszcze
 pisma odeszły, otrzymano 9. Maja inne, w kurfir-
 szta Saskiego, w którym J.M.ⁱ jako zwolający księ-
 że Cyркуtu wyższej Saxonii, miasto Jauisch, na flim
 Cyркуtu do Zerbst (serbika) kamarsza, gdzie do tego
 należące Stany 19 Maja, w skutek uchwały jemu

w Spirze 11 kwiecień zakończono, we wzglęsie zaś
 się mającej pomocy przeciw nieprzyjacielowi Śmiecia
 Chrześcijańskiego, nawadza się miasto. Miasto 6 powie
 dxiato, że gdy Stanowi cześć Ziemi JKM. Polskiej
 obchodzą, że przeciwko mało Sejmiki w Cyrkultach, jak i
 sam Sejm Cesarstwa, i niech kumpirsz nie raży sobie
 tego nieśkaskawie wykładając, gdy na hazard wskazany nie
 przybędzie. Podobnie kaproszenie otrzymali Elblążanie,
 odpisali tak, jak Gden'szczanie.

Król Zygmunt spełnił swoje przyrzeczenie, przysyła
 ją na Sejmik 8 Maja Posa Fabiana Cechme Poi
 kom. Pomors. Starostę w Szargardzie (Starogrodzie)
 do Malborka, on 9 Maja w obec wszystkich Stanów
 zlecenia sobie dane złożył im, w niemieckim języku.
 kopia zaś ich w Ławie obecnym doręczył. Oznajmit.
 że JKM. ostatecznie postanowił, gdy dotychczas
 jego przedstawienia przechodziły na próżno, we wzglę
 dzie pomysłowości Ziemi Pruskiej, Stanów już więcej nie
 wzywając, bo powadze jego zdawało się, nie być prze
 woła, rroca, starać się o to raz jeszcze co prze
 było Poselstw z łaski usilnemi przetożnieniami, nie dato
 się do pożądanego skutku doprowadzić. I tak pojęć
 można było, z jakim wzruśm JKM. to przyjął, gdy
 przewiż Król nie z widoków korzyści własnych, ale jako

prowadziwy Ojciec Ojczyzny z przewrotnością za piersi
 i za pomysłowością, w tych niebezpiecznych czasach
 gdy tylko po Stanach wymagał, aby one na siebie,
 swoje Lony i dzieci, na zachowanie, miłosia i na
 obronę Ojczyzny całą uwagę zwróciły, przeciw na
 to wszystko obojętnie kaskadzie uszy; wtedy Państwo
 obywateli, już mógł przypuszczać dokładać zabiegów
 dla tych, którzy pierwszy o własnym dobru zapomnieli
 a upominania zbawienne na to, niewstydzili się
 odrzucić; przeciw Ojcowiska miłości i przez długie
 doświadczenie przyskazała mądrość, niedopuszczą, żeby
 JKM. tych których za swoje dzieci uważa, pominie
 że one nadto grubo przewinęły, swoich stanów i polity
 cyzacji niech potłumie, żeby więc to udowodnić
 przysłał obecne Poselstwo na teraźniejszy Sejmik,
 którym o tem wszystkiem, co w wygrzech w reszcie Jesien
 ni Turcy prześledzili, jako naoczny świadek, może
 dać najlepsze objaśnienia, każe mu król upom
 nieć Stany, aby przeciw wzięty do serca, jakie to
 wielkie niebezpieczeństwo, nie tylko dworskie mu
 i piomickiemu Państwu ale nadto koronie Polskiej
 i Prowincji Prusom z szczerą kłopotliwą przez Chrz
 cion powiesionej, wygnika; a jeżeli kiedy to tera
 osobliwie wybita groźna przebudzenia, że Inu
 ku ardego,

gdy się ten zbliża, którego jako królowy wstąpię
 Lew, upatruje kogo ma rozszarpać. Wprawdzie M. Pan
 którego jeszcze nikomu wojny nie wypowiedział, a raczej
 pokój utrzymać, zabiegał. nie ma zamiaru zerwania go
 z kimkolwiek, lecz widząc że obecne wypadki większej
 wymagają przekrośnięć, na to baczyć musi, w jaki by
 sposób niespodziany i gwałtowny napad utrzymać i
 odeprzeć. JHM: i na własne i nieprzyjaciela siły, wie
 że nie na swoje własne lecz na miłoserdzie J. Chrystusa
 jedynie polegać należy, ażeby i tenże chce, abyśmy przy
 Jego pomocy, nie mniej ręką własnych dożyli. W tym
 zaufaniu przekonaniem jest M. Pan, że ze wszystkich
 zjednoczonymi Siłami, wszystkich swoich krajów, bez
 cudzoziemskiej pomocy, za orędownictwem J. Chrystusa, na
 wet największe wojska nieprzyjaciela, pokona, lecz się
 wzajemnie bawia, że mogłyby obracic Boga, gdyby ktoś
 to jedynie z samymi wojskami koronnymi powierzył co
 się przedsię wzięć. Z tego powodu JHM: ku temu
 dąży, iżby nie tylko Siły Polskiego Państwa, lecz
 wszystkich swoich Prowincji przeciw napadowi
 w jedno zebrał. Gdy więc widoki W. X. Litew.: niema
 leższego przeciw do Korony, zgodnie z nią, kierują się,
 o ilez więcej są Prusacy z obowiązaniami, którzy lubo
 Praw osobnych używają, przeciw z Państwem

jedno ciato Szwecji, i są w obowiązku być jedno
 zgołnemi w tej mierze. Niemniej potrzeby powtarzać
 tego co już w tym razie dawniej powiedziano,
 tym bardziej że słany bardzo łatwo pujać mogą
 że siły rozdzielone wprost wiada do zniszczenia
 siebie, muszą więc na to baczyć, jakim sposobem
 całe Państwo Polskie, ze ściągniętą pomocą, tych
 którzy lubo nie należą do onego ciata, przeciw
 z tym Państwem Polskim jako jedynym stoją, królem
 mogło przeciwko nieprzyjacielskiej, razem
 wystąpić. Przytaczanie Swobód ziem tu nie należy
 bowiem Przywileje nigdy dawaliśmy nie są, ~~tu~~
 atakowicie upadku, nadto należy uważać do-
 rze, że ~~JKM~~ nie wymaga po Prusakach, ażeby
 oni przy każdym napadzie puszczali z pomocą
 obronie, ale żeby w tedy razem dopomagali gasić
 pożar, gdy nieprzyjaciół za nadto wielką siłą na-
 pada: a gdy się więcej piórem o rozumienie
 praw zasadniczych wojny niżeli włości orężem
 broni, żeby ze stratą wszystkich Przywilejów
 upadek i niewola wszystkich mieszkańców nie na-
 tapita. Za przykład mogą służyć Węgry, nie
 były by one nigdy w teraźniejszy smutny stan
 popały, gdyby się w spółnemi siłami były

nieprzyjacieliowi oparty, nadto niech sobie Stany przed
 oczyma przedstawia, z jakim byto by to dla nich upośle
 dzeniem, gdyby swego króla i Pana, gdy ten dla dob
 ra pospolitego sam do boju występuje, pokreślanie
 bez pomocy. Rzecz dalszej zwłoki ulegać nie może
 bo nikt pewnym być nie może w następujące lata
 że juba przywioda. — bo taki Rzymski król, jak i
 Cesarz ^{Prat. 1899} w ostatniej kampanii szczęśliwymi nie byli;
 z tego pojąć można że nieprzyjacieliowi Chrześcijań
 stwa nie mało przybyło ducha, co pomnaża obawy
^{Prat. 1899} jakiego ze strony Turków nieprzyjacielskiego za
 machu, z tego powodu niechby Stany na obecnym Sej
 mie ostatecznie postanowity, z jaką ilością wojska
 mogą one w pomoc pospieszyć koronie? zarazem Po
 datki ustanowić wiune, dla zaciągnięcia w razie potrze
 by. Żołnierzy. — że zaś świeżo Gubernatorwa niede
 rlandów pisata uwiadamiając króla, że o ileby pokój
 z Danią nie zawarto, ona zmuszona będzie swoim
 poddanym, z powodu niebezpieczeństwa na Sundzie
 wszelakiego handlu zabronić z Prusami i na Bałty
 ku, niechby więc R^{da} Prus, co w tej mierze czynić wy
 pada ^{Prat. 1899} przeto żyty, ażeby ziemie w dotychczasowej
 swój pomyslności nie szwankowały, a bezpieczna i swo
 boi na Żegluga zapewnio na, im być mogła. "

Taka była treść Poselstwa królewskiego, to jak
 poprzecznie na obawie napadu tureckiego zasądzało
 się mianowicie z Węgier. Wyżej o stanie tego Pan-
 stwa mówiliśmy, po zgonie króla Jana, i że wdowa
 po nim starała się o Sultana opiekę przeciw Ferdyn-
 nandowi, teraz opowiem po krótku skutki skutane
 i otrzymanej pomocy. Już przy końcu r. 1546 rozka-
 zał Sultán Soliman Baszom Bośni, Belgradu, Klisy
 i kroczyć z wojskami swymi do Węgier, ci zdobyli
 Waiżen, Peszt zaś na prośbno oblegali, odcięli zba-
 dla braku żywności, przeto Ferdynand otrzymał mo-
 nusić obłężenie Offen'u, i stała się tu wdowa po
 Janie w rai. z synem: Soliman wystąpił na odsiecz no-
 wa, Armija, ta miasto do obłężenia ułotniła i Armia,
 Chłes'ian pokonata, już o tem wspomniat kr. Łyż.
 w Poselstwie powyższym do Prus. Soliman jeszcze przed
 tym z wydzictwem z nową Armia, wyruszył i stanął
 pod Adrianopolem, dalej posunął się do Peterwardy-
 nu, tu się o wydzictwie dowiedziawszy ruszył pod
 Offen, podstępem zajął twierdzę zapewniając dalej
 że ja, Karo'ci, skoro tylko księżę dojdzie do pełnolet-
 ności. Królowa wdowa musiała przeto wyjechać do
 i ciemnogrodu by tu mogła się utrzymać, a Sultán
 wrócił do Stambułu. (D. Stamb. L. 1546.)

Co się dotyczy zakonu wnie w niemieckim Przetworze królew-
 skim, należy wiekcie że w kwietniu 1540r. między Cesarzem
 a królem Danii, zawarto jedno roczne zawieszenie broni,
 czas wyszedł a pokoju nie zawarto. Poprzednio Regentka
 Niderlandów Maryja wdowa po królu Węgier, karcia
 zapytała króla Danii, czy chce zawieszenie broni prze-
 dłużać? Na co odpowiedział, że tak, od raku rżęcy
 dowość się nie może, lecz wysłał swoich Posłów do Ham-
 burga, na przysiężny dzień oczyszczenia N.M.P. niechby
 tam Regentka swoich DDep. wyprowadziła, by się co do
 propozycji obszerniej uktadac mogli. Regentka poda-
 ła trzy miejsca na zjazd w Ober-Ejssel, j. t. Campen,
 Schuoll, Dämenter. Na co do kr. Danii nie odpo-
 wiedział, gdy Regentka o swym zamiarze zegluga
 do Prus zabronienia, uwiadomiła króla Polskiego,
 List pod d. 11 grud: Niedługo potem dowiedziame się, że
 na 1. Staja Bremie wybrano na punkt uktadów, co
 tu także niżej opowiem

Praciam do Sęniuku, Nizsze Stany wyśtu chwasy
 Przetwora, otrzymawszy kopia onego do swej Kby posz-
 ły; po czem Piset i trzylit kopia listu Gubernatorowy
 do Jk M. i, po odczytaniu onego, uchwalono po cze-
 kać na początek uktadów w Bremie nadto zamierzono u-
 grozić Jk M. aby obie tam strony dlistami staniat do
 zawarcia Stategu pokoju.

zawarcia stałego pokoju dla zupełnego bezpieczeństwa handlu.

Tak, odczytawszy poruszenie, ism. ks. a. Pas. i urzędami
jest o sporach granicznych z A. k. ditem. i uprasza Radę o
nie króla, aby księstwo w granicach uszczelnienia nie pomost
zostano się na sp. tui nie dyktu koiria.

Pr. 17. in p. k. staję do głównego p. t. i. niw. P. s. i. t. e. w. a. ,
t. j. do Radę ich posilków i podatków. Rady nie uznają
mocy bez uwolnienia niestarych Stanów, to uprasza Radę o
o zmianie ich, o których skoro się dowiedzą, zajmą się temi
p. t. i. niw. i z. c. a. t. i. i. t. o. s. i. a. , ta w porozumieniu się
z Radą Bp. w. a. n. i. , w. i. e. t. w. i. c. h. i. n. i. e. n. i. e. , „Należy Stany
z P. s. i. t. e. w. a. k. r. o. l. i. e. w. i. e. d. z. , jakie niebezpieczeństwo grozi koronie
i reszcie Liem. Co raz bardziej potęgi nieprzyjaciół rośnie
zaga, się, i. k. m. i. u. s. i. l. n. e. z. a. p. a. n. i. a. s. z. e. r. o. k. i. e. k. r. o. z. p. i. a. n. i. e. o
p. u. s. z. e. r. a. j. a. , co do grawaminów, b. t. e. d. o. w. , p. r. y. w. i. e. j. o. w. i. e. n. y. e. ,
na n. a. l. e. i. z. y. c. h. w. n. o. s. i. c. i. e. k. s. y. , n. a. l. e. i. z. y. r. a. n. e. j. b. e. z. d. a. l. s. z. y. j.
k. w. o. l. s. k. i. , w. i. e. d. z. i. c. i. e. d. o. s. t. a. n. o. w. e. g. o. o. p. o. r. u. , n. a. p. r. y. p. a. d. e. k.
i. d. a. n. y. e. i. c. i. e. m. o. g. a. z. e. g. o. n. a. p. a. r. u. T. u. r. k. i. o. w. , d. l. a. t. e. g. o. t. o. z. g. i. e. r. z. y. t. y.
s. i. e. R. a. d. y. n. a. t. e. k. y. z. e. o. i. e. l. o. d. u. p. o. z. s. z. e. l. a. z. i. o. d. S. z. e. f. f. a. , p. o. d. a. t. e. k.
t. e. n. w. i. e. n. i. a. c. h. m. a. b. y. t. k. z. a. c. h. o. w. a. n. y. m. d. l. a. u. t. y. c. i. a. p. i. e. n. i. e. k. y.
n. a. b. e. z. p. o. s. r. e. d. n. i. e. P. r. e. s. k. o. r. z. y. s. i. , p. r. z. e. k. o. z. a. m. i. e. r. z. e. n. o. i. k. s. t. i. p. o. s. i. c. i. e. o. z. l. o. z. e. n. i. e. i. c. h. w. i. a. n. t. u. M. a. l. l. o. r. i. e. w. o. s. o. b. n. y. c. h. S. t. a. n. y. m. i. e.
p. o. d. t. r. z. e. m. a. k. l. u. w. a. n. i. , S. k. o. r. o. n. i. k. a. , u. k. o. z. i. e. R. a. d. i. t. o. z. i. e. n. i. e.

u miast wch. dalej zadac' beda, Rady otwartego zwołania
w tej kassie, na przypadek napadu nieprzyjaciela: a do
wyprowadzenia się na St. Łokot, trwać ma przez Rok. Mialo kas
dy do obrony brać się winno, słowem uzbrowić obywateli. Musz
na przeto aby za przykładem Rad, Rycerstwo poszło, jak to
wymaga jego obowiązek, miasteczka zaś mają zaopa
trzeć w prowiant, rynsztunek, broń palną, jarkym,
otolw i t.p. potrzeby."

Nizsze Stany przyrzekły nawzajem się między sobą, w pierwsz
jednako uwiadomity je Rady, o zamiarze usunięcia Apelacyi
Miast z Sejniku, jednako co do Wch. Miast, w zupełności,
co zaś do Miasteczek, nie: i to w sposób, że od 50 Mark
Apelacyja od Ławników do starosty, a skoro o wyistniał
ma od Ławników wprost do Sejniku, a z Ład do Dworu,
przechodzi. JKM: zniósł to o tyle przyjął o ile na to
się zgodzą, Nizsze Stany, gdy zaś wreszcie nie było szlach
to ile Mieszczanom obchodzi, należy więc zniósł to
nich, a wtedy za potwierdzeniem króla, nowy porządek zas
łano w prowadzonym. - Mialo pomyślały Rady za
niezgodne miejsca: a Sejnicki Gwóździ i Malbory,
wzięły przeto aby je przeniesiono: 8 Maja do Elblaga
a 29 czerwca do Torunia, jeśli na to będzie Zgodą
tych Stanów, zniósł to nastąpi za pozwoleniem
JKM: - 11 Maja Nizsze Stany zgodziły się na

Podatki, utrzymanie się, i zaprowadzane konie, co do
 czasu, co i is' pociągają do innych miast,
 odwozaty się do Brau i Starszych.

Głównie użalali się że książę ciągle bije pieniądze
 z prośbą, użycia wszelkich możliwych staran, i żeby
 ich wybijał naprzestat. Pp. łowcy rzekli, iż Gdarska
 wino przypisują, jakoby oni z księciem w do tego się
 nie kłósi, że w łamecznym biciu łowcy są
 wdziat; P. Dep. Gdarska napisał temu wszystkiemu.

14 Maja udzielono na piśmie odpowiedź Postowi Księcia
 „Stary z najumierniejszym pociąganiem wrnaly
 starania H. Pana, ku zabezpieczeniu ziem Pruskich
 oświadczyły, że takowe przy obecnych pełnych niebo
 pieczeństwie czasach najmocniej są potrzebne, i że one
 tym celem, kardecz ze wspól Stanów, a osobliwie Słachty
 jako najkataliwiej upominaty, a żeby w razie nieprzypa
 dlińskiego napadu gotowa, była i zapatrzone, co wzięty
 nie potrzeby wojenne j. t. konie, broń, na co ta odzyska
 z przyzwoleniem na kadania że jako prawa Słachty
 i wierni poddani powinni się swą spetni; ponieważ
 zaś w wojnie bez pieniędzy nie dristnego wykonać się
 nie da, dolożono wszelkich staran ku skłonieniu Stanów
 na pozwolenie poboru Akcyz, użycia. by tak odzyska
 nie bezpieczeństwa, rezerwały na Akcyz na rok, jeżeli

1. o zarządy o 2. o kłopotach; po 2. relacji o każdym
 z ręk, a o każdej Rezerwie zagranicznego Piwa po 34
 Relacji." Dalej uproszaly Rady, "aby król wzniósł ten
 Podatek potwierdzić, i nakazał manifestem ścisły
 onego Pobór i wyptatą wszystkim Starostom, Mias-
 tom, Opatom, Szlachcie, i każdemu Młyny posiadają-
 cemu; nadto nakazał Starostom zobowiązanie
 Poborców i Młynarzy, przysięga." Nadto zadaly:
 "aby ArOp. Gnieźnieński, Bp. Płocki i Kujawski
 z Dóbr w Prusach posiadanych, ptacili podatkowe
 materialności." zaś Poborem, aby zebrane Pieniądze
 Radom składali, i z nich ścisłe zdali rachunki
 Dalej aby zteliw zebrane summy w Skrzyni o
 trzech zamkach, która to Skrzynia ma być w za-
 chowaniu przez K.M. wskazanem, kluczo zaś od
 niej trzymać mają, Starbisk, Rady i Miasta, nie
 dla tego aby Skazy nie posiadały w Starbisku za-
 upnia, ale aby im w razie potrzeby przystęp do
 Skrzyni takwiej szym był, celem użycia pieniędzy
 na Leciągi lub inne odpowiednie rzeczy. Gdyby
 zaś Poślatki to dostatecznie ^{nie były} na powrócenie
 napadu ^{nie} zyskiwała, wszakże Stany nie wyjmują
 Duchowieństwa przyrzekły z własnego worka, tyle
 ile będzie potrzeba, wyptacić. To zaś wreszcie

nie szło się woli *JKM.* zadecyć, iż się i o przyję-
 ny pomina, podchodząc do tego, że na ostatni *Sej-*
nik 29 *lutego* nie zostaty nań wszystkie Stany
 zaproszone; dla tego w tak ważnym postanowieniu
Laudum wydanem być nie mogło, co niechby *JKM.*
 na to wpłynąć nie rażyła. Gdy też, król
 w Poselstwie zapewnił iż nie wymaga od Prusackich
 Łackonia iłi suwów z koronacjami przeciw każdemu
 nieprzyjacielskiemu napadowi, i że N. Sm., Pro-
 winicyja przy tej przywilejach zachować zamie-
 rzył, dziękując, Rady za te oświadczenia upra-
 szając aby bezskuteczności nie były. Co się zaś
 tyczy istniejących sporów pomiędzy królem Danii
 a Niemcami *Burgundzkimi*, uwiadamić
 o tym *JKM.* o sporach w Niemc, upraszając
 N. Sm. o zachowanie listowne stron obu do Sta-
 lego pokoju, w razie gdyby *Łjad* ten na ničem się
 miał nie
 rozstrząsać."

W osobnem piśmie doniesiono *JKM.*, że usunięto
 Apellacyj z pu. *Sejmików* Miast, jak to wyżej za-
 mieszcilem, wszystkie Stany przyjęły, niedostaje
 tylko Sankeyi Królewskiej o która, ogłoszą się ma-
 co, w kortacie Edyktu, o temu krajowi, Rady jak
 najuniżeńiej upraszają.

17.
305
Dotyczyły Rady dwa osobne Listy, w 1.^m upraszają,
o usunięcie Sprawy Granicznego wyłoczynego Księcia
Prus^{ki} ze strony Litwy i aby on w nie naruszonym po
siadaniu swoich ziem pozostał. 2.^m Kądowno od
KON. odpowiedział Rózkarzów do Rycerstwa, aby
każdem w konie, broni i we wszystkie potrzeby o-
patrzony, był w gotowość, a komendantowi Kamień
Miasta, aby mury, wieże, waty i inne roboty wa-
rowne w dobrym stanie postawili, to co potrzebało
ponaprawiali, w prowiant, proch, otwó, licoń palna
i we wszystkie zapasy wojenne dostatecznie się
zaopatrzyli.

Dalej zajęto się rewizją Prawa Chetmińskiego,
i zgodzono: aby po 1.^m Janu, Gdański Syndyk
Dr. Konrad Lagus, i komendant Bp. Chetm^{ski} u wojewody
Malkorńskiego, bardzo biegłego w starych kuryerach
ziem, zjechali się do rozpoczęcia rewizji tego prawa
nie do 17 to bo dla powściągnięcia chwały wojewody, a
lubo Bp. Chetm^{ski} pragnął się tej podjąć, a Gdańszczan
nie przyrzekli swego Syndyka do dobawy przysłać,
prociwi się miasto w tym wymówiło, a Dr. Lagus
nie mógł przybyć, bo wstąpił go w sprawie Hanzy.
Znowa przeto rewizją prawa Chet.^{skiego} zwróciła się
Prus^{ka} kilka ma laty powrótyli się do Ławstowie, przeto

cawnej bieleni, piwa, optate, w c. i. stankach
 w m. wadzie, a nie więcej optate od przytywa
 jących na targi i formarki z towarami, to na
 wano ugrabiem Polakim, i c. argow. I każono się
 na sie. Chosho, do tego b. i. Skutku; na obecnym
 zaś Sejniku Mlewałow, do drugow pod karą 50
 Ltobich węg. na wiski zakazaniem zostało.
 Szlachta z Mińskiem kamii ugodziła się, o warzel
 nićtwo Piw: w sposób, że Szlachta z własnych tylko
 ptodów u siebie wyrostych i na swoich karczem po
 brzebe piwo warzeć ma, i na ten cel w miejsce
 Kryszów może brać chosho, ale aby miłk sam
 z Piwa się utrzymywał, ani je w inne miej
 sca przewoził, pod karą 50 Ltobych Pruskich, z ty
 polowa do Skarbu publicznego, a druga Stron
 p. skhodowanej przypada. Nie wolno Starostom
 ani Starzawcom d. i. kró'lewskich na karczem
 Piwo ugrabiac. Karcemnarzem zaś mającym
 przywileja warzenia od dawnych czasów Piwa
 u siebie i sprzedawać takowego Beerkami lub
 pod Beerkami lecz tylko w Stankach swoich na pa
 i kwarty, pod powyższą karą. Układ ten Rady
 potwierdziły i pieczęcią swoją przyćmiły.
 Nakoniec we cztygódzie Stłoga i Gładka pisano do Kró

9 by Helt. Oba te Miasta, o pretensyj Rzymstęps
stawa nastorid poro sequiawszy Św. ki Słobeskie
nie dopuszczania przeciw urojonemu tych Miast nie
postawien'stwa, ogłoszenia w Niemcach Wamicy, lub
wydania przeciw nim czegoś ostrojszego.

Wrazd w Bremen, wspomniatem o niem, między
Danij, a Niderlandami na próżno się odbył, bo stron
oba Postowie, co do warunków Pokoju ugodzić się nie-
mogli. Pzeko Handel na Szwecy powróciło przerw-
wano; w porcie Gdańskim okręta Niderlandzkie na-
otrzymamy rezkar. tu pozostały i niewożyły się, przez
Sund przebywai, a ta przekożność tym potrzebnej-
szą się bydx, zdawata, gdy obiegaly pogłoski, że
Saskowych Go karat Kr. Danij, katyć. Potem zawa-
ły się wieści Szwecy, że pomiędzy Królami Francyi,
Danij, Szwecyi, ko.^m Gdroy i Cleve, przeciw Cesarzowi
i krajom jego dziełdzielnym Nijmickim Kwiartek
Zawarto, i że kilka będycy wojska Franc. ku Biskup-
stwu Lüttich posunęto się. Niekamod na to Danij
od Kr. Danij otrzymali pismo z d. 23 Czerw. oznajmu-
jące im, że po zerwanych uktadach w Bremen zamie-
nają Sund zamknąć, pzeko niich miasto Zegluzi do
Niderlandów Zupetnie zaprzestanie, że tylko okręta maja
być wolno puszonemi, które będą zapatrzone w dostatek

Świadczenia, że do Montcalmów nie było żytych, i tak
 tylko mają być. Wszakże puszczane. Gracis. Sprawia
 że w pewnym względzie takie zapamiętanie sprzeciwia się
 ich dawniejszemu z kr. mi. Danii układowi przysięgan
 a p. r. r. obcego powietrzkoni i doład sponow
 nych wani, na mocy których, nawet po czas wojen
 we wo jest im, we wszystkie strony Świata Strony
 bez przeszkody żeglować, byleby tylko nieprzejmowa
 prochu, słońca, potrzeb wojennych, Strzelb i innych ko
 ściabandowych Lewarów nie podwożili. Dni. Danii
 nie zwariet na te przedstawienia, jak to Skarżi Skarżi
 Pruskiej udowodnia na Sejmiku Grud. 29 wrzes.
 21 wrzes.^a wydany Przet w Krakowie (patrz. Privit. Ser
 .Pras. Municipal.) H. Pan na prośby Rad Pruskiej do
 uszło, Apellauje Miast z p. r. Jurysdykcji Sejmiku
 Miastkom zas ładowe po pewnym względem
 potostawia, a 50 Mark^(a) przeciw wyrokowi Ławicy
 Łomscy mają, potostai przy dotych czasowym P
 rzadku Sądowniczym.

Na Sejmiku 29 wrzes.^a mato przedmiotów do narad.
 ani Przet Królewski nie przybył, ani Listów Rządowych
 nie otrzymano. Mówiono o prośbach Proci Żebieżych
 i z klasztorów Zakonnie Toruńskich, Chelmskich, z
 nowic, z Guelkowie, chcących być uwolnionymi od Ław
 (a) Pruskiej

z pomniejszych Akcyz, z decyrowano przedstawić to po-
nia R. M. z. w. chyluz, opłaca, lew ponowione zapłaty,
iżby Akcyz. Cierkowieński, Płocki, Płocki, kujawski nie wyuży-
kali się od opłaty Podatków, z dóbr przez nich w Prusach
posiadanych, nadto do nakaz Skarbnikowi wyznaczenia
zaległości z dawnych i nowych podatków istniejących.

Uznali R. M. potrzebne na Sejm następujący Deputować
Ppa. Warmii, Kasztelanów Gaińska i Chłomska z poleceniem
wyjednania co do Przywileju Rodowitości Ściślego onego
przestrzegania, zachowania Pienięży z Akcyz, w sprawie
uchwalonym na Leskim Sejmiku, do naprawy i utrzymania
tam na Wiśle ^(zależy) Korona, pomocy udzieliła. Postanowienie to
zestawia Ppa. Warmii, Kasztelanowie zaś gotowe-
mi byli wyjechać, byleby tylko im odpowiednia, In-
strukcja, udzieliła.

Co do nadto postanowit, nakazując wszystkim tak
po łosiach jak po Miastach w ich terytoryjach, jak oalko
się ich rozciągają, granice, drogi, ścieżki, i mosty, wrok-
dwa razy - t. j. na wiosnę 8. Maja, w jesieni 29 wrzesnia.
pod karą 10 Mark naprawiać, budować i odnawiać
dalej następujące, łazie, nakazując, tak po R. M. Miastach,
Miasteczkach w domach Kujawskich, Kujawskich, jako
i Kujawskim i Łepel owsa po 2° Szelagi sprzedawano po
3° Marki, kunkli zaś pełna, nie fałszowana, mierzona

pod kawa 10⁴ zł. tych na przestępcy.
 było na przestępcy, przez które i kopyt przestaw
 wrono, po apty nieciu Lodów, od SS⁴ Skymona i Judy
 po 1. Skelagu i Romia, a od dnia dopióki kawa nie wa
 sty się, po G. feników. to warie zaś nie bez pieczeń
 stwa z powodu Lodów, ma kwienszch ność karid ego
 miejsca zaprowadzić dozor, żeby Przejedzających
 na to, co Stuska, nie z kierano. Stuski bez po
 wolenia swoich Panów nie mają, gdzie indziej Stuski
 przynosić, gdyby się tego kłósen dopuścić, ma
 być z prz. pewna, Senowa, kara, że służby oddalony
 zaś przyprowadzić swemu Panu taki Stuga obow
 iezym jest przez pół roku darmo odstęgiwać, a
 opóźnić tego kwienszch ność karać go ma przy ciem do
 publicznych robót w kądłanach, lub według zba
 rania i wyroku, ale za cielsnej kary.
 Trwających ciągle między Danis a Kieńczy
 gni. Kieńczy nieporozumień R⁴ z uwagi nie sp
 cety, w piśmie do K⁴ Polskiego Kality się na zam
 kąd się c undu przez Danis, pochlebiano sobie, że
 przez parę dni dżanowej pieniężnej pomocy z Pr
 po zaś wojny wstąpił, iierko i cenn to Kieńczy
 wstąpił Lepługi karmować w bzdzi, lecz ja owsz
 wstąpił tym czasem kłósen Danis, nieści i

zabawianiem Handlu, w równie gorszym
 stanie, niżeliby byli, gdyby z niep. ryjantami jego się
 schodzili. Łaskę uproszają, H. M. Polskiej, aby albo
 przez Posła, albo przez Księcia Ruskiego z królem Dani
 zawieźtat układy, o zabawienie w tym sposobie tru
 nowi wojennych, iżby mieszkaniec Srus korzyści z tego
 przynajmniej spodziewanych, nie zupełnie pozbawionemi
 byli, a tem mniej ażeby Ziemi na jakie złe wysta
 wione nie zostały; nie pomijając że List przystany
 przez Regentkę przy końcu Zeszłego Roku, i now. proś
 bę Matkińskiej z Domem Austryjackim, także
 sposobność królowi Polskemu, podają, że albo pokój,
 albo nowe zawieszenie broni wyjdzieć może.
 Skócić o nowym pokrewieństwie, mierzono na za
 warte Matkiństwo królowego króla Zygmunta Aug.
 królowa, córka, króla Rzym. Ferdynanda, Elżbieta
 która w następującym roku, w Krakowie ślubem
 została.

4. na obecnym sejmiku za stosowne uważali ceni
 wić się z powodu rozłożenia Matkiństwa, Spółkowały
 się że król zwoła wszystkie Stany na sejm, wie
 czny, iż im się wprzód zgromadzić trzeba dla po
 rozumienia się, co wady przeciwieć należy w spra
 wach Ziemi, i jaki podarunek tak m. demu. królowi

jakiego. Książka Xtożyc!

W Gubernii ostrzeżta Gubernatorowa Niderland
 do Gubernii ostrzeżta aby się wstrzymali od wszelakie
 go handlu z Danią, jak i handlu, okrętów i ich
 towarów, w razie skutecznego, w tejże treści pisa
 na do króla Polskiego uprzedzając, jakoby król
 Danią był przeciwnym tego postanowienia, bo on
 dotychczasowe propozycje Pokoju, odrzucał.
 Miasto, list do Ciebie adresowany, posłano do Dworu
 uprzedzając, aby J.K.M. rozrysować, tak do
 Holendersów, jako i do Danią z propozycją, pos
 midniczą. Celem skutecznego tego karsztela
 Gubernia Ostrej Północy i nigdy korespondentów
 ski, ten do kr. Danią, ten do Regentli mieli
 być, wystaniami. Podróż pierwszego odcinka,
 ten drugi wystanij do Niderland, urocił z os
 użyciem. że ona Gubernatorowa, słuszny postę
 pujący jest gotowa. Poprzednio jednak Gubernia
 w listopadzie b.r. uprzedziła jąnego Sekretarza, do
 różnych Miast Hanzy, potężnych nad Morzem Bałtyckim
 zalecałszy mu, w razie gdyby kr. Danią w Holenderskim
 się znajdował, przedstawić mu, i przedstawić czyliby
 nie był skutecznym do zawarcia uktów. Ale jakże
 ten delegowany z powodu przeciwnych wiatrów i
 zapadłych mrozów płynąć nie mógł: urocił, nie niezdziawsz

1543.

303

Nim to uszło, Miasto postawi list do kr. Jana Hol-
 skiego uprzedzając aby przesłać onego do królowi
 Janowi. Co najmniej że wysłany Sekretarz mający się udać
 na Dwór kr. Dań., obojętnych zająć się miał żegluga,
 na Sundzie w razie niezawarcia pokoju z Niderlandami.
 Uwiadomiano o takakim Gubernatorowi Handlu z Danii,
 to spowodowało do uchylenia u kr. Polskiego naj-
 niższych przedstawień o przyjęcie pośrednictwa
 między obydwoma Stronami, co też się miało
 za to, że mu w reszcie Lewie ku wielkiej szkodom
 Korony Polskiej i Prowincji Prus, wywóz zboża przez
 Sund zakazany zostaje, a przeciw innym
 nadmorskim Miastom był dozwolonym, a to
 się zdawało jakoby zakazana żegluga Niderlandy
 osłabić a ^{mogła} być w przyszłości zmusić je do zawie-
 szenia broni, to przeciwko temu przeciwna jest o-
 wiewista, gdy inni którym niebroniono, wszystko pro-
 je zboże tamże zawieźć, przez co tylko ja-
 zkić przyczyniło się Koronie Polskiej i Ziemiom
 Prus. Należy bez poprzedniego ostrzeżenia na Gdań-
 skie Okręta zwałeno ostre Rękojmito aby do ziem
 Burgundzkich nie żeglowały, to aby się zawo-
 w Sundzie nie znajdowały, również u Holendrów

zakupione okręta na Rijn i wyjeżdżalskie uważał kazał
 Na co król w styczniu, w Sobotę po nawróceniu
 S. Pawła odpowiedział; że jeszcze Sekretarz Miei-
 ski nie przybył, lecz skoro tu stanie, JKM. nie tylko
 go wystuka chętnie, ale we wszystkich słusnych
 życzeniach ucieli mu taskawę, odpowiedz. Łożon
 Stwierdzenia do Skłonięcia króla Polskiego ku podjęciu
 się pośrednictwa, uważał król z wdzięcznością, przy-
 tem zapewnił, że tak jak zawsze równie teraz do po-
 kój jest skłonny; obwinienie jakoby Sptaw Xbör
 przez Sąd innym portowym Miastom był dopus-
 czonym a Gdańskiemu natomiast onim nie ma-
 kasady, bo kazał wszystkim dotykać, co zaś JKM
 dopuszczał pewnemu Mieszkaninowi do Sopotu i
 innemu z Amsterdamu, choć przewozić, to
 należy za Sopotu, także uważał bo oni za po-
 czynione pewne przytulgi otrzymali, a nie należa-
 ło tym sposobie wytkadać, jakoby zabranieniem
 wolnej Żeglugi, Koronie Polskiej, albo Księstwu
 Prus, Miastu Gdańskowi szkód przy czynić chcieli.
 Co się Żeglanych szkód dotyka od Sopotu
 Gdańskich do tego miał król wywód słuszny,
 bo nie mógł nie się nieby tym, którzy po jego
 koronie, ziemie i ludzi sięgali, z ich portów

po Lów i Ryb we wszystko zapobiegano, mien-
 leży napomnieć że poprzednio przestano ostrze-
 nie i Przeświebna Rada Gdańska proszona, aby
 mieszczan skłoniła do zupełnego zerwania handlu
 z Holendrami, mienabywania od nich okrętów, le-
 na to niebażono, kupowano te okręta tylko dla
 tego żeby z niemi przez Sund przepłynąć, wszy zwró-
 cić one właścicielom; nadto na własnych okrętach
 Gdańskiem, bez względu na nasztę z obawia-
 nia, że fałszywemi świadectwami, wszelkiego
 rodzaju towary Burgundzkim Ziemiom dostarczali.
 IkSM' Gdańska uprasza Gdańszczan aby do poprze-
 nich jego rozdań skłonili się i Reglugę do Nider-
 landów jeszcze przez niejaki czas, dopóki rzecy
 inaczej niewypadną, najzupełniej wstrzymali.
 To spowodowało Gdań. do wyprawienia po Jui-
 Rejcy do Kopenhagi, on d. 31. Marca otrzymał
 sły postuchanie królowi przedstawić. że Zakaz
 Handlowania z Ziemiemi Burgundzki zakaźnik
 czyni szkody królowi Polskiej i Miastu Gdańskiem,
 a tem czasem Bremie, Hamburgowi i innym Reglu-
 ga tam jest dozwolona, czego koniecznie gotyck
 w Amystach powstaje musi, a należy dobrze zważyć
 że to jest sprzecznem ku dzielnym Przywilejom

aby w wymagany sposób zupełnie od Handlu się po-
 ściągnać, równie też domaganie i rzeźnienie się Ho-
 landerskich okrętów niestuszne, bo Holendrzy ze swo-
 mi okrętami podczas zawieszenia broni do Gdan-
 ska przybyli, a miasto już się wolnym Han-
 wym miastem, przeto nie można jego mieszkań-
 com zakazać kupowania rzeźzonych Okrętów, w ra-
 zie gdyby kto w podobnym natęciu nieakuratnie
 postąpił, będzie przes'wiećna Rada już wiedziata
 jak podobny podstęp należyćie ukarać." Na przed-
 stawienie to do królego dotężono jeszcze nie które
 inne przemówia mniejszej wagi, król przyrzekt
 że jak najprędzka, da odpowiedź, poprzednio jed-
 nak Postanowił miasto, konferować z niektóry-
 remi Radami, a ci następne punkta przetożyli:

- 1° Ponieważ N. Kr. Danię spodziewa się napadu nie-
 przyjacielskiego, z kiem Bergundzkich i z tego prwo-
 du do obrony gotować się musi, chce W. M. wiedzieć
 czego się może od Miasta spodziewać?
- 2° Król okazuje się nie łaskawym dla tych Szyp-
 rów którzy sprzecznie ze swemi Certyfikacjami i
 wykonana przysięga do portów Niderlandzkich
 wpytnęli.
- 3° Wymaga aby do Anglii żbóża wcale niedosta-
 wiano

między Ławiano, bo Ławieckim król spokrewniony z
 grostewem z Domem Bergenskim, takowe bardzo
 wygodnie do Burgundyi zastaić może. Słowem
 JKM^o pragnie, aby Gdańsk tak długo wstrzymał się z
 Zegluzi dopóki nie nadejdzie wiadomości, czy nieprzyjaciół
 w dobry sposób nieda się zatagodzić. Przywileja z któ-
 remi się występuje muszą ustąpić konieczności.
 Na co Ideg^{ty} oświadczył, „Dzieje przekonują, dosta-
 tecznie, jak Miasto kr^owa Danii ile razy ono w wojnę za-
 wziętanem było, bez poprzednich przyrzeczeń i zobowią-
 zań pomocy udzielało, co i na przyszłości bez wątpienia
 dzieć się będzie, żeby zaś wco bądź się zobowiązywał
 do tego On Deputowany Petnomocnictw nie ma, wyma-
 gome zawieszenie Zegluzi do Niderlandów i dowodu do
 Anglii zbroja sprzeciwia się jak już często nadmieniam.
 Przywilejom, które nie tylko na czas Pokoju, ale i pod-
 czas wojny swojej, musi zachowywać, że się nie przywodzi iż
 takie zadanie nie tylko dotyczy się Miasta, lecz się rozcią-
 ga do Królestwa Polskiej i okolicznych ich krajów, które do ląd-
 nianej dla króla Danii ryzykowności mogą się podbyć.
 Że zaś niektórzy Skyprowie, sprzeciwnie ze swemi listami
 katami i swoję przysięgą, skierowali się do Niderlan-
 dów słabo się to skutkiem przeciwnych wiatrów, a nie
 z umysłu, żeby zaś kłóren był o przestępstwo przekonany

lakowego przestępce Kada powiągnie do przykłaśnej
 Kary.. C. kwiet.² Dep.^{ny} otrzymał u Króla posłucha
 nie pożegnawcze; Król oświadczył że z chęcią by
 przyznał Gdańskiemu Handel wolny, lecz obawa
 Niderlandów niedopuszcza tego. Na 20 kwiet. nażna
 exony zjad do Münster, dla załatwienia sporów
 w dobry sposób, niechże by miasto aż do tego czasu
 się wstrzymało się z żegluga, przez Sund, wra
 zie has' gelyby ta zwłoka uciesliwa, się zdawata
 wolno im będzie wzdłuż fresa' Przywilejów przez
 Sund tam i tam przebywai' bez przeszkody, ale
 pod jednym warunkiem aby zboża nie dostarczali,
 ani Niderlandom ani tym krajom z którymi tam
 wy mógł tamże mógł być onego przewoż. " Dep.
 usiłował wprowadzić takie ograniczenie usunąć
 lecz gdy H. Pan przy tem się upierał, spraszał
 aby to o co Miasto na próżno stara się, innym
 a szczególnie niej prywatnym Osobom nie było nada
 waniem; co mu też przypuszczono. Dabj pozwolił
 król nabytym przez Gdańskiem ^(określon) i Holendrów swobo
 nie żeglować po wszystkich wodach Bańskich, a
 Przesławna Rada Szyprów którzy przekroczyli Certy
 fikaty i złamali przyśięgę co przykłaśnej odpowe
 dzialności powiągnąć miała. Pod has gdy to

dniało się między Daniz a Gdańskiem, Król
 Polski zwotał nadzwyczajny Sejmik do Malborka.
 Przewód tak niezwykłego Zjazdu obejmuje Poselstwo
 królewskie; usiłujac przekonać, że Polska i Prusy te-
 raz więcej niżeli kiedyś była na niebezpieczeństwo
 wystawione; bo nie tylko w Hiszpanii, Francji, i
 Niderlandach, ale też w Anglii, Szkocyi, Danii i
 Szwecyi wszędy się pożary wojenne, w Niem-
 czech spory Religijne takie sprawy w głośach za-
 wieszenie, że jeden na drugiego życie i kraje
 godzi, ta niezgoda między Chrześcijanami, musi bez-
 wątpienia pociągać do zuchwalstwa nieprzyja-
 ciół Imienia Chrześcijańskiego, i pociągać do prze-
 siębrania oszyskiego, szczególniej gdy mu się
 w R. z. p. Offen porządku, należy się obawiać
 czyliby na przykładzie Latu, nie podobet całego Węgier-
 skiego Państwa, bez niczyjej zawady, co gdyby
 się stało, może sobie każdy wystawić, w jakoby
 smutny Stan korona Polska i Ziemia Pruskie pod
 party. Jakżeż nieuczyna słowem tak długo
 czekać aby Sam Nieprzyjaciół zaxcepit i oszysko-
 miem i ogniem spustoszył, lecz chce zabiegać
 aby poddane mu kraje na żadne niebezpieczeństwo
 wystawieniu nie były, i aby się na takiej postawił

łopie że na wielok potęgi naszej niebezpieczeń-
 stwo powściągniętem zostało. Władysławskie Stany ko-
 ronne okazują się Sklepnemi, zbawionym zani-
 rem JK M^{ci} depomagać, to im tylko zawadka w pew-
 nym względzie, że ku pomyślnemu dokonaniu tego
 dzieła one się za słabe pokrywają, chyba gdyby Litwa
 i Prusy z niemi swoje siły połączyć chwały, żeby
 więc prędo upraszały, ażeby JK M^{ci} rażą depo-
 wać do dokonania ażeby przy potężnym napadzie
 Niemcyjajewskiem Litwini, Skłaskacy (pod tem roku-
 miały się Łomwie Ostwieciska, Katorska i Siemierz
 bo że do Skłaska do Polski przybyły) i Prusacy z Po-
 lakami się połączyli. Ponieważ zaś Litwini temu
 zarządaniu się nieprzeciwiają, mniemamy Stany, że
 Prusacy nie równie więcej są do tego z obowiązaniem,
 bo ich Łomwie nie tylko z korona, Jemne tworzą ciato,
 ale oni zawsze gdy wojnę toczyli, silnej pomocy od
 korony dokonywali, a nie jest to ni z rozumem, ni
 ze stusznoscią zgołnem, aby tych perzucac' w
 bezpieczeństwie, którzy w czasach biedy w objęcia
 swoje ich przyjmowali, osłabienie że jeżeli coś
 z tegoż samego na królestwo padnie, Prusacyja Prusy
 tak z samego dokonywać musi, bo pierwszego upa-
 dek, a'agnie za sobą, zniweczenie drugiej. -

Beckae. na to musza, mieszkańcy Prus & Koronne
 mi jednakże ciężary ponosić, to jest nie do ~~wycho-~~
~~cia~~ mieć jednego Pana, na jednakże niebezpie-
 czeństwa bydx wystawionemi, jednych mieć nieprzyja-
 ciół, a przeciw, nie bydx jednego zdania we względy
 przygotowań do Obrony. Na to nauiskaty & lako, usil-
 nością Stanu Korony, że nawet daly się słyszeć, iż nie
 chcą do żadnych narad, ku powstrzymaniu Zewnętrznego
 niebezpieczeństwa przystąpić, dopóki Litwini, Prusacy,
 Słaskacy nie zleją się z Koroną, i to był w tądzie powód
 zwołania obecnego nadzwyczajnego Sejmiku.

„Skutkiem tego wzywa H. Pan wszystkich Obecnych do
 zastanowienia się dojrzałego, jakie by to nieszkodzie
 nie tylko Królestwa, lecz i Ziemiom Pruskim & przysio
 gdyby skychania Stanów Państwa wysłuchaniem nie były,
 bo w tedy nieprzyjaciel po gwałtownym wdarciu się nie
 znalazłby najmniejszego oporu, cała Polska i Prusy =
 wskroś zniszczone, wszystko mieczem i ogniem spusto-
 szony. Dokładnie się więc że Turcyja na kaden z krajów
 do Jksh należących tak bardzo nie czeka, jak na
 Prusy, czeka, z powodu innych korzyści, głów nie z wy-
 godnego portu Gdańska: i to Stanom Polskim naj-
 orzyk się było, coś nie do zniesienia, poświęcać życie

ostawiali, i takowe nie nauczono dziś żadnym
dokładem pozostawili, natęży ich sławę postępo-
wać i zannym sposobem nie dać sobie sławę
wielką niwoczyć.

Dalej postanowiono się czy radzić na Sejm R. p.
wymówić, czyli poprzestać na odpowiedzi na pierwsze
chwilkę, iż gdyby D. p. x. majdowali się w krako-
wie, Polski Stary, tak by inni rzeczy narzekali, na
jakie pozwolili by nie można, chyba że zwróceniem
zwyczajem Swobod Ziemi. Nadto zbliżał się czas
wesela młodego króla, niezawodnie Rady Ziemi bę-
da, na takowe zproszonemi: dwa poselstwa wstę-
pować krótkim czasem, wypadaty pod względem
kosztów dojmująco uciążliwie, z tego powodu ni-
któryz wnosił, żeby wcale na Sejm niejechać;
inni jednak przeciwnie myśleli, bo gdy król na za-
danie Starów Powiatu, wymagał od Prus takiej
mocy, jaka nigdy istnieć nie powinna była, należa-
ło przeto D. p. do Krakowa wystać, nie dla tego
żeby się uważano za zobowiązanych do brania u-
działu na Sejmie, w Krakowie, i innych i tamto sta-
nie publicznym dobrem nascedzić w spólnie ma-
no, ale żeby każde zjednoczenie z Polską, u Staro-
króla, w obce imię jako bezprawie, odrzucić.

...nie ... i ... Szanom ... do ...
 ... le tylko ... i ... że poselstwo
 królewskie bardzo jest ostrem i twarzem, aby Rady
 ruckiego nie ... według tych rozumienia, co by
 ... było potrzebne ku obronie wolności i
 ... a że nie mieli żadnych złeń od
 ... w domu pozostałych i Starszych, nad wysła
 ... tylko poselstwa królewskiego i do odwołania
 ... co do niego, do pozostałych w domu, z tego
 ... powodu postanowić, na piśmie odpowiedzieć
 ... na ... królewskie. Nastąpiła w nast
 ... Rada: „ ... Rady, że im
 ... na poselstwo królewskie od
 ... i ... i ...
 ... że za późno Uniwersał królewski
 ... na Sejmik otrzymanu, że powód
 ... w nich nie był,
 ... w domu, ani
 ... i ...
 ... nie mogli, co było na ...
 ... zajęto się przednie
 ... na Sejm, nie ...
 ... i ...
 ... na piśmie.

Co się więc w tym czasie przestąpiła granica szlachecka, owa-
 one zebrane w ten sposób, tak co do zabiegów gospodarczych i
 szkół ku oświeceniu groźnych tego krajem niebezpie-
 czeństw, jako i rozszerzaniu korony co do ich gra-
 nicznej osłabienia. Wskazujemy za tego zabiegów,
 leżących u Rad Koronnych życzylibyśmy sobie więcej przy-
 chylności na dotychczas dotychczas dotychczas, gdy
 się one Przywilejom Pruskiemu zajmują. No gdy one
 swoje własne sprawy zachowują jak najusilniej
 zabiegają u Wł. M. i, niechaj przeciw Prusakom
 czegoś podobnego przyznać leż przeciwnie 6 lat
 kilku stale usiłują wydrzeć Ziemiom Przywileje,
 których poprzedni królowie Polscy aż do panującego
 N. P. na obecną, co do wojen po za granicami Prus,
 nieprawdą się naruszać. - to prawdziwie uznają, sta-
 ny Ziemi z jaką, to usiłowania, król do przygotowania
 obrony przeciw groźnej potęgę Szwedzkiej, upomina,
 to też w tym razie nie oszczędzamy siebie, gdy przez
 czterdzieści laty tym celem nie mamy summy nie-
 większej z Akcyz zebrano, która to pomoc na po-
 czątek, obrony nie dawata się być niedostatecz-
 na, nie tylko że na obronę w razie niebezpieczeństwa
 napadu nieprzyjaciela, ponieważ niebezpieczeństwo
 wrelakiemu siłami i ile możności zasobów, depozyt.

Wszystko to, co w tym czasie było co mi
malo obdźwiękawa na przychylności" tego wiel-
nych, poddanych, a niemożliwość tego wielkiego mo-
na co zebrane pieniądze obywateli zostaty, lub na
co przekonać nemi były ile poprzednia wynosiła
akcyta, czy już z nich nie niepozostato: lub w ci-
nym są, miejscu to pieniądze zachowane co zaś do
pobieranej obecnej, Ładaty Rady, w bezpieczne miejsce,
w pewien wskazany sposób zachować, lecz dotąd
żadnej nie otrzymany odpowiedzi.

Warto, wie i Rycerstwo Koronne widać się nie
mogło, jakoby Prusacy swoich Lit,⁽¹⁾ przy obecnej
obawie o Turków nie losowały z potęgą Polaków.
Łatwo bardzo spostrzegają, Prusacy do Rycerstwa
Koronne tak, pomimo, Ładowołonem nie jest, lecz
Łubiega, ażeby we wszystkich wojnach jednako
we z niem znosito ciężary. Na Ładanie to już
nie nowe, nie raz, odpowiedano, j.k. na rozód K.M.
Starej, w liczącym zgromadzeniu Senatu pod orsz-
koronacji młodego H. Pana, potem w r. 1531 na
Sejmiku z 8° Maja i na konie na Sejmiku Toruń-
skim 1537r., z resztą, przy wielu innych sposobach
ciach,

(1) Litby podatek krusznicowy, ^{raz dwu} na lat okazy? to istna
bezcerelność! p. 11.

... i tego tu nie uszczegółniając, tylko prosił
 ... natowić przedstawić pragnę, że w obecnym czasie
 nie należało by Prusaków i Polaków na jeden sposób
 traktować, nie tylko ze względu majątkowych za-
 sobów, lecz bardziej nie równie na szkodliwą Przy-
 wileje, pozostawionych im przez Prusaków, a zyska-
 nych przez uszczegółniając męstwo^{1a} i inne zasługi, gdy
 się z pod tyranstwa swoich dawnych Panów chcieli
 wydobyć; nie zmuszeni bronią, lecz z wolnej woli
 z Koroną Polską się złączyli, nie dla tego aby we
 większą wpadli niewolę, i nie dla tego aby chcieli
 bronić królestwa; która to myśl o poddaniu się
 dobrowolnego, najniezawodniej była by odstraszyła,
 ale aby sobie zapewnili wolność, obrony Polskiej
 używali, i w śród swoich granic pod królewską
 opieką, o obawy nieprzyjaciół Zagranicznych bezpie-
 czności być mogli. (Stowem Raj Lomski sobie u-
 mężył, bezcenne niepodobniostwo v. p. 11).

Je od królów Polskich otrzymane i potwierdzone.

Przywileja (Królowie sami dawali podobnych praw
 nie mieli, byłyby prosto nie ważne i nie nieznanne p. 11.)
 królewskich Proroków (i my) aż do dnia chrześcijańskiego w
 łachem i stanni bronili, nie naruszenie zachowali;
 1a) wogła 13 Listnia dowiedta byłko ich khorostwa, a zastę-
 2adnych, 12-14, poddanie się Polce, to byłko ze strachu nastąpiło.
 p. 11.

nie mogą dłużej żyć, bez straty honoru i dobrego
Imienia, nie mogą dość strzedz, a gdyby Prusacy
tego się dopuścili, mieliby ich za zmiennych, jako
lekko myślnie kobiety, gdyby własnym nie byli
wierne Przymierzom, a któż wątpi że w tedy
nie będą mogli wytrwać w wierności Koronie.
Niechby dalej Senat i Rycerstwo Koronne zastę-
powito się jakimby sposobem poddani królów-
scy w Prusach do wojen po za granicami Provin-
cy mogliby być z obawianami, gdy księżę,
lub wojna do poddaństwa z niewolny, o taku
wzry, ciężaru ze swemi poddanymi jest wolnym.
Nie należy natężać się zastanawiać z jak, to niestę-
pnie, zarzeka się Prusakom, że ich siła Polska
zastanowiła w ostatniej wojnie, gdy przeciw krzyżacy
Lekow, pokrzyli nie tylko przeciw mieszkańcom Prus,
ile przeciw królowi i Polskiemu Państwu a pami-
nowie jakie ci raz przyjęli nad ziemiami, sami je
koniemnie bronić musieli, nie zaś ci, tj. Prusacy,
którzy Lekowe im poddali, bo ten który co komu
podarował, wcale nie z obawiać się tej dawać
swym kosztem broni.^(a)

Nadto nie wie się z kąd mieszkańcy Polski, ra-
czej Solie aniżeli JKM^{ci} Policia Prus. przypisują

a) wyborni, gdzież więc pokazali te odwagę, z której się tyle chwala
p. 17.

Gdy przeciw Stawie ta królowi się natęży, bo on
 swoim Poddanym kochałby się, jak którymś to wa-
 runkiem i w Prusach nie braknie ludzi którzyby w ko-
 leśnictwie służbę pełnili. Wojskowi. ¹⁰ Za razem wszyscy
 Stary Ziemi Pruskiej umarzają, i KSM. nie tylko na
 rany Jędruska, ale także na pomysły i flajjas?
 N. Pana Syna, którego one po zgonie Staroego M. Pana
 za swego jedynie Pana uznają, i któremu wiele
 na tem zależy. Jeżeli jego przysięgi Poddani, którym
 on ich przywileje dotrzymać przysięgał, przy swich
 Przywilejach przostali, aby JKSM. i ciżyt jak naj-
 taskawiej zabiegał, iżby oni, Prusacy przez Stary
 Kierunek, z powodu miarych swych Sądów, więcej
 nagabanymi nie byli, niż dotychczas na wskazywanie
 zaniechanym zostali, w razie zaś jeżeli ze strony Pol-
 skiej przy zamiarach ¹⁰ Supierać się chcą, niechby N. Pan
 nie taskawie sobie nie wykladał, jeżeli ^{naszej} z strony na co-
 bież takiego odpowiadać się nie będzie, przez ciżytwa-
 nia się do obecnej i poprzednich objaśnień. Ze zaś na
 Sejm brażniejszy nie wyprawiamy DDept. nie należy
 tego przypisywać ani uporowi naszemu, ani nie postu-
 powaniu, lecz ponieważ nikt ci Starych Sądów odstąpić
 i na życzenie Senatu i Rządu Polskiego zgodzić się

a) cybion...
 go...
 bych. Długo...

Rada Gdańska nie przystąpiła do tego, aby
mógł być ten się spierał, gdy głównym onym
członkiem Preces w Krakowie wykończy. Miasto się
starali u Dworu wyjechać, aby pozwani się co
biście tam przez. Potemowiczów stawili się.

Rady Liem tak z tego Sejmiku, jako zaraz po skoń-
czeniu onego, kazaly wyprawić Intercessio-
nes, a na Weselu Młodego Króla przedstawiali ust-
nie, że jeżeli zaprzewani Burmistrze co przewinili,
Sprawa Skosownie do Praw Zasawnickich winna
być odstawiona, do Prowincyi. Wszystko na prośbę,
tę Burmistrze w R. n. w Słuchaniu stawili się
musieli na Sejmie w Piotrkowie, ci jednak za
wstawieniem się do Króla. Raci Kierownicy i Liem
Taszkowie wszystko mieli sobie przebarkonem.

W Maju był się Szlub Młodego Króla, w Krakowie.
Wielka obecność, oprócz Biskupów obu, Kasztela-
Chetm. i Gdan. i, Połkom i Pomer. zaproszeni przez
Króla, ci według otrzymanych Instrukcyj, nie za-
pomnieli, podczas trwającego uroczystości starci się
u H. Pana, i najuni że niej przedstawić Ządania
Prowincyi i Zaciósć używanie^{im} używać.

Poczęli od Przywileju Piotrkowskiego przedstawiając
że już w nim znaniem było przyzwolenie na to.

to zaważwane Starostwa Tutek, Szlachów, Rogo-
 hausen oddane rodowitym Polakom, nietylko szlachy
 i poniżenia Rodowitych Rusaków, pomiędzy ktorými prze-
 cież nie brak ludzi zdolnych, znających dobrze wyroczaj-
 kiem i ich Przywileje, do wtórania królewskiemu Dobremu
 nie równie by lepiej Urzęda sprawiali, niżeli ci tych
 obecnie, gdy przedani z powodu niezwyczajnie surowego
 Rządu Starostów tych, swe ojczyste Siedziby gotowi są
 porzucić.

Mieszkanie Woj. wa Chetm: skarżę się, że zwykłe w rok
 sądy ziemskie dwarazy się zjeżdżać, albo wcale nie,
 lub wielce nieporządnie się odbywają, częściej z niebal-
 stwa Lawników, częściej z powodu choroby choroby,
 niechby więc H. M. upoważniła Radę do zarządzenia
 takiemu Stanowi rzeczy. Nowo zaczęta parsiłac' o
 uprzywilejowaniu Prawa Chetniskiego i potrzebnych
 na to kosztach. Dalej w tych czasach potrzebnych nie
 bezpieczeństw, o naprawy w potupionych Ziemkach,
 o zapasy potrzeb wojennych, o rozkazach do mistrzów
 ziemskich, żeby pilnie je odbywane; co nam wszelkimi ma-
 re jest potrzebnem, iżby w razie nieprzewidzianego
 napadu wszystko w gotowości się znajdowało.
 O stanie obecnym Tam mieszkanym w Żutawach wiel-
 kich i małych, wymagających najusilniejszej bar-
 ności

całości tak co do ich naprawy jak i utrzymania
co bez rady i pomocy N. Pana do skutku doprowadzo-
nem być nie może, na czem nie tylko Miasto Gdań-
skowi, Łankowi Malborskiemu ależ i całej Koronie
wiele zależy; co do kosztów, ściślej już Rady poda-
ty projekt, w jakim sposobie Tamę naprawiać, i
tym celem muszą zająć się bliżej, w tych miej-
scach gdzie wylewy zasły, przetywać muszą, cieżko
i stan rzeki dokładnie zbierać. (Inżynierowie).

Senilewicz zaś utrzymanie Tamy głównie od pracy
mieszkańców Łutaw zależy, a ci z powodu ubóstwa
i niedostatku ich liczby, nie są, w moim mniemaniu
dokonywać, a nadto zływa na odpowiednich rozporo-
dzeniach, niechby więc królewscy urzędnicy niedostat-
kowi temu zaradzili i odpowiednich doktórów stawili.
Ponieważ Miasto Gdańsk w R. b. z wylewu łwisty
znajdne straty poniosło, a z własnych zasobów nie
podobna mu rzekomych wylewów zatamować, upa-
da więc najuszuźniej króla, o pomoc. Rzekome Miasto
zamysliło, celem zaobopieczania sobie korzyści z użyc-
kowania Okrętów, pełne ogłosić urządzenie, mowa,
którego nikt szlacheckich Okrętów wynajmować by
nie mógł, do żeglugi po towarach, dopóki miejsce do
wynajęcia się znajdzie; brakuje tylko potwierdzenia

królewskiego, niechby więc takowe JKM: najtąskawiej
udzielić raczył. (Do tego postanowienia x powrócono co
dziś x mniejszająca się ilość okrętów, bo gdy przed niewiele
laty Miasto mogło do 200 żagli na Morze wyprawić, te
raz xaleńwie mogły ich 50 użyć: Lubeka, Hamburg,
Brema i inne nadmorskie w Pomieranii Miasta
służyły w tem za przyktał Gdańskowi, w nich stało
Prawo, że żadnego obcego niewolno pod towary naj-
mować okrętów do póki do tego miejscowe użyć temi
bydź mogą. Lubo w prawdzie król oświadczył, że
to nowe rozporządzenie Gdańskie na Sejmie byłoby
roztrząsanem, to przecież niektórzy mu niechętni, tyle
u Dworu dopieśli, że jeszcze przed Sejmem, król odu-
cił zadania w tem Gdańszczan.)

Dalej starał się Gdańsk o usunięcie cła po 1mo
od wotów w Mazowszu zakupowanych, utrzymując
że jest x uciążliwym Mięszczan i przeciw nem
Przywilejom Pruskim x tego powodu sprzeciwia się
że takowe tem prędzej JKM: usunie. Podupadnięcie
Torunia, straty przez Elbląkan poniesione, stex-
nięcia, sposobność do zwrócenia uwagi, jakoby
tym dopomógł Miastem. - Jeszcze dymieśli Depu-
towani Pruscy, skłoty chyliły się do upadku, x po-
wodu braku duchów, x przedstawieniem, że punicowaz

ponieważ klasztor Kartuzów prawie bez mnichów
istnieje, aby JKM: rozkazał postawić Administra-
torów do zarządzania tego Dobranii i Dochodami,
a po dostatecznem zapatrzeniu żyjących jeszcze
mnichów, reszta pozostałych intrat, na utrzy-
manie rzeźwionych szkół przyznać, zaś obaj
Biskupi Warmii i Chetmii mieli by nad tem dozor,
Nakoniec aby król skarg na tyranis Starostów
Sucholi, Szlochowa i Roggenhausen zechnął tasko-
wie wystuchac? "

Na powyższe żądania Deput. król ugiął nas
kierując, na piśmie odpowiedz. „Zawakowane
trzy Starostwa rwanymy nadier powbów powie-
szono Polakom, a te bez ich pozwolenia odjeżdż-
nym bydlę nie mogą, na dat pomijać się Pru-
sów nie będąc. Co do poparcia Utkaru Prawa
Chetmińskiego, skoro Skarbnik przybędzie, stopo-
nie utrzyma rozkazy do wydania potrzebnych
funduszy. Co do żądania naprawy Zamków,
zapatrzenia ich w potrzeby wojenne, M. Pm tego
uwagi nie spuści jak i uprzedkowania Sa-
dów Lwowskich Chetmińskich. Również Pruskom
na następujący wojnę w Grauditzu, opowiedział
wyda rozkazy. Co do kosztów na naprawę tam

Polskie, aby ich kupcy przyjeżdżający z towarami
do Prus konieczny ich skład mieli w Toruniu,
a zaś Duchowieństwo, Szlachta, wielkie miasta
Polskie miały wistość swą wolną. Ale na prze-
no, lepiej im się udati co do furmanów, ci je-
dzący z Prus do król. Polski mieli sobie jeden ty-
ko trakt wyznaczony, przez Toruń, co królom
użyciel za ustanowieniem się niektórych Panów
Polskich, niebawem też to ogłoszono ku wie-
domości tych, których się dotyczyło.

Wracam do Spraw Danii. Kołpowiedzi da-
nej pułkownikowi do tego Dworu, wiadomo,
że ułożono się na zjazd do Münster, dla ten-
towania raz jeszcze, aby sporem z Burgundz-
kim albo Austryjackim domami, co jak wie-
dzą pretenzje Habsburscy Fryderyka popiera-
jąca wii' ostatecznie. Rozłożone układy z Mu-
ster do Campen w Bever = Isel przeniesiono.
o czym król Danii w piśmie z 2. 17 Czerw.
Gdańskiemu zawiadomil, a mianowicie, że
speszty na siłkiem, bez względu że H. Pan
na wszystko co słusznem było, przyskładać chę-
wymagat teraz ażeli siasło od Keglugi
przez Sund zupełnie się wstrzymało, a

a mieszkańcami wózek czy merkiem jetyuszych, czy
 łodem jadących, w Świadectwa ważne wyopat-
 rywato, że są rzeczywistemi Gdańskimi mieszkańca-
 mi, a zarazem przysięgli oni mieli, że to co
 w królewsko Duńskich Państwach zakupią, jedzą
 nie tylko do samego Gdańska sprowadzą. Dali
 król wiedzieć jakiej w razie potrzeby może
 się pomocy spodziewać od Miasta?"

To zaś w odpowiedzi swojej z d. 10 Lipca załatwił
 „ że nadzieja spodziewanego Pokoju raz jeszcze
 spełzła, że sprzecznie z daną odpowiedzią,
 ich Dep^{tu}, na wiare królowi daną, wypra-
 wione Okręta natadowane towarami, w ciemności
 zatrzymanemi zostaty. Nie mogą pojąć co do tak
 prędkiej zmiany powód dają, że się o tem dowie-
 dziano z ostatniej króla Odezwy, mieszczanie
 zaś nie mało się tem poruszyli, skoro się dowiedzieli
 że JKM^{ci} zabroniwszy Żeglugi, i skutków z tego
 doznać się mających, zarazem żąda od Miasta
 pomocy przeciw swoim nieprzyjaciołom. Bo na-
 można powodu zbierać, że jakim Prawem i styg-
 nością, chociażby pokój nienastąpił z Domem Bur-
 gundzkim, Żegluga do Anglii, Portugalii, Szkocji
 a nawet do samychże Niderlandów, wyjąwszy

Towarów ulegających kontrabandzie może być
 wzbroniona, gdy przywileje, do których się ją
 w innych czasach powoływano zupełnie co
 innego warują. Dalej Dzieje wykazują, że
 Gdańsk w dawnych wojnach, Danii nie ma
 tych już pomocy dostarczał, i że na dal takowa
 ile możności nie odmawiał. Żeglujacy po
 rzekach byli dotychczas suładekami ważnem
 zapotrywani, co i na dal ma być przestrze-
 ganem, żeby zaś coś podobnego na Łęchcie
 wymagano. Sprzecznem jest nie tylko z doty-
 czącemi zwyczajami, ale zdaje się też być
 niepotrzebnem i uciążliwem, podobnież mają
 z żądana, przy sięga, od tych którzy w ziemie
 królewskie. Daniskie wszelakiego rodzaju to-
 wary skupują, co przecież każdemu jest wol-
 no, to. co nabyt uszedzie bez różnicy przewo-
 zić. — Bez wątku na to Lund Kämmerer, i
 na dalto Miasto jeszcze dłużej nieśkości
 że na towary onego kupców w Amsterdamie
 Ambargo nałożono. Tem czasem powstanie
 zajęto się układami pokoju w Hamburgu, za-
 ile jak poprzecznie spotyka na miejscu.
 Na zwykłym Sejmiku 29 września, w grudniu

w Grudnia dnu. Pierwt Pielowski Poset Króla ex-
najmit Radom, „król dobrze pamięta, iż z powo-
du niebezpiecznych czasów Stary w R. z. podatki za-
prowadził. Laudum to było jkM przyjemnym, bo
wie, iż to Państwo zwie się Szczęśliwym kóre po-
kaz pokój, myśli o Wojnie.⁽²⁾ Gdy zaś przy po-
większającym się niebezpieczeństwie także przygo-
towania wojenne muszą być na szerszą ska-
le, mniema N. Pan że dalej potrzeba uwzględ-
nić wszystkich obecnych na obecnym Sejmiku aby się
nie okazali opieszatemi jak to było na Sejmiku
z 29 wrzes^{nia} R. z. Cate prawie Państwo wiecie, do
tego Polska od Turcy oddzielając, padła pod ręką
niewiernych, skutkiem tego Murutmanie
stali się Polski Sąsiadami. Niechby więc Rady
wszelakimi sposobami na to korzyści jakimi-
by środkami. Prowincya Prusy w dotychczas-
wym stanie Pokoju utrzymana, być mogła.

Bo lubo w R. z. niemożliwe powody obawy
to przecie obecne niespokojności stają, się nie rów-
nie wielkimi, z tego powodu uznaje N. Pan
koniecznością drugi Podatek uchwalić. Skoro
się tylko zwąży, w jakim stanie zostaje cate
Szczęśliwe Państwo a na jakie Królewsko Polskie

²⁾ *Tu vis Pacem, post Bellum*, - dawno to przed st. Grociusem, znano w Polsce, prawdziwie Polityki.

Ziemi niebezpieczeństwa sta. wystawione. Królestwo
 Węgierskie teraz tak daleko poszło swoja, zagarnęła
 wstąpiła, że się zdaje jakoby w nim głów nie
 osiedlić się zamierzali, z której to strony jak
 wielkie szkody mogą, królestwu wyrządzić,
 łatwo pojąć, bo Sultana najmniejszej sposobno-
 ci zerwania pokoju nie zaniedba. Nadto Tatarzy
 gdy przez wojnę sprawy nabyli, sądecie nie
 równie królestwu niebezpieczeństwem, a i ob-
 teraz nie tylko od Rusi i Podola, lecz od Węgier
 i Austrii obawiać się potrzeba, bo tutaj
 Cesarz Niemiecki wiele ich tysięcy do siebie ścią-
 got. Nadtężem gdy się dobrze Rady zastano-
 wia, łatwo pojąć, jak nierównie zbawien-
 niej matemi Podatkami, zbierać summe
 pieniędzy, która by ku bezpieczeństwu Ziemi,
 mogła być gotowa do użycia, niżeli w te-
 gły już nieprzyjacielskiej potęgi dotknąć i
 ostatnie biednych Poddanych niebezpieczeń-
 stwo, wieloma podatkami obciążać, albo
 całe miennie nieprzyjaciółom na rabunek od-
 dać trzeba będzie.

Treść tego Poselstwa ku raca nas na Stom
 Węgier Skoro tylko wiadomość przybyła że Sultana

Seliman zajął Offen Stetie, Król Ferdynand z całym
 cesarskim hasłem i całym Państwem Rzym-
 skim w nim nie miałe przypaść przeważenia. W 1526 r.
 X. Sejm w sprawie okrzykniętym był tego doniesieniem, na
 którym postanowiono uciśnionemu królestwu po-
 słuszyć z liczną Armią pod dowództwem Jana
 Margrabi Brandeburskiego, w pomoc: dla odbra-
 nia jeżeli podległa zdołałych miejsc i królestwa
 nieprzyjacielowi Chrześcijaństwa. Wojska cesarskie
 potężne z wojskami króla Ferdynanda, obległy
 Pest, z kąd nie niedokazawszy ustąpić musiałe,
 straciwszy wiele lat, czas obleżenia jak
 i w erfaniu się, koniec wojny z takimi przygo-
 towaniami przedsięwzięty, niepomysłny. Oraz Solima-
 na - cesarskiemu był w tym roku, co przez winowatą
 drolną tych miejsc, zdobył: Pęchów, Gran,
 Stok Wlissenberg, a tym czasem Król Ferdynand
 z braku dzielnej Armii cicho siłkować i pomaganiem
 tego Niemczyjczyka przypochywał się musiał. (Stok-
 anfi. L. XX.). Z tych chętności wniósł Król Zygmunt
 że Turcy w roku następnym jeszcze z znowu
 smutkami kieżsiciami zacięgać będą, a przeto wys-
 kazał, możności uderzenia na Prowiniję Polskie, z tego po-
 wodu używał Król Prasański, na dotarcie do obrony potrzeb-
 nych Podatków.

potrzeba ich i sędziów.

Nim Rady tym przedmiotem zajęty się, rzekł
 Ap. Warmi, że spóźniał się obszerniej odpowiedzieć
 o N. Pana król pod czas Sejmu, na pisanie mu
 puszka w Krakowie pod czas Wresła, lecz dowiadując
 się, iż nie mógł na to liczyć: w tedy inni zaun-
 żyli, „już to wieliśmy o dawna, że gdy w potrzebie
 ziem lub Miast do Zwera się ujął, na to nie ma
 odpowiedzi, gdy kas' o poratki iżie, umiędł deshonale
 mówić^(a)! Dalej zajmowanie się pomaganiem o Pobo-
 ców rachunków z ostatnich Akcyz, czego się dowiedzieć
 o Księgach i uciek do kasy wptynęto. Ap. Warmi
 oznajmił o Zapewnieniu Skarbnika Korki, że przez
 swego Pisarza rachunki złoży; na tej obietnicy Rady
 zdawaty się polegać, a znów z niejaki wątpliwo-
 ścią się charaty, gdy na uniwersał ich król Kłuszy do kasy
 wypuścić nie zasła.

Co się tyce Polaków, nie mogły Rady nie sta-
 nowczego postanowić, nie było niżejszych Stanów,
 obywateli, przeto uproszły Rady jkM o zwrotanie
 na Sejmik przypisujący im Skoja stany Wiśle, w tedy
 Rady dotrą wszelkiego starania, iżby ziemie dla
 ludu żywności, a z tego powstały drożyzny znakomito-
 ści.

(a) a stary Puskie dotychczas jż nie z nich się wymykał,
 p. H.

wyprzedziły się, pominąć to i to, *W. M.* dopiero.
 Nadekto przestano królowi oświadczać, iż
 że ponieważ nie otrzymano odpowiedzi na układy,
 propozycje, co do schowania ostatnich pismat w stosu
 najczystszy, i takim zdaje się, że takowe, król potwierdził
 ale jednak wachoty się, bez wyraźnego *W. M.* oświadcze-
 nia co było w tym rozporządzić. Takiej zdaje się
 nie mieć rozstrzygnięcia i nieobalstwa przy zbieraniu tych
 pismat, zachować, aby najdostojniej rozpoznać
 się dano, gdyżby wojownicy, starosta, już mający
 u siebie stróżne pieniądze i inni pitoicy, także mający
 w ręku potrzebne summy, z obowiązanymi byli, takowe
 i takim na Sejmiku szlacheckim następującym wyptalić
 aby je potem w bezpieczne miejsce zachować i z tego
 powodu Racy upraszają o stosowne rozkazy. Co do Szwabów
 do piśmnych u tykultów w Krakowie upraszają o
 decyzję *W. M.* a we względzie powyższego wyzicia
 częścią dwóchów klasztoru kartuzów na Szkoły w Chetnie
 to dotąd uskutecznić się nie dano, co nie należy ob-
 widnie temu królewskiemu Postanowieniu. Istniało to i tak
 do uproszczenia, gdyż z Biskupami Praskimi, ma-
 łożatą *Prp.* Kujaw. co po nim spóźniać się ^{nieważno} nie miało
 charzwał to w innych razach, aby zawai nie stawił
 z drugiej strony. Byłoby korzystniej dla tych szkod

gdzie część z fundacji Półna i Olawy na te szkiełki
przeznaczono, upraszają, zatem Rady N. Pana o usunię-
cie wszystkich w tym względzie zaściągających prze-
jęć.

1344.

Obawa. Turków z powodowata N. P. nie tylko do Kwa-
tania Sejmiu Pruskiego z kładaniem od Łakowego Po-
kro, ale nadto Sejmu, z raru na S. Jędrzeja, później
na trzech króli do Piotrkowa. Takaj pewne do ku
obronie Korony i innych ziem xmielzające ustawy,
w nieobecności Prusaków, Polskie Stany uchwaliły, a
woni urojono sobie, w mieszac' Prowincyj Pruskie,
z obowiązkami, żeby Świeccy Senatorowie i całe Ryce-
stwo, każdy według swego przemiożenia, mają się
do wojny gotować, do czego się Łakre osoby Duchowne
nie zobowiązały, ale przez zastępców, w Miastach mają-
cy 1000 łtów, majątku jeńcego Rajtara, a mający
po 500 łtów, pierwszego jeńcego Łotnicza dostawiają
mają, których zas' własności tyle nie wynosi
mają, z innymi bydl' Łotnicami, do wysokości 1000 łt,
500 łtów. Zas' siebie nie mających w majątku
ruchomym i nieruchomym łtów stu, mają,
z puśroci siebie 50% członka wybrać na zyl
ustrojonego. Miasta mające po 1000 łtów rocznego
dochodu po 10^{ty} Jędrzeja, a mające po 500 łtów
choć

rocznego po 5° jęzdów wystawic' ustrójonych mają.
 Królewscy i Pańscy Otopi z wyjątkiem Ogródników, Skieja
 tego owi wieka wyprawic' ustrójonego winni. Zydzi oprocz
 pięćdziesiąt tysięcy stładanych (Zawagowych) weztać mogą
 możności tak jak Chłes'cieanie Żołnierzy wystawic' mają.
 Pozem. ustanowiono Sposób i porządek wyciągnięcia
 w Pole z najdalej sześczeni przepisaniu. Następujący
 Artykuł we względzie Prus zamieszczamy. Ponieważ
 Pruskie Liemie świeżo oświadczyły, że swemu za-
 sobaniu królestwu przeciw Turceckiej potężne w pomoc
 przyjdą, przeto król do swoich Rai na Sejmik Mal-
 borski jechał, uchwały Sejmu Piotrkowskiego tam
 obierając. Zatem nuni kuje i ich do przyjęcia owych
 skłani. Polskie ~~stanowiska~~ Stany do niego nie chcą
 bowiem za zobowiązane uważać, dopóki Prusy
 i Litwa na wspólne z niemi dziełanie się nie u-
 godzą.

Kilkiem tego w czasie oznaczonym przybyli Pos-
 towie Królewscy do Malborka. Bp kujawski Michał
 Dzierżgowski, Bp. Płocki Podkanclerzy Kr.owy, Samuel
 Skonieczowski, Wojewódowie Poznański, Jan Łabęcki
 kaliski, Piotr Słuzewski, Płocki, Feliks na Sokolowie
 Żreński. Ponieważ to było co' nadzwyczajnego, zapę-
 wile między Raitami Prus pytanie: Jak i przez kogo
 mają przyjąć Postów? Uznano stosownem wystać

jednego ze Słuchaczy, sięgnęły się do nich śmiejąc, czy i
 ciż zabrać się chcą, to cała Rada zabrać się mogła. i tak
 się śmiały i życzliwie; aby ich Postawa wysłuchać, opowiedzieć
 na Telegowannu, że Ręby zeszła, o tem uprzedzeniu, o
 nim zastąpić mieli, to postanowili same się do przyby-
 łych udać i wysłuchać ich Postawa, która w tem samą Post-
 awę na Kutuz przybyła do tegoż miejsca tamże Sejmiku
 wych, właśnie gdy już Ręby ugięły się do ław. tych.
 Gdy wszyscy zasiadli, Bp. Wamii umiał natłuszczyć
 jona opiekatość: co Postawie za użyteczne uważali, go-
 im jako Ponomnikom królewskim przykłada była
 postawa swoje do tegoż miejsca Pociąg Stenów po-
 wieść: Przedmiot kłótni Bp. Płocki wyłożył, dowodzący
 poprzednio Listem wytycznym, wobec wszystkich Stanów po-
 Polski, o co idzie, i ko w raz z uchwałami Sejmu Piotrkow-
 skiego w kopii po Łucinie podał. Ożywił się na powołanie
 wskazał a jukiem się niebezpieczeństwo Polska i inne jej
 Liście znajdują, o czasie jak Słuchacz Włochy zajet, a
 w drąg, tak jak Łucienka Stanu. Z tego powodu Jksh.
 zmuszona była zwołać przez kilku kłótni Sejm
 do Piotrkowa, gdzie zajmowano się głównie, jak się opowiada
 Najwyższemu dziekanowi Chrześcijaństwa, w razie gdy
 by znowa były traktaty miały napisać na królestwie.
 Wpłynęło byłoby Jksh. z ukontentowaniem widzieli

gályby na pomienionym Sejmie, wóltig dawno go zamykają,
 i żeli nie wskazy. To przy najmniej najgłośniejsi z Raci ziem
 ruskich byli się tam znajdowali, boć tego czasu przestę-
 gano, i dopiero od lat kilku zaniechano, na mocy to tego
 zamykają Raci Pruskie obecni bywały i z Senatorami
 kercanami, z którymi w raz jeino ciato stanowiac, ku
 odwróceniu wspólnych niebezpieczeństw, naradzali się.
 Łaci pragnęłyby JKM: aby tak chwalebnemu zamyka-
 jowi odpowiedziano, przez aby równie król, jako też
 oni Postowie nie matych fruów i kosztów unikniow.
 Thoro zaś inaczey słate, król ze wszystkichmi Stanami
 Polskimi wyprawit ich, z poleceniem krówiadownictwa
 Prusaków o wszystkich co na Sejmie Laszto i do tego
 Stanów Zmierzca wola. Naradzano się o wojnie z Tur-
 kami w razie jeżeliby oni przedsięwiali zamark jaki na
 królestwo, i zgodzono się na łobie środki, że pomoca,
 których i Taska, Biza, jako kolwiek napad nieprzyjaciela
 mógłby być strasznym, niechyli się obawiac' nie-
 wito potrzeba, na czym jeinalze rozporządzenia to pole-
 gaja: natęży objaśnić się z poddanych tu dypisów.
 Ardy oni zupełny skutek uzyskaly zaley to od Pru-
 saków, bo gályby ci mieli porzucić przy zdaniu swym
 raz orzeczonym, całe królestwo i samych siebie popchnęli
 by w największe niebezpieczeństwo, a przeciwnie, że ich

zgoda sobie i król obywateli: ku temu dają, usi-
 lowania od niego Poselstwa, Stany bowiem nie chcą, prze-
 stawałowych Środkach obrony pozostać, tylko o ile je
 Prusy przypna, gotowe są na przyjęcie na siebie równych
 ciężarów; co że nastąpi mił i Stany tem się tego wię-
 cej spodziewają, gdy Prusacy przed półtora rokiem z ob-
 wiazali się, że korony w razie koniecznej potrzeby w ra-
 zie wojny przeciw Turkom nieopuszczą; ale w przyna-
 leżny wiernych poddanych sposób zachowują, się
 na mocy tego przyrzeczenia, wiewy król i Stany wie-
 jakto w coś niezawodnego, tym bardziej gdy rzekomy sposób
 obrony pod tym tylko warunkiem, ku ostatecznej potrzebie
 uchwalcenym został, tylko że S. owinęła Stawowicza
 jako ciążę z kresu, bez konieczności na taką obronę
 przestanie. Należy do tego uważać, iż Turcy gdyby mieli
 Pruski, Europie, to tylko idzie im o Prowinicyę Pruską,
 i o łamieczny port wygodny. To pomijając, że Polska
 z powodu zawartych roztępnę Jh. Sk. i Św. do or-
 trymowanych traktatów, nie miała by żadnego powo-
 du wojny Polsce wydać, nie za wielkimi by u niej
 ugotowała się korzyściami, gdyby nie Ziemi Pruskie
 ugotowały w nich niepożyty apetyt, że Turkom się
 zdaje, iż skoro je raz zagarną, to na całego
 Chrześcijaństwa ujarzmienie, otwartą mieć będą drogę.

Gdy więc niewątpliwem jest iż Polska jęymie z powodu
 Prus może się obawiać wojny z Turcją, niechby się więc
 obecnie Stany zastanowiły, czyliby im chcieli z Polską, jej-
 nego ciata nie skłaniały, nie było przyzwoleniem z Koroną, wje-
 dnać złożyć się potęgę, jallo z ta, która jęymie z ich powo-
 du na walkie niebezpieczeństwo jest wystawiona, Stan
 obecnych czasów niecierpi powotywania się na dawne przy-
 wileje; niechcieć od nich ustąpić w niczem, chyba że wolność
 na bijacz, w cery niewole, chce się zamienić. Potrzeba nie-
 xna Prawa, i wielu bardzo Przywileja, wolność i życie
 postraciato, że nie chcieli w najmniejszej skrypić od swo-
 ich Przywilejów odstąpić. Cóż jónakże to purnego, gdy
 wiemy, że nieprzyjaciół Chrześcijaństwa zwycięży? Polskie
 Stany nie mniej od Prus piecrotowitemi są, o swoją wol-
 ność, przecież uznaty słusznem na krótki ja, czas zawie-
 sić, niżeli one, uporem na wieki postradać, tak, dalece
 że Biskupi usunęwszy na bok swoje pierwszeństwo, które
 zwykłe Duchowieństwo dzierży, nie usunęli się od ciężaru
 Wojny, co najoczywistszem u uchwałach Sejmu. Za tym
 przytadtem winne są, pióś Stany Pruskie, i byż prze-
 konanemi, że Przywileje bytko jedynym sposobem zachowa-
 niem bydr mogły, gdy się od nich nieco dobrowolnie odstąpi.
 Nieskxesćcia Państwa Węgierskiego winne byż miewa,
 jak mato liczyć można na miasta i Zamki, niechby

Wic Prusacy na swoje Luicordre, wcale się nie spuszczały, bo
 gdy się naprzyjaciła w chwatem polu nie pokona, na próż-
 się kryć w takich kłakach. Sama siła królestwa nie
 została do oparcia się tak, potrzebemu naprzyjaciłowi,
 inne królewskie kraje muszę, z nim swoje siły posłuszne,
 co gdy dojdzie do skutku, Turek, w tedy pokonany i nad
 nim upragnione. Zwy cięstwo musi być. Odniesieniem:
 sta trosć prusowska, i wchłoby Prusy nie usuwają się
 Od tego co cała korona uchwalita chęć z by oni obo-
 jętnie. woję, lotasną, i królestwa pomysłność z niew-
 czone chęci. "Ponieważ zaś zos' i z innych stron grozi
 niebezpieczeństwo Ziemiom Pruskim, należy przeto
 baczyc' na ostrożnie się ci fakowego, przeto M. Pan
 używa wszystkich obecnych, ażeby oni, w utrzymaniu
 z natłomitych ilości pieniędzy Starani dotrzyli, bieża,
 mogły być w bezpiecznem zachowane miejscu, aby
 nie dopiero w tedy myślć trzeba było o pieniędżach
 gdy już trzeba będzie zaciągać wojska. Ponieważ
 zaś "M.M." z przeszłych Podatków wpływy, na koniecz-
 ny użytek Przewidy w gotowości ma, przeto i to jawnie
 jakie z nowych Podatków wpływa, w podobny sposób
 zachowa w zapasie, chce zaś to we wszystkich ex-
 plicach potwierdzić, aby Stany w tej mierze postanow-
 ić najstarzej szłem być sadzić."

Po tem s'wiadczeniu Sejm, Rady wszystkie odprowadziły ich na Zamek, gdyż zaś Niższe Stany jak zwykle usłupily, Rady zajęły się s'cistem roztrząsaniem spraw Królewskich. Lecz z góry zauważono, że nie można będzie dać dostatecznej odpowiedzi na nie, bo nie wiadomo w przednio jakie będą wnioski, propozycje, ani się na nie przygotowane: Niebezpieczeństwo co Turków było dojmującym, z tego powodu nie można z uwagi spuszczać serdecznych do obrony przygotowań, żeby zaś w poselskim s'wiadczeniu, jakoby Pruskie Rady na Sejmach dawniej znajdowały się i tamże wspólnie z Senatorami Korony o publicznych sprawach naradzały się, to sprzeciwia się prawdzie, raczej wiadoma, że Próżkowice ich z dobrej zasady unikali. I Dept. Wł^{ch} Miał w sekcji nosić oświadczyć, że nie mają rozkazu na co bądź przystawać, lecz muszą się do swych swobód i swobód chwycić, których wola na następującym Sejmiku objawiła. Podobnie oświadczyli się Stany Niższe -

Skutkiem tego następującego Jano Postem królewskim odpowiedział: „Pruskie Stany z przykrością wystuchaty, że Polska ku obronie swojej domaga się zupełnego sit ich zjednoczenia, z łanie łacie Pruskich z Polskimi najzupełniej sprzeciwia się Przywilejom Ziemi. Senatorowie i Rycerstwo

a) 1 p. w 3^{im} miesiącu później! - od 4^{ch} lat wiedzeli o sprawie.

na 22 XNUMX oswiadczeniu, budują, swoje żada-
nia, to przez półtora rokiem w Malborku, w odpowiedzi
Posłowi królewskiemu danej ucale wtedy obecnych
myślo, niż było do czego stanowczego zobowią-
zani. Sę, lecz tylko okazać że im na dotychczas nie
chcąc chęciach, a dopiero by je mieli wtedy za-
mian uwolnieniu, gdyby już dotykałnem było niebez-
pieczeństwie najoczewiejsze, że nawet dobre chęci nie
miały być z obowiązkami, ale warunkowo, t.j. jeśli
by JKM. na to przystał, na co w ów czas na próżno
upraszano, a na co JKM. dłaś niepozwolił. Należy
dobrze bawić, że tego jako stanowczego przyrzace-
nia uważać nie należało, co wtedy pod nieobecność
większych Stanów powiedzianem było.

W owym też czasie wskazano powody, dla czego nie
dogadano im Postanowien na Sejmie posyłać, co tem
mniej JKM. z niechęcią mogło, bo w tem postępowano
za przykładem Prusów, spędzając się Pruskie
Stany, tym większej zła pochwały, gdy JKM. raz
sobie przypomnieć, że ile razy kto z Pruskich Rad
co nim Polskich był zawierzanym, to nie ze względu
Liem Pruskich lecz jego zdolności osobistych następowało.
Gdy przeciwnie, ile razy we własnych Prowincjach Inte-
resach Deputowani do Dworu przysyłani byli, to

Jakké odepowiadanie Przywilejom rasył z niemi osobno
narażać się, co też bez narazenia Przywilejów nie
mogło być inaczej, bo gdy w ziemach co rocznie ma się
dwa Sejmyki, a Stanom wypadło by najnieodgodniej jesze
cze uproć nich i na Sejmy jechać, osobiście gdy ani
Litwinom, ani innym pościanym królewskiem takiego cięż
żaru nie narzucają.

Co się zaś tyje wtaściwej treści obecnego Poselstwa
i to naprzód zgody Prowincyi na Uchwały obrony,
Świeżo w Piotrkowie ułożono, zdawato się niepodobnem
wszystkim obecnym Stanom, w tak czasie krótkiem
coś stanowczego zdecydować, gdyż w podobnym stanie
rzeczy, nie tylko każdego przychylności ale nadto ma
jątkowej możliwości poradzić się należało. że zaś przy
pierwszym odczytaniu Uchwał Sejmu Piotrkowskiego
dotychczas jasnym jest, że w ich doprowadzeniu do
skutku, między Stanem Korony a Prowincją Pruską
znakomita znajduje się różnica, a przede od mięk
kości obu stron wymaganiami być niemożna je na
kowe obowiązki, Stany upraszają JKM o najtęskaw
sze przyzwolenie, wynalezienia im samym środków
do powstrzymania potęgi Turckiej, w żeby na przyszłym
Sejmiku do skutku przyszło, Rady przyrzekają, dotychczas
w wszelkiej usilności, aby tym sposobem JKM rzeczywiście

zaczęli wistym czynem przekonać, jak wszystkich Stanów
myśl do tego zmieść, aby JM. Król, bez zwłoki i
Swobodę Liem, bez wszelkiej możliwej pomocy nie opuścić
to do drugiego. we względzie nowych Podatków; niechby
JM. zastanowił się raczej, że niepodobna w jednym
czasie iść pieniędzy i żołnierszy, osobliwie gdy się do-
duje wielkiego braku ludności i innych rzeczy, że zaledwie
dopiero poprzednie podatki opłacone, nie wszystkie dotąd
wptynęły do królewskiego Skarbu. Gdy zaś poprzednich
Podatków nie ma, jest zapas, które na powrót nie
tylko na obronę, ale tożenie wojny dostatecznie się
tych zdają, stary przezto najumiędliej upraszają,
aby bawar na tak te czasy obecne, mieszkańcy na
możność przedstawianiem nie byli."

Nim odpowiedzieć tę doręczono Postom królewskim, zapła-
cił jeżo nie jedno, zastugując na wspomnienie. Bp
Warmin w miast, że bytoby to bardzo dogodnem, żeby
Liem Swego miał Kanclerza, aby Kanclerze obu Bis-
kupów, Pisarze innych Panów, i Sekretarze u iarch Alw
zostali z naradą wykluczeniem, a to dla lepszego
tajemnicy w przedmiotach już rozprawy przedłożonych,
na taki wniosek inni obecni nie przystali.

11 Maja były byli. Przetworzeni na Stawami i przy-
szli na łosami wielkich Litaw, z użyciem

jako już i o tej Tamm na Wiślańskich ze swoich za-
sobów utrzymać nie mogła, uprasiła zatem Radę
o zwrócenie łaski na to, aby Pieniądze z okazy
na onych naprawę obróconemi być mogły. I po-
dobnie mi miłośnikom, wystąpili z Dept. Gdańska
do Tamm w Matych Łutawach, i że o tem oznaj-
mili obecnym Postom Królewskim z prośbą,
aby zwiędziwszy spadki wód u Gdańska, o szko-
dach i potrzebach z łąd wynikłych górny wiary
rapport u Dworu zdali, dla skłonienia JKM
do użyczenia Miastu na te naprawy, pieniędzy,
jako pomocy.

Najajutrz naradzano się w jaki sposób przy-
gotowywać się do obrony przeciw nieprzyjacielowi
w kraju zajmującemu? gdyż przejście przez granicę
do Korony przeciwnem jest Przywilejom, i wiel-
kie niedogodności sprawdzić musi. Nie zdecyd-
owano na, Nakazano tylko wojewodom wezwanie
Rycerstwa na pewien oznaczony dzień, jeszcze
przez Sejmikiem S. Michałskim celem umówienia
się w powyższym względzie. Co podobnież Litw.
Miastka i Miasteczka między sobą uskutecznić
miały, przeto wyznaczony one dzień poniedziałek
po S. Trojcy, w Malbergu, Na zjazd. się miały.

Z tego jednak wszystkiego nie udało się osiągnąć,
 ani Słachta, ani Miasta, niespełniony nakaz.
 Dalej Rady wspólnie z niższemi Stanami ad-
 ty się do Posłów królewskich na Łamckę, i do-
 rzęzyły im odpowiedzieć na ich Poselsko. Przekazy-
 tawszy ja Bp. Płocki, rzekł: „Odpowiedzieć to nie-
 niewarta, bynajmniej nie odpowiadać każdanemu
 Króla i Stanów Państwa; wiadomo że dawno-
 tada już królewscy Posłowie nawet między
 dworzanami nie równie więcej wyskakiwali, niż
 oni Posłowie, którzy przeciw między najnieko-
 miśszemi osobami w królestwie są, mianem, teraz
 wyjednać mogli.” Bp. starał się treści odpowie-
 dzi ostabić, i Stany Pruskie ku innym skła-
 nić postanowieniom. Te jednak odrzekły:
 „Jeśli Posłowie tem bardziej odpowiedzieć, to za-
 pokoi onemi być powinni, gdy spodziewano
 się, że ani Król ani Senat nie zgani ich.”
 Każdy cxtowiek takwo pojmie, niepodobieństwo
 w tak niezmierznie ważnym przedmiocie, w tak
 krótkim czasie ostatkiem, dać’ dezyzyja, tym
 bardziej że Koronie kilka miesięcy czasu
 mieli, jeżeli się zgódzili na uchwały Płock-
 kiewskie. Zalecono wojewodom zgromadzić

w pewien sposób szlachetny, a nie, we względzie
 obrony porozumieć się, również Miasta tym cellem
 pewne mieć konferencyje maja, a co w tedy do
 skutku przyjdzie Raizy chęć, o tem JkM^{ci} najumi-
 ężniej zawiadomić. — Ryp. Słocki powtórzyl, co
 już był powiedział, Pruskie Stany uparte są
 przy swoim Postanowieniu, musieli Postowie zpo-
 woższyć, odpowiedzieć wyjechać z Malborka, dotę-
 czono im w niej jędną, co następuje: „Uprasza-
 Jmieniem wszystkich Stanów Raizy, aby Postowie
 Królowsy mogli ^{nażądać} przyjąć u nich łona, siebie odpowiedź,
 która również co do ważności Przedmiotu jak
 krótkości czasu inakże, być nie mogła, i ażeby
 na Poselstwo i na podane Ustawy Piotrkowskie
 dokładniejsza mogła być dana, odpowiedź
 upraszają N. Pana do użyczenia zwłoki
 do następującego Sejmu, wtedy Pruskie Stany
 to w postanowie uchwaleń przyrzekają, na
 piśmie Postom przystać, i są w nadziei że
 JkM^{ci} prośby tej nie taskawie nie przyjmie. —
 W Czerwcu na Sejmie w Spirze, pomiędzy Cesa-
 rzem, Krajami Burgundzkiemi a królem Danii
 zawarto uktai, Kurfirszt Fryderyk, w tedy jako
 Kurfirszt objawszy rzady, zrzekł się dawnych pre-
 tensy.”

przełansyi, do Danii. Prusacy z korzystali przeło
na wolnym przepływie przez Juno i Haudlu
z Niderlandami. -

Dalej poszło wykupno Powiatu Puckiego, trzy-
manego przez Gdańszczan prawem Zastawu.
13 Czerw. mianował król komisysja, złożona
z Bp. Warmii Jana Dantiska, Kan. Chetm.
Jana Sokotowskiego, Podkom. Malbor. Jana Ba-
żeńskiego i Proboszcza Bp. Warmii Pawła Ple-
towskiego, z poleceniem z badania, jakim
Prawem Miasto Gdańsk Powiat Pucki posiada
tym celem otrzymane przez Przes. wielką Radę
Miejską, posiadane Listy i przywileja prze-
rzec' i ściśle przebrzagać mają: czy Pucko
za pewną Summą jest w Zastawie, która obec-
nie posiadawce z jego dochodów mieli już odeb-
rać, czy Summa wyraźnie wymieniona, jaka
N. Pan przy spytaniu ma Gdańszczanom
wyliczyć, co gdyby tak obowiązywało, Kaszt.
Elbląga i Skarbnik zarządem Stanisław Kostka
ma sobie polewnem takową Summą króla
zapłacić im. Skoro by zaś istniał pierwszy
warunek (t.j. wybranie wielkiej Rady z docho-
dów), komisja ma obliczyć, czyli Gdańsk

już tyle nie odebrał ile pożyczyl, skutkiem tego
 Skarbnik bez najmniejszej zwłoki, Powiat
 ma odebrać, w razie zaś gdyby miasto dpta-
 ty żądało a tak by się należało, to ma być ze
 Skarbu królewskiego zaspokojona. Dozwolil
 król Komisarz^m do woli wybranie miejsca,
 naznaczenie czasu na jazd, lecz mają po-
 przecinio zawiadomić Miasto, aby ono swo-
 ich Petnomocników przystało z należytymi
 Dokumentami; gdyby zaś w nich jakie wat-
 pliwe klauzule znajdowały się, co do których
 nie mogłyby się obie strony porozumieć
 takowe mają być do rozstrzygnięcia
 Jmci^a podane, którego rozumienie prawdziwe
 wyrazów stanowczo oznacza. Wszystko to
 w ciągu miesiąca dokonaniem być ma.
 W Lipcu Miasto królewskie postanowienie otrzy-
 mało z rozkazem pustuszeństwa we wszyst-
 kiem Komisarz^m królewskim, poczem ich Porczy
 nadeszły, z wezwaniem przystania swoich
 Petnomocników do Malborka z Dokumentami
 dotyczącymi Pucka, Petnomocnicy w miejsce ory-
 ginałów kopie ze sobą, zawieźli, z zaleceniem
 że gdyby na takie Komisarz^e nie poprzestali,

niech przyszedł na koszt Miasta Kogo, żeby
porównał kopie z oryginałami, w Gdańsku
albo żeby Komisja: czas dala do przywiezień
oryginalnych Dokumentów do Malborku. Ani jed-
nego ani drugiego ci nie wymagali, lecz prze-
rzawszy kopie posłali je królowi. -

15 Sierp. powtórny rozkaz króla, mają się
Gdańszczanie z oryginałami stawiać, w razie
zas niewykonania tego nie mniej miata
sprawa postępować, w tem co prawnem było.
Termin stawienia się w Malborku na 22 wrze-
siazna. Gdańszczanie rozkaz wykonali, a
24 l. m. następujący Wyrok wystuchali musieli.
Że obowiązany jest Kaszt. Elbląga, Skarbnik
miem Sten: kistka miasta 4000 złotych habs-
burskich, i 1000 węgierskich złotych,
z królewskiego Skarbu, Emieniem Jk. H. wypłacić
pod tym warunkiem, że gdyby się później o-
kazato, że miasto już było dawniej tę Summę
odebrało, albo takowa Summa była w tej albo
w innej sprawie jakiej, ~~była~~ ~~przez~~ miasto wy-
płaconą, król wyrażonych po sezegile odydwie
Summ, ma mieć moc zezwolenia ich zwrotu.
Tym czasem obowiązany jest miasto skoro

mu tylko Skarbnik tę Summę wypłaci, między
tą chwilą, a 29 Wrzes.^a R. 6. Miasto Puck, za-
rząd onego i Powiat ze wszystkimi przynależ-
nościami niezwłocznie pod karą 10000 złotych
zwróci, tym celem Podkom.⁴ Malborski mając ze
sobą Włoźnych Sądowych i kilku Lawników ziem-
skich uda się do Pucka obejrzeć ten Powiat, a dalej
Kasztelanowi Elblągeskiemu ⁹⁰ odda.

Należy dodać że Komisarz.^o z dokumenta, w któ-
rych wyrażone były rzezone Summy, zatrzymali
i zwrócił tych dokumentów, niechcieli. Petnom.⁴
Gdańscy Apelowali do Króla, pomimo że Komisarz
ze tego odwołania się uznać nie chcieli.

Kaszt.^o Elbląski wyliczył pieniądze, lecz ich stosz
nie przyjęcia odmówili dzierżcy Powiat Pucki,
przeko Summy złożono w Depozyt w Ratuszu
Malborskim, aż do 29 Wrzes.^a R. 6., lecz gdyby Gdańscy
nie zwrócili Pucka, Malborżanie do dalszej
decyzji zachować mają, zaś w zmianowane
dokumenta, na prośbę Kasztelana pozostały w re-
ku Komisarz.⁴. Co dalej w tej sprawie zaś do
w swoim miejscu opowiem.

Na 29 Wrzes.^a stosownie do decyzji poprzednie-
go Sejmiku zebrali się Stany w Grudnia

Nim przystąpiono do Narad złożył nowy kasztelan
Elbląga z wykładem przysięgę w Polskim języku, co
o tyle za nowatorstwo uważać należy, że dotychczas
czasem stawało się, w niemieckim języku.

Królewski Poset Paweł Plukowski, zadał od Sta-
nów przyrzeczonej odpowiedzi na ządania ze
zeszłego Sejmiku 8° maja, a ta na przyzwole-
niu Zastępcy na uchwały Piotrkowskie jak se-
go król zadał, a na bezpieczeństwo ziem
Pruskich Podatków uchwalono, tym potrzebniej-
szy, że na Sejmie niemieckim nowy mistrz
potwierdzonym został.

Dla lepszego objaśnienia należy wiedzieć, że
Mistrz krzyżacki Walter v Cronberg 4. kwiet-
nia R. 2. w Mergentheim zmarł, w jego miejsce
Zakon Komtura ziemskiego Balliwa w Hesyi
Wolffganga Schultzebar zwanego Michling na
Mistrza obrat. Cesarz i król Rzymski potwier-
dzili wybór i rzeczywiste danie Lenności nas-
tąpiło w r. 6 na Sejmie w Spirze. Przy tej spo-
sobności udzielił Cesarz nowemu Mistrzowi List
Łaski, którym mu księstwo Pruskie przyznaje
a Margrabi Albertowi odejmuje, z rozkazem aby
rzeczony Margr. naleyk miast z ziem ustąpił i

i aby wszyscy Pruscy Prataui, Wielcy Komturowie, Komanderowie Książcy z innemi osobami i poddancami jakiego bądź stanu, godności i charakteru Wolffgang Schutabow za jawnego i prawego Mistrza w^z urzędz. i przyjęty (Donator. p. 258 s), do tej to okoliczności Poselstwo królewskie x mierzano.

Nabo po wysłuchaniu Poselstwa, Mistrz Stany powstęz swego Związku wyszły, przybytu iednak niezawem iedoch Postów i dwóch x miasteczek do Rad, z prośbą: że powzięwaj Zażalenie królewskie wielkiej byty wagi, przeto niechby Rada ze swym ^{taskami} wystąpiły x daniem, co w tym wypadku czynić należy, lub dwie osób x Rad in dano, któreby wreczy tę x Mistrzowi Stanami roztrząsały, albo po dwóch ze Szlachty i Miasteczek, wybrały; którzy obok Rad zasiadając do o czym tu się naradzić będą, przystuchali się i o tem Prawi swoich objaśnili. Ponieważ takie Zażalenie ~~monasterstwu~~ było, Rada je asunęły, Deputowanych iestaty x wexowaniem, aby podług swego chwalebuczego Związku między sobą się naradzały.

Zas' Rada raziej zastanawiały się nad terażniejszymi okolicznościami, Bp. Olsztyński po wystęchanym loniosku Bp. Warmii, powrótyt krótko list' Poselstwa królewskiego z S^z Moja, wstt: " z tego widowna.

Ze strony Korony z przyzwoleniem na uzbrojenia wojenne przeciw Turkom, tym sposobem się zachowaty, nie w tem że swoich Swobód nie ryzykowaty, co również przyzwoliła Pruskom uczynić, i nikt za to tego brać nie może, przeto zdaje się być z korzyścią Niem, tak rzeczy ułożyć co do urzędzeń wojennych iżby każdy wiedział jak ma się uzbroić, a mieliby i kamki zupełnej być wojennej gotowości, żeby przez granicę przechodzić. Potakom pomagać, nie należy doradzać, ale za to trzeba królowi z nakazem Potaki przyjąć z osiadczeniem że Korony w ostatnim razie się nie opuści, dla tego że Prusacy w tym razie osobistej pomocy dać nie chcą, wszyscy to dla uspokojenia króla. Dalej odpowiednio do osiadczenia króla, należy chwalić Potaki w tym zachować miejsca, iżby ich ku obronie Niem użyć można było. Zdanie to reszta Rad, pochwalito niektóre poprawki w niej przedstawiono, lecz ich nie przyjęto.

Teraz Niemieckie strony osiadały na skutek swoich Rad, że Kapania co do ruchu wojennego sprzecznie są z Przywilejami; lubo w ostatę czynią jako wierni Podani potrafią się odpowiednio potrzebom zachować, co do Potaków, uznany słusznym, chwalić

były tylko zachowane osobno na potrzeby tylko ziem
obróconemu zostaty. Oświadczenie takie potem słany
później ze nie w obszernej użyty. -

Z resztą z nowemi spisami grawaniami Rycer
stwo⁽¹⁾ wystąpiło, z żądaniem najusilniej szem ich
usunięcia. Prosiło o Prawo pisane celem uporządkowa
nia Prawa Chetm² aby Janowi v. Lusian był kto w tej
czynności został dodany do pomocy; ponieważ zaś Jan
ten w lat trzech z powodu choroby nie składał z ziem
ziemskich (Chetmińskich) z tego wielki powstał nieład,
żądali, aby Postowie nie przez szlachte długi, ale ze skarbca
królewskiego płatnemi, takowe otrzymywali, zaś Urzędu
nicy i Burmistrzowie po wszystkich miastach mają sowno
deputować, miary Sępla równego Chetmińskiemu dla
z niweczenia oszustw, ten tylko winien być w powszech
nem użyciu. Rycerstwo Malborskie skarżyło się że miesz
czanie Elbląscy posiadający dobra ziemskie ani na
miejscach okazy się w należytem ubrojeniu: to jednak
ze całemu Rycerstwu dolega, że Miasta po nim żądają,
aby szlachta mająca domy po szlachtach, mieszkała
w nich, lubo mieszkając znów w dobrach swoich ziemskich
ani mieszkała, ani swoich powinności z nich dokonywać niechcą,

1) Prusakiem Rycerstwem nazywani, było obywat. Ten rzeczymiśkiego
Rycerstwa szlachty, całe tamtych występowań nie dowiodło kłopotu
nie w sobie Rycerskiego nie mających. Ostanieli między, co było przywrócić
po. 1700. -

dalej zaś po miastach niżejliwie atakują po zaprowadze-
 no silnie dojmujące szlachcie. — klasztor Oliwa, Sep-
 tin, Łanowice, Łaków, Kartuska, posiadające Dobra
 Kieńskie, używające Prawa Kieńskiego, nie chcą się
 porównywać ze Szlachtą, w ponieszeniu ciężarów Kieńskich
 Miasto Gdańsk stanowi nad swojemi klasztorami
 Dobrami ich osobny nadzór z szlachcizną nieumieją-
 cych rządzić łoboszczami, słuszniej by było, ażeby
 Kady Kieńskie na siebie taki ciężar objęły. Z Pomorza
 posiadające w swoich Powiatach dobra Kieńskie uważa-
 ją się od należących powinności; Szlachcizna powołując się
 zakazywać łowi ryb szlachcie w jeziorach królew-
 skich pomimo że swoje grunta w pobliżu onych
 posiadają, niedozwalając łowić łoszczami potowu
 na własną potrzebę, zakazują pasać bydła po kró-
 lewskich lasach granicznych z Dobrami Kieńskimi.
 Później co do uposażowania Prawa Chetumińskiego raz-
 jeszcze powtórzono, że tego dotąd nie ukończono ani
 Abalskowi Pół przysięgali; to król dość z namu-
 dumem co przysiężeniu obietnicy tego już dać rozkazał.
 Dalej zapominata Szlachta, iż jeżeli otulonej w łow-
 owiegarz się będą, wprawdzie teraz uchwalone
 Podatki złożą, lecz dalej na kadale nie potwoli, do-
 póki nie będzie miata pisanego Prawa; — nie mogą
 należeć pilnować ustaw Kieńskich, przeciw którym

534
pierwszemu artykułowi o Indygenacie, z nakazem na-
wycia przyniosło. - Na koniec wystąpiło przeciw guat-
lowym napadom Starostów, gdy oni na Dobra Dzielick
się sasiadów królewskich pod porożem pewnych zale-
conych sobie komunisty królewskich, zbrojną ręką napada-
ją; a lubo komunisty te ukonieczne, przeciwi sta-
rościom powtyć ich nie można. Co dwoma wypadka-
mi ułom od nich uo.

Polnomocnicy Miasteczka, osobno na piśmie swoje po-
dali grawaminą, j. k. że pospółstwo Suknani Szko-
wiech, ni ujęciowaniem tyra oskubliwanem, że
choć i wódczą się inni po wsiach, że szkoda, miesz-
czan wszelakimi drobiazgowi handlują, wresz-
cie postanowionemu Sądowi, mają Starostów opiółka
i Urzędników innych. Tydki nabywają wszelakiego
rodzaju towary, Cyganie są cierpieniem; ponieważ
zaś kaprowałkowu świeżo tylko trzy Sądowe Gostanowce
upraszają Miasta Chojnice i Tuchola o opis pod pieczę-
cią, aby się one takowyli przeciw swoim Zwierz-
chnościom posłużyć mogły. "Wszystkie zaś Miasteczka
podągnęły razem pod nadawcia, że rozmaicie karzema
nie po wsiach, niemają na to szczególnych przywilejów
piwo warzą, także Szlachta niemająca utasnych
karzem, skupuje zboże, piwo z niego warzy i takowe
za pieniądze po innych wioskach sprzedaje.
Znajduje że Rady chęć grawaminów Szlachty królowi

przestąpiły, jako to: aby wypełniał ustawy ziem, osobliwie
 co do Rodowitości, o uporządkowanie Prawa Chetm.^o a
 przy tej sposobności uproszaty o wypłatę przeknawu-
 nej na to Summy jako najprędzej, aby Skarbnikowi na-
 kazał: to składować się zająć iż to już dokonaniem
 było. Dalej o dotamien zastępy wojewodzie Chetm.
 na to, o zaopatrzenie (diety) Posłów ziem, ze
 Skarbu królewskiego: na to żądały Rady, aby król
 postanowił karę na tych, którzyby się na przyszłość
 nie stawili, lub nie tak jak są wolowiaż
 O grawaminach Miasteczek, niewspominano.
 mieszczę odpowiedź na propozycję Rada królews-
 kiej naprzód przepuszczając, że z ostatniego Sejmu
 nie udzielili ostatecznej odpowiedzi, na żądania
 R. Korony, donosząc, że na obecnym, doj-
 rzale się naradzały co do zjednoczenia Pruskiego
 z Polskim Orężem przeciw wielceystemu nieprzyja-
 cielowi Chrześcijańskiego Świata, i o uchwale-
 niu nowych Podatków. Podczas narad, to w dawniej
 wezglądzie powstającego niebezpieczeństwa i przy-
 gotowań wojennych przez Posłów oznajmianem
 było, że bardzo podobało im się do prawdy, uchwaliły
 zażęcywały, tak się uchwały, aby król w niesze-
 cionie porządku pomocy nie został. Lecz gdy poro-
 niano

korowano Słom Ziemi, ze Stanem Państwa Polskiego,
 postawiono, że uchwały Słostwne dla korony, nieja
 do wykonania w Prusach, bi by mieszkani'e nie rów
 nie dłużej, drogę przebyć musieli na wojnę iść, co by
 z powodowało, żeby swoje zasoby zużyli w pierw nim
 na miejsce by przybyli, a skutkiem tego nie mogli by
 mieć udziału w rozprawie wale, ani też, mogli by
 w razie danym swojej Ziemi bronić. Ze zaś spraw
 dżity są wiadomości, że Słom z tej jedynej przy
 czynny zabrania Ziemi Pruskiej, chce napuć na
 Polskę, a na to co do mistrza krzyżackiego i Państwa
 Rzymskiego trzeba się mieć na bacznej stróżności
 przeto nie zdaje się być odpowiedniem Powsy ze
 wszelkiej obrony ogotować, ić uż g'nie daleko
 używać, tym bardziej że na karkowaniu były
 Łomków, miast i G'ariska, królestwu Polskie
 mu nie mniej też, zależy. Gdy więc Stany na zasa
 dzie swoich Przywilejów uchwały, przez Laudum
 sposób zastanowienia. Zwinęci w s'róć ich granic
 poszły w tem za przykładem uchwał Sejmu Piotr
 kowskiego, bo w nich niewiasta, że Rycerstwo Pol
 skie pod warunkiem tym na Pospolite Ruszenie
 pozwoliło, żeby onego Przywileje na każden sztych
 narazem nie zostaty; jakoż i tak, zaś w podobnym
 razie Pruskie przywileje rozciągają się prowadzić nie
 ma potrzeby, słuszną więc aby i one nie naruszone pozos
 taty.

już w tym przedmieście od powieści z Sejmitu na trzy
 krocie. Z tegożnego w Malborgu obzerano to wyjaśnienie
 Odpowiednio Przywilejom i obecnym okasom stany z
 praktyki, że każdy może nosić, miecie, w Sro
 Prowincji, przez cie karzenie i przydanie lkie mu
 znowe wydzgnać w pole i inien, dla tego to sz
 nakazane Shustry, w powieści atek po Quasi inodo
 na to ~~minimino~~ po Skiasach również nakazano do
 czyć się w wycie broni, co dla ostatniego spe
 niecia Rady Słuszem uznaty, prosili Jhm o
 wydanie od powieści z Postanowien, o niezawo
 pewnych Kwiech chuih i ospektorów, a razarem ka
 umacnie' Ławki i obronę onych przepisat. Pro
 tem jednali nie zupełnie z oeru stracono pomie dla
 Królestwa, to przeciw potędze Turckiej, czyli by to
 byt a na Polskę wymierzona, czy przeciw Prusom
 uchwabno dwu roczna, Akcyje: od każdego szepła
 Słodu po 2. Szelagi, od każdej barli ludu ziemskiego
 Piwa po 1.^m groszu, opłaty: powrotki onych i da
 10. Tędrzeja b. r. - i na lat dwa. Z pod tych Sowa
 ków, jako też gotowości do wojny na obronę Ziemi
 Pruskiej, poddani Króla Gnieźnieńskiego i Bis
 fów Polskich posiadających Dobra w Prusach, za
 tym sposobem wyjętemi nie zostali, którzy od ty
 z obowiazani byłyby mieć być uwolnionemi, resz
 tej Stanów Pruskiej, nie chcą takowym ulegać.

Co do Miast Włch, porostata trudność, bo ich DDp.ⁿⁱ oświadczyli, że im ich Gminy rozkazy przyzwolien na Akcyz, tylko na rok 1.^{en}, spodziewamy się, jednak, że przystaną na Łanum reszty Stanów, o czym we dwie tygodniach Bpa. Warmii, uświadomić mają. Jeżeli przez to Miasto się, zgodzi, iż do podatków nastąpi zupełna Aktywacja. Ponieważ zaś Ks. JK M.ⁿⁱ już pozwolił, aby Rady we względzie zachowania Siennej, dotyczyły piekary: upraszają, aby zebrali się mając z Akcyz Summy, z temi jakic wptywały z obu poprzednich Podatków, w Łanku Malborskim, lub też, w innym bezpiecznem i tożsam miejscu i w Akcyz ni mającej być Łanki, od których by klucze, Rady w ręku miały, ichowaniem zostały; gdy nie inaczej, tylko pod tym warunkiem na Akcyz pozwolono. Było wszystko dokonac się mogło, musza, wyśiś od powiednie rozkazy Królewskie, nadto niech by JK M.ⁿⁱ pozwolił racyta remissyi dla klasztorów Żebzących i Łankonick. —

Poprzednie Rady rozprawiały o potrzebie otworzenia Skennie z powodu braku feników. Przed razaję wieli Sejmiku jeszcze pisaty nie które Rady do M. Łana, aby za Jego najtaksawszem pozwoleniem, Elbląsk na Korkyśi dobra powszechnego, płano, ilość

wzebranych feników mogły wybijac. Na co król od
 puścił, że Lamsy i Miasto na Syoniku p. Miasto
 Shiem, winni się na nim dobrze zastanowić, i
 zdanie przestać Durerowi, w który N. Pan pisał na
 Syon i Stanom Kercunym, lecz spustrożył za. ujemkiem
 że gdyby taka wetnieć jemu. Ono, była Miasto
 inne majace podobne Przywileja, zarządy tego samego
 zarządy. Głównie więc, Lamsy magnat Elblaga
 nam dogodnie, lecz z Miast, zarządzić Terunianie zarzą
 li pozwolenia bicia Feników. Na tem się rozbito. Głównie
 nie otrzymywano że jużżem złota nastąpiło dla
 biału srebrnej monety, liczący dwóch pienięży Zagra
 nicznych, statek bicia pienięży przez ks. Elberta
 nieusztę uwagi, gdy od takiego w części królewskiej
 wstrzymać się musiano, radono co w tej mierze prze
 się wzięść, czy o podobnych grawanimach Monetarney
 należy z dac' rapport. J. H. K. ? Nic nie uchwaliło, tylko
 Dept. Gdaiscy najuroczyściej zaproszowali, że jeżeli
 by książce dalej bicia monety, oni też ze swych Przywilejów
 w tem korzystać zamierzali.

Nim się Rady rozjechały, upraszały króla na piśmie
 o pozwolenie z jechania się do Elblaga do Stryx na
 Syonik nadzwyczajny, a to dla bicia Sady, bo były
 tu karczki z przeciw bardzo potrzebnych nacz. i t. p.

niemożna było.

Wracam do wykupna. Soudatu Puckiego, wstępu Zdro-
tu w Malbiergu wydane, miał Sołkom⁴ Pomor² go za-
jąć, oddać kasztelanowi Ellaga. Gdańszczanie prze-
ciwnie jako rexywista Possessionari, tak się przygo-
towali, aby Zchretu wykonania nie dopuścić, żeby to je-
nak nieobawiało króla, wystali już przy końcu września
Zchretorza do Zuru, a za nim w Grudniu Syndyk pos-
pięszył, i tyle wyjechał, że do Opel auyi dzień 23 Lutego
wyznaczono, na jako miasto z wyktym spisem zapo-
wanem zostało

1545.

Sym olem dedane Syndykowi. Burmistrza i Rajce,
przybyli oni 21 Lut. do Krakowa, król był słabym,
przeko G. Maria dopiero Słuchanie wyskaki, zopamię-
no ich że niebawem sprawy wystuka i co Stasza najła-
hawiej adzieli. Sym czasem I Dopl^m otrzymali postucha-
nie u królowej, prosili N. Pani o ustawienie się do jej mają-
podali jej przygotowane punkta do Opel auyi aby reszta
dobrze rozpoznata, i za Gdańskimi na tej lepszej rozstrze-
rzać się mogła.

W tych usprawiedliwiających pismach z detalicznym Zoku-
mentów obszernie przywileżone: „Takim sposobem do po-
siaćania Pucka miasto przyszło, jak wielkie summy pieniędzy

ono kosztowało, z kłingich 4000 złotych prau i 1000 złotych
 węgierskich komisarzy przyznata, najmniejsza ich
 część wynosząca, a zważyć należy że i te 4000 złotych prau
 należy zapłacić złotem węgierskiem, tutaj przywieść
 rozmaite nieważności zachodzące przy Komisii² Materskiej
 gdy komisarzy² Jana, sobie mwe. przekroczyli, i że się
 sprawie bardzo stronniemi okazali.

Brex względu na to 27 Marca wobec króla i wielu sena-
 torów, miasto przez Instygatora Państwa oskarżonem
 zostało, o Obrazę Majestatu, gdy przeciw temu 22 Dept²
 silnie czynili przedstawienia, oświadczający między inn-
 mi, że nie po to, do Krakowa przybyli, aby się z JKM² pro-
 cesować, gdyżby się zaś sprawa tak dalece rozszerzyła
 ta, to nie należy ona do Polskich Senatorów ale do
 Praskich Radziem i Miast, przed było uzyskane, że
 Miasto o Obrazę Majestatu zwolniono, a za to wydano
 wyrok w sobotę przed znalezieniem krzyża, którym
 król uznat się być winnym za Pucio 6000 zł-
 tych węgierskich i 2000 złotych Prus². nie mniej
 jednakże było zobowiązaniem przed odbraniem ty-
 pieniądzy Miasto, na dzień Piętra i Pawła, JKM²
 albo, jego Potrąmowcom zwrócić Pucio, po upływie
 zaś roku, mogą się Gdańszczanie znowu zgłosić
 a w tedy pozostanie do woli króla, albo im Pucio
 zwrócić pod warunkami następującymi

albo wymieniona Summa wypłać. Skutkiem tego
Wyroku Gdańsk, Kartus i Elblaga, Stanisł. kosc
Puck i co do tegoż należy, oświat. -

Na skutek prośby Rad pozwolili Król z jichai iin się
do Elblaga na dzień Jerziana i Sobieszyana dla wystuchania
i zawyrokowania w sprawach odłożonych z ostatniego Sej-
miku. Ponieważ nieprzybył żaden wojewoda, wynikiło
zapytanie, czy pomimo ich nieobecności Strony wysta-
chaniem być mogą, aby przeciw ważności Dekretów
niewołano excepcyi, jakoby te nie przez całkowite
Radę wydaniem nie były? Pozostało przytem, że
jeżeli Strony zgodzą się na skutki obecny Rad, i swoje
Sprawy wprowadzą, Sejmik Sejmiku odbyć się może.
to w istocie nastąpiło.

Nie pominęliśmy wypadków. Ciem nie osobliwego nie-
zaszto, tylko że Ryp Warmii okazał pismo Królewskie
unikające pozwolenie Elblązanom, z powodu braku
zdanowej mieny być groźne skutki Puckie wybijać,
co Dept^m Miasta z najuniżeńszem pociągowaniem przy-
jęli. Dali Rucy chęć tem skuteczniej Sprawy swoje
rozstrzygać uznaty potrzebnem, uprzywilejowanie Pra-
wa Chetm² przy której to sposobności oświadczyły,
iżdy nie ciskano Prawa Muniypalnego z praw Rzym-
skich znanego, Senatus Consultu Collegium. Dzięło

jeżeli on stałby pomyślnie, i młodzi i młodości Bpa
Chetmir'skiego, lecz on tego nieprzysięgał, musiano więc
przebrać do dalszego czasu.

W tymże dniu przywiózł Kurjer Cesarski Główny Zakonnik
i zblazaniem Porowy i zarządem tak zwane Skumierio
począł, Cła miasta wyprokiem Cesarskim skazane
zostały, Gdańsk na 5115 złt, w przeciwnym razie
jaskawie się przed Sądem Kamery Cesarskiej, dowodzić
czego od ciężarów Cesarstwa uwolnić się chciały, a
i ile by nie przysięgały, jako upragnych na Bannicyję ska-
zywano. Z tych powodów pisał do króla jako do
prawego swego Państwa Ziemowit'skiego, aby N. Pan
przez swoich Posłów, silnie u Cesarza położył przed-
stawienia, iżby te groźby nie skutku przetrzymały.

Zwyciężył Szymon 8. Maja odtóż i Rządy dopiero na
dniu 29 wrzesnia zjechały się. Tutaj Jan Dzierżyński
złożył list króla mianujący go kasztelanem Elbląga
nowemu kasztelanowi oddano krzesło zarządem i
dając o niego przysięgi, że tylko w języku Polskim
złożyć oświadczył się, pomimo że ja, Bp. Płomiński
podług dawnego Kurjera w języku Niemieckim od-
powiadał; nakoniec został przy języku Łacińskim.

Długoż Szymon obywateli, jako rozumowali, nie por-
uszał miastem swego miasta, powodem tego jest

ce roz. bawili, wstępując do po wsioch kapieli, z tego
 powodu żadne. bawili do miast niemałych, lecz obcy i
 ludzie wywoła je z Prowincji za granicę. „Po wsioch ze
 Słucka, Miast przeprowadzone Sarmacki. Z Gniezna i
 z Poznania. Sprawdźono do Prowincji Słucka Słuckie,
 niemające należytej Słuckości, z tego pochodzi że gdy
 Sarmacki Słucka przywoła, na długie Sarmacki,
 lecz długi Sarmacki, jako z Sarmacki, im kon-
 feshować. Dali mówili, że gdy zapada zima, a Sarmacki
 pływają w górę przy latwie Sarmacki, Sarmacki Sarmacki
 Sarmacki, Sarmacki od każdego z nich po Sarmacki Sarmacki;
 po mimo że przez Sarmacki Sarmacki, aby i
 nich więcej niż do grzesz niepodobai. „Dziś mi
 upraszali o usunięcie tych grawaminów, Rady je-
 nak na późniejszy czas rozmowy na tem, o tożym.
 Na Sarmacki Sarmacki Sarmacki nie było, przybył
 tylko Sarmacki Sarmacki Sarmacki, Sarmacki Sarmacki,
 Sarmacki Sarmacki, że na Sarmacki Sarmacki, Sarmacki Sarmacki.
 Albert młodszy zgłosił się listownie, z prośbą, otrzy-
 ma Sarmacki Sarmacki Sarmacki: na o krót mi Sarmacki
 czego nieopowiadai, o tożym rzecz. Sarmacki Sarmacki
 czasu. Ze zaś z Sarmacki Sarmacki Sarmacki na Sarmacki
 Sarmacki Sarmacki Sarmacki, chce krót wiedzai o
 Sarmacki Sarmacki, co w tym uzględzi uprząda Sarmacki Sarmacki.

Polacy i Polki. — Polacy, Polki, Polacy, albo Rad
wzyskich lub przynajmniej dwóch z nich z nieogro-
nionemi i nalerjtemi potumowaniami, ażeby one
w Spółnie z Senatorami Polskimi odpowiedniej
wynaleść mogli, jakimby sposobem Polska i Litwa
Pruskie od groźbnych niebezpieczeństw ostomić można
było. Nadto Polki najtęskawiej zawiadamia o tem
co jego Posel u Dworu Cesarzkiego wykonywał, tam-
tem oświadcza, iż wszelkie możliwe poczyni przygo-
towania, iżby Prusom na Litwie niebezpieczeń-
stwa wystawione, nie była, co gdy bez udziału Rad
Liemskich stać się nie może, a wielkimi i statami
Zbrojnymi, niedopuszczając, Królowi w swojej wysokiej ostro-
żności do Prus, stuszną przeto ażeby Radę w po-
róż do Polski udali się. —

Wojownikowi w Pismo Księcia, Marg.^a Albert młodszy
był synowcem księcia panującego w Prusach (ojcem
tamtego był Margab.^a Kazimierz, w Brandenburg Cilm-
bach), wiadomym jest, że gdy ks.^a Albert r. 1525, otrzymał
miał Broszówskich Lennów, obywateli tu Brat jego
Terzy, przymał za Lennów, Choraziew Ławie, co zna-
czyło, że w razie śmierci bezpotomnej ks.^a Alberta, on
jego Brat, miał te Lennów wykupić. Samten już
w r. 154, jeszcze nie miał dzieci, Marg.^a Albert młodszy

w królewskiej Radzie obok Senatorów koronnych za-
 siadali, i ze swemi zdaniem tam występowali, jest-
 ło przeciw Przywilejom Niem, od czego stale Przódko-
 wie się strzegli." — Rzp. Chetmiński opowiadał, że
 swego własnego przykładu, że gdy świeżo był a Dwo-
 ru, JKM. wyszedłszy z Senatu, z nim i inni obecni
 z Prus, w osolnej komnacie naradzali się, tak da-
 ło że nawet Poikanderzy nie był na tej Radzie
 obecnym, aż dopiero skutkiem życzenia Rad Prus-
 kich zaproszonym został. Nimby Jernak Poselski
 wypracowane przez najniższą JKM. upraszał,
 o zakomunikowanie w pierw. Stanem Przedmiotów
 mających pościć tam z niemi pod naradę, najtacka-
 wiej, ażeby tem skuteczniejszemu można im było dać
 pełnomocnictwo do stanowczego załatwienia.

Po tem o kosztach na Poselstwo, mówiono. Rzp. Warmi-
 oswiadczył, aby na nie Gdańsk tożyt, pod protestem,
 . Niezako przez lat sześć pewna opłata Płatgelnu pocię-
 to, ta należała się Niemcom, i ona winna była
 być na potrzeby publiczne wzięta. Biskupi a m.
 chcieli wiedzieć, co zrobiono z temi pieniędzmi?

L. Dept. mi. Miasta odpowiedzieli, że o tem wcale nie-
 wiedzą, aby Niemie mogły najmniejszą mieć pre-
 tensyję do owego Płatgelnu, przypuszczali że przedmioty

że przedmiot ten swoim żywiołowościom przedstawię
a te nieomieszkają bezzasadnie' kazać Biskupa
wyrażnie uwolnić. Na tem poprzestano: ale wy-
wano przy Miasta do dostarczenia funduszy na pu-
drich Delegowanych, że zaś wymówiły się brakiem
rozrachów w tym względzie, a gdy nakoniec ziem-
scy rajcy nawali, aby na każde Biuro Pisma, po-
f. feniku tym celem nakłone, sprzeciwiły się temu
Miasta, także dla przewidywanego powodu, przeto
nie dało się w tem nie postawić. —

Co się tyczyło Lomnicka wtedy M^{ci} Alberta,
i Postów do króla, to urażono: przedstawiając
na piśmie, do Rady, że z powodu zgonu Woj^{cy}
Łęczyckiego Jana z Kosińska, Starostwa Tuskota
i Szlachty zawakowały, aby więc JKM^{ci} rozrysować
jak często na piśmie i ustnie przyrzekał, oraz
spełniając oba te urzędy konferować nie obcy
lecz rodowitym Prusakom, nakoniec upraszały ziem-
scy i szkiecy o ostateczne uporządkowanie Prawa
Chetmińskiego, aby JKM^{ci} karat Szlachcie w każdym
względzie w tym względzie zebrać się na naradę,
Do tego z powodował Miśia Ziemiński Pomorski, on
z kilkoma D^{pt} o Szlachty stawit się przed Radami
upraszając Imię niem. Łatego Rycerstwa, o uchwale

mu wyrażonej kopii Prawa Chetm^{ie}, chce ją uporządkować według wymagań obecnych czasów, Rady Łódzkiej, która przyrzekały, działać bezskutecznie: „Sztuka chce między sobą, pewne ustawy, tykające się spadków i Posagów spisać, takowe do roztrząśnienia woje wołom podać, przedstawić je potem wszystkiemu Radom, na Sejmik następujący 8to Maja, a dostatecznych rozważeń, ustalić jako obowiązujące do poprawione Prawa.” — Nadto ci Deputowani oświadczyli, że Stare Prawo Chetminskie ma mieć swoją wartość, gdyż jest to w nim „jako stare ustawy, według dzisiejszego rozumienia wyszłe z użycia takowe wyjaśnić należy lub w ich miejsce z rozumieć umieścić”, a ciennijsze rozwinąć i całe Prawo odpowiednio potrzebom obecnym, za zgodą wszystkich Stanów uporządkować.

W tym dniu 9^{tego} Maja na rozkaz Starzyj Starszy Radcy czytali następujące zażalenie; „Władcom jest iż Skinska dała kilka w JKM^{ie}; Senatorów koronnych do tego stopnia ułanemi są, że po prostu w nie mata, motaska, przez co nie tylko osobom zwierzechności, ale całej Radzie wiele pracy, zabiegów i kosztów ze szkoda publicznego Dobra tożyc wypadła, tem bardziej nie chcieli tak i tak zabiegają.

chce Miasta do tego stopnia uprosledzić, aby dotychczasowy ich był dobry zniewolęć, a naisto sposób ich Zarządu. Ze zaś jedynie pułotne nastawiania z Prus pochodzą, można w liści miare z mowy Podkanderzego. On bowiem, gdy świeżo Instygator Państwa w sprawie zwrotu Pałka Gionissem karne obżatowywał, - rzekł w obec króla i obecnych: "Miasto nie może się z innym sposobem użalać na króla i Radę królewską, albowiem wszystkie skargi przeciw niemu (Miastu) nadchodzi, z Prowinji Prus, do krakowa." Takowe postępowanie oficjalistów zdaje się wielce szkodliwem jedności, tyle potrzebnej przy obecnych okolicznościach, a skutki z tego czasu przyszłe okaza. Teraz zaś upraszają Dept.ⁿⁱ miasta, jeżeli by kto z obecnych na Sejmiku skargi Zancset, niechby resta Rada zechciała takowego powściągnąć od podobnych kroków, gdyby zaś taki lub eważnie nie chciał się powstrzymać od podobnych doniesień, żądają aby to czynił jawnie, iż by miasto wytłumaczyć się i swoją niewinność nabilżyte ratować mogło." Bp. w armii rzekł na to: "Ze nie przystoi żadnemu uczciwemu Opatowi podobnych czynić królowi doniesień, że on co do swojej osoby jest w tym względzie zupełnie nie winnym, że o prawie obu Gdanisk"

Gdańskich Burmistrzów, i wykupnie Powiatu Puckiego dopiero dowiedział się o jejnej osoby z Rאי miasta i powtornie z Sęzwa króleuskiego przestanego mu przez Skarbnika Ziemi. Jednakże dodał Biskup, że przynajmniej że Miasto postępowaniem swoim niekiedy daje powody do niekorzystnych pojęzeń o sobie, do tego głównie nowatorstwa Religijne należy, jak i cierpienie Mnicha Pankratego. Sprawia to Biskupowi nie mało cierpienia, że w dobrem Miesiecu, gdzie naprzód światło prawdziwe zabłyśnięto, wtedy w Warszawie, zdają się już przeważać."

Skoro przestąpił Biskup, zaczął kasztelan Chetmin Stanisław Kostka podejrzenia od siebie odpięrać. Wiedziiano że on miasta tego nie lubił; ponieważ i inne Rady nie powoływały się do pretensyi Głównych, uznali D Deptⁿⁱ Miasta zbytecznem dalać się tem zajmować, jedynie co do zarządu Zmian Religijnych opromieli się, że tego Zwiarszchnościom przypisywać nie należy, gdyż Mieszchanstwo a Senatorów herennych niedawno w Gdańsku obecnych wyprosito, przyjmowanie Sakramentu, według zaprowadzenia Jęhrystusa w obu kszatach przyjmować, co również olik innych zędać przed kilkoma dniami również u Przeswielnej

59 346
Rady wymówi usiłowano, lecz te jeszcze na nie
pozwolic' niechu'aty. Tych zaś którzy od dawnej
nauki odstąpili, aby ich do niej zwróci', już było
niepodobieństwem z powodu licznych stosunków
z ludzkościami." Na tem Sejmik się zakończył.
1546.

Na początku Roku dowiedziaty się Stany Prus,
że król z nowu nie zważał na Przywilej Rodowi-
tości, bo oddał Starostwa Słobchowskie woj.^{nie} Poz-
nańskiemu, Mław'skie zaś po zgonie w. ^{du} Malb.
Jerzego Bażeń'skiego, wojewódzie Płockiemu. (Bażeń-
ski umarł na początku tego roku. czytam pismo
z 2 Lut. b. r. Gi'ań'szkan zalecające Syna jego Jana
do tegoż Starostwa.). woj.^{ia} Pomorski Jan Sokotowski
v. der Wrantz, w tymże roku zmarł, przed śmiercią
móścenny na Sejmiku z powodu choroby, pisał do Rad
zgromadzonych w Malborgu, 8 Maja. że należy do
młodego króla z powodu tych naruszeń Indygena-
tu, znakomite Poselstwo wyprawić, i zaś o-
niego na Dwór Starego króla miałyby się udać
aby wiadomem było, że Ziemia ku zachowaniu
przywilejów zamienite zabiegi czynią. Rady uz-
nały potrzebe Postannictwa, wiedząc na przód
że jeżeli król tak dalej Pruskie urzędy będzie

Pniem Polskim rozdawał, to przyjdzie czas, że
dzieci tej Przewiny, których Przedkowie tę ziemię
kosztem swoich lat i mienia ^(a) z pod jarzma
kryzackiego wydarli, będą na przyszłość o wska-
zanych Urzędów usunąć. —

Z resztą, król na Sejmik, ten ani Posta, ani Grezwy
z propozycjami, ani z wyktych Uniwersatów niema
destat. Bp. Warmii wyrzekł z powodu tej okas-
niej okoliczności: „Starym to jest Przywilejem Kró-
lewy z własnej woli bez pośredników Uniwersatów kró-
lewskich, tak często ile razy tego publiczne inte-
resa wymagają, a osobliwie gdy Przywileje cier-
pią, zjeżdżano się. Obecny Sejmik musi być do
tego rodzaju położonym. —

Po czym odczytano List królewski, najłaskawiej
dozwalający „aby ściśle zebrane Akty na Zam-
ku Malborskim w Skrzyni z brzoza Zamkami
na potrzeby ziem zachowaniem były. — Temu się
opart kasztel. Chetm jako Skarbnik, oświadcza-
jąc, że natęż mu samemu pieniądze powierzyć,
bo on nie jest Skarbnikiem Rad, lecz królew-
skim; — i inaczey nie przyjmie ich do Zamku
Malborskiego. — Perswadowano mu, „że nie dla

(a) Chwalili się, całą wojnę 13 letnią uświadniać że więcej
wzajemnie przeszło, byli, ani ciatem ani mieniem, nie nadstawili.

tego skrzyni osobnej domagano się, aby mu nie
 powierzano, ale że JKM^{ci} dozwolit i rozkazać lud-
 ności wiejskiej i miejskiej, tym sposobem do ztoże-
 nia skrytek z powodować, gdyby zaś to nie było us-
 kutecznionem, przewidywać można, że ludność ta
 na dalsze stłaby się trudna, w stłabianiu Łódzkiem,
 mogłaby teraz bowiem przypisywać że ich Rady^{1a}
 zwiódł. Skarbnik powinienby raczej przykładać bac
 z księcia Prus^{kiego}, którzy tak że skrytki wyjeżdżają, ale
 zebrane pieniądze ma Ziemiak pod swoim kłosem.
 Lecz temi przedstawieniami Rady nie nie wskazywały, prze-
 szły odpowiedniemi odwołai się do JKM^{ci}.

Dawniej opowiadaniem, jako król upominał kazać
 księcia, żeby się wstrzymał z dalszym biwaniem Monety,
 bo tak JKM^{ci} jak i Miasta uprzywilejowane swe były
 mennice zamknęły. Książę uniał się zawsze wykro-
 cić ubarbić biwaniem Monety, z tego powodu król
 widział się zmuszonym wywetać w Państwach swoich
 obieg księżycy Monety. To z powodowali Bpa War-
 mi do wystawiania, jakoby to srebrnych pieniędzy
 wywołuje podniesienia się złoty, że przeto ci którzy
 z Rent żyją, dotkliwie ponieszą szkody. Z tego powodu
 uważał za konieczność wynalezienia sposobu, do

jak to, widzieliśmy wyżej że osobna skrzynia była konceptem
 Rad p. 17.

skłonięcia księcia, by zaprzestał wybijania Monet.
 Rę. Chetm^o przeciwnie uważał, że podrożeńie pieni-
 dzy przypisać należy nie ich ilości, ale złemu
 srebru na materiał ich użyciu, bo przekuwano, że
 wybijano grosze ze starych flegarów stopionych
 z innymi lepszymi sztukami. Tym jednak dalej
 nowady w tem postąpiły zgórżono się w pierw wy-
 stuchac^o D Dept^o księżących na Sejmik przybytych
 mniemano iż w taśnię zjechali w sprawie miennej
 D Dept^o ci byli: krzysztof v kreutzen Starosta z Tapsiang
 i Franciszek Thege D^o O. P., zaproszono ich na postu-
 chanie przez Poikm^o - Pomors^o i jednego Dep^o Elbląga
 To drziate się w Poniedziałek po J^o Stanisławie
 D Dept^o przywitawszy smieniem księcia, okali sa-
 listy wierzitelne, i oświadczyli co do swych złeczeń.
 „Ponieważ, obie części Prus bliskiem sąsiedztwem i
 innemi okolicznościami do tego stopnia są, że sobie
 potrzebne wzajemnie sobie do pomocy i pomocy
 magac^o muszą, że nas^o Poikm^o J^o M^o takim tera-
 ulegli kłopotom, których skutek spaść musi nam
 kanów części Prus królewskich, że przeto strata stand-
 lu, niecieru i rozmaitego rodzaju grawaminów i z-
 nac^o im^o będzie. Gdy nas^o J^o M^o paunym jest
 iż posiadca przyjaźni Stanów, ich przychylności

mitość i wszelakie dobre chęci, przeło nieomilszkuje
 im udielić doznanych przez siebie przykrości, chce
 je więc przez Postów obecnemu Sejmikowi udielić,
 w przekonaniu że Królewskie Rady nie usuną,
 się ci dotożenia wszelkich możliwych staran
 ku ich usunięciu. - Bez wątpienia Stany dobrze
 pomna, w jaki sposób król Polski obecnie Pa-
 nującego Magnacie Alberta na księcia Prus, Len-
 nika i za cztunka korony uznał, w tej mierze
 prawne zawarł układy, miane Przywileja potwier-
 dził i jak na dal pomiędzy JKM^a a księciem,
 również między obu Stron poddanemi stosunki
 zachować się miane, rozporządził. Dalej jawno
 o ile JKM^a na wskat na księcia ichby się poro-
 zumiał z ziemiami królewsko Polskimi, we wzglę-
 dzie Stopy i wagi ^{w Monecie} jednaki, a lubo JKM^a przed-
 stawiała jakie z tego szkody wyniknąć mogą,
 lecz gdy się to naprzimno będzie z dawatw, książę
 dał się sprowadzić do zaprowadzenia z mian
 w Monecie do czasu owego w użyciu będących.
 Po czem książę zapewniono, że wzięty nowej
 Stopy pieniądże bite zaraz i na zawsze mają
 mieć wolny obieg w Polskich krajach, co tem bar-
 dziej spowodowało książę do wybijania nowych

Monet, w czym też stęśował się do zawartych ukła-
dów i zaprowaźko nych urzędzeń. Z nowu niespo-
dziane kaszty JKM^{ci} żądania, aby na niejaki
czas bicia Monety zaprzestat, już pozerem, że
już nowych pieniędzy za nadto wielki zapas
mennice wydaty. Bez względu na że sprzeczne i
nieustuszne żądania Króla udowodnionemi
Łosłaty, jednakże księżę na niejaki czas Men-
nicę zawart, z zastrzeżeniem jćnako swoich
Przywilejów, dalej księżę karat powtórnie
Swoim D Dept^{em} Królowi przekładać swoje
jak i poddanych swoich życzenia, aby z powodu
objawiającego się braku w obiegu pieniędzy na-
nowo Mennice otworzyć pozwolis, i jak przykła-
dowi i Stusina żądaniu temu zadość uszy-
nić uznat bydr stosownem.

Król po mimo to, zakazał w swoich Państwach
Srebra kicciu dostarczać choćby przez kupno,
to spowodował księcia iż pisat do Dworu
z powołaniem się na Układy, żądając odwoła-
nia zakazu, tyle tylko uzyskał, że mu dozwolo-
no po Za granicami Państwa kupować Srebro,
i folowe przez Królewskie Państwa przeprosić.
niebawem potem oddano księciu depesze kró-
lewska,

Królewska, kawiadziujaja, że obie monet książę-
cych, zakazanym, koszt, i jak już słyszano, że
takie rozkazy w części Prus królewskich miast
zostają ogłoszonymi.

Nigdy JKM^e nie miałemata iiby bez względu na
Przywileje, liktady, i porównanie Monet podobny
Dekret mógł być wydany, a przyjęcia i wy-
konania onego dobać trwające Przywileja żadna
miara, nie dopuszczająca, Starano się więc u
Dwora o odwołanie go, przyjęciem nie zaniechano
Zaprotektować jak najuroczyściej. Z zakazu
tego przewidzieć można poniesienie ostawie-
nia i ostrości JKM^e i Koronie Polskiej, co Dequ-
towanemu zostawia, głębokiemu. Każd królewskie
uznanie, już bez względu na kamienianie w Hon-
dru i stosunkach nie tylko w królewskich Pru-
sach ale nawet w Polsce wyniknąć mogąc.
Nie mniej należy się obawiać wywołania tak
jak książęcych, pieniędzy Pruskich, bitych w So-
runiu, Elblągu i Gdańsku, choćby nawet to nie
zaszło, niechby Rady same uznały, czy JKM^e nie-
ma tego uważać za rzecz zmierzającą, do jego
poniżenia i zniewagi, niechby powodowane Rady
Przyjacielska, prosba, dojrzałe rozstrząsnąwszy

wszystkie do chłopców, Stawaty się do tego przy-
wieści JKSM: i Stany Korony, aby wywołanie
książęcej Monety cofnięciem bydr mogło. Lecz
czając to, książę słownym jest z największą o-
chotą przejść za zdrowo, raię, Stanów, jak się
ma względem JKSM: jako swemu Leńnemu Panu
zachować? W razie nas' gdyby Dekret cofnięty
nie został, zamierzył książę takiego uszczę-
bku w swoich nieścisłości Przywilejów, lecz od-
wota się do zdania swoich królewych i maję-
cych udziału do Leńności prawo, w jaki sposób
to, w do silnego zachowania Przywilejów nie-
będnem zdaje bydr do uskutecznienia, aby to
w czyn wprowadzonym byto." (1a)

Na to poselstwo książęcych DDep.^{ch} Rady Liem-
biast opowiedziały jak następuje. —

"Klim jeszcze Rady DDep.^{ch} książęcych wystuchaty
niezapetnie już wywołania Monety z bankowości
spuścić. Takwo bowiem byto pominarkować jak
złaś szkody dla dobra powszechnego wyniknie i
narobi się z tego tak książęcym iak, królewskim
poddanym, z prawem iustego tych krajów potępienia.

(1a) Innymi wyrazami, Przywileje wprost prowadzi do nie-
posłuszeństwa, i buntu. Przywileje były klasą Emoty. p. 15.

osobliwie że książę w zanadto wielkiej ilości monet
nabita, takowe do tąd były w obiegu, wszyscy je przy
mawali, wydawali, a gdy o razu stracali swoją war
tość, wszyscy niemi postugując się, na znaczne stra
ty narażonemi zostali; Każden wzbudza w sobie

litość nad JKM. i onego poddanemi. Jednakże
bez wątpienia JKM. mieć będzie w swojej pamię
ci, jak często JKM. jako ten Stany Pruskie za
dały u JKM. częścią przez Poselstwa, częścią przez
pisma, aby na niejaki czas zawiesił wybijanie Mo
net i w tem nasładował przykład innych, również
zaszczycających się przywilejem mennicznym; Zarazem
nie dowodnicmo mu szkoby ponoszone przez całą Ziemię
Pruskie, wynikające z powodu na nadto wielkiej
ilości Monety Srebrnej, w udrożeniu towarów, pod
mierzeniu się, i t. d. Gdyby JKM. w owym czasie
był się na skutek rożania królewskiego również po
wolnym jak tutejsze Stany a Mennice był zawart,
nie byłby Dekret wypadł. Racz więc jeszcze upomnieć
Radę, u JKM. aby się zatrzymała się w wybijaniu Mo
net. Bez nadtem jest świadczanie, jako by przeto
Regalia nadużywały się, lub jako zawarte Układy
Menniczy były, a do tego publiczne zamówienia teraz
Mennicze jako najbardziej wymaga. Należy uważać,

że tak, jak poprzednio, stary, ston obu, we wzglę-
dzie nowej monety, bez szkody Przywilejów, zgo-
dzą się, w podobny sposób mogą one bez nadu-
żenia Przywilejów co do Kamkniecia Mennicze
decydować; to gdy naprzód na projekt aby jednako-
wa, do obiegu zdolna, jednej stopy i wartości mo-
neta zaprowadzona, została, i na to się, zgodzono,
nie wynikało to z treści każdego Przywileju, tem-
na powszechnie, zgodę, zatwierdzeniem zostało, prze-
żda się być niewłaściwem na Przywileje się powo-
ływać, gdy znów czasowe okoliczności zmuszają,
do Kamkniecia Mennicze.

Królestwo Pruskie stary byłyby tym sposobem
postradały. Przywileje, a przeciw je za nienuższ-
no pokazywać. Sereli (K.M.) przychylić się do tych
przeistawień, mennice kamknie, Rady so, przes-
wiadczonemi, że K.M. dla uniknięcia szkód i za-
mieszania z wywołania Monet w K.M. wyniknąć
mogących, Dekret cofnię, o w archy u K.M. wy-
jednać, zabiegaić nie omieszkamy."

Rady dowiedziawszy się że książę, grosze ligni-
kie i krosnińskie wywołał, cznajmity Dep.^m
że zamierzali też samo wyzwać w Prusach kró-
lewskich. Dalej użalał się książę przed Pruskim

69 351
Warmińskim i Chełmińskim w Odezwie na
Rybotostwa z Matnią w Hacie, jakoby przez
to rozmnażaniu się Ryb przeszkadzano, pro-
sit aby swoim poddanym zabronili używania
Matni. Na to Rady DDep^m książęcy odpowie-
działy że nie tyle się Matni niedopuszczanie bra-
kowi ryb nie zaradzi, ile zakaz przepływania tam
i na powrót w Hacie; oświadczyły jednak że co
do matni pisac' będą do KSN^{ie}.

Po udzieleniu odpowiedzi DDep^m książęcy, przy-
byli Posłowie ziemscy, użalali się wielce na to, że
Urzęda i Łamki powierzone są Panom Polskim,
winę tego zwalali na Rady, jakoby z niedostatek
na gorliwośćią temu nowatorstwu się opieraty
upraszali o usiłowania odpowiednie celem usunie-
cia tego nadwężenia Przywileju, nadto żądali
aby poczyniono o uporządkowaniu Prawa Chetm^{ie}
Już na początku obecnego Sejmiku Rady uz-
nały, co do pierwszego, iż umysłne Poselsstwo
musi być wyprawionym do obywateli KSN^{ie}
Panów, po upomnieniu się zaś Szlachty mówili
w tym przedmiocie nieco obszerniej. Tem bar-
dziej byli do tego skłonni, ile że przychylności
Młodego Króla zdawali się być pewnymi;

676. bo wojda Pomorski Achary Chma umyxił,
ze JkMie te dni wyrazy rzetł: „Pilnujcie wa-
zych Przywilejów, nie zaniechajcie waszego
z niemi jednoczyć dobra, co do nas, nie chie-
my ich naruszać.“ Do tej Delegacyi zapropo-
nowano Bpa. Chelmskiego, wojdę Malborskiego i jego
brata Podkomoż. Malbor., a do nich każde z 3
miast dołączyć miało po jednym Deputowanym.
Oprócz tego chciało włożyć obowiązek na wojdę
Malborskiego i jego Brata, tudzież na jednego Dep-
utanta Gdańska iżby się udali na Litwę do młodego kró-
la i JkMie prosiły xiem przedstawiłi usłnie.
ażeby on te żądania, Ojcu swemu przez osob-
nego posłańca, albo też przez tę Deputacyę, na pu-
mie przestął, i przez najlaskawsze wstawienie
się do usunięcia grawaminów przychylić się
mógł, tem czasem inni mieli się do podróży
gotować i około w trzy tygodnie później do
Krakowa, do JkMie udać się, szło o to, ażeby
ci którzy by w Litwie byli, z jednali się dalej razem
z tamtymi w Krakowie; żeby razem swe złecenia
tu złożyć mogli.

Bpa. Chelmskiego byliby się, z ochotą, od tego usunot ciż
... .. Przywileje
... ..

staniał się swoim wiceksiążką, starością, pamięcią, i in-
nymi niedolnościami, mniemał że Bp. Warmii u-
miejscowy po Polsku, a dobrze wiǳianym jest u Dworu
nie równie od niego z dolniejszym jest na Orlonka
tej Delegacji; lecz ten należeć do niej nie chciał, a
wice Bp. Chetm. chętny nie chciał wziąć do namysłu.
Podkom. i Skarbn. mniemał iż mu się nie zdaie
potrzebnem trzy osoby z Miast dotrzeć do Delega-
cji; bo Miasta są, ale uważane u Dworu, jed-
nakże trzymano się ulżonego programu.

Minam Stosownem dalej, żeby po utrzymanem
posłubaniu Deputowani, Starcy upraszali kro-
la, ażeby jeńsz Radę z niemi posłali Przy-
wilejów złożyć, a skoro się to stanie, wiuni-
sa, dobrze pamiętać, JKM. Jego własne i Po-
przedników przyrzeczenia, przypomnieli, a
nawto mają, przedstawić najgorsze z ład skutki
jękli Polacy Pruskie urzęda otrzymywali będą.

Tak, umówiwszy się wezwano niższe Stany do-
łby Rad, Bp. Warmii mówił, o pilności, pra-
cach, i barzeniu Rad ciąglem ku zachowaniu
Przywilejów ziem, „ że dotkliwie Radem dotknę-
ty posażał je o niedbalstwo w dopuszczeniu
do wakujących Urzędów Obcych; N. Pan wezwat je, podziars

podczas ostatniego Sejmiku, a żeby tego z pośród
siebie z nieograniczenemi pełnomocnictwami
wystaty, którego obóz Raci kochanych w Pruskich
sprawach narodzić się miał. Lecz nie było tak
go, którenby chciał ten obowiązek wziąć na siebie
a to dla tego że życzenie Króla sprzeciwiało się
Przywilejom. Z tego powodu na piśmie JKM: upra-
siano, aby JKM: mógł przejąć miota majas. byż na-
głomie wnieśli, Starem z kom. uniknąć, dla na-
mówienia się nań siebie, i Zgubowam na tyle mo-
żę dać pełnomocnictwa. Lecz nie było na to odpowie-
dki, a tem samem Poselstwo nie doszło. Po mirno to
zostawiać granami. Niem pomyślały się, niebawem
inne znaczące Poselstwo ma być, do Tworu wypra-
wić, co wyraża skutkiem, boż się do nich
stachła przychyla, na to Ray chęć, iż pierwotnie
z gwałtem z pośród dy siebie do skutku zwrócić
przechyli. Na to zgłosiła Seta Posłów do Stachły po-
mocy się jemu, by Seta, co z s' de pomocy, podległy
stachali, iż na to pełnomocnictwa nie mają, na
półni chęć to jemu, co jemu znaczą, ażeby
stachali Stachły, i w tej chęć, która się zgłosiła
na to. Poselstwo przy tej okoliczności nie pomyślało

niezależnego go, żeby by to nie było niezgodnym z wielką
pięknostką, a w możliwości uczynić. (Caj Biskupi najeli
się w tym przedmiocie ślaniem wszystkich napisac i WKM.
we uzgodnienie uchwalonej. Ktżni wszystko jak najmiej
przyjmować. (Caj si wzięło albo na początku R. 6,
albo przy końcu r. 5tego, a pismo króla przywołane
za odpowiedź, należy uważać. Dziej Bisku etc Bisku
pów nie miałem w rękę.) Rade by było, żeby by
gdyby przeniknąć mogły, jakoby to było i to
pociągnęto, gdyby przez jednogłośnie uchwalona, zmi
nie uległa. Prosto najwidoczniej wszystko stany apr. 18
ja, WKM. aby nie narzyta mieć, że w niej a
zabranych piśmie, jako, nieapnieć mają; a to najwi
doczniej. przedstawienie z tego tylko pochodzi powodu,
żeby powziąć i obopiecznić spiskujące, kłopotem tak
względem do przewidywania, zapobież: i w raz postanowione
zostalo, utrzymać. Takich powzięć uznano i
stosownie, zamierza tych kłóty na obecny Sejmik
pięcia, ze poratkow. z akcyz przywieźli, aby je do
tego czasu przy sobie zachowali, ponieważ onych
aż do Sk. Ktżni celnej przyjęci niechciał, ponieważ te
do dalszego rozkazu królewskiego u kontraktantów pozos
tawia, a Stany pragną, aby taki jak one postanowity
rozporządzenie jak najprędzej nastąpił, a w razie

przyszłego, a w tedy dla tegoż nie wszedł kłemu nie
porząd kowi; w pokwitowaniach, należne poczynić rozpo-
ządzenia; albo jeszcze przei sejmikiem, takie pucy
nie ~~xxxxxxx~~ ~~xxxxxxx~~ ~~xxxxxxx~~, aby w przyszłości wypłacone summy
w krzywi kłemu kłemu kłemu już być mogły."

W tymże czasie król Stanisław kłemu kłemu Chetm.
sejmował wie wojewojs Chetmiskim, ponieważ
wojewoda Jan v. Lissian z powodu zgrzybiatej choroby,
chorób swego urzędu a mianowicie w Sądach kłemu
spełniać nie mógł: poprzedniemu już czasu Stany
uproszaty kłemu o oddanie mu energicznej rady i
pomocy. -

17 lipca król do Bzpu. Warmii, Chetmisk^o pisał, że
jeżeli Stany Prus zamierzają do Dworku Postów wypra-
wić, iechy to pod czas Sejmu dopetnity, albowiem król
już za najwzajem w ważnych sprawach nie dożywaić nie
dwykt, że dwa miesiące przed z. do kłemu^o zaliczył
król Raim, aby we względzie Tamm. nadwiesłańskich
takie środki obmyśliły, aby na datce do wykwon mł
na było zupełnie być zabezpieczonym. Co w tej mierze
miał, chciał król wiedzieć, bo jeżeli to na jego po-
kazanie zastąpi, jako najpóźniej nakazaty do
Shakku doprowadzić. -

Z tego z rozumieć takwo, że Stany na Sejmiku

w przedziach, a teraz przedmiotach. Wskazano się na
 ty. 1° o skrypi na akcyzy. 2° o deputacji do Sejmu
 3° o naprawach Nalewistawskich. Wym ostatnim na
 przed się zająto, rozprawiane jako już dawniej
 pewne, opłata na wamy, miałyby; - one ptaci
 statki na dół płynące, do zbierania takowych pewne
 Równy mogłyby być umieszczeni w sorumiu, lub w
 now punkcie, ponieważ miał być maszyn, były
 były tylko pieniądze wliczone ile ich na napraw
 i utrzymanie szum, wystarczyc' mogło. 10 pism
 Rad do N. Pana obszernie przedmiot. Ten wytuszowa
 le do deputacji do króla obu, 18 kl. R. p. i. a. m.
 Zebrać kilka i się tak tłęgi, załoga, bo liczne
 w Przypilejach wysy, zutaki nie ućpiła. amaszat Biskup
 (helmiński), aby się niewymawiał ci tego ciężaru
 włożonego nam' przez Stany. J. ne Rady puryty pr
 le, a wie Biskup ten przystat, c. s. i. a. c. y. t. gotowość
 do wyjazdu, i p. u. i. n. i. e. p. i. s. m. a. króla na Sejm, p. k.
 się tylko rozpoznać. W. a. z. g. l. d. z. i. e. k. r. o. n. na drodze
 nie było decyzyi, z powodu że wojewodowie według
 uniwersa Słachty, nie zawerwali ić adie im wskaz
 no, nie miała proste możliwości porozumienia się i j. i. n.
 zgodnego postanowienia. Włożono więc że Słachta na wez
 wanie Woj^{ów} i Kaszt^{ów} w swoich województwach, ma się zebrać

ponieważ drugim Mięjszym a Ist Łukaszem, w miejscach ex-
pozycyj, na się ułożyć i do się złożyć na karku podzielił
zgodzili, a o skutku tak. w. Zawierzenia Rado.

Właśnie nadziesiąta na uproszkowanie Prawa Chetmian
z łup. w. Chetm. była gotowa, ten się zajął byle jej Rado
100 Mark wyasygnowały. na zapłatę, wóh do tego dnia
użyć się mających. Rado karkaty Skarbnikowi te karkaty
wypłacił pod warunkiem złożenia rachunku z niej użycia,
a przedtem wystawienia się o ludzi biegłych w sprawie i
znających karkaty Rado, - jutro bawieć miemo, aby
z użyciem dawnych karkatów nie nie odnawia,
to się spiesz. Rado złożono do przejrzenia, poprawy
i uzupełnienia: wszystko to jednak, skutku nieotrzymało.
Po się, byle Skrzyni na Akcyz, składowali się na Rado
nie zetranych pieniędzy Skarbnikowi za jego pokwit-
owaniem, pieniądze umieszcili w Skrzyni, klucze jeden u
Jolii od niej pozostawił, a dwa drugie Rado Rado.
Rachunki do przyszłego Rado złożone.

Zatem wyjechał z Chetm. do Chetm. w karkat "Chetm"
Stanisław karkat, karkat Chetm. "Jan Dłubalski"
b. karkat "Ellaga; karkat Ellaga Jan Baxeriski, byty karkat
Gianiska, karkat Gianiski Bary Kempacki; R. Chetm. Rado
Rado Rado Jan Locka, o swem użyciu do nowych God-
ni i użyciu Rado, i na Rado Rado Rado.

Łubo Słachta na Zjazdach przez wojewodów narzad-
nych, we względzie składowi na Ddept^{ch} zgodzić się nie mo-
ło dawato się już widzieć na ostatnim Sejmiku, przeciw
pomieniona Deputacyja wyjechata w Stryczniu do młodego
la chować miało na Sejm dopiero wac' się.

1547.

Wychodzi na mowę, gdzie księża osiedli na miejscu
naprzeciw nich wyjechał, umieszcili ich w Łamku, przez
dni trzy wszystkim okoliczności zapatrywali, przez całe
swa, ziemi przyjmować kazał, nie gwałtownie zapo-
by na kłótnie. W Stryczniku przez odkrycie N. M.
przybyli Postępi do Łódzi, gdzie wiać okas mieszka-
ł. W Stryczniku August: nie udzielonem postuchani-
osłuchiwać J. M. powód przybycia Deputacyi. W
Stryczniku na wyjazd w Stryczniku M. Stryczniku, zmusity
Stryczniku do starania się, czyliby usknem przedstawie-
nianie Stryczniku król skłonić się nie dał, aby ten pro-
wilej jeden z najgłośniejszych, na dół, leżący, jak
dokoła mógł być przestrzegany, żeby zaś tem
prędzy skutek uzyskai, uznano Stryczniku, w
Stryczniku królowi w pierw cieżni to ziemi, o najm-
oły przez najgłośniejsze Stryczniku Stryczniku się, do tego
Stryczniku pragnę, uzyskai, drogę do Stryczniku za taskawem
ich wystuchaniu, ^{im} utracat."

Wielki chwałit Prusaków, petyt, sławy ich gorliwość
do nich szkodła ani kosztów, ani trudu w ich zachowa-
niu swoich Przywilejów, zapewniał ich, że im wstak
służnem zadaniu ile możliwości depomże.

W kilka dni potem oselno się N.P. napisał z Depu-
tacyją, przy czym obecni byli tylko królowy Mar-
szalk i Sekretarz. Wziął o to, w jaki sposób król
ma się za Prusakami ująć, gdyż wiadomym było że
J.K.M. prosił królowy, musiał przyrzec, że lubi długie
dopiski Cjui Jego Królewskiej sprawy królestwa mia-
szac się nie ma, przeto wice przytem, aby król
do H. Pana Skarży, do królowej, i Bpa. Krakowskiego jako
kondorxa W. Kr. wstawiać się, swoje wygody ac' kapi-
talskie gdy J.K.M. już wchodzi do królestwa, prze-
czac się mieli, najbliższą cięść i xamie króla Lym.
Wprawdzie wyjaśnić się że niemoc. w jaka, niepaść
była tej przysięgi przyrzec, lecz także przewidzieć
dawało się, że z powodu braku jej choroby, z trui-
niskim, przyjąć przestawienie się J.K.M., a zżalenie
przystaniem zostania H. Panem królowym, już królowej
J. przykryja, Prusacy bynajmniej nie należa; przeto zca-
nalo się J. K. stary i słabszym w. acac' do Prus.
wczem się tem bardziej umocniła, gdyż na odpowiad. z
Bpa. Krakowskiego na przżno orzekat, nie odpisał na

oj rozpytanie; w którym czasie niedogodniej król
 wyjechał, wystąpił ich Postulwa? Powiedzieli
 się, że nie, że w tey uderzenia (był to) w
 szki stan. kłótnia, ustawił się o czas postulowania
 dla Deputacyi, król mu odpowiedział, że takowego
 ko na Sejmie udzielić będzie mógł.

Na początku Roku obiegła pogłoska, że kr. Danił
 króciem stundu dla obcy, i dlatego przerwac, to
 że cięwali (był to) do ustania Sekretarza
 kr. Polski, ten cięwał następująco, odpowiedział:
 „Wprawdzie niektóre miasta stolicy dowadzały
 kr. króciem stundu, ale ponieważ on zoso-
 liwa, także Miastu Gdańskowi przychylnym zostaj-
 słusze nie wahał się pójść za ich radą, jako niech-
 mie szkodliwym dla wolnego Handlu; gdyby zaś
 H. P. dla najważniejszych powierców musiał stund
 króciem, niech i tak o tem Gdańskozan uprze-
 dzić.

Na to przybyłe wiadomości z królestwa, Przewidy-
 twoga, przeraziły. Wraz z nim szła Skmatkalitka, w
 miast Krzyżaków, Armia jego ku granicom Pruski
 powracała się, Mistrz Krzyżacki eschliwa miał a
 Psarza taski, x dawata się ci nosi do ręk. Pruski
 Przymokiemu spróchności, przywrócić królowi ziem-
 utraconych.

strasnych. Którzy to straszyli? ...
 Którzy religijne cięśnictwo Rzymskim symbolowały
 wielkie. Zawiachzenia z któ'rych na siebie zmuszały
 na wybuchła. Ci którzy narwali się Wyznawcami Augs-
 burgskiej Konfessyi, mniemali, że najbezpieczniej szym
 środkiem obrony wolności Sumienia jest, zawarcie się
 tego Związku, i postawienie się tak krótko aby usz-
 lachiemu gwałtownemu Rzymskiemu przymusowi, silnie
 się obronić. Tym celom zawiązano Lige w 2 mal-
 kach, z razem z kilku się członków składała, aż po-
 woli Stany jeinne po drugich do niej przyłączały
 i tak się uzmocniła. Dopóki Cesarz wojnę z królem
 Francuzkim toczył, tak przy wątpliwym pokoju
 broni jego lekkość się musiał, postępował z Stanami
 Protestanckimi nie równie twardo, niżeli później,
 gdy w r. 1544. pokój w Crespy nastąpił. i porzucił
 nie się aby stara Religija, wedle możności pome-
 rac. J.C.M. cesarz wyplaceni do siebie w r. 2.
 wojny. Malberskiemu, jeszcze jasniej. (król wystąpił na
 Swój Cesarz, woj. Malberskiego, dla zbawienia królestwa
 Cesarza, do czego zmierzła on, przy tak wielkich przygo-
 towaniach wojennych, czy czasem nie ma większą
 na Ziemi Pruskie; Póśt następująca przysięga ci
 przysięga.) Chce naprzód w Niemczech wewnętrzne

z wrochem zafurczenia, dalej odwrócić od Prus, kła-
 kę podbierać, a potem z całą moją potęgą, nawet
 sam życie przeciw nieprzyjacielowi wiecystemu Chry-
 ścijaństwa obrocić. "Pierwsze w Niemieckiej Ra-
 miano na niewatpliwe, z tego powodu chrześciani w Ligi
 Szmalkaldzkiej, na zjazdzie we Frankfurcie, na swą
 obronę całą zwrócili uwagę, uznali odpowiedniem nie
 przybywać na Sejm do Rabyzby. Wydane 20 lipca
 wyrok Bannicyi przeciw książciu Saskiemu, (Kurfirszowi
 Landgrabi Hesseckiemu, ich Stronnikiem. Skutkiem
 tego, ci wydali Cesarzowi wojnę; Międzytemby był
 że koniec; bo 24 kwiet. Kurfirsz Saski poniósł klę-
 kę pod Mühlberg, sam wolność na pewien czas, a
 godność Kurfirszkowską, na wielki zastradał. Reszta
 wypadków u innych dziejopisów (osobliwie u Meidana
 t. XVII, XVIII, XIX. i u Hertledera t. II, L. III.)

Po zwycięstwie Szmalkaldzkiej Ligi stanęła Cesarzowi
 droga do Prus otworem, bo cni Marcia Bran-
 burgska, Pomerania też zwycięskiej niepostrze-
 matyby armii Cesarza, wiedziano że Mistrz Krzy-
 żacki dla tego tak wielki strach Cesarzowi w wy-
 nask francuzkiej i Protestanckiej, tylko dla skłoni-
 nia Cesarza aby go tem łatwiej pociągnął do zio-
 lęcia Prus i zwrócił pod władzę Krzyżaków.

Po czego by służyć miały te tak często powta-
 rzane pretensyje do Elbląga i Gdańska, gdyby tylko
 przy samych pretensyjach chcieli pozostawać?
 Chcieliżności te nie małych kłopotów napędziły kie-
 miem i miastem podczas Sejmiku S.^o Moja, w May-
 burgu, uznano potrzebnem, „aby JKM.^o przez
 Posła, wzywac Cesarza raczył, do wyprowadzenia
 wojsk z Saxeii, żeby nas nie miało po-
 zoru że się Cesarza obawiamy, musi Sest po zło-
 żeniu proinslowania z odniesionego zwycięstwa,
 przypumnieć sobie dane zapewnienie Woj.^o
 Malberskiemu, że po pokonaniu z bankowanymi
 książęt Państwa, oraz przeciw nieprzyjacielowi
 Chrześcijaństwa obroci. Sielstwo to do skutku do-
 prowadzić temi się zdaje, potrzebniejszym, gdy już
 cięgaty powstali z Sattar z całą swą potęgą
 przeciw królestwu Węgierskiemu wyruszył, chacie
 je zupełnie podbić. Zarazem Sest mógłby kuźni
 złać górze utaszczyć z miśdaj, wiłki Cesarza,
 to trzeba iżby tak król, jak Pruskie Stany wie-
 działy jak wielog tego sobą kierować. Dalej męch
 by JKM.^o wysłał kogo do Kierfir^a Brandebur-
 z z oświadczeniem księcia, jako się JKM.^o dowie-
 dzie. Nistrz krzyżacki zamierzył napasć na Prusy,

wydać chciały, byleby temu nakazano, tak, x nowych Połatków pięniądze jako też z dawniejszych w skrzynie nowe razem xtożył. Doleje tym przed miem już, więcej miwy nie było.

Co do kosztów na Deputacyja, o króla nakazano, aby każdy ci siebie przypadając, należytę niezwolnie wypłacił.

Tym czasem Pełkowni Chetmiński Fabian Cehma wyznaczony na Deputowanego do Miedego króla do Wilna; miał przedewszystkiem Sumieniem Stanów JKM^o podziękować, za udzielenie wprzódniej Deputacyi zapewnienia, że JKM^o przychyli się chętnie do ubexpienia. Przypiliżem Liem, lubo jeszcze one niewiedza, co założy JKM^o przyniemy; u Starogo króla ojca Sęgo, lubo ja, pełni nadziei, że bez prymysłnego skutku niepozostana. Za tym Stany JKM^o wynaszaty, aby ich stosownej okoliczności o tem je zawiadomit, czy mby się udeścić miały, albo co dalej czynić mają. Nakazano Deputowanemu o nieubexpieniach grzecznych Liemiu o Strome Liemickiej, JKM^o uwiadomić, kopią Listu przestanego przez Łady Staremu królowi, doręczyć, ażeby JKM^o wspólnie z ojcem swym na te środki uwagę zwrócił, ziając się być potrzeb

potrzebami do odwrócenia wszystkich obaw.
 Wskazywał też na to, że się pisze do króla 3^{go} lipca
 „że JKM^{ci}, zupełnie się podobają i zdają się
 myśleć, że do niebezpieczeństw groźnych dla
 naszej Rzeczypospolitej, pisat w tym
 względzie do swego Ojca, i do niektórych Sena-
 torów Koronnych, na co mu JKM^{ci} Ojciec odpo-
 wie dział, że już Senat Polski jest u Dworu Cesar.
 Zabiegający w tych sprawach, gdyby zaś co było
 przeciwnego pomierkać, jak najspieszniej ma
 o wszystkim zawiadomić; JKM^{ci} najzupełniej do
 wińców Ojca i staro króla się nie miśza, jeśnaki
 wzywa i upomina Stany Pruskie, wrazie wybu-
 chu wojny, mają spełnić wszelkie obowiązki wi-
 ności i powinności swoich. We względzie Przywile-
 jów niekiedy pismo do starej JKM^{ci}, odpowiedział, że
 co do tego nie stanowczego wyzdec nie może,
 chociaż dla tego że ostatni Sejm naśpiodkawa-
 na się wreszcie zakończył, chociaż że z Prus
 przybyli żadni pełnomocnicy ze swemi przywi-
 lejami; zaś na przyszłym Sejmie, co słuszne i w pro-
 wo mieć chce, Prusakom się nie odmówi. Przytem
 zapomniał Młody król, że się najsiłniej ujmie za
 Przywilejami, Lecz o tyle o ile pomysłne okoliczności i

Stawiając tego Sejmie

i. tusznosc' tego depuszera.

Na piśmie z Sejmiku Malb^o do Staroży Króla posłane żadna nienależła odpowiedź, przeto niektórzy z Rad j. l. Biskupi, W^o Malb^o Kapł^o Elbląga, i 3° Miast D^o zjechali się w lipcu w Dytrychswalde w sposób nadzwyczajny, z powodu ciągłej obawy napadu z Niemiec, i pieczy o utrzymanie Przywilejów Ziemi, co bliższej rozważi wymagało.

Bp. War^o utrzymywał, że wie z pewnością, jako Cesarz postanowił Mistrza osadzić w Prusach a osobliwie chciał pościć Miasto Gdańsk, bo dziejącym jego Burgundzkim Państwem na tym Mieście wiele zależy. J^o Ma^o ma nawet pretensyję do Mazowsza. Obok tego niezapomniano o sposobie odkazywania się Senatorów Koronnych, bo ci przy każdej sposobności doradzali królowi przywileje dy Prus najzupełniej zniweczyć, aby mieszkańcy tych Ziemi we wszystkich częściach porównani byli z Polakami, a dotychczasowa różnica zniwiona, została. W^o Malb^o dodał, że wie o woj^o Pomorskiego, że mają wezwąć wszystkie Rady Pruskie na Sejm następujący, aby tu okazały wszystkie swe Przywileje, tak Ziemskie jako Miejskie, Stanom Państwa.

W takim razie obecni postanowili nie oryginały, ale kopie legalizowane wnieść na Sejm, że w najumi-
 ętniejszym sposobie królowi do Stóp złożyć miano,
 z oświadczeniem, że to te są Przywileja, które M. P.
 dotrzymać zaprzysięgł, a nawet przyrzekł je
 pomnożyć, przeto aby JKM. mógł najtwardszemu
 przysiędze swojej zadość uczynić. Ponieważ zaś
 nie można się spodziewać aby Sejm przed 29.
 września mógł zostać zwołanym, nie rozbierano
 dalej tego przedmiotu, lecz każdemu nalecono, aby
 się nań nim dojrzał i zastanowił, i z danie swe
 na Sejmiku następującym objawić i to w obec
 wszystkich Stanów.

Nakoniec postano list do króla z raportem, że
 z powodu groźnych okoliczności niektórzy z Rad
 zjechali się nadzwyczajnie, przeto o ci powiedz
 na dwa pisma z poprzedzającego Sejmu, z po-
 nowioną prośbą, o najtwardsze JKM. pozwolenie
 że w razie koniecznej potrzeby i dla dobra Króla, aby
 stany w tych niebezpiecznych czasach, w nadzw-
 yczajny sposób ~~zjeżdżali~~ się na Sejny i zjeżdżać
 mogły.

Z powodu Praskich okoliczności wystat król Łoję
 Stanisława Łaskiego do Niemiec,

On przedstawił Cesarzowi i Stanom na Sejmie w Augsburgu „Spór co do Ziemi Praskich w prauńskie już często był przedmiotem rozpraw, lecz gdy rozstrzygnięcie onego okazywało się od jednego do drugiego Zjazdu, miał, on Poset zaleconem sobie, znowu przedmiot ten na stołt ponieść, król zaś Polski sprowadził się, że Janusz Przemyskiego Państwa, nie jak Sędziowie, lecz jak dobrzy przyjaciele i sąsiadzi, tak od tego trwającego sporu koniecznie pociąg. Żeby zaś Prawo Jakkim Polskiej tym oczywiściej przekonywało, należało w pierw nieco o Zakonie Niemieckim powiedzieć. Dawni książęta Polscy krzyżakom znaczny część Ziemi Polskiej nadali, pod warunkiem, aby sobie użyć mogli pomocy Rycerzy przeciw nieprzyjaciółtom Chrześcijańskiego Imienia, niebanem zupełnie Zakon o tym dobroćchójstwie zapomniał, i swój orzeł rozgwieżdżony nie wykonaniem obowiązków przeciw dawnym dobrodziejom i orędownikom obracał. Z tego powodu między oboma stronami gęste skargi dochodziły, często też już dawno, co żeby wszystko szeroko opowiadać, byłoby za rozrutek, Dość tu wyrazić, że król Karol mierny teraz Panującego N. Pana Ojca, pokonał w walnej bitwie krzyżaków do Pokoju

Zmusił. Wtedy to między innemi warunkami
 zawarło, że Łąken na przyszłość królów Polskich
 za swoich Panów uznaje i im przysięga wier-
 ności wykonywać ma. Ale się później niektórym
 W. Mistrzowie ze zwołaniem rzeczonego trak-
 tatu, powazyli starać i opieki mocarzy Luźbożeń-
 skich. Z liczby tych był Albert Marg.^o Branden-
 ski, siostrzeniec króla Łygmunta, którego gdy
 w ciągu 6.º miesięcy po objaniu W. Mistrzostwa
 miał przysięga złożyć, z pow. takowej się wyta-
 wał, z której to przyczyny król musiał się o-
 rąka chwycić. Lubo w prawdzie tu do walnej bit-
 wy nie przyszło, przeciż strona przeciwna, og-
 niem, rabunkiem, ułazkami doznawszy wielkiej
 szkody, była dalece żeby Marg.^o Albert uzyskać mógł
 zawieszenie broni, wzięcia się było zmuszonym
 przybyć do króla, lecz otrzymawszy posłanki z Ma-
 mie, nie zatałwiwszy się z niemi, nagle odje-
 chał, i wojnę odnowił. Niedługo potem Mark-
 grabia widząc się najkroćniej opuszczonego
 o pułk najusilniej upraszał mułat, takowy
 za pośrednictwem niektórych książąt prokew-
 nych, pod następującemi warunkami otrzy-
 mał i zawert: że Marga.^o Albert królowi

przysięge wykona, i zachowa się względem ~~Ymper~~
 jak Sennemu księciu przynależny. Z tego teraz jas-
 no wynika, że Prusy o czasie jak wiare Chrześ-
 cijańska przyjęty, tak prawem wojny, jako też na-
 zasadzie pewnych traktatów do królestwa Polskie-
 go należały. Bo jeżeli ciżżiemu przypaźnikowo
 przywłaszczali sobie jakie pretensyje do tej provin-
 cji, byto to winą Mistrzów, cui towiem zawsze
 Rodem Niemie, starali się Prusy pod obcą powi-
 dac' otadze, takie nadużycie byto powodem do
 zaisi' pomiędzy Rzymskiem Państwem a Polska,
 skutkiem tego tamto ks. Alberta na Baunicyja
 skazano.. To jednak za Prawo mogą sobie ci przy-
 piszwać, którzy podobny wyrok wydali na Sen-
 nika olego Pana! Bo jeżeli się przed Sądem
 nie stawit, góy przez nieprawych Sędziów został
 zaprzewanym, stało się to w skutku rozkazu kró-
 la, któremu więc cały występok, jeżeli to jest wy-
 łupkiem przypisać należy. Jeżeli zaś dla tego
 Baunicyja wydana, została, że księże Pruski, uznaje
 Króla Polskiego za swego Żuicrszelniego Pana, jest to
 przeciw sprawiedliwości kogoś koraci' za to że spotnia
 swój obowiązok. Żeby więc nieprawone zapadnięcie
 wyroku usunąć, tym celem okłiata król, przemnie

Posta swego u JHM^a i wszystkich książąt i Sta-
 now, przyjacielskie mi zabiegami. Nie należy mnie
 mieć żoły król z ambicyi lub pożądlivości roz-
 szerzenia granic Państwa, Prusy pod swoja, wta-
 dza, chiał utrzymać, to inlektorem całej królestwa
 wielkomyslnie odrzucać dawniej, prosiłoby z pwo-
 każdego podejrzenia wolnym, i JHM bytaby se
 Prowincyja dobrowolnie odstąpiła, gdyby na to u-
 kłady pozwalały, na mocy których Prusy nie do
 Króla, ale do królestwa Polskiego należa. Ze za-
 tak częste spory zachodziły jest winę, Zakonu Niemieckiego,
 którego zachowali się i niesprawiedliwie
 postępowanie, Bóg jako mściciel już ukarał
 o tem Maksymilian, dziś panujący, Cesarz
 i król Rzymskiego Złota wiedział doskonale,
 i z tego też powodu na Zjeździe we Wiedniu,
 królowi Zygmuntowi Świątce w Armenii swoim
 swoich następców przypieks, że niepuścić, Za-
 konowi przeciw Polsce żadnej pomocy. Podobne
 Zarządzenie dał Cesarz Zygmunt królowi Lotaryn-
 sawowi Jagiello, a Cesarz Fryderyk, królowi Ka-
 mielowi. Z tego postępowania Cesarzy Niemieckich
 jest rzeka, okazywista, że Zakon Niemiecki, równie
 przeciw Niemcom Austryjackiemu musiał się

nieprzyjacielskie uproszanie jawne okazywać, z którym
 to Złotem korona Polska ciągle przez traktaty i pohre-
 wienstwa poszczona była, król zaś uprasza aby
 o tem nie zapomniano. Jeżeli się zaś kto między
 Krzyżakami znajduje, którym by się tu szyć był
 zobowiązany bronię Chrześcijańską, bronić, niech wie
 że teraz w Prusach nie ma dla nikogo zajęcia, gdy
 tamczni mieszkaniec i wszystkie okolice kraju,
 przyjęty wyznanie Chrześcijańskie, przeto należny im
 się zwrócić do innych krajów, --- J. Jeruzalem jęczy
 już od wielu lat pod Turcką, Syrią, również ci nie-
 wierni posiadają konstantynopol, a gdyby do tego miasta
 wydawali się tak, daleko, to są jeszcze inne przeciwności
 ajsiństwa z doli przez Mohammedów. Tam much się Ryce-
 dadzia, tam postroicone udek odryskaja, a reszty wiech
 nia przeciw nieprzyjacielskiemu Złotowi, jeżeli zaś do wojen-
 domowych większe mają upodobanie, bezprzeprzeto
 dzwigaja Maxwę. ta kłira, się ogłaszają i ostaniąją, lecz
 to ciągle tak, umozam, że ten Złoty Chrześcijański
 szło był w Kłotniach, z tego powodu nie tylko z Prus, lecz
 i z Czech prawie przed dwoma wiekami wypędzonym
 lat, lubo potem Ryce- w Prusach o zwrot posiadanych
 tam Złotem już nigdy nie nastawali, przypięli się do Polski
 jedynie, a należało do korony im stuszenie oszczędnosci.

Bo ci sami bierzemy dla siebie kojęć w królestwie byli,
 praca widoczna, że Polska najuboższa i nich niecierpiata
 Ponieważ Między Zakonu, z bardzo matym posród nich
 wyjątkiem sercy nie spełniali powinności, gdyż większa ich
 część nierównie, wyjąwszy lewą kółko, porzuciwszy na bok
 batwochwalców, brni praxcin Królem Polskim obracali, to
 nawet Tatarów z sobą, do przyniesienia podburzali, jak to
 Przijskie ~~niepamiętnie~~ ~~niepamiętnie~~ Świadek, i Michał Słobanbergu
 le kucimistrzem zwanemu, zakon jeżeli kto zważył
 rzekł, niżej pieczęstwu, koczka, wojny, bostai, Bitwy,
 klęski i spustoszenia, do jakich Zakon Niemiecki przez in-
 nemi był powodem, okazy się, że Zakon nie zastępuje na
 takie powołanie, jakie mu w ogóle okazują, żeby przecież
 to złe raz zakonczyło się, tego pragnie Król Polski, kto
 ren jednakże nie może spokojnie siedzieć, gdyżby kto
 krócia Pruskiego wojna, rozprut, to N. Pan jest Alberta
 Królem i Panem Lennym, kreszda, na tem najwyższe jego
 życzenie zależy, ażeby przyjaźń również tak z innymi mo-
 carzami, jak też w szczególności z Cesarzem i Królem Rzym-
 skim nigdy istnieć nieprzerastawała. JKM. dla tego ka-
 zał zawieźć układy z Królem Szwajcarskim, i istnieć,
 czuść na jaśmiej, ażeby wydane przeciw króciom
 Albertowi Wyroki zmissionami zostały, co że się ma
 tutaj do kół, między N. Panem weli Cesarza i Króla

Rzymskie, jako znowy się spokojnym krajem przypisać.
Gdy tak więc okoliczności całej tej sprawy obszernie opo-
wiedzialem, mniemam M. Pan, że król można to do skut-
ku doprowadzić, co prędko się wyistnieje, i tylko ni-
możności, są zastawiane dalsze, Wrazie zaś
gdyby Zakon spokojnym nie był lecz o wojnie myślał,
spodziewa się król Polski, że Cesarz i król Rzymski
zostaną, w skaprować w chwalebne Ślady Maksymiliana
i Fryderyka i dawne Układy zachować. Nakoniec
miał on Szesz Sobie nakazanem doprowadzić do tego,
aby oba Powiaty Miasta Elbląg i Gdańsk, które
jedynie króla Polskiego, ze swego bezpośredniego
Zwierzchnieckiego Pana uznają, więcej na Sijmy Niem-
ieckie używanymi nie były."

Na tę mowę Polskiego Posła odpowiedział, całości-
cie w Sedy obecny Mistrz Niemiecki. "Ze zastawia całej
go Sporu na tam stoi: Czy Prusy do Polskiego, czy
do Niemieckiego Państwa, przynależą? To
ostatecznie nie może być rozstrzygnięte. Zanim się przynależność
początku swego Zakonu, jako król w Łodzi i w Stry-
ce ku rozszerzeniu Religii Chrześ. i z powodzeniem
a potem przez księcia Mazowieckiego Konrada prze-
cisł jeszcze w Sedy balwochwalczym Prusom na po-
mac kwarantannym został. Konrad Rzymskim Powiat

Polmiński i inni, którzy służyli w nagrodę
 darowat. leżące przydroża i Sapiński Rymscy
 potwierdzili. Po cześć Rymscy Niemcy, w toczony
 z Rusakami wojnie tak byli szczęśliwymi, że całą
 tę ziemię zdobyli, takową do Chrześcijaństwa nawró-
 cili, Biskupów zaprowadzili, Miasta pobudowali
 i z Prowinji tej przymurze Niemcom przeciw
 wszelakim napadom z Polowy uczynić zabiegali.
 Gdy potem Litwini z Tatarami się pokrzyli, i
 całą Północną część Mazowieckie Ziemi napadali,
 po nieprzyjacielsku, Krzyżacy Litewskie Kraje, za-
 ciekli i szeroko zajęli, a z Polakami w statem, do-
 poseredzeniu żyli, aż do wygaśnięcia Staroży-
 tnego domu Panującego w Polsce. Aż pewien kon-
 zultowski na króla Polskiego wyśrany zostal,
 on, aby dawne kłótnie swoich Rodaków pomścić,
 rozpoczął Zakon wojny, i ogłosił na kłótni-
 sat. Wzrost nakłonił została przez Cesarza Ludy
 musta króla Litwy i Czech, za jego pośrednictwem
 rozstrzygnięta, że królowie Polacy na dat ani się jako
 Panami ani Zwiastami Północnej Ziemi przywoła-
 ni mieli. Aż niebawem pościami i buntowali się
 przeciw swoim Panom totalcom i około 40 miast
 i osad zabił, a wyprowadził, a wojny z Litwinami i b.

366
i Kancelarzowski, przyjęte Panowanie Króla Polskiego
Krzysztofa. Wiedząc że skutkiem takiego nieuczynienia
Mistrzów i Amaszenym kosztować ma być, jakiej, na
mocy którego w ciągu sześciu miesięcy będzie, Mistrz
po dostąpieniu gośności, udać się do Króla Polskiego ma, i
onemu na mocy wykonania się mającej przysięgi za swoje
Zwierzchniego Pana ucząć i renowitych Polaków do za-
konu przyjmować obowiązującym być. Na ten cel
Państwa Niemieckiego Kancelarz, Kancelarz najszko-
liwszy, Układ, Mistrz u Papieżu, Cesarzu i innych
królów, często, przeciw na prośbę skargi zamieszli,
nie mniej jednakże w justyniście i związku Lemnizym,
w Rzymie, Państwa Stół wytrwali; jako ten
sam Albert Skargi, jako Mistrz w. bywał z początku
często obecnym na Sejmie Rzeczy Niemieckiej w Müren-
burgu, i ongi uchwały jako członki Państwa porządku-
wat, lecz w końcu po doznanych klęskach ziać się na-
Taskę Króla Polskiego, pod nierównie bardziej szkodliwie-
mi warunkami, niżeli poprzedników jego, pomału
się, Niemożna więc pójść na jakim Prawie Król
Polski urasądza się, gdy wymaga, aby Zakon(?) jemu
Przysięgę wykonać, i do Rzymskiego Państwa i Państwa,
gdy Cesarze zawrze, Rycerzy jako swoich Lemników uwa-
ża. —

uwierzali. Niewdzięczność i tamanie utładoń nie stają
nie zarzucone. Krzyżakom, gdy raczej z wiaregońnych
dokumentów ożywiła, że królowie Polscy rzadko
bardzo dotrzymywali wiary, i też dawni cesarze
niemieccy nie byli tak niechętni jak to Poset wy-
tawic' usiłuje, bo rzecz ta się ma zupełnie ina-
czej, i cesarze Zygmunt, Fryderyk, Maksymilian
Sycerski wiele łask wyświadczyli. i o byt onych
staran' dektadali. Że strasze Jeruzalem Krzyża-
kom zarzucają, mierzaby z większą Staszewicem
zapytać dla czego król Polski tego to na nim
zdobyli Moskale, nie oddiera, ani swoich poddanych
przeciw Satarom broni? Że zaś Łacon z Czech zos-
tat wypędzonym, to uległ wspólnemu losowi z całym
Duchowieństwem uległemu Popielowi. Z resztą
w dawnych czasach rzeczywiście prowadziła wojnę
z królestwem Polskim, lecz ten byłby cel miarą aby
swojego bronić, albo co niesprawiedliwą było wy-
darciem, oddać. Również jest wiadomym że Po-
lacy sami z Tatarami w przymiera wchodziłi,
że Elbląg i Gdańsk do Łaconu, a skutkiem tego do
Zygmuntowski Państwa natych, a król Polski nie miał
żadnego innego prawa, tylko takie jakie przez upo-
niżenie pozyskał, przycotażować sobie nie może."

Woj. 2a Śaradzki opisał na mowę Mistrza, i plikę-
wachat się jednak podać ja, Cesarzowi i tamtem
Państwu, bo takwo ićj zły skutek przewidzieć mo-
na było. Zresztą Cesarz mianował pewnych Sędziów
polubownych, którzy przywiezione dowody zbijaj-
mueli; ci mniemali że za dość swemu obowią-
zkowi uczynili, gdy Stuszeństwo Dekretowi Państwa
przeciw ks. Albertowi przyznali, a widząc trudność
doprowadzenia czego do skutku, wszystko uznaniem
Cesarza pozostawili. —

Ninie postąpić dalej trzeba wpiérw pozyskanie postę-
nia nad obciwoma mowami; bo w nich znajdą się
zasady z których by najszkodliwsze skutki mogły
wyniknąć dla Przywilejów Pruskich. Gdy Półt Polski
utrzymuje że Prusy ić czasu przyjęcia Religii Chre-
ścijańskiej częścią, prawem wojny, częścią na mocy za-
warłych uktadów uległy panowaniu Polskiemu, i że
na za błądzeniem niemiecaniem, spostrzeganiem z resztą
u innych spólnem w jego narodzić. Bo żądają ić
skony ić kruszycę płaconą, że Polska Polska kruszycę
część podbita, a próżne prawnictwo na uwspieraniem
w nich Chryścjanizm, co się działo na długie czas
przez przybyciem krzyżaków. Prusacy jednak wielo razy
usilowali Sajo, stracona, Sajo, dżyska, a też

...że Polacy w swoim czasie
 tym kraju przez orzech Sogon bezpieczeńmi być nie
 mogli; gdy poprzeciono ziemie Chełmińska, białe, co naj
 dawniejszych części już ich stałoby się poświęcić
 sobie. Wtedy więc Starostwa Sławnol krzyżaków
 im Ziemi Chełmińska, pod tym warunkiem ustąpił
 żeby tę ziemię Moskuszewi, Skarby Rydze sobie
 się usadowili w dalszych Prusach, a także z chęcią
 krajem z królem konwalem, lub jego następcami pod
 lić się. że Łahen nadobrymat zamczonych Wł
 dów, albowiem nie tylko Ziemi Chełmińska, ale na
 co w Prusach byłoby sobie zatrzymat. Bez względu
 na te pretensye do Prusiny pozostały w swój potęg
 się. Z tego więc Polacy wywodzi, że Prusy po cpa
 nicie i krzyżaków jedynie tylko i słusznie królem
 rzuci 14. pułku są mogły, ponieważ korona ma
 wo do tej ziemi miała, że była przywileja otrzy
 mane są, tylko samemi dowódcami i znakami
 tashi, że zaś warunkami na których są. Pon
 owanie królów Pishich ukazania, że prawo jest
 u mojej królewskiej, gdy to urna potrzebnem, albo
 też gdyby miastkami ziem nieposłuszeństwem, lub
 najeźdźcą postępowaniem zasłużyli na postaw
 nie Przywilejów, takowe ograniczenia lub nie

in odzice' mego.

Wielki kryzys i nie było żadnych zasadach mo-
w, że książę książę Zakrzewski Ziemie Chetmiska, i
całe Prusy podarował, czołowy uktai zaważy,
jakoż jest znany. (patrz w Przewodniku Litwie
i w Głosie Dziennika. P. v. Schmitz. p. j. i
Schutz fleischens Historia Chetmiska (nuciferum &)
choć z księży na jaśni, że wczorny książę Ziemie
Chetmiska ze wstąpieniem Przymierza, nie miał
z kim Rycciem na wstąpienie i przyrzekł że to
dla niego Przymierza zabiera, niechby się to stało
jak chciło, najmniejszej przesady i tego nie ma.
Kto więc to puty się zasada, przebiegają, same
się przez się, wywołując umiarkowanie Przymierza

Gdy zaś ze Strony Zakonu chiał uświadomić, że Sta-
sy skutkiem wojny dostały się Państwu Rzymskiemu,
to zupełnie fałsz, a łatwo go sam Cyfelnik spotyka-
może, z pewną w treści odpowiedzi Mistrza W.
W Zakonym względnie niema sporu co do Zakonu, aby
ni miał być Cesarzowi poświęconym, ale to tylko roz-
miej należy o tym i o jego Ziemach być w obrotach
Państwa Rzymskiego: w Prusach zaś iai nie, między

16) *1) Sizio Kozmich jak p'isai ny listia Krakushige bli cala
Piska, xivierseknicego, bez jego pozwolenia, takigo uktadu zawiera' ni mozs*

zwin, zchłodził. Samowolnie oznaczono im było. Sygnale
 wykonywali tutaj, za zgodą Starosty Kamieńskiego, i Skarbnika
 wsiyskich Jura Majestatis, zaś Cesarz przeciwnie przez
 opóźnieniem częścią Prus, i nigdy sobie nieprzyznaszając
 żadnej władzy. Z tego powodu nigdy Prusacy nie wzięli
 o żadnych pułkarkach Państwa, ani o innych obywatelkach,
 których przeciw ulgaty krążyło do kłótni należało. Na
 wet z najdłuższą się przytłaczają, że gdy Cesarz Pruski
 chciał wyciąć przeciw Polsce, on z nim jako z obcym
 , i nie stawiając sobie Prusów się ułatać, a gdy le nie
 doszły, na tem poprzestawiać musiał. Za czem nieprawdą
 jest ta konkluzja, jakoby Miasta Gdańsk i Elbląg
 dla tego, że należały do Zakonu niemieli, prze-
 to były częścią Rzymskiego Państwa, bo inaczej
 należałyby do samego państwa o całych Prusach,
 (czego fałszywie, lubo kilka wyrazami, ja nakłże dość
 jasno dowiodłem. — Niezawoźna także, że obadwa
 Miasta dopiero w Leży na Sejmie niemieckim wy-
 wand, gdy one już dawnym swoim Panem pułk-
 owstwu wypowiadali, i królowski Polakom
 Państwu się płacali. Wtedy dopiero Sejm,
 samych pułkarkami chciałby tamte obkładać.
 Z tegoż samych Prusacy chcą sobie wzięć wreszt,
 przyznając, że wsiyskie Prawa, niemi przez króla

a gdy go samowolnie zawart, ułatać imi fałsz był nieważnym.

Przedmiot, do tej Prowincyi, należąca, jedynie na do państwie i
 krzyżackim i na jutem następnem dobruwlnem podda
 nim się. Już dość silna jest ta zasada, gdy się bacz,
 że Rycerze Niemiecy, skoro chcieli zasadnicze Prawa i
 zupełne Xniwecy, justowali Panowanie, i przeto Sędzi
 ni upoważnieni byli, breni przyróżony odnieśa
 a Panowanie na tego Monarchę przenieść. Ktośby się
 im Xniśniejzym zaważat. 19)

Na tego te kilka uwag zamieszczam, ażeby to co na foku
 de Pruskich Przywilejów, w mowie Psta Polskiego i w
 piewie i historya Niem. wciśnięte, jako zaważę z nieśc.
 Z resztą tejże historyi i 10 Stawia. r. 1. bieżącego
 otrzymat ci powiedz. L. Cesarza, że pomimo, iż
 (M.) z przyzwaniem i naradą, wszystkich Stawia
 : Państwa Rzymskiego, uważa, że przez Sędzi kamary
 wysłany wyrok Bannicy na Margr. Alberta, pod za-
 wazem względom z łrogi Prawa, bez zbawiania sprawy,

19) Liniach pomimo, iż Niemcy i Niemcy nie tylko nie
 wzięli całej, iżby, a nie ten lub in jej kst zamieszkania,
 lub, jak wogóle jest słownym - za Przywilejami, może go obci-
 ni Polaka, Niemca, nawet Prusy - obciśnię go tylko przywileje i
 dach oporu Rd. dach, iżby, iżby krzyżackim, kci wie, czy do przy-
 cane, nie przy wy mto jsi nawet do podziatu Polski? Niemci Prusk
 zimno przesły, jsi obci ślady - ale jsi omyle, iżby że im se
 o mierze zachowają Przywileje. Na ich to zapisał chwały mieł
 zasłanekow, samo istnienie, nie możnaw, w ustroju Państwa, nawet
 do ustroju Europejskim. Liniach historyi, do podzi, że do jsi Niem

i obu stron zgody, miały i mogły być znieślić
 lub innego wykonanie na tal zwróconem; lecz należało
 zachować sprawiedliwość według Praw Państwa,
 cośmy jej być pozostawili, mistrza Niemcewicza
 z jego Zakonem w prawach jego broni, a S. Państwa
 Rzymskie w sągach zachować prawach; jónakże i
 kto przez wydany wyrok Bannicyi sokił się być
 ułożonym czyli to dawny mistrz, czyli to kto bądź
 inny, dla tego chce J. M. napastkawić pozwolić,
 aby występujący ze swemi wojonemi grawaninami
 takowe po stronie wymienili, i z pomocą sprawiedli-
 wości, uciśnienia i Bannicyi szukać mogli.
 Ponieważ zaś Król Polski w sprawie tej ma
 moc się zwać, i ma pewne Prawo, i tym celu
 przez Posta swego, we względzie Margrabi Brannick

Ponieważ jednak prawo i i z bankrutami się i po dach
 Łazimurami 4. - Cośim przerwane, 13. lat wojny o to nie
 dawała, że nie było praw Polski, nigdy o tej wojnie autor nie wzmian-
 kuje, jest o tem z tej wiary - „ella Przywilejów”
 1484. - Prawdopodobnym jest w Dziejach Krakowa, żeż o niej do Lub. w
 tym czasie. Później Słachty i Miast Bruckich zwrócił do Ka-
 miarka prośbę o przywrócenie Bannicyi epicki i Pomocania To-
 wać lat, ziemia Brucka, Hagarów, aby tak jak przed dawną
 wzmianką ziemie zostały. Po dniu tygodnia tych prośb na
 Łazimur, wydał swoim Jagiellonczyk w d. 6. Marca Dyplom zaku-
 słajacy dobrowolny powrót tych ziem na łono Królestwa Polskiego
 (Dzieln. Łód. Dipt. V. 4. p. 145.)

przedstawienia pokyni' rozkazał: JKM' życząc sobie
 i ojczyźnie i królowi przyjaźni z królewskim Sta-
 tem Polskim stale zachować, zarazem pamiętając jak już
 dawniej na niektórych Sejmach Państwa, przedstawio-
 no przedmiot ten w dobry sposób zatwierdzić, oznatypre-
 ko za dobre Stany S. Państwa Rzymskiego, wyznaczyć
 pewnych Kommissarzy, celem zatwierdzenia sporu w dobry
 sposób, przeciw bez szkody i kłopotu w toczącej się spra-
 wie. Z tych powodów Cesarz, sprowadził króla Rzyms-
 kiego do użycia na siebie pośrednictwa, jako króla
 Czech, co dla JKM' Polskiej jako rzecz przyjazna
 uważana być może i winno. Co się zaś obu miast
 Gierzyska i Ellaga dotyczy, we względzie których Sejm
 Polski uświadniał, że są pod władzą Polska, i przeto
 nie właściwie powoływać je na Sejm Rzeczy Niemieckiej
 na Zapytanie w tem Cesarza, Stany Państwa oceniają,
 że te miasta nie są Pruskiej, ale od dawnu do Państwa
 Niemieckiego należą, że zapisanemi są w Matrykule Pań-
 stwa, tak że one bez szkody Rzeczy wyznaczaniu
 z niej być nie mogą: Z tego JKM' takwo powołać
 może przekonanie, że Cesarzowi jako najwyższemu
 Zwierzchnikowi Państwa nie wolno przeciw woli
 Stanów jakich bądź chwytać się nowatorstwa, ale tak
 Państwa, jak każdemu innemu, prawa jego nie ra-
 ruszenie

[illegible]

(Wzrost. co do Stosunku do Polki, na które
induka obywatelstwa Łośiankiego przedmowa
karać się, była istota, Ławada, wolać się
wojska Polski. Składowe się Prudy, z okolic
Litwy, zawiązaną przez krzyżaków, w owe
Łę Pogańskie, z darowizny warunkowej i ber-
prownej koronacji. Mało: bo nie był po łona
upoważnionym przez władającego Lwianek
ogółem Polski kościelny, z Lwianek
skier i składowości i z Pomiędzy wy-
stawać do Litwy, co Prusami nie było - i dach
krzyżakom napisać chciało być czy mój
remi o Polski. Samowolnym było nie mogło,
bo wtedy albo niemu, albo Polacy, a może i
odpisywały Prusom samo było i przede
on dla nich niepodobnym. Prusom opisać
i wyśledzić i na nich wyobrazić sobie
wielu, polecając 1. na wytyśnianiu
2. na nieptaniu Polaków. 3. nie awansu
nowy wojskowej nikomu, 4. wytyśnianiu
niety Lwianek z wytyśnianiem i krzyżak
kieru za obcego przybył. Lwianek bez
obowiązków, bo swoje obywatelstwo na
Polki, samo było istota, użyciem
kieru i na Lwianek i na Polki, nie
pachniały nikomu nie

Pełnem, osłonięciem one porozumiewały się oświadczyły,
 że w czasie naciągającej potrzeby całego miasteczka i życia
 całego powiatu, a w tem co Rady słownem uznają
 być im najposłuszniej. Rady zupełnie takim
 postanowieniem zaowocowane postanowiły się, jakim
 sposobem nieprzyjaciela jako najkrzepiej powstrzymać
 i dotąd. Dotąd przyjmowali że sama Prowincya
 wcale temu niepróba zadania, że przeto króla o po-
 moć upraszać należy. Ponieważ zaś Poset króle-
 ski znajdował się jeszcze na Dworze Cesarskim,
 a o jego czynnościach dotąd żadnej nie miało wiadomości,
 a co do niebezpieczeństwa i niepewności dotąd
 wszystko niepewnem, tem też trudniej było prze-
 sięgnąć, jako to mają być przygotowania wo-
 jenne. Tym czasem uadżili napisać do króla,
 z prośbą, że skroby tylko Jm. K. dwiedziata sier-
 goła Zamierzoja, Zomachy Zakonu Mściwiedziwego,
 aby nie tylko o tem jako najprędzej Stany Pruskie
 zawiadomili, ale także wojskiem i innymi potrzebnymi
 zaimi w pomoc pospieszyli, w wypadkach zaś następ-
 ających mieszkaniec ziem wójtów i szlachty mogli
 mieć swojej powinnościowych depeszy. Oświad-
 czenie to rekomunikowane Posetowi i miasteczkom
 że nie przeciw temu mieli, wszystko potwierdzo-
 jąc.

Wszystko, co było słyszane i pomyślane, aby Rada na Sejmie
postępującym Swobodę ziem odstąpiła, szeroko wnik
przezniesione wywinięta, co ile możliwości dokonai
te przyrzekły, tylko były Szlachta i miasteczka
złożyły się na koszt dla Deputacji, na to żeby
z pomocą się siebie wybrały po dwóch ze Szlachty
z miasteczek do owej Deputacji na Sejm uiać się
mając.

Przy tej sposobności przypominata Szlachta uposa
kowanie Prawa Chelmskiego, wyraża o przypro
wajenie do skutku tak zbawionego i przeciw po
trzebnego dxieta. Zarzucono przeciw Szlachcie że
wina z niej pochodzi przyczyny, albowiem przyrek
ta była na Sejmiku z 29 lipca 1548 r., i z obowi
zata się, że pewne ustawy, o podziale, spadek i
w innych przedmiotach ułoży, pisał na piśmie na
najpierwszy po nim Sejmik, czego jednak do tej
nieuskuteczniła; przeto przyznata Szlachta nie
balskwo Swob. Praw, i przyrzekta known, że
na ostęry dwie przei Sejmikiem 8° Maja p. r. z je
dnie się i odpowiedzieć artykuły w powyższych
przedmiotach, ułoży. Na co Rada przystała.
Pełnomocnicy z Bródniem skarzyli się na Torunian
że ci wystawieniem nowej Szluzi tamują, spraw

na miśle, i ci każdy bezki soli po groszy dwa
 Ota wymagają: cię sprzeciwia się prawom zaja-
 niemym, na mocy których wszystkie Rzeki wolne
 a w ziemach. jakub był sett, był nie może, nie
 by więc Rady co to asędrzaty, zakazując Torunia
 nom podobnych nowatorstw. Na co D. p. m. Torunia
 odrzekli, że o podobna, skarga obżatowaniem nie
 badoz, przeto na nią odpowiadaić obowiązanem
 mi nie są; lecz tyłko teraz objaśnią, że Służba
 i przy niej Aliny za szeregista, tako, Królewską, ay
 lutowano, co zaś do Ota dwa groszywego, o tem nie
 niewiedza; jainakie odwołaję się w tem do Sądów
 i starszych. Rady upomniaty D. p. m. Torwiskich, aby
 nie dopuszczali processu o Służbę, to wtedy niezaawo-
 nie wyrok, przeciw Miastu wypadnie, mają, zaś one
 sami zrebrać: co do drugiego wezwano aby Mi-
 sto zarządziło Służbę, a gdy się okazało, że jego
 zarządnicy taki Sedatek puterają, należy łachowy
 jego najprędzej znieść.

Należy uwzględnić jako przy końcu Sejmu miasto
 w aby do deputacji na Sejm, Wł. i Miasta, z Gdańska
 Burmistrza Jana o. Warden, ziemscy puterowali tyłko
 już wybranych na Sejmiku z 30 maja r. x. przybyli
 tyłko. Jan Barckshiego kapt. i Helm. z resztą nie w tym
 roku nie zostało: chyba że Gdańsk tak jak w R. x., jak i teraz.

ustawał Pucki Powiat cizyskał: - bez naprawno.

1548.

26 Grudnia R. 2. Poselstwo Pruskie z dotychczasowymi
3^{mi} ze Szlachty, 2^{mi} z miasteczek z Nad Malberga,
i Burmistrza Nuremberga przybyło do Jermunia, z tam
wyjechali na Sejm do Piotrkowa gdzie Stanisł. 6. Stycz.
tego samego dnia Stary król z dat. mrociemu N. Pa-
nu Panowanie, z użytkowaniem wszystkich doch-
dów z Pruskich Ziemi.

11^{ty} Stycz. mieli Postawie pierwsze postuchanie u sta-
rego króla w obec młodego, gdzie obu najuniższej
pawili Imieniem Pruskich Ziemi. Listy ułożone
złożyli i zapytali, kiedy Staremu Królowi najde-
godniej będzie wysłuchać ich, w bardzo ważnych
Sprawach Ziemi, i jedynym powodem obecnego
Poselstwa będących. Król kazał odpowiedzieć
Kancelarzowi W.^{mu}, że widzi Poselstwo z przyjem-
nością, i uniadomi je, kiedy złożą swoje zle-
cenia będą mogli. - Następnego królowej złożył
uszancewanie, a 13. Stycz. Młodemu N. Panu i
życzono mu pomysłuści przy objęciu Panowania
nad Prusami, niezapominając J. M. przypom-
nić przy tej sposobności, dane jego przyrzeczenie
u siebie, Delegowanym Pruskim, że purnie go

74
Taki przybywszy, naruszone Przywileje uzupelnia,
ktorych ras' licza juz jest w mow' WKM: Pruskich
mieszkancow wch' Przywilejach utrzymac, inne
wskazajac Starostom Rodowitych Prusakow Zamiast
krowac, zas' posiadane przez Abce osady za oproz-
nienie uznac, ze to jedynie juz do WKM: nalezy,
chyba ze dla przyzwilozosci, nie nalezy Cyja JKM
pominac, niechby wize WKM: najlaskawiej
rozyla, swych poslusznym Soldanych, przeciw
wszystkim niesprawiedliwosciom i gwałtem bronic
i swego doprowadzac Cyja, aby dotad trwajace
nieukontentowania, raz koniec wziety. "Na co
WKM: miedzy tym działo." Dane w Wilnie za-
pła nie nie bardzo dobrze pamietam, a lubo nie
wspomni ze JKM: Stary Przywileje Liem nie nam-
ownie zachowam, to przeciwnie w przeciwnym razie
wstawi sie, i przy tem ile mozności Przywileje
ostanac chce i nie zamierza.

Niebowem jutem krot' stary wobec Intendego i
Senatorsko Koscurnych w Zielit Piskim Prus, praw-
dziwie Posuchanie, w tity Bp. Chelminski Zosia-
ma Liem w nastepujacych mowach oswiadczyt.
(Dane ze Lacińskiego wytlumaczylem na Ni-
mieckie, jest to staż zamieszczona w J. M. M. M.
(Prus. Prussig.))

Najjaśniejszy Panie. i Królu!

Wkrótce, Rodzoni, Rady Król Pruskiech w Król. w nie-
mnie popadli kłopoty, gdy na Przywileje i szczegó-
łne Prawa, nierównie ostrzej niżeli zwykłe nasta-
wano, z tego powodu skutkiem narodził się wszystkich
Stanów Król, że nas ze wszystkich Królestw
wybrały, i Postanowiły do WKSM. mianowały. Ponie-
waż zaś rzecz ta wydawała się być tej Rady, że
z dawata się tylko zyskliwość WKSM. we większej
stwierdzić walpliwość, gdyby bez stanowczego po-
równania do przedsięwzięte, uznaly Rady własnym,
wszystkie powody naszego Poselstwa poprzednio
cznajmie Synowi WKSM. naszemu najłaskawiejszemu
królowi i Panu, którego by wkrótce o całej tej rze-
czy wiedzieć musiał. Tym celem wyprawione
nas do Litwy, i tośmy wszystkie JKSM. oświadczy-
li, że mieliby być WKSM. przedstawieniem.

Ponieważ zaś już wiemy, że WKSM. otrzymała
o tem najkroćniejszą wiadomość, nie chcemy
utrudzać WKSM. powtarzaniem już wiadomego
przedmiotu. Tym czasem dla udowodnienia
wspomnianych przedstawień, gotowi jesteśmy na-
rexkax WKSM. złożyć tu oryginał łamecznych
naszych Zasad. przetoż nas' kupia onych

70
w każdym miejscu dla WłkM. czasu dorywać.
przytem najmnieję uproszamy, abyś WłkM. naj-
bardziej uwzględnić raczył to coś my nie zech-
cieliśmy, ale z rozrywisłej wierzności i niezbe-
dnej potrzeby Koniecznie przedstawić musielibyśmy
ażelbyś wielcey H. Panie swego Zuzycia najży-
liwiej przyjąć raczył. Ponieważ zaś coś my i nasi
Bracia większe zaufanie we wróconej tasce i
prawdziwości WłkM. pokładamy, przeto
ciężym uwarogom kupu naszych Przywilejów
na których my się opieramy, i składamy je u-
stęp WłkM., albo jeżeliśmy na to zastężyli
takowe zniweczyl, albo one zachować nie na-
mierznie zechciał, są one przyjęte na kasarskie
jawnego WłkM., świadczą często potwierdzone
także królewskim piśmieniem jako i ustnie, i nie-
tylko przez jednego sławnego króla Kazimierza
WłkM. tak też przez WłkM. Samog, jako
i wielu innych królów, których wzniki
tak z królewskiego i z królewskiego, pierścieniami i zara-
czkami utwierdzone były, a te kupie które
przez WłkM. leżą, jak najjaśnieję uświadniają,
są między nami wielcey H. Panie swego Zuzycia

Gdy te Przywileja przez naszych Przedków, za ich
 wierność, dzielność, i wyłaną krew przyskanemi
 były, ^(a) my zaś jako ich Potomkowie, nie ustępu-
 jąc im wcale w Wierności, w poświęceniu do tej
 czyni przestali, razem uproszamy, abyśmy
 z tych Przywilejów korzystających u Jego Króla. Dawa-
 ni byli, imieniem Stanów i wszystkich Wksh. i
 Polaków mieszkańców Ziemi Pruskiej, Łódzkiej
 Starej Duchew? jako i Świeckiego, Łódzkiego
 jako jeszcze niemowląt, którzy uszyszy równy
 udział mają, w zachowaniu swobód, i równych
 straci czerpiwać muszą z ich utraty; bógamy
 na ubóstwienie, cześć i sławę przed którego obliczem
 to wszystko zasłużyło, i na Imię Pana Naszego
 Języskusa, i nieocenione, Jego za nas wszystkie
 krwi wyłaną, a którego zna zaowarte Wtady, i
 na sukcesora Jego imię Kazimierza Wksh.
 Ojca, którego wszystkie to zasłużyło być najgłównie-
 niejszym prawem i Sprawcą, na Waszej Królew-
 skiej Mocy i Honoru, pod których opieką my
 dotąd zachowani byliśmy, i na to niec na to wielkie
 poświęcenie Przedków naszych, gdy się oni sami,
 swoje Życie, Żony, Dzieci i całe mienie, ^(a) Wksh. naj-
 głośniejszemu Chwały Ojca i Jego Stawnemu królowi
 i Chwałę, się, sami nie złego nie poświęcali.

Królestwa, doświadczyć Wzrostu, niech Włksh'nie
 rany dopuszczac aby Jego tak głośny poszanowa-
 nie wielk stracił detykizacja, Stawie Sprawie
 siusci, królewskiej łaski, kłótni Włksh' wpy-
 kich księztwa Siwata daleko przenosił, i nie ścier-
 pi Włksh' przeciwko, aby posłuszni podani,
 ostatecznie byli z tych swobód, jakie nasi Ro-
 dzice do Włksh' i Cyra Jego otrzymali, a nam
 w spóku przekali, które w góry nam niewin-
 nym cięglami zostaty, bytoby to dla nas boles-
 nejsem na utracie życia i mienia.

Gdy zaś polegamy na łasce i sprawności
 Włksh', jesteśmy zupełnie pewni, że naszych
 Przeków Łasugi i wierność i na nas przesze-
 czenie poświęcenie się, w należyty sposób oc-
 nieniami będą, że przede co do przywilejów już
 odpadli do należytego Stawu całosci przywró-
 conem zostani, o my raz jeszcze najumiętniej
 upraszamy, a Włksh' tak Tashumi postępu-
 ję, w sercach swoich Stawom, ciężary
 ich wierność, ich poświęcenie się, tu niech
 większą głośność na detykizacja, w nay
 cięższej udręce. Jednie zaś, i Hojjas.
 wyraził, wyraził, wyraził, wyraził, wyraził.

ni śmierci, i stare przestrożeniej sprawiedliwości
 u potomności przyskane. Nie wątpimy, że JKM.^{ci}
 14 Panie tej najumienniejszej prośbie naszej,
 na wszelaki wypadek potrzebny skutek iac' ra-
 cysz, i wystuchawszy nas uszczesliwionych do-
 brań naszych będziesz. Po tej mowie król zło-
 żone u Stóp Jego kopyce zebrać kazał i stołom
 odpowiedzieć, że JKM.^{ci} na przemianem tym
 z Kałaniami Koronnemi się naradzi, i DDept.ⁿⁱ
 niebawem oznajmi myśl Swoją. Późem liżymy
 Postąpienie to DD p^{ch} ze wszystkich stron zarkurowo-
 uwagami. Na co zdato się u Stóp królowi sta-
 dać Przywileje? Uważano je zawsze jako naj-
 kosztowniejsze Hginy Ziemi. Gdyby Król Zygmunt
 Prasy zawojował i jako Zwycięzca, mieszkańcom
 ich dawne Przywileje ojąć chciał, trudniej było
 by mniej stosownych, umiżonych sposobów mówie-
 nia użyć, o obecnych, gdy tylko JKM.^{ci} przypom-
 nieć mianno, dawne układy, i przyrzeczenia kró-
 lewskie że ich przestrożać będzie.

Gdy na ostatnim Sygniku zastanawiano się, na
 sposobem mówienia do króla, a większą część
 ta się, aby to w sposób najczulszy wytkosowano
 Perien ze aspektami było wreszcie zauważyt.

„Wielce przytem, proszę do uniżenie, na co żadnym
 następkiem nie zastawiono, że poprzednie wierne Stawby,
 za które Przywileje otrzymiano zapewnieniami być
 mają; Należałoby raczej tak postąpić aby ani
 poważe króla, ani godności ziem, żadnej z nich
 szkodę, nieobliżyć.” Wstrzymywano że Bp. Płocki
 o tem repetnie zapomniał, a w uniżeniu za nim
 to głębsze popadł. Miałoby to mowy młodego króla
 z niewierne Przywilejów, albo one z zupełnej całości
 zachować, ponieważ on do tego ostatniego, na mocy
 zawartych z Bp. i potwierdzonych przez ukta-
 dów był obowiązany. Może Biskup umiemał
 że młodego króla z niewoli, dając wyrazy „Tak-
 zas'my to zastawili?”. Lecz na nic by się zdało takie
 zabieranie Przywilejów Pruskich, i byłaby to
 licha szkoda gdyby one paść miały na wzrosty
 niewie Panujących, i byli Poddani zastawiając
 Przekazaniem podług pewnych Praw Zasady młodych.
 Wprawdzie nikt nie może zarzucić żeby król Zygmunt
 zamierzał samowładnie Panowanie do
 Prus zaprowadzić, lecz to jest niemożliwe, że
 przy takiej Sile i Sława Polskim Stanem przy-
 rzekł, że Przewidywa, że, skoro Zygmunt August
 Panowanie w zupełności obejmie, zupełnie w Koronę

wieli, odejmując Prusakom ich osobne Przywileje
 co ze strony Prusaków pożytywano za dobre jaśnie, za
 niewiele. Wyszły także już tu i ówczas oczekiwane stały
 rozprawy, jakoby zdawali się Stanom koronnym, że
 za dłużej na tego króla oczekują, i wzięto się doń zwy-
 maganiemi ^{zmiany Stanowiska Pruskiej} ~~Pruskiej~~ pewniej Polskiej orga-
 nizacyi, ziemskiej; co jednak Prowincyja uparcie o pierata.
 Również niektórzy ganiłi, brak przeczności, że poro-
 stawiono im królowi przetrzasnąć Przywileje wraz
 z Senatorami koronnymi. Jakkolwiek dawniejszymi czasy ka-
 zał przez swoich Posłów Stany na Sejmikach wzywać,
 ażeby Pruskie Stady ze swemi Przywilejami na Sejmy
 przybywały, i takowe Stanom Polskim przetożły. Lecz
 odpowiadano, że razę takie żądanie powtarzano, że
 Przywileje żadnej Cezury niepotrzebują, bo uzasadnione
 są, na Uktadach, nie ulegających zmianie, przetoż Ra-
 dy koronne nie są takimi, przez któreby należało
 z Prawa Zasadniowego tłumaczyć się, ~~bo za nadto wiele~~
 bo za nadto wiele skłonności do naruszenia innych
 pokazują.

Takież mówiono dalej, gdy słabość króla nie-
 dozwalała z Senatorami o Przywilejach naradzać
 się, ci sami przyznali sobie wolność, takowe
 sprzecznemi tłumaczeniami wypierać, a nadto

wyjątkowym Dekretom usiłować onych znależenie zniweczyć? Czyżby dotychczasowy Społeczeństwo Rządzenia się Prusaków nie uległ stanowczej zmianie?

W późniejszych czasach okazało się, jak wiele złego wydany pod Zygmuntem Augustem Dekret bez względu na jego nieważność, w skutkach sprawił. 17 Szept. ¹ uwiadomiono D. Dept. ² Prus, że Woj. ³ Płocki zagroził, iż przejmie, zajmie Starostwo Gniewskie. Sprawa się tak miała. Po śmierci Woj. ⁴ Malborskiego Jerzego Baxen'skiego, synowi jego kochańszemu kaszt. ⁵ Elbląga, Janowi, nadat król wakujące to Starostwo, gdy prawie około tego czasu Woj. ⁶ Płocki takowe sobie wyprosił, król go też nim zamianował, o czem na początku 1846 r. wspomniatem, Jan Baxen'ski objął Starostwo, w którym go Rady ustanowieniem się utrzymywać usiłowały. Gdy kaszt. ⁷ Elbląga jako w. p. ⁸ członk. ⁹ Deputacji wyjechał do Piotrkowa, ¹⁰ tym czasem Woj. ¹¹ Płocki surowy rozkaz ust. ¹² króla wyjechał, aby Wojewódzie pod nieobecność Baxen'skiego, Łanek w Gniewie, pod karą konfiskaty Piłtr niezwłocznie wydał. Ten to rozkaz Woj. ¹³ Płocki usiłował do skutku doprowadzić.

pomocą, oddziatu wojska pod Gniew posuwającego się.
 Tak były rzeczy, gdy wiadomość o tem do Piotr-
 kowa nadeszła. Z Dep.ⁿⁱ skarżyli się, u głównych
 Rad Państwa na wydany rozkaz królewski i na
 zagrożenia woj.^{ty} Płockiego, użycia siły. A i zaś
 ich tem uspakajali: „Bądźcie cierpliwiemi, jak
 my jesteśmy cierpliwi i znosić musimy. Król
 już stary, nie uczynić nie może, który i zaś
 chciałby chciał, nie może sobie tego pozwolić.”
 Udanio się do Altedog. króla, a JKM. doradziła, aby
 bez względu na serwo rozkazy Łamka Gniewa nie
 wydawano woj.^{ty}. Pochylnu, zaś samemu Staremu
 królowi osłona, prośbę podano przez Kancelarza W.^{ty} kr.
 księ. onej następująca (jest ona w Juv. Muni. Ten. Pns.)
 „Włchby sobie JKM.^{ty} przypomnieć należy, że
 terazniejsi ZDep.ⁿⁱ imieniem wszystkich Stanów
 Praskich, o to tylko prosili, ci przyzwiliła Władzy
 królewskiej, aby tego przestrzegano. I. j. aby Swobodę
 Liem których kopie u Skop. Włch.^{ty} złożyć, nie na
 ruszenie wykonywanemi były; i za prawde, aby te
 Przywileje jak Przychodem ich za przewyborne zas-
 ługi królowie Polscy nadali, a które przeszły w spai-
 ku na obecnie żyjących Mieszkańców Pns. zachowa-
 nemi były. Wprawdzie ony, niektórzy na użyto

w rządach swoich Urzędów i Starostw,, przeciw
 były one i uciekło w Torunię przez ci. k. M. wo-
 bec wielu koczujących Senatorów naprawione i o-
 nowione, na co rozmaite już pociągłem i pięcxa
 cią króla umocnione zarządzenia nastąpiły, że
 na dalsze podobne następowania na nie, dalsze się
 niemają. Ktore to przyrzeczenie jak dalsze do-
 trzymanem zostało, dowodzi obecna okoliczność
 gdy nie tylko usiłowania niechetych im ku ich
 ślęczeniu, ale ci niechety przeważają się bra-
 nować one. Jeżeli więc tak najuniżeńsze pros-
 by pod zaklęciem na Boga i cierpienia Jhgs
 łusa, umysłu Jhgs ku usunięciu doznanej
 niesprawiedliwości nie skłonia, nie pozostaje
 już w świecie żadna pomoc gdy się te już na-
 nie nieprzydadzą, gdy się ci najoporniej szemi oka-
 zuja, którzy tak sprawiedliwym prośbom ślęcznie po-
 rać się winni. Z tych powodów do najopor-
 nej szego unżenia, jako do ostatniego pozostałego
 środka zamierzono się uciec i raz jeszcze na
 najświętszą śmierć Jhgs łusa. uprasza żeby
 Jhgs nie dopuściła do powtórzenia zaskaty.
 I co chcieli Depⁿⁱ jako wierne Rady, przedstawić
 ażeby każdy przy swoich Przywilejach pozostał;

na tem zależy cała Deputacyja i niechby WkM.^{ci} dle
 jej niechciał Deputo.^{ci} przestawiać w wątpliwosci
 lecz koniecznie stanowczo oświadczyć czy zamierza
 Przywileje nienaruszenie zachować albo je zniwelować,
 nieprzestrzegac lub or w nich ubytki przywrócić, a swe
 postanowienie na piśmie oznajmić, aby DDep.ⁿⁱ o
 skutkach swoich zabiegów swym pozostałym Bra-
 ciom tem gośniejrze wiadom sprawozdanie zdać
 zdatali, a wszyscy posłani WkM.^{ci} tem jasniej do-
 wiedzieć się mogli, co im jeszcze z ich swobod
 zostało i czego spodziewać się mają. DDep.ⁿⁱ
 nie tym celem do Polski przybyli aby we wzglę-
 dzie przywilejów Ziemi z kim bądź spierać się praw-
 nie, a tem mniej aby się poddali uznaniu tych,
 których zwyciężeni WkM.^{ci} nigdy nie uznawali,
 a których dowodów niechaci w dzień się dawać.
 Z nikim się nie ma nic do czynienia, tylko ze
 samą Osobą WkM.^{ci} (1a) która na mocy Praw
 Boskich i Ludzkich obowiązana jest układać
 i tak często powtarzane zapewnienia, nie na-
 ruszenie dotrzymać. Oni DDep.ⁿⁱ najumiśnienie
 upraszali i przeto swemu obowiązku zado-
 styc' uczynili, spodziewają się też, iż WkM.^{ci} przez

(1a) która przeciw zażaleniu D Stosunskia z Polityki i Sami polity-
 znali, że Rada Państwa podpisały głowę przywilej, co dowodzi p. 15
 że miały moc i prawo mścić się w Stosunki Paś.

„ama, a prawiłiwsie” da się przekonać, iżby
 co. Przygłose, osobliwie w rozdawaniach Kam-
 ków, Starostk, obcym — uszczębek ponowia,
 Srodki wynalazł, jak tym który na nowo na
 Starostwa Pruskie expectatywy otrzymali, gdzie
 indziej^{one} dla wynagrodzenia ich zastug bez szko-
 dy Prusaków otrzymali. Nie należy zapomnie-
 nac’ że Kasz. Elblaga ze względu na przelane
 zastugi przodków jego winien w posiadaniu
 Starostwa Gniezna pozostać, z którego Woj. Elbl-
 ki wyparcować go zamierzył, o tym nie do daro-
 wania zuchwałstwie przybyła wiadomość z Pms,
 co niemał. Deput. dotknęło, że to na wszelkie
 spodziewanie się w Ziemiach, w tym w tasnie cza-
 sie zaszedł, gdy na zaproszenie Jk. M. u dworu
 przebywają. Niechby więc Elbl. zwrócił to w ten
 sposób zatałuszt, ażeby Postowie, ażeby D. Dept. ni-
 nieprzywiekli Braniom swoim więcej jeszcze
 cierpieć. K. że to podanie skutkowato można
 z łaski wnosić, że W. d. Płucki do tych pretensji
 odstąpić musiał, zaś Kasz. Elblaga w posiada-
 niu zaprzeczające mu Starostwa pozostał.
 Należy także że książę Pruski na Sejm również
 nastąpił Postów, Hansa Rautera, i Achs wera

27 Brand, którzy 25 Sierpnia w Królewskiej Radzie (oprócz 38
Rad Koronnych, byli również obecni Dept. Pruscy,
ależ ci ostro zasiedli, chcieli najskrupulatniej unik-
nąć wszelkiego z pierwszemi potężenia. Ich obecność
z tego powodu zdawała się być potrzebna, iż miedzy
tym miał być przedstawiony jako należący do spraw Pruski
cy.) tutaj H. Pan młody przybył, otrzymali tamci
postuchanie. Poselstwo ich dotychczas obecnych obu i kil-
kum i zdających się być groźnymi kamionów w. Mł.
króla Królewskiego przeciw Prusom, które aby dyktować
do Skutku, tak cesarz jak król Pruski wiele czasu zwa-
bować kazali. „Księżę jaskółce i dotychczas przypięt nie za-
wzięł otrzymać wiadomości że napad na Prusy ma
być niebawem skutecznym, a z drugiej strony ma
uderzyć Księżę Infancki. So także daje do myślenia
że Poset króla tak długo na Dworze Cesarzkim zatrzyma-
ny nie dostaje odpowiedzi, natężył obawie że dopiero ja-
wko przychodzą, gdy Armije rzeczywiście tu już wpuścić
wyruszą.” Zaczem Księżę Petrusowiczy wywołał: „aby
u Niemców dzielnych Starostów przetrzeć, kamień na
Morzem położone zapasowano w garnizony i we wszystkie
wójenne potrzeby, nie mniej Setański, w takim stanie strony
postawiono i aby JKM. pomiędzy miła pięćdziesiąt i innymi
potrzebami wojennymi, iżby tem krócej mógł nieprzyjaciela prosić
na.”

Wtedy król powiedział, że z kłopotu i in. do szkodliwych
 w tej chwili napomnę, a we dwa dni po posłuchaniu Do-
 piewani. Rusy na słyszaniu. Później, wkrótce swoje
 powiedzieli, że jeżeli Łukom nie należy lekko ważyć, i im-
 go zamierzeń z bacznością spuszczać, albowiem z po-
 grzebiem. Wkrótce otrzymała, ile to Rydze Polshemu
 Państwu dali się we znaki i jako naukę zmierzali do
 pojednania niespokojności. Gdy rus' oni sami swemu ty-
 ko zaszczepieniu sasiadom nie mają szkód wyrządzić, ta-
 wo z tego pojąć można, ile się ich teraz bawiać należy,
 skoro ich teraz teraz popiera z całym Rzymem
 Państwem, w zamachach na odrywanie swego krzyża-
 kiego dawnego wstąpienia. Nikt nie przypuszczał, że do
 tego lekkomyślnym, żeby nie miał sam dla siebie, bez
 względu na ostrzeżenia, zamachów krzyżackich, w wy-
 konywaniu ich odprawiać, musi to za konieczne każdy
 przyjąć. Bliska wojna w sąsiedzkich krajach,
 odwieczna przez lasy Łucyńskiego, nie przyjaźni
 myślenie niespokojne, że, aż na to dostatecznymi do wy-
 trzeźwienia obaw w Sruskach, i do osmielenia ku
 bronie dobrej przysięgi. Nie należy mieć ich za-
 kon bez względu na wszelkie uwagi na tytko na-
 kładano widoki, że skoro się tylko wojna raz, w do-
 mianach wywiązała, nie da się już zainicjować granicami

prowadzący. Rycerze do latych Prus rozszerzają sobie po-
 kasę, przy tem tak lesarstwo i o siewach nie zapom-
 niato, skoro sobie występowało z urojonem prawem do
 Gdańska i Elbląga. Książę jak wierny Sennik postępuje,
 przedstawiając to niebezpieczeństwo wspólne z chrześ-
 cią królewskich, a gdy tego nie kamiedłuje, wart
 podziękowania za pracę solni żańana, wysłuchania
 zamianów nieprzyjacielskich. Gdy zaś każdy wie,
 że książę nieprzyjaciół Polski porzucił, i na mocy
 pewnych układów pod opiekę króla się poddał, a
 z tego powodu książę nie nawieść Niemców na jego
 głowę ściągnął, i dla tego że utraćnie poddany jego
 wojna zagrożono, przeto zdaje się być. Utrzy kró-
 lewskiej odpowiedniem, a żeby ~~jak~~ żańanom ne-
 lako dobrej zaradzie opartym, nieodmawiało. Miałoby
 więc Postać jego zaprosić o należytą pomoc i tym
 sposobem prośbom ich zadosyć uczynić, a mianowicie
 1° że z dotychczas oficerom powiekszą się potrzebne sum-
 my, na zaciąg żołnierzy, z rozkazem powołania także
 mi tam gdzie się tego potrzeba okaże, a osobliwie
 oparcia się pułkowi nieprzyjacielskiemu ku grani-
 com Pruskim, co w łowcach Małuchii i Pomorza nie
 zdaje się być rzeczą napodobną. 2° Aby tym czasem
~~jak~~ wysłuchaniem zamarków i ochotników nieprzyjaciół

Wolny, który, mogła być i myśli. Kamienię na-
pisał.

Co się zaś do Słowa Słownikowego dotyczy, mającego z in-
nym słowem wchodzić, temu najpiękniej może być. droga zaga-
drona, to Litwy i Łemkowie, w tej mierze nie można nie
dowiedzieć, to okoliczności tych krajów nie są nam zna-
ne, lecz zastawia się to nadnym widokom J. H. M., rów-
niż co do Zetawania Łemkowskiej i zalog po książkowych
Zamkach czynić należy, najpiękniej czas i uciążliwy spo-
dy w ręce podał. Zaś we względnie Gdansk
co to słowem Słownik, książkowy, i w dowodach bardzo
było rozsądne. Bo to miejsce zdaje się być w tej woj-
nie czoł, Stolica, o której, by się można było, dla tego
parto, Gdansk, główna nalczy, o której tego Miasta zalog
początek, i mianowanie to ciężkich Zalogów, o kapie-
garni aby byłyby regimem dla Miasteczka, bo na prostu
szczęśliwie tych ostatnich, na przykazaniu ich zachowa-
niu się, wielka część zalogów jest.

Co do Słowniku Pruskiego, który jest w. nat. do Słowy
króla, na niej o Chrocie ziom Prusich, o Słowie Miasta
Gdansk narażano się, między innymi postanowiono,
aby w Słowniku, w Słowie Prusich, Prusich. zalog
i pod dowództwem młodego króla Pruskiej pomocy Słownik
zalog, zalog.

11). " Jak ograniczeni ludzie, mieli zachowania do tworzenia

2^{dy} Listy D^{pt.} otrzymali p^{re}gnatnie p^{re}st^{re} panie, u kr^ola.
Odey kr^ol p^{re}gnat ich m^ol^ocie w Polskim j^ozyku
u ten spos^ob: „Gdy^ocie nos upuszczali e p^{re}st^{re} straga-
nie waszych Przywilej^ou, to uczyniemy. L^oam G^oniew
tak jak prosili^ocie p^{re}zy was pozostaje, listy j^oz
mial Pan P^olchi, to z niego o^otrali^omy. Co o^owsz
ty Bishop kramuski, ¹⁴ z Strony Staro^o kr^ola i a wam
opowiedz. Co si^o nas dotyczy, to chcemy was p^{re}zy wa-
szych Przywilej^oach i sw^obodach zachowac.”

kanclerz król koron. rządził Smierciem Starożytności: „i
wprawdzie miało być to dobre zamierzenie, ale
Stawa Polskiego i sprawy innych ziem tak urządził
ażby każdy prawa wolno używał, na to zaprowa-
dził urządził obywateli przeciw wszystkim zama-
chom Niemczyńskim, lecz takie zbawienne zamia-
ry doprowadzić do skutku, przeszkodziła JKM. ci,
choroba, zACHEM wzięli się tylko zmuszonym, odo-
żyć wszystko, co do zachowania królestwa przywi-
leżeń na inny Sejm; przybyli zaś na Sejm obecni
niez na inne zamierzenia swoje i odożyć wsi.

„Dana zaś przez 22 pt.¹² piśta imieniem uszytki
M. i. P. Praskich, była dla Jkshai najprzyjemniejszą, że
on swoim słowem kierunym przekazał: że jej nałr i pmo
du nieobecni s. i. kr. i. a, nie ostatecznie, nie zdecydowały.

osobnego Państwa!!

Jksh. co się to wszystko do czasu dojrzalszego
 a nieświeżym umyśle, Co zaś do prośby, o przestrzege-
 nie Przywilejów ziem, Jksh. przyrzeka przychylić
 się do tego, i że jest białej jej łok. Przywileje Ko-
 runi jak i Pruskie nie pozwolę pozostawić;
 bo że Jksh. dla ziem Pruskich nie ma tych dotta-
 da starań, stanowi to między innymi jako dowód
 że gdy obrona innych części królestwa, według
 Związającego się spisu urzędów, to na zabezpieczenie
 prowincyi Prus, nie tylko swój skarb poświęcił,
 lecz także przyrzekł swego jeźniaka i najuko-
 chaniego syna, na zwrotanie Pospolitego Rusze-
 nia, w pomoc jej wyprawić, co nie za mały dowód
 przywiązania Jksh. Ojcowskiego ku prowincyi
 Pruskiej, uważać należy. O czem 2 Dept. nie tylko
 co do własnych osób przekonani mi być mogą
 ale i swoich w domu potestatywnych Braci, zapew-
 nie, a Jksh. nie brakuje dla nich dowodów
 łask i opieki.

P. 2. 2 Dept. przystąpiwszy do projektowania
 także dla siebie Panów, najumiśnieniej ich pośle
 J. L. L. wyjechał król Zygm. August do Litwy.
 W tym jeźniaku dwu 2 Dept. Pruscy upraszali go, na
 piśmie, ażeby Jksh. wzywał, o tem o czem ich

ustnie zapewnit, iżelić' dawać na piśmie z osobnym
 podpisem i pieczęcią, tak jak świadectw' Cyja Jego
 na piśmie kopiją otrzymali. Młody król kazał im
 świadeczyc', że życzeniom ich chce zadość uczynić,
 gdy jeinako to nie nastąpiło, ponowił żądanie
 Bp. Ełchmiński po powrocie do Prus w dniu 19.
 Marca Imieniem Deputacyi. Na co król odpowie-
 dział, że mu się to zbyłczernem bydz. Żądał,
 aby wykrezenie swe w Piotrkowie powtórzył na piś-
 mie, częścią że Pruskie Stany z innych okolicznoś-
 ci są dostatecznie zapewnione, z jaką pieczęcią
 cię postanowił Przywileje ziem obraniać, częścią
 że Deptⁿⁱ temu co usłyszeli wypowiedzianem
 ustnie przez N. Pana, mogą zupełnie zawierzyć.
 a Biskup może na Sejmiku następującym ze-
 brane Stany raz jeszcze zapewnić, że JkM^{ci} zausze-
 gotowym jest, o ile prawo i słuszność dozwalała,
 Przywileje Pruskie swoją powagą popierać.
 Nim nałszet Sejmik i całej Depⁿⁱ o swoich czyn-
 nościach w Piotrkowie mogli ziać raport, zmarł
 król Zygmunt 12 w dniu 12 kwietnia przysięszy
 lat 81. miesięcy 3. a w Panowaniu 41. roku. Cnoty
 Jego na początku tych Dziejów wóltety przekonania
 Polskich Pisarzy po królu zamieszałtem (patrz

M. k. m. na mioty innemi, nowe Jego na pogrzebie
 króla). Za Panowania Zygmunta, Prusacy mieli
 częste puwody żalenia się na nasuwanie w Przy-
 wilejach, tego zaś powodu nie tyle królowi przypis-
 ual' należy, ile nie również raczej Radom Królewskiemu
 chętnym uszytku w Prusach pędzić miary
 polskiej ośmierzyc. To co w następnych latach
 zostało, dopiero po królu, jako wielce stracił
 starego króla Zygmunta 1/2 ośmierzyc należy.
 Wypadać doświadczyć, że król dwa razy się żenił,
 pierwszą żoną, była Barbara, Stefana woj. i
 Siemowitowskiego, córka — a siostra Jana
 króla Węgierskiego. Druga Bona Sforza
 Bona Goleczi ko. Mauryli córka, (z pierwszą
 ożenił się król 1512 r. a ta 1518 r. zmarła,
 Bona Sforza króla przeżyła). Z Barbary
 jest Ładysława żona Jana Kurfir. Braniburskiego,
 i Anna Pann, zmarła. — z Bony są
 Zofia żona Jana króla Węgier, Zofia żona
 ko. Brunszwickiego, Anna żona króla Stefana
 Polskiego, Katarzyna króla Szwedów Jana.
 Wypadać zostało po panowaniu Zygmunta
 Augusta, jego syna z Bony Sforzy zafilił
 w Prusach, zachował do domu drugiego miot
 2/3.

Książce temu T.

Wartości Monet od Roku 1526 do Roku 1545

Kupa Polska gr. 60. r. 1526 równ Op. 26 g 0,53 a	Rok	Waga czys tego srebra francuzka		wartości na drażniej sz monete	
		gromy	Selwa grał de gromy	mon.	mon.
1545 = 2p20,24,42					
Grywna (48 grany)	1526	56	13	20	24,42
	1528	49	5	87	18,09
	1545	44	90	16	19,97
Łtoby	1526	35	8	13	0,27
	1528	31	18	11	16,90
	1545	28	0,6	10	12,21
Grosz Polski 15 grzy- wny	1526	1,169	—	—	13009
	1528	1,039	—	—	11,563
	1545	0,936	—	—	10,207
Kupa Litewska 75 gr. pol. albo 60 gr	1526	87,70	—	32	18,66
	1528	77,96	—	28	27,26
	1545	70,16	—	26	0,53
Rubel Litewski	1526	146,17	—	54	6,11
	1528	129,92	—	48	5,43
	1545	116,94	—	43	10,88
Talar Litewski	1528	31,18	—	11	16,90
Grosz uwodzo 7pł 30					

Spis Przedmiotów

Stronice

Czt. Humanista

(Dedykacyja vni)

I.

Przedmiotowa Autora.

XIII.

Rok			
1826	_____	_____	1.
1827.	_____	_____	56.
1828.	_____	_____	105.
1829	_____	_____	157.
1830.	_____	_____	203.
1831.	_____	_____	239.
1832.	_____	_____	293.
1833	_____	_____	305.
1834	_____	_____	341.
1835	_____	_____	375.
1836	_____	_____	394.
1837	_____	_____	420.
1838	_____	_____	478.
1839	_____	_____	484.
1840	_____	_____	488
1841	_____	_____	533.
1842.	_____	_____	560
1843.	_____	_____	585.
1844	_____	_____	618
1845	_____	_____	647
1846	_____	_____	659

738.

1547

1548.

680

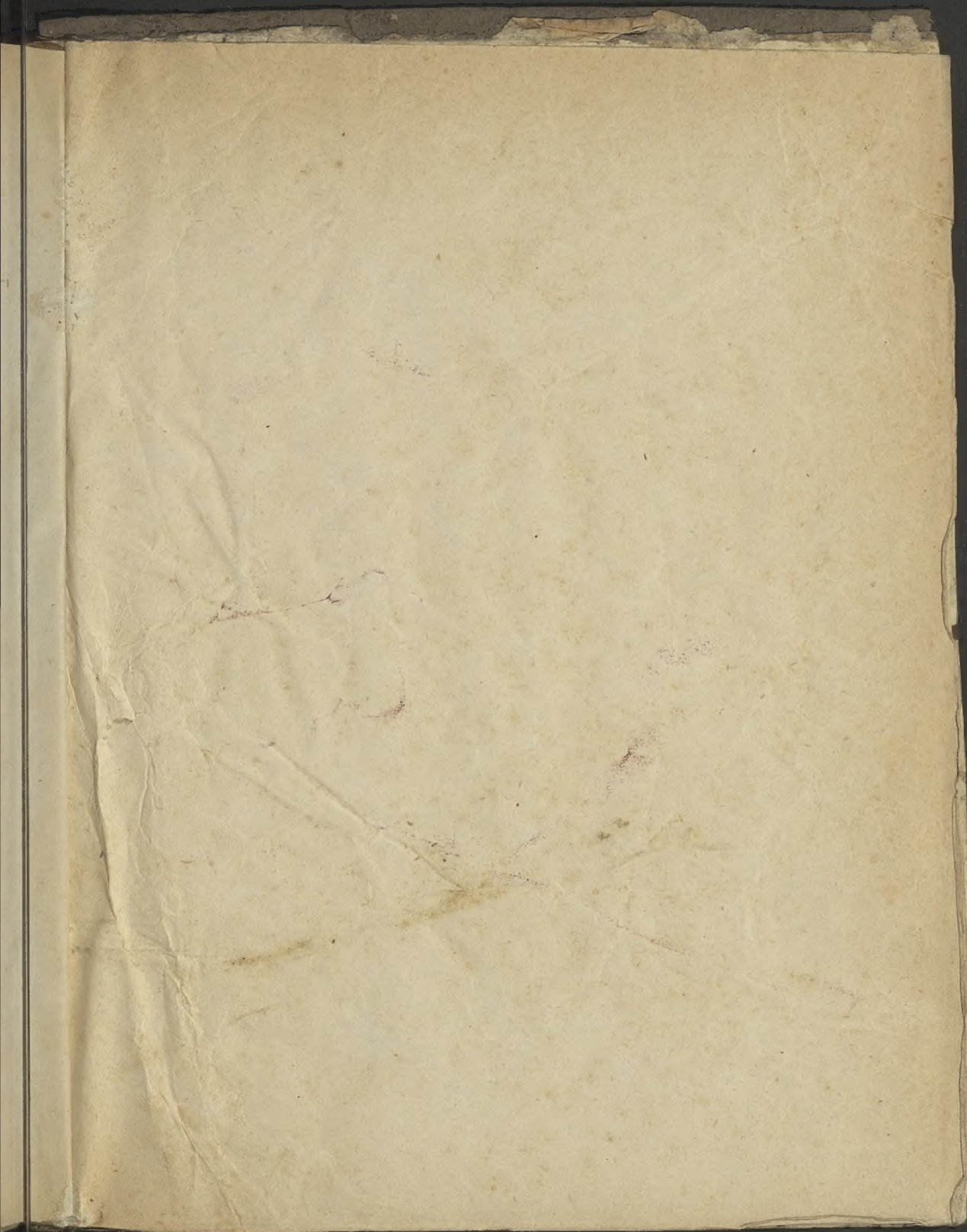
713.

Wartosc' Nomet od r. 1526 do r. 1548.

733.

738.

(11)

95

10

10

